

ଶ୍ରୀମତ୍ରପାତ୍ରାନୁଷ୍ଠାନିକାର୍ଯ୍ୟାନୁ

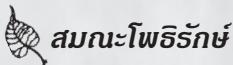
୧୦୭

ଶ୍ରୀମତ୍ରପାତ୍ରାନୁଷ୍ଠାନିକା

EQ ໂລກຖະ

ເຣຍນຮູ້ສາມານີ່ສັນວິເສດຂອງພຸກຄ

ISBN 974-374-003-1

ພລງານອັນດັບທີ ໨

ກລຸ່ມສຸດຝຶ່ງຝຶ່ນ

ໄທຣ. ០-២៣៧៥-៥២៣០

ພິມພົມທີ ១

ດຸລາຄມ ແລ້ວ

ຈຳນວນ ៦,០០០ ເລີ່ມ

ພິມພົມທີ ២

ຮັນວາຄມ ແລ້ວ

ຈຳນວນ ៤,០០០ ເລີ່ມ

ພິມພົມທີ ៣

ມກຣາຄມ ແລ້ວ

ຈຳນວນ ៤,០០០ ເລີ່ມ

ພິມພົມທີ ៤

ພຸສົຈິກາຍນ ແລ້ວ

ຈຳນວນ ៣,០០០ ເລີ່ມ

ພິມທີ

ບຣີ້ຫັກ ພ້າວກ້າຍ ຈຳກັດ

៦៤៤ ឬ.នាមិនទ៺ ៤៤ ឬ.នាមិនទ៺

គູລອງກຸມ ປຶ້ງກຸມ ກກມ. ១០២៤០

ໄທຣ. ០-២៣៧៥-៥៥១១

ຜູ້ພິມພົມໂນໜາ

ນາງສາວລັດຕາ ປີຍະວົງສູ່ຮູ່ງເຮືອງ

ຈັດຈຳພາຍໃນ

ចຮຣມທັກນີ້ສາມາຄມ ០-២៣៧៥-៥៥០៦

ຮາຄາ ៩០ ນາທ

ສູ່ເຕັກໂນໂລຢີນ ໂດຍມີຄວາມສັບສົນ ໃນຄວາມສັບສົນ ໃນຄວາມສັບສົນ
ມີຄວາມສັບສົນ ໃນຄວາມສັບສົນ ໃນຄວາມສັບສົນ ໃນຄວາມສັບສົນ

EQ โลกตะ

เรียนรู้อารมณ์
อันวิเศษของพุทธ

เรียนเรียงและเขียนเสริม
จากเค้าเดินอบรมทำวัตรเช้า
เมื่อวันที่ ๒๕ มกราคม ๒๕๕๓
ณ ราชบานีอิศก

โดย... สมณะโพธิรักษ์

คำนำ

เห็นท่านผู้รู้ในเมืองไทย ณ กาลแห่งวินาทีนี้ ต่างพากันตื่นตัวกันในเรื่อง “อีคิว”(Emotional Quotient) ถึงขนาดตื่นเต้นก็ว่าได้ ซึ่งก็เป็นเรื่องดีมาก เพราะเป็นเรื่องของการศึกษาด้านจิตวิทยาฝึกฝนปรับปรุง “อารมณ์” หรือ “ความรู้สึก” นั่นเอง แทนท่านผู้รู้ทั้งหลายต่างก็เห็นสอดคล้องกันด้วยว่า “อีคิว” นี้สำคัญยิ่งไปกว่า “ไอคิว”(Intelligence Quotient)เสียอีก การเข้าใจอย่างนี้ก็เป็นเรื่องที่ดียิ่งขึ้นไปอีก เพราะแสดงถึงภูมิปัญญาณบุญยืนสังคมปัจจุบันนี้ว่า มีความก้าวหน้าในด้านจิตวิทยาเพิ่มขึ้น

ที่จริงนั้น “ไอคิว” ก็คือ “อีคิว” ก็คือ ก้าวหน้าเป็นเรื่องของการพัฒนา “จิต” ด้วยกันทั้งนั้น หากปรับปรุงกันที่ “จิต” ไอคิว ก็สูงขึ้นได้ อีคิว ก็สูงขึ้นได้ และ เป็นประโยชน์ต่อผู้สามารถพัฒนาไอคิวหรืออีคิวของตน พร้อมกันนั้นก็เป็นประโยชน์ต่อสังคมมวลมนุษยชาติส่วนรวมทั้งโลกได้อีกด้วย

แต่ก่อนหลงกันว่า ไอคิวเท่านั้นสำคัญ เพราะเรื่อกันว่า หากไม่มีไอคิวสูง คนผู้นั้นจะมีชีวิตประเสริฐเจริญรุ่งเรืองแน่ๆ เพราะเป็นคนตลาดเดลียา เป็นคนมีของดีในตัว เป็นผู้ได้เปรียบคนอื่น เนื่องจากมีการเชื่ออีกว่า ไอคิวนี้ประจำตัวมาแต่ อ่อนแต่ออก ซึ่งเชื่อกันอีกแหล่งว่า “ไอคิว” ของแต่ละคน ไรมีมาแต่เกิด เท่าได้ก็มีไปตลอดสายเทาแน่น ไม่มีการพัฒนาเพิ่มอีกได้ แต่ตอนหลังก็มีนักจิตวิทยางานพวกร เชื่อว่า “ไอคิว” สามารถพัฒนาให้เจริญเพิ่มเติมได้ ยิ่งมีภูมิปัญญาณมาถึงวินาทีนี้ ด้านจิตวิทยาก้าวหน้าขึ้นมาถึงขั้น “อีคิว” ก็เลยยิ่งต่างก็เห็นว่า ไอคิวสามารถพัฒนาให้เจริญเพิ่มเติมใหม่ขึ้นอีกได้

พระราเมื่อได้เรียนรู้เรื่อง “อารมณ์” หรือ “ความรู้สึก” (emotion) มากขึ้นก็เลยซักจะมีพัฒนาการทางปฏิภาพขึ้นมาว่า

“อารมณ์”(emotion)นี่ใช่ร มนึกคือ“จิต”เพราการพัฒนา “อารมณ์”ก็คือ ต้องพัฒนา“ความคลาดของจิต”เสียก่อน ให้“ความ คลาด”มีความเข้าใจในเรื่องของอารมณ์ ซึ่งมันเป็นไปได้ต่างๆสารพัด เมื่อเข้าใจแล้ว ก็พัฒนาจิตหรือพัฒนาอารมณ์อีกที ให้พัฒนาขึ้นตามนัยที่ เรายาเข้าใจ ก็เลยมีปฏิภานขึ้นมาว่า “ความเฉลี่ยวลาด”แม้จะเป็นระดับ“ไอคิว” ก็สามารถพัฒนาจากเดิมได้ เพราะ“ความคลาด”มันก็คือ“จิต” มันไม่ใช่ “ตัวบันส่อง”ที่มีเทาได้กีเท่านั้นมาตั้งแต่เกิด ตามที่เคยหลงผิด

เมื่อมีภูมิปัญญามากขึ้นดังนี้จึงพลอยมีพัฒนาการทางปัญญาขึ้นมาอีก ว่า หากเป็นเช่นนั้น “ไอคิวหรือวุฒิภาวะทางความคลาด”(Intelligence Quotient)นักก็คือ“หนึ่งในจิต”ด้วยหนะซึ่งเมื่อสามารถปรับปรุงพัฒนาอารมณ์ อันเป็น“หนึ่งในจิต”ได้มันก็ต้องสามารถปรับปรุงพัฒนา“ความเฉลี่ยวลาด” หรือ“วุฒิภาวะทางความคลาด”(ไอคิว)ของคนขึ้นได้ด้วยแน่

ความจริงนั้นคนไทยเป็นชาพุทธเกื้อบหงประเทศ แต่ก็ยังไม่มีความรู้ ทาง“จิตวิทยา”ดีพอ ยังต้องตามกันค่า่งชาติตื้อยๆในเรื่อง“จิตวิทยา”

นำอดสุใจนัก..!

ศาสนาพุทธสอนเรื่องเกี่ยวกับ“จิต”ไว้อย่างสมบูรณ์ที่สุด ไม่ว่าจะเป็น “อารมณ์”หรือ“เวทนา”ก็สอนให้รู้ถูกเข้าไปถึงกระพั่ง“เวทนา ๑๐๘ นัย” ไม่ว่า จะเป็น“ปัญญา”หรือ“ความคลาด”ก็สอนให้รู้กระจ่ำงทั้ง“ความคลาดอย่าง โคลีຍ”และพ้นสามัญไปถึง“ความคลาดอย่างโคลกุตะ” ไม่ว่าจะเป็น“ศีลธรรม” หรือ“จริยธรรม”ก็สอนละเอียดครบหมัดทั้ง“ธรรมแก่ปุญชหรือธรรมขัน กัลยาณและธรรมขันอาริยชน” ไม่ว่า“สุข”ก็สอนทั้ง“สุขโคลีຍ–สุขโคลกุตะ”

ซึ่งทั้งหมดทั้งหลายนั้น มี“จิตเป็นประธาน”(มโนปุพพังค์) ทั้งสิ้นเรียนรู้เรื่องจิตแบบพุทธแล้วสามารถปรับปรุง“จิต”ให้เจริญได้ทุกนัย โดยเฉพาะพุทธสอน“จิตวิทยา”ถึงขั้นทำจิตให้บรรลุนิพพานได้จริง.

ຕົກຂັບ

ປາກ່າ
Q

ປາກ່າ
E

ປາກ່າ
C

○ ຂລາດນັດຕັດກີເລສ

- ພັຜນາ IQ ເພື່ອໄດ້ເປົ້າຍິບ	๙
- ລືລາລືກລ້າຄວາມຈລາດ	๑๒
- ພຸກອວິຊາ ພາຈລາດແທ້	๑๗
- ຄວາມສາມາດຮ່ານໜຶ່ອມນຸ່ມຍ	໭໫

○ ອວິນໝານອອກຄນຈລາດ

- ລາງຕນໍໄວໃນໂລກີ່ຍ	๓๙
- ຂຶກໜີ້ ຈລາດດີ ຈລາດຊ້ວ່າ	๔๑
- ຈລາດຖູກທາງ ສ້າງຄຸນອຣມ໌	๔๗

○ ພັມນາອາຮມ່ນ

- ຄວາມຈລາດທາງອາຮມ່ນ	៥៥
- ອາຮມ່ນໃນທອງໝົງພຸທອ	៥០
- ຕາມຮູ້ອາຮມ່ນໃນມານ ๑	៥៥
- ປີຕີ ໃນມານ ៥	៥៥
- ສຸຂ ໃນ ມານ ៥	៥៥
- ອຸເບກຂາ ໃນມານ ៥	៥៥
- ກາຣປົກົບຕີຕາມລຳດັບ	៥៥
- ປົກົບຕີຫັດວັດຜລໄດ້	៥៥

บทที่ ๔

○ ความแตกต่างระหว่างพุทธกับฤาษี	๑๐๙
- อรูปโภค	๑๑๑
- ปล่อยวางอย่างพุทธ	๑๒๐
- สามาบติ-นิโกร-อ้ายตนะ	๑๒๖
- สามาบติ(การเข้าฌาน)-วุญญาณ(การออกฌาน)	๑๓๔
- นิพพานเป็นสุขอxygen	๑๔๑
- ความลึกซึ้งของ“วิภาตัณหา”	๑๔๗
- ความว่างในภาพกับความว่างจากกิเลส	๑๕๔

บทที่ ๕

○ คุณวิเศษของพุทธ	๑๖๕
- อันุสัสนีปักษีหารีย์ : ผลธรรมแบบพุทธ	๑๖๖
- เรียนรู้ อ้ายตนะ	๑๗๑
- สามัญผล : ผลที่แสดงความเป็นสมณะ	๑๘๔
- บันลือสีหนาท ประภาศอุติริมนุสสรธรรม	๑๙๙
- กรอบประพฤติของพุทธ	๒๐๐

บทที่ ๖

○ อิคิวโลกุตระ	๒๐๗
- ไดรลักษณ์ ที่ไม่ใช่แค่ตระกะ แต่เป็นโลกุตระ	๒๐๙
- สติปัฏฐาน ๔ ต้องมี องค์รวม	๒๑๗
- เขตแบ่งความเป็น โลเกียะ กับ โลกุตระ	๒๓๕
- พิจารณาเวทนาในเวทนา ถึงที่สุด ๑๐๙	๒๓๖

บทที่ ๗

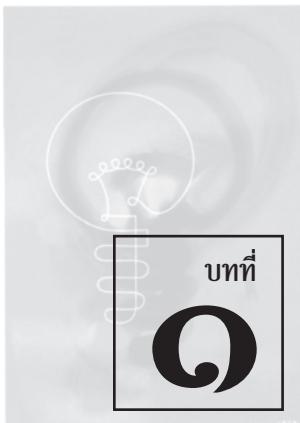
○ หลักปฏิบัติสำคัญของสามานาจ	๒๔๕
- สัมมาสมาริ	๒๕๕
- สัมมาอาชีวะ	๒๖๒
- เจาะละเอียดเวทนาในเวทนา ถึงเวทนา ๑๐๙	๒๖๕
- สั่งสม อนตตตา พิสูจน์ อตีต + ปัจจุบัน = สุญญตา ๒๗๗	๒๗๗

Emotional Quotient

ନାଚ ଚକ୍ର ଗିଳେ ଟ

คลาดใจตัดกิเลส

ตลาดสังคมทุกวันนี้ ตื่นตัวกันกับคำว่า “อีคิว”(EQ) ซึ่งเป็นตัวย่อของคำว่า Emotional Quotient ส่วนคำแปลนั้น ยังไม่เป็นที่แน่นอน บางทีแปลว่า “ความฉลาดทางอารมณ์” ก็มี แปลว่า “ความสามารถด้านอารมณ์” ก็มี แปลว่า “ทักษะทางอารมณ์” ก็มี แปลว่า “ความสามารถของผู้มีความฉลาดทางอารมณ์” ก็มี แปลว่า “ผลลัพธ์ของระดับความฉลาดทางอารมณ์” ก็มี หรือแปลว่า “เชาวน์อารมณ์” ก็มี ท่านศาสตราจารย์ ดร.น.พ.วิทยา นาควัชระ แปลให้ได้ว่า ความครบถ้วนไปอีก ว่า “ความฉลาดในการใช้อารมณ์ได้ดี” อย่างนี้ก็มี

หรือนายแพทย์เทอดศักดิ์ เดชคง แปลเอกสารความหมายให้หมายความว่า “ความสามารถของบุคคลในการนำไปสู่การเป็นคนดี มีคุณค่า และมีความสุข” อ่าย่านี้ก็มี

และคงมีอื่นๆอีก ล้วนล้านวนใหญ่จะติดตลาด ก็คงต้องรอให้ท่านนักประชญ์ทั้งหลายได้คิดได้แปลกันออกมาก่อนให้หมดๆดูทีรึ หรือรอราชบัณฑิตยสถานตราภัณฑ์แล้วประการสอนมา ตอนนี้ก็อาจตามที่ท่านผู้รู้แปลๆมาแล้วนี่แหละไปก่อนก็แล้วกัน อาทิตย์อาจจะใช้บางล้านวน ตามโอกาส ก็ฟังๆคิดๆตามเนื้อหาและเจตนาที่อาจารย์หมายเอาไว้แล้วกัน คงไม่ว่ากันนะ

นอกจากคำว่า อิคิว หรือ Emotional Quotient นี่แล้ว ก็ยังมีคำภาษาอังกฤษอื่นๆอีก ที่มีความหมายใกล้เคียงกัน เช่น

Emotional Ability

Emotional Intelligence

Interpersonal Intelligence

Multiple Intelligence

Social Intelligence

Emotional Quotient นี้เพิ่งจะได้รับความสนใจอย่างหลัง แต่ก่อนรู้จักกันแต่ Intelligence Quotient

Intelligence Quotient นั้น คุณจะเป็นที่รู้จักแพร่หลายกว่าเพื่อน ก็ที่เรียกคำย่อของมันว่า “ไอคิว นั่นแหล่ะ ไอ(I) ก็คือ Intelligence และ คิว(Q) ก็คือ Quotient ดังนั้น ไอคิว ก็คือ Intelligence Quotient

อันหมายถึง “ความฉลาดทางเชาวน์ไว้ไวพริบ” หรือ “ความฉลาดทางความคิด” และใครๆก็สามารถที่จะมี ไอคิว สูงๆ เพราะเชื่อกันว่าผู้มี ไอคิวสูงก็อุปนิสัยเดลี่ยวนะเป็นคนประเสริฐยิ่งฉลาดมากก็ยิ่งจะประเสริฐมาก

มีผู้ได้คิดวิธีการทดสอบเพื่อวัดความมีไอคิวกันเป็นเรื่องเป็นราว และกำหนดมาตรฐานตัวเลขแจ้งบอกความฉลาดมากฉลาดน้อย หรือแจ้งความเป็นคนมีไอคิวมากไอคิวน้อยกันไว้ว่า

หากไครมีไอคิวต่ำกว่า ๙๐ ถือว่า ไม่สามัญกันแล้ว เริ่มนับว่า มีความฉลาดต่ำกว่าปกติสามัญ ไครต่ำกว่า ๗๐ ลงไป ก็นับว่า เป็นคนที่มีความฉลาดบกพร่อง เพราะมีไม่ถึงขีดสามัญ แล้วเรียกันตามภาษาที่ใช้กันจนติดปากว่า ปัญญาด้อย ถ้าต่ำกว่า ๙๐ ลงไปมากเท่าใด ก็นั่นแหลก็อ ยิงนับว่า เป็น“คนปัญญาอ่อน”ยิ่งๆเข้า ผู้ที่มีไอคิวต่ำกว่า ๙๐ เขาจัดเข้าไปอยู่ในกลุ่ม mental retardation คือ กลุ่มด้อยสุด

สำหรับกลุ่มที่จัดว่า ธรรมชาติสามัญ คือ normal นั้น จะมีความฉลาดหรือมีไอคิวอยู่ในระดับ ๑๐๐-๑๐ หากไครมีไอคิวต่ำกว่า ๙๐ ลงไปถึง ๘๐ ถือว่า dull normal คือ ไม่กว่าคนสามัญปกติ ถ้ายิ่งต่ำลงไปอีกถึง ๘๐ ก็เป็นสุดเขต borderline ของกลุ่มสามัญ เพราะหากต่ำกว่า ๙๐ ต้องถือว่า ไม่สามัญ ดังที่กล่าวมาแล้ว

ส่วนคนที่จัดอยู่ในกลุ่มเฉลี่ยวฉลาดกว่าสามัญ เรียกว่า เป็นพาก bright normal ก็จะมีไอคิวระหว่าง ๑๐๐-๑๒๐ ยิ่งไครมีไอคิวสูงกว่า ๑๒๐

ไปถึง ๑๓๐ ก็นับได้เลยว่า เป็นคนคลาดเยี่ยม ระดับ superior ที่เดียว คือ ระดับอัจฉริยะ ถ้ายิ่งคนใดมี IQ คิวเกินกว่า ๑๓๐ ขึ้นไป นั่นยิ่งเป็น คนสุดพิเศษ ก็ต้องถือว่า เป็นมนุษย์คลาดขั้นเลือกเดิมเยี่ยมยอดวิเศษ หรือสุดยอดอัจฉริยะกันไปเลย เรียกว่า very superior

★ พัฒนา IQ เพื่อได้เปรียบ

ดังนั้น บรรดาพ่อแม่ทั้งหลายจึงประณยาอย่างยิ่งที่จะมีลูกไอกิวสูงๆ เพราะเชื่อกันอย่างสนิทใจแล้วว่า คนไอกิวสูงนั้น ชีวิตจะดี เจริญประเสริฐ เชื่อกันมากว่า คนที่มีไอกิวสูงๆ จะเรียนเก่ง จะรู้มาก จะคิด อ่านคล่อง จะมีชีวิตร่ำรวยเรื่อง ก้าวหน้าทางการงาน เป็นอยู่สุขสบาย กว่าคนไอกิวต่ำ จะสามารถดูดเอาเงินทองทรัพย์ศักดิ์มาเข้ากระเป๋าเป็นจำนวนมากได้ มากกว่าคนไม่คลาด จะได้เป็นเจ้าคนนายคน จะมีฐานะเดิล้อยกกว่าคนอื่น

และเชื่อต่อไปอีกว่า คนคลาดเคลื่อน “ได้เปรียบ” ผู้อื่น ก็จะ ขอบใจที่เดียวที่ได้เปรียบคนอื่น เพราะเชื่อว่า การเป็นคนคลาดก็ต้อง “ได้เปรียบ” เมื่อ “ได้เปรียบ”..ก็ขอบ อย่างนี้แหละคน! ประสบคนก็ “ขอบ” ง่ายๆตื้นๆจะนี้เอง ..ขอบ“การได้เปรียบ!”

โดยไม่คิดให้เล็กซึ้งดีๆว่า “การได้เปรียบ”นั้นมันเป็นคุณธรรมที่น่า “ขอบ” กันจริงๆหรือ?

“การได้เปรียบ” คือ คุณธรรมความดี หรือธรรมความเลว กันแน่?

“การได้เปรียบ” กับ “การเสียสละ” อะไรมันเป็นคุณธรรมของมนุษย์ ที่ดีกว่ากันจริงแท้?

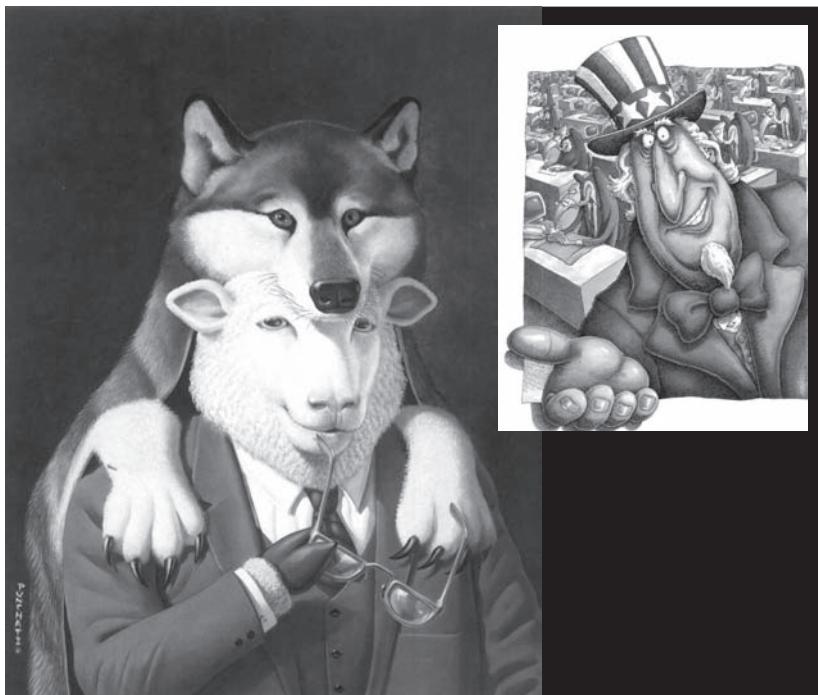
ซึ่งหากคิดให้ดีๆอีกสักนิด ก็จะเห็นความดีกว่าหรือเลวกว่าอย่าง เป็นจริงอยู่ชัดๆ ว่า “การได้เปรียบ” ไม่ใช่ความดีงามอะไรเลยที่คนจะนำ “ขอบ” หากพิจารณาต่อไปก็จะเห็นได้ว่า “การได้เปรียบ” กับ “การเสียสละ” นั้น

“การได้เปรียบ”ย่อมเล่าว่า “การเสียสละ”ตามสัจจะอยู่ทอนให้ผู้ “ได้เปรียบๆอยู่” ไม่ใช่คนดีคนเจริญเลย ผู้ “เสียให้” หรือ “สละๆอยู่” ต่างหาก ก็คือ คนที่เล่าว่า “คนเสียสละ” ชนิดที่ เถียงไม่ได้จริงๆ อย่าว่าไปถึง “คนเสียสละ” เลย แม้แค่ “คนที่เอาเท่ากัน” หรือแค่ “คนที่ไม่เอาเปรียบ” ก็ยังดีกว่า “คนเอาเปรียบ” แล้ว เห็นไหมว่า เพียงแค่เริ่มต้นพูดกันเรื่อง “ความตลาด” ก็ส่อให้เห็นแล้วว่า คนผู้ “ชอบ” ความได้เปรียบ นั้น ก็คือ คนเห็นผิด หรือเห็นอย่าง “ไม่ถูกต้องตามสัจจะ” เพราะไปหลง “ชอบ” ความได้เปรียบ มันก็เท่ากับ “ไป “ชอบ” ความเลว ซึ่งไม่น่าจะ “ชอบ” เลย คน “ชอบ” ความเลว จึงไม่ใช่ “คนดี” หรือ “คนตลาดที่ถูกสัจจะ” เป็นต้นแห่ง “ความตลาด” แบบนี้ จึงชักไม่ชอบมาหากลเสียแล้ว ถ้าคนที่มีโควิวสูงนั้น ก็เป็น “คนตลาด” แบบเดียวกันนี้ด้วย ก็คือ ตลาดชนิดที่ “ชอบ” ความได้เปรียบ หรือ “ชอบ” ความเลวนี่แหละ เช่นกัน แม้ คนตลาดชนิดนี้จะเรียนเก่ง จะรู้มาก จะคิดอ่านคล่อง จะสามารถดูดเอาเงินทองทรัพย์สุกมาเข้ากระเป้าตนได้มากกว่าคนไม่ตลาด จะเอาแต่มุ่งเป็นเจ้าคนนายคน จะมีฐานะเลิศลอยกว่าคนอื่น จะใช่ความตลาดเนื้ียวมุ่งแต่จะเอาเปรียบผู้อื่น เพราะไม่เห็นว่า “การได้เปรียบ” เป็น “ความไม่ดี” เป็น “ความเลว” “คนมีโควิวสูง” แบบนี้ แม้เท่านี้ก็มิใช่ “คนดี” แล้ว แต่ถ้า “คนมีโควิวสูง” เป็น “คนดี” ด้วย ก็วิเศษแน่ ทว่าหากเป็น “คนมีโควิวสูง” แต่เป็น “คนชอบได้เปรียบ” ก็คือ “ชอบ” ความไม่ดี ดังได้กล่าวมา แค่ครมี “ความชอบการได้เปรียบ” ก็ถือว่า เป็นความไม่ดีระดับหนึ่งแล้ว ถ้าแม่น “ความชอบ” ที่จะได้เปรียบมันแรงขึ้นๆ

จันไดที่ถึงขีดหนึ่งซึ่งตนแพ้อำนาจกิเลสของตน “คนมีไอคิวสูง” ก็สามารถเป็นคนไม่ซื่อสัตย์ เป็นคนทุจริตได้แน่ๆ และแบบนี้ก็มีเสมอๆ เดิมสังคม

คนไม่ซื่อสัตย์ คนทุจริต ก็คือ คนที่อาเบรียบร้ายแรง เลวชั่วบ่ยิ่งๆ ขึ้น ด้วยความโลกจัด ต้องมี “ความคลาด” ด้วยเช่นทุจริตได้แนบเนียนและเก่ง

และคนน้ำดีหรือคนมีไอคิวสูง ที่ไม่ซื่อสัตย์ ที่ทุจริต, กิน, โง หรือเสียสละด้วยจิตมีเลห์ โดยเฉพาะหลอกลวงสังคมด้วยเลห์แฝงได้เก่ง ได้ยอดเยี่ยม เพราะมีไอคิวสูง เพราะเป็นคนคลาด แสร้งหาผลประโยชน์ ลาภ, 伊斯, สารเรสิญ, สุข(โลเกีย) ด้วยความคลาดด้วยไอคิวสูงของตนอยู่ในสังคม แล้วก็ล่อโนวัลอยู่ในสังคมด้วยความคลาด หรือล่อให้น้าเชิดหน้าชูตาอยู่ ในสังคมด้วยไอคิวสูงอย่างส่ง่าเผย

นี่แหลกคือ ลักษณะของคนทำลายสังคม ทำลายชาติ ทำร้ายมนุษย์ ในโลก ที่ควรจะรู้กันให้ลึกซึ้งอย่างเป็นสัจจะ และก็ เพราะเหตุที่เราแต่ ส่งเสริมให้คนมีโไอคิวสูงๆหรือส่งเสริมให้มีความฉลาดมากๆนี่เอง โดยไม่รู้ ว่า จริงๆแล้ว ในความสำคัญของความเป็นคนนั้น มีคุณลักษณะอื่นที่ น่าส่งเสริมยิ่งกว่า “ไอคิว” และหากได้ส่งเสริมคุณลักษณะดังว่านี้ให้พัฒนา ขึ้นได้จริง ก็จะทำให้สังคมประเทศาติเจริญยิ่ง เป็นอยู่สุขลุ้นหน้า กว่าที่โลกเป็นกันอยู่นี้แน่

เพราะไปมัวหลงส่งเสริมแต่เรื่องความฉลาดหรือไอคิว กันอย่างเอียง ต่อไปนี้แหลก จึงมีคนทำลายสังคม ทำลายชาติ ทำร้ายมนุษย์ มากขึ้นๆในโลก ดังนั้น “คนทุจริต” หรือ “คนชั่ว” ที่ “เก่ง” เพราะมีไอคิวสูง เพราะมี ความฉลาด ประดิษฐ์ในโลก ต่อให้เก่งด้วยความรอบรู้ หรือเก่งด้วยฝีมือฉลาด สามารถจัดการ หรือเก่งพูดเก่งคิดเก่งทำอะไรได้ยอดเยี่ยมปานได ก็ตาม แต่ เพราะไม่ซื่อสัตย์ ทุจริต จึงประกอบพฤติกรรมต่างๆอยู่ในสังคมภายใต้ การบงการของความแสวงหาด นั่นเอง ผลก็คือ สังคมย่ำแย่ ประเทศาติ ล่มจม และร้ายสุดทั้งสังคมประเทศาติที่นิบทายว่ายอด

การทุจริตของคนฉลาดที่ฉลาดมากไอคิวสูง ก็คือ การเอาเปรียบด้วย กลวิธีที่ละเอียดละไมสูงแบบเนียนยิ่ง ขับช้อนบางเบา มีกลเม็ดสุดฉลาด ทั้งแห้งทั้งพราง ทั้งหลอกทั้งลวง ทั้งสร้างภาพ ทั้งมีวิธีโฆษณาให้ผู้คน กลับเห็นว่าเป็นดี แต่กินลึกกินกว้าง เอาเปรียบได้มากมหาศาลยิ่งๆ ไม่ว่า จะเป็นการได้เปรียบมา เป็นลาภ เป็นลักการะ เป็นเสียงสรรเสริญเยินยอด หรือเป็นโลเกียร์สูง ก็ล้วนคือ สิ่งที่ “คนโลก” พยายามใช้ “ความฉลาด” ให้ได้ มาแก่ตนทั้งสิ้น คนฉลาด ดังกล่าววนี้ ก็คือ คนฉลาดที่เลวทรามต่ำชั้นร้ายกาจ กว่า คนฉลาดน้อยที่ทุจริตหรือเอาเปรียบสู้ไม่ได้ เพราะเก่งน้อยกว่า เพราตื้นกว่า เพราะไม่ลึกล้ำเท่า เพราะไม่ฉลาดเท่านั้นเอง

ในสังคมของคนทั้งโลกต่างได้พากันหลงใหลชื่นชอบ “ความฉลาด” หรือหลงใหลชื่นชอบเจ้า “ไอคิว” นี้มานานแล้ว แต่ไม่ได้ศึกษาเกี่ยวกับ ความลึกซึ้งละเอียดลออของ “จิตวิญญาณ” อันเป็นกลุ่มพลังงานชนิดหนึ่ง ที่วิจารณ์พิเศษลึกซึ้งเหนือกว่าพลังงานทางวัตถุ เรียกว่า “จิตวิญญาณ” ใน ตัวคน จึงไม่รู้ “อาการชนิดอื่นๆ” ของจิตวิญญาณที่มีลักษณะต่างจาก “ความฉลาด” (intelligence) ว่า มีความสำคัญพาให้ชีวิตประเสริฐได้ยิ่งกว่า

และใน “จิตวิญญาณ” นี้เอง เจ้า “ความฉลาด-ความมีเชาวน์ไว” หรือ “ไอคิว” นี่ก็เป็นเพียงอาการลักษณะหนึ่งของจิตวิญญาณที่มีอยู่ใน ความเป็น “จิตวิญญาณ” นั้นด้วย ในจิตวิญญาณนั้นมีอาการลักษณะต่างๆ มากน้อยวิจารณ์สัดส่วนหลากหลาย เช่น “ความฉลาด” หรือ “ความมีเชาวน์-ไวไว้ไหวพริบ” (intelligence=ชวน อ่านว่า ชะวนะ) ก็เป็นอาการลักษณะหนึ่งของ จิตวิญญาณ “ความโป้” (อวิชา) ก็เป็นอาการลักษณะหนึ่งของจิตวิญญาณ “อารมณ์, ความรู้สึก” (emotion=เหตุนา) ก็เป็นอาการลักษณะหนึ่งของจิต วิญญาณ แม้ “การกำหนดได้หมายถึง” (ลัญญา) ก็เป็นอาการลักษณะหนึ่งของ จิตวิญญาณ โดยเฉพาะอาการลักษณะที่เรียกว่า “โลก” ก็คือ “กรธ” ก็คือ “หลง” ก็คือ หรือ “กิเลส” ก็คือ “ตัณหา” ก็คือ “อุปทาน” ก็คือ เป็นต้น ล้วน เป็นอาการลักษณะต่างๆ ที่อยู่ในจิตวิญญาณทั้งนั้น มันมีบทบาทอยู่ในจิต อย่างสำคัญ มีอำนาจจุทธ์เดชของการคุณ.. เป็นทางสความโลก, กรธ, หลง ที่อยู่ในจิตจริงๆ ที่คุณในโลกทุกวันนี้ไม่ได้จริงจังเท่ากับ “ความฉลาด”

เพราะฉะนั้น คนที่หลงใหลได้ปั้นอยู่แต่แค่ “ความฉลาด” (ເເກຕາ) หรือ “ไอคิว” (Intelligence Quotient) อันเป็นเพียงอาการลักษณะหนึ่งของ “จิตวิญญาณ” แต่ไม่สามารถตรุกกระเอียดลึกเข้าไปในความเป็นอาการลักษณะ ต่างๆ ของ “จิตวิญญาณ” ซึ่งยังมี “ความเป็นทั้งลักษณะดีและลักษณะชั่ว” อีก หลากหลายซับซ้อนวิจารณ์สัดส่วนอยู่ในความเป็นจิตวิญญาณ และไม่สามารถ

มีวิธีกระทำให้อการลักษณะบางลักษณะของจิตวิญญาณลดบทบาทลง
กระทั้งสุดท้ายดับสนิทหมดฤทธิ์หมดพลังงานไปจากจิตวิญญาณของตน
อย่างเด็ดขาด(absolute) หรือไม่สามารถมีวิธีปฏิบัติกระทั้งให้บางลักษณะ
ของการของจิตวิญญาณมีฤทธิ์แรงแสดงบทบาทอย่างแข็งแรงตั้งมั่น จึงยัง
เป็นการบกพร่องจากการอื่นๆของจิตวิญญาณอยู่มาก

★ ลีลาลึกซึ้งความจลาจล

สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าซึ่งเป็นพระบรมศาสดาของชาวพุทธ
ได้ตรัสรู้ความละเอียดลออวิจิตรพิสدارหลากหลายของจิตวิญญาณ
มาแล้วกว่า ๒๕๐๐ ปี และได้ทรงนำมาเปิดเผยประกาศแก่มวลมนุษยชาติ
ให้มวลมนุษย์ในโลกได้เรียนรู้ตาม และปฏิบัติพิสูจน์ตามที่พระองค์ทรงสอน
ก็ได้รู้วิธีที่นี่จริงประสะพลดำเริ่มมาตลอดกว่า ๒๕๐๐ ปี มีผู้ที่เรียนรู้กระทั้ง
“สัมมาทิภูมิ” สามารถปฏิบัติให้อการลักษณะบางลักษณะของจิตวิญญาณ
ดับสนิทหมดฤทธิ์หมดพลังงานไปจากจิตวิญญาณของตน และสามารถปฏิบัติ

กระทั้งให้บางลักษณะของจิตวิญญาณมีฤทธิ์แรงแสดงบทบาทอย่างแข็งแรง เป็นประกายชนิดประโยชน์ต่อโลกต่อสังคมได้อย่างประจักษ์ลิทที

เจ้า“ไอคิว”หรือเจ้า“ความฉลาด”ที่เป็นตัวสำคัญของจิต และคนผู้มีมันแล้วก็ใช้มัน โดยผู้ใช้ไมรู้แจ้งถึง“ตัวสำคัญ”ตัวอื่นๆของจิต จึงปล่อยให้“ตัวอื่นๆ”ซึ่งมีอิทธิพลตัวท้ายลักษณะอันเป็น“ตัวเลวตัวร้าย” ผสมโรงร่วมไปกับ“ไอคิว”ทำบทบาทหรือทำการกรรมกิริยานิด“ Lewd” อย่างฉลาด” คือ ทำได้เก่งแต่ร้ายกาจอย่างแนวเนียนงานผู้คนไม่รู้ไม่เห็น ความเลวร้ายนั้นๆ หรือบางบทบาทเด่นๆให้รู้ให้เห็น ทว่าให้เห็นอย่างซับซ้อนซ่อนลับ จนเห็นกลับกลายไปเป็น“ดี”ทวีคุณซ้ำเสียงอีก

“ความฉลาด”ของคนที่มีกิเลส ขึ้นชี้อ่าว กิเลส ป้อมพาให้ตั่ลง หั้งนั้นแหละ ดังนั้นเมื่อกิเลสมันทำงานผสมโรงกับ“ความฉลาด” ก็คือ มันกำลังพากนแล้วลงๆ เช่น บางคนโภกในตำแหน่ง“ยศ”ศักดิ์ บางคนโภกใน“สรรเสริญ” เป็นต้น ด้วย“ความฉลาด”เขาจึงใช้กลวิธีสร้างภาพให้คนเห็นว่าเขาเป็นคน“ไม่โภกในลาก” เพื่อให้คราเห็นว่าเขาเป็นคนดี เหนาะ สมเหลือเกินที่ควรจะได้“ยศ”ตำแหน่งนั้นๆ ภาพลักษณ์ก็ดูเป็นคนไม่โภก ในลาก แต่จริงๆนั้นเขา“โภก”ในยศ ห่วงแห่ายศ เขาทำเพื่อให้ได้ยศ เขายากแลกยศ หรือบางคนที่“โภก”สรรเสริญ ติดบลลังก์สรรเสริญ ให้ได้มาซึ่งสรรเสริญ เขายากยากแลกสรรเสริญ ทุ่มโภณลากแลกสรรเสริญ แม้แต่ทำให้หรือสร้างภาพเป็นว่า เขายืนคนไม่มากมากในลาก เพื่อแลกยศ แลกสรรเสริญ ดังนี้ ก็ไม่ใช่“ความมีธรรมะหรือมีคุณธรรม” เพราะยังเป็นแค่กลวิธีของ“ความโภก”ที่ผู้โภกนั้นๆใช้“ความฉลาด”ทำเพื่อให้ตนเองได้สมใจใน“ความโภก”ต่อสิ่งนั้นๆ ต่างหาก เช่น ผู้โภกในยศ ในสรรเสริญ ก็ยอมสละลากเพื่อแลกสิ่งที่ตนโภกนั้น เป็นต้น มันเป็นแค่“ธุรกิจความโภก” ที่มีต่อ ลาก-ยศ-สรรเสริญ-สุขโภกคัย หรือเป็นแค่พานิชยการที่ใช้ลาก-ยศ-

สรรเสริญ-สุขโลกีย์ และเปลี่ยนกันไปมา เท่านั้นเอง

ความซับซ้อนซ่อนเรืองยิ่งไปกว่านั้น บางคนทำเป็นไม่ทุจริตในลักษณะกลอกกลุ่มพรรคพวกรของเขาว่าต่างก็ทุจริตกัน แทนที่เขาจะช่วยรับพรรคพวกรให้เลิกทุจริตเดิมความเลว ทั้งๆที่บางคนมีตั้งแต่น่องอยู่ในฐานะทำได้ด้วยซ้ำ และเป็นหน้าที่ด้วย แต่เขาไม่ทำ เขายกลับใช้ “ความฉลาด” โดยอาศัยความเลวของพรรคพวกรนั้นเอง เป็นการซ่อนเรืองให้กล้ายเป็นว่าเขายังต่างหากที่ “เด่นเป็นคนดี” ยิ่งกว่าใครๆในกลุ่มในพวกร นี่ก็ยิ่ง “ฉลาด” เนื่องจากหน้าที่ของเขานั้นเป็นความเลวของคนเลวที่ลึกซึ้งขึ้นสูงขึ้นของคนผู้มี “ความฉลาด” ในเชิงซึ้นแห่งโลกิยิสัย

ผู้ที่แสดงบทสละลาก เพื่ออื่นๆเพราโลกในสิ่งอื่น เช่นโลกในการก่อใช้การเสียสละลาก แม้จะทุ่มโภณลากลงไปมากๆเพื่อได้มาซึ่งกาม เขาผู้นี้ก็คือคนโลกในการ สั่งสมาระค่าให้หนักให้หนาในการยิ่งๆขึ้นอยู่นั่นเอง ไม่ได้หมายความว่า คนผู้นี้เป็นนักเสียสละหรือเป็นคนดีมีธรรมะหรือมีคุณธรรมอะไรเลย ต่อให้เขามีพุทธกรรมของคนใจดี เป็นยอดนักเสียสละ ทั้งลากทั้งแรงกายแรงใจ ชนะเจ้าบุญทุ่มทั้งหลายในโลกปานได้ก็ตาม

ความสลับซับซ้อนลึกล้ำของ “ไอคิว” หรือของ “ความฉลาด-ความมีความไวไหวพริบ” (IQ) ที่เป็น “โลกิยภูมิ” จริงๆนี่ มันเก่งสุดเก่ง เพราะมันหลอกมันลวงได้ทั้ง “เจ้าตัวคนผู้เป็นเจ้าของไอคิวเอง” ให้หลงผิด..เห็น “ความเก่ง” ของตนเป็น “ความดี” ไปได้อย่างสนิทเนียน ทั้งๆที่มันเป็น “ความเลว” และแน่นอนหลอกได้ทั้ง “ผู้คนในโลกแห่งโลกีย์” ทั้งหลายทั้งปวง ให้หลงผิดตามอย่างเก่งอีกด้วย

ถ้าแม่นคนผู้ใดไม่ศึกษาพุทธธรรมให้รู้แจ้งในความเป็น “โลกตรสังจะ” กระทั้งเข้าขั้นมี “สัมมาทิภูมิ” และปฏิบัติจนกระทั้งมีกรรมมีผลลดกิเลส ตัณหาอุปทานบรรลุธรรมมากพอ ถึงขั้นเข้ากระแสพื้นจากความเป็นปุถุชน

อย่างน้อยก็เป็นโสดาบันขึ้นไป เป็นผู้เกิดใหม่ใน “โลกุตรภูมิ” มีญาณรู้แจ้ง ทุกอริยสัจจริง ก็จะถูก “โลกธรรม” อันคือ ลาก-ยศ-สรรเสริญ-สุขโภกธ์ นี่แหละ ครอบจำปุณชนคนผู้นั้นเอง ให้ตนเองสร้าง “ความฉลาด-ความมี เชwan ไว้ให้พรบ” (IQ) เป็น “ wang ” ที่สลับซับซ้อนหลอกตนเองให้หน้ายิ่ง ลึกยิ่ง ซึ่งดูมันช่างลึกล้ำเลิศยอดสูงเยี่ยมยิ่งๆขึ้น แล้วตนเองก็หลงภากภูมิ ดึงจักความไม่รู้เท่าทันในความสลับซับซ้อนชนิดนี้ โดยผลงานว่า ตนเอง “ฉลาด” เท่านี้ชั้นหนึ่งเชิง พังๆที่มันเป็นความสลับซับซ้อนแห่งความเลว ของคนเลว ที่เลวล้าสักทวีคูณไปด้วยโลกธรรมและความฉลาดยิ่งของกิเลส

ถ้ากิเลสมันไม่ “ฉลาด” มันครอบจำปุณชัย เกือบทั้งโลกไม่ได้หรอก
ลาก-ยศ-สรรเสริญ-สุขโภกธ์ ก็อ วัดดุปกรณ์ของโลก ที่ปุณชนคน
ผู้ซึ่งไม่รู้เท่าทันหรือยังศึกษาพุทธธรรมไม่ “สัมมาทิฏฐิ” อาศัยใช้มัน
สร้าง “ความฉลาด” สร้าง “เชwan ไว้ให้พรบ” (IQ) ให้แก่ตนเอง เพื่อที่
ความโลก-โกรธ-หลง ให้ตนเองเพิ่มความเป็นปุณชนที่หนาที่แน่นไปด้วย
“โภกธ์ภูมิ” จนหนักยิ่งๆขึ้น โดยแท้

มันเป็น “โภกธ์ภูมิ” ที่กินลึกในจิตตน อันเป็นโลกหรือ “ wang ” ของ
ความเจริญแห่งกิเลส, อุปกิเลส ซึ่งคนจะไม่รู้เท่าทันมันได้ง่ายๆเป็นอันขาด
จะติดแน่นมาหนัก ชนิดที่ผู้ติด “หลง” ข้ามเป็นเดียวาริบๆ “หลง” เลวยิ่งๆ
เป็นเก่งยอดๆ อย่างจนลึกถอดถอนขึ้นยากสุดยาก

ขออภัยเป็นอย่างมากเลย ถ้าตามมาตรฐานวิชาณลีกคงไปถึงพระ ถึงสงฆ์ ซึ่งไม่มีเจตนาจะคล่อนทลาย หรือแก้ลังไส์ความหาเรื่องอะไรรองก เพียงแต่ขอชี้สัจธรรมความเป็นจริงเจาะลึกให้ครบครันมากขึ้นเท่านั้น ซึ่ง อาทมาถือว่า เป็นชาวพุทธด้วยกันก็เท่ากับพื่นของกันแท้ๆ ถ้าพื่นของกัน ไม่ติงกันเตือนกันด้วยความหวังดีด้วยใจจริงและเจตนารักษาพุทธของเรา ไว้ แล้วไครจะจริงใจจะปราณາดีได้เท่า อาทมาเชื่อมั่นว่า ไครอีก็ทำได

ไม่จริงใจหรือไม่ปราณາดีเท่าเราพี่น้องกันเองทำแน่ๆ อาทماจริงใจ และปราณางริงอย่างนี้ ให้จะเชื่อหรือไม่เชื่อก็คงบังกันกันไม่ได้

ดังนั้น อาทมาเก็จข่าวิจารณ์ขอติดขอลังลีกลงไปถึงพระถึงสงฆ์ กันล่ะ ผู้กระเทือนใจก็ขอภัย หรือแม่นว่าให้จะโกรธก็ต้องยอม แต่.. อย่าโกรธเลยนะ ถ้าไม่โกรธ พระพุทธเจ้าทรงชื่นชมจริงๆด้วย

ในความเป็นพระเป็นสงฆ์ของศาสนาพุทธไทยนี่ก็เดอะ หากผู้ใดศึกษาเรียนรู้ “ไม่สัมมาทิฏฐิ” ก็จะไม่สามารถเข้าใจได้่ายๆเลย หรือให้จะ “สัมมาทิฏฐิ” แล้วก็ตาม แต่ถ้ายังปฏิบัติไม่ถึงขั้นได้อาริยธรรม กระทั้งจิตบรรลุสู่ภูมิอาริยะจริงจนสูงเพียงพอ ก็ ผู้นั้นจะไม่มี “โลคุตรภูมิ” ที่เป็นญาณรู้แจ้ง “อาริยสัจ” เป็นแน่แท้ อำนาจของลาก-ยศ-สรรเสริญ-โลเกียสุข จึงยังมีส่วนทำให้ “หลง” วนอย่างสลับซับซ้อน เป็นสงฆ์ที่หลงเดพติดลาก-ยศ-สรรเสริญ-โลเกียสุข ชนิด “หลง” หัวเป็นดี “หลง” เลวยิ่งๆ เป็นเก่งยอดๆ ออย่างแบบเนียนสนิทลึก สลับซับซ้อนยิ่งขึ้นไปอีก เพราะเป็นพระเป็นสงฆ์นั้น มันได้ทั้งศรัทธาตามค่านิยมของลัทธิอยู่แล้ว และทั้งยังมีวัฒนธรรมชาติประเพณี ที่ต้องยกเทิดเชิดกันไว้ให้ช้าช้อนเจ้าไปอีก ลากสักการะ เสียงเยินยอด จึงยิ่งเป็นยอดอันตราย ที่ยกสุดแสนยากหนักหนาเหลือ ก็จะ “รู้ตัว” และเหลือที่จะ “รู้เท่าทัน” มันได้ แต่โดยความแท้ความจริงนั้น มันคือ ตัวร้ายที่เป็นภัย อันแสบเผ็ด หารุณ หยาบคาย ร้ายยิ่งสุดยิ่ง

พระถึงแม่นจะเป็นพระเป็นสงฆ์ แต่ถ้าหากยังอยู่ใน “ภูมิโลเกีย” ยังคงอยู่ใน “วงศ์” ของลาก-ยศ-สรรเสริญ-สุขโลเกียลักษณะ ก็ ผู้มี “ไอคิว” สูง หรือผู้ที่ได้ฟักตัวพัฒนา “ความฉลาดเฉพาะนี้ไว้ให้พริบ” ด้วยองค์ประกอบ ต่างๆ ของลัทธิศาสนา เท่าที่ได้เล่าเรียนได้รับรู้สืบทอดมาตามภูมิของตนฯ ซึ่ง “ไม่สัมมาทิฏฐิ” หรือแม่จะ “สัมมาทิฏฐิบាំงไม่สัมมาทิฏฐิบាំง” นั้นแหลก ก็สามารถเฉลี่ยวัดคาดขึ้นได้ อย่างซับซ้อนลึกถ้าตามประสาน “โลเกียภูมิ”

ในทำนองเดียวกันกับที่ได้พูดผ่านมาแล้ว ผู้ที่แสดงบทบาทสละลาก ด้วยความซับซ้อนซ่อนซึ่งบางท่านทำเป็นไม่โลกในลักษณะท่ามกลางกลุ่มพรรค พวกของตนที่ต่างก็ทุจริตกันแทนที่ท่านจะช่วยระงับพรรคพวกให้เลิกทุจริต เลิกความเลว ทั้งๆที่บางท่านมีคำแห่งหน้าที่อยู่ในฐานะทำได้ด้วยซ้ำ แต่ท่านไม่ทำ ท่านกลับใช้“ความฉลาด”โดยอาศัยความเลวของพรรคพวก นั่นเอง เป็นการซ้อนซึ่งให้กล้ายเป็นว่าท่าน“เด่นเป็นคนดี”ยิ่งกว่าใครๆใน กลุ่มในพวก นี่คือ“ความฉลาด”เหนือชั้นเหนือเชิง แม้จะเป็นพระก็ตาม สงฆ์ก็ตามผู้ได้ฝึกโลภกิยมิจฉามี“ไอคิว”สูงก็อาจสามารถใช้“ไอคิว”สูงๆนั้น ขับตัวเองให้“เด่นกว่าใครๆในพรรคพวกกลุ่มนี้” โดยเฉพาะพรรคพวกกลุ่ม หมู่สงฆ์ที่เห็นอยู่แล้วว่าตกลတ้ำยำเย่ และใช้ความฉลาดเสริมสร้างศีลสันตนา ones แทนเข้าไปอีก ด้วยการทำตนเป็นคนมักน้อยสันโดษในลักษณะ(เพื่อแลกสารเสรญ) หรือแสดงความมีน้ำใจ ผู้นั้นก็จะ“โอดเด่น”ได้สักการะ สรรเสริญชื่อเดียง ยิ่งๆขึ้น นี่คือชั้นเชิงของ“ไอคิว”ซึ่งมีอยู่ในโลกจริง แม้แต่ในวงการสงฆ์

เท่าที่อาตามาสาชัยด้วยภาษาเนื้อหาที่ดูไม่น่าเชื่อนั้นี้ เพราะเป็น คำกล่าวถึงความเสียหายเลวร้ายต่างๆนานาของพระของสงฆ์ แต่อัตมา ตั้งใจที่จะพุดสังหารมนบนี้ ให้เห็น“สังจะ”ที่มันถูกปักปิดและแอบแฝง นานนาน เพื่อที่จะได้เป็นการศึกษา โดยเฉพาะพระรูปใดที่เป็นจริงมีจริง ที่ยอมรับฟัง และไตรตรองตรวจสอบตนเองให้ถ่องแท้ ไม่เอียงเข้าข้างคนเอง ท่านก็จะได้ประโยชน์ ดังนั้น แม่ครัวมองอาตามาไปในแร่ร้ายอย่างใด จะ รู้สึกไม่ดีต่ออาตามา อาตามาก็ยอม อาตามายอมรับในการวิจารณ์แร่ร้ายต่างๆ ในที่นี้ และขออภัยต่อกุกทำที่เกิดความรู้สึกดังกล่าว แต่ด้วยใจจริงที่ ต้องการเปิดเผยเรื่องนี้จริงๆ เพราะมันทำร้ายทั้ง“ตัวผู้ที่เป็นอย่างนี้อยู่” และมันทำร้ายทั้ง“คนอื่น”ทั้ง“สังคมส่วนรวม”อีกด้วย จึงจำเป็นจริงๆ เพราะเรื่องนี้เป็นเรื่องลึกซึ้ง ที่ยากจะเข้าใจหรือหยั่งลงไปถึงระดับเจ้า

ของความจริงในอนุสัย(กิเลสที่อยู่ส่วนลึกแม่เจ้าตัวก็ไม่อาจรู้ของตนได้ง่าย) ดูเพินฯ โกรกๆ เห็นว่า “ดี” นำการพนับถือ เพราะดูท่ามกันน้อยสันโดยดี ดูท่าน มกันน้อยในลาก บางท่านแสดงถึงขั้นมักน้อยในยศ ดังนี้ ล้วนเมื่อจริง

เรื่องอดกลั้นกดปุ่ม ทำที่เป็นไม่โลกในลากในยศ เพื่อแลกสักการะ เสียงสรรเสริญเยินยอนนั้น ในบรรดานักปฏิบัติธรรมทั้งที่เป็นนักการศาสนา ในกรุงก็เดือดหรือตายบีชีไฟรในปักษ์ตาม ไม่ว่าศาสนาไหนเขาต่างก็ทำได้กัน ทั้งนั้นแหละ เพียงแต่บานคนในอนุสัยลึกๆ ของเขามันปิดบังตัวเขาเองให้ เขาไม่รู้สึกเองว่า เขายัง “หลง” ในสักการะ เสียงสรรเสริญเยินยอดอยู่เท่านั้น เพราะผู้ไม่มี “ภูมิโลกุตระ” จึงไม่สามารถหยิ่งเข้าไปรู้เท่าทันเจ้าตัว “อนุสัย” ของตนอย่างกระจ่างแจ้งได้ ดังนั้น บานคนจะเสียงแจ้งที่เดียวว่าตนไม่ได้ “หลง” สักการะ เสียงสรรเสริญเยินยอดอย่างใด แต่ตัวเองก็ไม่มี “ภูมิ โลกุตระ” ที่จะสามารถรู้แจ้งกระจ่างใน “อนุสัย” ของตนเอง เหมือนท่านผู้ บรรลุธรรมที่สืบอนุสัยแล้วແล้าๆ บานคนก็ไม่อยากจะรับว่าตัวเอง “หลง” แต่ก็ ไม่แน่ใจในตนเอง บานคนก็รู้และรู้ว่าตนยังมี “จิตชับรส” ในการมีสักการะ เสียงสรรเสริญเยินยอดอยู่ข้าง บานคนนั้นรู้ทั้งรู้ว่าตนยังติดอยู่แท้กล้า นดเท็จ ปฏิเสธต่อคนอื่นว่าตนเอง “ไม่หลง” ให้ชั่วหนักเข้าไปอีกก็มี

ความหนาหนักของ “อนุสัย” มันมีฤทธิ์ Lewyai ทำให้คน “หลง” (ไม่หลง) และ “อวิชา” (ได้หลอกซึ้นหลายเชิงจนสุดจะสาดสาย)

ผู้ที่อดกลั้นกดปุ่มทำที่เป็นไม่โลกในลากในยศ เพื่อแลกสักการะ เสียงสรรเสริญเยินยอด ดังกล่าวมาแล้ว ซึ่งล้วนใช้ความสามารถของ “โลกียภูมิ” อันไม่ใช่ “โลกุตรภูมิ” ทั้งนั้น พระสงฆ์ของพุทธผู้ที่ไม่สัมมาทิภูมิ และมีแค่ “ภูมิโลกีย์” ทั้งหลาย ก็ย่อมทำได้และต่างก็ทำกันอยู่แล้ว โดย ใช้วิธีอาศัย “ความฉลาด” นี้เองปารามตนเองด้วยตระกะต่างๆ ไปวันแล้ววันเล่า จนสามารถ อดได้กันได้ ยิ่งได้รับผลตอบแทนเป็น “สักการะ เสียงสรรเสริญ”

ตนก็“หลง”เป็นสุข(โลเกีย) โดยไม่รู้ตัวหรอกว่ายังวนเวียนอยู่ใน“ทุกอาการสั้น” บ้างภาคภูมิตนเองไปจนตายก็เป็นอยู่อย่างนี้ก็เบอะ หรืออีกอย่างก็ใช้ว่าชีวิตนั่งสามชาติสะกดจิตสั่งใจตนเองไปวันแล้ววันเล่า ก็สามารถทำได้อีกวิธีหนึ่ง และก็ทำกันอยู่โดยมาก..วิธีนี้ยัง“หลง”ได้ถันทึกกว่า เพราะมันลวงซับซ้อนกว่า

“การปราบคนเองด้วยตระกูลต่างๆ” กือ วิธีที่คนແຫບทุกคนให้ขออยู่มากที่สุด ส่วนคนที่“นั่งสามชาติสั่งใจตนเอง” นักจะมีสำนึกมากกว่าคนทั่วๆไป และแฉมสั่งสำนึกลงไปในสามชาติด้วย จึง“อด”และ“ทน”ได้ลึกมากกว่า

★ พุทธวิชชา พาจลัดแก้

พระสงฆ์ที่นิภูมิยังไม่สัมมาทิฏฐิ หรือยังมีโภคิจอยู่แล้ว“ภูมิโลเกีย” ก็ย่องไม่มี“สัมมาญาณ”ที่เป็น“ปรัมตัตธรรม”อันสามารถรู้เชิงแห่งทะลุใน“เจโตปิริญาณ ๖”ของตน จึงไม่สามารถตรวจ“สังโยชน์ ๑๐”ของตนได้ อย่างถูกต้อง จึงมี“นิจญาณ”กันอยู่ และ“หลงนิจญาณมุติ”กันโดยมาก

เพราะไม่มี“ญาณ”ที่ถูกต้องเป็นสัมมาทิฏฐิแบบพุทธ

ไม่มี“วิปัสสนาญาณ”ที่ถูกต้องเป็นสัมมาทิฏฐิแบบพุทธ

ไม่มี“โนนเมียธิ”ที่ถูกต้องเป็นสัมมาทิฏฐิแบบพุทธ

ไม่มี“อิทธิธิ”ที่ถูกต้องเป็นสัมมาทิฏฐิแบบพุทธ

ไม่มี“ทิพย์โสต”ที่ถูกต้องเป็นสัมมาทิฏฐิแบบพุทธ

ไม่มี“เจโตปิริญาณ”ที่ถูกต้องเป็นสัมมาทิฏฐิแบบพุทธ

ไม่มี“ปุพเพนิวาสานุสติญาณ”ที่ถูกต้องเป็นสัมมาทิฏฐิแบบพุทธ

ไม่มี“จุตุปปاتญาณ”ที่ถูกต้องเป็นสัมมาทิฏฐิแบบพุทธ

ไม่มี“อาสวักขยญาณ”ที่ถูกต้องเป็นสัมมาทิฏฐิแบบพุทธ

ทั้ง ๕ นี้ เรียกว่า“วิชชา ๕” ซึ่งเป็นสุดยอดสุดเยี่ยม“วิชชา”ของ
ศาสนาพุทธ ไม่มีในศาสนาอื่นใด

ดังเดิมที่เรียนๆกันนานนั้น ท่านไม่ได้นับເວາ“ມານ”เป็น“ວິຊາ”ด้วย
ຈົນນີ້ພື້ຍະ ສ ວິຊາ ທ່ານຈຶງເຮັດວຽກວ່າ “ວິຊາ ສ” ແຕ່ອາຕາມາຂອນນັບເວາ“ມານ”
ເປັນອີກ ๑ ວິຊາ ຈຶງເປັນ“ວິຊາ ດ” ຜົ່ງທ່ານຜູ້ໄດ້ຈະໄມ່ນັບເວາດ້ວຍກີ່ໄວ່
ກຣະໄຣ ພ້ອມແນ້ວທ່ານຜູ້ໄດ້ຈະດຳຫຼັງຈະວ່າອາຕາມາທຳເປັນສູ້ຮູ້ມາກ ອວດດີເກີນ
ກີ່ຂອອກຍັດເຄີດ ອາຕາມາໄນໂດຍແຍ້ງຫຮອກ ທີ່ອາຕາມາທຳເຫັນນີ້ພະຍາຍດີເກີນ
ເປັນເຫັນນີ້

ເຫັນວ່າ..“ມານ”ເປັນອົກ໌ແໜ່ງ“ປໍລູງໝາ”ຫັດໆ ເປັນ“ວິຊາ”ອູ່ຕຽງໆ
ທີ່ອາຕາມາເຫັນອ່າຍ່ານີ້ ເພົ່າອາຕາມາມ່ນີ້ໃຈຕາມສກພາທີ່ເປັນທີ່ມີອອກ“ມານ”
ຂອງ“ວິຊາ”ເທົ່າທີ່ໄດ້ເຮັດວຽກຝຶກຝັນນາແລ້ວ ແລະແນ່ໃຈວ່າເປັນແບບພຸຖະດ້ວຍ

พระພຸຖະເຈົ້າຕັດສິນຍັນໄວ່ວ່າ [ໃນພຣະໄຕຣປົງກ ເລີ່ມ ۲۴ ຂົ້ນ ۳۶]

ນັດຖື ມານສັ ອປໍລູງໝັສສະ ປໍລູງໝາ ນັດຖື ອມາຍໄຕ

ຍັນທີ ມານໝັຈະ ປໍລູງໝາ ຈະ ຕະ ເວ ນິພພານສັນຕິເກ

ມານໄມ່ມີແກ່ຜູ້ໄມ່ມີປໍລູງໝາ ປໍລູງໝາໄມ່ມີແກ່ຜູ້ໄມ່ມີມານ

ມານແລະປໍລູງໝາມີຍູ້ແກ່ຜູ້ໄດ ຜູ້ນັ້ນແລຍ້ໃນທີ່ໄກລັນນິພພານ

ຫັດເຈນໄໝ່ວ່າ “ມານ”ກັບ“ປໍລູງໝາ”ນັ້ນ ເປັນອູ່ຄູ່ກັນ

“ມານ”ທີ່ໄມ່ມີ“ປໍລູງໝາ”ໄນ້ໃໝ່“ມານ”ແບບພຸຖ ແລະ“ປໍລູງໝາ”ທີ່ໄມ່ເກີດ
ກັບ“ມານ”ກີ່ໄມ່ໃໝ່“ປໍລູງໝາ”ກີ່ຈະພາໄປນິພພານ

ແຕ່“ປໍລູງໝາ”ທ້າວໄປທີ່ໄມ່ມີ“ມານ”ນັ້ນ ກີ່ມີຍູ້ຫລາກຫລາຍ ຜົ່ງ“ປໍລູງໝາ”
ແບບນີ້ໄມ່ພາໄປນິພພານແນ່ ຈຶ່ງໄມ່ໃໝ່“ວິຊາ”ທີ່ເຮົາໝາຍລື່ງກີ່ອ່ານ“ວິຊາ ດ”

ດັ່ງນັ້ນ “ປໍລູງໝາ”ທີ່ຈະພາໄປນິພພານໄດ້ນັ້ນ ກີ່ຕ້ອງເປັນ“ປໍລູງໝາ”ໜົດ
ທີ່ມີຄຸນກາພລື່ງໜັ້ນທີ່ເຮັດວຽກວ່າ“ວິຊາ”ດ້ວຍ ແກ່“ປໍລູງໝາ”ທີ່ເປັນ“ຫຮຽນະ”ໜັ້ນ
“ໂຄກີຍະ”ກີ່ພາໄປນິພພານໄນ້ໄດ້

ໂດຍຄວາມໝາຍທ້າວໄປ “ປໍລູງໝາ”ກີ່ກື້ອ່ານ“ຄວາມຄລາດ”ທີ່ເປັນ“ຫຮຽນະ”
ເປັນ“ຄວາມຄລາດ”ທີ່ມີ“ຄຸນຫຮຽນ” ຜົ່ງກີ່ມີຍູ້ມາກນາຍ ແລະແນ່ນອນຍູ້ແລ້ວວ່າ

ต่างกับ “ความคลาด” ที่ภาษาบาลีว่า “ເນັດຕາ” หรือ “ເລົກ” อย่างมีนัยสำคัญ
แม้จะเปล่าว่า “ความคลาด” เหมือนกัน ทว่า “ເລົກ” นั้นมีนัยแห่ง “ความคลาด
แก่ໂຄງ, ความคลาดไม่มีธรรมะ” แม้กระนั้น “ความคลาด” ที่เป็น “ธรรมะ” อัน
เรียกได้ว่า “ປັ້ງປຸງ” ก็ตาม ก็ยังเป็นเพียง “ความคลาด” ที่เป็นแค่ “ธรรมะ”
ขึ้น “ໂລກຍະ” เท่านั้น จึงยังต่างกับ “ความคลาด, ປັ້ງປຸງ” ที่เป็นขึ้น “ໂຄງຖະ”
ก็คงชัดแล้วสินะว่า “ປັ້ງປຸງ” ขึ้นจัดอยู่ในเชิงของ “ວິຊາ” นี้ เป็น
“ความคลาดที่เป็นคุณธรรมระดับໂຄງຖະ” หรือ “ความคลาดที่ພາຫລຸດພື້ນ
ອອກຈາກໂລກຍະ” จึงจะเป็น “ความคลาด” ที่ພາໄປສູ່ນີພັນແທ້ໆ และนับ
เป็น “ວິຊາ” ของພຸທ ໄນມີທາງເປັນອື່ນໄປໄດ້

ໃນນີ້ອພຣະພຸທ ເຈົ້າຕະສໄວ້ຂັດວ່າ “ມານກັບປັ້ງປຸງ ນັ້ນຕ້ອງອູ່ຄູ່ກັນ”
ດັ່ງທີ່ໄດ້ຢັກອ້າງຜ່ານມາແລ້ວ

ດັ່ງນັ້ນ ດ້າວາດ “ມານ” ກີ່ເທົກນາດ “ປັ້ງປຸງ” หรີ່ອຫາກໄມ້ມີ “ມານ”
ກີ່ໄມ້ມີ “ວິຊາ” ທີ່ຈະພາໄປນີພັນ ແລະ “ມານ” ທີ່ວ່ານີ້ ຕ້ອງເປັນ “ມານ”
ແບບພຸທ ທີ່ສັມມາທິກູສີດ້ວຍ ແລະ “ປັ້ງປຸງ” ກີ່ຕ້ອງເປັນ “ວິຊາ” หรີ່ອ
“ປັ້ງປຸງ” ທີ່ຄູ່ກັບ “ມານ” ແບບພຸທ

ກ່າວວິ້ວ່າ ຕ້ອງເປັນ “ມານ” ທີ່ເກີດຈາກການປົງປັນຕິ “ມຣຄ ລ ອອກ” ໃນ
“ທຸກໆຂົນໂຮຄາມນີ້ປົງປັກ” หรີ່ອໃນ “ມຣຄ ຍັນມືອກໍ ລ” ນັ້ນອັງ ຍັນນີ້ຕ້ອງໄປ
ກຶກຍາຮາຍລະເອີຍດັ່ງນີ້ໃນພຣະໄຕປົກກ ເລີ່ມ ១៤ ດັ່ງແຕ່ໜ້ອ ២៥២ ຕຶງ ២៨១
“ມາຈັດຕາຮັກສູງສູງ” ຈະເຂົາໄຈດີຂຶ້ນ ບໍ່ໄດ້ໃຫ້ ພົມສູງສູງ ເຊັ່ນ ໃນເລີ່ມ ៥ ຖຸກ
ສູງສູງກີ່ມີອືບ່າຍ ກາຣມີສີດ ແລ້ວຈຶ່ງປົງປັນຕິໂດຍ “ສັງວົວອິນທີ່” ມີສົດສັນປັບປຸງປຸງ
ຮູ້ຕັ້ງທີ່ພວ່ນໃນທຸກອີງຍາດອອກຕົນ ແລ້ວດັດລະຕົນໃຫ້ມັກນ້ອຍສັນໂດຍ ດັ່ງນິວຮົ່ນ
ໃຫ້ໄດ້ ກີ່ຈະເກີດ “ມານ” ແບບພຸທ ແລະເກີດ “ສູານ” ຕ່າງໆອັນເປັນ “ວິຊາ ຂ”

“ມານ” ແບບພຸທ ນີ້ ເປັນ “ມານ” ທີ່ເກີດໄດ້ໃນຄົນທີ່ມີສົວສາມບຸລຸ່ມື້ຕາ
ເປີດທາວຽກທັງ ៦ ຮັບຮູ້ສັກພກາຍນອກກາຍໃນເປັນປົກຕົອຍ່າງຄົນຮຽມດາທ້່ວ່າໄປ

มิใช่ “ผ่าน” ที่ได้จากการปฏิบัติ ด้วยวิธีนี้ หลังตาสะกดจิตจนเกิด “ผ่าน” ใน กวังค์ที่ท่านนั้น เมื่อ “ผ่าน” ใน กวังค์นั้นจะเป็น “ผ่าน” ที่สัมมาทิฏฐิแบบพุทธ ก็เป็นเพียงส่วนเสริมที่ได้ “ปัญญา” เป็นการอุปการะ มิใช่วิธีปฏิบัติอันเอกสาร ส่วน “ปัญญา” ที่ได้จากการปฏิบัติ “ผ่าน” แบบนั้งหลังตาสะกดจิตที่ไม่สัมมาทิฏฐินั้น แน่นอนว่า ย่อมได้ “มีจนาปัญญา” จึงไม่ช่วยเสริมให้แก่ ความเป็น “วิชาชາ” แต่อย่างใด มิหนำซ้ำจะ “โนหะ” และ “อวิชาชາ” ยิ่งขึ้น สรุปแล้ว “ผ่าน” จึงเป็น “วิชาชາ” ด้วยประการจะนี้

อาทตามเห็นดังนี้จริงๆ จึงขอนับเอา “ผ่าน” เป็น “วิชาชາ” อีกวิชาหนึ่ง ไม่ เช่นนั้นประโยชน์ของ “ปรัมัตถธรรม” จะไม่สมบูรณ์ ก็ขออนุญาตทำ ตามที่เห็นนี้โดยนะ ท่านผู้ใดไม่เห็นด้วย ท่านก็เออตามเดิมทำตามแบบ เดิมເຄີດ คงไม่ว่ากันแนະ

เอาล่ะ.. ประเดิมของ “วิชาชາ ๔” หรือ “วิชาชາ ๕” คงพอเข้าใจกันแล้ว ที่นี้ มาต่อประเดิมที่เรามาทำลังกาวถึงกันอยู่ คือ “วิชาชາ ๕”

หากแม้นผู้ใดเรียนรู้ “วิชาชາ ๕” นือย่างสัมมาทิฏฐิ เป็นพุทธไม่เพียง ไปหลงเข้าใจออกนอกทางแท้ ผู้นั้นเมื่อปฏิบัติกิจกรรมครกผลก็จะมี “ปัญญา” รู้แจ้งเห็นจริงว่า “วิชาชາ” ได้หมายถึงอย่างใด ได้ถูกต้อง แม่นตรงคมชัด ตาม “อนุสานนี” (กำสอน) ของพระพุทธเจ้า และหากผู้นั้นสามารถปฏิบัติตนเอง จนพ้น “สังโยชน์ ๑๐” สัมบูรณ์ นั่นก็คือ ผู้มี “อนุสานนีปักษาริย์” แท้ๆ

ซึ่งยืนยันว่า “อวิชาชາ” ถูกถ่างออกไปสำเร็จด้วย “วิชาชາ” ของพุทธนี่แล กระทั้ง “อวิชาชາ” หมวดสื้นเกลี้ยงไปเลยจากจิตวิญญาณของผู้นั้นไม่เหลือ มีแต่ “วิชาชາ” เจริญเข้ามาแทนที่ เป็นผู้ “ไม่มีอวิชาชາ” อยู่ในจิตวิญญาณเลย

“วิชาชາ” จึงไม่ใช่แค่ “ปัญญา” เท่านั้น หรือไม่ใช่แค่ “ความฉลาด” ที่เป็นแค่ “ไอคิว” (IQ) และไม่ใช่ แม้แต่แค่ความเป็น “อีคิว” (EQ) เพียงเท่านั้น อีกด้วย “วิชาชາ” เป็นคุณวิเศษที่มีนัยสำคัญยิ่งกว่านั้น

และที่สุดแห่งที่สุดผู้ถึงชื่่ง “วิชา ๕” โดยเฉพาะปฏิบัติจนเกิดได้มีได้ถึง “อาสวักขยญาณ” ซึ่งเป็น “วิชา” ข้อสุดท้ายขึ้นท้ายสุดสัมบูรณ์ ก็เป็นอัน “อวิชา” หมดเกลี้ยงสะอาดถ้วนสิ้นจน ด้วย “อาสวักขยญาณ” นี้แล พระผู้นั้นนี้ “วิชา ๕” หรือมี “ญาณ” ทั้งหลายคราวอ่านตนเองได้จริงว่า ตัวเรา “สิ้นสังโภชน์” ครบ แม้ที่สุด “สิ้นอวิชาสังโภชน์” แล้วสะอาดสนิท

“วิชา ๕” กือ ความรู้ หรือ “ความฉลาด” ชนิดพิเศษของ “พุทธ” โดยเฉพาะ จะไม่ใช่ความเก่งพิเศษอย่างที่คนส่วนใหญ่ทั่วไปมักจะเข้าใจ เพียงไป เช่น เข้าใจนัยสำคัญผิดว่า มีความหมายอย่าง “อิทธิปักษิหาริย์” (แสดงฤทธิ์ได้เป็นอัศจรรย์ เช่น ล่องหน ดำเนิน เทาะได้ เป็นต้น) บ้าง อย่าง “อาเทศนาปักษิหาริย์” (การทายใจ การหยั่งรู้ใจของผู้อื่น) บ้าง หรือไม่ก็ถูกยกเป็น “เครื่องจานวิชา” กันไปเลย นั่นยังเต็มที่ไปใหญ่ แต่คนส่วนใหญ่มักเข้าใจ เพียงไปเป็นดังที่ว่า “นั้นจริงๆ”

★ ความสามารถเหนือมนุษย์

“วิชา” ทั้ง ๕ นั้น ไม่ใช่ความสามารถที่ชอบเข้าใจกันว่า เป็นเรื่อง ฤทธิ์เดชวิเศษแบบประหลาดๆ ที่น่าทึ่งน่ามหัศจรรย์ ดังที่ทั่วๆ ไปหลงผิดกัน เช่น “โน้มยิทธิ” พระพุทธเจ้าตรัสว่า สามารถ “เนรมิตกายอื่นจากกายนี้” ดังนี้เป็นต้น ก็มักจะเข้าใจว่า เป็นการ “เนรมิตกาย” แบบ “เนรมิต เป็นตัวตน” ที่มีอัจฉริยะ ต้องล้มผลาญได้ เป็นแห่งก้อนของมหาภูตสูป อะไร อย่างนั้น ทั้งๆ ที่พระพุทธองค์ตรัสว่า “มีรูป/เกิดแต่ใจ” (โน้มย) ซึ่งหมายถึง “เรื่องของใจในใจเท่านั้น” เพราะ “รูป” ที่ว่าเนี้ยคือ “นามกาย” ซึ่งเป็น “กาย ของนามธรรม” ไม่ใช่ “กายของรูปธรรม” ที่เป็นรูปเป็นร่างมีเนื้อหนังมังสา อะไรอย่างนั้น จริงอยู่ท่านตรัสว่า “มีอวัยวะน้อยใหญ่ครบถ้วน มีอินทรี ไม่บกพร่อง” แต่นั่นนั่นก็เป็นความหมายของ “อวัยวะที่ใจในใจ-อินทรี”

ของใจในใจ” เพราะมันหมายถึงเฉพาะเรื่องของ“ใจในใจ”(มนต์)เท่านั้น มันเป็น“งานทำใจในใจ”(มนติการ) และ“สำเร็จกันที่ใจ”(มโนเมย)

จะ“เนรมิต”หรือสร้างขึ้นมาก็เป็นการสร้าง“รูปอันเกิดที่ใจ”ซึ่งเกิด “แต่ใจ”(มโนเมย) เนรมิตหรือสร้างให้เกิดอยู่บนพะ“ที่ใจ”(มนต์)เท่านั้น ไม่มีอะไร ออกมายາณอก ซึ่งการเกิดชนิดนี้เรียกว่า “โอปปากิตโยนิ” เป็นการผล เกิดหรือคลอดเกิดกันอยู่บนพะ“ในใจ”(มนต์) ไม่ใช่เรื่องของ“รูปธรรม” หรือ“ร่างกายภายนอก”เลย “ใจเกิด-ใจเป็น แต่ใจในใจ” ที่พระพุทธเจ้า ทรงเบรียงว่า เมื่อนิสัยัญญาปล้องที่ซักออกจากหัญญาปล้อง หรือเมื่อนิญ ถอดออกจากคราบ หัญญาปล้องก็อันเก่า ไส้หัญญาปล้องก็อันใหม่ หรือคราบ ก็อันเก่า งูก็อันใหม่ มีของใหม่เกิด ส่วนสำคัญของตนครบครันเหมือนกัน แม้เกิดอยู่ที่เก่า(ในร่างเดิม) แต่ใจก็เกิดใหม่สู่“โลกใหม่”(ปรโลกคือโลกุตระ)

สรุป “มโนเมยธิ” ก็คือ มี“ความรู้”ความสามารถอันพิเศษแบบ พุทธ”(วิชชา) ถึงขั้นทำตาม“คำสอนของพระพุทธเจ้า”(อนุสาวนี)ถูกตรง เป็นผลสำเร็จหรือบรรลุธรรม ในเรื่องเนรมิตหรือสร้าง“การเกิดทางใจได้ สำเร็จ”(มโนเมย) จนเป็นคนโลกใหม่ภพใหม่ ที่เรียกว่า “โลกุตระ” ได้จริง เป็นจริง คนที่ทำเรื่องอย่างนี้ได้ ถือว่า เป็น“ความมหัศจรรย์”อันเรียกกันว่า “ปาฏิหาริย์” เมื่อเป็น“ปาฏิหาริย์”เฉพาะในเรื่องของ“อนุสาวนี”(คำสอน) ของพระพุทธเจ้าที่เป็นไปเพื่อดับ“อวิชชา”หรือพาไปสู่นิพพาน

จึงชื่อว่า “อนุสาวนีปาฏิหาริย์”

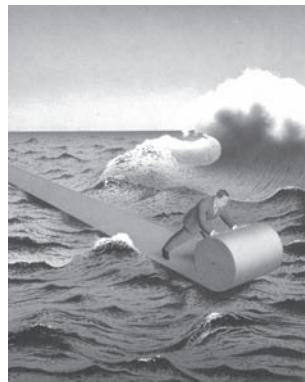
ซึ่ง..ไม่ใช่“อิทธิปาฏิหาริย์”หรือ“อานาทสาปาฏิหาริย์” เดี๋ยวหาด แต่ถ้าใครเข้าใจว่า “มโนเมยธิ”คือ “อาเทสนาปาฏิหาริย์”(การ ทายใจ, การหยั่งรู้ใจของผู้อื่น) ก็คือ“อิทธิปาฏิหาริย์”(แสดงฤทธิ์ได้เป็นอัศจรรย์ เช่น ล่องหน คำดิน เทาะได้ เป็นต้น) ก็ตาม นั่นเพียงแล้ว มิอาจทิภูมิไปแล้ว เพราะอย่างนั้นไม่ใช่“วิชชา” ที่สามารถทำลาย“อวิชชา” ตรงนี้สำคัญ

อันเป็นเป้าแท้ๆของศาสนาพุทธนั่นเอง

“วิชชา” ข้ออื่นๆก็เช่นกัน ที่คนทั่วไปส่วนใหญ่มักจะเข้าใจเพียงไปเป็น “อิทธิปักษีหาริย์” บ้าง (แสดงถึงได้เป็นอัคจรรย์ เช่น ล่องหน, คำดิน, เหทาง Hin ฯลฯ) เป็น “อาเทสนาปักษีหาริย์” บ้าง (การทายใจ, การหยั่งรู้ใจของผู้อื่น)

จึงในเรื่อง “อิทธิวิชี” แล้ว แทนจะร้อยทั้งร้อย เมื่ออ่านคำแปลที่มีว่า

“เชอนบรรลุอิทธิวิชี หมายประการ คือ คนเดียวเป็นหลาภคนก์ได้ หมาย คนเป็นคนเดียวก็ได้ ทำให้ปรากฏก์ได้ ทำให้หายไปก์ได้ ทะลุฝ่ากำแพง ภูเขาไปได้ไม่ติดขัดเหมือนไปในที่ว่างก็ได้ ผุดขึ้นดำลงแม้มีในแผ่นดินเหมือน ในน้ำก็ได้ เดินบนน้ำไม่แตกหักเหมือนเดินบนแผ่นดินก็ได้ เหทางไปในอากาศ เหมือนนก ก็ได้ ลุบคลำพระจันทร์พระอาทิตย์ซึ่งมีฤทธิ์เมื่อานุภาพมาก ด้วยฝ่ามือก็ได้ ใช้อำนาจทางกายไปตลอดพรหมโลกก็ได้” ดังนี้เป็นต้น

คนก็พำชื่อ เข้าใจตามนั้นตรงๆเป็น“ภาษาคน”ไปเลย ซึ่งที่จริงแล้ว ภาษาใน“วิชา”ในเรื่อง“อิทธิวิชี”นี้ เป็น“ภาษาธรรม” หมายเอา“การเกิด ของความรู้ความสามารถ”ที่เรียกว่า “วิชชา” นี้เป็นของพระพุทธเจ้า โดยตรงโดยเฉพาะ จึงจะล้ำค่า“อิทธิวิชชา”หรือดับ“อิทธิวิชชา”ได้จริง

จึงจะตรงแท้เป็น“อนุสานนีปภูมิหารី” อันหมายถึง“ความมหัศจรรย์ ของคำสอน หรือคำสอนเป็นจริงอย่างมหัศจรรย์”

“อิทธิปภูมิหารី” และ“อาแทนาปภูมิหารី”ให้วิเศษเก่งยอดปานได ก็ไม่สามารถล้ำค่า“อิทธิวิชชา”หรือดับ“อิทธิวิชชา”ได้เด็ดขาด

ดังนั้น คำสอนของพระพุทธเจ้าจะเป็น“ปภูมิหารី”(ความมหัศจรรย์)อย่าง ถูกต้องเป็นจริง “วิชา” ก็ต้องเกิดผลล้ำค่า“อิทธิวิชชา”ได้แน่แท้ ซึ่งเป็น เรื่อง“ไม่ธรรมชาติ” ผู้ทำได้ถือว่า มี“ความสามารถเก่งเหนือนมุขย์สามัญ” เขาจึงนับว่า เป็น“ปภูมิหารី”ของ“คำสอน”(อนุสานนี) ซึ่งนับว่ามี“ความ สามารถเก่งเหนือนมุขย์สามัญ” เลิศยอดเหมือนกันกับผู้มี“อิทธิปภูมิหารី” และ“อาแทนาปภูมิหารី” ที่เหทางเหินเดินน้ำดำดิน หรือหยั่งรู้ใจคนอื่น ๆ ฯ

แต่ถ้า“อนุสานนีปภูมิหารី”มันเกิดผลแค่ เหทางเหิน เดินน้ำดำดิน ได้ หยั่งรู้ใจคนอื่นได้ ฯลฯ หรือเป็นความวิเศษแบบแบลกประหลาดน่าทึ่งอย่าง ที่เข้าใจกันดีน่าอยู่ทั่วไปอย่างนั้น มันก็เป็น“อิทธิปภูมิหารី”เป็น“อาแทนา- ปภูมิหารី” ซึ่งไม่ใช่“ฤทธิ์” ที่ซื่อว่า“วิชา”ของพุทธແນ່ງฯ

ต่อให้มี“อิทธิปภูมิหารី”เหทางเหินเดินน้ำดำดินได้จริง แล้วนั้นจะล้ำ ละ“อิทธิวิชชา” กันตรงไหน อย่างไร แม้เหทางได้จริงๆ มันจะล้ำค่า“อิทธิวิชชา” หรือล้ำค่ากิเลสตัณหาอุปทานกันอย่างไร? ตรงไหน? มันมีแต่จะเพิ่ม ละไม่ว่า เพาะะมันไม่เป็นเหตุเป็นผลกันเลย มันผิดฝาผิดตัวกันอยู่ชัดๆ

ยิ่งกว่านั้นพระพุทธองค์ทรงรังเกียจ“อิทธิปภูมิหารី”และอาแทนา- ปภูมิหารី”ด้วยซ้ำ แม้ที่สุด พระองค์ทรงห้าม ทั้งไม่ให้ศึกษา พั้นไม่ให้แสดง

ถ้ากิจมุ่นได้แสดง กิจมุนั้นต้องอาบติทุกกฎ ป่านนี้ที่เดียว ใครต้องการจะรู้มากกว่านี้ เชิญค้นคว้าศึกษาจากพระไตรปิฎก เล่ม ๕ ข้อ ๓๓-๓๕ “เกวจูภูสูตร” พระพุทธเจ้าตรัสว่า พระองค์ หน่าย-ระอา-รังเกียจ ปานีหาริย์ ทั้ง ๒ คือ “อธิปานีหาริย์ และ อาแทนาปานีหาริย์” นี้ต้อง ดังนั้นต่อให้ล่องหนได้ เท่าได้ หยิ่งรู้ใจคนอื่นได้ ก็ไม่ใช่นัยตรงแห่ง “วิชชา” ของพุทธ

“อธิปานีหาริย์, อาแทนาปานีหาริย์” นั้นเป็นปานีหาริย์สามัญทั่วไป ที่พระพุทธเจ้า ทั้ง “ทรงรังเกียจ” ทั้ง “ทรงห้ามศึกษาห้ามแสดง” ทั้ง “ทรงปรับโภชิกมุณ্ডและคงแม้จะมีจริงเป็นจริงถ้าไม่มีจริงบืนและคงก็ปราบิก”

แต่ “วิชชา” นั้นนับเป็น “สี่ งวิเศษสุด” ที่พระพุทธเจ้าทรงกันพบโดยเฉพาะ และทรงส่งเสริมสั่งสอนจ้ำจี้จ้าให้พากเพียรเอาไสชีวิตให้ได้เป็นปานีหาริย์วิสามัญชนิดพิเศษที่ทำให้คนเกิดเป็นคนใหม่ใน “โลกอื่น” (ปรโลก) ได้จริงๆ เรียกโลกนี้ว่า “โลกุตระ” โดยชีวิตไม่ต้องตายจากการร่างนี้ไป

เพราะฉะนั้น ภาษาที่แปลความใน “วิชชา” ทั้งหลาย แม้จะเป็นภาษา คำความเดียวกันกับใน “อธิปานีหาริย์” และ “อาแทนาปานีหาริย์” ก็ตาม แต่ทั้งนี้สำคัญและทั้งสารสัจจะนั้น “วิชชา” อันคือ “อนุสานนีปานีหาริย์” ก็ต้องต่างกันแน่นๆ กับ “อธิปานีหาริย์, อาแทนาปานีหาริย์”

ซึ่ง “ภาษาคน” กำเดียวกันแท้ แต่มีนัยเป็น “ภาษารrom” ที่ต่างกันจริง ตัวนี้จะเป็น “ภาษารrom” หรือคำตรัสนั้นจะมีนัยลึกซึ้งหมายถึงการถ้าง鼯ะ “อวิชชา” อย่างไร ซึ่งปัจจุบันเป็นที่เป็นแผลของ “อนุสานนี-ปานีหาริย์” อย่างไร ไว้มีโอกาสค่อยอธิบายกันอีกที

แต่กระนั้นก็ต้องมาทั้งหมดนั้น ก็ไม่ได้หมายความว่า ผู้ศึกษาปานีบัติธรรมแบบพุทธอย่างสัมมาทิฏฐิ และเป็นผู้เจริญยิ่งด้วย “อนุสานนีปานีหาริย์” นั้น จะมี “อธิปานีหาริย์” หรือ “อาแทนาปานีหาริย์” ไม่ได้ขอยืนยันว่า มีได้เป็นได้ด้วย ผู้ที่มี “อนุสานนีปานีหาริย์” เจริญยิ่งตามจุด

มุ่งหมายของพระสัมมาสัมพุทธเจ้านั้น ก็สามารถว่า “อิทธิปักษีหาริย์” หรือ “อาแทนาปักษีหาริย์” ได้ บางท่านมีมากด้วยเก่งด้วยก็เป็นได้ ตามแต่ บารมีของแต่ละท่าน บางท่านก็ไม่มีเลย บางท่านก็มีบ้าง บางท่านเก่ง “อิทธิปักษีหาริย์” ด้วย บางท่านเก่ง “อาแทนาปักษีหาริย์” ด้วย ก็เป็นเรื่องจริง ของบุญบารมีของแต่ละบุคคล ทว่าถ้าเป็นพระเป็นสงฆ์แล้วท่านจะมี “อิทธิปักษีหาริย์” หรือ “อาแทนาปักษีหาริย์” เก่งกายนานได้ ท่านก็ไม่แสดง ให้ผิดธรรมวินัยแน่

“อิทธิปักษีหาริย์ กับ อาแทนาปักษีหาริย์” นั้น แม่จั่วไม่ใช่ “วิชา” แต่ ก็มีในผู้มี “วิชา” ได้ด้วย ส่วนผู้มี “อิทธิปักษีหาริย์ กับ อาแทนาปักษีหาริย์” ถ้าแม่นไม่มี “วิชา” ก็ไม่มีทางไปนิพพานได้ หรือศึกษาไม่สัมมาทิฏฐิก็ได้ แม่สัมมาทิฏฐิก็เฉพาะ แต่ปฏิบัติไม่บรรลุ “อนุสานนีปักษีหาริย์” ก็ไม่ได้ “วิชา” นั่นเอง ก็ไม่สามารถพ้น “ทุกข้ออาริยสัจ” หรือไม่ถึงนิพพาน

สรุป “อิทธิปักษีหาริย์ กับ อาแทนาปักษีหาริย์” ไม่ใช่ “วิชา” และไม่ ใช่ “อนุสานนีปักษีหาริย์” ไม่ใช่ “คำสอน” ของพระพุทธเจ้า เพราะ “อิทธิ- ปักษีหาริย์ กับ อาแทนาปักษีหาริย์” นั้น คนอื่นในศาสนาอื่นเขาสอนกัน ในพุทธ ไม่สอน แต่ผู้มี “วิชา” ของพุทธบางท่านมี “อิทธิปักษีหาริย์” หรือ “อาแทนา- ปักษีหาริย์” ได้ด้วย แต่ถึงมีท่านก็ไม่ทำ ไม่แสดง พึงเข้าใจ “วิชา” ให้ถูกตรง

ใน “วิชา” ทั้ง ๕” นั้น ไม่ว่าเรื่อง “พิพิโยสต” ก็ดี “เจโตปริยญาณ” ก็ดี ต่างก็ล้วนเข้าใจกันผิดเพี้ยนไปเป็น “อาแทนาปักษีหาริย์” จึงไม่เป็นประโยชน์ ต่อผู้ศึกษาผู้ปฏิบัติ อย่างน่าเสียดายยิ่ง เพราะความรู้ขึ้น “ญาณทัศนาวิเศษ” หรือขึ้น “วิชา” นี้ มันหมายถึง “ความรู้ยิ่งขั้นพิเศษ” ไม่ใช่หมายถึงแค่ สามัญตามภาษาที่แปลไว้ตรงๆ เปรี้ยงๆ เลยที่เดียว เป็นต้นว่า “เจโตปริยญาณ” ที่ให้ความหมายกันไว้ว่า “รู้ให้ผู้อื่น อ่านความคิดของเขาได้, ทายใจคนได้”, ครรได้ยินได้เห็นภาษาแปลนี้แล้ว มันก็ต้องเข้าใจไปว่า เป็น “อาแทนา-

ปฏิวัติ” แน่ แผลผู้รุนแรงท่าน ก็ช่วยขยายความให้อีกว่า “รู้ใจผู้อื่น อ่านความคิดเขาได้ เช่น รู้ว่าเขากำลังคิดอะไรอยู่ ใจเขาเครียดหนักหรือผ่องใส เป็นต้น” ก็ยิ่งเข้าข่าย“อาแทนาปฏิวัติ” แนยิ่งชัดเจ้าไปอีก

มันก็ไม่เป็น“วิชา”ที่จะช่วยล้างละ“อวิชา”ของตน เพราะเที่ยวได้เก่งออกไปข้างนอกตน ดีไม่ดี“ความเก่งวิเศษ”(อาแทนาปฏิวัติ)นี้ก็จะพาทำให้เกิดกิเลสหลงดึงลงเก่งของตน เสริมกิเลสตนให้หนาให้มาก หรือไม่ก็อาจ“ความเก่งวิเศษ”(อาแทนาปฏิวัติ)นี้ไปใช้เป็นเครื่องประกาศตนเอง เพื่อเพิ่มลาก สักการะ เสียงสรรเสริญ ให้แก่ตน ก็เห็นมีทำกันอยู่

พระความไม่เข้าใจอย่างลึกซึ้งถ่องแท้ถึงความหมายของ“วิชา”ที่เป็น“อนุสาวนีปฏิวัติ”ตรงๆเฉพาะๆอย่างคุณแม่นว่า ต่างจากความหมายของ“อิทธิปฏิวัติ”ต่างจากความหมายของ“อาแทนาปฏิวัติ”

เหตุก็เนื่องมาจากยังเข้าใจในนัยสำคัญของความเป็น“วิชา” กับความเป็น“อาแทนาปฏิวัติ” ไม่ชัดเจนเป็น“สัมมาทิฏฐิ” จึงทำให้เข้าใจความหมายของคำตัวสุดใน“เจตobiปริญาณ”ที่ว่า “กำหนดรู้ใจของสัตว์อื่น (ปรัชญาณ) ของบุคคลอื่น(บุคคลานั้น) ด้วยใจ” อย่างพำเพื่อตรง pengไปเลย กล่าวคือ เข้าใจความหมายในคำว่า “ของสัตว์อื่น”หรือ“ของบุคคลอื่น”นั้น ก็คือ “สัตว์อื่น-บุคคลอื่น”ที่เป็นสัตว์เป็นบุคคลนอกกร่างกายตัวเราไปเลย

ความจริงไม่ใช่เรื่องที่จะไป“รู้ใจของคนอื่น”นอกตัวนอกตนของเรา นั้นต้อง“รู้ใจในใจของตนในตัวในตนเอง” แล้วหากเพียรอ่าน“ใจตนเอง” ให้รู้จริงรู้ชัด เช่น “ในใจของเรามีรากะ ก็รู้ว่าใจของเรามีรากะ ใจของเรามีโภคะ ก็รู้ว่าใจของเรามีโภคะ ใจของเรามีโนหะ ก็รู้ว่าใจของเรามีโนหะ ใจของเรามีมีรากะ ก็รู้ว่าใจของเรามีมีรากะ ใจของเรามีมีโภคะ ก็รู้ว่าใจของเรามีมีโนหะ ใจของเรามีมีโนหะ ก็รู้ว่าใจของเรามีมีโนหะ ฯลฯ”

สัจธรรมขั้น“วิชา”นั้นนับว่า “ใจที่มีรากะ” เป็น“บุคคลชนิดปุถุชน”

ยังอยู่ในโลกที่เรียกว่า“โลกียะ” หรือถ้าหากสู่โลกที่เรียกว่า“อบาย”ก็เป็น“สัตว์นรก”เพราอาการหนักมีรากะมาก ส่วน“ใจที่ไม่มีรากะ”นั้น เป็น“พระหมสัตว์”หรือเป็น“บุคคลชนิดอาริยะ”อยู่ในโลกที่เรียกว่า“โลกุตระ”

ใจของเรามีลักษณะต่างๆดังกล่าวなん คือ ใจที่มีชนิด“อื่น”(ป) อันต่างกัน เป็นต้นว่า “ใจที่มีรากะ”คือ ใจของสัตว์ชนิดหนึ่งหรือใจของบุคคลชนิดหนึ่ง ซึ่งต่างจาก“ใจที่ไม่มีรากะ” อันเป็นใจของสัตว์อื่นอีกชนิดหนึ่ง(ปรสัตตานั้น) หรือใจของบุคคลอื่นอีกชนิดหนึ่ง(ปรปุกulanang) ดังนี้

จะเห็นได้ว่า เป็น“สัตว์”เป็น“บุคคล” ที่เรียกว่า“สัตว์อื่น”หรือ“บุคคล อื่น”โดยชี้ชัดลงไป“ที่ใจ”(มนติ) สัตว์ชนิด“ใจมีรากะ”ก็เป็นใจของสัตว์ ชนิดหนึ่ง ส่วนสัตว์ชนิด“ใจไม่มีรากะ”ก็เป็นใจของสัตว์อื่นอีก(ป)ชนิดหนึ่ง หรือใจของบุคคลอื่นอีก(ปร)ชนิดหนึ่ง

ซึ่งมีลักษณะต่างๆของสัตว์อื่น(ปรสัตตานั้น)ของบุคคลอื่น(ปรปุกulanang) ตามที่พระพุทธเจ้าตรัสไว้ใน“เจตobiรญาณ”เป็นหลักๆสำหรับเป็นเครื่อง ตรวจวัด“ใจของตน” ถึง ๑๖ ลักษณะ(พระไตรปิฎก เล่ม ๕ ข้อ ๓๕) ได้แก่

ใจมีรากะ ก็รู้ว่าใจมีรากะ (สาระ)

ใจมีโภสະ ก็รู้ว่าใจมีโภสະ (สโภสະ)

ใจมีโนมหะ ก็รู้ว่าใจมีโนมหะ (สโนมหะ)

ใจไม่มีรากะ ก็รู้ว่าใจไม่มีรากะ (วีตรากะ)

ใจไม่มีโภสະ ก็รู้ว่าใจไม่มีโภสະ (วีตโภสະ)

ใจไม่มีโนมหะ ก็รู้ว่าใจไม่มีโนมหะ (วีตโนมหะ)

ใจหดหู่ ก็รู้ว่าใจหดหู่ (สัหิตตะ)

ใจฟูงช่าน ก็รู้ว่าใจฟูงช่าน (วิกขิตตะ)

ใจเป็นมหัคคะ ก็รู้ว่าใจเป็นมหัคคะ (มหัคคะ)

ใจไม่เป็นมหัคคะ ก็รู้ว่าใจไม่เป็นมหัคคะ (ออมหัคคะ)

ให้ที่มีใจอื่นอึกอันยิ่งกว่า ก็รู้ว่าใจที่มีใจอื่นอึกอันยิ่งกว่า (สอุตระ)
ให้ที่ไม่มีใจอื่นยิ่งกว่าแล้ว ก็รู้ว่าใจที่ไม่มีใจอื่นยิ่งกว่าแล้ว (อนุตตระ)
ใจเป็นสามาธิ ก็รู้ว่าใจเป็นสามาธิ (สามาทิตะ)
ใจไม่เป็นสามาธิ ก็รู้ว่าใจไม่เป็นสามาธิ (อสามาทิตะ)
ใจหลุดพ้น ก็รู้ว่าใจหลุดพ้น (วินิมุตติ)
ใจไม่หลุดพ้น ก็รู้ว่าใจไม่หลุดพ้น (อวินิมุตติ)

ต้องมี“วิชชา”ที่สามารถรู้ถึงความเป็น“สัตว์หรือบุคคล”ของใจตนเอง ดังนี้ต่างหาก จึงจะถูกจะ“อวิชชา”ของตนสำเร็จลึกลึกล้ำสุด“วินิมุตติ”けばได้ หากดูตามภาษาให้แยกคายถ่องแท้ ที่ว่า “ปรัสดานัง ปรปุกคลานัง เจตสา เจโต ปริจุจ ปชานาติ” และก็แปลกันว่า “กำหนดรู้ใจของสัตว์อื่น (ปรัสดานัง) ของบุคคลอื่น(ปรปุกคลานัง) ด้วยใจ”นี้ล้วน ตนต้องรู้“ความเป็น สัตว์อื่นๆในตน”หรือ“ความเป็นบุคคลอื่นๆของตน” พระพุทธเจ้าทรงอุปมา อุปไมยให้ด้วยว่า“เปรียบเหมือนหลิงสาวชายหนุ่มที่ชอบการแต่งตัว เมื่อ ส่องดูเงาหน้าของตน ในกระจกอันบริสุทธิ์จะขาด หรือในกาชนน้ำอันใส หน้ามีไฟ ก็จะพึงรู้ว่าหน้ามีไฟ หรือหน้าไม่มีไฟ ก็จะพึงรู้ว่าหน้าไม่มีไฟ”

ต้องจับนัยสำคัญให้แม่นชัดว่า “เจโตปริยญาณ” ก็คือ รู้ใจของตน แท้ๆตรงๆ ดังที่่านเบรียบให้ดูหน้าของตนอยู่ๆตั้งๆ วิจัยไปดูหน้าของ คนอื่น เป็นอันขาด “วิชชา”จึงไม่ใช่“อิทธิปักษีหาริย์” และไม่ใช่ “อาเทศนาปักษีหาริย์”แน่นอน แต่เป็น“อนุสานนีปักษีหาริย์”อยู่ชัดๆ

และต้องแม่นๆก็ว่า “อิทธิปักษีหาริย์” ก็คือ “อาเทศนาปักษีหาริย์” ก็คือ มีฤทธิ์เดชาลักษณะอย่างไร ส่วน“อนุสานนีปักษีหาริย์”มีฤทธิ์เดชาแบบไหน

ฤทธิ์เดชาของ“อิทธิปักษีหาริย์”หรือ“อาเทศนาปักษีหาริย์”นั้นคนทั่วไป ต่างเข้าใจกันดี ว่า เป็นลักษณะเก่งกาจประหลาดเกินมนุษย์สามัญ เช่น เหاهะเหิน เดินน้ำ ดำดิน หรือ หยิ่งรู้ใจคนอื่น เป็นต้น อันเป็นเรื่องพิเศษ

อยู่จริงๆ แต่ไม่สามารถทำให้พ้นทุกข์ได้ โดยเฉพาะไม่เน้นการล้างละ กิเลสตัณหาอุปทาน แต่“อนุสาวนีปักษิหารី”นั้นตรงกันข้าม นัยสำคัญ เน้นตรงที่สามารถล้างละกิเลสตัณหาอุปทานหรือล้าง“อวิชชา”ด้วย“วิชชา” ของพระพุทธเจ้าโดยตรงโดยแท้

ถ้าแม่นผู้ใดบรรลุ“วิชชา”ตามนัยที่ยืนยันว่า ล้างละ“อวิชชา”หรือล้าง ละกิเลสตัณหาอุปทาน และเจริญ“กุศล”ทั้งปวง เป็นแบบพุทธนี้จริง มีผลปรากฏพิสูจน์ชัด ก็ตรงตามคำสอนของพระพุทธองค์ และเรียกว่า “ปักษิหารី” เพราะการล้างละ“อวิชชา”ก็คือ ล้างละกิเลสตัณหาอุปทาน ก็คือ มันไม่ใช่เรื่องสามัญที่มนุษย์จะทำได่ง่ายๆ มันเป็นเรื่องวิสามัญที่ยิ่ง ใหญ่ของมนุษย์จริงๆ จึงเรียกผลที่ทำได้สำเร็จนี้ว่า“ปักษิหารី” และที่ ล้างละได้ก็เพราะใช้ทฤษฎีที่เป็น“คำสอนของพระพุทธเจ้า”(อนุสาวนี)อย่าง “สัมมา”ถูกต้องตรงทาง จึงเรียกว่า “อนุสาวนีปักษิหารី”

ย่อมไม่ใช่“อธิปักษิหารី”หรือ“อาเทศาสนาปักษิหารី”เด็ดขาด ยังมีนัยสำคัญของคำว่า“อวิชชา” ที่นำรู้กันให้คุณให้แม่นให้ชัดอีก

ວິຊາບວນຄນວາດ

“ອວິ່ຈ່າ” คำນີ້ ໄນໃຫ້ໝາຍລຶງ “ໄມ່ຮູ້” ອີ່ວິ່ງ ອ່າງສາມັລຸ
ນັນມີສາຮັຈະພິເສຍທີ່ຕ້ອງທຳກວາມເຂົ້າໃຈໃຫ້ດໍາ

ຄນມີ “ອວິ່ຈ່າ” ໄນໃຫ້ແປລວ່າ ຄນ “ໂງ” ອີ່ວິ່ງ “ໄມ່ຮູ້” ແນບຜູ້ດ້ວຍ
ກວານນລາດ ທີ່ໂງໆທີ່ນາ ອີ່ວິ່ງໄໝເລື່ອກວານນລາດ ອີ່ວິ່ງເປັນຄນດ້ວຍໃນເຫົວນີ້ໄວ
ໄຫວພຣິບ ເປັນຄນມີ “ໄອຄົວ” ຕໍ່ ຜົ່ງໝາຍລຶງ “ໄມ່ຄນວາດ” ກວ້າງໆຄລຸນໄປໜົດ
“ອວິ່ຈ່າ” ມີໃຫ້ເຫັນນັ້ນ

ຄນ “ອວິ່ຈ່າ” ນັ້ນ ຄືອຄນທີ່ “ເລື່ອກວານສຸດຍອດອ້າຈນຣີຢະ” ສຸດຍອດ
ແໜ່ງຄນທີ່ມີເຫົວນີ້ໄວໄຫວພຣິບ ອີ່ວິ່ງຄື່ອຍອດແໜ່ງຄນທີ່ມີ “ໄອຄົວ” ສູງສຸດ ກີ່ໄດ້
ແຕ່ອ້າຈນຣີຢະບຸກຄລຸຜູ້ນີ້ ມີ “ອວິ່ຈ່າ” ມີ “ກວາມໄມ່ຮູ້” ອີ່ວິ່ງ “ໂງ” ເພັພະເຮືອງ
“ໂລກຖະຮະ” ກລ່າວເກືອ “ໄມ່ມີວິ່ຈ່າ” ພອທີ່ຈະສາມາດຄດລະ “ໂລກທຽມ” ອີ່ວິ່ງ
ໄມ່ມີ “ກວາມຮູ້” ທີ່ເປັນ “ວິ່ຈ່າ ຂ” ພອ ຈນໃຫ້ລົດກີເລສາກ “ໂລກກີຢະ” ໄດ້ ນັ້ນເອງ

“อวิชชา”คือ “ความไม่รู้โลกธรรม” จึงต้องเป็น“ท่าสโลกียธรรม” แล้วก็เป็นทุกpx เพราะ“โลกธรรม” และทำร้าย“ชาวโลก”กันเองด้วย

“อวิชชา”ไม่ใช่แปลว่า“ไม่รู้”ที่หมายถึง“โง่”อันรวมไปหมด ว่า “ไม่คลาด”หรือ“โง่”ในทุกเรื่องทุกอย่าง

ผู้มี“ความคลาด”เยี่ยม มีเชาวน์ไว้ให้พรินยอดอัจฉริยะ แต่“ไม่รู้” เท่าทัน“โลกียะ”หรือแม่จะรู้บ้าง ทว่าไม่มี“วิชา ะ”ถึงขั้นที่จะทำตนให้หลุดพ้น“โลกียะ”ได้ จะนี่ต่างหากคือ คนมี“อวิชชา” เป็นคนที่ยัง“ไม่รู้”เป้าแท้เนื้อแท้ของ“โลกุตระ” และ เพราะ“ไม่รู้”เท่าทัน“โลกียะ” นี่เอง จึงยิ่งเก่งยิ่งได้ลาก-ยศ-สรรเสริญ-สุขโลกีย์มากขึ้นๆ ก็ยิ่ง“หลง”มัน ยิ่งผูกตนเองเป็น“ท่าสโลกียะ”ให้จมลึกไปกับความสลับซับซ้อนที่ยิ่งร้ายกาจ จึงยิ่งมัดตัวเองลงมีดซ้ำซ้อนเข้าไปอีก ก็จมหนักติดหนักยิ่งๆ ขึ้น

คนที่มี“ความคลาด” มี“เชาวน์ไว้ให้พริบ”หรือมี“ไอคิว”ยอดเยี่ยม แต่เป็นคน“อวิชชา”หรือ“โง่ยิ่ง”จะนี่เอง คือ“โงในเรื่องของโลกุตระ”

หรือมี“ความคลาด” ในเรื่องอะไรสารพัดได้หมด แต่“ไม่รู้หรือโง่” เนพะเรื่องที่จะทำตนหลุดพ้นออกจาก“โลกียะ”เท่านั้น

ผู้สืบ“อวิชชา”คือ ผู้มี“วิชา”สมบูรณ์ นั่นคือ ผู้รู้แจ้งใน“โลกธรรม” หรือ“โลกียธรรม”สมบูรณ์ และไม่หลงติดยึดใน“โลกธรรม”แล้ว เป็นผู้ “อยู่เหนือนือโลกธรรม”ได้แล้ว หรือซึ่งว่าเป็นผู้มี“โลกุตรธรรม”ถึงขั้นสูงสุด แต่อาจจะ“ไม่คลาด”หรือ“ไม่เก่ง”อะไรมากนักในเรื่องของการมี“เชาวน์-ไว้ให้พริบ” โดยเฉพาะ“ไม่เก่ง”หรือ“ไม่คลาด”ในการล่าลาก ล่าຍศ ล่าสรรเสริญ ล่าโลกีย์สุข นำบำเรอตนเอง

ผู้หมด“อวิชชา”อย่างสมบูรณ์สุดนั้น จะไม่ล่าลาก,ຍศ,สรรเสริญ, โลกีย์สุข ให้แก่ตนเองอีกเลย แต่ท่านยังขยันหมั่นเพียรทำงานทำการ จึงสามารถมีลักษณะมาก แต่ท่านก็จะไม่สะสมหรือไม่ติดยึด ຍศหรือคำแห่นงนั้น

อาจจะมีผู้มุ่งมองให้ท่านก็ได้ แต่ท่านก็ไม่ติดไม่มีขีดแน่ๆ และแน่ๆอีกว่าท่าน จะได้รับการสรรสเตอริโวเยินยօ จากผู้รู้คุณค่าแท้ของท่าน ซึ่งท่านก็ไม่ติด ไม่ ขีดอีกแน่ สำหรับ“โลกียสุข”นั้นท่าน“สุข” ไม่มีใน“อารมณ์”(emotion) ของท่านเด็ดขาด ท่านจะมีแต่“วุปสมสุข”หรือ“ความไม่มีทุกข้อริยสัจ อย่างสันิท” ซึ่งมันไม่ใช่“อารมณ์สุขแบบโลกียะ”ที่ใครจะพึงเดาเอา

★ หลวงตามไวยในโลกีย

คนผู้ที่มี“อวิชา”เต็มภูมิ แม้จะเป็นอัจฉริยะ มี“ความฉลาด”เขี้ยม ยอดปานได จึงไม่สามารถถูรู้แจ้งความเป็น“ผู้ตกลอยู่ในวงวนของโลกีย” เพราะฉะนั้น ตนเองหากตกใจลงไปใน“วงวน”ของลาก..ยศ..สรรสเตอริโ.. โลกียสุข จนลึกหล่มจนหนัก ย่อมไม่อาจจะรู้จักความทารุณ แสบเผ็ด หยาบคาย ของลาก สักการะ เสียงสรรสเตอริโวเยินยօเหล่านั้นไดง่ายๆเลย

พระไตรปิฎก เล่ม ๗ ข้อ ๓๕๕-๓๖๐ พระพุทธเจ้าตรัสไว้วัดถ้อย ชัดคำว่า “ลาก สักการะ และเสียงสรรสเตอริโวเยินยօ ย่อมม่าคนช้ำ เหมือนลูกม้าอัสดรที่เกิดในครรภ ย่อมม่าแม่ม้าอัสดร ฉันนั้น”

ในพระไตรปิฎก เล่ม ๑๖ ตั้งแต่ข้อ ๕๙๗ พระพุทธเจ้าตรัสเรื่อง เกี่ยวกับโทษภัยของลาก สักการะ เสียงสรรสเตอริโวเยินยօ ไว จนถึงข้อ ๕๘ ว่า “ลาก สักการะ เสียงสรรสเตอริโวเยินยօ ทารุณ แสบเผ็ด หยาบคาย เป็น อันตรายแก่การบรรลุธรรมอันเกยมมาจากโภคะ ซึ่งไม่มีธรรมอื่นอิงไปกว่า ฯลฯ”

ในพระไตรปิฎกเล่มเดียวกันนี้ ข้อ ๕๘๐-๕๘๑ พระพุทธเจ้าตรัสถึง ความร้ายกาจของ ลาก สักการะ เสียงสรรสเตอริโวเยินยօ นี้ ว่า “...เป็น อันตราย แม้แก่กิกษุผู้เป็นอรหันต์”ปานนั้นที่เดียว และพระองค์ทรงกล่าว อธิบายว่า “ลาก สักการะ เสียงสรஸเตอริโวเยินยօ ไม่เป็นอันตรายแก่เจตวิมุติ อันไม่กลับกำเริบของกิกษุผู้เป็นอรหันต์” ก็จริง แต่พระพุทธเจ้าทรงกล่าว

ยืนยันว่า...ลาก สักการะ เสียงสรรเสริญเยินยอด เป็นอันตรายแก่ธรรมเครื่อง
อยู่เป็นสุนในปัจจุบัน ที่พระอรหันต์ แม่บรรลุธรรมแล้ว ก็ยังเป็นผู้ไม่ประมาท
มีความเพียร กระตือรือร้น(บทิต)อยู่' และพระองค์ก็ทรงเตือนย้ำให้พึงสังวร

ดังนั้น เรื่อง ลาก-ยศ-สรรเสริญ-โลเกียสุข จึงไม่ใช่เรื่องเด่นๆ ที่คน
จะปล่อยปละละเลย ไม่ศึกษาให้ลึกซึ้งถ่องแท้ และเรื่อง“จิต-เจตสิก
อื่นๆ”ด้วย โดยเฉพาะเรื่อง“ไอคิว”หรือ“ความฉลาดมีความไวไหวพริบ”

กรรมกริยาและบทบาทของคนที่เกิดมาจากพลังงาน“ไอคิว”สูงนั้น
มีมาตั้งแต่เด็กคำบรรพ์จนถึงปัจจุบัน เจ้า“ความฉลาด”นี้แหลกที่มันมีฤทธิ์
ทำร้ายคน ทำร้ายสังคม ทำร้ายประเทศชาติมานักต่อนัก ตราบเท่าที่มัน
ดีแต่“ฉลาด” ดีแต่“เก่ง” ดีแต่“ไอคิว”สูงส่ง ทว่าไม่มีเนื้อแท้ของ
ความจริงที่เป็น“คุณธรรม”เพียงพอถึงขั้น“โลกุตระ”

ดังนั้น ขั้นเชิงของ“ไอคิว”หรือ“ความไวไหวพริบ”มันก็จะทำงาน
โดยการ“ค้นเอาความฉลาด”เท่าที่ตนมีสูงสุดขึ้นมาใช้พร้อมกับ“อนุสัย”
ซึ่งเป็นกิเลสลึกที่หมักดัวอยู่ใต้ก้นบึงของจิตวิญญาณ อันเจ้าตัวผู้ไม่มี
“วิชชา”หรือ“ภูมิโลกุตระ”จะไม่สามารถหยั่งรู้มันได้ แต่มันก็จะทำงาน
อย่างซื่อสัตย์ต่อ“อุปทาน”(ความติดยึด)เต็มที่ มันจึงเป็นกรรมกริยา
และบทบาทที่..แม่เจ้าตัวก็ไม่สามารถถูกลักพาตีได้ “ตนของหลวงตนเอง”อยู่
อย่างไร? ร้ายแรงแค่ไหน? สลับซับซ้อนไปแล้วกีชั้น..ที่มันกลับตาลปัตร
หลวงตนเอง โดยที่ตนได้“หลง”เขื่อนั่นในความผิดว่าญา ในการมาแล้วว่าดี
แล้วกีเพิ่มดีกรีความซับซ้อนซ่อนสลับ“ความผิด-ความເລວ”ทับทวีขึ้น โดย
“หลง”สนิทว่า มันเป็น“ความถูก-ความดี” จนหนาหนักกลายเป็นคนดีอีด
เย็น ร้ายลึก ที่“ลวง”ทั้งตน“ลวง”ทั้งสังคม ให้“หลง”ตาม“เอ้อย่าง”ตาม
เพราะมันช่างดูเหมือน“ดี”เสียเหลือเกิน “ถูกต้อง”เสียเหลือเกิน

ตัวอย่างเช่น ตนของดีใจอย่างยิ่งที่อาเบรียบคนอื่นได้สำเร็จ

ตัวอย่างนี้ มีการ “ลวงตัวเอง” อญี่ คือ

๑. ที่จริงนั้น ตนเองเลวลง ที่ “เอาเบรี่ยบ” แต่ตนเองก็ “หลง” ว่า ดี

๒. การ “ดีใจ” ในการณ์อย่างนี้ ก็ผิดอีก เพราะควรเสียใจต่างหาก ที่

ตนเลวลง

๓. เมื่อคนผู้นี้ “หลง” ว่า “เอาเบรี่ยบได้” คือ “ดี” และ “ถูก” พร้อมทั้ง มันทำให้ลิงโผล่ในสุขที่ได้ “ดีใจ” ชื่นจิตอีก จึงซับซ้าย้ำให้คนผู้นี้ยิ่ง เพิ่มพลังความชอบใจความมั่นใจทับทวีขึ้น เพื่อปฏิบัติการเยี่ยงนี้ให้ยิ่งๆขึ้น

แค่นี้ ก็เห็นแล้วว่า “ตนเองลงตัวลง” อญี่ห่วยซ้ำแล้ว ดังนี้เป็นต้น

อีกสักตัวอย่างหนึ่งก็ได้ และคนในตัวอย่างที่จะสมนุสิดต่อไปนี้ เป็น คนที่สังคมเห็นว่าเป็น “คนดี” ในโลกสามัญพอสมควร หรือในสายตาของ สังคมอาจจะเห็นว่า “ดีมาก” ด้วยซ้ำ เพียงแต่ว่า ยังมี “อวิชชา” จึงยังมี “ความลงตัวลง” ชนิดที่ตนเองหลงว่าเป็นสิ่งดีอยู่

และตัวอย่างนี้ ก็ต้องขอภัยไว้ก่อนนะว่า ถ้าใครอ่านแล้วรู้สึกว่า เป็นเรื่องที่ดูเหมือนอาตามาแก่ลัพธุ์กระทนงเรียบไครกันได ก็ขอบอก จริงๆว่า ไม่มีเจตนาจะพาดพิงผู้ใด หรือไม่ได้หมายถึงบุคคลหนึ่งบุคคลใด เป็นเพียงสมนุสิดตามเนื้อเรื่องอันเจตนาว่า จะให้เห็นกันได่ง่ายๆเท่านั้นเอง สมนุสิดของเรื่องนั้น ก็เป็นดังนี้

คนผู้หนึ่ง ต้องการจะเป็นประธานาธิบดีหรือนายกฯ (นายกอบไทรก็ตาม) จึงหาเงินมาให้ได้มากๆ แล้วก็รั่วใช้เงินทุนนั้น หุ่มแทหั้งจ่ายหั้งเสียสละเต็มที่ เพื่อให้ได้ค่าตอบนิยมและได้อังค์ประกอบที่จะทำให้ได้เป็นประธานาธิบดี หรือเป็นนายกฯ แล้วหาก็ทำได้เป็นผลสำเร็จ ก็คือหากภัยมิใจเป็นที่ยิ่ง จึงพาคอมหมู่ผุ่งไปคลองชัยด้วยการกินແສพดื่มน้ำบอย่างครบสูตร ณ สถานที่ อันธรหารไทรโซนสกัดศรี ท่านประธานาธิบดีหรือท่านนายกฯ ก็ได คอมหมู่ผุ่งก็ตาม ต่างก็เห็นการกระทำของทั้งท่านผู้นำและของหมู่ผุ่งเป็นเรื่อง

ถูกต้องดีงาม ไม่ได้เคลื่อนไหวใดๆ ว่า ทั้งหมดนั้น “ตนเองล่วงตนเองกันอยู่กี่เชิงกี่ชั้นกี่ตอบ?”

อตามากองสาระความสลับซับซ้อนให้ฟังไม่ได้หมดแน่ (เพราะบางอย่างเป็นอัจฉริยะ) ก็ขอใบความให้ฟังกันเท่าที่ควร เป็นต้นว่า

๑. คนผู้ห้าเงินโดยใช้วิธีตามระบบทุนนิยม ซึ่งเป็นแนวคิดที่ “เอาเบรียบ” อันเป็นความไม่ถูกต้องโดยสัจจะอยู่แล้ว แต่คนในโลกทุนนิยมยังคงดำเนินการกระทำในระบบนี้อย่างไม่ได้สำนึกรู้ถึงความจริงกันอยู่ทั่ว จึง “หลง” ได้สันทิยิ่ง และยิ่งเพิ่มการพัฒนาระบบที่จัดขึ้นหนักหนาสาหัส

๒. คนผู้ที่จะรวยมากๆได้นั้น ต้องใช้ “กลเชิงในการเอาเบรียบ” อย่างซับซ้อนซ่อนเรืองนามาย ต้องบอก “ความเอาเบรียบ” ให้มากที่สุด เท่าที่จะสามารถทำได้ ผู้รายได้จริง ก็คือ ผู้ที่ทำ “การใช้ชั้นเชิง” อย่างมาก อย่างมีประสิทธิภาพจริง ชั้นเชิงก็ยิ่งสลับซับซ้อนลึกลับทั้งทวี นาปเกียร์ยิ่งมาก

๓. คนผู้ร่ำรวยได้นั้น ก็ยิ่งต้องยิ่งภาคภูมิใจในความนิตาดและฝีมือ ความสามารถที่ “ตนเอาเบรียบได้” ยิ่งๆ จึงยิ่งเพิ่มกรรม วิบากเลวเกียร์ยิ่งเพิ่ม

๔. วิธีนำเงินมาใช้ทุ่มเทจ่ายออกเสียสละออกໄไป เพื่อให้ได้ตามที่ต้องการนั้น นั่นคือ ธุรกิจ “การแลกลาภกับยกับสรรเสริญกับสุขโภกิย์” สามัญๆ นี่เอง ไม่ใช่เรื่องบุญเรื่องทานอะไรเลย แต่ผู้กระทำนี้หลงว่าตนเสียสละ เป็นการทำความดี จึง “หลงผิด” (โนะ) ชนิดทั้งทวียิ่งขึ้นแน่

[ในเรื่องของการหาเงินมา และใช้เงินไปนี้ ยังมีอีกหลายแห่งหลายประเด็น ที่ยังเป็น “ความล่วงตนเอง” ชนิดที่ผู้ล่วงตนเองรู้ไม่เท่าทัน ขอทิ้งไว้ให้ผู้อ่านคิดบ้าง]

๕. โดยเฉพาะ ความสลับซับซ้อนของ “นามธรรม” อันเป็นกิเลสตัณหา อุปทาน จะยิ่ง “ลวงตัวเอง” หนานักอ่ายงไม่สามารถรู้เท่าทันมันได้ จึงยิ่งถูกกิเลสตัณหาอุปทานมั่นหลอกให้ “ตนเองล่วงตัวเอง” ช้ำซ้อนเข้าไปหนัก พร้อมกันนั้นผู้นั้นก็ยิ่งจะพัฒนาภิกิเลสตัณหาอุปทาน ให้มันเก่ง ให้มัน

ฉลาดมีความสามารถยิ่งๆขึ้น นั้นก็เท่ากับทำให้กิเลสตัณหาอุปทานของตนมากขึ้นหนาขึ้นไม่หยุดหย่อน ซึ่งมันมีมากามายเหลือเกิน ไปคิดดูเดิมผู้รู้แก่การ“หลง”เสพเสวยสุขทางอารมณ์ อันเป็น“โลภิยสุข” ซึ่งเป็นเรื่องของธรรมะขั้นปรมัตถสัจจะ ก็“หลง”กันอย่างชบดดช้อนคลับไม่รู้ก็ตลบต่อก็ตลบันบปไม่ไหว ที่มัน“ลวง”มนุษย์ “ลวง”โลก มาตลอดกาลนานเฉพาะอย่างยิ่ง ผู้มี“ความฉลาดแบบไม่อิคิว”ซึ่งฉลาดแค่ทางเชาวน์ไหวพริบไม่มี“ความฉลาดทางอารมณ์” ก็ยิ่งแยกกว่า“ความฉลาดแบบอิคิว”ที่ยังพอฉลาดทางอารมณ์อยู่บ้าง แต่ถ้าไม่ศึกษาให้ถึงขั้น“โลกุตระ” แม้จะ“ฉลาดทางอารมณ์”ตามที่กำลังอื้อหานี้ก็เถอะ ก็ไม่สามารถจะพื้น“ตนเองล่วงตนเอง”ไปได้เจ้ายๆ

เอาล่ะ.. เรื่องนามธรรม ขอไขขบอกไว้แค่นี้

๖. ในบทบาทของท่านประธานอาธิบดีหรือท่านนายกฯผู้นี้ ก็จะต้อง“ล่วงตนเอง”โดยหลงว่าตนเองทำถูกต้อง ไปอีก นับไม่ถ้วนครั้งคราว แต่ที่แท้ตนเองยังเข้าใจไม่เป็น“สารสัจจะ”หรือยังไม่ตรงตาม“สัจธรรม”ขั้นสมบูรณ์อยู่ เพราะยังมีกิเลสความเห็นแก่ตัว แก่พรรคพวก แก่คำแห่งน แก่เกียรติศักดิ์ที่ตนยังยึดถือ แก่โลกธรรม แก่โลภิยสุขที่ตนยังไม่หมดอัสสังหารานิพัทธ์ ทว่าตนเองก็เชื่อว่า ทุกบทบาทของตนนั้นๆ ถูกต้องอยู่เกือบทั้งนั้น แต่ที่แท้“ยังเป็นความล่วงตน”อยู่ด้วย“อวิชชา”จริงๆ ได้หรือเสีย กิตติมศักดิ์ ถ้าวิเคราะห์จะลงไปอีก ตามเรื่องราว ตามเหตุ ตามปัจจัยที่คนผู้นี้จะต้องเกี่ยวข้อง ในตัวอย่างที่ยกมาเนี้ย ก็ยังมีความชบดดช้อนอีกหลากหลายชั้น หลายเชิง ขอทิ้งไว้แค่นี้ก็แล้วกัน ให้คนอื่นได้คิดต่อ

ตัวอย่างที่ยกมาเนี้ย คงต้องยอมรับกันใช้ใหม่ว่า คนผู้นี้ต้องมี“ความฉลาด”หรือมี“ไอคิว”สูงเพียงพอที่เดียว จึงสามารถนำพาตนให้ขึ้นไปถึงขั้นประสบผลสำเร็จในชีวิตขนาดนั้นได้

เท่าที่สมมุติมานี้ คนผู้ที่จะเป็นดังที่สมมุตินี้ ตามสายตาของสังคม จะเห็นเป็น “คนดีใช้ได้ที่เดียว” แต่นั้นเป็นแค่สภาพ “โลภีะ” เพราะไม่ใช่ “อาริยบุคคล” ที่อยู่ในข่าย “มีคุณธรรมระดับโลกุตระ” จึงย่อมจะมีบทบาท และกรรมกิริยาแบบคนผู้มีภูมิโลกีย ที่สลับซับซ้อนดังได้ว่านานนั้นแน่

ด้วยเหตุะนี้ ถึงแม่นักคนผู้นี้จะมี “ความฉลาด” เยี่ยมยอดจริง เมื่อเป็นคนมีธรรมะหรือคุณธรรม “ไม่ถึงขั้นโลกุตระ” ก็แน่นอนว่า จะเป็นโภกภัยแก่ตนแก่สังคมอยู่โดยมากอย่างลึกซึ้ง เพราะแม่เต็ต “อาริยบุคคล” ที่มีคุณธรรมขั้นโลกุตระ” แท้ๆ อันยังไม่ถึงขั้นอรหันต์ ก็ยังมีส่วนที่จะบกพร่อง “ไม่นากกีน้อยอยู่เลย

ยิ่งถ้าท่านผู้นำคนนี้มี “ความฉลาดลงคนให้ยอมรับนับถือได้สนิท แบบเนียนยิ่ง” แต่ยังมีความเห็นแก่ตัวอยู่หนาหนักจะก็ แม่ความเสียหาย ที่เกิดกับสังคมกับประเทศชาติจะมีอย่างไร เท่าใด คนผู้นี้ก็จะยึดมั่นยืนยัน อยู่ในฐานะที่ตนได้นั้นทราบที่ยังเป็นไปได้ ไม่ถอดถอน คงกระทำบทบาท และกรรมกิริยาต่อไปอย่าง “ไม่รู้” (อวิชชา)อยู่จริง เพราะ “ความลวงตนเอง” ดังกล่าวมาคร่าวๆนั้น กือ “อวิชชา” ขันลึก ซึ่งยังมี “ความหลงตนเอง” ที่ลึก ถุดๆแฉม ชนิดยอมตายดื้ื่นอยู่กับ “ลาก..สักการะ..เสียงสรรเสริญเยินยอด” ได้เสมอ อีกนานเท่านาน ยิ่งเป็นภิกษุหรือสงฆ์ยิ่งมี “ความลวง” ที่ลึกซึ้ง

★ อีกเช้ จลาจลตี จลาจลเช้

ที่ยกตัวอย่างเช่นนี้ บางคนอาจจะเห็นว่า อาทมา ก่อนแต่ความเลว ความชั่วน้ำใจล้มลาย เพ่งโทกคนไปทั่ว มองแต่แบ่งตัว ก็คงจะมีແน่ ก็ขอ อภัย ถ้าท่านผู้ใดรู้สึกอย่างที่ว่า แต่ขอบอกเจตนาของอาทมา ก็แล้วกัน ที่อาทมาพูดมาเจ็บมนายนี้ อาทมาเจตนาวิจัยวิจารณ์เพื่อให้รู้ให้เห็นจุดบกพร่อง ที่จะต้องแก้ไขมาตลอดทั้งหมด และบอกวิธีแก้ให้ด้วย ตามภูมิปัญญาของ

อาทิตย์ที่ทำได้ เนื้อหาของหนังสือเล่มนี้มือย่างนั้น บอกได้เลยว่า ชีวิตุคติพร่องเพื่อให้บุคคลพัฒนาทั้งสิ้น เว้นแต่บางตอนท่านที่เป็นแง่ดี แง่ยิ่ง ซึ่งก็เป็นไปตามเนื้อเรื่องที่ต้องพูดถึงบางจุดบางครั้งท่านนั้น ดังนั้น จึงไม่มีข้อแก้ตัว และไม่ขอแก้ตัวเลยที่เขียนอย่างนี้ พูดอย่างนี้ แต่ เป็นการขอรับทรงๆโดยดุณณีที่เดียว ว่าเจตนาทำอย่างนี้พูดอย่างนี้

โดยความแท้จริงนั้น คนที่พยายามกดข่ม“ไม่กระทำการใด” และพยายามทำ“ความดีงาม”ตามที่ตนเห็นว่าถูกต้องด้วยความตั้งใจอยู่มาก ย่อมมีอยู่แล้ว ไม่น้อยเลยในสังคมทุกสังคม แต่ในความลึกซึ้งของสักจะนั้น ผู้ยังมี“อนุสัย”ของโลกธรรม ลาภ, ยศ, สรรเสริญ, สุขโลภีย์ มันมี ความซับซ้อนของ“ความลงตันเอง”ดังได้เชื่อแจ้งมาคร่าวๆ ก็ตามที่บรรยายนี้ มันมีจริงๆ นะ และบอกแล้วว่า เจตนาอาทิตย์ต้องการ“ฉีกหน้าความไม่ดี ออกมานอกศีกษา” โดยเฉพาะชื่อเรื่องที่เราพูดคือเรื่องของ“ความฉลาด” ทั้ง “ไอคิว”(Intelligence Quotient) และเเน่นอน“อีคิว”(Emotional Quotient)ที่ ยังไม่พื้น“อวิชชา” ก็ต้องด้วย จึงต้องกล่าวเรื่อง“ความฉลาด”เป็นธรรมชาติ

ส่วนผลดีที่เกิดในโลกมากมาย ด้วยน้ำมือของ“ความฉลาด”แม่จะ แกมนโถง ย่อมมีอยู่จริง ในด้านของสังคมศาสตร์ ก็ขอยกไว้ออยู่แล้ว และ ขอทุนแทดเชิดชูไว้ในฐานะแห่งความมีประโยชน์คุณค่าให้แก่สังคมจริงๆ

แต่ในด้านจิตวิญญาณหรือสารสัจจะ มันเป็นไทย มันหลวงจิริฯ

พูดกันมาถึงขนาดนี้แล้วก็คงพอจะเข้าใจแล้วล่ะนะว่า อาทิตย์ตั้งใจ กล่าวโทษ“ความฉลาด”ที่ชื่อว่า“ไอคิว”แม่แต่“อีคิว”ว่ามีจริง หากยัง “อวิชชา” เจตนาของหนังสือเล่มนี้ก็อันนี้แหละที่อาทิตย์ต้องการจะบอก

ความซับซ้อนซ่อนลับที่“ลงทั้งตนเองและทั้งสังคมมนุษย์”นั้น ยิ่งผู้ที่มีความเก่งแบบโลภีย์ ชนิดที่เป็น“อีคิว”นี่ก็เฉพาะ ยิ่งมีความซับซ้อน ซ่อนลับอย่างประณีตคัมภีร์สุภาพเชิงซ่อนยิ่งกว่า“ไอคิว”อีกนักกว่านัก

หากผู้มี“อีคิว”นั้นยังมี“อวิชชา” “ความคลาด”ของคนคลาดที่มีทั้ง “ไอคิว”และมีทั้ง“อีคิว”เสริมเข้าไปอีก ท่าวัย“อวิชชา” นี่แหล่ก็อ คนที่ต้องกลัวยิ่งกว่า เพราะน่ากลัวกว่าหลายเท่า

“คนคลาด”ที่ยัง幼年หรือยังไม่ประณีตคัมภีร์สุภาพนั้น ถ้าจะอุปมา อุปใบเมฆดู ก็เช่น ใจหมายบกักพะเรกี้ต้องกลัว เพราะเห็นง่าย มันไม่ลึกซึ้ง ลึกซ่อนอะไร มันน่ากลัวก็เพียงชั่นเดียว หรือไม่กี่ชั่น แต่ถ้าเป็นใจเดือนอก ก็ลึกประณีตคัมภีร์สุภาพขึ้นไปอีกหลายชั่นต่อหลายชั่น มันดูไม่น่ากลัว เพราะเห็นยาก แต่นั่นยิ่งน่ากลัวยิ่งกว่าใจเดือนอก พะ มันทับถมซ้อนซ้อน เป็น“อวิชชา”ลึกเข้าไปแฟงอยู่ในวงศ์คุณ ยิ่งเป็นใจผู้ดีที่อยู่ในทราบ ของอัจฉริยะด้วยและสูงส่งประหนึ่งพร้อมพรักทั้งคุณธรรม ยอดยิ่งอีกด้วย ประชาชนคนทั่วทั้งสังคมควรชาญอีก เพราะไม่รู้เท่าไรทัน จะหาคนกลัว จึงแทนไม่มีเลย มีแต่จะหลงรักเกรพชาบซึ่งเกิดทุน นะนี้แหละร้ายยิ่งลึก เพราะซับซ้อนซ่อนลับด้วย“ความมีลักษณะดี”อีกหลายชั่นหลายเชิง

แต่ระวังอย่าทำเป็นรุ่มๆ ก เที่ยวได้เพ่งโถห่านผู้มี“วิชชา”ที่แท้จริง เข้าไปล่ะ นาปหนกหนานะจะบอกให้ มันรู้ไม่ได้จ่ายๆ หรอก เพราะมัน ซับซ้อนยากที่จะhayรู้ด้วยตาเนื้อแม่จะมีเหตุอื่นๆ อีกมาก เป็นองค์ประกอบ ก็ตาม แม้แต่พระอริยะด้วยกันเองท่านยังรู้กันไม่ได้จ่ายๆ ขนาดพระ สารีบุตรสอนลูกศิษย์อยู่เองแท้ๆ ยังตุ่ลูกศิษย์ว่า ยังไม่บรรลุ ทั้งๆที่ลูกศิษย์ ของท่านบรรลุอรหันต์แล้ว

ที่พูดขึ้นนานี้ ก็อ หลักวิชา ไม่ใช่เป็นเรื่องของการกล่าวโหทยนุคคล ใดๆ และไม่ใช่ให้ใครไปจับผิดใคร แม้มันจะมีจริงอยู่บ้าง ไม่มากก็น้อย ส่วนจะเป็นใคร ถ้าเจ้าตัวรู้ตัว นั้นแหล่จะดีมาก กว่าผู้อื่นรู้ เพราะผู้อื่นรู้ ก็เพียงแต่ป้องกันไว้ไม่ให้ผู้ร้ายชนิดดังกล่าวทำการได้มากนัก ก็เท่านั้น แต่แก้ต้นเหตุไม่ได้ หากเจ้าตัวรู้ตัวได้ และสำนึกแก้ไขตนเอง นี่คือ ดีสุด

ยิ่งถ้าได้ฟังคำอธิบายความจาก พระไตรปิฎก เล่ม ๓๖ ข้อ ๑๐๘ ที่ว่า “คนผู้ ‘ปกประมະ’ คือ คนผู้ได้ฟังพระพุทธพจน์มาก กล่าวก็มาก ทรงจำไว้ก็มาก บอกรสันก์มาก แต่ไม่มีการบรรลุธรรมรรคผลในชาตินี้” ซึ่งก็หมายถึง คนผู้นี้ชาตินี้ทั้งชาติไม่มีทางบรรลุ “วิชชา” นั้นเอง แม้แค่บรรลุ “ paran ” ที่พื้น “ อวิชชา ” คนผู้นี้อาจจะพื้น “ มิจฉาทิกูฐี ” ก็ได้ แต่ท่านยืนยัน ไว้แล้วว่า ไม่บรรลุธรรมรรคผล นั้นคือ ไม่เข้าข่าย “ อาริยภูมิ ” ดังนั้นขั้นบรรลุ วิชชา ๒ คือ “ วิปัสสนาญาณ ” ที่พื้น “ อวิชชา ” หรือยังบรรลุ “ โนโนมิทธิ ” ที่พื้น “ อวิชชา ” เป็น “ อนุสานนีปัจจิหารី ” ก็ยังไม่ต้องผุดถึงก็ได้ คนลักษณะนี้ จึงเป็นได้แก่รู้ภาษา อյ่างเก่งกี “ เคลียวฉลาดเก่งในตระกะของความรู้พุทธ ศาสนา ” อญ্ত์แค่นั้น ซึ่งอาจจะเก่งมีความรู้ความฉลาดระดับได้รับการยก ย่องว่า “ พระไตรปิฎกเคลื่อนที่ ” หรืออาจจะถึงขั้น “ ประษฐ์ทางพุทธ ” ป่าน ฉะนั้นก็ได้ แล้วคนขนาดนี้เรียกว่า มี “ ความฉลาดปราดเปรื่อง ” ไหมล่ะ ?

ลักษณะนี้แล คือ คนที่มี “ ความฉลาด ” แต่ยัง “ อวิชชา ” คนฉลาด ขั้นนี้ อาจจะฉลาด.. ทั้งความมี “ อิคิว ” สูงและทั้ง “ อีคิว ” สูงด้วยก็ได้ แต่ยัง ไม่เข้าขั้นพื้น “ อวิชชา ” หรือยังไม่บรรลุธรรมรรคผลนั้นแหล่

ครามกจะเข้าใจผิดว่า คนผู้ “ ปกประมະ ” เป็น “ คนโง่ ” ความจริง แล้ว “ ไม่โง่เลย ” เพราะเห็นอยู่ชัดๆว่า เป็นคนคงแก่เรียนที่เดียว .. ฟัง หรืออ่านพระพุทธพจน์มาก รู้ได้จำได้มาก สำแดงภูมิรู้ไว้มาก พูดไว้มาก สอนนานมาก 侃ระดับมีฐานะขนาดนี้จะเรียกว่า “ เป็นคนโง่ ” ในสมัยนี้ ไม่ได้เลย ฉะนี้เองคือ สภาพที่ยืนยันได้ชัดว่า “ อัจฉริยะ ” แต่ “ อวิชชา ”

เชื่อไหมว่า “ ความฉลาด ” ของคนที่ “ อวิชชา ” นั้น ทำลายตัวผู้ฉลาด เอง อึกทั้งทำลายสังคมด้วย ได้อย่างร้ายกาจ แสรบนี้ หยาบคาย ยิ่งนัก แต่เอาเถอะ ใจจะเชื่อหรือไม่เชื่อก็ย่อมเป็นสิทธิ์ส่วนตัว สำหรับ อาคมานั้นเห็นจริงๆ ว่า “ ความฉลาด ” ทั้ง “ อิคิว ” และ “ อีคิว ” ที่ยัง

“อวิชา”มันเป็นไทยร้ายกาจยิ่ง ถ้ามันไม่มีคุ่ำทำงานร่วมที่เป็น“คุณธรรม” อันทรงฤทธิ์ทรงอำนาจเพียงพอที่จะควบคุมมัน หรือผู้นั้นไม่สามารถหยั่ง ลึกเข้าไปรู้แล้วจัดการกับ“อนุสัย”ที่เป็น“เสื่อร้าย”ของการอยู่ใต้กันบึงของจิต แต่ถ้าว่าเฉพาะ“ความฉลาด”โดยตัวมันเอง มันก็เป็น“คุณ”ได้ เป็น“ประโยชน์”ได้อย่างวิเศษ ถ้าแม่นคนผู้นั้นใช้“ความฉลาด”ชนิด สามารถประกอบกรรมกิริยาหรือทำการงานโดยไม่ให้“จิตตัวอื่นๆ”ที่มี ลักษณะชั่ว” เช่น กิเลสตัณหาอุปทาน หรือไม่ให้มี“ตัวอกุศลเขตสิก หรือ ตัวร้ายอื่นๆ”ในจิต” ที่เป็น“เสื่อร้าย”ร่วมระคนผสมปนทำงานอยู่ในจิต

“ความฉลาด”จะมี“คุณค่าสูงส่ง”ด้วยซ้ำถ้าหากผู้ใดสามารถปฏิบัติ ธรรมกระทั้งมีแต่“ตัวอกุศลเขตสิก”หรือมีแต่“ตัวดีในจิต”ทั้งสิ้นร่วมพลัง สร้างสรรก่อกรรมกิริยาออกมาให้แก่โลกแก่สังคม เพราะได้ปฏิบัติละล้าง เจ้า“ตัวอกุศลเขตสิกตัวเลขตัวร้าย”หรือกิเลสตัณหาอุปทานให้อ่อนฤทธิ์ เบาอำนาจ การงานก็จะเป็นคุณเป็นค่าสูงขึ้นตามที่กิเลสตัณหาอุปทาน มันลดลงลงๆไปได้มาก ยิ่งสามารถปราบให้มันตายดับสิ้นไปได้หมด เกลี้ยงสนิท ชนิด“ไม่กลับคำเริง”(อุปปะ) หรือแม้แค่“ไม่ตกต่ำเป็น ธรรมดา”(อวินปัตธรรม) ก็ดีจริงได้ไปตามความมี“วิชาโภกุตรธรรมแต่ละ ขั้น” ยิ่ง“อนุสัย”ก็ไม่สามารถซ่อนลึกแอบร่วมทำงาน ก็ยิ่งยอดเยี่ยมยิ่ง เป็นการงานที่เป็นบุญเป็นคุณแก่สังคมแก่โลกอย่างบริสุทธิ์

ดังนั้น ปัญหาจึงไม่ได้อยู่ที่“ความฉลาด”หรือ“ไอคิว”แม้แต่“อีคิว” มันอยู่ที่“ความมีธรรมะหรือมีโภกุตรธรรม”แท้จริงหรือไม่ นั่นต่างหาก ที่สำคัญยิ่งกว่าจะมี“ความฉลาด”มากหรือน้อย

คนส่วนใหญ่นั้นพูดได้ว่าหลงใหลใน“ความฉลาด”เป็นเอก อย่าง มี“ความฉลาด”มากๆทั้งนั้น ต้องพยายามทางทางสร้างความฉลาดให้แก่ตน อยู่่เสมอทุกวิถีทางเท่าที่จะทำได้ หังฟีกฟันทั้งเรียน แม้แต่ในการละเล่น

กีฬาทางสร้าง“ความฉลาด”สร้าง“เชาวน์ไว้ไหวพริบ”ใส่ตน ยิ่งการทุจริตคดโกงยิ่งไม่ต้องกล่าวเลย ผู้กระทำการทุจริตคดโกงยิ่งต้องการความฉลาดมาใช้มากๆ ดังนั้น คนทั้งหลายจึงจะรู้สึกว่า ตนเอง“ฉลาดไม่พอ” พยายามกันเหลือเกินในการแสวงหา“ความฉลาด” คนทุกวันนี้แทนกล่าวได้ว่าทั้งโลกกระมัง ต่างก็พยายามแสวงหา“ความฉลาด”กันยิ่งกว่าพยายามแสวงหา“ธรรมะหรือคุณธรรม” ชนิดเทียบกันไม่ได้เลย

ถ้าผู้ใดทำความเข้าใจดีๆตามที่อุดมได้อธิบายมาตลอด ก็คงพอจะเห็นได้ว่า มันไม่ใช่“ความฉลาด”นั้น“ฉลาดไม่เพียงพอ” ต่อให้“ฉลาดมากๆ” ยิ่งมากมันก็ยังทำร้ายทำลายได้แหลกร้ายบูบรรลัยสาหัสตามความมากแห่งความฉลาดเอาด้วยซ้ำ หากเป็น“ความฉลาด”ที่รักนกับ“ความชั่ว”หรือผสมโรงกับคิเลส มันก็เป็น“ความฉลาด”ที่ศาสนาพุทธนี้ศัพท์เรียกตรงๆว่า “เนกตา”หรือ“เนกะ”หรือ“เนโก” ซึ่งแปลความกันว่า“ความฉลาดชนิดแกรมโคงแกรมเลวแกรมร้าย” กล่าวคือ“ความฉลาด”นั้นมี“อคุคลเจตสิก”ปนอยู่

ส่วน“ความฉลาด”อีกชนิดหนึ่ง พุทธศาสนาเรียกว่า “ปัญญา” หรือ“ญาณ” ซึ่งเป็น“ความฉลาดชนิดมีคุณมีค่า” เพราะเป็น“ความฉลาด”ที่ประกอบไปด้วยอคุคลเจตสิก เป็น“ความฉลาด”ที่ผสมผสานกับ“ความดี” หรือ“ความฉลาด”ที่รักนกับ“จิตลักษณะดี”อื่นๆ

ทั้งคำว่า“เนโก”และคำว่า“ปัญญา”ต่างก็แปลว่า“ความฉลาด”ทั้งคู่แต่เป็น“ความฉลาด”คนละแบบคนละชนิดดังกล่าว คนไทยแต่เดิมรู้ดี เพราะเป็นภาษาบาลีทั้งคู่ที่มากับศาสนาพุทธนานกว่าสองพันปีแล้ว

ปัจจุบันนี้ ไม่มีใครยอมรับกันแล้ว ถ้าใจจะมอง“ความฉลาด”นั้นๆ ให้แก่เราด้วยคำกล่าวชมเราว่า เป็นคนมี“เนโก”หรือ“เนกะ” เพราะลึกๆ ก็ยังเข้าใจความหมายของ“ความฉลาดอย่างเนโก”นั้นเอง ดังนั้น คำว่า“เนโก”

ที่จะใช้ในความหมายว่า “ความฉลาด” กับคนทั่วไปทั้งๆที่คุณผู้นั้นมี “ความฉลาด” แต่ฉลาดชนิดไม่เดิร์หรือชนิดแกรมโกร์แกมเลวอยู่แท้ๆ เขาถึงไม่ใช่ คำนี้กันแล้ว หรือไม่กล้าใช้ หากจะมีใช้กันบ้างก็น้อยมากในสังคมไทย

ด้วยเหตุนี้เอง คนไทยทุกวันนี้จึงใช้กันแต่คำว่า “ปัญญา” เท่านั้น สื่อความหมายถึง “ความฉลาด” ไม่ว่าจะเป็น “ความฉลาดที่เลวร้าย” หรือ “ความฉลาดที่ดี” ก็เหมาใช้คำว่า “ปัญญา” คำเดียวนี้แหล่เรียกกัน ปนเปไปหมด คนไทยก็ขาดภาษาที่ให้ความหมายของ “ความฉลาด” ซึ่งแบ่งลักษณะเป็น “ฉลาดดี–ฉลาดชั่ว” ไว้ให้รู้กันอย่างชัดเจนไปหนึ่งคำ

ดังนั้น ความรู้เกี่ยวกับ “ความฉลาด” ในสังคมคนไทยก็แคบเข้า การสื่อความหมายที่หมายถึง “ความฉลาด” ก็สับสน ไม่แจ้งชัดทั้งใน ความหมายของ “ความฉลาด” เอง ไม่แจ้งชัดทั้งในการระบุลงไปที่ “คน ผู้มีความฉลาด” นั้นๆว่า ใจฉลาดชนิดใด สังคมที่ใช้คำว่า “ปัญญา” หมายถึง “ความฉลาด” เพียงคำเดียวม้วๆปูนๆไปหมด ไม่ว่า “ฉลาดชนิดชั่ว หรือฉลาดชนิดดี” นี่เอง ที่ทำให้คนผู้มีปัญญาคิวสูง ได้ช่องใช้ความฉลาด(เนโก) หลอกผู้คนในสังคมข้ามข้อนเข้าไปอีกหนักหนาสาหัสยิ่งๆขึ้น

★ ฉลาดถูกทาง สร้างคุณธรรม

สังคมมนุษย์ทั่วโลกได้หลงใหล “ความฉลาด” อายุ่เด่นโด่งดังลึก และเอาแต่ส่งเสริมสร้างสรรค์จิตวิญญาณคนให้ “ฉลาด” จนลำหน้า “ความเมธธรรมะหรือมีคุณธรรม” กระทั้งลำหน้าการส่งเสริมอาชารลักษณะอื่นๆ อันจะทำให้ทั้งชีวิตมนุษย์และทั้งชีวิตสังคมเจริญตามสัจจะแท้จริงกว่า

คงจะทั้งโลกแล้วจะรับมั่ง ที่ไม่เชื่อว่า “ความเมธธรรมะหรือมีคุณธรรม” เป็น “ความสำคัญ” ที่สำคัญสุดยอดของความเป็นมนุษย์ อันจะไม่ทำลาย ทำร้ายคนไม่ทำลายทำร้ายสังคม แต่กลับจะนำพาให้คนแต่ละคน นำพาสังคม

ทั้งสังคมเจริญพัฒนาและอยู่เย็นเป็นสุข อุดมสมบูรณ์

ทุกวันนี้ทั้งสังคม ทั้งนักประชัญ ทั้งนักวิชาการ ทั้งนักการศึกษา ทั้งนักบริหารผู้รับหน้าที่รับผิดชอบสังคมประเทศไทย แม้แต่นักการศาสนา ต่างได้ละเอียดถึงขั้นทึ่งว่า “ความมีธรรมะที่เป็นโลกตรธรรม” กันเกือบ พร้อมเพรียงแล้ว แม้จะไม่ละเอียกส่งเสริมแบบ “นิจนาทีภูธิ” ซึ่งก็มีอยู่มาก นับไม่ถ้วน หรือไม่ก็ได้แค่แบบไม่มีฤทธิ์แรงที่ถึงขีดเขตของปรัมพตธรรม เพราะต่างมัวไปเน้นแต่ “ความคลาด” เน้นแต่กิจแต่เรื่องที่จะอำนวยลักษณะสำคัญสุดยอดของจิตวิญญาณ อันคือ “ความมีธรรมะที่เป็นโลกตรธรรม” ให้แก่ตนเองแก่นุษย์อย่างบรรลุผลหรือมีประสิทธิผลแล้วจริงๆ

ในสังคมทั้งโลกทุกวันนี้ เติมสังคมโดยเด่นมากหมายหลักหลายไปด้วย การส่งเสริมสร้างสรรค์ให้กับ “ตลาด” สารพัดวิธี สารพัดเครื่องมือ สารพัด เครื่องของบุรุษ ทั้งที่เป็นอุปกรณ์ที่ชื่อว่า ของเล่น-ของจริง สารพัดทฤษฎี สารพัดหลักการ สารพัดโรงเรียน สารพัฒนาวิทยาลัย สารพัฒนาสถาบัน ล้วน ส่งเสริมสร้างสรรค์ให้ “คนตลาด” เป็นจุดเอกหั้งนั้น แม้แต่การศึกษาใน มหาวิทยาลัยสองมีแท้ๆ ก็เน้นส่งเสริม “ความคลาดรอบรู้ทางเชาวน์ไว ไหวพริบ” ยิ่งกว่า ส่งเสริมการสร้างสรรค์ “ธรรมะ” หรือสร้างสรรค์ “ความมี โลกตรธรรม” ให้เกิดให้เป็นจริงถึงขั้นปรัมพตถาวร

มหาวิทยาลัยต่างๆ ก็อบทั้งโลกของปัจจุบันนี้แหล่ตัวดี ที่ส่งเสริมให้ คน “enko” (ตลาด) ได้จริงเด่นโดด มีผลเป็นประจักษ์สิทธิ์ชัดแจ้ง เป็นที่ยอม รับกันถ้วนทั่ว แต่มหาวิทยาลัยส่งเสริมให้กับ “มีธรรมะที่เป็นโลกตรธรรม” ก็เห็นกันชัดแสบนชัดเช่นกัน ว่า ไม่เพียงพอ หรือที่มีก็ให้ผลอ่อนด้อยสุดด้อย

ที่พูดมาแล้วตั้งนานสองนานนี้ มิใช่หมายความว่า “ความคลาด” ไม่ดี มีแต่โภษ ไม่ใช่อย่างนั้น หรือ ทุกวันนี้ “ไม่มีผลของความคลาด.. ของ

ความรู้..ของความมีไฟว์พริบเท่านี้”เกิดขึ้นแก่คุณแก่สังคม ก็ไม่ใช่อีกเท่าที่พูดมาทั้งหมด ไม่ได้ปฏิเสธเลยว่า “ความฉลาด”โดยตัวของ “ความฉลาด” เองนั้น ไม่ได้ “ความฉลาด”(กุศล)ดีแน่ และ “ผลของความฉลาด..”ของความรู้..ของความมีไฟว์พริบเท่านี้” มีแต่ คนในสังคมก็ฉลาดเพิ่มขึ้น คนมีความรู้เพิ่มขึ้น คนมีความฉลาดสูงขึ้นมากขึ้นแน่นๆ แต่มันมีชนิดที่เน้นแต่ “ฉลาด” นั่นแหล่เด่นๆ โด่งๆ แล้ว “ความฉลาด” นั้นกลับเป็นพิษ เป็นภัยต่อคนต่อสังคมหนักขึ้นไปอีก

เพราะไม่ได้เน้น “คุณธรรม” หรือไม่เน้นเรื่อง “ธรรมะ” ในการพัฒนามนุษย์ให้บรรลุธรรมกันจนมี “โลกุตรธรรม” กระทั่ง “โลกุตรธรรม” มีฤทธิ์เดชอำนาจเข้าไปคุ้มครอง “ความฉลาด” ไม่ให้ “ความฉลาด” ไปแสดงบทบาทหรือกรรมกริยาที่ไม่ซื่อสัตย์ ทุจริต หรือแม่แคร์ “ไม่ไปอาบปรีบ” คนอื่นที่ “ไม่ฉลาดเท่าตน” อย่างเป็นจริงในสังคม ชนิดที่คนได้พัฒนาตนจนมี “ความฉลาด” มาก แล้วเข้าไปช่วยเหลือเพื่อแผ่แพร่ปันเกื้อกูลแก่คนที่ “ฉลาด” น้อยกว่าตนหรือคนด้อยกว่าตน โดยผู้กระทำการช่วยเหลือมี “ความฉลาด” ในตนบอกตนอย่างแจ้งชัดว่า การกระทำเช่นนี้นั้น เป็นประโยชน์ เป็นบุญ เป็นกุศล อันแท้จริงแก่ตนแก่สังคม จึง “เสียสละ” ได้ถึงขั้นเป็นจริง เพราะชนะกิเลสในตน การกระทำนั้นจึงหั้งตั้งใจและเต็มใจ

หากผู้ฉลาดมีโลกุตรธรรมแท้ ย่อมจะเป็นผู้เห็นแก่ตัวน้อยลงๆ ที่สุด ถึงขั้นไม่เห็นแก่ตัวเลย หรือเป็นคนที่กิเลสโลก-โกรธ-หลง ลดลงน้อยลงจนหมด “ความฉลาด” เช่นนี้จึงจะเป็น “ความฉลาดที่ดี” ที่เรียกว่า “ปัญญา” มิใช่ “ความฉลาดที่เลว” ที่เรียกว่า “เฉโภ” เพราะเป็น “ความฉลาด” ที่ได้รับการศึกษาอย่างเป็น “สัมมาทิฏฐิ” ในเรื่องของจิตวิญญาณตามทฤษฎีของพระพุทธเจ้า จึงได้เรียนรู้ถึงการลักษณะอื่นๆ ของจิตวิญญาณ ซึ่งมีหั้งดี หั้งเลวพิสدارหลากหลาย แล้วสามารถทำลายอาการเลวในจิตวิญญาณ

เสริมสร้างอาการดีในจิตวิญญาณอย่างมีผลจริง

โดยไม่หลงเน้นเด่นโด่งกันแต่ในเรื่องของ“ความคลาด”อยู่เท่านั้น

ภูมิรู้ที่เป็น“ความคลาด”หรือภูมิรู้ที่เป็น“ใจคิว”แค่เคนๆหรืออึยง
โด่งเด่นไปมาก ไม่พาให้คนเจริญได้จริงสมบูรณ์หรอก ข้ามมิหนำพາให้เลว
ร้ายทั้งตนเองทั้งผู้อื่นทั้งสังคมทั้งโลกເເວາດ້ວຍ

โลกทุกวันนี้ไม่ได้ขาด“ความคลาด”แต่ขาด“ธรรมะหรือคุณธรรม”

ดีمانด์หรืออุปสงค์ของสังคมมนุษย์ในโลกทุกวันนี้ ไม่ใช่“ความ
คลาด”แต่เป็น“ธรรมะหรือคุณธรรม”ต่างหากที่เป็นอุปสงค์อย่างยิ่ง

ดังนั้น หากจะช่วยมนุษย์ช่วยสังคมกันจริงๆละก็ ต้องมาเร่งรัด สร้าง
เสริมสร้างสรรพัฒนา“ธรรมะที่เป็นโลกุตรธรรม”ให้เกิดให้เป็นจริงขึ้นมา
ในคนในสังคม ให้ได้กันก่อนเด็ด ส่วนเรื่อง“ความคลาด”นั้นขออีนยัน
ว่า ในธรรมะขั้น“โลกุตระ”ของพุทธ มี“ความคลาด”อยู่ในนั้นพร้อมแล้ว
และขออีนยันย้ำลงไว้อีกว่า เป็น“ความคลาด”ชนิดที่ชื่อว่า“ปัญญา”แท้ๆ

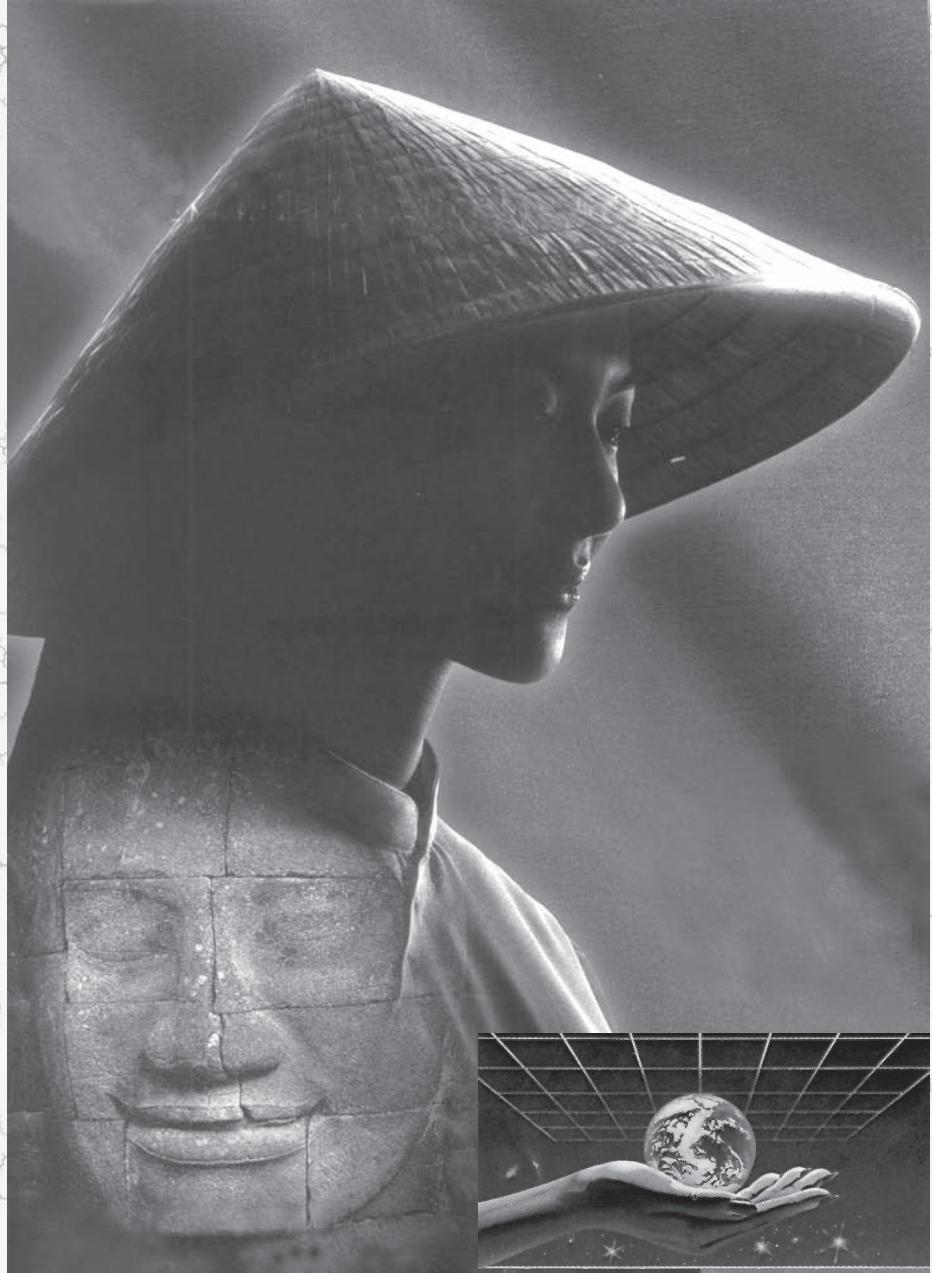
หรือเป็น“ความฉลาดชนิดดี”ด้วยซ้ำ จะมิใช่“ความฉลาด”ที่ซื่อว่า“เฉลโก”
ซึ่งเป็น“ความฉลาดแกลมโกลแกมร้ายแกลมเลว”อีกด้วย

ดังนั้น หากส่งเสริมสร้างสรรพัฒนา“ธรรมะที่เป็นโลกุตรธรรม” ก็
ยังได้ส่งเสริมสร้างสรรค์“ความฉลาด”อยู่ในตัวด้วย และเป็น“ความฉลาด
ชนิดดี”หรือ“ความฉลาดที่ประกอบไปด้วยกุศล” ที่เรียกว่า “ปัญญา
หรือญาณ”ที่เดียว ไม่ใช่“ความฉลาดที่เป็นแค่เหวนี้ไวที่ระคนด้วยความชัว
หรือความฉลาดที่ประกอบไปด้วยอกุศล”

นำจะเพลาส่งเสริม“ความมีเหวนี้ไว”หรือมีโไอคิวได้แล้ว หันมาเร่งรัด
ส่งเสริมพัฒนา“ธรรมะที่เป็นโลกุตรธรรม”ให้เป็นเอกเป็นจริงเป็นจัง
เป็นเรื่องเป็นราว จนเป็นที่ประภูมิกันดูหน่อยประโยชน์ แล้วจะได้เห็นกันว่า
เน้นส่งเสริม“ความฉลาด”เด่นนำหน้า กับเน้นส่งเสริม“คุณธรรม”ให้เด่น
นำหน้านั้น อันไหนจะเป็นความจริงที่พิสูจน์ว่า สังคมเป็นสุขสันติอบอุ่น
เบิกบานร่าเริงหรือเป็นทุกข์วุ่นวายเดือดร้อนเคราโกร闷 กว่ากัน

อย่างไรก็ตาม หลังจากได้หลงใหลใช้สอย“ความฉลาด”โดยยกย่อง
“ความฉลาด”ล้าหน้าความสามารถอื่นๆของจิตวิญญาณกันมานาน ภูมิรู้
ของนักธุรกิจวิชาการสมัยนี้ ก็เริ่มรู้สึกภาพของจิตหรืออาการบางลักษณะ
ของจิตวิญญาณเพิ่มขึ้นจากแค่ความเป็น“โไอคิว”ขึ้นมาอีกขั้นหนึ่ง ดังที่ท่าน
ผู้รู้ทั้งหลายได้เผยแพร่ตีแผ่กันออกมาก็ให้ตื่นเต้นอีกอยู่ในตลาดสังคม
ขณะนี้ ก็เป็นการก้าวหน้าในเรื่องของจิตวิญญาณจริง

การก้าวหน้าขึ้นนี้ ก็คือ ก้าวหน้าขึ้นไปรู้เรื่อง อีคิว (EQ) ซึ่งมีราย
ละเอียดลึกซึ้ง เพราะหากได้เรียนรู้“อารมณ์”(emotion = เวทนา) แล้วฝึกหัด
วิเคราะห์วิจัยอาการต่างๆใน“อารมณ์”ได้ด้วย หรือยิ่งได้เรียนลึกเข้าไปรู้
“เวทนาในเวทนา” เรียนรู้เข้าไปว่ามีอะไรใน“อารมณ์”อย่างรู้แจ้งเห็นจริง
ด้วย“วิชชา” ตามแบบพุทธก็ยิ่งสมบูรณ์

พัฒนาอารมณ์

อีคิว มาจากคำเต็มว่า Emotional Quotient
“อีคิว”คืออะไร ต่างจาก“ไอคิว”อย่างไร
ไอคิว ก็คือ ความเจริญทาง“เช่านไว้ไหวพริบ”(intelligence=ชวน)
หรือเน้นกันรู้จักกันเด่นๆอยู่ที่“ความฉลาด”เป็นหลัก
ส่วน อีคิวหมายถึง ความเจริญทาง“อารมณ์หรือความรู้สึก”(emotion= เวทนา) รู้จัก“อารมณ์”ของตน สามารถปรับปรุงอารมณ์ของตนให้พัฒนา เจริญขึ้นเป็นอารมณ์ที่ดีได้ และรู้จักอารมณ์ของคนอื่น ปรับตนเองให้ดูดี กับคนอื่นได้ มีความเห็นใจและมุ่งหมายปรารถนาดีกับอารมณ์คนอื่น
ซึ่งก็น่าดีใจที่ความรู้ด้านจิตวิญญาณมีการพัฒนาเพิ่มขึ้นมาจากการเดินอีก แต่ก็น่าเสียดายที่นักรู้หรือผู้พยายามแสวงหาความรู้ทั้งหลายไม่ได้มาเรียนรู้เรื่องจิตวิญญาณจากพุทธศาสนา และปฏิบัติพิสูจน์ให้รู้แจ้งแห่งทะลุใน

เรื่องของ “จิตวิญญาณ” อ่ายังกะลุป Ruiz โปรด

แต่นั่นแหล่ะ หากศึกษาอย่างไม่มีครูนาอาจารย์ที่ “สัมมาทิฏฐิ” จริงๆ ไม่ได้เรียนรู้จากผู้ได้บรรลุถึงความจริงของ “จิตวิญญาณ” อย่างดีจริงเพียงพอ ก็ยากยิ่งอยู่เหมือนกันที่จะสามารถรู้แจ้งเห็นใจในแรงแห่งกระดูกด้วยการบรรลุถึง ความจริงของจิตวิญญาณ และ “พื้นทุกข์” หรือได้ “สุขชนิดวิเศษ” (วุปสุขสุข) อย่าง “พิเศษ” ชนิดที่เรียกว่า “โลกุตระ” ซึ่งเป็น “ความสุขของโลกอารยะ”

⌚ ความคาดการณ์

ในความเป็นคนนั้น หากไกรอ่านจิตใจหรืออ่านจิตวิญญาณของตนเอง เป็น และสามารถวิจัยอ่านเจาะลงไปถึง “อารมณ์” (เวทนา หรือ emotion) ของตนออก ว่ามันมีอาการลักษณะอย่างไร มันเป็นสภาพที่ “ไม่เที่ยง” (อนิจจัง) บางคราวมันก็สุข (สุขเวทนา) บางทีมันก็ทุกข์ (ทุกเวทนา) บางครั้งมันก็เฉยๆ ไม่สุขไม่ทุกข์ (อุเบกษาเวทนาหรืออุทุกวนสุขเวทนา) หรือยิ่งไปกว่านั้นผู้สามารถ มีความรู้ลึกซึ้งไปถึงขั้นว่า มันทุกข์ก็ เพราะมี “เหตุ” โดยอ่านอารมณ์ของ

ตนเองออก “อารมณ์”(เวทนา)ที่ภาษาfrang kio emotion นี้แหลก และสามารถ หยิ่งเข้าไปในจิตตนของนรุ “เหตุ”นั้นๆถูกตัวตนของมัน ยิ่งกว่านั้นสามารถ “ลดละหรือดับเหตุในอารมณ์”ของตนได้ ผู้สามารถเข้าใจอารมณ์ของตน แล้วปรับอารมณ์ของตนให้เปลี่ยนไปเป็นความสุขที่ดี เป็นความเบิกบาน ร่าเริง เป็นความมีคุณค่าประโยชน์ ซึ่งเป็นการฉลาดในการปรับอารมณ์ใช้ อารมณ์ได้ดีขึ้นๆ คนที่มีความสามารถเช่นนี้ก็คือ คนมีความฉลาดทางอารมณ์ ภาษาอังกฤษก็ว่า เป็นคนมี EQ(อีคิว) ตัว E ก็คือตัวย่อของ Emotion และตัว Q ก็คือ Quotient รวมความแล้ว เขาเกี่ยวเรียกว่า **Emotional Quotient**

คำว่า quotient ตัวนี้หมายถึง ผลลัพธ์ในเชิงทาง หรือหากจะพูดให้ ขยายความขึ้นอีกที ก็คือ สัดส่วนที่ได้จากการจัดสรรสิ่งที่ร่วมกันมา แล้ว ก็หารแบ่งจนกระทั่งเป็นผลลัพธ์ ดังนั้น ผู้มีความรู้ทาง “อารมณ์”(เวทนา= emotion) หรือรู้จัก “ความรู้สึก”(เวทนา=emotion) ของตนเอง แล้วก็จัดสรร หารแบ่งคันເອາอารมณ์ที่ดีที่เหมาะสมอย่างได้สัดส่วนมาใช้ได้สำเร็จ คนที่ มีความสามารถตามที่ว่านี้ ก็คือ คนมี EQ หรือ Emotional Quotient ที่ผู้รู้ทั้งหลาย แปลกันว่า **ความฉลาดทางอารมณ์**

Emotional Quotient หรือ“อีคิว”นี้ เป็นความรู้ของประชัญญา จิตวิทยาในโลกปัจจุบัน ที่ก้าวหน้าเพิ่มขึ้นอีกระดับหนึ่ง

ก็น่าเดาใจที่บรรดานักพัฒนารัพยากรณ์นุ่ย์ได้รุ่มมากขึ้น ว่า คนเรา หากสามารถฉลาดทางอารมณ์ และพัฒนาอารมณ์ทั้งของตนและทั้งของ คนอื่นได้ หรือสามารถฝึกฝนให้มี“อีคิว”สูงขึ้นๆ ก็ทำให้ทั้งตนและทั้ง สังคมมีความสุขความเจริญได้ยิ่งกว่าผู้สามารถฉลาดอยู่แค่เพียงมีเชาวน์ไว ไหพริน หรือมี“ไอคิว”สูงเท่านั้น

และบรรดานักพัฒนารัพยากรณ์นุ่ย์ยังเห็นอีกว่า ที่เคยเชื่อกันใน

อดีตว่า ผู้ที่มีโอลิคิวสูง จะเป็นคนเจริญในชีวิตหน้าที่การทำงาน ชีวิตจะสมบูรณ์ พุนสุข “โอลิคิว” จะเป็นหลักประกันได้ว่าจะประสบความสำเร็จในอนาคต ก็เป็นความเชื่อที่ผิด เพราะสถิติเท่าที่มีให้เห็นให้รู้นั้นมันก็ได้ประจำขึ้นแล้วว่า ไม่จริง

ผู้รู้ที่เป็นนักจิตวิทยา นักมนุษยวิทยา และผู้รู้ที่สนใจศึกษาเรื่องนี้ ต่างได้ตรวจสอบพิสูจน์กันแล้ว ก็พบความจริงว่า ระดับของ“โอลิคิว” ไม่สามารถบ่งบอกความสำเร็จทางการเรียน หรือความสำเร็จในการทำงาน ไม่ใช่หลักประกัน ไม่ใช่เครื่องซึ่ง ว่า คนผู้มี“โอลิคิว”สูงจะเป็นผู้ประสบความสำเร็จในชีวิต

ความรู้ที่ทำให้ผู้รู้ทั้งหลายได้รู้เพิ่มขึ้นก็คือ คนที่มี“อีคิว”สูงแล้ว จะพยายามทำให้“โอลิคิว”สูงขึ้นด้วย ส่วนคนที่มี“โอลิคิว”สูง มักจะมี“อีคิว”ต่ำ และที่รู้กันดี ก็คือ “อีคิว”นั้น แม้จะไม่มีความสามารถในการศึกษา ฝึกฝนให้เพิ่มขึ้นได้ เช่นกันว่า ฝึกได้ตั้งแต่เด็กๆมาเลย โดยท่านผู้รู้ทั้งหลายได้กำหนดหลักเกณฑ์วิธีการฝึกไว้เป็นสูตรที่เดียว ซึ่งก็คือหลักการในการศึกษาฝึกฝนสร้างคุณธรรม ด้วยหลักของจิตวิทยานั่นเอง

การรู้จัก“อีคิว”ทำให้ทำให้ผู้รู้ทั้งหลาย รู้สึกว่า คนที่มี“โอลิคิว”สูงนั้น ย่อมเป็นคนเก่งด้วยเชาว์ปีไว้หาพรับ มั่นใจในตนเองสูง เอาจริงๆเป็นใหญ่ ชอบoward เก่ง แม้จะเป็นคนเก่งแต่จะหาก่อนชอบยาก ถ่อมตนไม่ลง ทะเยอทะยาน วิตกกังวล คิดมาก ชอบคนประจบ ชอบคนตามใจ ส่วนมากจะไม่ค่อยมีความสุข เพราะจะไม่ค่อยรับรู้อารมณ์คนอื่น จึงสัมพันธ์กับคนอื่นไม่ดี และจะพาลไม่ชอบมนุษย์เอาร้าย จึงมักจะเป็นคนโกรธเดียว ว่าเหว่ ไม่ค่อยมีเพื่อน

ผู้รู้บางท่านเชื่อว่า “โอลิคิว”มีความสามารถเด่นเฉพาะบุคคล ฝึกฝนให้เพิ่มไม่ได้ แต่ก็มีผู้รู้บางท่านเห็นແย้งว่า สามารถฝึกฝนให้เพิ่มได้ ทว่าได้ไม่มาก

สำหรับอัตโนมัติจริงว่า “ความคลาดแบบไม่คิดเชิงเหัวน์ไว้ไว้พริบ” ก็ตาม ฝึกฝนให้เพิ่มได้ และฝึกฝนให้เพิ่มได้มากๆ ก็ยังได้ ถ้าผู้นั้นรู้แจ้งถึง “ตัวความคลาด” ซึ่งก็คือเจตสิกในจิต แล้วมีความพากเพียรจริงจัง ดังนั้น จะคลาดแบบไม่คิด หรือคลาดแบบอีก คือ สามารถฝึกฝนให้เพิ่มได้ทั้งนั้น กันที่มี “อีกิว” สูง ก็คือ ผู้นั้นเป็นผู้มีความคลาดในการใช้อารมณ์ได้ดี จะเป็นคนมีความสุขง่าย มักจะมีลักษณะชอบสังคม ร่าเริง เปิดเผย ชอบที่จะทำให้คนอื่นมีความสุข รักษาคำมั่นสัญญา มีเสน่ห์ดูดใจ มองโลกในแง่ดี ตรงไปตรงมา รับฟังคนอื่น มนุษยสัมพันธ์ดี ผู้นั้นในจุดยืน

ท่านผู้รู้ทั้งหลายได้ชี้ถึงสมรรถนะหรือคุณสมบัติของคนที่มี “อีกิว” ไว้ พอรวมรวมจากแต่ละท่านผู้รู้เหล่านั้น ได้ดังนี้

๑. รู้ในอารมณ์ตนเอง (self awareness)
๒. จัดการกับอารมณ์ตนเองได้ (self regulation)
๓. มีจุดเป้าหมายของชีวิต (goal of life)
๔. รู้จุดเด่นและจุดด้อยของตนเอง
๕. รู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเราหรือเห็นใจเข้าใจอารมณ์คนอื่น (empathy)
๖. รู้จักการกระตุนใจเร้าใจตนเอง (self motivation)
๗. สามารถในการแก้ไขความขัดแย้ง (conflict solving)
๘. มีคุณภาพในการสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (quality communication)
๙. มีความซาบซึ้งในความเป็นมนุษย์และการมีชีวิต (life appreciation)
๑๐. สามารถผัดผ่อนความต้องการของตนให้เลื่อนออกไปอีกได้ หรือมีความอดทนรอคอย (delay gratification)

ปรากฏการณ์ของ “อีกิว” ประการศตัวอ่อนมาอย่างนี้ แสดงถึงความก้าวหน้าในการศึกษาด้านจิตวิทยาของสังคมปัจจุบันขึ้นมาอีกขั้นแล้ว แม้จะยังเข้าใจได้แค่ว่า “อารมณ์” หรือ emotion ก็คือ “จิต” หรือ “ใจ” หรือ

“จิตวิญญาณ”อย่างรวมๆ คุณๆ ออยู่ ยังไม่สามารถแยกจะเอี่ยดลงไปได้ ว่า “อารมณ์” หรือ emotion นี้ ที่แท้เป็นเพียงอาการหรือลักษณะอย่างหนึ่ง ของ “จิตวิญญาณ” ที่พุทธศาสนาแบ่งเรียกว่า “เวทนา” เท่านั้น ก็ตาม

ก็ยังเห็นได้ชัดว่า เท่าที่ผู้รู้ด้านจิตวิทยาทั้งหลาย ท่านพยายามแยกแจง ความหมายของ “อารมณ์” ออกมานี้ให้เห็นได้ ว่า “อาการของจิตวิญญาณ” หรือ “สมรรถนะของจิตวิญญาณ” นั้น มันมีหลากหลายมากมายกว้างลึกได้ ขนาดนั้น แม้จะเข้าใจเอาอาการลักษณะต่างๆ ใน “จิตวิญญาณ” ดัง ๑๐ ข้อ ที่ยกตัวอย่างมาแล้ว รวมอยู่ในคำว่า “อารมณ์” หรือ emotion ก็เดชะ ก็นับ ว่า เป็นการก้าวหน้าในด้านจิตวิทยาขึ้นมาจริงๆ อย่างน้อยก็เห็นได้ว่า การรู้ กว้างไกลและลึกจะเอี่ยดมากยิ่งขึ้นจากแค่ปุ่นมัวอยู่แต่กับการพัฒนาเฉพาะ “ความคลาดที่เจริญทางเชาวน์ไว้ให้พริน” หรือ “อิคิว” เท่านั้น บัดนี้ก็หันมา พัฒนา “ความคลาดที่เจริญทางอารมณ์อันกว้างขึ้นพิสดารขึ้น” หรือ “อิคิว” อย่างเห็นร่วมกันทั้งนั้นว่า ดีกว่า ที่จะไปหลงมุ่น眊เห็นสำคัญอยู่แต่กับ “อิคิว” อย่างเดียวแล้วกัน แค่นี้ก็ยืนยันถึงความก้าวหน้าได้ชัดเจนแล้ว

สำหรับคำว่า “อารมณ์” หรือ “ความรู้สึก” คำนี้ ในทางพุทธศาสนา นั้น ใช้ภาษาเรียกว่า “เวทนา” ซึ่งระบุเจาะลึกซึ่งเฉพาะลงไปถึงอาการลักษณะ หมวดหมู่หนึ่งของ “จิตวิญญาณ” อยู่ในหมวด “เจตสิก” และแม้แต่สภาวะ ของ “เวทนา” เอง พุทธศาสนา ก็ยังมีการแยกลักษณะให้เรียนรู้ออกไปอีกมาก

ส่วนคำว่า “อิคิว” ซึ่งเป็นความรู้ทางจิตวิทยาของนักประชารู้ปัจจุบัน ที่เรากำลังพุดถึงกันนี้ ความหมายของ “อิคิว” ยังเป็นเพียงความรู้ที่รู้จัก “จิตวิญญาณ” อย่างรวมๆ คุณๆ ไปทั้งหมด ยังไม่มีแม้แต่การแบ่งลักษณะให้ๆ กัน เป็นภาค “จิต” ภาค “เจตสิก” หรือแบ่งเป็นประเภท “ชาติ” ประเภท “ภูมิ” เป็นต้นด้วยซ้ำ

หากศึกษา กันได้จะละเอียดลึกซึ้งและกว้างขวางครบครันลงไปใน “จิต

“วิญญาณ” ดังที่พระพุทธเจ้าได้ตรัสไว้ และทรงเผยแพร่ไว้ ก็คงจะได้รู้จักความเป็น “จิตวิญญาณ” ละเอี่ยดคลออวิจารพิสดาร ซึ่งไม่แค่ความเป็น “อารมณ์”(emotion หรือ feeling) ที่ภาษาบาลีเรียกว่า “เวทนา” นี้เท่านั้น เพราะในความละเอียดในพุทธศาสนานั้น ยังมีทั้งความเป็น “สัญญา” ความเป็น “สังหาร” ความเป็น “ผัสสะ” ความเป็น “เจตนา” ฯลฯ อันอยู่ในหมวด “เจตสิก” หรือความเป็น “อกุศลจิต” ความเป็น “กุศลจิต” ความเป็น “วิบากจิต” ความเป็น “กิริยาจิต” ฯลฯ ก็ยังมีอีกมากหลาย

ซึ่งหลายลักษณะของการของ “อีคิว” ที่ผู้รู้นักจิตวิทยาปัจจุบันทั้งปวง สร้างดังตัวอย่าง ๑๐ ข้อที่ได้กล่าวถึงมาแล้วนั้น บางลักษณะของการมิใช่ “ความรู้สึกหรืออารมณ์”(emotion หรือ feeling) แต่เป็น “สมรรถนะหรือประสิทธิภาพ”(efficiency,ability) หากสังเกตดูใน ๑๐ ข้อตามที่นักจิตวิทยาทั้งหลายท่านชี้ปัจจัยลักษณะของการไว้ เช่น ในข้อ ๑ ที่ว่า “รู้ในอารมณ์ตนเอง (self awareness)” ก็เห็นได้ชัดถ้วนว่า คือ “ความรู้สึกหรืออารมณ์”(emotion หรือ feeling)

ใน “อารมณ์ตน” นี้เหละ มีทั้งลักษณะจัดอยู่ในฝ่าย “จิต” หรือ “เจต” และมีทั้งลักษณะ “อาการของจิต” ที่จัดอยู่ในฝ่าย “เจตสิก” อีกหลากหลาย ในฝ่าย “เจตสิก” ตัวที่เป็นกุศลหรือที่มีลักษณะสำคัญสุดยอดคือ “ปัญญา” ซึ่งมันจะทำงานจัดการกับตัวที่เป็นกุศลหรือร่วมกับตัวที่เป็นกุศลไปต่อติด “เจตสิก” ที่มีประสิทธิภาพขั้นโภกุตระ ก็เรียกว่า “วิชา” หรือเรียกตามภาษาของ “เจตสิก” เดิมๆ ก็ว่า “ปัญญินทรียเจตสิก” ดังนี้เป็นต้น

ศาสนาพุทธ แบ่งแยก “จิตวิญญาณ” ไว้ละเอี่ยดกันเช่นนี้ ที่นี่มาดู อาการลักษณะของ “อีคิว” ข้อ ๒ ที่ว่า “จัดการกับอารมณ์ตนเองได้” อันนี้เห็นได้ชัดว่า เป็น “สมรรถนะหรือประสิทธิภาพ”(efficiency, ability) ไปแล้ว มันไม่ใช่ลักษณะอาการของ “อารมณ์” หรือ “ความรู้สึก”

ที่เรียกว่า emotion หรือ feeling กันแล้ว ซึ่งก็ต้องจัดให้มันอยู่ในหมวดอื่น

หรือข้อ ๓ ที่ว่า “มีจุดเป้าหมายของชีวิต(goal of life)” นี่ก็มีลักษณะ
อาการเป็น “เจตนา, จุดหมายปลายทาง” (aim, destination) เป็นต้น มันก็ไม่
ใช่ “ความรู้สึก” หรือ “อารมณ์” ที่เรียกว่า emotion หรือ feeling อีกเหละ

หรือข้ออื่นๆ เช่น ข้อ ๔ ที่ว่า “รู้จัดเด่นและจัดด้อยของตนเอง” ก็
เป็นลักษณะอาการของ “ปัญญา” จะจัด “ปัญญา” เข้าอยู่ในหมวด “อารมณ์,
ความรู้สึก” ไหมล่ะ? หรือข้อ ๕ ที่ว่า “รู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเราหรือเห็น
ใจเข้าใจอารมณ์คนอื่น(empathy)” ก็เป็นลักษณะอาการของ “ปัญญา” อีก
หรือข้ออื่นๆ ก็ต้องขัดเจนในลักษณะอาการของมัน จึงจะดีแท้ ดังนี้เป็นต้น

★ อารมณ์ในทฤษฎีพุทธ

อาการทั้งหลายอันมีลักษณะต่างๆ แยกออกไปนานานอง “จิตวิญญาณ”
ที่พระพุทธองค์ทรงแบ่งแยกไว้ละเอียดลออ มีทั้งที่เรียกว่า ลักษณะของ
“จิต” ต่างๆ ทั้งลักษณะของ “เจตสิก” ต่างๆ แม้แต่คำว่า “อารมณ์, ความรู้สึก”
หรือ emotion หรือ feeling ที่ภาษาทางพุทธศาสนาเรียกว่า “เวทนา” นี้
พระพุทธเจ้าก็ทรงวิจัยแยกลักษณะอาการของ “เวทนา” ออกไปอีกพิสดาร
ถึง ๑๐๘ ลักษณะ

พระองค์ทรงแตกลักษณะอาการให้เห็นตั้งแต่ “เวทนา ๑” อันหมายถึง
ความรู้สึกที่เกี่ยวเนื่องกับทางกาย (ภัยเวทนา) นั้นเป็นอย่างหนึ่ง และความ
รู้สึกที่เกี่ยวเนื่องกับทางจิต (เจตสิกเวทนา) ก็เป็นอีกอย่างหนึ่ง ดังนี้เป็นต้น

หรือ “เวทนา ๒” ก็ซึ่งอาการที่มีลักษณะแยกกัน แตกต่างกันออกไป
ซึ่งก็เป็นอาการต่างๆ ของ “อารมณ์” นั่นเอง ว่า

๑. ความรู้สึกหรืออารมณ์ที่เป็นสุข (สุขเวทนาหรือโสมนัสเวทนา)

๒. ความรู้สึกหรืออารมณ์ที่เป็นทุกข์ (ทุกษาเวทนาหรือโทมนัสเวทนา)

๓. ความรู้สึกหรืออารมณ์ที่ไม่ทุกข์ไม่สุข, อารมณ์กลางๆ เนยๆ ว่างๆ (อุทุกชนิดหรืออุเบกษา)

เวทนา &, เวทนา ๖, เวทนา ๘, เวทนา ๑๖, เวทนา ๒๖, เวทนา ๑๐๘ ก็จะมีความละเอียดลึกซึ้งชั้นช้อนไปอีกมาก ที่พระพุทธองค์ได้ทรงชี้บ่งแยกแบ่งกระจาดลักษณะอาการออกไปนานา เอาจริงๆ โอกาสอันสมควรที่จะต้องอธิบาย “เวทนา” ต่างๆเหล่านี้ ก็คือสาระยातะเฉียดกันอีกที่แล้วกัน แต่อย่างไรก็ตาม เท่าที่ท่านผู้รู้ทั้งหลายต่างได้กระชาด “ภูมิแห่งความฉลาดทางอารมณ์” หรือ “ภูมิของอีคิว” (Emotional Quotient) ของมาแจกจ่ายสู่ตลาดความรู้ ทำให้เห็นได้ว่า ความรู้ด้านจิตวิทยาหรือความรู้เกี่ยวกับเรื่องของ “จิตวิญญาณ” ได้พัฒนาขึ้นมาอีกอย่างน่า讶ินดี

ที่จริงนั้น ความรู้เกี่ยวกับจิตใจหรือเกี่ยวกับ “จิตวิญญาณ” ทั้งหลาย ซึ่งพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ตรัสไว้และทรงประกาศมาแล้วกว่า ๒๕๐๐ ปีแท้ๆ มีรายละเอียดชั้นช้อนลึกซึ้งที่คนปัจจุบันนี้น่าจะได้เรียนรู้กันแพร่หลายแล้ว แต่ก็แบลก ที่ไม่แพร่หลาย ทั้งๆที่คนในโลกมากมายที่พยายามเรียนรู้กันคว้าเรื่องเกี่ยวกับจิตวิญญาณ

อาจจะยาก ซึ่งก็แน่นอนสิ เรื่องที่เกี่ยวกับสิ่งละเอียดวิจิตรพิสดาร ลึกซึ้งสูงส่ง มันก็ต้องยากเป็นธรรมชาติ ไม่เห็นจะน่างงตรงไหน

ก็จะอธิบายบ้างตามประสาของอาทมา ก็แล้วกัน โดยขอจับเอาคำว่า “อารมณ์” หรือ Emotion นี่แหละ เป็นเค้าในการสารยาย ซึ่งก็จะสารยายตามสไตล์ของอาทมาล่ะนะ

พุทธศาสนาสอนเรื่องการรู้จัก “อารมณ์” (emotion) ตั้ว่าสามารถจับอารมณ์ของตนได้ หรืออ่านอารมณ์ที่เกิดในแต่ละขณะได้เต็มสภาพ ตัว “ความรู้สึก” ของผู้ที่เข้าไปรู้ “อารมณ์” อันเป็นองค์รวมของอารมณ์ขณะนั้นของตน ท่านเรียกผู้มี “ความรู้สึก” นั้นว่า ผู้นั้นมี “ญาตปริญญา” (ความหมาย

รู้ในความเป็น“ชาติรู้”ที่เกิดที่เป็นนั้นๆของตน)

แล้วจากนั้นก็สามารถถวิจัยวิเคราะห์เจาะอารมณ์ของตนเองเข้าไปอย่างรู้จะเอียดเข้าไปอีก เรียกว่า ใช้จิต“ชั้นมวิจัย” ในขณะจิตของเราราทำการ “วิจัย”อยู่จนสามารถ“รู้”เหตุที่เป็นตัวร้ายคือกิเลสหรือตัณหาหรืออุปทาน เรียกคนที่มี“ความรู้”ขึ้นที่ต่อจาก“ญาตปริญญา”สูงขึ้นมาอีกนิ่ว่า “ตีรตน-ปริญญา”(ความหยั่งรู้ถึงขั้นพิจารณาหรือได้วิจัยรู้ลึกละเอียดเข้าไปใน“ชาติรู้”นั้นก็จริง ขึ้นเป็นขั้นที่ ๒) แล้วก็สามารถมีวิธีทำลาย“เหตุที่เป็นตัวร้าย”นั้นลงได้ แม้หน่อยแม่นมาก เรียก“ความรู้”ขึ้นที่ ๓ นี้ว่า “ปหานปริญญา”

ทั้งสามารถในการวิจัย ทั้งสามารถทำลาย“เหตุ”(ทุกชนิดทั้ง)ตัวร้ายได้ถึงขั้นนี้ก็เรียกว่า มี“ชั้นมวิจัย”เข้าไปยัง“สัมโพชมงคล”

“สัมโพชมงคล”หมายความว่า “จิตนั้นมีประสิทธิภาพ เข้ามายังเป็นภูมิตรสร้าง” “ตัวสร้าง” ก็คือ ความสามารถเข้าขึ้นมีวิชชา หรือความสามารถของจิตมีทั้ง“ความฉลาด” และทั้งทำงานถึงขั้นลดละกิเลสได้จริง ขั้นบรรลุธรรมครุด “ชั้นมวิจัย”นี้ จึงจะได้ชื่อว่า“ชั้นมวิจัยสัมโพชมงคล”

ทวนอีกที..หากผู้ใดได้ศึกษาและสามารถฝึกจนมี“ตีรตนปริญญา”หรือมี“ชั้นมวิจัย”และมี“ปหานปริญญา”ที่มีคุณภาพถึงขั้นเป็น“สัมโพชมงคล” ซึ่งหมายความว่า ผู้นั้นมีความสามารถถวิจัยเข้าไปอย่างรู้หรือพิจารณา‘กาย’ในกาย..‘เวทนา’ในเวทนา..‘จิต’ในจิต..‘ธรรม’ในธรรม’ โดยเฉพาะสามารถหยั่งรู้“ตัวเหตุแห่งทุกข์”หรือเหตุแห่งความเลวร้ายในจิตในเวทนา”(สูญทัย)ของตน และมีความสามารถถึงขั้น“พันลังโภชั่น ๓”ขึ้นไปในขณะนั้นๆ ดังนี้จึงจะนับความสามารถของ“ชั้นมวิจัย”นั้นมีคุณภาพสูงถึงขั้น“ชั้นมวิจัย-สัมโพชมงคล” ก็คือ มี“ความหยั่งรู้ถึงขั้นสามารถเดินทางเข้าไปสู่การตัวสร้างได้ตามฐานานุฐานะ หรือถึงขั้นมีการบรรลุธรรมได้บรรลุได้ผลเป็นลำดับๆ” จึงซึ่งที่ว่า มีชั้นมวิจัย สูงถึงขั้น“ชั้นมวิจัยสัมโพชมงคล”(โพชมงคล หมายถึง

องค์แห่งการตรัสๆ หรือคือ หน่วยพลังงานจิตนั้นมีคุณภาพถึงขั้นบรรลุผลกระทบ)

ผู้ที่หรือนักประชุมที่ศึกษาจิตวิทยาปัจจุบันนี้ เมื่อสามารถรู้ “อารมณ์” หรือรู้ว่าก้าวขึ้นถึงขั้น “อีคิว” กันได้ ดังที่กำลังรู้กันอยู่ ก็เห็นว่าฉลาดพัฒนาขึ้น ดังนั้น ผู้ที่ทางด้านสายปัญญา สายทางการศึกษา เมื่อก่อนเขาก็เหลือกัน หรือว่าเรียนรู้กัน หรือว่าพยายามรู้จักจิตรู้จักใจ แค่ “อีคิว” (Intelligence Quotient) รู้กันแค่ IQ คือ รู้ว่าอาการหรือสภาวะแห่งความฉลาดมันเป็นอย่างไร แล้วต่อมาเกิดก้าวหน้าขึ้นเข้าใจอาการของจิตที่มันมีพฤติกรรม มันมีกรรมกริยา สามารถรู้จักอารมณ์ของพฤติกรรม รู้ความรู้สึกของกรรมกริยานั้นๆ

นี่คือ ความเฉลียวฉลาดที่เรียกว่า “อีคิว” (Emotional Quotient) เป็น “ความฉลาดที่สามารถรู้จักอารมณ์ รู้จักความรู้สึกของจิตใจ”

แต่ก่อนเขารู้จักแค่ “ความฉลาดหรือเช่าน้ำไว้ให้พริบ” (intelligence) ก็ต้องกับความเฉลียวฉลาดนั้น ก็เก่งเหมือนกัน สามารถตรวจความเฉลียวฉลาดของคนได้ เรียกว่า ไอคิว (IQ) แต่ก่อนนั้นมีแต่วัดไอคิว วัดความเฉลียวฉลาดของคน มีหน่วยเป็นตัวเลขเท่านั้นเท่านี้ เขาเก่งเก่งแล้ว ต่อมา便นี่ นอกจากรู้จักความเฉลียวฉลาด” แล้ว ยังมีความสามารถเพิ่มขึ้น รู้จัก “อารมณ์” รู้จัก “ความรู้สึก” รู้จักอารมณ์ซึ่งเป็นอาการของจิตเพิ่มขึ้น เป็นอีคิว (EQ)

“อารมณ์”ในทางศาสนาพุทธใช้คำเรียกว่า “เวทนา” เวทนานี้คือ อารมณ์ คือ ความรู้สึก อ่านความรู้สึก อ่านอารมณ์ได้ รู้จักจิตมากขึ้น พุทธ นอกจากจะรู้จักเวทนา ยังวิเคราะห์วิจัยเข้าไปลึกเจาะ “เวทนาในเวทนา” พิจารณาเวทนาในเวทนาให้แตก ต้อารมณ์ให้รู้ ว่า อะไรต่ออะไรมันปนปนปุ่ง กันอยู่ วิจัยอาการที่ผสมอยู่ในอารมณ์นั้นๆ ให้ออก ว่า มันมีอะไรประกอบอยู่ในเวทนา หรือใน “อารมณ์” นั้นๆ สิ่งที่มันประกอบกันอยู่ในเวทนานั้น มีทั้ง “ความเป็น” (ภาวะ) มีทั้ง “ความรู้” (ปัญญา) มีทั้ง “ความรู้สึก” (เวทนา) มีทั้ง “กิเลส” (อกุศลภูมิ) ที่เป็น “เหตุตัวร้าย” (ทุกขสมุทัย) เป็นต้น

นี่อาจมาวิเคราะห์ให้ฟังจะเอียดเพิ่มขึ้นมาอีกหน่อย

★ ตามรู้อารมณ์ในงาน ๑

กรณีมารู้จัก “ความเป็นผ่าน” กันดูบ้าง

สภาพของอาการในจิตแต่ละขณะสามัญที่เราจะเรียนรู้คือพลังงานของจิตนี้ มันเป็นสภาพเกิดบทบาทพลังงานรวมๆอยู่ เรียกว่า “ความรู้สึก” รวมๆทั้งหมด หรือ “อารมณ์”(emotion) ในขณะนั้นทั้งหมด ใน “จิต” ขณะนั้นยังมีตัววิเคราะห์ซ่อนลงไปอีกคือ ซ่อนเข้าไปรู้ใน “จิต” จนรู้ “ความรู้สึก” หรือ “อารมณ์” ทั้งหมด เรียก “อารมณ์, ความรู้สึก”(emotion) ทั้งหมดนี้ว่า “เวทนา” ตัวความสามารถที่ซ่อนเข้าไปรู้ใน “จิต” นี้คือ “สัญญา” หรือ “ปัญญา”

แล้วยังวิเคราะห์วิจัยซ่อนเข้าไปใน “ความรู้สึก” หรือ “อารมณ์” อีก เรียกว่า พิจารณา “เวทนาในเวทนา” ในเวทนา ก็มีใจที่มีพลังงานจิตนี้และมันเป็นตัว “ปัญญา” ซึ่งก่อนจะเป็น “ปัญญา” มันก็จะเริ่มจากเจตสิกที่ซื่อ “สัญญา” “สัญญา” คือตัวกำหนดรู้ เป็นอาการหนึ่งของจิตเรียกว่า “สัญญา-เจตสิก” อาการตัวนี้จะทำหน้าที่จะลอกเข้าไปรู้ใน “อารมณ์” อีกที่ ความรู้ที่สามารถ “หยั่งรู้” ได้ก็เป็น “ปัญญา” หรือ “ปริญญา” ตั้งแต่ “ญาตปริญญา” แล้วก็ “ตีรัณปริญญา” และมี “ปหานปริญญา” ทำงานครบ “ปริญญา ๓” โดย “สัญญา” เป็นตัว “กำหนดรู้” เข้าไปจนรู้อะไรของจิต ผลงานการ “รู้” ก็เป็น “ประสิทธิภาพของจิต” เรียกสภาพนี้ว่า “ปัญญา” มันสามารถเข้าไปรู้ในจิต อีกที่หนึ่ง เมื่อ “ญาตปริญญา” อ่านจิต เข้าไปรู้ว่า “อารมณ์”(emotion) เป็นอย่างนี้ “ปัญญา” ก็ตามรู้ และ “ตีรัณปริญญา” วิจัยจะเข้าไปว่า มีอะไร อื่นๆใน “อารมณ์” อีก ซึ่งก็เป็นอย่างนั้นๆ “ปัญญา” คือ “ตัวรับรู้” อีก แม้แต่ “ปหานปริญญา” ทำงานทำลายกิเลสลงไปได้หรือไม่ เป็นอย่างไรบ้าง

“ปัญญา” ก็ตามรู้ทั้งนั้น แม่ที่สุดผลเป็นไวน “ปัญญา” ก็ตามรู้หมดดังนี้คือ หน้าที่ของ “ปัญญา” เมื่อเจริญตามแบบพุทธก็คือ “วิชชา” ตัวที่ไปดึง “อะไรๆ” ออกมาน “รู้” ก็เป็นตัวของตัวเองนี่แหละ เป็นตัวของผู้คนคาดันนี้ มีตัว “ความคลาด” ของผู้คนคาดันนี้เกิดขึ้นซ่อนๆ เป็น “ความคลาดขึ้นๆ” จาก “สัญญา” ก็เจริญขึ้นเป็น “ปริญญา” ๓ ตัวนี้แหละ เป็นตัวทำงานให้เกิดผลอย่างรุลึกเข้าไปอีกในอาการของจิต ในบทบาทต่างๆ ของจิต และ “ปัญญา” ก็เป็นตัวรู้ที่เก็บสะสมอีกด้วย “ความเป็นความมีจริง” (ภาวะ) ที่เกิดที่มีทั้งหลายไปอีกที

อันการ “รู้” สามัญๆ โดยไม่มีที่มุ่งไม่มีจุดศึกษา คนก็ได้แต่รู้ๆ กันไปแต่ถ้า “รู้” ดังที่กำลังฝึกตามที่ว่านี้ ก็จะ “รู้” อย่างมีที่มุ่ง มีจุดศึกษาฝึกฝนแล้ว “ความรู้” ก็จะพัฒนาขึ้นไปปริ “ความเป็นความมี” (ภาวะ) ที่เจริญขึ้น การ “ได้รู้” ความจริงตามความเป็นจริงของ “ความเป็นความมี” ต่างๆ ที่เกิดขึ้น พัฒนาขึ้น ซึ่งเป็นตัวรู้ที่ไม่โกรธ ตัวรู้ที่เจริญขึ้นมาถึงขั้นนี้ก็เรียกว่า “ปัญญา”

ความคลาดที่เจริญขึ้น คือ “ปัญญา” ที่รู้ความจริงตามความเป็นจริง เจ้าตัวความคลาดเคลื่อนตัวนี้ มีคุณลักษณะไม่สมโงกันเหตุปัจจัยที่เป็นกิเลส

ส่วนความเคลื่อนไหวคลาดที่ผสมโงกับเหตุปัจจัยที่เป็นกิเลสคือ “เนโกร”

“กิเลส” เป็นพลังงานอีกชนิดหนึ่ง ตัวเก่งร้ายมากที่เข้ามาแทรกแซงอยู่ในจิต หากใครดึงตัวเองเป็นตัวเองของกามาให้เป็น “ความคลาด” ที่รู้จักว่า อาการของจิตนี่มันปูรุ่งแต่งกันอยู่ กำลังนึบหนา กำลังมืด暗 กำลังมืด暗 หง่ายนหยิ่งรู้ ว่าเป็นลักษณะอย่างไร แล้ววิเคราะห์วิจัยเข้าไป จนเห็นอาการ “กิเลส” ในจิต ตั้งแต่ในจิตระดับต้นระดับตื้นเรียก กิเลส นี้ว่า “วีติกกมกิเลส” ระดับกลางเรียกว่า “ปริยุกุฐานกิเลส” ระดับลึกเรียกว่า “อนุสัย” “รู้” ให้ชัดคมแม่นว่า ตัวไหนเป็นตัวไหน แล้วจัดการปฏิบัติให้เจริญไปตามลำดับ ตัวที่ “กำหนดรู้” คือ “สัญญา” มันก็ทำงานกำหนดไป ก็จะ “รู้” ตาม

ที่มันได้ทำหน้าที่ไปเรื่อยๆ อาการอะไรเป็นอย่างไร มันกำลังเป็นอย่างนั้น ตัวพลังงานที่กำลังทำงานเพื่อจะ “รู้” ด้วย และเพื่อจะฉลาดขึ้นด้วยนี้ ก็คือ “ปริญญา ๓” นี่เองทำงานอยู่ทั้ง ๓ หน้าที่ พุทธเราเรียกกรรมกิริยา หรือบทบาทของ “ปริญญา” ทั้ง ๓ นี้ว่า “วิตกвиจาร”

ในขณะที่บทบาทของ “ปริญญา ๓” กำลังทำงานนี้แหล่ะคือ คนผู้นั้น กำลังมี “ภาน” บทแรกที่เรียกอาการของ “ภาน” จึงเรียกว่า “วิตกвиจาร”

“วิตกвиจาร” ก็เป็นอาการหนึ่งของ “ปัญญา” นั่นเอง แม้ใน “ตัวอาการ” ของจิตที่เรียกว่า “วิตกвиจาร” เองก็ยังแยกย่อยไปอีก เป็น “วิตกเจตสิก” นั้นอย่างหนึ่ง “วิจารเจตสิก” นั้นอีกอย่างหนึ่ง

หน้าที่ของ “ความฉลาด” จะต้องพยายาม “รู้” ให้ได้ “รู้” ให้หมดให้ครบ ทุกลักษณะอาการที่สลับซับซ้อนกันอยู่นั้นๆ การ “ได้รู้” ก็คือ “วิตกเจตสิก” คำว่า “วิตก” ก็คือ “วิตก” หรือมาจาก “ตักก” ซึ่งหมายถึงเชิง “รู้” หมายถึง อาการตั้งแต่เริ่มรู้ ตรึกตรอง ตรวจตรา ต้อง “รู้” ความเป็นที่เป็นอยู่จริงๆ นั้น ว่า มันเป็นอย่างไร ดังนั้น “วิตกเจตสิก” จึงคือ “ตัวรู้” ที่เข้าไป “รู้” อาการ ของจิตตัวเอง ตัวที่ “ถูกรู้” ก็คือ “วิจารเจตสิก” ซึ่งที่จริงก็คือ “รู้ตัวเอง” อีกที มันเป็น “ตัวรู้” ที่รู้จักอาการของจิตตัวเองที่เป็นอย่างนี้ชื่อว่า “วิตก”

ถ้าเรามี “ภาน” แต่เราไม่มีรู้สึกภาพ “ความเป็นภานนั้น” ของตนตัวเดียว โดยเฉพาะไม่มี “ปริญญา ๓” ก็ชื่อว่า ยังไม่มี “ปัญญาอันยิ่งหรือความรู้ยิ่ง” ตามความเป็นจริง “ภาน” แบบนี้ ไม่นับว่า “ภาน” ของพุทธ

“ภาน” ของพุทธต้องมี “ปัญญาอันยิ่ง” ที่รู้ความเป็น “ภาน” ของตนดี การมี “ปัญญา” ขึ้นรู้จักความเป็น “ภาน” ของตนจึงชื่อว่า “วิชชา”

“วิจารเจตสิก” ก็คือ สภาพอาการตัวเองที่มันเป็นพฤติกรรมของมัน มันเป็นตัวนั้นนะ ตัวที่กำลังเป็นอยู่นั้น ก็คือตัว “พฤติ” “วิจาร” ก็มาจากการคำว่า “จาร” “จาร” ก็แปลว่า ความประพฤติ หรือ “พฤติ” เป็นตัวบทบาท

เลยที่เดียว ลักษณะอาการของมันเป็นไปอย่างใด มันคือ “ตัวเป็น”อย่างนั้น อาการลักษณะอย่างไรมันก็คืออย่างนั้นๆ เช่นนี้ชื่อว่า “วิจาร”

“วิตกวิจาร”คือพุทธกรรมของจิต ที่เป็นคุณลักษณะหนึ่งในความเป็น “มาน” มีคุณลักษณะอื่นๆอีกใน “มาน ๑” คือ ปีติ สุข เอกกัคตา ซึ่งจะเกิดจะเป็น “มาน” ได้อย่างมีคุณลักษณะถูกต้องแท้จริง ต้องศึกษาและฝึกฝนอย่าง “สัมมาทิฏฐิ” จึงจะเกิดได้ อยู่ดีๆ “มาน” ของพุทธจะเกิดเองไม่ได้ แม้แต่ศึกษาอย่างไม่ “สัมมาทิฏฐิ” “มาน” แบบพุทธก็ไม่เกิด

“มาน” ดังกล่าวนี้ จึงมิใช่หมายถึง “มาน” ที่ได้จากการนั่งหลับตาทำเอา อย่างที่รู้ๆ กันดายดื่นทั่วไป เป็นสามัญ “มาน” ของพุทธจะเกิดจะเป็นได้ ต้องเกิดจากการปฏิบัติ “มรรคองค์ ๙” และ “โพธองค์ ๗” หรือปฏิบัติตาม “โพธิปัก吉ยธรรม ๓๗” กระทั้งเกิดผลถึงขั้น “มาน” และมี “ปัญญา” คือ ตัว “รู้” ผลของการความเป็นความมีต่างๆ ตามที่มีจริงเป็นจริงร่วมอยู่พร้อมเสมอ

“มาน” ต้องมี “ปัญญา” ด้วยประการอย่างนี้ “ปัญญา” แรกที่เกิดพร้อมกับมาน จึงคือ “วิชา” ที่ ๑ ใน “วิชา ๕” ซึ่งจะต้อง “รู้” อารมณ์ ต่างๆ ในความเป็น “มาน” ชัดเจน ดังอธิบายมาคร่าวๆ จึงจะรู้แจ้งเห็นจริง เป็น “ปัจจัตตั ๒ เวทิตพโภ วิญญาหิ” คือ รู้เฉพาะตน ผู้อื่นไม่อาจรู้เห็นด้วยได้ โดยเฉพาะรู้อย่างมีเหตุมีปัจจัยมี “ความเป็นความมีจริง” (ภาวะ) ชัดเจน

“ความเป็นความมี” (ภาวะ) ที่เกิดที่เป็นในขณะ “วิตกวิจาร” ก็คือ เมื่อปฏิบัติจนบรรลุมรรคผลถึงขั้น “ปริญญา ๓” ทำหน้าที่มีความเจริญภายในจิต เพราะ “ปahanปริญญา” ทำงานได้ผล นั่นคือ เมื่อเริ่มทำงานขั้นละล้างจากคลาย “กิเลส” ตัวสำคัญคือ “สักการะ” (ตัวตนของสมุทัยที่มีภาวะจริงอยู่ขณะนั้น) ซึ่งผู้ปฏิบัติก็ต้องผ่าน “ตีรัณปริญญา” สำเร็จมาก่อนหน้านั้นแล้ว จึงทำการลงมือ “ปahanปริญญา” ได้ และเมื่อละล้างจากคลายลงได้ จะได้มากได้น้อย อย่างไรก็ “รู้” (ปริญญา) ว่า “ตนผ่านความสำเร็จนั้นๆ จริง” กล่าวคือ “มีการ

ทำลายกิเลสลงด้วยความสามารถของตน” จน“ผ่านผลสำเร็จหรือกำลังการละล้างกิเลสได้ขั้นหนึ่งจริง” ขั้นนี้คือ “ปathanปริญญา”ทำงานมีผล และ“กิเลสตัวนั้นก็ถูกจัดการลงได้หรือถูกล่างละเมิดจนได้” กิเลสตัวนี้เรียกว่า“วีติกุณกิเลส”(วีติกุณ=การทำงานกำลัง, การล่างละเมิด)

นี่คือ“มรรคผล”หรือฝันเมื่อของ“วิชชา”ที่เรียกว่า“ภาน ๑”ขั้นที่ ๑

ครั้น“รู้”เห็นมรรคผลของตน “ความดีใจ”ในผลที่ได้ที่เป็นนั้นๆ ก็เกิดขึ้นตามมา เรียกว่า“ปีติ” อาการ“ดีใจ”ในมรรคผลนี้ทางพุทธยังถือเป็นกิเลส เรียกว่า“อุปกิเลส” จะ“ดีใจ”(ปีติ)มากหรือน้อย ก็แล้วแต่เจ้าตัวผู้ปฏิบัติ คนใดจะมีจิตเป็นคนช่าง“ดีใจ”อย่างไร แค่ไหน ขึ้นอยู่กับแต่ละคนอีกด้วย

ใน“ภาน ๑”จึง“มีวิตกวิจาร-มีปีติ” แล้วก็จะ“มีสุข”ตามมา

“วิตกวิจาร”ก็คือ อาการหรือพฤติกรรมของ“ปริญญา ๓”นั่นเองที่กำลังทำงานอยู่ขณะนั้นถ้ายังทำงานได้ผลน้อย “วิตกวิจาร”ก็ยังต้องเคร่งครัด ต้องคุณแกรใน การปฏิบัตินั้นอยู่ เพื่อให้ได้ผลสูงขึ้นๆ “วิตกวิจาร”จึงซื่อว่า ยังมีอาการอยู่อย่างมาก ยังต้องเคร่งอยู่ ยังเบาเครื่องไม่ได้ หรือยังลดตัว บทบาทหนึ่งลงไม่ได้ นั่นคือยังกำลัง“วิตกวิจาร”ไปไม่ได้ “วิตกวิจาร” ก็ยังทำงานเต็มที่ ครั้นได้ผลเพิ่มขึ้นๆ “ปีติ”ก็ย่อมเพิ่มขึ้นๆตามไปเรื่อยๆ

และถ้าผลของการทำลายกิเลสได้จริงนี้ เมื่อมากพอ กล่าวก็คือ กิเลส ตัวที่เรากำลังทำลายมันอยู่นั้นลดลงๆ ถึงขีดเพียงพอ กิเลสก็เบาๆ ทิ้ง หรือหมดทิ้ง และอาการเคร่งของ“วิตกวิจาร”ก็เบาได้หรือไม่ต้องเคร่งแล้ว ความเบาใจเบาสรรพางค์(กาย=องค์ประชุมทั้งหมดนั้น)กระนี้แลก็คือ“จิตสงบ” รศชาติของอารมณ์สงบนี้เอง ก็อ “สุข”ที่เรียกว่า“สุขอันสงบชนิดพิเศษ” ภาษาวิชาการทางธรรม เรียกว่า“วูปสมสุข” อันตรงกันข้ามกับ“กามสุข”

อารมณ์รวมๆ ของจิตที่ปฏิบัติตามได้ถึงขั้นนี้ ก็ถึงสภาพที่“ดีพิเศษ” ชนิดหนึ่ง เรียกว่า“เอกกัคตा” เป็นอารมณ์ของ“ภาน ที่ ๑” ซึ่งมีอาการของ

จิตลักษณะต่างๆรวมกันอยู่ ได้แก่ “วิตกวิจาร, ปิตि, สุข, เอกกัคคตา” [ยังไม่ถึงขั้นมีอุเบกษา]

“เอกกัคคตา” คือ เอก + อัคค คำว่า “อัคค” แปลว่า ดีพิเศษ, เลิศ ล่าว่าคำว่า เอก แปลว่า หนึ่ง หรือ เป็นหนึ่ง ก็ได้ เช่น “เป็นเอก” ก็คือ เลิศยอด ก็ได้ รวมความแล้วหมายความว่า “ดีพิเศษเป็นหนึ่ง” ซึ่งก็คือ “อารมณ์ดีพิเศษเป็นเอก” ก็หมายถึง อารมณ์ที่ดีพิเศษนี้ มันดีเลิศชนิดต่าง จากสามัญ เป็นอุகชานิดหนึ่ง หรือ “ดีพิเศษเป็นหนึ่งเยี่ยมกว่าสามัญอื่นใด”

“ภาน” คือ การเพ่งและเผาเกลส์ โดยเฉพาะกิเลสที่ต้อง “รู้” มันให้ได้ ด้วย “ธัมมาวิจัย” หรือ “วิตกวิจาร” ดังที่ได้อธิบายผ่านมาแล้ว และตัวสำคัญที่ เป็น “เหตุ” (ทุกขสมุทัย) ในขณะนั้น ก็ได้แก่ “กิเลส” ที่เป็นที่เมจริงในตอน ณ ขณะนั้นๆ ซึ่งก็ใช่ “ปริญญา ๓” เป็นหลักธรรมในการปฏิบัติ หรือจะใช่ “สติปัฏฐาน ๔-สัมมัปปชาน ๔-อิทธิบาท ๔” ก็เหมือนกัน ยิ่งละเอียดขึ้น

ดังนั้น การปฏิบัติจริงๆ ก็คือ เดินตามสูตร “โพธิปักจิยธรรม ๓๗” ครบสูตรนั้นแหล่เป็นดีสุด จนกระทั้งเกิด “ภาน” เกิด “วิตกวิจาร” ซึ่งเริ่ม ต้นด้วยการใช่ “สัญญา” หรือลงมือ “กำหนดรู้” เพ่งลงไปที่ “อารมณ์” (เวลา หรือ emotion นั่นเอง) ตั้งแต่ให้เกิด “ญาตปริญญา” แล้วก็ “ตีร旦ปริญญา” และ “ปahanปริญญา” จนสำเร็จครบทั้ง ๓ ปริญญา

ในการฝึกหัดก็ต้องปฏิบัติตั้งแต่ “รู้” ให้ดีวนรอบเป็น “ญาตปริญญา” ว่า “อารมณ์ทั้งหมดโดยรวม” นั้นเรามีอะไรอย่างไรแค่ไหน และว่า “เพ่งวิจัย เพื่อรู้ความมีความเป็นของกิเลสสักภาษาะในนั้น” ให้ได้ หรือมี “ตีร旦ปริญญา” จนกิດผล นี่คือ “มีวิตก” และเมื่อ “ละล้างสักภาษาะ” ในจิตของเราราได้ด้วย นั่นคือ “ปahanปริญญา” สำเร็จอีก ขณะใด ขณะนั้นก็คือ “มีวิจาร” (มีพฤติ) อันคือเรา “เป็นได้” จึงครบทั้ง “รู้” (มีวิตก) ทั้ง “เป็นได้” (มีวิจาร) ครบครัน

การทำได้ปานะนี้ นี่เอง จึงชื่อว่า “วิตกวิจาร” มีประสิทธิภาพ เมื่อ

“วิตกวิจาร” มีประสีทธิภาพ ก็จะฝึกฝนไปจนนี้ๆ เสมอๆ กับกิเลสตัวอื่นต่อไป นี่แหล่ะคือ “การปฏิบัติธรรม” ในชีวิตประจำวันทุกอริยานถให้เป็น “ภาน” สำเร็จตามนั้นไปเรื่อยๆ ครั้นได้ฝึกฝนจนกระทั้งมีความตั้งมั่น แน่วแน่เกิดขึ้น (อโกรทิภาวะ) แล้ว บัดนั้น “วิตกวิจาร” ก็แข็งแรงถึงขั้นตั้งมั่น จึงเรียกคุณภาพขั้นนี้ว่า “สามัช” [ตั้งมั่น ก็จะมีเป็นขันๆ ไป ตั้งมั่นได้เป็นขณะๆ ก็เรียกว่า “ขณิกสามัช” ทำได้ด้วยขั้นมากขั้นถึงระดับกลางเรียกว่า “อุปจารสามัช” จนถึงขั้นแน่วแน่มั่นคงจึงจะเรียกว่า “อัปปนาสามัช”]

เมื่อ “วิตกวิจาร” แข็งแรงตั้งมั่น ก็ไม่ต้องไป “วิตกวิจาร” กันอีก เพราะได้ทำการทั้ง “ไม่มีกิเลสสักภัย” สำเร็จลง และอีกทั้ง “ในพุทธของจิต” ก็เป็น “ภาน” ที่ก้าวหน้าขึ้นมาจนแข็งแรงตั้งมั่น กล่าวคือ “ภาน” นั้นผ่าน “ขณิกสามัช” ผ่าน “อุปจารสามัช” จนมีคุณภาพถึงขั้น “อัปปนาสามัช” เป็นได้จนสามารถแล้วอย่าง “สามัญหรือปกติ” ทั้งๆ ที่ “ภาน” นั้นเป็นเรื่องอุตริมนุสสธรรม ซึ่งเป็นเรื่อง “วิสามัญ” ไม่ใช่ปกติของคนผู้มีกิเลสหรือของปุถุชนจะเป็นจะมีได่ง่ายๆ [สักภัย=กิเลสที่ยึดเอาสิ่งนั้นๆ มาเป็นตนเป็นของตน]

หรือจะพูดอีกคำนวนหนึ่งว่า เพราะ “วิตกวิจาร” ระงับไป (วิตกภิจารนั้น ภูปณา) ก็ได้ นั่นคือ ไม่ต้องเคร่งต้องคุณให้ “วิตกวิจาร” ครอบเพ่งโดยอยู่อย่างแต่ก่อนอีกแล้ว กล่าวคือ ประสีทธิภาพ “ตัวรู้” ยังคือ “วิตก” ก็รู้ยังเห็นจริง และประสีทธิภาพ “ตัวเป็น” ยังคือ “วิจาร” ก็ไม่มีสักภัยได้จริง

ดังนั้น เมื่อสัง打球 “ภาน” (สักภัย) บำบัด จาก “อกุศลภูต” (สักภัย) ต่างๆ บำบัดได้จะนี้ ความเป็น “ภาน” ซึ่งใน “ภาน ๑” นี้ พระพุทธองค์ก็ตรัส บอกแล้วว่า ให้สร้าง “อารมณ์ของภาน” ให้ชาบช้านเอินอิ่มใน “ธรรมรล” ซึ่งแน่นอนว่ามันย่อมเป็น “อารมณ์พิเศษ” ต่างจาก “โลภีรล” สามัญของปุถุชน

ดังพระพุทธพจน์ที่ว่าไว้ คือ “สัง打球กามและอกุศลธรรมทั้งหลาย แล้ว บรรลุภาน ๑ มีวิตกวิจาร มีดีและสุขอันเกิดจากวิวகอย’ เชอทำทั่ว

สรรพงค์นี้ให้ชุ่มน้ำอ่อนอุ่นด้วยปีติและสุขอันเกิดจากวิวัฒ รู้สึกซาบซ่าโนยู่' ไม่มีส่วนไหนที่ว่าสรรพงค์(กาย)ที่ปีติและสุขอันเกิดจากวิวัฒ จะไม่ซับ สัมผัส"(พระไตรปิฎก เล่ม ๕ ข้อ ๑๒๗)

นั่นคือ “ปีติและสุข” ในวนานนี้ ก็สำคัญยิ่งที่จะช่วยสร้างความเจริญ เป็นกำลังของจิต แต่กระนั้นในพุทธยังต้องรู้ความเป็น “อุปกิเลส” ของมันอีก

★ ปีติ ใน ภาน ๒

เมื่อสามารถปฏิบัติถึงขั้น “วิตกวิหาร” มีประสิทธิภาพ หรือ “วิตกวิหาร” แข็งแรงกระทั้งตั้งมั่น จนเรียกคุณภาพขั้นนี้ว่า “สามาชิ” ผลสำเร็จเช่นนี้ เป็นอาการที่สูงขึ้นแล้ว เรียกว่า “ภาน ที่ ๒” ซึ่งตามจำนวนที่ได้ยินกันมา ก็คือ “พระวิตกวิหารทรงบรรจับไป ผู้ปฏิบัติบรรลุผล ๒ มีความผ่องใส ในภายใน มีความตั้งมั่นแน่วแน่เกิดขึ้น(เอโโกทิกภาวะ) ไม่มีวิตกวิหาร มีปีติ และสุขอันเกิดจากสามาชิ รู้สึกซาบซ่าโนยู่' ไม่มีส่วนไหนในสรรพงค์ ที่ปีติและสุขอันเกิดจากสามาชิไม่ซับสัมผัส"(พระไตรปิฎก เล่ม ๕ ข้อ ๑๒๘)

“อารมณ์” ของ “ภาน ๑” อย่าลืมนะว่า มี “วิตกวิหาร..ปีติ..สุข.. เอกกัคตรา” ซึ่งมีทั้ง ๔ สภาพ และสภาพทั้ง ๔ นี้มีความสำคัญสลับซับ ซ้อนกันอยู่อย่างลึกซึ้ง

สภาพของ “วิตกวิหาร” นั้น เป็นสภาพที่กล่าวไว้ก่อน คือ “ตัวแท้ที่ของ การปฏิบัติโดยตรง” ซึ่งปฏิบัติด้วย..รู้ตัวเองไปด้วย จึงมีภาวะทั้ง “ตัวเป็น” และทั้ง “ตัวรู้” ดังกล่าวมาแล้ว ฐานะของ “วิตกวิหาร” คือ ตัวงาน ไม่ใช่สภาพ ของ “ธรรมรัส” หรือไม่ใช่ “อารมณ์” ที่จะต้องเสพต้องติด ดังนั้นเมื่อ “วิตกวิหาร” ทำหน้าที่มีประสิทธิภาพแข็งแรงตั้งมั่น ก็เป็นอันผ่านล่วงไปได้เลย ส่วน “อารมณ์” ที่ยังเสพอยู่ อันคือ “ปีติ..สุข” ซึ่งถ้าไม่เรียนรู้ก็จะ

กล้ายเป็น“หลงติด”ได้ เพราะทั้ง“ปีติ..สุข”นี้ เป็นอารมณ์ที่ให้คุณค่าประโยชน์อย่างมากแก่ผู้ปฏิบัติในเบื้องต้น แต่ก็เป็นอารมณ์ที่ให้โทษอย่างสุดแสนลึกซึ้งแก่ผู้ปฏิบัติเบื้องปลาย อันจะทำให้ไปไม่ถึงนิพพาน

หากผู้ใดไม่ได้ศึกษาจาน“สัมมาทิฏฐิ”จริง ก็จะหลงติดหลงเตาอยู่แก่อารมณ์(emotion)แห่ง“ธรรมรส”ที่เป็น“ปีติ”ก็คือ“สุข”ก็ตาม ใน“รูปกาพ”ของ“ภาน ๑”นี้ได้แน่ๆ ผู้ใดเดสพติด ผู้นั้นก็มี“ตัณหา” ซึ่งว่า“ภาวะหา”

ความเป็น“ตัณหา”ก็ย่อมเกิดกับคนผู้ที่ติดอยู่นั้นๆจะนี้ กิเลสขั้นนี้เรียกว่า“อุปกิเลส” เพราะไม่ใช่กิเลสแค่“โลภิยะ” สามัญ แต่เป็นกิเลสขั้นช้อนสูงขึ้นขึ้น“ธรรมรส”กันที่เดียว ซึ่งเป็นความหลงใจร่หลงอยากหรือเป็นความเดสพติดใน“อารมณ์”อัน“ดีเดิมที่ต่างจากสามัญ”(เอกกัคตา) หรืออารมณ์ที่“ดีพิเศษเป็นหนึ่ง เยี่ยมกว่าดีกว่าสามัญ”(เอกกัคตา)

ใน“อารมณ์”(emotion) โครงอย่าง“ธรรมรส”ขั้นนี้แหลก ลีกเข้าไปใน“อารมณ์”ก็ยังมี“ตัวเหตุ”(ทุกสมุทัย)ที่เรียกว่า “ภาวะหา” ซึ่งเป็นตัวผลโกรงอยู่ใน“อารมณ์”(เวทนาที่มีปีติหรือสุข) เพราะผู้ยังไม่ได้ศึกษาและยังไม่ได้ฝึกฝนจนละล้างเจ้าตัวที่วนนี้ลงได้ ก็ย่อมยังหลง“กาพ”นี้อยู่จริง ยังมี“ชาติ”อยู่แท้ ความเป็นกิเลสระดับนี้ จึงเรียกมันว่า “อุปกิเลส”

ดังนั้น ผู้ศึกษาจะต้องศึกษาให้ดีๆ แม้จะใช้“ปีติและสุข”เป็นเครื่องอาศัยย้อมใจ จนເລີນความชារข่านไปทั่วสรรพางค์ของตน เพื่อให้ตนได้ขันขາน“ธรรมรส”จนกว่าจะ“ตั้งจิตมั่น”(สามัคคีติ) เป็นขั้นๆๆตอนๆๆไปก็ตาม กระนั้นก็ยังต้องสังวรว่า อะหลงเดสพหลงติด“ธรรมรส”เหล่านี้ไม่ได้อีกด้วย โสดหนึ่ง จึงต้องศึกษาฝึกฝนตนอย่างลำกัณฑ์ที่เดียว เพราะในการปฏิบัติถึงขั้นนี้นั้น มันมีทั้งใช้เป็นเครื่องอาศัยเพื่อประโยชน์ก็ต้องใช้ และมีทั้งต้อง“ทำใจในใจ”(มนสิกการ)ให้แยกกาย(โยนิโส)เพื่อ“ละล้างจงคลาย”(วิรากะ) ให้สำเร็จ จะได้ไม่ติดยึดงานเป็นโทษแก่ตน นี่ก็ต้องทำอย่างลึกซึ้นอีกด้วย

การปฏิบัติขั้นนี้จึงมีนัยสำคัญที่ต้องทำประณีตยิ่งขึ้น ปานะนี้ ครั้นปฏิบัติได้มรรคผล แม้แต่ “ภาน ๑” นี้แล้ว ผู้พากเพียรได้เห็นผล ก็ย่อมมี “ความดีใจ” ในผลที่ได้นั้นๆ อันคือ อารมณ์ที่เรียกว่า “ปิติ” ดังได้กล่าวมาแล้ว และย่อมมีอารมณ์ “สุข” ไปกับผลอันสังคจากกิเลสเบื้องต้นนั้น (วุปสมสุข) เมื่อใช่ “ปิติ” และ “สุข” นี้ เป็นเครื่องข้อมใจให้อ่อนอาบ ชาบช้านไปทั่วสรรพวงศ์ของตน จึงอาจจะเป็นการติดรส “อารมณ์” ที่เกิดใน “รูปกพ” ข้อนี้ขึ้นมาได้ หากไม่รู้ไม่เรียนก็จะไม่ “ธัมมวิจัย” เจาะรู้แล้วล้าง

“ปิติและสุข” ที่เกิดจากมรรคผลใน “รูปกพ” นี้จึงสามารถเป็นทั้ง “เครื่องอาศัยใช้ประโยชน์” (วิหาร) และเป็นทั้ง “ตัวเสือร้าย” (อุปกิเลส) ใน “รูปกพ” ซึ่งเป็น “อารมณ์” ที่ดีกว่าประณีตกว่า อารมณ์ “ปิติหรือสุข” แบบโโลกีย์ อันผู้ปฏิบัติเคยเป็นเคยมีจากผลได้ “สมใจในภูมิโโลกีย์” ที่ปุถุชนสามัญ ทุกคนต่างก็เคยเป็นเคยมีกันมาในชีวิตทั้งนั้น เช่น เคยได้ลาภ—ได้ยศ—ได้สารเสริญ—ได้สุขจากการ มาสามใจตน ก็มี “ความดีใจอิ่มใจ” (ปิติที่เกิด เพราะได้โลกรรรม) เป็นต้น ซึ่ง “ความดีใจหรือความยินดี” (ปิติ) ขั้น “กามกพ” เอี่ยงนี้ มันก็แค่ “รสโโลกีย์” ตามประสา “โโลกียารมณ์”

แต่การได้ “ปิติและสุข” ในองค์ภานที่เป็น “ธรรมรส” นี้ เป็นรսของ “ธรรม” ไม่ใช่รสของ “กาม” ซึ่งดีกว่า ประณีตกว่า “โโลกียารมณ์” และที่สำคัญ ก็คือ จะต้องมาลดละ งาน Crowley แม้ “ธรรมรส” นี้อีกทีด้วย

ระดับ “ภาน ๒” จึงเป็นระดับที่ยังมากไปด้วย “อารมณ์ปิติและสุข” อยู่

การปฏิบัติในขั้น “ภาน ๒” นี้ ลึกซึ้งซับซ้อน ซึ่ง “ปิติและสุข” อันเป็นขั้น “ธรรมรส” ก็จะต้องซับซาบให้อ่อนเอินในจิตด้วย แล้วก็จะต้องมาลดล้างวางแผนล่ออีกด้วย การปฏิบัติลักษณะนี้แหลก คือ “ปฎินิสตัकกะ” นัยหนึ่ง ที่นักปฏิบัติธรรมแบบพุทธต้องเรียนรู้ให้ดี และปฏิบัติให้ได้

★ สุข ใน ภาน ๓

พระฉะนัน เมื่อผู้ได้สามารถทำ “ปหานปริญญา” ปล่อยวาง “ปิติ” ใน “รูปภาพ” นั่งได้อีก จนถึงขั้น “มีความตั้งมั่นแน่นเกิดขึ้น” (เอกทิกวะ) ก็เป็นอันนับได้ว่า เป็น “ภาน ๓”

ผู้จะบรรลุ “ภาน ที่ ๓” ก็ต้องลดอุปกิเลสที่เกิดซ่อนขึ้นมาคือ “ปิติ” อันได้แก่ “ความดีใจ, ความยินดี” ที่ตนได้ “ภาน” นั่นแหล่ะ สภาพนี้คือ อุปกิเลสเกิดซ่อนขึ้นมาในความเป็น “ภาน” อีกที ก็คล้ายๆ กับคนที่ได้ของ ที่ตนประถนา ก็ย่อมเกิด “ความดีใจ” เป็นธรรมชาติ หากสามารถทำให้ “ปิติ” อันเป็น “ความดีใจ” ที่มันพูจิขึ้นมาเนื่องจากถอยลงไปได้อีก ก็เป็น “ภาน ๓” ซึ่งมีความสงบชั่นดีปราศจากอุปกิเลสอีกขั้น จึงเป็น “สุขสงบวิเศษ” ยิ่งขึ้น

ผู้ได้ “ภาน ๓” นี้ จะมีความสงบถึงขีดที่เรียกได้ว่า มีอาการลักษณะ “อุเบกษา” เริ่มปรากฏขึ้นให้เห็น หมายความว่า จิตเริ่มวางเฉย หรือลักษณะ จิตว่างๆ เป็นกลางๆ อันเป็นลักษณะอาการของ “อุเบกษา” นี้จะมีให้ “อารมณ์” หรือ “เทพบุตร” (emotion) ของผู้บรรลุได้รู้ว่า “ดีเดิคพิเศษ” (เอกคักตา) ซึ่งมี สภาพเบ่าว่าง เลิกเดิคกว่ารส “สุข” อย่างไร ผู้มีจริงเป็นจริงเท่านั้นที่จะ “รู้ อารมณ์” เช่นนี้ ได้แท้ เมื่อได้วาง “ปิติ” ลงถูกสภาพแท้ ซึ่งต้องเฉพาะ “รส อัสสาหะ” ของมันเฉพาะส่วนของมันเองจริงๆ เท่านั้น อันไม่ใช่เรื่องง่ายๆ เลย ที่จะมีความรู้คุณชัดเฉพาะ “อัสสาหะ” และ “ภาต้มหา” นี้

อนึ่ง ความเป็น “อุเบกษา” ก็ยังมีทั้งชนิด “โโลกียะ” (เคลื่udit อุเบกษา) และทั้งชนิด “โลกุตระ” (เนกขัมมสิตอุเบกษา) ด้วย ซึ่งคนทั่วไปก็ยังแยกไม่ออก ก็ขอไว้โอกาสข้างหน้าค่อยอธิบายกีแล้วกัน ประเด็นนี้

พระจริงๆ นั้นในจิตของคนจะต้องมี “ความยินดี, ความอิ่มใจ” (ปิติ) อย่างเดิมที่เป็นคุณสมบัติที่ตั้งลงไว้ในใจมั่นคง (สมารชิยติ) ด้วย ดังที่ได้อธิบาย ละเอียดมาแล้ว และต้องรู้ “อาการ” ที่มันเป็น “อุปกิเลส” เนพะ อีกต่างหาก

และต้องรู้จักสภาพอุปกิเลสนี^๒ เนพะตัวมันชัดๆ คุณๆ แม่นๆ แล้วจึงจะทำลายเนพะเจ้าตัวนี้อย่างสะodaทมดจด ไม่ไปรำนส่วนคืออื่นๆ ของจิต

พระพุทธเจน์ตรัสไว้ว่า “พระบีดิจังคลายไป เชอมีอุเบกษา มีสติสัมปชัญญะ เสวยสุขด้วยนามกาย บรรลุความ ๓ ที่พระอริยะหั้งหลาย สรรเสริญว่า เป็นผู้มีอุเบกษา มีสติ ออยู่เป็นสุข เชอทำทั่วสรรพวงศ์แห่งกาย (หมายถึง “นามกาย” มิใช่วรากายของมหาภูตุรูป) นี้ให้ชุมชนเอินอิ่มด้วย “สุขอันไม่มีปีติ” รู้สึกชานช่านอยู่ ไม่มีส่วนไหนของทั่วสรรพวงศ์ที่ “สุขไม่มีปีติ” จะไม่ซับสัมผัส” (พระไตรปิฎก เล่น ๕ ข้อ ๒๔๕)

ฉัดเจนใช้ใหม่ว่า ต้อง “ซับสัมผัส” (ผูก) เอา “สุขที่ไม่มีปีติ” ใส่ใจให้ทั่วทุกส่วนของสรรพวงศ์ จนเป็นภาวะปกติในตน หรือจนเป็น “เครื่องอยู่ เครื่องอาศัยทรงไว้ในตน” (วิหารธรรม) และคงจะไม่ต้องอธิบายว่า “สุข” ที่ เป็นความสงบชนิดประศจาก “ปีติ” นี้ เป่าว่างวิเศษกว่า “สุข” ที่ยังมี “ปีติ” จึงสามารถทำให้คนติดยึดได้ยิ่งกว่า หรือทำให้คนหลง “ติดสุข” แม้ขั้นนี้ เป็น “อารมณ์” (emotion=เวทนา) ที่ไม่ว่างจาก “ภพ..ชาติ” ได้อยู่อีก

ในทางพุทธศาสนา “รัสสุจ” (อัสสาทะ) ปานนี้ หากผู้ใดไม่ได้เรียนรู้ ด้วยความแยบคายถ่องแท้ใน “อาการเสพ(ชาติ) และอาการติด(ภพ)” ให้ลึกซึ้ง (คัมภีร) พระเห็นได้ยาก(ทุกท่า) รู้ตามได้ยาก(ทุรุพรา) สงบพิเศษ (สันตา) และเอียดลุ่มลึก(ปมีต) ไม่สามารถรู้ได้ด้วยตระกูลศาสตร์ (อัตถกรรม) ต้องมีฝีมือเข้าขั้นภูมินิพพาน (นิปุณ) รู้ยิ่งเห็นจริงได้เฉพาะบัณฑิตจริงที่ทั้งรู้ทั้งถึงความจริงนั้นเท่านั้น (ปัลทิเวทนียา) และมันมีความซับซ้อน แฟงเป็น “ภพ” เป็น “ชาติ” แฟดอยู่กับ “วิหารธรรม”

ผู้นั้นก็จะยังหลงเสพหลงติดทั้ง “ภพ” ทั้ง “ชาติ” นั้นแน่ ทำให้ไม่สามารถหลุดพ้นจากภพชาติไปได้

จึงจะต้องศึกษาและปฏิบัติตามลักษณะ “ภพ..ชาติ” ที่ยังเหลือ ไม่ว่าจะเป็น

ภาวะของ “ความดูดดึงแม่แต่ยังลิมเลึ่มรส” (เลึ่มกวางตุ้งหา) หรือ “ความยึดติด แม่แต่อาลัยอาการ” (อกนินิเวลา) อันเป็น “อาการ” ตั้งแต่ทายานกระที่รึ่งละเอียดสุด รู้สึกละเอองในอารมณ์ อันก็คือ “อาการในจิต” ที่ยังมีลักษณะจริงพวgnี้อีก ให้สืบ “gap” จบ “ชาติ” ต่อไป

ซึ่ง..จะต้อง “ทำใจในใจ” (มนติการ) ด้วย “ความรอบรู้และคายอิ่ง” (ไบนิโถ) กระทั้งสามารถวิจัยลงไปหยั่งรู้ภาวะอันสุดละเอียดเหล่านี้ ได้จริง แล้วก็ยังจะต้องสามารถถลางงาน “ล่วงพื้น” (สมติกุมะ) สำเร็จอีก

แก่นีก็คงพอจะเห็นว่า พุทธเรียนรู้เรื่อง “อารมณ์” (emotion=เหตุนา) กันลึกซึ้งละเอียดลองถึงขนาดนี้จริงๆ จนนั้น “อีคิว” แบบพุทธที่เป็นสัมมาทิฏฐิ จึงกว้างลึกและมีรายละเอียดชัดเจนอย่างสมบูรณ์ แฉนเดื่มไปด้วยเป้าหมาย มีขั้นมีตอนถึงที่สุดแห่งจิตวิทยาอีกด้วย ที่อธิบายนานี้ยังไม่สมบูรณ์อะไรเลย

ในพุทธ ศึกษา “รสสุข” แม่จะละเอียดประณีตปานะนี้ ก็ยังถือว่า ยังเป็น “ธรรมรส” ที่ยังไม่หมดถึง “ความวนอยู่ในgap” (มีวัฏฐกามาร) เรียกชื่อ “รสอร่อย” ชนิดนี้ว่า “อัสสาวะ” (รสอร่อยที่ยังไม่พ้นวัฏฐะ) ผู้ยังไม่รู้ลึกซึ้งถึงอาการที่เป็น “อารมณ์” (emotion) อันละเอียดปานะนี้ ว่า ยังเป็น “gap” เป็น “ชาติ” ก็ เพราะไม่ได้ศึกษาเรื่อง “ภูมิธรรมทางอารมณ์ (EQ) หรือความคลาดทางอารมณ์ (EQ)” ตามกำสอนของพุทธศาสนาอย่าง “สัมมาทิฏฐิ” จริงๆนั้นเอง จึงไม่สามารถจะรู้ว่า สภาพนี้ก็ยังไม่สืบ “gap” จบ “ชาติ”

แม่แต่นักศึกษานักปฏิบัติธรรมทางพุทธศาสนาเองก็ตาม ที่ศึกษาพุทธ ยังไม่ “สัมมาทิฏฐิ” ก็ยังไม่รู้จัก “gap” ไม่รู้จัก “ชาติ” เหล่านี้ ยังติด “gap” ติด “ชาติ” พวgnี้ ก็มีอีกมาก ซึ่งแม่แต่จะรู้ก็ยาก จะละวางอีก ก็ยากยิ่ง

นี่คือ “ภาน” แบบพุทธแท้ๆ ซึ่งปฏิบัติชนิดนี้ “ปัญญา” ตามรู้ตามเห็น สิ่งที่เป็นสิ่งที่จริงมาตลอด ไม่ได้มงาย ไม่ได้เด้ออารมณ์ ไม่ได้ฝากร้าฝาก พระเจ้า ไม่มีคุณเครื่องแม่ในนามธรรมขั้นอรุปทุกสภาวะ ยังรู้ยกปานะนี้

ถ้าเป็น “ผ่าน” ที่ไม่ใช่แบบพุทธ ซึ่งไม่ได้ปฏิบัติ “ผ่าน” ชนิดลีมตา อ่าน “อารมณ์” มาตลอดสายด้วย “วิชชาํ” แบบพุทธ ก็ยังจะรู้ยากกว่าแน่ๆ ยิ่งบรรดาผู้ที่ หลงผิด ใน “รูปผ่าน” ชนิดที่นั่งปิดทวาร ๕ อัญใน gwang แบบถูกใช้ไฟหรือแบบนั่งสะกดจิตจนเป็น “ผ่าน” ที่รู้ๆ กันอยู่ทั่วไปนั่นเอง โดยเชื่อมันไว้ นี้叫 หละก็อ “ผ่าน” แบบเดียวกันกับของพุทธอย่างปึกใจ นั่นยิ่ง ยากสุดยาก ชนิดแทนหมุดทางช่วยสื้นทางแก้ที่เดียว เพราะนั่นยิ่งทั้งปิด ทวารรับรู้ และทั้งหลงผิดไปจากสัมมาทิฏฐิของพุทธ จึงทั้งมีดีทั้งอกนอก ทางนิพพาน ผู้หลงผิดอยู่ซึ่งนี้มีมากมายในบรรดาชาวพุทธ

“ภูมิธรรมทางอารมณ์” หรือ “ความฉลาดทางอารมณ์” (Emotional Quotient) ที่ยังไม่สามารถเรียนรู้ “อารมณ์” (emotion) ชนิดรู้แจ้งเห็นจริง ด้วย “วิชชาํ” อย่างละเอียดประณีตสัมบูรณ์ไปจนครบถ้วนทั้งจิตทั้ง เจตสิกนั้น เห็นจะยากมากที่จะสามารถรู้แจ้งแห่งทะลุอย่างชัดคุณแม่นตรง ในเรื่อง ของ “gap, ชาติ” ตามที่เป็นที่มีอยู่จริงในจิตนอ กจิต หรือในต้นเหตุ ที่ลึกซึ้ง

ในพุทธศาสนา ความละเอียดประณีตของความเป็น “gap” เป็น “ชาติ” นั้นยังมีลักษณะอีกดีประณีตยิ่งไปกว่านี้อีก “ผ่าน” ที่อาจมากำลังพยายามอธินาย สู่ฟังอยู่่งจะนะนี้ นี่เป็นเพียงขั้น “รูปgap” เท่านั้น ยังมีลักษณะอีกดีประณีตยิ่งไป กว่านี้ ก็อ ขั้น “อรูปgap” ก็ยังมีลึกซึ้งคัมภีร, ทุทธะ, ทรนุโพธะนักกว่านัก

ผู้ศึกษา “ความฉลาดทางอารมณ์แบบโลกุตระ” หรือ “EQ โลกุตระ” ยังจะต้องเรียนรู้ “อารมณ์” (emotion) เหล่านี้ และจะต้องมี “ขั้นนวิจัย” เจาะ ลึกเข้าไปใน “อารมณ์” แม้จะปฏิบัติได้ถึงขั้น “ผ่าน๑” ขนาดนี้แล้วก็ถือว่า ก็ ยังจะต้องเรียนรู้ฝึกฝนให้รู้แจ้ง “เวทนาในเวทนา” หรือให้รู้แจ้งว่า “มีอะไรอีก ที่ละเอียดประณีตลึกซึ้งยิ่งขึ้นอยู่ในอารมณ์นั้นๆ” ซึ่งมี “ภาวะ” อย่างไร ที่ เรียกว่า ยังเป็น “ชาติ” เป็น “อัตตา” เข้าไปอาศัย “รูปgap” น้อย จึงยังนับว่า มี

“ภพ”มี“ชาติ”และยังมี“อัสสาหะ”เป็น“รสเสพ”ที่“อัตตา秧งหลงติด”ไม่จบ เป็นตนว่า รสอร่อย(อัสสาหะ)ขึ้น“กามภพ” คนที่กิน“กับข้าวเข่นพิก” เป็น“อาหาร” ผู้มี“ความอร่อย” หรือ“ความเป็นรสพิเศษที่ผสมไปกับ”รูป, รส, กลิ่น, เสียง, สัมผัสของพริกนั้น นั่นคือ ผู้ยังมี“รสอร่อย, รสเสพ” ซึ่งเป็น “รสแห่งอารมณ์”(อัสสาหะ) อันเป็นภาวะต่างหากจาก“รสเผ็ดของพริก..รูป ลักษณะของพริก..กลิ่นของพริก..ฯลฯ”(ลักษณะ) ผู้ปฏิบัติต่อเมืองและการอัสสาหะ อันเป็น“รสอร่อย” หรือ“รสแห่งอารมณ์ที่สมใจอย่าง”นี้ให้ออก แล้ว“จะ วาง” เนพา尔斯ที่จะต้อง“วาง” คือ เนพาล อัสสาหะอันเป็น“รสอร่อย” หรือ“รสแห่งอารมณ์ที่สมใจอย่าง”ให้ถูกสภาพ ไม่ใช่ไปวางไปดับรสเผ็ด ของพริกให้เราไม่เผ็ดไปตามความเผ็ดของพริก หรือดับรูปของพริกไม่ให้เรา เห็นรูปโฉมของพริก หรือดับกลิ่นของพริกไม่ให้เราได้กลิ่นเลย เป็นตน จะไม่ใช่แบบนั้นเด็ดขาด เมื่อสัมผัสพริก มันก็ย่อมมีรูป, รส, กลิ่น, เสียง, สัมผัสดามธรรมชาติธรรมดาวของพริก ผู้มีประสาทสัมผัสรู้ครบถ้วน ทุกทวารก็ต้องรู้ความจริงตามความเป็นจริงของธรรมชาตินั้นอยู่อย่างนั้น ไม่บกพร่อง

การปฏิบัติธรรมของพุทธไม่ใช่ไปเปลี่ยนแปลงธรรมชาติหรือไปล้ม ล้างธรรมชาติใดๆ โดยเนพาลไม่ใช่ไปดับความรับรู้หรือดับประสาทสามัญ ของคนให้พิกลพิการไปด้วยก็ยังรับรู้รูป, รส, กลิ่น, เสียงที่สัมผัสดามธรรมชาติ ธรรมดาวของมัน แต่ดับหรือวาง“เนพาล อัสสาหะที่เราชอบเรางังอันเกิด อันมี” ต่างหากที่ซ่อนอยู่กับ“รสแห่งของพริกอีกทีหนึ่งเท่านั้นต้องปล่อย ต้องวางอารมณ์ที่แทรกซ่อนอยู่ส่วนนี้จนหมดสิ้นอาการในจิตให้ได้ หาก ผู้ใดยังคงจะเอียดลองอย่างแบบกายถ่องแท้ไม่พอ และทำให้หมดไปจากใจ ไม่หมดจดจะสะอาดจริง หรือยัง“มีลืมเลือนอร่อย” แม้น้อยนิดซักเล็กองแค่ ใดๆ ก็ยังมี“กามภพ, ภพชาติ” เหลืออยู่แก่นๆ

“รูปภาพ”ก็นัยเดียวกันกับคนผู้ที่ยังมี“รสเสพ”(อัลล่าทะ)อยู่ เมื่อต้องเข้าไปอยู่ใน“รูปภาพแต่ละระดับ”เป็น“วิหาร” ซึ่งเรายังต้องให้เป็น“เครื่องอาศัย”(วิหาร แปลว่า เครื่องอาศัย) แต่ถ้ายังมี“รสอร่อย”ก็ยัง“มีเสพ”แม้เหลือ“เคยเชื้อแคนิดแค่หน่อยแค่แอบอร่อยอยู่” ก็คือยังไม่หมด“ภพชาติ”

ผู้หมวด“อัลล่าทะ” ก็คือ“รสอร่อย”มันหายไป หรือ“รสอร่อยไม่มี”แล้วในอารมณ์(ในอีกัว) แม้แต่“เศษอร่อยนิดอ่อนอยน้อย ไม่มีรสเสพ”นั้นๆ แล้วในจิต แต่“ความเป็นรัศมานธรรมชาติสิ่งนั้นๆ” เช่น“รสพิริก”ก็เพิดนั่นย่อมมีอยู่แน่ และในอารมณ์ของผู้“สื้นกพชนชาติ”ของ“รสอร่อย”นั้นๆแล้ว ก็ยังคงมี“รสสงบ”ซึ่งเป็น“วุปสมสุข”ก็มีอยู่ตามที่มันเป็นมันมี

“อัลล่าทะ”หมวด ก็เทียบให้ฟังแล้วว่า สังเกตอาการของ“รส”จากที่เคยมีอาการของ“รสอร่อย”เมื่อเรา“กินกับข้าวเช่นพิริก” แล้วเราก็ยังมี“รสอร่อย”นั่นคือ“ยังไม่สื้นอัลล่าทะ” ผู้ที่สื้น“อัลล่าทะ”หรือหมวด“รสอร่อย”แล้ว แม้จะ“กินกับข้าวเช่นพิริก” ก็เพียง“รู้”ว่าสพิริกคือเพิดแต่“รสอร่อย”ที่เราเคยมีนั้น มัน“ไม่มี”มัน“ไร้รสอร่อย”นั้นแล้ว หายไปจริงๆ ส่วน“รสของกับข้าว”นั้น เป็นอย่างไร ก็รู้ตามนั้นอยู่ครบตามที่เข้าปรุง

เช่นเดียวกัน “อารมณ์”ที่เรียกว่า“ธรรมชาติความอิ่มเอมใจ”คืออาการ“ปีติ”เป็นอย่างไร เป็นต้น ธรรมชาติเช่นนั้นเราจะได้“รู้”ดีมาแล้ว เมื่อถึงคราวต้องสัมผัสสภาพธรรมชาตินี้ คือ คราที่มี“ภาน ๑ และภาน ๒” ซึ่งเราจะได้“ชับสัมพัส”(ผูกะ)จนตั้งมั่นเป็น“สามัญ”เป็น“วิหารธรรม”นาแล้วด้วย ตั้งแต่ปฏิบัติผ่านมาจากภาน ๑ ภาน ๒ ดังนั้น อาการที่เรียกว่า“ปีติ”หรือ“ธรรมชาติความอิ่มเอมใจ”เกิดในจิตเมื่อใดเราจะ“รู้”สภาพนี้เกิดเป็นธรรมชาติแบบที่มันเป็นมันมี ก็สักแต่ว่า“รู้”ตามปกติที่มันมีได้เป็นได้อยู่ตามสภาพ แต่“รสของความอร่อยที่มีอาการระเริงลื้มเสพ ดั่งคนเสพรสอร่อยนั้นๆ ไม่มีแล้ว” มีแต่ธรรมชาติ“ปีติ”เกิดก็“รู้”ว่า

อาการ เช่นนั้นซึ่งเป็นธรรมชาติหนึ่งใน “รูปปาน” ก็ต้องกีดกันนั้น

“ธรรมารมณ์” ระดับ “ธรรมรส” ถึงขั้นนี้ ก็คงจะเดาเอาได้ยาก
นอกจากผู้ปฏิบัติที่ “มีความเกิดของรสอสส่าหะ” นั้นเอง และที่สุด “ไม่มี
รสอสส่าหะ” นั้นแล้วด้วยตัวเอง นั่นคือ “ปัจจัตต์” ก็อ รูปได้ด้วยตนจริง

ยิ่ง “สภาพธรรม” ที่ละเอียดประณีตยิ่งกว่านี้ ก็ยิ่งจะรู้ตามได้ยากยิ่งขึ้น
ซึ่งจะคะแนน เดาเอา ไม่ได้เลย แม้จะเบริญจะประเมินเอา ก็แค่ตระกระ
 เพราะคะแนนนี้ ยังเป็น “ธรรมรส” ที่เรียกว่า “สุข” ขั้น “ภาน ๓” ซึ่งเป็น^๑
 “ารมณ์น้ำรูปสมสุข” ก็ยังจะเดาเอา ไม่ได้เลยเป็นอันขาด แม้แต่ “การสภาพ
 รสสุข” ของผู้ได้ “สุขในภาน ๓ โลกีย์” แบบทั่วๆไป ก็เป็น “รส” อย่างหนึ่ง
 ส่วน “สุขในภาน ๓ โลกุตระ” แบบพุทธ ก็เป็น “รส” อีกอย่างหนึ่ง

★ อุเบกษา ใน ภาน ๔

ที่นี่มาอธิบายต่อเรื่อง “ภาน ๔” เมื่อก็เริ่มดูมาถึง “ภาน ๓” แล้ว ว่า
 หากผู้ใดยังหลงภาวะ “สุข” ที่ปราศจาก “ปิติ” “สุข” ชนิดที่ “ปิติ” ลืมไป ผู้
 นั้นก็ยังมี “ภพ” มี “ชาติ” ซึ่งเป็น “รสสุข” ใน “รูปภพ” หรือ “รูปปาน ที่ ๓”

ความเจริญขึ้นไปสู่ความเป็น “ภาน ๔” นั้น จะต้องคลาด “รสอร่อย”
 ใน “สุข” ที่เป็นความสงบ ชนิดปราศจาก “ปิติ” ของ “ภาน ๓” นี้ให้ได้ หรือ
 ทำจิตไม่ติด “รสสุข” ของ “ภาน ๓” นี้ สำเร็จเสียก่อน จึงจะมีภูมิเลื่อนขึ้น
 สูงไปเป็นภูมิ “ภาน ๔” อันจะมีแต่ “อุเบกษา” เป็นอยู่ อย่างเดียว

ดังนั้น “ภาน ๔” ก็คือ ผู้สามารถ “ละเอสุข” ชี้แจงฯลฯ “อสส่าหะ” ใน
 “สุข” ดังที่ว่า นานั้นเอง ได้จริง พะพุทธเจ้าตรัสว่า “พระราศสุขละทุกข์
 ได้ พระโสมนัสและโภมนัสดับไป ก่อน ฟื้นบรรลุภาน ๔ เป็นผู้ไม่มีทุกข์
 ไม่มีสุข” (อุทกุขมสุข) มีอุเบกษา เป็นเหตุให้สติบริสุทธิ์อยู่”

หากไม่รู้แจ้งใน“ภาน”แบบพุทธ ที่ล้างละกิเลสเพื่อ“หลุดพ้นภพชาติ”อย่างเป็นสัมมาทิฏฐิ ก็จะเข้าใจคำตรัสของพระพุทธเจ้าได้ยาก แม้แค่ความว่า “พระไสมนัสและโภมนัสดับไปก่อน”

ซึ่งเป็นประโยชน์ที่ยืนยันให้เห็นชัดเจนว่านี้เป็นเรื่องของ“ภาน”แบบพุทธแท้ๆ เพราะคำว่า“ก่อน”จะมาถึง“ภาน ๓”นี้ เป็นการชี้ชัดว่า ตั้งแต่“ภาน ๑”มาเลย การปฏิบัติธรรมได้ล้างกิเลสเพื่อ“ดับทุกข์และสุข”ที่เป็น“ทุกข์, สุข”ของ“ภพโลกียะ”หรือ“กามภพ”มาตั้งแต่ต้น ก่อนจะเป็น“ภาน ๑” ซึ่งมันมี“ทุกข์สุข-โภมนัสโภมนัส”ที่เป็นของ“ภพโลกียะ”แท้ๆหรือ“กามภพ”ภายนอก อันยังไม่ใช่“รูปภพ”ด้วยข้า มาก่อนแล้ว

แล้วจึงจะมาล้าง“ทุกข์สุข-โภมนัสโภมนัส”กันใน“รูปภพ” ตั้งแต่“ภาน ๑”เรื่อยมาถึง“ภาน ๓”นี้ ซึ่งล้วนจะล้าง“ทุกข์สุข - โภมนัส โภมนัส” ที่เป็นของ“รูปภพ”ต่างๆ ตั้งแต่“โภมนัสโภมนัส”ในรูปภพ อันมีวิตกิจารในภาน ๑ มีปติในภาน ๒ มาก่อน จึงจะมี“สุข”อันเป็น“อุปกิเลส”ใน“ภาน ๓” ซึ่ง“สุข”ใน“ภาน ๓”นี้มันเกิดซ้อนกับมายิ่งๆ ขึ้น เพราะมันเป็น“อารมณ์”ที่ประณีตเพิ่มขึ้นมาตามลำดับๆ ใน“รูปภาน”

“สุข”ใน“ภาน”แบบพุทธนี้จึงไม่ใช่“สุข”โลกียะสามัญอันเป็นสุขของ“กามภพ” หรือ“สุข”ที่บำเรอ“กามตัณหา”นั้นແเน่นอน

เพราะที่ต้องล้างกันมา“ก่อน”ใน“กามภพ”นั้น ก็ต้องล้างทั้ง“อารมณ์”(เวทนา)ที่มันเป็นทั้งทุกข์เวทนา ทั้งสุขเวทนา ทั้งอทุกข์มสุข เวทนา ซึ่งเป็นอารมณ์หทยานเกี่ยวกับภายนอก เป็น“โลกียะ”แท้ๆ

และทั้ง“เคลศิตโภมนัสเวทนา” ทั้ง“เคลศิตโภมนัสเวทนา” อีกทั้ง“เคลศิตอุเบกษาเวทนา” อันเป็นภูมิรู้ในธรรมารณ์ขั้น“อาริยะ”ที่ต้องรู้จะเอียดขึ้นว่า อย่างไรเป็น“โลกียะ”อย่างไรเป็น“โลกุตระ” ก็ต้องล้างกิเลสที่เป็น“โลกียะ”ให้ได้มา“ก่อน”ทั้งนั้น

ต้องเข้าสู่“ภูมิโลกุตระ”คือ ต้องบรรลุ“เนกขัมมสิตเทวนา” อันมีถึง“๑๙ เทวนา”ที่เดียว จึงจะเข้าไปสู่ภูมิของ“ผ่าน”เจริญกันไปตามลำดับ นี่แหลก็คือ ความหมายของ“พระละเอสุขละทุกข์ได้” พระโสดนัส และโภมนัสดับบไป/ก่อหน” จึงบรรลุ“ผ่าน ๔”

ผู้มี“ผ่าน ที่ ๔” พระพุทธองค์ตรัสว่า “พระละเอสุขละทุกข์ พระโสดนัสและโภมนัสดับบไป/ก่อหนได้ ผู้นั้นบรรลุผ่าน ๔ ที่ไม่มีทุกข์ไม่มีสุข มีอุเบกษาเป็นเหตุให้สติบริสุทธิ์อยู่”

“ผู้มีอุเบกษา เป็นเหตุให้มีสติบริสุทธิ์อยู่” หรือบางสำนวนท่านผู้รู้ ก็แปลไว้ว่า “มีสติบริสุทธิ์ เพราอุเบกษาอยู่” หมายความว่า พระ “มีอุเบกษา” จึงทำให้“สติบริสุทธิ์อยู่” ศักยภาพของ“อุเบกษา”แบบพุทธ นั้น มีมากถึงขนาดทำให้“สติบริสุทธิ์อยู่”

ซึ่งเห็นได้ว่า “ผู้มีอุเบกษา” ที่มี“วิชชา”จริงแท่นี้ ต้องเป็นคนที่เต็มไปด้วย“สติ”และ“ปริสุทธิ์อยู่”อีกด้วย หาก ก็ เป็นผู้รู้อย่างมีสติดีฝ่องใส่ สะอาดดีเสียอีก จึงชื่อว่า เป็นผู้ดื่นตัว รู้ตัวกระปรี้กระเปร้ออยู่ หรือมีลักษณะ ของความคล่องแคล่วกระตือรือร้นด้วย“ความปริสุทธิ์” เพราะไม่มี“พลังงาน ตัวร้าย”แทรกแซงແงpongทำงานร่วมอยู่ใน“อารมณ์”หรือร่วมจิตใจของ คนผู้มี“ผ่าน ๔”นี้

อารมณ์“อุเบกษา”มีอาการลักษณะกีแจ้งชัดแล้วว่า เป็นอารมณ์ที่ “ไม่มีทุกข์ไม่มีสุข” ซึ่งเป็นอารมณ์กลางๆ ว่างๆ เ LIABILITY แต่ไม่ใช่“คนเด้อๆ” หรือ“คนอยู่เฉยๆว่างๆ”หรือ“คนอยู่นิ่งๆเปล่าดาย” แม้แต่เป็น“คนเอาแต่ วาง..ไม่สนใจอะไร, ไม่เกี่ยวข้อง” ซึ่งเข้ามายลักษณะ“ไม่นำพา..ไม่เอาภาระ.. ไม่สนใจ” ถ้าอย่างนี้ท่านเรียกว่าคนมี“อัญญาณอุเบกษา” อันหมายถึง คนที่มีอุเบกษาชนิดที่“ไม่มีญาณ” หรือไม่ใช่“อุเบกษาที่ได้จากการเกิดขึ้น ด้วยความรู้ความสามารถของ“วิชชา” อุเบกษาชนิด“อัญญาณอุเบกษา”

นี่ ว่าได้เป็นได้ในคนปุถุชนธรรมชาติทั่วไป ไม่ต้องเรียนต้องฝึกก็มีกัน ซึ่งเป็น “เกณฑ์อุเบกษา” สามัญ

“อุเบกษา” ที่ได้จากการปฏิบัติแบบพุทธนั้น หมายถึง ความว่างจาก การเสวยรสชาติ(อัสสาหะ)ของ “อารมณ์สุข” และถึงขนาด “วูปสมสุข” ของ “ภาน ๓” ปานะนี้แหล่ะได้แล้ว อารมณ์จะนั้นจึง “เป็นอารมณ์ว่างจาก รஸอร์อยได้” ซึ่งเป็นภูมิที่ได้ผ่านการล้างละกิเลسمาระทั่ง “ทุกอาการสั้น และโภมนัสโถมนัส” ตามขั้นตอนของผู้ปฏิบัติตามด้วย “วิชชา” แบบพุทธ ดังที่ “อาท醪อธิบายมาหนึ่น ก็ได้ล้างละหมาหมดสิ้นก่อนแล้ว ดังนั้นจึงเป็นอัน “ทุกข์สุข แม้แต่โถมนัสโถมนัสในการ” ก็ได้หมดสิ้นไปตามลำดับๆ ก่อน จะเป็น “ภาน ๖” เป็นต้น “ทุกข์สุขแม้แต่โถมนัสโถมนัส” ใน “ภาน ๑-๒” ก็จะได้มา ก่อนแล้ว เมื่อมาถึง “ภาน ๓” ก็เหลือเพียง “วูปสมสุข” ที่เป็น สุขขั้น “ภาน ๓” ซึ่งเป็น “รูปภาน” แบบพุทธอยู่

พระฉะนั้น เมื่อล้างละปล่อยว่าง “สุขของภาน ๓” นี้ลงได้ จึง “หมด สุขหมดทุกปัจจัยในรูปภาน” ลงเกลี้ยงสิ้น ถึงขั้นนี้ซึ่งอ่าว “จิตว่าง” หรือเมื่ออุเบกษา” อยู่เป็นเครื่องอาศัย และเป็น “อารมณ์ว่าง” ประณีตยิ่งกว่า ในขณะที่เป็น “ภาน ๓” ซึ่งเป็นอารมณ์ที่เริ่มนับว่ามี “อุเบกษา” บ้างแล้ว

และอารมณ์ “อุเบกษา” ในขั้น “ภาน ๔” นี้ จึงอิ่งเป็นอารมณ์ว่างระดับ เข้าข่าย “อุปสมะ” ที่เดียว เป็นอารมณ์น่องๆ นิพพานเชี่ยวแหละ ถ้าผู้ปฏิบัติผู้นั้น “ไม่หลงยึดติด อารมณ์ว่างๆ นี้เป็น定律” ได้แล้วกันจริงๆ เพราะ พระอาริยเจ้า ต่างก็อาศัย “อารมณ์” ลักษณะต่างๆ ทั้งวิตกภิจาร..ปีติ..สุข.. อุเบกษานี่เอง เป็น “เครื่องอยู่เครื่องอาศัย” (วิหารหรืออาหาร) เพื่อพัฒนาตนและ ท่าน เพื่อทำงานดำเนินชีวิตและที่ยังมีบันธ์ ยังไม่ตายไปจากโลก อย่าง เป็นสมบัติที่มีประโยชน์ต่อมวลมนุษยชาติต่อสังคมต่อโลก

หากเข้าใจดีตามที่ว่ามานี้ ก็จะเข้าใจได้ต่อไปชัดเจนว่า “วิตกภิจาร”

ใน “**ภาน ๑**” ที่ต้องปฏิบัติกระทั้งไม่มี “วิตกวิจาร” ให้ได้ จึงจะผ่านสูงขึ้นเป็น “**ภาน ๒**” ก็ต้อง “ปิด” ใน “**ภาน ๒**” ที่ต้องละล้างให้ได้ก็ตาม กระทั้ง “สุข” ใน “**ภาน ๓**” นี้ก็ถือว่า ล้วนไม่ใช่เรื่องของ “เบื้องต้น” แต่เป็นคนละขั้น ตอนกับกิเลสตัณหาอุปทานขั้น “**กามกพ**” แน่แท้ เพราะเป็นกิเลสตัณหา อุปทานขั้น “**รูปกพ**” โดยตรง ซึ่งเป็นภาวะที่เกิดใน “**รูปภาน**” ทั้งนั้น ที่สุดแห่ง “**ภาน ๔**” เมื่อล่าวเข้าถึงความมีภูมิธรรมสูงขึ้น “อุเบกษา” ก็จะต้องปล่อยวาง “อุเบกษา” เป็นที่สุด จึงจะเข้าสู่สภาพที่มีลักษณะเช่นว่า “**อาการานัญญาตภาน**”

ผู้มี “**ภาน**” แม้แค่ “**รูปภาน**” ที่กล่าวถึงมาจนนี้ถือว่า พระพุทธเจ้า ทรงยืนยันว่า “**อารมณ์**” (emotion) ของผู้ที่มี “**ภาน**” แบบพุทธนี้ จะเป็นผู้มี “**ความเบิกบานใจ และสุขใจ**” ยิ่งๆ [พระไตรปิฎก เล่ม ๕ ข้อ ๑๒๖]

เบรียบปานกับ คนหมวดหนึ่น แฉมมีเหลือมาใช้จ่ายอีกด้วย จึงมี “**ความเบิกบานใจ และสุขใจ**” ยิ่งๆ

เบรียบปาน คนป่วยอาการหนัก หายป่วย แฉมน้ำกำลังดีเสียอีก จึงมี “**ความเบิกบานใจ และสุขใจ**” ยิ่งๆ

เบรียบปาน คนถูกจำขัง ได้พ้นโทษโดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายใดๆ จึงมี “**ความเบิกบานใจ และสุขใจ**” ยิ่งๆ

เบรียบปาน ทาสที่พ้นจากความเป็นทาส มีอิสรภาพและพึงตนเอง ได้ จึงมี “**ความเบิกบานใจ และสุขใจ**” ยิ่งๆ

เบรียบปาน คนมีทรัพย์ศุกๆ การเดินทางไกลกันดาร หาอาหารได้ยาก แฉมน้ำกัยเฉพาะหน้า บัดนี้เข้ามัพนทางกันดารถึงหมู่บ้านอันสงบร่มเย็น ปลอดภัยโดยสวัสดิภาพ เพราะการพบภูมิสถานอันร่มเย็นเป็นเหตุ จึงมี “**ความเบิกบานใจ และสุขใจ**” ยิ่งๆ

ดังนั้น “**วิตกวิจาร..ปิด..สุข..อุเบกษา**” จึงล้วนเป็นเรื่องของ “**รูปกพ**”

ไม่ใช่เรื่องของ “กามกพ” มันต้องจะ “กามตัวหา” ของ “กามกพ” มาก่อน
แล้วก่อมาจะ “กามตัวหา” ของ “รูปกพ” กันทีหลัง

★ การปฏิบัติตามลำดับ

และหากจะดูลำดับของการปฏิบัติ จากพระไตรปิฎก เล่ม ๕ ทุกสูตร ก็จะเห็นได้ว่า “ไตรสิกขา” คือ อธิคิดสิกขา..อธิจิตสิกขา..อธิปัญญาสิกขา ที่เป็นหลักเอกหลักแท้ของศาสนาพุทธโดยตรงนั้น เมื่อพระพุทธเจ้าตรัสเรื่อง “ศีล” (จุลศีล-มิชลมิศีล-มหาศีล) เสร็จแล้ว ต่อมากับปฏิบัติ “อินทรียสังวร” ซึ่งต้องปฏิบัติในขณะที่มี “ตา, หู, จมูก, ลิ้น, กาย, ใจ” อันเป็นทวาร ๖ เปิดรับ รู้ด้วย “ผัสสะ” เป็นปัจจัย จิตขึ้นรับวิถีในขณะมีชีวิตปกติลีบตาสามัญ อัน “กามคุณ ๕” ย่อมเกิดใน “กามกพ”

การละล้างจากคลาย “นิวรณ์ ๕” จึงต้องละล้างทำลายกันอย่างเห็นๆ เป็นปัจจุบันในขณะที่มันเกิดจริงเป็นจริงซึ่งเมื่อคุ้นครองทวารในอินทรียทั้งหลาย ประกอบด้วย “สติสัมปชัญญะ” ทำ “ความรู้สึกตัว” หรือที่แท้ก็คือ ฝึกฝนเรียนรู้ “อารมณ์” (emotion) ของตนในทุกขณะที่ก้าวไป ถอยกลับ และดู เหลียวดู คุ้นเข้า เห็นยอดอก ทำธุระกับอุปโภคต่างๆ ที่ทำธุระกับการบริโภค นานาภัณฑ์ แม้ถ่ายอุจจาระ ถ่ายปัสสาวะ หรือจะเดิน จะยืน จะนั่ง จะนอน จะดื่น จะพูด จะนิ่ง ฯลฯ ทุกอริยานถล้วนต้องปฏิบัติเพื่อให้เกิด “ลាត” ทั้งสิ้น (พระไตรปิฎก เล่ม ๕ ข้อ ๑๒๓-๑๒๕)

สรุปแล้ว กีศึกษาฝึกฝนตนไปทุกอริยานถ ขณะมีชีวิตปกตินั้นแหลก เป็นการปฏิบัติธรรม แล้วก็ปฏิบัติให้ละเอียดปลดปล่อยให้ได้ ทั้งวัตถุภายนอก และทั้งกิเลสนิวรณ์ภายใน กระทั้งเป็นผู้สันโถม มักน้อย ใน “กามกพ” หรือใน “โลภียะ” ตามที่เป็นจริงมีจริง ด้วยทฤษฎี “โพธิปัก吉ยธรรม ๓๗”

เมื่อปฏิบัติมีการ“เพ่งและเฝ้า”อยู่ ก็คือทำ“مان”อยู่ หรือด้วยการกำหนดรู้ให้เจริญ“ปริญญา ๓”ลังล้ำงจางคลาย“กิเลสตัณหาอุปทาน”ลงไปได้ตามลำดับในขณะปฏิบัติไปกับทุกอริยานั้น หรือตามหลักปฏิบัติองเอกตรงที่สุดก็..พึงในขณะมี“การตริตรึกนึกคิด”อันคือ“สังกปป” ก็ต้องพยายามลังล้ำงจางคลาย“กามวิตก..พยาบาทวิตก..วิหิงสาวิตก”ทำให้พื้น“มิจฉาสังกปป ๓” ขณะมี“การพูด”อันคือ“วาจา” ก็ต้องพยายามลังล้ำงจางคลาย“มุสา..ส่อเสียด..หมายคาย..!พ้อเจ้อ”ทำให้พื้น“มิจฉาวาจา ๔” ขณะมี“การกระทำต่างๆ” อันคือ“ก้มมั่นตะ” ก็ต้องพยายามลังล้ำงจางคลาย“ปาฏาติบตา..อทินนาทาน..กามสุนิจชาจาร”ทำให้พื้น“มิจฉาก้มมั่นตะ ๕” และขณะ“ทำการงานอาชีพ” อันคือ“อาชีวะ” ก็ต้องพยายามลังล้ำงจางคลาย“กุหนา..ลปนา..เనมิตตอกตา..นิปปะลิกตา..ลากเคน ลากัง นิธิคิงสนตา”ทำให้พื้น“มิจฉาอาชีวะ ๕” ในขณะปฏิบัติก็มี“สัมมาวยามะ”ร่วมกับ“สัมมาสติ” หรือมี“สติสัมโพชമงค์”(มี“สติปัญญา ๔”กรอบครันนั่นเอง)ร่วมกับ“ธัมมาวิจัย-สัมโพชമงค์”(มี“โพชมงค์ ๗”กรอบครันยิ่งถูกต้อง)ทำงานประกอบไปด้วย

สรุปแล้ว ก็เป็นการปฏิบัติให้เกิด“สัมมาอาริยมรรค อันมีองค์ ๘” ร่วมกับ“โพชมงค์ ๗” หรือถ้าไม่งก็มี“สติปัญญา ๔ ..สัมมปปชาน ๔..อิทธิบatha ๔”กรอบครัน เพื่อสร้าง“อินทรีย์ ๔ และ พละ ๔”อย่างเต็มสูตรของ“โพธิปักขิยธรรม ๓๗”นั่นเอง

ครั้นปฏิบัติกระทั้งมีมรรคผลึงขึ้น“ลະล้ำง”หรือ“เฝา, กำจัด”(ปagan) ได้ไปเรื่อยๆ นั่นแหล่ะคือ กำลังก่อเกิดความเป็น“มาน”แบบพุทธ ผลที่ได้ถึงขีด“ตั้งมั่น”เรียกว่า“สัมมาສາชิ” ซึ่ง ไม่ใช่“สາชิ”ทั่วๆไปแน่ๆ ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว [“สัมมาສາชิ”ดูในพระไตรปิฎก เล่ม ๑๔ ข้อ ๒๕๒-๒๖๑]

หากฝึกฝนกระทั้ง มีผลงานชื่อว่า เป็นผู้ประกอบด้วยอาริยศีลขันธ์ อาริยอินทรีสั้นวาร อาริยสติสัมปชัญญา และอาริยสันโดม[พระไตรปิฎก เล่ม ๕

ข้อ ๑๒๕/ปานะนี้แล้ว เมื่อพักอยู่ในที่เงียบที่สังัดพอกควร ก็หาโอกาสันั่งตั้งสติตรรจตราดุความเป็นความมีทั้งนอกและในของตนดูบ้าง ว่า เรายกูบดี ลดคลบลดปล่อยทั้งวัตถุ ทั้งกิเลส จนสันโดษ จนมักน้อยลงได้จริงนั้น มันเป็น“อารมณ์”(emotion)อย่างไร เนพาอย่างยิ่งใจตรวจดู“จิต”ของตนดูก็รู้ว่า “อารมณ์”ของเราหรือ“จิต”ของเราที่มีลักษณะอาการปราศจาก“นิวรณ์” นั้นมันเป็นอย่างไร จะได้รู้จักความเป็น“อารมณ์ภาน”(emotion ที่เรียนรู้ บันธุปภ)อย่างชัดเจน ถ้าใช่“เตวิชโช”(วิชา ๓)ได้ยิ่งดีที่สุด แต่เมื่อยังไม่มี“วิชา ๓” ก็ตรวจด้วยวิธีง่ายๆ โดยการ“นั่งตั้งกายตรงดำรงศติเนพะหน้า” ดังที่พระพุทธเจ้าตรัสไว้นั่นแล เพ่งตรวจดูตนทั้งภายนอกและภายใน เนพาอย่างยิ่งภายใน“จิต”

หากเป็น“ภาน”ในจิตเรา ก็จะมี“วิตกวิหาร..ปีติ..สุข..เอกคคต” เป็น“อารมณ์ของภาน ๑” อันเป็น“รูปภาน”หรือเป็น“รูปภพ” ก็ต้องฝึกฝนตรวจตราให้เกิด“วิชา”ใน“ภูมิรูปภาน”ไปตามลำดับ ซึ่งเราจะเจริญสู่ความเป็น“รูปภาน ๔”ได้แค่ไหนอย่างไร ก็ต้องเรียนรู้“อารมณ์ภาน”กันเรื่อยไป ว่า มีคุณภาพเป็น“ภาน ๖”หรือ“ภาน ๒” กันหรือยัง และเลื่อนขึ้นเป็น“ภาน ๓”ได้หรือยัง จนกว่าจะเลื่อนขึ้นเป็น“ภาน ๔”ได้

“ภาน”ของพุทธนั้น คือ การสร้างมรรคผลที่ปฏิบัติได้ไปตามลำดับ หรือคือ การละล้างกิเลสตัณหาอุปทานไปตลอดสายของการปฏิบัติ และย่อมกำจัดกิเลสตัณหาอุปทานไปตามลำดับ ดังนั้น ตั้งแต่“ภาน ๖” ก็สามารถดับกิเลสตัณหาอุปทานในส่วนที่เป็น“สัก伽ยะ” หรือกิเลสแต่ละเรื่อง แต่ละตัวของตนนั่นๆ จน ลื้นอาสวะเป็นเรื่องๆ เป็นตัวๆ ไปได้ เหลือ กิเลสตัณหาอุปทานตัวต่อไปขั้นต่อๆ ไป ก็พึงกำจัดมันต่อไปอีก และแม้“ภาน ๒” ก็สามารถดับกิเลสตัณหาอุปทานในส่วนที่เป็น“สัก伽ยะ” หรือกิเลสแต่ละเรื่องแต่ละตัว ส่วนที่เหลือนั้นๆ ของตนฯ จน ลื้นอาสวะเป็น

เรื่องๆไปได้อีก และ“มาน ๓” ก็เช่นกัน ย่อมสามารถกำจัดกิเลสแต่ละเรื่องแต่ละตัวจน ลีนَاสวะไปได้อีก ที่สุดเมื่อถึง“มาน ๔”ก็คือเข้าสู่ความเป็นขั้นปลายของกิเลสตัณหาอุปทานที่เหลือระดับสูงอีกนั้น ทั้งหมดจาก“มาน ๑ กระหั้งถึง มาน ๔”ถือเป็นขั้น“รูปสัญญา”

พระพุทธเจ้าตรัสว่า..หากล่าวว่า รูปสัญญาดับในที่ใด และท่านเหล่าได้ดับรูปสัญญาได้แล้วๆอยู่ในที่นั้น ท่านเหล่านั้นไม่มีความอโยగ(นิจจاتา) ดับสนิทแล้ว ข้ามໄได้แล้ว ถึงฝั่งแล้วด้วย“องค์มาน”นั้นเป็นแน่ ผู้ใดพึงถาม อย่างนี้ว่า “รูปสัญญาดับในที่ไหน และใครดับรูปสัญญาได้แล้วๆอยู่ เราไม่รู้ผู้นี้ เราไม่เห็นผู้นี้” เธอทั้งหลายพึงตอบผู้นั้นอย่างนี้ว่า “ผู้มีอายุ กิจมุ ในธรรมวินัยนี้ เพาะล่วงรูปสัญญา โดยประการทั้งปวง เพาะดับปฏิม-สัญญา เพราะไม่ใส่ใจถึงนานัตตสัญญา บรรลุอากาศานัญญาจยตนภาน เพาะคำนึงเป็น‘อารมณ์’(emotion)ว่า ‘อากาศหายที่สุดมิได้’ รูปสัญญา ย่อมดับใน‘องค์มาน’นี้ และท่านเหล่านั้นดับรูปสัญญาได้แล้วๆอยู่” ดูกิจกุญช์ทั้งหลาย เธอเป็นผู้ไม่โ้อหัวด ไม่มีการยาเป็นแน่ พึงชื่นชมยินดีภायิตรว่า “สามัญ” ครั้นแล้วพึงน้อมสการอัญชลีเข้าไปนั่งโกรก [พระไตรปิฎก เล่ม ๒๗ ข้อ ๒๓๖]

ในข้อ ๒๓๖ ก่อนจะถึง ข้อ ๒๓๗ นี้ พระพุทธเจ้าตรัสระบุ “ธรรม เป็นเครื่องอาศัยตามลำดับ ๕ ประการ”(อนุปัพพวิหารธรรม) ไว้ดังเงื่อนอีก ก็อ

๑. มาน ๑   ๒. มาน ๒   ๓. มาน ๓   ๔. มาน ๔

๕. อากาศานัญญาจยตนภาน   ๖. วิญญาณัญญาจยตนภาน

๗. อกิจยุจัญญาจยตนภาน   ๘. เน瓦สัญญาanaสัญญาจยตนภาน

๙. สัญญาเวทยิตโนโรค

นี่คือ“เครื่องอาศัย”ในอารมณ์ “อารมณ์” ต้องมี“เครื่องอาศัย”(วิหาร) และ“เครื่องอาศัย”ก็ไม่นอกไปจากใน“อารมณ์”(emotion)หรือใน“จิต”ที่มีอะไรต่ออะไรต่างๆอยู่ในนั้นนี่แหลก ที่เราจะเรียกว่าทั้งหมด

พระฉะนั้น การปฏิบัติธรรมแบบพุทธ ก็จะบรรลุธรรมตามลำดับ เข้าไปรู้แจ้งเห็นจริงในทุกๆ “อารมณ์” และวิจัยเข้าไปใน “อารมณ์” (emotion) จนสามารถหยั่งรู้เหตุปัจจัยต่างๆ ด้วย “วิชชา ๕” ของพระพุทธเจ้า อันเป็น “เครื่องรู้” ที่พิเศษสุด ซึ่งต้องปฏิบัติจริงอย่าง “สัมมาทิภูมิ” จึงจะเป็นจริง มีประสิทธิภาพสัมบูรณ์ (absolute) และจะเป็นไปตามหลักที่พระพุทธเจ้า ทรงตร่าว่า เหล่านี้ແ่นอน

การรู้ “อารมณ์” (emotional quotient แบบพุทธที่เป็นโลกุตระ) จะต้อง “ศึกษาฝึกฝนเพื่อรู้เพื่อเป็นให้ได้” ตั้งแต่ “มาน ๑” ไปทั้งหมดถึงสุดท้าย เรา จึงต้อง “รู้แจ้งเห็นจริง” ความเป็นจริง (ภาวะ) นั้นๆ ว่า มันมีการลักษณะ อย่างไรอยู่ในนั้นจริงๆ แม้แต่ในนั้นจะเป็นทาง ละเอียดถึงขั้น “อุเบกษา” ก็ได้ “อาการสามัญจายตนะ” ก็ได้ กระทั้ง “สัญญาเวทย์มนิโรช” ที่เดียว

ชาวพุทธที่ “สัมมาทิภูมิ” จะเรียนรู้ “อีคิว” (Emotional Quotient) และ ปฏิบัติต่อ “อีคิว” ละเอียดลองถึงขนาดนี้ กันเที่ยวนะแหลก

อาทมาได้พูดถึงผลกระทบที่เกิดที่เป็นขึ้นมา ก็จะได้มีผลกระทบไปตาม ลำดับ ตั้งแต่ได้มีผลกระทบจาก “โลภกิจภูมิ” เริ่มก้าวเข้าถึงความเป็น “มาน ๑”

คำตรัสของพระพุทธเจ้า ก็คือ ... เรากล่าวว่า

“ความลึกลับแห่งอาสวะทั้งหลาย” พระอาทัย มาน ๑ บ้าง

“ความลึกลับแห่งอาสวะทั้งหลาย” พระอาทัย มาน ๒ บ้าง

“ความลึกลับแห่งอาสวะทั้งหลาย” พระอาทัย มาน ๓ บ้าง

“ความลึกลับแห่งอาสวะทั้งหลาย” พระอาทัย มาน ๔ บ้าง

“ความลึกลับแห่งอาสวะทั้งหลาย” พระอาทัย อาการสามัญจายตน- มาน บ้าง

“ความลึกลับแห่งอาสวะทั้งหลาย” พระอาทัย วิญญาณสามัญจายตน- มาน บ้าง

“ความสื้นไปแห่งอาสวะทั้งหลาย” เพาะอาศัย อาภิญญาญาณ-
ภาน บ้าง

“ความสื้นไปแห่งอาสวะทั้งหลาย” เพาะอาศัย เนวสัญญานา-
สัญญาญาณภาน บ้าง

“ความสื้นไปแห่งอาสวะทั้งหลาย” เพาะอาศัย สัญญาเวทยิดนีรช
บ้าง

ดุกรกิกษุทั้งหลาย เรากล่าวว่า

“ความสื้นไปแห่งอาสวะทั้งหลาย” เพาะอาศัย ภาน ๑ บ้าง ดัง
นี้นั้น เราอาศัยอะไรกล่าวแล้ว ดุกรกิกษุทั้งหลาย กิกษุในธรรมวินัยนี้
สังดจากการ สรัดจากอกุศล บรรลุภาน ๑ มีวิตกวิจารเกิดแต่ไว้กอญ ภาน
ทั้งหลายย่อมดับในภาน ๑ นี้ และท่านเหล่านั้นดับภานได้แล้ว Agooy’ ฯ

สังเกตให้ดีๆ ก็จะเห็นว่า แค่ “ภาน ๑” นี้เท่านั้น ความเป็นมรรคผล
ตั้งแต่เริ่มเข้าสู่มรรค กระทั้งสู่ผลงานสามารถถึง “ความสื้นไปแห่งอาสวะ”
ทั้งหลาย นั่นคือ มี “อรหัตผล” ได้แม้มีแต่ในระดับขัน “ภาน ๑” ดังที่
พระพุทธเจ้าตรัสไว้ ในพระไตรปิฎก เล่ม ๒๓ ข้อ ๒๔๐ ที่เพิ่งผ่านมาหนึ่น
ปีนยังอยู่อย่างชัดเจนแล้ว

“อรหัตผล” ก็คือ การดับสิ้น “กิเลส” ตัวนั้นจนถึงขัน “ดับอาสวะ”
หรือ “ดับอนุสัย” อันเป็นกิเลสอาการขันปลายของกิเลสตัวนั้นๆ ชนิดไม่กลับ
กำเริบอีก หรือความไม่เวียนกลับมาเกิดอีก เรียกว่า “อกุปประรูม”

“ความสื้นอาสวะ” ในแต่ละกิเลส ในแต่ละขันตอนนี้ มีไปเรื่อยๆ ตาม
“อรหัตผล” ที่ได้จริงสั่งสมขึ้นกระทั้งถึงขันรอบต้นก็เรียกว่า “โสดาบัน”
ตามปีดขัน ปีดขันรอบต่อไปก็เป็น “สกทาคามี” ปีดขันรอบต่อไปอีก ก็
“อนาคตมี” และรอบสุดท้ายก็ “อรหันต์”

เมื่อเข้าใจถึงสภาพของ “อรหัตผล” หรือ “ความสื้นอาสวะกิเลส”

อันเกิดอยู่ต่อลอดสายของมรรคผลที่ปฏิบัติได้ไปเรื่อยๆ ไม่ได้หมายความว่า “อรหัตผล”นั้นจะจำเพาะเป็นของพระอรหันต์คำแห่งเดียว ดังนั้น เมื่อถึงรอบของความมี“ผล”ครบปีดับขันของ“ความสิ้นอา娑วะแห่งกิเลสตัวใดๆ” ในคนที่แก่ยังมี“ภูมิโสดาบัน”ทุกตัว เรายังกล่าวได้เช่นกัน ว่า อาริยธรรมของพุทธนั้น มี“ความเป็นอรหันต์ในโสดาบัน” ก็ถูกต้องตามสภาวะจริง หรือแม้จะกล่าวว่า มี“อรหันต์ในสักทากาม” มี“อรหันต์ในอนาคต” และสุดท้าย“อรหันต์ในอรหันต์” หรือยิ่งพิเศษสุดก็มี“อรหันต์ในอรหันต์สัมมาสัมพุทธเจ้า” เป็นสุดยอดแห่งยอด ผู้เข้าใจดีแล้วก็คงจะไม่รังไม่สับสน เป็นแน่

ในขณะที่เป็น“มาน” จึงมิใช่ว่า ไม่มี“วินมุติ” เพราะ“อรหัตผล” ทุกสภาพ นั้นก็คือ“วินมุติ”จากกิเลสทุกตัวอยู่แล้ว หากปฏิบัติธรรมจริย ถึงขีดเป็น“มาน” แม้แต่ใน“มาน ๑”ถ้ามีผลสูงขึ้นๆถึงขีดเข้าขั้น“วินมุติ” หรือ“สิ้นอา娑วะ” ก็ยอมได้ และต้องเป็นเช่นนั้น จึงจะชื่อว่า เจริญบริรูปณ์

และใน“มาน”นั้นแหล่ย ย่อมมี“วิชชา ๙”ด้วย เพราะดังได้รู้แล้ว จากที่พระพุทธเจ้าตรัสไว้ชัดว่า “บรรลุถึงขั้น‘สิ้นอา娑วะ’ได้ เพราะเหตุแห่ง มาน ๑” เป็นต้นไปที่เดียว “มาน ๒” ก็ถึงสิ้นอา娑วะได้ “มาน ๓” ก็ได้ “มาน ๔” ก็ได้ “อากาศานัญญาดนมาน” ก็ได้ “วิญญาณัญญาดนมาน” ก็ได้ “อกิญญาดนมาน” ก็ได้ “เนวตัญญาดนมาน” ก็ได้ “สัญญาเวทยินโน” นั่นยิ่งได้แน่นอน เป็นการ“สิ้นอา娑วะ”สุดท้ายเป็น “อรหันต์ในอรหันต์” ก็เดียว

การ“สิ้นอา娑วะ” ก็คือ ต้องมี “อาสวากขยญาณ” จึงจะเรียกว่า“สิ้นอา娑วะ”ได้ ต้อง “ทั้งเป็นทั้งรู้ในตัวเอง ด้วยปัจจัตตัง เวทิตพิโภ วิญญาหิ” ก็คือ คนเองต้อง“เป็นเอง” และ“รู้ของตัวเอง” ซึ่งเป็นเรื่องเฉพาะตน และมี“ของจริง”(ภาวะ)นั้นๆ ประจักษ์อยู่โดยตัวเอง สัมผัสได้ด้วยตนจริง ดังที่

ได้อธิบายมาแล้ว ชนิดเป็นจริงๆเห็นแจ้งๆ ไม่ใช่สิ่งลีกลับ และไม่ใช่ยิ่งสูงยิ่งคุณเครื่อ ยิ่งนงนง งมหาคลามลำๆ เดาๆกันไป เรียกว่า “สิ่งสูง” ในลักษณะนี้

“อาสวักขยญาณ” ก็คือ “วิชชา” ข้อที่ ๕

“วิชชา” ตั้งแต่ข้อที่ ๑ ถึงข้อที่ ๕ เป็นวิชาของพุทธที่ต้องเกิดจริง เป็นจริงไปพร้อมกับการปฏิบัติธรรม ซึ่งจะมี “ศีล” ที่เจริญสูงขึ้นๆ เป็น “อธิศีล” อันพ้นทั้ง “สีลพลดุปากาน” และพ้นทั้ง “สีลพลดปรามาส” “จิต” ก็เจริญเป็นมรรคเป็นผลขึ้นสู่ความเป็น “อธิจิต” นั่นคือ จิตจะเป็น “ภาน” เป็น “สัมมาสมาร्थ” และเป็น “วิมุติ” พร้อมทั้ง “ปัญญา” ที่เจริญขึ้นๆ เป็น “อธิปัญญา” นั่นคือ เจริญจาก “ปริญญา ๓” สู่ความเป็น “วิชชา ๕” และการเจริญ “วิชชา ๕” ก็คือ การเจริญของ “ปัญญา” อันเริ่มจาก “สัมมาทิฏฐิ” แล้วจึงจะพัฒนาขึ้นไปเรื่อยๆ ตามที่พระพุทธเจ้าตรัสไว้ในพระไตรปิฎก เล่ม ๑๔ ข้อ ๒๕๖-๒๕๘ ว่า

(๒๕๖) “ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็ ‘สัมมาทิฏฐิ’ เป็นไอน เรากล่าว ‘สัมมาทิฏฐิ’ เป็น ๒ อย่าง คือ ‘สัมมาทิฏฐิ’ ที่ยังเป็น ‘สามา’ เป็นส่วนแห่งบุญ (บุญญาคิริยา) ให้ผลแก่ขันธ์ (อุปธิเวปักก) อย่าง ๑ ‘สัมมาทิฏฐิ’ ของพระอาริยะ ที่เป็น ‘อนาคต’ เป็นโสดกุตระ เป็นองค์มรรค อย่าง ๑ ๆ ”

(๒๕๗) “สัมมาทิฏฐิ ที่เป็น ‘สามา’ เป็นส่วนแห่งบุญ ให้ผลแก่ ขันธ์ เป็นไอน คือ ความเห็นดังนี้ว่า

๑. ทานที่ให้แล้ว มีผล (อัตถิ ทินนัง)
๒. ยัณที่บูชาแล้ว มีผล (อัตถิ ยิก្យรัง)
๓. สร้างที่บู wang สร้างแล้ว มีผล (อัตถิ หุตัง)
๔. ผลวิบากของกรรมที่ทำดีทำชั่วแล้ว มีอยู่ ((อัตถิ สุกตทุกกฎานัง กัมมานัง ผลัง วิปโลก))
๕. โภกนี้ มี (อัตถิ อยัง โลโก)

๖. ໂລກහນ້າ ມີ (ອັດຄື ປໄຣ ໂລໂກ)
໗. ນາຮາດາ ມີ (ອັດຄື ມາຕາ)
໘. ບິດາ ມີ (ອັດຄື ປິຕາ)
໙. ສັຕິວົງທີ່ເປັນໄວປະກິກະ ມີ (ອັດຄື ສັຕາ ໄວປະກິກາ)
໑໐. ສມຜພຽມຄົງທັງໝາຍ ຜູ້ດຳແນີນຂອບ ປັບປຸດຂອບ ທີ່ປະກາສ
ໄລກນີ້ໄລກຫ້າ ໃຫ້ແຈ່ງແຈ້ງ ເພົ່າວ່າ ‘ຮູ້ຢູ່ດ້ວຍຕົນເວັງ’ (ສັ້ນ ອົກລູງ) ໃນໄລກ
ມື້ອູ້ງ (ອັດຄື ໂລເກ ສມຜພຽມຄາ ສັນນັກຄຕາ ສັນນາປັບປຸນນາ ເຍ ອົມໝູຈ ໂລກັງ
 ປັບປຸງ ໂລກັງ ສຍັງ ອົກລູງ ສັ້ນຄືກັດວາ ປະເທດຕີ)

ນີ້ ສັນນາທິງສູງ ທີ່ຍັງເປັນ ສາສະວະ ເປັນສ່ວນແທ່ງບຸນ ໃຫ້ຜລແກ່ຂັນນີ້
 (໢៥៥) “ກີ່ສັນນາທິງສູງອອງພຣະອຣີຍະ ທີ່ເປັນ‘ອນາສະວະ’ ເປັນໄລກຸຕະຮະ
 ເປັນອົງຄົມຮຣກ ເປັນໄລນ ດູກຮົກມູ່ທັງໝາຍ ປໍລູງລູງ(ປໍລູງ) ປໍລູງລູນທີ່
 (ປໍລູງລູນທີ່ຍັງ) ປໍລູງລູນພລະ(ປໍລູງພລັງ) ຮັນມວິຈີຍສັນໂພໜົມງກ ສັນນາທິງສູງ
 ອອງຄົມແກ່ນຮຣກ ຂອງກົກນຸ້ມື່ຈິດໄກລ໌ຂໍ້ເສັກ ມີຈິຕ່ຫາວາສະວະນີ້ໄດ້ ພັ້ນພັ້ນ
 ດ້ວຍອຣີຍນຮຣກອູ້ງ” ດັ່ງນີ້

ກາຣປັບປຸດໄປຕາມ“ອຣີຍນຮຣກ”ພັ້ນພັ້ນດ້ວຍອົງຄົມທັງ ສ ແລະພັດນາ
 ໃຫ້ເກີດ“ສັນນາ”ໃນອົງຄົມທັງ ສ ຂອງ“ອຣີຍນຮຣກ”ຢຶ່ງໆຈົ່ນ ນັ້ນກີ່ຄືອ“ປໍລູງລູງ”
 ຍ່ອມເຈີລູນເປັນ“ອົງປໍລູງລູງ”ໄປຕາມລຳດັບໆ ຈາກ“ປໍລູງລູງ” ແລ້ວກີ່ເຈີລູນສູ່
 “ປໍລູງລູນທີ່” ແລະສຸດທໍາຍກີ່ເປັນ“ປໍລູງລູນພລ”ຫຼືວ່ອ“ປໍລູງລູນພລະ” ທີ່ຈະ
 ນີ້“ຮັນມວິຈີຍສັນໂພໜົມງກ”ທີ່ເປັນຄຸນທຣຣມສຳຄັງທໍານັ້ນທີ່ອູ້ງໃນ“ອົງຄົມແກ່ນ
 ນຮຣກ” ກອປກ່ອສຣສຮ້າງພັດນາໃຫ້ເກີດເປັນ“ສັນນາທິງສູງ”ເຈີລູນຈົ່ນຖ້າກ້າວໜົ້ນ
 ໄປເປັນ“ປໍລູງລູງ” ແລ້ວກີ່ເຈີລູນຈົ່ນໄປເປັນ“ປໍລູງລູນທີ່” ຈົນຄື່ງໜັ້ນສຸດເປັນ
 “ປໍລູງລູນພລ”ຫຼືວ່ອ“ປໍລູງລູນພລະ”

ທີ່ພັດນາກາຮອງ“ປໍລູງລູງ..ປໍລູງລູນທີ່..ປໍລູງລູນພລະ..ຮັນມວິຈີຍສັນ-
 ໂພໜົມງກ..ສັນນາທິງສູງ..ອົງຄົມແກ່ນຮຣກ”ນີ້ ເປັນປັບປຸງສັນພັນຮັນຫັບຫຼັນອ່າງ

เป็นระบบที่ลึกซึ้งวิเศษ ในที่นี้อตามาของม่อธินาย ไว้ค่อยอยธินายโอกาสหน้า
แม้ในประเดิ่นของ“สัมนาทภูจิที่ยังเป็นสาวะ”ก็เป็นความลึกซึ้งที่
ละเอียดสำคัญอย่างยิ่งที่ควรจะรู้ให้ละเอียด แต่อตามาคงยังไม่มีโอกาสใน
ที่นี้ ก็ขอพดไปก่อนแล้วกัน

ตอนนี้ขอพูดต่อในเรื่องของ“ปัญญา”ที่ก้าวหน้าเป็น“วิชชา”อีกนิด
ดังนั้น หากพิจารณาจากพระพุทธพจน์แม้มีแค่เท่าที่ยกจั่งมาเล็กน้อย
ก็จะสามารถเห็นได้ว่า ใน“ปัญญา”นั้นเอง จะมี“วิชชา”เกิดพร้อมไปอยู่เสมอ
ตามลำดับแห่งความพัฒนาในภาคปฏิบัติที่“สัมนาทภูจิ” ซึ่งเป็นการเจริญ
ใน“ไตรสิกขา”แท้ ไม่ขาดหักตกหล่น

“วิชชา”คือ “อนุสานนีปภูวิหารย์”จริง และต้องมีประกอบไปกับ
การปฏิบัติที่เจริญจริง ไม่ใช่เรื่องพิเศษที่ลึกลับ ที่คลา晦ทางเป็นไปได้
ไม่พบ แต่เป็น “ความจริงวิเศษลึกซึ้ง”อันมีเหตุมีปัจจัยที่แท้ ที่สามารถ

เรียนรู้ และปฏิบัติงานเกิดจนเป็นจริงได้ ห้ามายให้มาพิสูจน์ได้(ເອົກປະສົງໂຄ) ที่พูดมาหังหาเลยแหล่้นนັ້ນ เป็นหลักวิชาທີ່ກ່ຽວຂ້ອງ อาทماຈາຈຳເປັນທີ່ຈະຕົ້ນ ກລາວລຶ່ງນ້ຳ ທີ່ຈິງນັ້ນມີລະເອີຍດັກສື່ອນຍື່ງກວ່ານີ້ອັກກວ່ານັກ ແຕ່ເຫັນໜີ້ ກູ້ສຶກວ່າຈະນາກໄປໜ່ອຍແລ້ວສໍາຮັບກາຮອບໃບຍາຍເກີຍກັນເຮືອງ“ອົກາ”ຊື່ຈະ ຕົ້ນກລາວພອໃຫ້ເຫັນວ່າ “ອົກາໂລກຸຕະຮະ”ນັ້ນມີຈິງ ໄກຮຽ້ສຶກຫັກໄປກັບອອກຍ

★ ປັບປຸງເຫັດວັດພລໄດ້

ຜູ້ມີ“ອາຮນົມ”(emotion)ເຂົ້າຂັ້ນທີ່ເຮັດວຽກວ່າ“ມີພູທັນ”ຫຼືມີ“ຄຸນສົມບັດ ແກ່່ງພູທັນ”ໃນຕົນຈິງ ກີ່ຈະເປັນ“ຜູ້..ຜູ້ຕຸນ..ຜູ້ເບີກນານ”ຫຼືມີເປັນຜູ້ທີ່ມີທັນ“ຮູ້” ທັນ“ຕຸນ”ອັນເປັນສຕົມບົຣີສຸກ໌ອູ່ຢູ່ ທັນມີ“ອາຮນົມເບີກນານໃຈ ແລະສຸຂໃຈ”ຍິ່ງໆ ອ່າງແທ້ຈິງ ສຸຂທັນກາຍສຸຂທັນໃຈ ແລ້ມຈົດໃຈຕັ້ງນັ້ນແຈ້ງແຮງອັກຕ່າງຫາກ ຈະ ໄນໃຊ້ຄຸນເນື້ອຍໆ ເນຍໆ ຈຶດໆ ແກ່່ງໆ ຍື້ນມາກກີ່ໄມ້ໄດ້ ຫ້ວເຮາະກີ່ໄມ້ໄດ້ ຕາມທີ່ ຄົນນັກຈະເດັກັນ ເພຣະມີຕໍ່າວ່າໄວ້ອ່າງນັ້ນນາກ ຈຶ່ງພາກັນເດັວວ່າ ຄົນທີ່ ມັດ“ສຸຂ”ມັດ“ທຸກ໌”ກົງຈະເປັນຄົນ“ອາຮນົມ”ຈຶດໆ ຍິ່ງແລ້ມດ້ວຍຄໍາວ່າ “ອຸບັກຫາ”ເຂົ້າໄປອັກ ກີ່ເລຍຍິ່ງ“ທັນຈີດທັນເນຍເມຍ ທັນໄໝເອາຄ່ານອະໄຮທັນນັ້ນ ນັ້ນກື່ອ ກາຣເດາບອົງຄົນທີ່“ມີຈາກທິກູ້ວິ”ແລະ“ວິຈາຫາ”ແທ້ຈິງ

ຂອຍືນຍັນວ່າຄົນທີ່ລະ“ສຸຂ”ເພຣະລະ“ທຸກ໌”ໂດຍກຳຈັດ“ເຫດຸແກ່່ງທຸກ໌” ໄດ້ຄົງກັນນິ້ງຂອງຈົດຂັ້ນ“ອນຸສັຍ-ଆສາວະ”ນີ້ ໄນໃຊ້ຄົນວາງຈາວ່າງໆແບບໄມ່ຍັນ ໄນ່ຈ່ວນຂວາຍ ໄນ່ສ້ວງສරນ ໄນ່ກະຮະຕືອຮູ້ຮົ້ນ ເນຍເມຍ ກລາຍເປັນຄົນໄໝເອາຄ່ານ ຢລບລື້ ພົນຫຼາ້າ ເອາແຕ່ຫລັງຕິດປ່າ ເປັນອັນຫາດ

ແລະໄນ້ໃຊ້ຄຸນເນື້ອຍໆ ເນຍໆ ຈຶດໆຈຶດໆ ແກ່່ງໆ ຍື້ນມາກກີ່ໄມ້ໄດ້ ຫ້ວເຮາະ ກີ່ໄມ້ໄດ້ ຕາມທີ່ ຄົນນັກຈະເດັກັນແນ່

ຜູ້ມີ“ອົກາໂລກຸຕະຮະ”ຂອງພູທັນນັ້ນ ຈະເບີກນານໃຈ ສຸຂໃຈ ສົດບື້ນ

และเป็นสูญยัน บวนนวย สร้างสรรค์ เสียสละ อญี่ที่เดียว หากเป็นผู้ เจริญลัมบูรล์ แท้จริง ก็จะประกอบไปด้วย “คุณภาพ ๗ ประการ” ดังที่ พระพุทธเจ้าตรัสไว้ว่า จะมี..ความระลึกถึงกัน(สารภียะ) มีความรักกัน (ปีกรະ) มีความเคารพกัน(คุกรະ) มีความเกื้อกูลส่งเคราะห์กัน(สังคะ) มี ความไม่ไว้วางกัน(อวิဘะ) มีความพร้อมเพรียงกัน(สามัคคียะ) มีความเป็น น้ำหนึ่งใจเดียวกัน(ເອກົກວະ) [ตารางเมียธรรม พระไตรบູກ ເລມ ๒๒ ຂ້ອ ๒๘]

ที่อาจมาได้พุดได้อธิบายมาถึงแก่นี้ ก็ແກ່ມีมรรคผลเพียงขั้น “สามາ” และกີແກ່ “ຮູປມານ” ເທົ່ານັ້ນດ້ວຍ ຍັງຈະມີ “ອຮູປມານ” ແບບພຸຖທີ່ ซິ່ງຕ່າງກັນ “ອຮູປມານ” ແບບສາມັ້ນທີ່ໄປແນ່ນອນ ແລະສຸດທ້າຍ “ສັນມາວິນຸຕີ” ທີ່ເປັນ ນິພພານສຸດຍອດຂອງຄາສານພຸຖອືກ ກີ່ຕ້ອງຕ່າງຈາກ “ນິຈຈາວິນຸຕີ” ແນ່່າ

ดັ່ງນັ້ນ “ອຶຄົວໂລກຸຕະຣະ” ຂອງພຸຖທີ່ หากถึงขັ້ນ “ອາຮມຄົວິນຸຕິນິພພານ” ກີ່ຈະເປັນ “ອາຮມຜົນ” ທີ່ມີທັງຄວາມສຸພິເສຍຍິ່ງຈິງຈາ ທີ່ເຮົາວ່າ “ວູປສນສຸຂ” ຜ້ອຍທີ່ພຣະພຸຖເຈົ້າຕຽສ່ວ່າ “ນິພພານັ້ນ ປຣມັງ ສຸ້ນ” ແລ້ວກີ່ແປລກັນວ່າ “ນິພພານເປັນສຸຂອ່າງຍິ່ງ” ກີ່ຄົງຈະເກຍໄດ້ຢືນ ລະນັ້ນ ຜູ້ມີນິພພານຈຶ່ງເປັນຄົນນີ້ “ອາຮມຜົນສຸຂ” ແນ່່າແຕ່ “ໄມຕິດ” ນິພພານ ເພຣະເປັນຜູ້ “ທຳໃຈໃນໃຈ” (ມະລິກາຣ) ໄມຍືດໄມຕິດແນ່່ທີ່ສຸດສກາພ “ອຮູປ” ທີ່ລະເອີຍດສຸດຂັ້ນ “ເນວສັນພູານາສັນພູາ- ຍົກພັພ” ໄດ້ສຳເຮົາແລ້ວ

ຜູ້ມີນິພພານນັ້ນຈຶ່ງເປັນຄົນທີ່ມີພຸດຕິກຣມເປັນສາມັ້ນ ມີຊີວິຕີດຳເນີນໄປ ตามປົກຕິເຍັງຄົນທີ່ໄປ ແຕ່ເປັນອູ້ທຳກຳນາທຳພົບຍັນກວ່າຄົນປົກຕິ ສ້າງ ອຸນຄ່າປະໂຍ້ໜ້າຕ່ອໂລກຕ່ອລັກມີຄົນປົກຕິຕ່ອມວລມນຸ່ມຍ່າຕິໂຍ່ງບຣຸຫຼື໌ແລະລຶກຊື່ງກວ່າ ສາມັ້ນອົກນັກກວ່ານັກ ໂດຍໄມ້ມີທຸກໆໃໝ່ມີສຸນໂລກກີ່ຍະ ທວ່າຍ່ອມມີ “ສຸນໂລກຸຕະຣະ” ນັ້ນແນ່ນອນ ຜ້ອກື້ອ “ປຣມັງ ສຸ້ນ” ນັ້ນເອງ

ຄໍາວ່າ “ໄມ້ມີທຸກໆໃໝ່ມີສຸຂ” (ອທຸກນມສຸນ) ກຳນີ້ທຳໄຫ້ຜູ້ກຶກາພື້ນພຍລູ່ນະ ຜ້ອນກັກຕຽກ ແນ່່າແຕ່ຜູ້ປົງບັດທີ່ຍັງ “ນິຈຈາທິກູ້” ຕ່ອໄຫ້ສາມາດບຣຄຣູປມານ

อรูปมานสูงสุดปานไดกีตาม มักจะง sang สัยสันสนกับพระพุทธพจน์ที่ว่า “นิพพานเป็นสุขอຍ่างยิ่ง” เมื่อ “ไม่มีทุกข์ไม่มีสุข” แล้วจะกลับมา “สุข” อีก ได้อย่างไร “ภาวะดูเหมือนกลับไปกลับมา” เยี่ยงนี้ต้องศึกษา กันอย่างดียิ่ง

ภาวะที่มีนัย “เวียนกลับไปกลับมา” เยี่ยงนี้ เป็นภาวะขั้นสูงลึกลงสุด เรียกว่า “ปฏิวนิสัตตคະ” อันเป็นภาวะจริงของ “ผู้สูงสุดคืนสู่สามัญ”

ส่วนภาวะที่ “เวียนกลับไปกลับมา” อีกนัยหนึ่ง เรียกว่า “กุปะ” ซึ่ง ต่างกันคนละขั้วกับ “ปฏิวนิสัตตคະ” เพราะ “กุปะ” คือ “การเวียนกลับ” ที่ หมายถึง “กิเลสกลับกำเริบ” เป็นภาวะของคนเสื่อมลงต่ำลง คนละทิศ

เช่น เมื่อ “วาง” ได้แล้ว “ว่าง” แล้ว แล้วทำไม่กลับขยัน กลับไม่อญู่ ว่างๆ หรือ.. ที่ไม่คลุกคลีเกี่ยวข้อง แล้วทำไม่กลับไปคลุกคลีเกี่ยวข้อง อีก เป็นต้น ทำไม่มันจึงดูเหมือนกลับไปกลับมาอย่างนั้น เป็นเรื่องน่างงอยู่

ลักษณะของคุณธรรมที่ “วางได้แล้ว แล้วกลับยังไม่ว่างยังขยันขึ้นเสีย อีก” นี้ หรือ “ไม่มีทุกข์ไม่มีสุข แล้วก็กลับมาสุข” หรือ มี “ปีติสุข” แล้วก็ วาง แล้วกลับมี “ปีติสุข” อญู่อีก หรือ “วางแล้ว แล้วกลับไปสัมพันธ์อีก” หรืออื่นๆ ที่มีนัย “ตีกลับ” เยี่ยงนี้ คือลักษณะที่เรียกในภาษาทางธรรมว่า “ปฏิวนิสัตตคະ”

“ปฏิวนิสัตตคະ” หมายถึง “การเวียนกลับ, ลักษณะตีกลับ” ซึ่งเป็น ประถิทิชภาพของพระอาริยะในขั้นต่อจาก “นิโรช” กล่าวคือ ลำดับของผู้ปฏิบัติ ที่เกิดการพัฒนาความเป็น “สัมมาสมารishi” นั้น ก็จะตามรู้ตามเห็นบทบาท ของความเจริญในผล ที่จะมีขั้นตอนของความเจริญ เรียกว่า “อนุปัลสี” ได้แก่ ขั้นต้น “อนิจานุปัลสี” ตามเห็นความไม่เที่ยง

ขั้นที่ ๒ “วิราဏานุปัลสี” ตามเห็นความจางคลายของกิเลสที่ละล้างได้

ขั้นที่ ๓ “นิโรหานุปัลสี” ตามเห็นความดับความหมดลื่นกิเลส

ขั้นที่ ๔ “ปฏิวนิสัตตคานุปัลสี” ตามเห็นความสลดกลับหรือการเวียน

กลับ ที่ผู้ปฏิบัติจะประสบของเมื่อถึงภูมินี้ ซึ่งต้องปฏิบัติพิสูจน์ จน“ตั้งมั่น ..ไม่หวั่นไหว..ไม่กลับคำเริน..ยั่งยืนถาวร” จึงจะมีความสามารถที่“ยิ่งกว่า โภกียะ”(อุตุترะ)เป็นที่สุด ในความเป็น“โลกุตรจิต”สัมบูรณ์

“โลกุตรจิต” คือ จิตที่ได้เรียนรู้และฝึกฝนมาแล้วกระทั้งมีอำนาจในตนเอง สูงสุดก็สามารถอยู่เหนืออำนาจของ“ความเป็นโภกียะ”ได้สำเร็จ แข็งแรงถาวร ไม่วายนกลับมาไม่กி�เลสกำเริบอีก

คำว่า“เวียนกลับ”จึงมีทั้งที่หมายความว่า “เวียนกลับชนิดที่กลับไป ก็ยังเป็นท่าโภกียะหรือไม่มีอำนาจหนีอสิ่งนั้นอย่างบุญชุณ”ภาษาทางธรรมก็ ว่า“กิเลสกลับกำเริบได้อีก”ภาษาบาลีคือคำว่า “กุปะ” และมีทั้งที่หมายความถึง“การเวียนกลับชนิดที่กลับไปอย่างมีอำนาจอยู่เหนืออสิ่งนั้น แท้จริง เพราะจิตเป็นโลกุตรจิตแล้ว ชนะกิเลสนั้นได้แล้ว” ลักษณะนี้ภาษาทางธรรมคือ“ปฏินิสัยสักกะ”

“การตีกลับ”ชนิด“กุปะ”นี้แหลมมักจะมีคัน“ตีกิน” กล่าวคือ ตน เอง“เวียนกลับเพราะกิเลสกำเริบ” แต่แล้วก็“ตีกิน”โดยการโกรกคนอื่น ว่า“ตนของปฏินิสัยสักกะ” นาปกิ เป็นของคนเช่นนี้หมายช้าหนักขึ้นสองชั้น กล่าวคือ ตนของหันกลับมาเพิ่มกิเลสให้แก่ตนของหนาขึ้น นั่นก็นาปหนึ่ง แणโกรกผู้อื่นเข้าไปอีก ที่เป็นนาปหมายช้าขึ้นเป็นสองเท่า

สภาพของผู้“เวียนกลับ”ที่มีโลกุตรจิตแล้ว จะเป็นดังที่ท่านพุทธทาส เปรริบไว้ว่า “น้ำใจทั้งกลางเดาหลอมเหล็ก” แม่ความร้อนจะร้อนปานได น้ำ แข็งก็ไม่ละลาย นี้คือ ลักษณะ“โลกุตร” ซึ่งเป็นการอยู่เหนือโภกียะ เป็น จิตที่ผ่านพ้นได้แล้วอย่างถาวร ตาม“มงคลธรรม”ขั้นที่ ๓๕ ที่ว่า “ผู้ภูริสัตํ โลกธมเมหิ จิตตั้ ยัสสະ น กัมปติ” อันหมายความว่า จิต สัมผัสกับโลกธรรมปานได ก็ไม่มีหวั่นไหวแล้ว เพราะจิตแข็งแรงแล้ว ว่าง จากกิเลสแล้ว หลุดพ้นโภกียะนั้นได้แล้วทั้งด้วยพลังทางจิต(เจตวินิติ) ทั้ง

ด้วยพลังทางปัญญา(ปัญญาวินิจฉัย) ครบ“อุปโภคภัณฑ์”(ภัณฑ์ทั้งสอง)

ผู้มี“ความว่าง”ในจิตตามที่เราがらังพูดถึงมาตลอด แต่ยังอธิบายค้างอยู่ ก็คือ ผู้มี“อุเบกษา” ซึ่งเป็นคุณลักษณะเด่นของคนที่เข้าถึงภูมิ“มาน ๔”

ดังนั้น ภูมิที่สูงไปกว่านี้ ก็คือ ภูมิเลย“มาน ๔” ซึ่งก็ต้อง“ปล่อยวางอุเบกษา”นั่นเอง สู่สภาพ“อากาศานัญชาตดามาน”อันเป็นขั้น“อรูป”

เรื่องนี้ต้องตั้งใจฟังกันดีๆ เพราะเป็นเรื่องสูงุมประณีตยิ่งแล้ว ที่เราพูดกันนี้ก็เป็นเพียงภาษาเลือสู่กันฟัง ผู้จะรู้จริง ก็ผู้ทำได้จริง ก็คือ ผู้ที่ต้องมี“ความเป็นอุเบกษาหวาน”นั้นในตนจริงเสียก่อน แล้วจึงจะ“ทำการปล่อยวางตัวอารมณ์วางเนย”นั้น หรือที่จริง ก็คือ ทำการปล่อยวาง“อารมณ์ที่เป็นจิตบริสุทธิ์”ที่มี“สติบริสุทธิ์อยู่”นั่นเอง และความเป็น“จิตว่างจากกิเลสนิรภัยโดยฯแล้ว” มันก็เป็น“จิตบริสุทธิ์”หรือจะเป็น“สติบริสุทธิ์”ก็ตาม “สติบริสุทธิ์”ก็คือ“จิตที่บริสุทธิ์”แล้วนั่นแหละ

ดังนั้น การ“ปล่อยวาง”ก็ทำ“ที่ใจ”(มนต์)ของตนลงไปเลย ทำการ“วาง”ใจที่บริสุทธิ์แล้วนึ่งไป ปล่อยวางลงไปเลย

“ปล่อยวาง”ก็คือ การกระทำให้ใจในใจ(มนต์การ)ของตนมองว่า “อย่าทำการยึดว่า ‘อุเบกษา’นี้ เป็นเราเป็นของเรา” ...ก็ทำเท่านี้

ท่านได“ทำ”เป็นจริงๆ ก็สำเร็จ ผู้ที่ฝึก“วาง”มาถึงขั้นนี้ จะรู้เอง

เมื่อ“ทำ”แล้ว มันก็จะคล้ายๆกับไม่ทำ เพราะ“จิตบริสุทธิ์”หรือ“สติบริสุทธิ์”ก็ตาม มันก็ล้วน “ไม่ใช่ตัวไม่ใช่ตน” อะไรกันแล้ว ผู้ปฏิบูติจนบรรลุธรรมลึกล้ำนี้จริงเท่านั้น จึงจะรู้จริงเห็นจริง และเป็นจริง ผู้ใดแท้ๆ ได้แต่尼กคิด หรือนักตรรกะชั้นยอดขนาดไหน ก็ไม่สามารถจะมีจริงเป็นจริง ดังกล่าวว่าได้

คำว่า“จิตบริสุทธิ์”นั้น “ไม่ใช่ตัวไม่ใช่ตน” ตรงนี้สำคัญ เพราะคนที่ยัง“มีจิตภัยภูมิ” ก็มักจะตีขลุกคลุนไปเลยว่า “จิตวิญญาณ”ในคนทุกคน

นั่นแหลก ล้วน“ไม่ใช่ตัวไม่ใช่ตน”ทั้งนั้น ตรงนี้แหลก เป็นความเข้าใจผิด เพราะตาม“สัมมาทิภูมิ”แล้ว “จิตบริสุทธิ์”เท่านั้น ปึงจะนับได้ว่า“ไม่ใช่ตัวไม่ใช่ตน” ส่วน“จิต”ของคนทั่วไป หรือ“จิตที่ยังมีกิเลส”ทั้งหลายนั้น จะนับว่า“ไม่ใช่ตัวไม่ใช่ตน”ซึ่งไม่ได้ เพราะมันยังมีกิเลสที่ยังคงติดเป็นตัว เป็นตนอยู่ในจิต บางคนออกหนาแน่น อย่างลงประดิ่นตรงนี้เป็นอันขาด

เพราะ“จิตแท้”ไม่ควรเรียกว่า“จิตเดิม” เพราะ“จิตเดิม”ของบุคุณจะยังไม่บริสุทธิ์พั้นกันหรือ“จิตบริสุทธิ์”นั้นคือ ภาวะที่สะอาดจากกิเลสซึ่งประภัสสร แล้ว ไม่มีตัวไม่มีตนหรือไม่ใช่ตัวใช่ตนอะไรเลยจริงๆ “จิตแท้”หรือ“จิตบริสุทธิ์” มันก็เป็นเพียงชาตุที่“ยึดก็ได้..ไม่ยึดก็ได้”สำหรับผู้บรรลุแล้ว และสามารถ“วางเป็น”จนถึงที่สุดแล้ว เมื่อจิตก็“ยังต้องอยู่”(ยังไม่ปรินิพพาน)ก็อยู่ทำหน้าที่ที่ควรทำไปตามที่เห็นประโยชน์ เห็นคุณค่าของประเสริฐ..ก็เท่านั้น

เพราะฉะนั้น จะ“ปล่อยวาง” พระอริยะท่านก็รู้แจ้งแล้ว ท่านทำการ“ปล่อยวาง”สิ่งหนัก สิ่งที่มีความติดยึดแท้ๆต่างๆท่านก็วางมาก วางมาหมดแล้ว ก็เมื่อ“จิตแท้”หรือ“จิตบริสุทธิ์”นี้ โดยจิตเองก็ไม่ใช่สิ่งที่มีคุณสมบัติหลง“ติด”หลง“ยึด” เพราะ“จิตแท้”หรือ“จิตบริสุทธิ์”ขั้นหมวดอาสวะ”นี้ มันไม่มี“ยังเหนียว”แล้ว ไม่ใช่แห่งใช้ก่อนที่มีพลังเก lokale พลังดูดพลังผนึกด้ายตัวเอง ตัวเองก็“ไม่ใช้ตัวเอง” หรือไม่ใช่ตัวใช่ตนแล้ว ดังนั้น จึงเท่ากับ..ไม่เห็นจะต้องวางหรือไม่วาง เพียงแต่ท่าน“ทำการล้างคัมภีร์ในใจ”(สัญญาแล้วมนสิการ)ของท่านว่า“ปล่อยวาง” มันก็คือ“วาง”แล้ว กันที่ แต่กระบวนการนั้นก็คือ..ท่านก็ยังต้องมี“จิต”อยู่ ทราบที่ท่านยังไม่“ปรินิพพาน” หรือตายลงไป ณ บัดนั้น มันก็ต้อง“มีอยู่”เท่านั้นเอง ..ก็เมื่อ“จิต”จึงต้องเป็น“เครื่องอยู่”,“เครื่องอาศัย” เพื่อใช้งานให้เป็นประโยชน์ในโลกอยู่ก็เท่านั้น

การวางการปล่อยของพระอริยะขั้นนี้ เป็น“การทำใจในใจ”(มนสิการ) ของตนเอง อย่าง“แยกกายยิ่ง”(โยนิโส) อย่าง“ถ่องแท้ถูกต้องแม่นคม

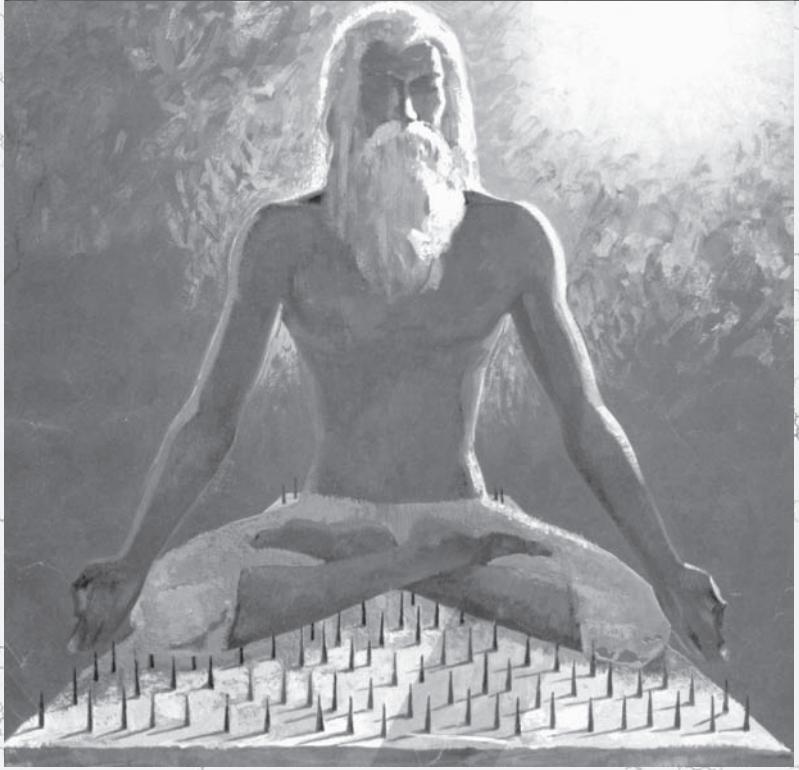
จริงจังยิ่ง”(โยนิโส) ซึ่งเป็นเรื่อง“เฉพาะตัว”จริงๆ ที่พระพุทธเจ้าตรัสว่า

“ถ้าไกรพึงถามอย่างนี้ว่า ‘รูปสัมญาดับในที่ไหน และไกรดับรูปสัมญา
ได้แล้วๆอยู่’ เราไม่รู้ผู้นี้ เรายังเห็นผู้นี้ เชอหั้งคล้ายพึงตอบผู้นั้นอย่างนี้ว่า
ดูกรอาวุโส กิกขุในธรรมวินัยนี้ เพราจะล่วงรูปสัมญาโดยประการทั้งปวง
เพราดับปฏิบัติสัมญา เพราไม่ใส่ใจในนานัตตสัมญา บรรลุอากาสาณัญ-
ชาຍตนawan เพราจะกำหนดใน‘ารามณ์’ว่า อาการไม่มีที่สุด(อนันต์ อากาโส)
รูปสัมญาอย่อมดับใน‘องค์awan’นี้ และท่านเหล่านั้นดับรูปสัมญาได้แล้วๆอยู่
ดูกรกิกขุหั้งคล้าย เชอเป็นผู้ไม่ใช้อาจ ไม่มีการพยายามแน่น พึงชื่นชมยินดี
ภัยตัว สาธุ ครั้นแล้ว พึงนัมสการกระทำอัญชลีเข้าไปนั่งใกล้”

ผู้ที่สามารถทำการ“ปล่อยวาง”หรือสามารถ“ล่วง”รูปสัมญา ขั้น
‘อุเบกขา’นั้น ท่านจะเป็นไฉน มี“ารามณ์”อยู่อย่างไร ก็ต้องอยู่ที่ผู้ทำการ
กำหนดใน“ารามณ์”ให้แก่ตนเองว่า “ว่างอย่างไม่มีที่สุด”(อนันต์ อากาโส)
และแล้วเมื่อท่านทำได้สำเร็จ ท่านผู้นี้ ก็“วาง”ตามที่ท่านสามารถทำได้
หรือมี“วิชชา”รู้ได้ยิ่งๆ ทำได้ยิ่งๆ คือเป็นผู้สามารถ วางจาก“ความวาง”
ที่เป็น“อุเบกขา”ยิ่งขึ้นไปอีก เท่าที่สามารถ“ทำให้มี/aramṇa/vāg”นั้นได้

ผู้ถึงภูมินี้จริง และสามารถทำได้จริง ก็คือ ผู้มีจริงเป็นจริงในตนเอง
ย่อม“รู้”ของตนเองที่“เป็น”อยู่ของ ตรงตามที่พระพุทธเจ้าตรัสว่า “ปักขัตตัง
เวทิตพโพ วิญญาทิ” ไม่มีไกรสามารถ“รู้”ด้วย หรือเห็นสภาพนั้นได้ด้วย
โดยแท้

เพียงแต่ว่าผู้เข้าถึงภูมินี้ได้ใหม่ๆ อย่าหลงว่า“ประโยชน์หรือคุณงาน
ความดี”ที่ตนทำช่วยผู้อื่นช่วยโลกอยู่ เป็น“การยึดคี-ถือคี”ให้เป็น“ mana-
sangyojan” และอย่าเพลอยึด“ความว่าง”ก็เดียว “จิตบริสุทธิ์”ก็เดียว ว่า“เป็นเรา”
ให้เป็น“อัตตา”ผลงานเหลือเป็นเศษขั้น“อุทัยจังสังโยjan”ให้ได้ก็แล้วกัน

ความแตกต่าง ระหว่างพุทธกับ基督教

ถ้าไครติดตามทำความเข้าใจมาดีๆ ก็จะเห็นได้ว่า “ความว่าง” แบบพุทธ จะไม่ใช่ประโยชน์ไร้คุณค่า ซึ่งต่างจากการมี “ความว่าง” ของลัทธิอื่นๆ

ตามปรัมพัตถะจะของศาสนาพุทธนั้น “อากาศ” แปลว่า “ว่าง..อาการว่าง..ความว่าง” ซึ่งไม่ใช่สภาวะของ “แสง” ที่เป็นสภาวะวัตถุ หรือไม่ใช่ สภาวะของ “สถานที่” หรือของ “รูปธรรม” โดยเป็นอันขาด แต่เป็น “อาการว่าง” ของจิต หรืออาการที่ “จิตปราสาจาก” สิ่งนั้นๆไปแล้ว..ก็ว่างลง ก็ปราสาจาก ก็ “ไม่มี” หรืออาการลักษณะของจิต “ตัดขาดจากภาวะนั้นๆไปแล้ว” ซึ่งเป็น “ความรู้สึก” ที่มี “อาการว่างจากกิเลสต่างๆ”

มาถึงขั้นนี้ มันจึงไม่ได้หมายถึงแค่เรื่องของวัตถุภายนอก แต่หมาย

ถึง “อายตนะ” แท้ๆ ตรงๆ ต่างหาก ที่มี “อาการว่างลง, ความรู้สึกในจิตที่ว่างอยู่” ต้องจับสถานะให้แม่นๆ ก็คือ “อาการسانััญญาตนะ” อันบอกໄດ่งอยู่ว่าเป็น “อายตนะ” แท้ๆ ‘อายตนะ’ หมายถึง ส่วนที่ยังติดต่อทำหน้าที่ “รู้” และเชื่อมต่อ “การรู้” อยู่

ถ้าเรียกว่า “อารมณ์” หรือหมายถึง “อีคิว” ก็เป็น “อารมณ์” ที่ว่างจากกิเลสต่างๆ ที่เราได้จัดการและล้างมาตลอดถึงขั้นนี้” นั่นเอง ไม่ใช่หมายถึง “จิต” ไปได้ “ความว่าง” จากสถานที่ได้ที่หนึ่ง เช่น เรายอยอยู่กลางอวakash ก็รู้สึกว่า “เรารู้ในความว่าง” นั่นคือ มันมีทั้ง “เรา” มีทั้งสถานที่ที่ว่างๆ โล่งๆ คือ อวakash คำว่า “อากาศ” ที่หมายถึง “ว่าง” ในที่นี้จะไม่ใช่อย่างนั้น เป็นเด็ขาด ถ้าอย่างนั้นมันยัง “ไม่ว่าง” เลย มันมีทั้ง “ภพ” มีทั้ง “ชาติ” อยู่

“ภพ” ก็คือ แคนว่างๆ อันไม่มีที่สุด ที่ “จิต” เขาไปอาศัยอยู่ในแคนนั้น ส่วน “ชาติ” ก็คือ อารมณ์สุขของเราที่เราเสพรสองอยู่ ณ ที่ตรงนั้น

เห็นไหมว่า ยังมีทั้ง “ภพ” ยังมีทั้ง “ชาติ” อยู่ครบ ซึ่งเป็นอาการใน gwang’ เป็น “อรุปภพ” แท้ๆ ที่ชื่อว่า “อาการسانััญญาตภพ”

ที่เป็นเช่นนี้ก็ เพราะผู้ปฏิบัติ “ภาน” ตามคติของลัทธิที่ไม่ใช่พุทธ หรือแบบที่นั่งหลับตาสะกดจิตทำสมาธิกันทั้งหลายยังมีอุปทานตามที่ยึดถือ กัน ตามที่เข้าใจกันว่า “อากาศ” ก็อ แสงสว่างหรือลงเข้าใจผิดไปว่า เป็นสภาพนอกตัวเราที่เรามองออกไปสู่ความโล่งๆ ว่างๆ ก็จะดูโล่งกว้าง ปราศจากอะไรไปหมด ซึ่งก็จะเห็นแต่ “ความว่างๆ” หรือเห็นเป็นสภาพ สว่างใสสะอาด ดูมันช่างปราศจากอะไรต่ออะไรไปหมด ซึ่งก็เห็นสว่าง กว้างไก loi เมื่อน “แสงสว่าง” นี่ คือที่มาของการให้ความหมายคำว่า “อากาศ” แปลว่า “แสงสว่าง” บ้าง แปลว่า “ห้องฟ้า” บ้าง แล้วนักปฏิบัติ ทั้งหลายก็สำคัญมั่นหมายหรือกำหนดในใจตามที่ว่านี้ ครั้นปฏิบัติ “นั่งสมาธิ” แบบสะกดจิตอยู่ใน gwang’ จนสามารถทำให้เกิด “แสงสว่างโล่งใส” หรือ “ว่างโล่ง

ไปหมวดไม่มีที่สิ้นสุด”ในจิตขึ้นมาได้ นั่นแหล่ะคือ“อรุปภพ”ชนิดหนึ่ง ที่ “ภาน”ไม่ใช่“แบบพุทธ”ทำกันอยู่ทั่วไป และก็ทำได้สำเร็จกันจริงๆ ก็มีอยู่จริง แต่นั่น“ยังมีภพ”เพียงแต่เป็น“อรุปภพ”ที่เป็น“ภพในจิต”เท่านั้น จึงยังไม่พ้นจาก“ความเป็นภพ”

ในสายที่ไม่ใช่“ภาน”แบบพุทธ ที่กำหนด“อากาศ”โดยหมายเอา“แสงสว่าง” แล้วก็“กำหนดแสงสว่างไม่มีที่สิ้นสุด”ลงไปในภพ ตามที่ผู้เรียน“ภาน”ที่ไม่ใช่พุทธ แบบนั่งหลับตาเข้าไปในกวังค์ทำกัน เขา ก็จะได้“ความว่างแบบเป็นแสงสว่างโล่งไปอย่างไม่มีที่สิ้นสุด”ดังกำหนดซึ่งผู้เคยฝึกจนได้จนถึงจะรู้สึกหรือรู้“อารมณ์ความว่างที่เป็นแสงสว่างไม่มีที่สิ้นสุด”นี้ ว่า มัน“อร่อย”สุขสุดจีดขนาดไหน ผู้เข้าถึงของจะรู้“ภานรส”นั้น ลักษณะ อาการดังกล่าวในนี่เองคือ“อารมณ์ของอรุปภาน”ที่เป็น“ภพ”ขึ้น“อรุปภพ” จึงยังมี“ภพ”แม้จะบางเบาสุดเบาบางขึ้น“ไม่นับว่าเป็นรูปธรรมเลย”(อรุป) มันก็ยังเป็น“ภพ”อยู่นั่นแหล่ะ และยังมี“อาการเสพ” นั่นก็ยังคือ“ชาติ”

★ “อรุปภาน” กั้ง ๒ บัญ

พอพูดมาถึงตรงนี้แล้ว พادพิง“ภาน”สามัญนาคนี้แล้ว ก็ขอ แบ่งถึง“อารมณ์อรุปภาน”แบบที่ไม่ใช่พุทธนี้ต่อ เป็นการແຄนไปให้จบกี แล้วกัน “อารมณ์ของอากาศนั้นพยายาม”ที่เป็นอารมณ์แบบมิใช่พุทธ นี้ ผู้ทำได้จริง จะ“รู้สึกทันที”ว่า มันว่างโล่งใสทะลุไปไม่มีขอบเขตจริงๆ “รостиกำลังเสพในความรู้สึก”นั้น ก็แสนจะดูดีมีใจเหลือที่จะบรรยายได้

“ความรู้สึกที่ได้แสงสว่างไม่มีขอบเขต”นี้ เป็นอารมณ์โล่งที่เทียบ ไม่ได้กับบรรยายศาสตร์ใดๆ ในโลกอากาศทางวัตถุ มันแสดงจะว่างโล่งสว่างไก ไปสุดประมาณไม่มีที่สิ้นที่จบจริงๆ

ขณะนั้น..มันอิสรภาพีไม่มีแม่แต่ “ความรู้สึกว่ามีตัวตนของตน” มันมีแต่ “ารมณ์สภาพเด่นเฉพาะ” ขณะนั้นมันยังไม่รู้สึกเลยว่า “เราเป็นเรา”

ารมณ์ในช่วงขณะที่มีแต่ “ารมณ์สภาพส่อร้อย” ของ “อรุปภาน ๖” (อาการسانัณญาณภาน) นือยู่ และทราบเท่าที่ผู้นั้นยังไม่รู้ต้นเอง ว่า ตนเอง คือ “ตัวฉัน” ในขณะเดียวกับ “สภาพ” นี้ อย่างนี้ จึงมีแต่ “การสภาพที่เป็นอารมณ์สภาพ” คือ “มีสภาพความรู้สึกหรือมีสภาพอารมณ์สภาพเท่านั้น” ยังไม่ “รู้” ว่า ตัวเอง “มีตัวตน” เป็น “ผู้สภาพ” ออยู่ในขณะนั้น

ช่วงที่.. “ยังไม่รู้ตัว ว่า ตัวเองเป็นตัวฉัน ขณะที่เข้าไปสู่ ‘ภพอธุป’ อันเป็น ‘อาการسانัณญาณภาน’ และสภาพสื่อสู่” นี่เองคือ สภาพที่ เรียกว่า “อาการسانัณญาณภาน” เป็น “อาการسانัณญาณภาน” เนื่องจากช่วงนี้เท่านั้นนะ

ถ้าคนใดที่มีกิเลสติด “รส” เอาจมากๆ หรือมีความหลง “รส” มาๆ ก็ จะสภาพสเปลินอยู่กับ “ภานรส” นี้ไปนาน กว่าจะ “รู้สึกตัว” ว่า ตัวเองคือ “เรา” นั้นเองที่เป็นผู้สภาพสอยู่ในภพนั้น ก็จะ “หลงสภาพสเปลิน” อยู่นานแต่ บางคนก็อยู่ได้ไม่นานนัก บางคนจะอยู่ได้ชั่วเวลาเดียว ไม่นานเลย ก็จะ “รู้ตัว เอง” ว่า ตัวเองเป็น “ตัวฉัน” ที่กำลังอยู่ใน “อรุปภพ” นั้น

ช่วงนืออย่างนี้เท่านั้น คือ “อาการسانัณญาณภาน”

หาก “รู้ตัว” ขึ้นเมื่อใด ว่า “ตัวฉันนั่นเองที่สภาพสอยู่ในอรุปภพนั้น” อาการนี้ก็ชื่อว่า เราเข้าสู่ “วิญญาณภาน” ความเป็น “วิญญาณของตน” หรือความเป็น “ตัวตน” ของเราก็เกิดขึ้น ณ บัดนั้น จึงชื่อว่า มี “ตัวตน ของตน” ดังนั้น ใน “อารมณ์” เช่นนี้ ขณะอาการแห่งอรุปภานเข้าสู่สภาพนี้ นี่เองคือ สภาพของ “วิญญาณภาน” ไกรติดอารมณ์นี้ก็หลง เสพอารมณ์นี้ไปอีกนานเท่านาน ถ้าสามารถยึดอารมณ์นี้ไว้ได้ ก็จะไม่ยอม ออกจากอารมณ์นี้ง่ายๆ แม้จะรู้ตัวว่าเป็น “เรา” แล้วก็ตาม ผู้ที่ไม่ได้ศึกษา

มาอย่างสัมมาทิภูมิก็จะทรงติดอารมณ์นี้ทั้งนั้น เพราะมันแส恩สบายสุดที่จะดูดดื่มใจ ไม่อยากหนีจากพนี้เลย แต่ก็ไม่ใช่ง่ายที่ผู้เข้าไปสู่พนี้ได้แล้ว จะยึดเอาอารมณ์นี้ให้อยู่นานเท่าที่ตนอยากอยู่ มันต้องฝึกฝนอย่างมาก ฝึกไปเรื่อยๆจึงจะเข้าสู่ “อรุปawan ๒” นี้ได้และสามารถอยู่ได้นานขึ้นๆก็เป็นไปได้เรื่อยๆ เนื่องจากที่สามารถยึดอยู่ได้นานตามที่ต้องการ แม้แต่ผู้ที่สามารถทำได้เป็นครั้งแรก จะพยายามทำ ‘อรุปawan’ นี้ให้อีกเป็นครั้งที่ ๒ ก็ยังยากแส恩ยาก บางคนพยายามแล้วพยายามเล่าแต่ทำไม่ได้อีกเลย ก็เมื่อ

จะเห็นได้ว่า มันเป็น “โโลกีรժของโโลกีมาน” อญ្យชัดๆ และเป็น “กพ” เป็น “ชาติ” อญ្យโต้งๆเห็นๆ ความเป็น “กพ, ชาติ” ชี้บ่งได้ป่านนี้

ต่อจาก “อรุปawan ๒” สูงขึ้นไปอีก ก็คือผู้ที่ได้เล่าเรียนมาพอสมควร ว่า เมื่อยังมี “ตัวเรา” ก็คือยังไม่ใช่ “ความดับสนิท” จึงจะเพิ่มภูมิให้ตนเอง ด้วยความรู้ที่เคยเรียนมา ดังนั้นเมื่อยัง “มีตัวตนแส恩อารมณ์อยู่” ก็คือ ยังมี “ตัวเราเหลืออยู่” ก็เห็นว่า นั่นคือ “ยังไม่ดับสนิท” ยังไม่ใช่สภาพ “นิพพาน” .. ว่าจังเดอจะ เพาะกายเรียนนานนิ่นกว่า หากยังมี “ตัวเรา” ก็ยังไม่ใช่ “ดับสนิท” หรือยังไม่ใช่ “นิพพาน” เพราะ “นิพพาน” ต้อง “ดับสนิท” .. ต้องไม่มีตัวเรา.. ไม่มีอะไร.. นิตหนึ่งน้อยหนึ่งก็ไม่มี.. ไม่มีอะไรเป็นอารมณ์ .. ต้องดับอารมณ์ .. ต้องลึงสภาวะแห่งความไม่มีอะไร จึงจะสูงขึ้น

ดังนั้น ก็จัดการ “ดับอารมณ์วิญญาณัญชาตโนมาน” ลงไป จด้วย การสะกดจิตเข้าไป หรือเคยเรียนมาว่า “ omnatikritava วิญญาณัญชาตโน-สัญญัง ” แล้วบังกีเปลกันว่า “ไม่ได้ใช้วิญญาณัญชาตโนสัญญา ” บังกีเปล กันว่า “ไม่ได้ใช้ความสำคัญว่าวิญญาณัญชาตโนะ ” แล้วกี “ไม่ได้ใช.. ไม่สำคัญ มั่นหมายอารมณ์ที่มีอยู่” นั้นๆ หรือหาวิธีทิ้ง “อารมณ์” นั้นๆไปเสียให้ได้ ก็แล้วกัน จึงพยายามทำกันจนได้ คือ ทำให้.. ไม่มีอารมณ์ที่เป็นวิญญาณัญชาตโน.. ไม่มีความรับรู้ว่าตัวเรา.. ต้องไม่มีตัวเรา.. ไม่มีอะไร.. นิตหนึ่ง

น้อยหนึ่งก็ไม่มี..ไม่ให้มีอะไรเป็นอารมณ์ตามที่มันเป็นอยู่บ้างนั้น ..ต้องดับอารมณ์ที่เป็นวิญญาณภูมิจากตนภานุนัลง ..ต้องถึงสภาวะแห่งความ “ไม่มีอะไรแม่นิดแม้น้อย”

สรุปเกือบ “ดับความรู้สึกที่รับรู้อยู่ในภูมินั้น..ดับอารมณ์ทั้งปวงที่มีในขณะนัลงไปให้หมดสนิท นิดหนึ่งน้อยหนึ่งก็ไม่ให้มี”

เมื่อทำสำเร็จ ก็คือ ผู้มี “ภาวะกำหนดตนเองไม่ให้มีการรู้อะไรเลยแม้นิดแม่น้อย” จนได้(อกิจจุจัญญายตนสัญญา) หรือผู้มีอายตนะอยู่แค่ “ได้สะกดชาตุรู้ไว้ไม่ให้มีการกำหนดครั้งใดครั้งไรเลยนิตหนึ่งน้อยหนึ่งก็ไม่มี” สำเร็จ ซึ่งนั้นก็มีภาวะนัยเดียวกันกับ “อสัญญีสัตว์” คือ “ผู้ไม่มีทั้งสัญญา..ไม่มีทั้งเวทนา”

นี่คือ ผู้เข้าถึง “อกิจจุจัญญายตนภาน” ซึ่งเป็น “อรูปภาน ๓”

“อกิจจุจัญญ” แปลว่า ความไม่มีอะไรเลย นิดหนึ่งน้อยหนึ่งก็ไม่มี

“อาพารดาบส” ผู้เป็นอาจารย์คนสำคัญยุคนั้น พระพุทธเจ้าตอนบัวชใหม่ๆได้เข้าไปขอเรียนรู้ธรรม ก็สามารถทำขัน “อกิจจุจัญญายตนภาน” อันเป็นธรรมขันสูงสุดของอาจารย์อาพารดาบสนีได้ โดยไม่ยกโดยไม่ลำบาก

แต่ด้วยการมีแห่งความเป็นพระพุทธเจ้าผู้ทรงบำเพ็ญผ่านความเป็น “พระโพธิสัตว์มหาสัตว์” มาไม่รู้กี่ชาติต่อ กี่ชาติในวัฏจักรสังสารของพระองค์ ซึ่งพระองค์ทรงเคยพบ “พระพุทธเจ้าองค์ก่ออนฯ” มาแล้วนับแสนพระองค์ ดังนั้น ตลอดสายที่สั่งสมสัมภารวิบากแห่งความเป็นโพธิสัตว์มหาสัตว์ พระองค์ยอมจะมี “ภูมิพุทธ” อย่าง “สัมมาทิภูมิ” มาแล้วในบรรมี เพราะเหตุนี้ พระองค์จึงมี “ปัจจอกภูมิ” หรือ “สัมภูมิ” ที่ทรงรู้ด้วยพระองค์เองโดยพลัน ว่า “ภานภูมิ” แบบอาพารดาบสนี “ไม่ใช่แบบพุทธ-ไม่ใช่ทางนิพพาน” เป็น “ภาน” คนละประเภทกับ “ทางที่จะเป็นไปเพื่อนิพพาน” แน่ยิ่งกว่าแน่

นั้นก็เป็น “อกิจจุจัญญายตนภาน” ในแบบของ “อาพารดาบส” หรือ ของฤาษีดาบสอื่นๆที่เป็นกันอยู่ทั่วไป สำหรับลักษณะที่ทำได้ทำถึง

ที่นี่ “อรุปผล” ขันที่ ๔ สูงขึ้นมาถึง “เนวสัญญาณสัญญาณภูมิ” ตามสักจะแล้ว จิตวิญญาณของคนนั้น คือ “ชาตุรู้” แม้จะสะกดจิต หรือฝึกฝน “ดับจิต” ลงไปด้วยวิธีอย่างไร เมื่อหมดฤทธิ์หมดแรงแห่งการสะกดไว้ จิตมันก็ต้องขึ้นมาทำงานที่ “รู้” จนได้ ต่อให้เก่งขนาดไหนก็ตาม “จิต” ก็คือจิต คือชาตุรู้ที่จะต้องมีหน้าที่ “รู้” เป็นธรรมชาติรู้ เมื่อคนยังไม่ตายก็ต้องยังมีจิตและต้องมี “ความรู้สึก” (เวทนา) มี “ความกำหนดรู้” ความสำคัญมั่นหมาย, ความจำได้ ” (สัญญา) เป็นต้น จะดับไว้ด้วยแรงกดแรงบีบแห่งป่านได้ จิตมันก็ต้องรู้สึกตัวขึ้นมางานได้ ไม่ว่าระดิดก็ว่าระหนึ่ง เพราะยังเป็นคนเดียว ไม่ได้สมองชำรุด จิตชำรุดอะไร จิตก็ต้องขึ้นมาทำงาน “รู้” จะด้วยการทำงานในหน้าที่ลักษณะมี “ความรู้สึกหรืออารมณ์” (เวทนา) ก็ตาม หรือจะทำงานในหน้าที่ลักษณะมี “ความกำหนดหมายรู้” (สัญญา) ก็ตาม มันก็จะต้องกลับมาทำงานที่อีกจนได้

แต่พระเชื้อสันทิว่า ทฤษฎีนี้ อันคือ “การนั่งทำ samaadhi หรือนั่งสะกดจิต เน้าไปอยู่ในวังค์แล้วทำ อารมณ์มานให้ได้ปานะนี้แหละ” คือวิธีที่จะพาไปนิพพาน และหลังกันนักกันหน่าว่า ถ้าฝึกทำ samaadhi อย่างนี้แล้ว ก็จะได้ “อารมณ์” อย่างนี้ๆไปเรื่อยๆแล้วจะเกิดปัญญาเห็น “ไตรลักษณ์” บ้างเห็น “อารมณ์โนโรช” (โนโรชแปลว่าความดับสันทิว) บ้าง เช่น เห็น “อารมณ์ อาทิกัญญาญาณ” นี่แหละเป็นต้น และเห็นอะไรต่อมิอะไรสารพัดที่แต่ละอาจารย์จะว่ากันไป

ที่นี่..ผู้ยังพอมีไหวพริบว่า “จิต” นั้น มันคือ “ชาตุรู้” ที่ต้องทำงานที่ขึ้นมา “รู้” จนได้ออยดี แม้จะสะกดมันไว้ได้เยี่ยมยอดสุดๆปานได มันก็ยังต้องมี “ส่วนเศษแห่งการรู้” อยู่นั่นเองไม่นากก็น้อย แต่..เมื่อเชื่อปักใจในวิธีนั่ง samaadhi แบบนี้ว่า ไม่มีวิธีอื่นดีกว่าเสียแล้ว แม้ต้องจำนัต่อความจริงว่า “มันดับหมดราไรไม่ได้” จึงต้องยอมให้แก่ภาวะ “รู้” ซึ่งมันต้อง “เกิดมารู้” ใน

ว่าจะได้ควรหนึ่งจนได้ ทว่า “เกิด” คราได ผู้นั้นก็จัดการ “ดับ” ให้มันลงไป สู่สภาวะ “ไม่รู้” กลับไปอีกอยู่นั่นแหละ การณ์จึงเป็นว่า “รู้ก็ไม่ได้รู้” จะว่า “ดับก็ยังมีรู้ เช่นปบนขั้นมาอยู่เป็นช่วงๆ” สภาพเช่นนี้เองคือ “จะว่ารู้ก็ไม่เชิงจะว่าไม่รู้ก็ไม่ใช่” เพราะ “สัญญา” หรือ “ตัวรู้ที่มันจะเข้ามาทำหน้าที่กำหนดหมายจะได้ต่อจะได้ไปตามหน้าที่ของมัน” นี้นั้น ครั้นมันจะเข้ามาทำงาน ก็ สะกดมันไว้ ถ้าไม่สะกดไว้ก็จะไม่เชื่อว่า “ดับ” แต่เมื่อจะดับได้นานสุดนาน เท่าได มันก็ต้องกลับฟื้นขึ้นมา “รู้” อีกอยู่ดี เพราะมันคือธรรมชาติแห่งจิต วิญญาณที่ยัง “ไม่ปรินพพาณ” มันก็ต้องเป็น “ชาติรู้” ที่มีหน้าที่ “รู้” จึงต้อง ทำหน้าที่ตามธรรมชาติของมัน ทว่าถูกเจ้าของ “จิตวิญญาณ” กระทำกับมัน ตามที่กล่าวมานั้น มันก็เลียตกลอยู่ในสภาพ “จะว่ามีสัญญา ก็ไม่ใช่ จะว่าไม่มีสัญญา ก็ไม่ใช่” แต่ที่แน่ๆคือ ยังเป็น “อายตนะ” และยังมี “สัญญา” นี่แหลกคือ “อารมณ์อรุณภาน” ขันที่ ๔ ที่เรียกว่า “เนวสัญญา-สัญญาณภาน” หรือ “เนวสัญญานาสัญญาณสัญญา”

ซึ่งเป็นการ “ดับสัญญา” อย่างหนึ่ง นั่นคือ “ดับอาภิญจัญญาณ-สัญญา” ไปเสีย แล้วก็ถ้ายเป็นผู้มี “สัญญา” อีกอย่างหนึ่ง เกิดเป็น “เนวสัญญานาสัญญาณสัญญา” นั่นเอง

พฤติการณ์นี้ คือ “การล่วงพ้นสัญญาชนิดหนึ่งหรือดับสัญญา ชนิดหนึ่ง” แล้วถ้ายไปเป็นผู้มี “สัญญาอีกชนิดหนึ่ง”

“อุทกดาบส” ผู้เป็นอาจารย์คนสำคัญคนนี้อีกคน ก็จำนวนด้วยสักจะ ข้อนี้ เพราะเห็นว่าขัน “อาภิญจัญญาณภาน” นั้น มัน “ดับ” ให้ไม่มีการเกิด ของอาการ “รู้” “นิดหนึ่งน้อยหนึ่งก็ไม่ให้มีอีกเลย” อยู่ย่างนั้นตลอดไปไม่ได้ จริงเป็นที่สุด จึงยอมจำนวนว่า ที่สุดแห่งที่สุดนั้นมิใช่ “อาภิญจัญญาณนะ” ต้องยอมรับลักษณะอาการ “เนวสัญญานาสัญญาณนะ” ว่าเป็นที่สุดยิ่งกว่า แต่ทั้งสองคำาส ก็มิได้รู้และอียดสมบูรณ์แล้ว “อาภิญจัญญาณนะ”

ก็คือ “เนวสัญญาณสัญญาณะ” ก็คือ มันมีความเป็น “ภพ” กันอย่างไร หรือ มีความเป็น “สัญญา” ลักษณะอย่างไร แล้วทั้งสองก็ยังจะมอยู่กับ “ภพ” นั้นๆ กระทั้งพยายามโกรกนี้ไปพร้อมกับการยึดติดอยู่ใน “อาคิญจัญญาณะ” ยึดติดอยู่ใน “เนวสัญญาณสัญญาณะ” จนເສພอยู่กับ “ภพ” ฉะนี้ไป อีกนานเท่านาน จนพระพุทธเจ้าถึงกับทรงอุทานว่า “หินหายแล้วหนอ!” เมื่อเขาทั้งสองต้องมาตายไปกับ “การติดภพ” ที่หลงจนดิ่งลึกปานจะนี้ เพราะในโกรกแห่ง “ภพ” นั้น ไม่มีอะไรช่วยได้เลย แม้พระพุทธเจ้า ก็สุดวิสัยที่จะช่วยให้ได้ ถ้าผู้นั้น “ตกเข้าไปอยู่ในกวังค์” ที่เป็นแден แห่งรูปภพหรืออรูปภพ” และไว้ “อายตนะ” อันสัมพันธ์รับวิถีอยู่กับ “ภพ ที่มีภาวะ ๕” ครบครัน

พระพุทธเจ้าตอนบัวชใหม่ๆ ก็ได้เข้าไปขอเรียนรู้ธรรมจากอาจารย์ อุทกดาบสันนี้ ด้วยเช่นกัน และพอได้รู้ ได้ลองปฏิบัติจนบรรลุจริง เป็นที่สุดตาม “อุทกดาบส” ถึงขั้นสูงสุดได้แล้ว พระองค์ก็ทรง “รู้” โดยพลัน อีกว่า แม้จะเป็น “เนวสัญญาณสัญญาณะ” ปานจะนี้ แบบนี้ ก็ยัง เป็น “ภาน” แบบที่ไม่ “สัมมาทิภูมิ” ยอมไม่พาไปนิพพานแน่นอน เพราะยังเป็น “ภาน” เยี่ยงเดียกันกับ “อาคิญจัญญาณะ” ของ “อาพารดาบส” ทว่ายึดสภาพกันคนละสภาพเท่านั้น

ตอนท้าย ทั้งในข้อ ๔๙๘ และ ๔๙๐ จากพระไตรปิฎก เล่ม ๓ ก่อนจาก “อาพารดาบส” และ อุทกดาบส” ไป พระพุทธเจ้าทรงเล่าว่า

“พระองค์ทรงเห็นว่า ธรรมนี้ไม่เป็นไปเพื่อความหน่าย เพื่อความกำหนัด เพื่อดับสนิท เพื่อสงบระงับ เพื่อความรู้สึก เพื่อตรัสรู้ เพื่อนิพพาน เป็นไปเพียงเพื่อให้เกิดใน “อาភานัญชาติภพ”

...เกิดใน “เนวสัญญาณสัญญาณะ” เท่านั้นเอง
ซึ่งไม่พอยใจในธรรมนั้น เป็นธรรมนั้น แล้วหลักไปเดีย

สรุปว่า “ภาน”แบบญาจีด้าบสั้นulatory หรือแบบนั่งสะกดจิตเข้าไปใน gwang’ ดังที่ได้สารยายมา สูงสุดก็มีเพียงเท่านี้ ติดอยู่แค่ “ภภูมิ”เท่านี้

ส่วน “ภาน”ที่เป็นแบบพุทธนั้นมีความแตกต่างกันกับ “ภาน”แบบญาจีด้าบสั้นที่อธิบายมาแล้วนั้น และความรู้ที่เป็นได้สูงสุดของพุทธ ก็ยังมีอยู่กว่านี้ คือ ยังมีถึงขั้น “สัญญาเวทย์มนิโรช”

ก่อนที่อาตามาจะเล่าถึง “ารมณ์”ของ “สัญญาเวทย์มนิโรช”ให้ฟัง ซึ่งเป็นขั้นสูงสุด มันก็ต้องบอก “ารมณ์” หรือสภาพของ “อรูปภาน” แบบพุทธ ให้ได้รับรู้กันเป็นลำดับๆไปเสียก่อน เพราะไม่เห็นอนกันแน่ๆ

และก่อนจะได้สารยายความเป็น “อรูปภาน”แบบพุทธ ก็ขอทวน เอotaon ท้ายของ “รูปภาน”ที่ได้อธิบายมาแล้วมาตั้งต้นตรงนี้ไปกี๊แล้วกัน

สำหรับ “ภาน”แบบพุทธ ที่อาตามาได้พูดถึงมาแล้ว เราพูดกันถึงขั้น “รูปภาน” และถึง “ภาน ๔” พอดี ตอนที่กำลัง “ล่วงพ้นอุเบกษา” เข้าสู่ “อากาศานัญชาตภาน”

ดังนั้น ภูมิที่สูงไปกว่า “ภาน ๔” ก็ต้อง “ปล่อยวางอุเบกษา” นั่นเอง สู่สภาพ “อากาศานัญชาตภาน” ซึ่งเป็นขั้น “อรูป”

แน่นอนว่า ขั้นนี้ย่อมสูงประณีตยิ่งแล้ว ที่เราพูดกันนี้ก็เป็นเพียง ภาษาสื่อสู่กันฟัง ผู้จะรู้จริง ก็ต้องเป็นผู้ทำได้จริง กล่าวก็อ ผู้ที่ต้องมี “ความ เป็นอุเบกษาเวทนา”แบบพุทธนั้นๆในตนจริงเสียก่อน แล้วจึงจะ “ทำการ ปล่อยวางตัวารมณ์วางแผน” หรือ “ารมณ์อุเบกษา” นี้ได้อย่างถูก “ารมณ์” เพราะที่จริงขั้นนี้นั้น มันเป็นการปล่อยวาง “ารมณ์ที่เป็นจิตบริสุทธิ์” ที่มี “สติ บริสุทธิ์อยู่” ที่เดียว และความเป็น “จิตว่างจากกิเลสนิวรณ์” แล้ว มันก็ เป็น “จิตบริสุทธิ์” หรือจะเป็น “สติบริสุทธิ์” ก็ตาม “สติบริสุทธิ์” ก็คือ “จิตที่ บริสุทธิ์” แล้ว นั่นแหละ

ดังนั้น การ “ปล่อยวาง” ก็ทำ “ที่ใจ” (มนสิ) ของตนลงไปเลย ทำการ

“วางแผน”ใจที่บริสุทธิ์แล้วนึ่งไป ปล่อยวางแผนไปเลย

“ปล่อยวางแผน”ก็คือ การกระทำใจในใจ(มนติการ)ของตนเองว่า “อย่าทำอาการยึดว่า ‘อุเบกษา’ นี้ เป็นเราเป็นของเราระ... ก็ทำเท่านี้

ท่านได้ “ทำ” เป็นจริงๆ ก็สำเร็จ ผู้ที่ฝึก “วางแผน” มาถึงขั้นนี้ จะรู้เอง เมื่อ “ทำ” แล้ว มันก็จะคล้ายๆ กับไม่ทำ เพราะ “จิตบริสุทธิ์” หรือ “สติบริสุทธิ์” ก็ตาม มันก็ล้วน “ไม่ใช่ตัวไม่ใช่ตน” อะไรกันแล้ว ผู้ปฏิบูติ จนบรรลุธรรมถึงขั้นนี้จริงเท่านั้น จึงจะรู้จริงเห็นจริง และเป็นจริง ผู้ใด แต่รู้ได้แต่นึกคิด หรือนักตรรกะชั้นยอดขนาดไหน ก็ไม่สามารถจะมีจริง เป็นจริงดังกล่าวนี้ได้

คำว่า “จิตบริสุทธิ์” นั้น “ไม่ใช่ตัวไม่ใช่ตน” ตรงนี้สำคัญ ดังที่อตามา ได้อธิบายกำชับไว้แล้ว ว่า คนที่ยัง “มีจิตที่ภูมิ” ก็มักจะติดคลุมคลุมไปเลย ว่า “จิตวิญญาณ” ในคนทุกคนนั้นแหล่ ล้วน “ไม่ใช่ตัวไม่ใช่ตน” ทั้งนั้น ตรงนี้แหล่ เป็นความเข้าใจผิด เพราะตาม “สัมมาทิภูมิ” แล้ว “จิตบริสุทธิ์” เท่านั้น จึงจะนับได้ว่า “ไม่ใช่ตัว ไม่ใช่ตน” ส่วน “จิต” ทั่วไปที่ยังไม่บริสุทธิ์ หรือ “จิตที่ยังมีกิเลส” อุปฐงคนสามัญทั้งหลายนั้น จะนับว่า “ไม่ใช่ตัว ไม่ใช่ตน” ยังไม่ได้ เพราะมันยังมีกิเลสที่ยังติดเป็นตัวเป็นตนอยู่ในจิต บางคนออกหนาแน่น ประเด็นตรงนี้สำคัญอยู่ๆ จะตู้ว่า “จิต” ทั่วไปล้วน “ไม่ใช่ตัวไม่ใช่ตน” ไปเสียทั้งหมดนั้น ไม่ได้เป็นอันขาด

เพราะ “จิตแท้” หรือ “จิตบริสุทธิ์” นั้นคือ ภาวะที่สะอาดจากกิเลส ซึ่งประภัสสรแล้ว ไม่มีตัวไม่มีตนหรือไม่ใช่ตัวใช่ตนอะไรเลยจริงๆ “จิตแท้” หรือ “จิตบริสุทธิ์” มันก็เป็นเพียงธาตุที่ ‘ยึดก็ได้.. ไม่ยึดก็ได้’ สำหรับผู้บรรลุแล้ว และสามารถ “วางแผน” จนถึงที่สุดได้แล้ว ดังนั้นมีอ จิตก็ “ยังต้องอยู่” (ยังไม่ปรินพพาน) ก็อยู่ทำหน้าที่ที่ การทำไปตามที่เห็น ประโยชน์ เห็นคุณค่า ประโยชน์ .. ก็เท่านั้น

★ ปล่อยวางอย่างพุทธ

พระะจะนัน เมื่อท่านผู้ฝ่ามานภูมิมาถึงขั้นนี้ “ปล่อยวางอุเบกษา” จึงถึงสภาพ “วาง” ลงจริงๆ สภาพนี้ก็คือ “อาการسانัณญาณะ” ทันที

เป็น “จิตแท้” หรือ “จิตบริสุทธิ์” ทันที เพราะ “จิตแท้” ย่อมไม่ใช่สิ่งที่มีคุณสมบัติหลง “ติด” หลง “ยึด” และคุณภาพของจิตถึงขั้นนี้นักก็สูงระดับ “จิตแท้” หรือ “จิตบริสุทธิ์” ขั้นหนึ่งคือ “วาง” แล้ว มันไม่มี “ยังเห็นอยู่” แล้ว ตัวเอง ก็ไม่มีตัวเอง หรือไม่ใช่ตัวใช่ตนแล้ว ดังนั้น เมื่อท่าน “ทำความสำคัญที่ใจในใจ” (สัญญาแล้วมนสิการ) ของท่านว่า “ปล่อยวาง” มันก็คือ “วาง” แล้วทันที แต่กระบวนการนี้ก็คือ.. ท่านก็ยังต้องมี “จิต” อยู่ ครบถ้วนที่ท่านยังไม่ “ปรินิพพาน” หรือ ตายลงไป ณ บัดนั้น มันก็ต้อง “มีอยู่” เท่านั้นเอง .. ก็เมื่อไป “จิต” จึงต้อง เป็น “เครื่องอยู่”, “เครื่องอาศัย” เพื่อใช้งานให้เป็นประโยชน์ในโลกอยู่ ก็เท่านั้น

กระบวนการปล่อยของพระอริยะขั้นนี้ เป็น “การทำใจในใจ” (มนสิการ) ของตนเอง อย่าง “แบบกายยิ่ง” (โยโนโส) อย่าง “ถ่องแท้ถูกต้องแม่นคม จริงจังยิ่ง” (โยโนโส) ซึ่งเป็นเรื่อง “เฉพาะตัว” จริงๆ ที่พระพุทธเจ้าตรัสว่า

“ถ้าไกรพึงถอนอย่างนี้ว่า ‘รูปสัญญาดับในที่ไหน และไกรดับรูปสัญญา ได้แล้วๆ ๆ อยู่’ เรายังรู้ผู้นี้ เราไม่เห็นผู้นี้’, เชอทั้งหลายพึงตอบผู้นั้น อย่างนี้ว่า ดูกรอาจารย์ ภิกษุในธรรมวินัยนี้ พระล่วงรูปสัญญาโดยประการทั้งปวง พระดับปฏิวัติสัญญา พระไม่ใส่ใจในนานัตตสัญญา บรรลุอาการسانัณญาณะ พระกำหนดใน ‘อารามณ์’ ว่า อาการไม่มีที่สุด (อนันต อกาโศ) รูปสัญญาย่อมดับใน ‘องค์ภาน’ นี้ และท่านเหล่านั้นดับรูปสัญญาได้แล้วๆ ๆ อยู่ ดูกรภิกษุทั้งหลาย เชอเป็นผู้ไม่อ้ออวด ไม่มีมารยา เป็นแน่ พึงชื่นชมยินดีภัยตัวว่า สาธุ ครั้นแล้ว พึงนัมสการกระทำอัญชลี เข้าไปนั่งไกด์”

ผู้ที่สามารถทำการ “ปล่อยวาง” หรือสามารถ “ล่วง” รูปสัญญา ขึ้น ‘อุเบกษา’ นั้น ท่านจะเป็นไلن มี “อารมณ์” อยู่อย่างไร แต่ผู้ทำการกำหนด ใน “อารมณ์” ให้แก่ตนเอง ว่า “ว่างอย่างไม่มีที่สุด” (อนันต์ อกาโภส) และ แล้วเมื่อท่านทำได้สำเร็จ ท่านผู้นี้ ก็ “ว่าง” ตามที่ท่านสามารถทำได้ หรือมี “วิชชา” รู้ได้ยิ่งๆ ทำได้ยิ่งๆ คือ ว่างจาก “ความว่าง” ที่เป็น “อุเบกษา” ยิ่งขึ้นไปอีก เท่าที่สามารถ “ทำให้มีอารมณ์ว่าง” นั้นได้

ผู้ถึงภูมิใจจริง และสามารถทำได้จริง ก็คือ ผู้มีจริงเป็นจริงในตนเอง ย่อม “รู้” ของตนเองที่ “เป็น” อยู่ของ ตรงตามที่พระพุทธเจ้าตรัสว่า “ปักขัตตัง เวทิตพิพิ วิญญาหิ” ไม่มีใครสามารถ “รู้” ด้วย หรือเห็นสภาพนั้นๆ ได้ด้วย โดยแท้

“อาการ” ก็แปลว่า “ว่าง..อาการว่าง..ความว่าง” ซึ่งมิใช่สภาวะของ “แสง” หรือของ “สถานที่” ที่มัน “ว่าง” เว็บว่างโล่งไปหมดแบบ “แสง” แบบ “ท่องฟ้า” แบบ “อาการ” หรือเป็นเรื่องของ “วัตถุธรรม” ที่ว่างใดๆ เป็นอันขาด แต่เป็น “อาการว่าง” ของจิต หรืออาการที่ “จิตปราศจาก” สิ่งนั้นๆ ไปแล้ว.. ก็ ว่างลง ก็ปราศจาก “ไม่มี” หรืออาการลักษณะของจิต “ตัดขาดจากภาวะนั้นๆ ไปแล้ว” ซึ่งเป็น “ความรู้สึก” (emotion) ที่มี “อาการว่างจากกิเลสต่างๆ”

มาถึงขั้นนี้ มันจึงไม่ได้หมายถึงแค่เรื่องของวัตถุภายนอก หรือ แม้แต่หมายถึง “ภาพในจิต” แต่หมายถึง “อาการของจิต” แท้ๆ ตรงๆ ต่างหาก ที่มี “อาการว่างลง, ความรู้สึกในจิตที่ว่างอยู่” ต้องจับสภาวะให้แน่นๆ คุณๆ เพรานี้คือ “อาการสันญَاอายตนะ” อันบอกโถึงๆ อยู่ว่า เป็น “อายตนะ” แท้ๆ ‘อายตนะ’หมายถึง ส่วนที่ทำหน้าที่เป็น “เครื่องรู้” และเชื่อมต่อ “สิ่งที่รู้”

ถ้าเรียกว่า “อารมณ์” หรือหมายถึง “อีกิว” ก็เป็น “อารมณ์ที่ว่างจาก กิเลสต่างๆ” ท่าที่เราได้ขัดการละล้างมาตลอดถึงขั้นนี้ นั้นเอง มิใช่หมายถึง

“จิต”ไปได้ “ความว่าง” จากสถานที่ได้ที่หนึ่ง หรือจาก “gap” ไดๆ แม้แต่ “อรุปgap” เป็นอันขาด ดังที่ได้อธิบายผ่านมาแล้ว

“อากาสานัญญาตตนภาน” แบบพุทธนี้ จึงคือ “สภาพอารมณ์ในจิต เท่านั้น” ที่มีอาการ “ว่าง” ซึ่งเป็นลักษณะที่ “ว่างยิ่งกว่าอุเบกษา” ขึ้นไปอีก

เรื่อง “ความว่าง” ขึ้นนี้ต้องศึกษา “ความว่าง” ที่พระพุทธเจ้าตรัสไว้ในพระไตรปิฎกเล่ม ๑๔ “จุพสัญญสูตร” ข้อ ๓๓ เป็นต้นไปถึง ๓๔ ซึ่งว่าด้วย “ความว่าง” (สัญญาต) ในแบบพุทธกันอย่างสำคัญที่เดียว แล้วจะเข้าใจเรื่องของ “ความว่าง” ได้ดียิ่ง

พระพุทธเจ้าทรงอธิบายถึง “ความว่าง” ที่ต้องมี “การกำหนดรู้ลงไปอย่างสำคัญ” (สัญญา) ในความจริงอันเกิดจากการปฏิบัติและพัฒนาไประดับสูงขึ้นๆ นั้น ต้องประกอบด้วยปัญญาที่เป็น “วิชา” เจริญขึ้นๆตามขั้นตอน ดังนั้น การปล่อยวางจนเกิด “ความว่าง” ขึ้นนี้จึงไม่ใช่เรื่องสามัญด้วยกันแล้ว แต่ต้องมี “การทำใจในใจ” (มนสิกิริ) อย่างถ่องแท้แยกกาย (โยนิโส) ให้ถูกต้อง ตามสัจจะของภาวะที่จะ “ว่าง” จน “ว่างหรือไม่มี” (omniscikrotri) นั้นคืออะไร

คำว่า “ omnscikrotri” นั้นหมายถึง “ทำ” มิใช่หมายถึง โยนทิ้งทั้งคุณอย่างไม่ใส่ใจเลยอย่างไม่แยแสเลย หรือไม่ใส่ใจแบบคนพากื่อที่ไม่มีความเฉลี่ยวฉลาด ไม่ใส่ใจชนิดที่ทิ้งไปแบบไม่เหลือ “การกระทำ” ได้ฯลฯ

“ omnscikrotri” มิใช่เป็นนั้น “อ” แปลว่า “ไม่” ก็จริง แต่มิใช่ “ไม่” มิใช่ “ว่าง” มิใช่ “ปฏิเสธ” ไปทั้งคุณ ทว่าเป็น “การทำ” ที่มี “ไม่มี” “ว่าง” อยู่ใน “การทำ” นั้นๆอย่างแยกกาย อาการที่ว่านี้ จะต้องทำ “ที่ใจ” (มนสิกิริ) เป็นการกระทำที่ลึกซึ้งซับซ้อนลงไปที่รายละเอียดของ “ใจในใจ” จึงเรียกว่า “ทำใจในใจ” (มนสิกิริ) ให้ “ว่าง” ยิ่งขึ้นๆไปตามลำดับแห่งสัจธรรม

หรือ.. “ omnscikrotri” ก็คือ “กระทำการจะ “ไม่มีคือสิ่งใด” ต้อง “กำหนดรู้” (สัญญา) สิ่งนั้นให้แน่นๆ แล้วจึงปล่อยวางสิ่งนั้น จนกระทำ “ว่าง” ให้ได้

ซึ่ง“ทำที่ใจ”อย่างไร จึงจะชื่อว่า“ omnistic” “การทำ”ให้ถูกตรงตามความหมายที่ว่านี้ก็ต้อง “ทำอย่างมีปัญญาและพยายามถ่องแท้(โยนิโส)ว่า อะไรที่เราจะ‘วางแผน’ออกไปหรือที่เราจะ‘ไม่ยืดสิ่งนั้นส่วนนั้น’ต้องกำหนดครุฑ์ให้ คนชัด” แล้วทำให้“วางแผน”จากสิ่งนั้นส่วนนั้นลง อย่างถูกต้องที่สุดนั้นเอง

“ omnistic” เท่าที่แปลๆ กันมา ก็แปลว่า“ไม่ใส่ใจ” ซึ่งก็เข้าใจได้ว่าก็คือ“วางแผน”นั้นเอง ก็ถูกแล้ว เพียงแต่อย่าให้มันหมายไปจนเป็นว่า “ไม่care” หรือ“วางแผนทั้งอย่างปัจจทั้งไม่สานใจอะไร” หรือ“วางแผนไม่รู้อ่อนไหว” หรือ“วางแผนที่ไม่สามารถเอียดที่ลึกซึ้ง

ที่จริงมันมีทั้ง“วางแผนอย่างไรกันที่ใจในใจ” จนสำเร็จ“สิ่งส่วนที่ไม่ออกไป” เป็น“วางแผน”ได้ แล้วก็ยัง“มีอะไร”ที่ยังต้อง“มี”อยู่อีกด้วย

ถ้าเข้าใจหมายๆ ก็จะกล้ายเป็นว่า “ omnistic” ที่แปลกันว่า“ไม่ใส่ใจ”นั้น ก็คือ“วางแผนที่ไม่มีแม้แต่‘สัญญา’” ซึ่งหมายถึง“การกำหนดครุฑ์ความจริงอย่างสำคัญ” อันต้อง“ทำ”อย่างแยบคาย ด้วยช้ำซึ่งหมายถึง“ต้องมีกรรมกริยาในใจ” อย่างเข้าใจแจ้งว่าจะ“ทำ”อะไร แล้วจึงจะทั้ง“ไม่มี” ก็คือ“วางแผน” ได้สำเร็จ

และจะทั้ง“มี” ก็คือ“ความว่าง” จากสิ่งนั้น ทั้ง“มี” ภูณารุ่งเทียนชิง เมื่อยิ่ง“ว่าง” สูงขึ้นๆ ก็ยิ่ง“มี” “สุขพิเศษ” (วุปสมสุข) ยิ่งขึ้นๆ

จริงๆ นั้นความหมายตรงเป้าก็คือ“ทำที่ใจให้ไม่ติดยึด” (omnistic) ให้รู้จัก“การกำหนดปล่อยวางแผน‘อะไร’ อีกที่จะต้องวางแผนให้ละเอียดยิ่งขึ้นๆ ในใจ” เป็นลำดับๆไป อย่างรู้แจ้งประณีตในภาวะนั้นๆ ตามขั้นตามตอน จนครบขั้นตอน จนสมบูรณ์ทุกสิ่งส่วน ไม่เช่นนั้นจะไม่สมบูรณ์ จะไม่บรรลุผล

จึงขออธิบายให้ว่า “ omnistic” มิใช่“ไม่ใส่ใจ” แบบทึ่งหัวงไปอย่าง “ไม่care” “ไม่ดูดคิด” ไปหมด เพราะนั้นเป็นความเลยเกิด เป็นการ“ไม่ใส่ใจ” ที่ดีๆ เกินๆ อยู่ ทั้งๆ ที่ยังไม่รู้แจ้งแทงทะลุในสิ่งที่จะ“วางแผน” หรือจะ“ไม่มี” นั้น

อย่างดี คำสอนพุทธไม่ทิ้งไม่ขวาง แต่ “ทำใจในใจของตนให้ว่างให้ปล่อย” อย่างลึกซึ้งยิ่ง “ว่าง” สิ่งนั้นโดยการ “ทำใจตน” ให้ “ว่าง” มิใช่ “ทิ้ง” สิ่งนั้น แต่สามารถอยู่กับสิ่งนั้นได้อย่าง “ว่างใจ” หรืออย่าง “ไม่ติดใจ” เฉพาะส่วนลึก ก็ “ติดยึด” ของตนเท่านั้น โดยมีความสัมพันธ์อันดีมีคุณค่าแก่กันและกัน และที่สำคัญคือ ต้องเจริญไปตามลำดับขั้นตอนอย่างไม่น่าครวิน และต้องละเอียดครบถ้วนทุกสิ่ง ส่วนสัมบูรณ์บริบูรณ์

เราแวงอธิบายเจาะละเอียดถึง “ omniscigrotri ” มาพอสมควร ที่นี่ มาอธิบายต่อที่ เรา กำลัง พูดถึง “รูปปาน ” ที่ ๔ และ กำลัง อธิบาย ถึง การ “ว่าง ” หรือ การ “ไม่ ” ติดยึด สถาปัตย “อุเบกษา ” ขึ้นสู่ “อรูปปาน ”

พระพุทธเจ้าตรัสว่า “ กิกขุ ในธรรมวินัยนี้ พระล่วงรูปสัญญา โดยประการทั้งปวง พระดับปฏิฆสัญญา พระไม่ใส่ใจในนานัตตสัญญา บรรลุ ‘ อาการสาหััญชาตยตนภาน ’ พระกำหนดใน ‘ อารมณ์ ’ ว่า อาการไม่มีที่สุด (อนันต อกาโศ) รูปสัญญา ย่อมดับใน ‘ องค์ภาน ’ นี้ และท่านเหล่านั้นดับรูปสัญญาได้แล้วๆ ๆ ” [พระไตรปิฎก เล่ม ๒๗ ข้อ ๒๗]

ผู้ที่สามารถทำการ “ ปล่อยว่าง ” หรือสามารถ “ ล่วง ” รูปสัญญา ขั้น ‘ อุเบกษา ’ นั้น ท่านจะเป็น:inline น มี “ อารมณ์ ” อยู่อย่างไร ผู้ทำการกำหนดใน “ อารมณ์ ” ให้แก่ตนเอง ว่า “ ว่างอย่างไม่มีที่สุด ” (อนันต อกาโศ) และ เมื่อท่านฝึกฝนจนทำการ “ ปล่อย ” ท่านจึงจะได้สัมผัสถกัน “ ความว่าง ” นั้นเป็น:inline น มี “ อารมณ์ ” อยู่อย่างไร ตามที่ท่านสามารถทำได้ถูกต้องและจริง พร้อมกับ มี “ วิชชา ” ที่รู้ได้ยิ่งๆ - ทำได้ยิ่งๆ คือ ว่างจาก “ ความว่าง ” ที่เป็น “ อุเบกษา ” ยิ่งนี้ไปอีก เท่าที่สามารถ “ ทำให้มี อารมณ์ ว่าง ” ตามขั้นตามตอนนั้นๆ ได้

ผู้ถึงภูมินี้ และสามารถทำได้ กระทั้ง มีจริงเป็นจริงในตนเองเท่านั้น ที่จะ “ รู้ ” ของตนเองที่ “ เป็น ” อยู่ ของ ตรงตามที่พระพุทธเจ้าตรัสว่า “ ปักจัตตั้ง

ເວທີຕັພໂພ ວິຄູ່ຢູ່” ໄນມີຄຣສາມາຮດ “ຮູ້” ດ້ວຍ ພຣີເຫັນສກາພັນນັ້ງໄດ້ດ້ວຍ
ເນື່ອທຳໄດ້ຄູກຕຽງສກາວະແທ່ງໆທີ່ “ກຳຫນດຽວໜ້າວົງອຍ່າງສຳຄັງ” (ສັບໝາ)
ໃຫ້ຊັດຄມແມ່ນຕ່ອສກາວະນັ້ນໆ ທາກກຳເຮົາເກີນເປັນອັນ “ວາງຫີ່ວ່າງລົງ” ກີຈະ
ສຳເຮົາເພີມ “ກວາມວ່າງ” ໃນໄຈເປັນລຳດັບໆໄປຕາມຮູ້ານຸ້າຈະແໜ່ງ “ສຸລູ່ມູດ”

ໃນ “ງຸພສຸລູ່ມູດສູງຕະຫຼາດ” ພຣະພູທະເຈົ້າໄດ້ທຽບອືບຍໍໄລ່ລຳດັບໃຫ້ເຂົ້າໃຈ
ຖື່ງ “ກວາມວ່າງ” ຢ່ອງ “ສຸລູ່ມູດ” ຕັ້ງແຕ່ຫຍານເທີຍກັບວັດຖຸໄປກະທຳ “ອຽນປີ”
ສຸດທ້າຍ ນັ້ນກີ່ມີເມື່ອຜູ້ນັ້ນ “ວາງຫີ່ວ່າທີ່ໃຈໃໝ່ນີ້ມີຕິດຢີດ” (ອມນສຶກໂຮຕີ) ກີຈະ
“ວ່າງ” ຈາກການກຳຫນດຽວໜ້າວົງຫຍານໄປຕາມລຳດັບ ກະທຳ “ວ່າງ” ຈາກກີເຄສາສະ
ທັ້ນມີດ ໄດ້ແກ່ ການໄມ້ມີ “ການສາວະ..ກວາສາວະ..ອົງປະກາດ” ເປັນທີ່ສຸດ ແນ້
ຈະທຳໄດ້ສູງສຸດຖື່ງຂັ້ນ “ສິ້ນອົງປະກາດ” ແຕ່ເນື່ອຍັງມີຊີວິຕອຍຸ່ກີ່ຍ່ອມຍັງມີ
“ອາຍຕະນະ ๖” ເປັນ “ເກົ່າອອຍຸ່ທີ່ຍັງຕ້ອງອາຫັນ” ຈຶ່ງຈະ “ຮູ້ແຈ້ງຄວາມຈົບ
ໜັ້ນທີ່” ວ່າ ດົນເຮົາ “ອະໄໄຣທີ່ຕ້ອງວ່າງ..ໃຫ້ວ່າງ..ໃຫ້ໜົມດໄປ..ຈົນກະທຳໆໄມ້ມີ”
ແຕ່ກີບຕ້ອງ “ມີ” ສກາພທີ່ຕ້ອງ “ມີອຸ່ນ” ເປັນສິ່ງທີ່ເຫັນໃນຄວາມຍັງຍຸ່ຂອງຊີວິຕ
ແລະຍັງໄມ້ “ປຣິນິພັນ”

ກໍາວ່າ “ອມນສຶກໂຮຕີ” ໃນທີ່ນີ້ ຈຶ່ງໄນໃຫ້ພຸດທິກຣມຂອງຈິຕັບໜ້າສາມັ້ນ
ເປັນ “ການທຳທີ່ໃຈທຳກັນໃຈ” (ມນສຶກ) ຂອງຕົນ “ອ່າງປະປັບປຸດລ່ອງແທ້, ແນຍາຍ
ຢືນ (ໂຢືນໂສ) ດັ່ງນັ້ນ “ອມນສຶກໂຮຕີ” ທ້າຈະໃຫ້ຊັດເຈນຄຸນຮອບ ກີ່ຕ້ອງໜ້າຍຄວາມ
ວ່າ ທ່ານໄສໄລຍ້ອ່າຍ່າງຍິ່ງ ດ້ວຍໜ້າກລ່າວກີ່ມີ ທ່ານໄສໄລຍ້ອ່າຍ່າງລົກໜຶ່ງກັນສກາພ
ທີ່ຈະ “ໄມ້ໄໝ້ມີອາການນັ້ນໆ ຢ່ອງສກາວະນັ້ນໆ” ໃນລົດຍິ່ງໆນັ້ນ ນັ້ນເປັນເຮືອງຂອງ
ນັກສຶກຍາຂັ້ນໂລກຸຕະປົນຕັກຈິຕິວິສຸລູ່ມູດທີ່ຕ້ອງມີ “ວິຈ່ານ” ອັນນີ້ໃຊ່ສາມັ້ນ

ກາຮູ້ຈັກ “ກວາມວ່າງ” ທີ່ຈະກ້າວໄປສູ່ “ກວາວແລ້ວກີ່ວ່າງລົງ” ໄປຕາມລຳດັບ
ສູງຂັ້ນໆ ກະທຳຖື່ງ “ກວາມວ່າງ” (ສຸລູ່ມູດ) ຈົນສູງສຸດ ຈຶ່ງເປັນເຮືອງສຸດຍອດແໜ່ງ
“ວິຈ່ານ” ຂອງພູທະ ຜົ່ງກີ່ກີ່ “ວິຈ່ານ” ນັ້ນເອງທີ່ຈະເກີດໄປພຽມກັນ “ມານ”
ເພຣະ “ມານ” ກີ່ຕ້ອງຄວບຄູ່ໄປກັນ “ປຸ່ມໝາ” ລາດໄມ້ໄດ້ ຕາມທີ່ໄດ້ຢ້າກັນມາແລ້ວ

และ“ปัญญา”ก็คือ ตัวที่จะต้องเจริญเป็น“วิชชา”ทั้งหลาย ซึ่งก็คือทั้ง ๕ วิชชา นั่นแหล่ะ กระทั้งครบสมบูรณ์สุด

★ สามบัต-บารม-อายตนะ

“อากาศ”ก็คือคำหนึ่งที่แปลว่า“ความว่าง” ซึ่งในขณะนี้เป็นการซึ่ง ถึง“ความว่าง”ของอารมณ์ในจิต ที่“ว่าง”ยิ่งกว่า“อุเบกษา”ไปเสียอีก ที่จริง คำว่า“อุเบกษา”ก็คือภาวะ“ความว่าง”โดยแท้กันแล้ว ซึ่งเป็น“ความว่าง” ในขั้น“รูปฌาน” พอ“ความว่าง”เข้าขั้น“อรูปฌาน”ก็ใช้คำว่า“อากาศ”

หากสังเกตดีๆ จะเห็นว่า สภาพของ“อรูปธรรม”ขั้นนี้ท่านหมายถึง “อายตนะ” กันที่เดียว ความว่างขั้นนี้จึงเป็น“อาการสามัญอายตนะ” แม้มีใน “อรูปฌาน” ขั้นต่อๆไปก็เป็น“อายตนะ”ทั้ง ๔ ภาน

ความรู้เรื่อง“อายตนะ”ในขั้น“อรูปฌาน”นี้สำคัญอย่างยิ่ง เพราะ เป็น“การรู้ยิ่งถึงความเป็น‘อายตนะ’ที่บริสุทธิ์จากกิเลส” นัยเดียวกันกับที่ได้ บอกมาแล้วในเรื่อง“จิตแท้” ที่บริสุทธิ์ ซึ่งลึกซึ้งสุขุมยิ่งนัก

ดังนั้นคำว่า“อายตนะ”นี้จะลึกซึ้งไปจนถึงปลายสุดขั้น“สามบัต ๒” ก็จะเหลือแค่“อายตนะ ๒” ที่เป็นลักษณะสุดท้าย อันได้แก่ “เนวสัญญา-นาสัญญาอยตนะสามบัต” และ“สัญญานาเวทยิตนิโรช”ซึ่งพระพุทธเจ้าตรัสว่า “อายตนะ ๒ ประการนี้ คือ เนวสัญญานาสัญญายตนะสามบัต และสัญญา เวทยิตนิโรช ต่างก็อาศัยกันและกัน เรากล่าวว่า กิจมุ่นได้ภาน ผลัดในการเข้าสามบัต ผลัดในการออกจากสามบัต เข้าแล้วออกแล้ว พึงกล่าว อายตนะ ๒ ประการนี้ได้โดยชอบ” [พระไตรปิฎก เล่ม ๒๓ ข้อ ๒๔๐]

ในตอนท้ายที่ว่า “ กิจมุ่นได้ภาน ผลัดในการเข้าสามบัต ผลัดในการออกจากสามบัต เข้าแล้วออกแล้ว พึงกล่าว อายตนะ ๒ ประการนี้ได้

โดยชอบ”นี้ หมายความว่า ผู้มี“วิชชา”พร้อมทั้งรู้ทั้งทำได้ของตนจริงแล้ว กล่าวคือ“เข้ามานที่สูงขึ้นได้แล้ว” และ“ออกจากภานที่ต่ำกว่าได้แล้ว” อย่างชำนาญ เพราะรู้ของตน เป็นได้ที่ตนสมบูรณ์ ก็ย่อมจะกล่าวจะ อธิบายจะซึบอกผู้อื่นได้โดยชอบ โดยถูกต้อง โดยเป็นจริง

“สามาบัติ”หมายถึง การปฏิบัติในสามารถมีความเป็นมาณแต่ละขั้นๆ หรือภาวะเป็นผลสูบประณีตของการปฏิบัติที่พึงบรรลุสำเร็จ

และภาษาที่เรียกันว่า “เข้ามาน” หรือ “ออกภาน” นั้น มันมีทั้งที่หมายถึงชนิดแบบพุทธ กับมีทั้งชนิดหมายถึงแบบถ่ายทอดสั่งต่างกันແน່ เพาะะโดยสัจจะความเป็น“ภาน”ของหั้งสองนั้นมีลักษณะต่างกันอยู่แล้ว

“ภาน”แบบของพุทธนั้น ปฏิบัติทุกอริยาบถในชีวิตปกติ ภานที่ได้จะไม่ต้องทำการสะกดจิตหลับตา“เข้ามาน”แบบเข้าสู่ gwang k’ จึงจะนับ เป็นภาน และเมื่อเป็น“ภาน”ที่เข้าขั้น“อัปปนาสามาชิ”แล้ว ก็ไม่ต้องเข้า ต้องออกอีก เพราะ“ภาน”เป็นปกติอยู่ในตัวเลย หรือเป็นอัตโนมัติแล้ว

แต่ภานแบบถ่ายทอดสั่งนั้น ต้องสะกดจิตหลับตาเข้าสู่ gwang k’ จนเป็น ภาน มิใช่ปฏิบัติตาม“มรรค องค์ ๘”แบบพุทธ จึงมิใช่“ภาน”ที่มีได้บน ลีมตาโพลงๆปกติตลอดเวลาแบบพุทธ และครั้นออกจากภานออกจาก gwang k’ ก็เรียกว่า“ออกภาน” หากจะมีภานอีกที่ต้องสะกดจิต“เข้ามาน”กันใหม่

“เข้ามาน-ออกภาน”แบบถ่ายทอดสั่ง หมายเอาว่า เมื่อสะกดจิต เข้าไปสู่ความเป็นภานใน gwang k’ ได้ ก็นับເเจาลักษณะอย่างนี้ว่า เป็นการ “เข้ามาน” และเมื่ออกจาก gwang k’ ภาน ก็นับว่าอย่างนี้ เป็นการ“ออกภาน”

ส่วน“เข้ามาน-ออกภาน”แบบพุทธนั้นหมายเอาว่า เมื่อปฏิบัติ จน สามารถเป็นภานขั้นต้นได้ นั่นคือ “เข้ามาน” และต้องปฏิบัติ“ภาน”ที่เข้า ถึงนี้ให้แข็งแรงมั่นคงเป็น“อัปปนาสามาชิ” จากนั้นก็ต้องปฏิบัติออกจากภาน ขั้นที่ได้แล้วนี้ เจริญเข้าสู่ภานขั้นสูงขึ้นต่อไป นี้คือ “ออกภาน” เป็นการ

ออกจากภาระขั้นต้นที่ได้แล้วหรือขั้นที่ต่ำกว่า เข้าสู่ภาระขั้นที่สูงกว่าต่อๆไป

ดังนั้น คำตรัส(เล่ม ๒๓ ข้อ ๒๔๐)ที่ว่า “**ภิกขุทั้งหลาย ด้วยประการ
จะนี้แล สัญญาสามาบดี มีเท่าได สัญญาปฏิเวชก์มีเท่านั้นดูกรภิกขุทั้งหลาย
อายตนะ ๒ ประการนี้ ก็อ เนวสัญญานายสัญญายตนสามาบดี ๑ สัญญาวาทียิต-
นิโรธ ๑ ต่างอาศัยกัน ดูกรภิกขุทั้งหลาย เรากล่าวว่า อายตนะ ๒ ประการนี้
อันภิกขุผู้เข้ามา ผู้adalในการเข้าสามาบดี และadalในการออกจาก
สามาบดี เข้าแล้วออกแล้ว พึงกล่าวได้โดยชอบ”**

จึงเป็นคำตรัสที่ระบุชัดว่า “อายตนะ” ก็คือ “สามาบดี” ก็คือ “การเข้า
มา-ออกจากภาระ” ก็คือ ผู้จะพูดถึงได้โดยชอบ หรือพูดได้อย่าง “สัมมา” หรือ
เป็นผู้สาวะชายได้อย่างชัดเจนถูกต้องดี ก็จะต้องเป็นผู้ที่ผ่านการมี “สามาบดี”
มี “ภาระ” มีการ “เข้ามา-ออกจากภาระ” นั้นๆ ผู้บรรลุถึงจะ **กำหนดครรช “ภาร” หรือ “สามาบดี” ที่เรา
ได้ (สัญญาสามาบดี)** แค่ไหน ท่าได ก็ย่อมสามารถ **กำหนดครรช “ผลที่บรรลุธรรม
อย่างรู้แจ้งแห่งผลลัพธ์”** (สัญญาปฏิเวช) ท่าที่เราได้จริงเป็นจริงเท่านั้นๆ

นัยสำคัญของคำตรัสที่ว่า “สัญญาสามาบดี มีเท่าได สัญญาปฏิเวช ก็
มีเท่านั้น” นั่นคือ ทรงบ่งบอกถึงว่า ผู้มีภาระแล้วยอมมีปฏิเวช ซึ่งเป็นผล
อยู่ในตนไปตลอด ไม่ต้องปฏิบัติใหม่ ไม่ต้องทำอาใหม่อีก และผู้มีสามาบดี
หรือมี “ภาร” ท่าได ก็จะมี “การบรรลุธรรมอย่างรู้แจ้งแห่งแห่งผลลัพธ์” (ปฏิเวช)
ท่าหนึ่น ดังนั้นผู้ไม่มี “สามาบดี” ก็ไม่มี “ปฏิเวช” จึงไม่สามารถ “กำหนดครรช” (สัญญา)
ความเป็น “สามาบดี” ความเป็น “ปฏิเวช” ที่เป็นของจริงได้อย่างเป็นสังจะ

ด้วยเหตุนี้ ผู้ที่ไม่มี “สามาบดี” และไม่มี “ปฏิเวช” แม้จะกล่าวจะอธิบาย
จะพูดถึง “สามาบดี” ถึง “ปฏิเวช” ก็พูดโดยมิชอบ หรือพูดได้อย่างไม่ “สัมมา”

**ซึ่ง “สามาบดี” หรือ “ภาร” ที่พระพุทธเจ้าตรัสนี้ ก็ชี้ชัดว่า เป็น “สามาบดี
หรือ “ภาร” แบบพุทธอย่างแน่นอน ไม่ใช่แบบধायีดานส เพาะคำตรัสของ**

พระพุทธเจ้ายืนอยู่ตั้งๆว่า สมานบัตنيมีจันถึง“สัญญาเวทยิตนิโรธ”

อัน“สัญญาเวทยิตนิโรธ”นั้น คือ“สมานบัตบันที่ ๆ” ปัจจมีในแบบ พุทธโดยเฉพาะเท่านั้น ในแบบอื่นลักษณะใด ไม่มี

จะนี้เอง หากมิใช่ผู้บรรลุ“สมานบัต”ได้จริง ก็จะกล่าวว่าสักจะของ พุทธได้โดยยาก ได้อย่างไม่ชัดเจนไม่ถูกต้อง หรือได้โดยมิชอบ(มิอาจ) เป็นแน่แท้

จุดที่ต้องขอ芽ไว้อ้างสำคัญก็คือ ผู้บรรลุถึง“ความดับ”ขั้นสุดยอด ที่ซึ่งอว่า“สัญญาเวทยิตนิโรธ”นี้ พระพุทธเจ้าระบุอยู่ชัดๆว่า ยังมี“อายตนะ”ทำงาน มิใช่“ผู้ดับลินอายตนะหรือดับลินเครื่องรู้และสิ่งที่รู้” แต่เป็นผู้มี “เครื่องรู้และสิ่งที่รู้”(อายตนะ)ทำงานน้ำที่เป็นปกติทั้งภายนอกและภายใน ตามที่ระบุอยู่ในโนท่าว่า “อายตนะ” ย่อมชี้ไปยังน้ำ ตา, หู, จมูก, ลิ้น, กาย, ใจ ที่เป็น “อายตนะภายใน” ก็ยังทำงานเหล่านี้, ได้ยินเสียง, ได้กลิ่น, รับรู้สี, รู้สึก ต่อสัมผัสทางกายและรู้อารมณ์ทางใจ ที่เป็น “อายตนะภายนอก” อยู่ครบครัน ดังนั้น “ความรับรู้ที่เป็นความรู้สึก”(เวทนา) และ “ความรับรู้ ที่เป็น การจำได้หมายรู้”(สัญญา) อันทำงานปฏิสัมพัทธ์กับอายตนะก็ต้องทำงานน้ำที่อยู่ด้วย อายตนะนี้ยังสำคัญ

ซึ่งมีการ “ดับเวทนา-ดับสัญญา”ด้วย แต่..ก็ยังมีเวทนา มีสัญญาอยู่ กล่าวคือ ผู้ปฏิบัติได้เรียนรู้พิจารณา “เวทนาในเวทนา” แล้ว “ดับเวทนา”ที่เป็น “เคลื่อนตัวเวทนา”(ความรู้สึก หรืออารมณ์ หรือ EQ ที่เป็นโลเกีย) ไปตามลำดับจริง หรือ “ออกจากโลเกียที่เป็นกามอยุในเวทนา”(根除ทั้งหมดสติ-เวทนา ซึ่งหมายถึงอารมณ์ หรือ EQ ที่เข้าสู่โลกุตระเป็นอวิไชยาได้เป็นลำดับๆ และสามารถ “ดับสัญญา”ที่เป็น “กพ” หรือเป็น “สัญญา” แต่ละขั้นๆสูงขึ้นๆ ไปได้ ตั้งแต่ “รูปสัญญา” ต่างๆ ไปกระทำ “อาการسانัณญาณสัญญา” และ “แนวสัญญาณสัญญาณสัญญา” เมื่อ “ดับเวทนา-ดับสัญญา” มาตาม

คำดับจนถึงที่สุดก็“มีนิโรค”ซึ่งเป็น“นิโรค”แบบพุทธ มีสภาพในค่าสนา พุทธเท่านั้น ที่เรียกด้วยภาษาว่า“สัญญาเวทย์ตินิโรค”

พระพุทธเจ้าตรัสไว้แล้วว่า “สัญญาเวทย์ตินิโรค” เป็น“อายตนะ”

ดังนั้น“สัญญาเวทย์ตินิโรค” จึงมีใช้“ดับสัญญาดับเวทนา”แบบ พาชีอ เป็นผู้ไม่มีทั้ง“ความรู้สึก”คือ ดับ“เวทนา”สิ้นความรู้สึกใดๆ ลงหมัดเกลี้ยง และไม่มีทั้ง“การจำได้หมายรู้” คือ ดับ“สัญญา”สิ้นการจำได้หมายรู้สันนิษ“สัญญาเวทย์ตินิโรค”ของพุทธที่เป็น“สัมมาทิฏฐิ”ไม่เป็น เป็นนั้นแน่ๆ

“สนาบตติ”แบบพุทธจึงเป็นเรื่องละเอียดลึกซึ้งยิ่ง เพราะที่สุดผู้มี สมานบตถึงขั้นสัมบูรณ์(absolute)ขั้นนี้“สัญญาเวทย์ตินิโรค”หรือสมานบตขั้น “ดับสนิท”เป็น“นิพพาน” ซึ่งได้ดับเวทนา-ดับสัญญาตามทฤษฎีหลัก คือ“โพธิปักจิยธรรม ๓๗”เป็นลำดับมาจริงอย่าง“สัมมาทิฏฐิ”จนถึงขั้นสุด “ดับสัญญา” ในขั้น“แนวสัญญานาสัญญาดับสัญญา”แล้วนั้น พระพุทธเจ้า ก็ทรงยืนยันว่า **ยังมี “อายตนะ”**

คนที่ยัง“มีอายตนะ”ก็หมายความว่า ผู้นั้นยังมี“ความรับรู้”ทั้ง ทวารนอกและทวารในครบ ๖ ทวาร เพราะ“อายตนะ ๖”นั้นคือ “เครื่องรู้ และสิ่งที่รู้” ซึ่งมีทั้ง“อายตนะภายนอกและอายตนะภายใน”ที่ยังทำงานอยู่ ครบ จึงจะรับเชื่อมต่อเมื่อ“อายตนะภายนอก”ได้ หากไม่ทำงาน ก็ไม่สามารถ มี“สิ่งที่รู้”คือ อายตนะภายนอก” อันได้แก่ “รูป,เสียง,กลิ่น,รส,อารมณ์”ที่ เกิดจากสัมผัสทางกาย,อารมณ์ที่เกิดจากสัมผัสทางใจ”ได้ ดังนั้น “เครื่องรู้” คืออายตนะภายใน”อันได้แก่ “ตา,หู,จมูก,กลิ่น,กาย,ใจ”นั้น ก็จะต้องเปิด ทวารขึ้นรับวิธีรับรู้อยู่ทุกทวารสัมบูรณ์ จึงจะ มี“อายตนะภายนอก”ที่จะเห็น รูป..ได้ยินเสียง..ได้รับรส..รับรู้สัมผัสทางกายและรับรู้สัมผัสทางใจ

หากผู้ใดปิดทวาร & หรือทวาร ๖ เสียงแล้ว ก็ย่อมจะไม่สามารถมี

“อายุตนะภายนอก”ที่จะเกิดเป็น“รูป,เสียง,กลิ่น,รส,อารมณ์ที่เกิดจากสัมผัสทางกาย,อารมณ์ที่เกิดจากสัมผัสทางใจ”ได้ແນ່ງๆ แม้มจะปิดແຕ່ทวาร ៥ เหลือทวารที่ ๖ คือ “ใจ”รับรู้อยู่แค่ทวารเดียว ก็ถือเป็นคนไม่มี“อายุตนะภายนอก” คือ“ตา,หู,จมูก,ลิ้น,กาย”ไปอยู่นั่นเอง

แต่พระพุทธเจ้าก็ไม่ได้ตรัสว่า“มีอายุตนะภายนในทวารเดียว”คือ“ใจ” เปิดรับรู้อยู่เพียงเท่านั้น พระองค์ตรัสไว้วัดด้วยคำว่า“อายุตนะ ๖”เต็มๆ ไม่มีเงื่อนไขใดๆ ดังนั้น ก็ต้องหมายถึง การ“มีอายุตนะ”อย่างสมบูรณ์ พร้อมทั้งภายนอกและภายนใน

เรามาดูจากพระไตรปิฎก เล่ม ๑๔ ข้อ ๓๔ จุพสัญญตสูตร เพิ่มอีก ก็ได้ จะได้เห็นชัดเจนยิ่งขึ้น

“ดูกรอาบนห์ ประการอื่นยังมีอีก กิกษุไม่ใส่ใจหากิญจัญญาตัน-สัญญา ไม่ใส่ใจแนวสัญญานาสัญญาตันสัญญา ใส่ใจแต่สิ่งเดียวเฉพาะ เจโตสماธิอันไม่มีนิมิต[ภาวะเดียวกันกับ“สัญญาเวทยิตนิโรช”] จิตของเชอย่อ แล่นไป เลื่อนไป ตั้งมั่น และนึกน้อนมอญู่ในเจโตสماธิอันไม่มีนิมิต เชอ จิງรี้ชัดอย่างนี้ว่า เจโตสماธิอันไม่มีนิมิตนี้แล ยังมีปัจจัยปรุงแต่ง ງูใจ ได้ ก็สิ่งใดสิ่งหนึ่งที่ปัจจัยปรุงแต่ง ງูใจได้นั้น ไม่เที่ยง มีความดับเป็นธรรมชาติ เมื่อเชอร์อื้อย่างนี้เห็นอย่างนี้ จิตย่อลงหลุดพ้นแม่จักรกามาสวะ แม้จากกามาสวะ แม้จากอวิชชาสวะ เมื่อจิตหลุดพ้นแล้ว ย่อมมีญาณรู้ว่า หลุดพ้นแล้ว รู้ชัดว่าหากิสิ้นแล้ว พระหมջรรรอยอญู่จบแล้ว กิจที่ควรทำ ได้ทำสำเร็จแล้ว กิจอื่นเพื่อความเป็นอย่างนี้มีได้มี [เป็นอรหันต์]

เชอจิງรี้ชัดอย่างนี้ว่า ในญาณนี้ ไม่มีความกระวนกระวายชนิดที่ อาศัยกามาสวะ ชนิดที่อาศัยกามาสวะและชนิดที่อาศัยอวิชชาสวะ มีอยู่ ก็แต่เพียงความกระวนกระวาย ก็อ ความเกิดแห่งอายุตนะ ๖ (สภาพตนะ) อาศัยภายนี้เอง เพราะมีวิตเป็นปัจจัย เชอร์ชัดว่า สัญญา นี้“ว่าง”จาก

กามาสภาวะ สัญญาณ “ว่าง” จากภาวะสภาวะ สัญญาณ “ว่าง” จากอวิชาสภาวะ และรู้ชัดว่า มีไม่ว่างอยู่ ก็คือ ความเกิดแห่ง อายตนะ อาศัยภัยนี้เอง เพราะชีวิตเป็นปัจจัย

ด้วยอาการนี้แหละ เชอจีพิหารณาเห็น “ความว่าง” นั้น ด้วยสิ่งที่ ไม่มีอยู่ ในเจตสมานิษัตน์เลย และรู้ชัด สิ่งที่เหลืออยู่ ในเจตสมานิษัตน์ [เจตสมานิธิ] ก็อ ภาวะเดียวกันกับ “สัญญาณว่างชินโนโรช”] อันยัง “มีอยู่” ว่า “มี” ดูกรอาบน้ำที่ แม้อ่างนี้ เป็นการก้าวลงสู่ “ความว่าง” ตามความเป็นจริง ไม่คลาดเคลื่อน บริสุทธิ์ ของกิริมุนั้น”

เนื้อความทั้งหมดนั้นชัดเจนใช้ใหม่ว่า ท่านกล่าวถึงสภาพความเป็น “อรหันต์” นั่นคือ ผู้เป็นอรหันต์ ที่ยังไม่ตาย ไม่สิ้นชีวิต ไม่ปรินิพพาน ย่อมมีภาวะที่ “ยังมี” อยู่ โดยเฉพาะมีความรับรู้ หรือมี “จิต” ที่ทำงานอยู่ เป็นปกติของคนทั่วไปครบ “อายตนะ” อย่างรู้ยิ่งลึกซึ้งยิ่งด้วยเช้า

ซึ่งจะมิใช่ว่า ผู้บรรลุขั้น “ดับสนิท” (นิโรช) แล้ว หรือผู้บรรลุ “เจต-สมานิธิ อันไม่มีนิมิต” หรือบรรลุ “สัญญาณว่างชินโนโรช” แล้วก็ ไม่มีอะไร เลย ไม่มีแม้แต่ความรู้สึกใดๆ ไม่มีความรับรู้ใดๆ กันเลย หรือแบบ “ดับอายตนะ” ตามที่แปลกันว่า “ดับเวทนา-ดับสัญญา” หมวดสิ่น ซึ่งถ้า “ดับเวทนา-ดับสัญญา” หมวดสิ่น ก็คือ “อสัญญา” (ไม่มีความรับรู้)

“อสัญญา” ก็อ สภาพไม่รับรู้อะไรเลย ดับสนิทหมวดทั้ง “ความรู้สึก” (เวทนา) ดับสนิทหมวดทั้ง “การกำหนดรู้” (สัญญา) เท่ากับวัตถุไม่มีชีวิต

แล้วมักจะเข้าใจกันว่า ผู้มี “นิโรช” หรือมี “สัญญาณว่างชินโนโรช” นั้น ก็คือผู้ที่อยู่ใน “กวังค์” หรืออยู่ในสภาพนั่งหลับตาอยู่ในสภาพภายในเท่านั้น จึงจะเป็นผู้มี “นิโรชสมานบัติ” และการมี “นิโรช” ก็คืออาการของ “นิพพาน” ขณะนั้น ผู้มี “นิโรช, นิพพาน” ก็คือ “อรหันต์” ก็มีเฉพาะตอนอยู่ในกวังค์แค่นั้น เพราะความหมายของ “ด่าน” หรือ “สมานบัติ” แบบไม่ใช่พุทธที่ขาดหมาย

ถึงกันอยู่ทั่วไป คือ “ภานหรือสมานบต” ต้องมี “การเข้าภาน” และมี “การออกจากภาน” ซึ่ง “เข้าภาน” ก็เข้าไปอยู่ในภังค์เฉพาะตอนที่หลับตาด้วย หารไม่รับรู้ภายนอก นั่นเอง ที่เป็น “สมานบต” หรือเป็น “ภาน” จึงจะถึงขั้น มี “นิโรค” ได้ เสรีจแล้วก็ต้อง “ออกจากภานออกจากสมานบต” ไม่เป็นคน ไม่มี “ภาน” ไม่มี “สมานบต” ก็เท่ากับ “ไม่มีนิโรค” หรือ “ไม่มีความดับ”

ในขณะที่ไม่มี “ภาน” ไม่มี “นิโรคสมานบต” อย่างนี้ มันก็เท่ากับว่า ไม่มี “นิพพาน” เป็นคนลืมตาไม่มี “ภาน” ไม่มี “สมานบต” โดยเฉพาะไม่มี “นิโรคสมานบต” อันหมายถึง “ภาวะสงบขั้นดับสนิท” หรือหมายถึง “ความเป็นนิโรค” เพราะต้อง “ออกจากภานออกจากสมานบต” เมื่อ “ออกจากภาน ออกจากสมานบต” ก็เลย “มีนิโรค” ไม่ได้ ถ้าจะมี “นิโรค” ก็ต้องเมื่อทำการ “เข้าภานหรือเข้าสมานบต” เอาใหม่อีก และต้องสามารถปฏิบัติจนถึงขั้น “เข้านิโรค” ใหม่ให้ได้ จึงจะเป็นผู้มี “นิโรค” มี “ความดับสนิท” มีคุณภาพ ถึงขั้นที่เรียกว่า “นิพพาน”

เมื่อเป็นดังนี้ “นิโรค” หรือ “นิพพาน” หรือ “ความดับสนิท” ก็มีได้ เนพะขณะอยู่ในสภาพ “ภังค์” แค่นั้นเท่านั้น ตอนออกจาก “ภังค์” ออกจาก “ภาน” หรือออกจาก “ความดับสนิท” มีสามัญชีวิตปกติก็ต้อง “ออกจากนิโรคสมานบต” ไม่เป็นคน “ไม่มีนิโรค” มันจึงเท่ากับว่า “นิโรค, นิพพาน” นั้น มีได้เป็นคราวๆ ไม่ตลอดไป ถ้าจะมีได้ก็ตอน “เข้าสมานบต” เอาจึงจะได้ ดังนั้น การเป็น “อรหันต์” ก็เป็นได้แค่ตอน “เข้านิโรคสมานบต” เท่านั้น

“สมานบตหรือนิโรค” ที่ “นิจชาทิฏฐิ” ก็เป็นดังที่ว่ามานี้แหละ และ โบราณอาจารย์ผู้พุดผู้อธิบายธรรมะที่อธิบายความเป็น “ภาน” เป็น “สมานบต” ที่สุดอธิบายถึงขั้น “นิโรค” ที่มีนัยดังว่ามานี้ จึงเป็นผู้พูด “โดยมิชอบ” เพราะเป็นการพูดการอธิบายถึง “สมานบตหรือนิโรค” อย่าง “นิจชาทิฏฐิ” แล้วก็สอนถ่ายทอดให้เชื่อตามๆ กันมา แม้ปัจจุบันนี้ก็ยังเข้าใจกันอย่างนี้

เชื่อกันอย่างนือยุ่นกain วงการพุทธศาสนา

ซึ่งการอธิบาย “นิโรธสมานบัติ” หรือ “สัญญาเวทยิตนิโรธ” ชนิดที่ “ดับ” แบบพาชื่อ คือ “ดับทั้งเวทนารดับทั้งสัญญา” ไม่เหลือ “ความรับรู้ ไม่เหลือความรู้สึก” กันเลยนี้ มันก็เท่ากับ ไม่มี “อายตนะ” ใดๆ นั่นเอง

“อายตนะ” หมายถึง เครื่องรู้ที่ยังติดต่อทำหน้าที่ “รู้” และสิ่งที่ “รู้” เมื่อพระพุทธเจ้าตรัสว่า ยังมี “อายตนะ” นั่นย่อมหมายความว่า ยังมี “การรู้อยู่” ทั้งภายนอกและภายใน เพราะ “อายตนะ” นั้นคือ เครื่องรู้ที่ เชื่อมต่อการรู้ทั้งภายนอกและภายใน ดังที่ได้อธิบายผ่านมาแล้ว

ดังนั้นผู้ใดพูดแล้วทำให้คนเข้าใจผิดว่า ผู้เข้าถึง “สัญญาเวทยิตนิโรธ” แล้วไม่มี “การรับรู้อะไรเลย์” หรือไม่มี “อายตนะ” ก็เท่ากับพูดให้คนเห็นผิด ว่า “สัญญาเวทยิตนิโรธ” ไม่ใช่ “อายตนะ” จึงเป็นการพูด “โดยมิชอบ” ด้วยประการจะนี้

ตอนนี้เอาไว้แค่นี้ก่อน ไว้ค่อยขยายความเรื่องเกี่ยวกับ “อายตนะ” กันอีกทีในโอกาสข้างหน้าก็แล้วกัน โดยเฉพาะ “อายตนะ ๒” สำคัญทายสุด

★ สมบัติ (การเข้ากານ)-ว්‍යුහ (การอออกານ)

ขอย้อนไปอธิบายต่อที่ค้างไว้ว่า เมื่อรู้จัก “ความว่าง” ที่จะก้าวไป สู่ “การว่าง” และว่า “ว่าง” (สุญญตา) ไปตามลำดับค่อยๆ ประณีตขึ้นๆ ก็จะได้ “ความว่าง” ที่บริบูรณ์สูงขึ้นๆ ไปจนถึงที่สุดแห่ง “สุญญตา” (ความว่าง)

ดังนั้น ท่านผู้ฝ่ากูมินาถึงขั้นนี้ เมื่อ “ปล่อยวางอุเบกษา” สำเร็จ จึงถึงสภาพ “ว่าง” ลงจริงๆ อีกขั้นหนึ่ง สภาพนี้ก็คือ “อาการسانัณญาตนะ”

“อาการسانัณญาตนะ” แบบพุทธนี้ หมายถึง “สภาพอาการของ จิตในจิตเท่านั้น” ที่มีการเปลี่ยนจากจิตสภาพหนึ่ง “ว่าง” ลงจาก “จิต” อีก

สภาพนี้ หมายความว่า “จิต”นั้นอาจว่างลงๆ มิใช่ “จิต”เดินเข้าไปอยู่ใน “gap” แห่ง “ความว่าง” ที่เป็นแค่เป็นสถานที่ใดๆ

“จิต”ที่เป็น “อุเบกษา” นี้ เป็นสภาพ “ความว่าง” บนภาคหนึ่งแล้ว เมื่อทำให้ “ว่าง” ยิ่งๆ ลงไปอีก ก็ยิ่ง “ว่าง” ยิ่งๆ ขึ้น ภาษาเรียกว่า “อากาศ”

ผู้ที่สามารถทำการ “ปล่อยวาง” หรือสามารถ “ล่วง” รูปสัญญา ขึ้น ‘อุเบกษา’ นั้น ท่านจะเป็นใจ มี “อารมณ์” ออยู่อย่างไร มาฟังพระพุทธเจ้า ตรัสถึง “ความว่าง” (สุญญตา) จาก “จุฬสุญญตสูตร” ในพระไตรปิฎก เล่ม ๑๔ ข้อ ๓๓๓-๓๔๒ ดูบ้าง ก็จะเข้าใจได้ดีขึ้น ไม่นากก็น้อย

ข้อ ๓๓๔ พระองค์ตรัสว่า

“ทั้งเมื่อก่อนและบัดนี้ เราอยู่มากด้วย “สุญญตวิหารธรรม” [สุญญตวิหารธรรม หมายถึง สภาพที่มี “ความว่าง” เป็นเครื่องอาศัย (วิหาร) ในชีวิต]

เปรียบเหมือน ปราสาทของมิการมารดาหลังนี้ ว่างจากชั่ง โโค ม้า และลา ว่างจากทองและเงิน ว่างจากการชุมนุมของศตรีและบุรุษ

ไม่มีว่างอยู่ ก็คือ สิ่งเดียว เนพะกิกขุสังฆเท่านั้น ฉันได กิกขุกันนั้นเหมือนกัน ไม่ใส่ใจ (omnestic) สัญญาว่าบ้าน ไม่ใส่ใจ สัญญาว่ามันนุழຍ [สัญญา หมายถึง การกำหนดครุ่นความเชิงอย่างสำคัญ]

ใส่ใจแต่สิ่งเดียว เนพะสัญญาว่า ป่า

จิตของเรอย่อ้มแล่นไป เดื่องใส่ตั้งมั่น และนึกน้อมอยู่ในสัญญาว่า ป่า เธอจึงรู้ชัดอย่างนี้ว่า ในสัญญาว่า ป่านี้ ไม่มีความกระวนกระวายชนิดที่օอาศัยสัญญาว่าบ้าน และชนิดที่օอาศัยสัญญาว่า มันนุழຍ โดย

มืออยู่กับแต่เพียงความกระวนกระวาย ก็คือ ภาวะเดียว เนพะสัญญา ว่าป่า เท่านั้น

เธอรู้ชัดว่า สัญญานี้ “ว่าง” จากสัญญาว่าบ้าน สัญญานี้ “ว่าง” จาก

สัญญาว่ามั่นนุญย์

และรู้ชัดว่า มี“ไม่ว่าง”อยู่ก็คือ สิ่งเดียวนะพำสัญญาว่าป่านท่านนี้

ด้วยอาการอย่างนี้แหละ เชอจึงพิจารณาเห็น“ความว่าง”(สัญญาตา)นั้น

ด้วยสิ่งที่ “ไม่มี”อยู่ในสัญญานั้นเลย

และรู้ชัดสิ่งที่เหลืออยู่ในสัญญานั้น อันยัง“มี”อยู่ว่า“มี”

แม้ออย่างนี้ก็เป็นการก้าวล่วงลงสู่“ความว่าง”(สัญญาตา)ตามความเป็นจริง ไม่คาดเดล่อน บริสุทธิ์ ของกิจนุนัณ ฯ

ข้อ ๓๓ “อีกประการหนึ่ง กิจมุ่นใส่ใจ สัญญาว่ามั่นนุญย์ ไม่ใส่ใจ สัญญาว่าป่า

ใส่ใจแต่สิ่งเดียว เนพะสัญญาว่าแผ่นดิน

จิตของเรอย่ออมແດلنไป เลื่อมใส ตั้งมั่น และนึกห้อมอยู่ในสัญญาว่าแผ่นดิน

เบรียบเหมือนหนังโโคที่เข้าชิงดีแล้วด้วยหลักตั้งร้อยเป็นของปราสาจากรอยย่น ฉันใด

กิจมุกฉันนั้นเหมือนกัน ไม่ใส่ใจความลุ่มๆ คอดอนๆ แห่งแผ่นดินนี้ ซึ่งมีแม่น้ำลำธาร เต็มไปด้วยตอหนานม มีภูเขาและพื้นที่ไม่สม่ำเสมอ ทั้งหมด

ใส่ใจอยู่อย่างเดียว คือ สัญญาว่าแผ่นดินเท่านั้น

จิตของเรอย่ออมແດلنไป เลื่อมใส ตั้งมั่น และนึกห้อมอยู่ในสัญญาว่าแผ่นดิน

เชอจึงรู้ชัดอย่างนี้ว่า ในสัญญาว่าแผ่นดินนี้ “ไม่มี” ความกระวนกระวาย ชนิดที่อาจสัมภัยสัญญาว่ามั่นนุญย์ และชนิดที่อาจสัมภัยสัญญาว่าป่า

“มี” อยู่ก็แต่เพียงความกระวนกระวาย คือ ภาวะเดียวเฉพาะ “สัญญา”ว่าแผ่นดินเท่านั้น

เชอรู้ชัดว่า สัญญานี้“ว่าง”จากสัญญาว่ามั่นนุญย์ สัญญานี้“ว่าง”จากสัญญาว่าป่า

และรู้ชัดว่า มี“ไม่ว่าง”อยู่ก็คือ สิ่งเดียวเฉพาะสัญญาว่าແພ่นดินเท่านั้น ด้วยอาการอย่างนี้แหละ เชอจึงพิจารณาเห็น“ความว่าง”(สัญญาต)นั้น ด้วยสิ่งที่“ไม่มี”อยู่ในสัญญานั้นเลย

และรู้ชัดสิ่งที่เหลืออยู่ในสัญญานั้น อันยัง“มี”อยู่ว่า“มี”

แม้อาย่างนี้ก็เป็นการก้าวล่วงลงสู่“ความว่าง”(สัญญาต)ตามความเป็นจริง ไม่คาดเดาก็อ่อน บริสุทธิ์ ของภิกขุนั้น ๆ ”

ข้อ ๓๖ “ประการอื่นยังมีอีก กิจมุไม่ใส่ใจ สัญญาว่าป่า ไม่ใส่ใจ สัญญาว่าແພ่นดิน

ใส่ใจแต่สิ่งเดียว เนพะ “อาการسانัญญาตสัญญา”

จิตของเรอย่อมแล่นไป เลื่อนใส่ ตั้งมั่น และนึกน้อມอยู่ใน“อาการสา-นัญญาตสัญญา” [สัญญา หมายถึง การกำหนดรู้ความจริงอย่างสำคัญ]

เชอจึงรู้ชัดอย่างนี้ว่า ใน“อาการสา-นัญญาตสัญญา”(การกำหนดรู้อย่างสำคัญในอยาตนาที่เป็น‘ความว่าง’)นี้ ไม่มีความกระบวนการร่วม ชนิดที่อาศัย“สัญญา”ว่าป่า และชนิดที่อาศัย“สัญญา”ว่าແພ่นดิน

มีอยู่ก็แต่เพียงความกระบวนการร่วม คือ ภาวะเดียวเฉพาะ“อาการสา-นัญญาตสัญญา”เท่านั้น

เชอรู้ชัดว่า สัญญานี้“ว่าง”จากสัญญาว่าป่า สัญญานี้“ว่าง”จากสัญญาว่าແພ่นดิน

และรู้ชัดว่า มีไม่ว่างอยู่ก็คือ สิ่งเดียวเฉพาะ“อาการสา-นัญญาตสัญญา”เท่านั้น

ด้วยอาการอย่างนี้แหละ เชอจึงพิจารณาเห็น“ความว่าง”(สัญญาต)นั้น ด้วยสิ่งที่“ไม่มี”อยู่ในสัญญานั้นเลย

และรู้ชัดสิ่งที่เหลืออยู่ในสัญญานั้น อันยัง“มี”อยู่ว่า“มี”

แม้อายางนี้ก็เป็นการก้าวล่วงลงสู่“ความว่าง”(สัญญาต)ตามความเป็น

จริง ไม่คิดคาดเดว บริสุทธิ์ ของกิกนุนั้น ๆ ”

มาทำความเข้าใจให้ละเอียดขึ้น ในคำสำคัญบางคำ จึงจะแจ่มแจ้ง คำแรก ไม่ใส่ใจ คำนี้บาลีว่า “อมนสิกโตรติ” ที่เราเคยอธิบายผ่านมาแล้ว หมายความว่า ทำใจ “วาง” หรือทำการ “ไม่” ในลิ่งที่ “กำหนดครั้งความจริงอย่างสำคัญ” (สัญญา) ลงไปในใจ

และคำว่า สัญญา ก็คือ กำหนดครั้งอย่างสำคัญว่าอะไรที่เราจะ “วาง” หรือจะทำการ “ไม่” กันอย่างสำคัญให้ได้

หากสามารถเข้าใจเพียงพอแท้จริง ก็จะเห็นได้ว่า “ภาน” ของพุทธนั้น มีความประณีตลึกซึ้งยิ่งนัก จนกล่าวด้วยภาษาเก็ตุเหมือนยกยื่อนชับช้อน

คงจะชัดเจ็บแล้วนะว่า ผู้ที่มี “ภาน” อย่าง “สัมมาทิปฏิ” จริงแบบพุทธนั้น มิได้หมายความว่า ต้องนั่งหลับตาสะกดจิตแล้วก็ตัด “ทวาร ๕” ไมรับรู้อะไรภายนอกไปหมด กล้ายเป็นคนมี “ความรู้สึก” (เวทนา) มี “ความกำหนด” ได้หมายรู้” (สัญญา) อญ্ত์แค่เท่ากับคนปิดหูปิดตา รับรู้ได้แต่เพียงภายในกวังค์ แล้วเรียกว่าเป็นผู้ “เข้าภาน” ซึ่งใช้ศัพท์ว่า “สามบัติ”

การมี “ภาน” แบบพุทธ จะเรียกงานกันว่า “เข้าภาน” หรือมี “สามบัติ” หรือ “เข้าสามบัติ” ก็เรียกได้ เป็นแต่่ว่าผู้มี “สามบัติ” หรือ “เข้าภาน” อย่าง “สัมมาทิปฏิ” จริงแบบพุทธนั้น มิใช่ “ผู้ตကอยู่ในสภาพรู้แต่เฉพาะในกวังค์ แห่ง “รูปภาพ-อรุปภาพ” ท่านนั้น ” ที่มีอน้อยอย่าง “ภาน” แบบถูกยึดตามส แต่ “ภาน” แบบพุทธนั้น จะอยู่ในสภาพคนเปิดทวารหั้ง ๖ ครน รับรู้ทุกสิ่งอย่างที่มา สามัคสอย่างคนที่มีสติสัมปชัญญะพึงรับรู้ได้แบบสามัคส์นี้เอง ผลการปฏิบัติ ได้ที่ทำได้สำเร็จ ก็เรียกว่า “วุภภาน” ซึ่งแปลว่า “ออกจากภานหรือล่วงพ้นจากภานหนึ่งไปสู่อีกภานหนึ่ง ” ได้แล้ว แต่ก็มีความเป็นอยู่อย่างคนสามัญที่มีตาหูจมูกลื้นภายในรับรู้ภายนอกภายนอกภาคในปกติ รู้เห็นอะไรต่ออะไร

เยี่ยงคนลีมตาตื่นเปิดทวาร ๖ ทำงานทำการอยู่ตามธรรมชาติทั่วไป เพียงแต่ว่า “คนผู้นี้เมินงาน” ซึ่งคนอื่นจะดูไม่ออก เพราะท่านผู้“เข้ามา”แบบพุทธ จะไม่อยู่ในอาการที่ผิดสามัญ เหมือนกับผู้“เข้ามา”แบบที่ไม่ใช่พุทธอื่นๆ เช่น ผ่านมาที่ไม่ใช่พุทธนั้นมีอีก“เข้ามา”จะต้องนั่งอยู่เงียบ หรือผู้เข้ามาจะต้องอยู่ในสภาพหลับตา หรือผู้เข้ามาจะต้องตัดทวาร & ไม่รับรู้“กาม กพ”ภายนอกแล้ว ต้องเข้าไปอยู่ในกวังค์รู้แต่“รูปภาพ-อรูปภาพ”เท่านั้น เป็นต้น ซึ่ง“เข้ามา”แบบพุทธมิใช่เช่นนั้น ผ่านพุทธรู้ทั้งภายนอกภายนใน

การ“เข้ามา-ออกภายน”แบบพุทธ จึงเป็นเรื่องจะรู้จะเห็นกันไม่ได้ ง่ายๆ เพราะเป็นเรื่องเฉพาะตน“รู้เองได้ด้วยตนเอง”(ปักดัง เวทิตัพโพวิญญุธ) ซึ่งคนอื่นจะดูจากอาการหรือรูปภายนอกของผู้“เข้ามา”แบบพุทธไม่ออก

ผู้มี“ภายน”แบบพุทธ ก็จะฝึกฝนให้ตั้งมั่นแข็งแรงด้วย“การเข้า ภายน”(สนาบดี)และ“ออกภายน”(วุฒิฐาน)อยู่ในอริยานถของชีวิตปกติ โดยปฏิบัติตามหลัก“มรรค องค์ ๘”หรือครบรัตน์“โพธิปักขิยธรรม ๓๗”

เป็นต้นว่า ในขณะ“คำริคิดนิក”(สังกัปปะ)ก็พยายามปฏิบัติให้เป็น “สัมมาสังกัปปะ”ให้ได้ นั่นคือ ฝึกฝนการ“เข้ามา-ออกภายน”อยู่ หรือ ในขณะ“พุด”(วาจา)ก็พยายามปฏิบัติให้เป็น“สัมมาวาจา”ให้ได้ นั่นคือ ฝึกฝนการ“เข้ามา-ออกภายน”อยู่ และในขณะ“กระทำอะไรต่างๆ” (กัมมันตะ)ก็ได้ ในขณะ“ทำงานอาชีพ”(อาชีวะ)ก็ได้ ก็พยายามปฏิบัติให้เป็น “สัมมากัมมันตะ-สัมมาอาชีวะ”ให้ได้ นั่นคือ ฝึกฝนการ“เข้ามา-ออก ภายน”อยู่ในทุกอริยานถ ขณะมีชีวิตดำเนินไปปกติสามัญ

หากปฏิบัติจนควบคุม“ความสำเร็จ”(สังกัปปะ)ได้ถึงขั้นมีสมรรถนะ อันประกอบไปด้วย“วิชชา ๕”จัดการอาการของ“ตักษะ..วิตกกะ..สังกัปปะ ..อัปปนา..พယปปนา..เขตโโซ อกินิโรปนา..วจีสั้งหารา” กระทั้งมีคุณภาพของ สามารถเชริญสูงขึ้นจาก“อัปปนา”(แหน่แหน่)ซึ่งเป็นการตั้งมั่นขั้นต้น แล้ว

ก็ตั้งมั่นแข็งแรงยิ่งขึ้นเป็น“พยัปปนา”(แบบแหน่ง)ในขันต่อมา สุดท้ายพัฒนาสูงถึงขั้น“เจตโส อภินิโรปนา”(ปักมั่น)ก็เป็นขันตั้งมั่นถาวรสุมณรณ์ จึงจะไม่ต้องปฏิบัติอีก เพราะ“ภาน”แบบพุทธนั้น ทำได้แล้วก็ได้เลย หากสุมณรณ์แล้ว ก็เป็นอัน“เป็นเอง”หรือ“เป็นชั่นนั้นเอง”เรียกว่า“ตตตา”อยู่ในตัวเองโดยไม่ต้องทำเอาใหม่อีก เป็นแล้วก็ประจำอยู่กับตัวตลอดเวลา

ซึ่งประสิทธิภาพอันพิเศษดังกล่าวนี้ในขณะที่พระอาริยะผู้ได้“ภาน”ได ขันได ที่แข็งแรงตั้งมั่นเท่าได ตามที่จริงแล้ว ก็จะเป็นอยู่ชนิดที่มีคุณภาพพิเศษเท่าที่ท่านไดสั่งสม“คุณธรรมแห่งภานจนแหงทะลุ”นั้นๆในตน ดังที่พระพุทธเจ้าตรัสไว้ในตอนท้ายฯของพระไตรปิฎก เล่ม ๒๓ ข้อ ๒๕๐ ว่า “ด้วยประการดังนี้แล ลัญญาสามาบดีมีเท่าได ลัญญาปฏิเวชก็มีเท่านั้น”

เป็นต้นว่า ท่านผู้บรรลุ“อรุปภาน”ขันที่ ๑ “อาการสามัญจากยัตตนภาน” ซึ่งเป็นขัน“ล่วงรูปลัญญา”อันพื้น“รูปภาน”ขันที่ ๔ มาได้แล้ว ก็จะเป็นอยู่ตามปกติชีวิตหรือทำงานทำการอะไรอยู่ก็ตาม ท่านจะ“มีสุข”ด้วย มี“อุเบกษา”ด้วย เพราะไดฝึกฝนจนกระทั้งครบครันด้วย“อนุปัสสี” อันมี“อนิจจา nanopassī, วิรากานุปัสสī, นิโรธานุปัสสī และปฏิโนสัตคานุปัสสī” โดยเฉพาะ“ปฏิโนสัตคานุปัสสī”(ตามเห็นความสัล Gedan)ที่มีวิสัยช่องอย่าง เป็นจริงแล้ว จึงเป็นคนผู้ทำงานอยู่ด้วย“ความเมิกบานร่าเริงชนิดมีสุขเป็นเครื่องอาศัย แต่ไม่ติดสุข, มีความวางแผน(อุเบกษา)เป็นเครื่องอาศัย แต่ไม่ติดความวางแผน” เพราะท่านเป็นผู้มี“วินดุ”(มีภูมิหลุดพ้นตามแบบพุทธ)แล้ว จริง หรือเป็นผู้สมมูลณ์ด้วย“การเข้ามานแล้วออกมานแล้ว” ซึ่ง“ลัญญาสามาบดี”มีเท่าได “ลัญญาปฏิเวช”ก็มีเท่านั้น ด้วยประการอย่างนี้เอง

ท่านมี“สุข”มี“อุเบกษา”ก็จริง แต่ไม่ติด“สุข”ไม่ติด“อุเบกษา” จึงซื่อว่า“อยู่เหนือ”(อุตตระ)ต่อสภาพที่ล้มผัสสัมพันธ์เกี่ยวข้องอยู่นั้นๆ ซึ่งเป็นปกติของชีวิตกันที่เดียว เพราะ“เป็นชั่นนั้นเอง, เป็นความจริงในตน

ตามส่วนที่ได้”(คอกตา) ไม่ต้องฝึกต้องเรียนกันอีก เป็นได้ถึงขั้นง่ายสบายแล้ว อย่าง“สามัญ” ทั้งๆที่“ภาน”ขั้นนี้ มัน“วิสามัญ”แท้ๆ

★ นิพพานเป็นสุขอย่างนี้

เพราะได้ฝึกฝนมาเพียงพอด้วย“การเสพภานนั้น”(อาเสวนा) หรือ“การทำชาๆๆกับภานนั้น”(อาเสวนा) และการเสพภานก็ย่อมได้ดีมีรส แห่ง“ธรรมรส”แน่ๆ อันมีทั้ง“สุข”ทั้ง“อุเบกษา”เป็นต้น ซึ่งต้องดีมีให้ได้

สมบูรณ์ตามที่พระพุทธเจ้าตรัสไว้ ก็อ “ให้อิນอาบชานช่านไปทั่วสรรพสก
จนไม่มีที่ไหนๆ ที่จะไม่ชุมชน” ดังนี้

เพราะฉะนั้น ผู้มี “ล้าน” แบบพุทธจึงมี “ธรรมรัตน์” ต่างๆ เช่น “สุข”
 เช่น “อุเบกษา” อ่าย เป็นธรรมลักษณะ โดยเฉพาะมี “สุข” ที่เกิดจาก “ความว่าง
 จากกิเลส” (วุปสมสุข) อญู่ ประจำในตนเล็กซึ่งแนบเนียงที่เดียว จึงขออภัยยัง
 ว่า ผลกระทบของพุทธนั้น มีทั้ง “ความพ้นทุกภาระ” และมีทั้ง “ความสุข
 โลกุตระ” ซึ่งมีการสะสมความสุขไปตลอดการฝึกฝนปฏิบัติ เป็นความสุข
 ที่พิเศษและวิเศษยิ่งขึ้นๆ [“สุข” เพราะตั้มหาลดลงๆ หรือ “สุข” เพราะ “รสองร่อง” แบบ
 โลกียะ [เบาบางลง] แม้ที่สุด “สุขอย่างยิ่ง” ในความเป็น “นิพพาน” หรือ “สุข
 อย่างยิ่ง” ในความเป็น “สัญญาเวทย์ตินิโรช” ซึ่งแปลกันว่า “ดับเวทนา–ดับ
 สัญญา” นั่นแหล่ะ

เพราะ “การดับเวทนา–ดับสัญญา” ที่ว่านี้ นั้นไม่ใช่ “ดับเวทนา–ดับ
 สัญญา” อ่าย พาซื่อ แต่เป็น “การดับเวทนา–ดับสัญญา” ชนิดที่เป็น “โลกียะ”
 ใต้สูงขึ้นไปตามลำดับ เช่น “ดับเวทนาที่เป็นเหคหลิตะ” ละ เอียดขึ้นๆ และ
 “ดับรูปสัญญา” ทุกระดับ กระทั่ง “ดับอรูปสัญญา” จนถึงที่สุด “ล่วงพ้น
 เนวสัญญา นาสัญญา ယตสัญญา” ขึ้นสู่ “สัญญาเวทย์ตินิโรช” เป็นต้น

ในขณะที่ปฏิบัติ “ดับเวทนาที่เป็นเหคหลิตะ” ใต้สูงขึ้นไปตามลำดับๆ นั้น
 ภายในจิตของผู้ปฏิบัติ “เวทนา–สัญญา” ก็ “ว่าง” จากกิเลสโลกียะ ขึ้นเรื่อยๆ
 เพราะ “เวทนา–สัญญา” ที่เป็น “โลกียะ” ถูกกำจัดไป “เวทนา” หรือ “ความ
 รู้สึก” ของผู้ปฏิบัติกับบริสุทธิ์ สะอาดจากกิเลสไปตามลำดับ ดังนั้น “ความ
 รู้สึก” จึงเปลี่ยนจาก “โลกียะ” ไปตามลักษณะที่ปฏิบัติได้ เมื่อ “เวทนา” ที่เป็น
 “โลกียะ” ดับไป “เวทนา” ที่บริสุทธิ์ สะอาดขึ้น ผ่องใส่ใหม่ขึ้น ก็เป็น
 “เวทนาแบบใหม่” ซึ่งผู้ปฏิบัติที่ “ดับเวทนาอันเป็นโลกียะ” ได้แล้วนี้ ก็ยัง
 มี “เวทนา” ยังมี “ความรู้สึก” อญู่ ไม่ใช่ “ดับความรู้สึก” ไปเลย เพียงแต่

“ความรู้สึก”นี้เป็น“อารมณ์ใหม่” อันมีที่ภูมิความเห็นใหม่ มีความยินดีในอารมณ์ชนิดใหม่ มีความสุขที่สงบเย็นชนิดใหม่แบบพุทธซึ่งเป็นคุณลักษณะของ“ความสงบ” คนละแบบกับปัจจุบัน คนละแบบกับ“ความสงบ”ตามลัทธิ大宗ถ่าย เพราะแบบพุทธนี้ ทำให้“ความรู้สึกแบบเก่าที่เป็นโลกีย์ ดับไปเปลี่ยนไปแล้วมี“ความรู้สึก”แบบใหม่ อันวิเศษกว่า เกิดขึ้นมาแทน “ความรู้สึก”หรือ“เวทนา”แบบใหม่นี้เรียกว่า “ความรู้สึกที่เป็นเวทนาของโลกใหม่” ก็อโลกที่ชื่อว่า“โลกุตระ” ซึ่งมีพั้งความดับและมีพั้งความเกิดอยู่ในตัว อย่างลึกซึ้งแม่นยำนั่นคงชัดเจน ไม่สับสน ไม่ลึกลับ

“ดับเวทนา”แบบพุทธนี้จึงมิใช่“ดับเวทนา”แบบพาชี่องรากที่อ่าโดย“ดับความรู้สึก”เข้าไปดื้อๆหงุดหงิดด้วยวิธีทำให้ความรู้สึกหงุดหงิดไม่รู้สึกอะไร หรือไม่รับรู้อะไรเลย สุดท้ายก็หลงผิดไปว่า ถ้า“ดับความรู้สึก”ลงได้ สำเร็จถึงขั้นจิตไม่รู้สึกอะไรเลย เมื่ອនก้อนหินเหมือนหònไม้ที่ไม่มี“เวทนา”หรือไม่มี“ความรู้สึก”ใดๆ แล้วก็หลงว่า..นี่แหล่ะคือ“ความสงบ” ที่เรียกว่า“นิโรธ”หรือ“ดับสนิท”ของพุทธ และหลงผิดกันว่า นี่คือ“นิพพาน”

ถ้าไตรังหงผิดเช่นว่านี้ ก็ยัง“มิจฉาทิภูมิ”อยู่

ดังนั้น เมื่อเข้าใจเรื่อง“ดับเวทนา”แบบพุทธได้แล้ว เรื่อง“ดับสัญญา หรือดับการกำหนดครรช์”ที่เป็น“โลกุตระ”ก็นยกล้ำยกันกับ“เวทนา”ที่เป็น“โลกุตระ” “สัญญา”ก็ยิ่งจะรู้ได้อย่างส่วนจะกระจั่งแจ้งชัดเจนยิ่งๆขึ้น

กล่าวว่าคือ เมื่อ“รูปสัญญา”ที่เป็น“สักกายะ” เป็น“กาม”ยิ่ง“ดับ”ไป เป็นต้น “เวทนา”หรือ“ความรู้สึก”ที่เป็น“โลกุตระ” ก็ยิ่งบริสุทธิ์สะอาด “สัญญา”หรือ“การกำหนดครรช์”ที่เป็น“โลกุตระ” ก็ยิ่งได้กำหนดครรช์ความจริงของ ประมัตธรรม(จิต,เจตสิก,รูป,นิพพาน)อย่างส่วนจะกระจั่งแจ้งชัดเจนยิ่งๆขึ้นไป ตามลำดับ ตั้งแต่“รูปสัญญา”ໄล่เรียงขึ้นไปถึง“อรูปสัญญา” จาก “อากาศานัญญา” แล้วก็“วิญญาณัญญา” แล้วก็“สัญญาณัญญา” ໄล่ขึ้นไป

ถึง“อกิญจัญญาตนะสัญญา” กระทั้งถึง“เนวสัญญานาสัญญาตนะสัญญา” ที่สุดแห่งที่สุดคือ“สัญญาเวทยิตนิโรช” นั่นคือ“ดับเวทนา—ดับสัญญา” อันเป็น“สุโนสมนัสก่อนๆ” ที่ควร“ดับ” ได้ลำดับขึ้นมาได้จริง

จึงหาใช่“การดับเวทนา—ดับสัญญา” ได้แล้ว ก็เลยกลายเป็นคน“หมดความรู้สึก—หมดการกำหนดรู้” อย่างที่เคยเข้าใจกันตื้นๆ เป็นระนาบเดียวไม่ผู้มี“นิพพาน” แบบพุทธอย่างสัมมาทิฏฐิ จึงมีความรู้สึกเป็น“สุข” แน่ เพราะพระพุทธเจ้าก็ตรัสยืนยันไว้ชัดๆ ว่า “นิพพานเป็นสุขออย่างยิ่ง” (นิพพานั้น ประ漾 สุหัง) เราก็ได้ฟูดถึงมาแล้ว และเป็น“สุข” จริงๆ ไม่ใช่เพียงโวหารด้วย

ในพระไตรปิฎก เล่ม ๒๓ ข้อ ๓๔ “นิพพานสูตร” มีคำอธิบายของพระสารีบุตรในเรื่องนี้ ว่า

“ท่านพระสารีบุตรกล่าวกับภิกษุทั้งหลายว่า ‘ดูกรอาวุโสทั้งหลาย นิพพานนี้เป็นสุข นิพพานนี้เป็นสุข’

เมื่อท่านพระสารีบุตรกล่าวอย่างนี้แล้ว ท่านพระอุทาโยได้กล่าวกับท่านพระสารีบุตรดังนี้ว่า ‘ท่านสารีบุตร นิพพานนี้ไม่มีเวทนา จะเป็นสุขได้อย่างไร’

ท่านพระสารีบุตรกล่าวว่า นิพพานที่ไม่มีเวทนานั้น แหลมเป็น‘สุข’ ดูกรอาวุโส การคุณ & ประการนี้ & ประการเป็นไฉน ก็อ รูปที่จะพึงรู้แจ้งทางตา อันน่าประถนา น่าไคร น่าพอใจ เป็นที่รัก ยั่วยวน ชวนให้กำหนด

เสียงที่จะพึงรู้แจ้งทางหู ฯลฯ

กลิ่นที่จะพึงรู้แจ้งทางจมูก ฯลฯ

รสที่จะพึงรู้แจ้งทางลิ้น ฯลฯ

โภภูริทัพที่จะพึงรู้แจ้งทางกาย อันน่าประถนา น่าไคร น่าพอใจ

เป็นที่รัก ยั่วยวน ชวนให้กำหันด้วย

การคุณ และ ประการนี้แล ดูกรอาวุโส สุ่มโสมนัสย์อมเกิดขึ้น
เพาะอาศักขการคุณ และ ประการนี้ นี้เรียกว่า การสุข

กิกขุในธรรมวินัยนี้ สังakkaram ฯลฯ บรรลุปฐมภานอยู่ ถ้าเมื่อ
กิกขุนั้นอยู่ด้วยวิหารธรรมนี้ สัญญาณสิการที่ประกอบด้วย‘กาม’ยังฟุ้งนั้น
ข้อนั้นเป็น‘อาพาธ’ของเธอ เปรียบเหมือนความทุกข์พึงเกิดขึ้นแก่บุคคล
ผู้มีความสุข เพียงเพื่อเบี่ยดเบี้ยน ฉันใด สัญญาณสิการที่ประกอบด้วย
‘กาม’เหล่านั้นยังฟุ้งนั้นแก่กิกขุนั้น ข้อนั้นเป็น‘อาพาธ’ของเธอ ฉันนั้น
เหมือนกัน ซึ่งพระผู้มีพระภาคตรัสเรียก‘อาพาธ’นั้นว่าเป็นความทุกข์

ดูกรอาวุโส นิพพานเป็นสุขอย่างไร ท่านพึงทราบได้โดยปริยายแม่นี้

อีกประการหนึ่ง กิกขุบรรลุตติยภาน ฯลฯ เพราะ‘วิตกวิจาร’สูงไป
ถ้าเมื่อกิกขุนั้นอยู่ด้วยวิหารธรรมนี้ สัญญาณสิการที่ประกอบด้วย‘วิตกวิจาร’
ยังฟุ้งนั้น ข้อนั้นเป็น‘อาพาธ’ของเธอ เปรียบเหมือนความทุกข์พึงเกิดขึ้น
แก่บุคคลผู้มีความสุข เพียงเพื่อเบี่ยดเบี้ยน ฉันใด สัญญาณสิการที่
ประกอบด้วย‘วิตกวิจาร’เหล่านั้นยังฟุ้งนั้นแก่กิกขุนั้น ข้อนั้นเป็น‘อาพาธ’
ของเธอ ฉันนั้นเหมือนกัน ซึ่งพระผู้มีพระภาคตรัสเรียก‘อาพาธ’นั้นว่า
เป็นความทุกข์

ดูกรอาวุโส นิพพานเป็น‘สุข’อย่างไร ท่านพึงทราบได้โดยปริยายแม่นี้

อีกประการหนึ่ง กิกขุบรรลุตติยภาน ฯลฯ ถ้าเมื่อกิกขุนั้นอยู่ด้วย
วิหารธรรมนี้ สัญญาณสิการที่ประกอบด้วย‘ปีติ’ยังฟุ้งนั้น ข้อนั้นเป็น^๑
‘อาพาธ’ของเธอ เปรียบเหมือนความทุกข์พึงเกิดขึ้นแก่บุคคลผู้มีความสุข
เพียงเพื่อเบี่ยดเบี้ยน ฉันใด สัญญาณสิการที่ประกอบด้วย‘ปีติ’ยังฟุ้งนั้น
แก่กิกขุนั้น ข้อนั้นเป็น‘อาพาธ’ของเธอ ก็ฉันนั้นเหมือนกัน ซึ่งพระผู้มี
พระภาคตรัสเรียก‘อาพาธ’นั้นว่าเป็นความทุกข์

ดูกรอาสาฯ นิพพานเป็น‘สุข’อย่างไร ท่านพึงทราบได้โดยปริยายแม่นี้ อีกประการหนึ่ง กิกขุบรรลุชัตตถะภาน ฯลฯ ถ้าเมื่อ กิกขุนั้นอยู่ด้วย วิหารธรรมนี้ สัญญาณสิการที่ประกอบด้วย‘อุเบกษา’ยังฟังบัน ข้อนั้นเป็น‘อาทิตย์’ของเชอ เปรียบเหมือนความทุกข์พึงเกิดขึ้นแก่บุคคลผู้มีความสุข เพียงเพื่อเบียดเบี้ยน ฉันใด สัญญาณสิการที่ประกอบด้วย‘อุเบกษา’ยังฟังบันแก่กิกขุนั้น ข้อนั้นเป็น‘อาทิตย์’ของเชอ ก็ฉันนั้นเหมือนกัน ซึ่งพระผู้มีพระภาคตรัสเรียก‘อาทิตย์’นั้นว่าเป็นความทุกข์

ดูกรอาสาฯ นิพพานเป็น‘สุข’อย่างไร ท่านพึงทราบได้โดยปริยายแม่นี้ อีกประการหนึ่ง เพราะล่วงรูปสัญญาโดยประการทั้งปวง ฯลฯ กิกขุบรรลุอาがらสานัญญาตนภาน โดยคำนึงเป็นอารมณ์ว่า ‘อาがらหาที่สุดมิได้’ ถ้าเมื่อ กิกขุนั้นอยู่ด้วยวิหารธรรมนี้ สัญญาณสิการที่ประกอบด้วย‘รูป’ยังฟังบัน ข้อนั้นเป็น‘อาทิตย์’ของเชอ เปรียบเหมือนความทุกข์พึงเกิดขึ้นแก่บุคคลผู้มีความสุข เพียงเพื่อเบียดเบี้ยน ฉันใด สัญญาณสิการที่ประกอบด้วย‘รูป’ยังฟังบัน ข้อนั้นเป็น‘อาทิตย์’ของเชอ ก็ฉันนั้นเหมือนกัน ซึ่งพระผู้มีพระภาคตรัสเรียก‘อาทิตย์’นั้นว่าเป็นความทุกข์

ดูกรอาสาฯ นิพพานเป็น‘สุข’อย่างไร ท่านพึงทราบได้โดยปริยายแม่นี้ อีกประการหนึ่ง กิกขุบรรลุวิญญาณัญญาตนภาน ฯลฯ ถ้าเมื่อ กิกขุนั้นอยู่ด้วยวิหารธรรมนี้ สัญญาณสิการที่ประกอบด้วย‘อาがらสานัญญาตนะ’ ยังฟังบัน ข้อนั้นเป็น‘อาทิตย์’ของเชอ เปรียบเหมือนความทุกข์พึงเกิดขึ้นแก่บุคคลผู้มีความสุข เพียงเพื่อเบียดเบี้ยน ฉันใด สัญญาณสิการที่ประกอบด้วย‘อาがらสานัญญาตนะ’ยังฟังบันแก่กิกขุนั้น ข้อนั้นเป็น‘อาทิตย์’ของเชอ ก็ฉันนั้นเหมือนกัน ซึ่งพระผู้มีพระภาคตรัสเรียก‘อาทิตย์’ นั้นว่า เป็นความทุกข์

ดูกรอาสาฯ นิพพานเป็น‘สุข’อย่างไร ท่านพึงทราบได้โดยปริยายแม่นี้

อีกประการหนึ่ง กิกขุบรรลุอาภิญญาณอย่างต่อเนื่อง ฯลฯ ถ้าเมื่อกิกขุนั้นอยู่ด้วยวิหารธรรมนี้ สัญญาณสิ่งที่ประกอบด้วย “วิญญาณัญญาตนะ” ยังฟังบัน្លี ข้อนั้นเป็น ‘อาทิตย์’ของเชอ เปรียบเหมือนความทุกข์พึงเกิดขึ้นแก่บุคคลผู้มีความสุข เพียงเพื่อเบียดเบี้ยน ฉันใด สัญญาณสิ่งที่ประกอบด้วย “วิญญาณัญญาตนะ” ยังฟังบัน្លีแก่กิกขุนั้น ข้อนั้นเป็น ‘อาทิตย์’ของเชอ ฉันนั้นเหมือนกัน ซึ่งพระผู้มีพระภาคตรัสเรียก ‘อาทิตย์’นั้นว่าเป็นความทุกข์ ดูกรอาวุโส นิพพานเป็น ‘สุข’อย่างไร ท่านพึงทราบได้โดยปริยายแม่นี้ อีกประการหนึ่ง กิกขุบรรลุในสัญญาณสัญญาตต่อเนื่อง ฯลฯ ถ้าเมื่อกิกขุนั้นอยู่ด้วยวิหารธรรมข้อนี้ สัญญาณสิ่งที่ประกอบด้วย ‘อาภิญญาณัญญาตนะ’ ยังฟังบัน្លี ข้อนั้นเป็น ‘อาทิตย์’ของเชอ เปรียบเหมือนความทุกข์พึงเกิดขึ้นแก่บุคคลผู้มีความสุข เพียงเพื่อเบียดเบี้ยน ฉันใด สัญญาณสิ่งที่ประกอบด้วย ‘อาภิญญาณัญญาตนะ’ ยังฟังบัน្លีแก่กิกขุนั้น ข้อนั้นเป็น ‘อาทิตย์’ของเชอ ฉันนั้นเหมือนกัน ซึ่งพระผู้มีพระภาคตรัสเรียก ‘อาทิตย์’นั้นว่าเป็นความทุกข์

ดูกรอาวุโส นิพพานเป็น ‘สุข’อย่างไร ท่านพึงทราบได้โดยปริยายแม่นี้ อีกประการหนึ่ง กิกขุบรรลุสัญญาเวทยนิโรธ เพราะล่วงเนวสัญญาณสัญญาตต่อเนื่องโดยประการทั้งปวง อาศะทั้งหลายของเชอ ลึ่นรอบแล้ว เพราะเห็นด้วยปัญญา [ชีดัดว่า จิตยังมีความรับรู้ซึ่งมีสิ่งหนึ่งปัญญา] ดูกรอาวุโส นิพพานเป็น ‘สุข’อย่างไร ท่านพึงทราบได้โดยปริยายแม่นี้

อ่านเนื้อความจาก “นิพพานสูตร” นี้แล้ว จะเห็นได้ว่า “ความสุข” ที่ได้จากการปฏิบัตินั้น จะค่อยๆ สงบลง ขณะเดียวกัน “ความสุข” ตามธรรมวินัยของพระพุทธเจ้า เป็นต้น นั่นคือ ต้อง “ดับสุขที่เป็นรากถอนโคน” หรือ “ดับເຄເສີຕ-ເວທນາ” ตามหลักของพุทธก็คือ “ดับ” สิ่งส่วนที่เป็น “เหตุในอารมณ์” ที่ทำให้

เรายังมีอารมณ์ที่เรียกว่า “กาม” หรือยังเกิดลักษณะที่เรียกว่า “กามารณ์” กันให้ได้ ดังนั้น “ดับเวทนาหรือไม่มีเดหสติเวทนา” นั่นแหละ “สุข” ที่วิเศษ

ที่เรากำลังพูดกันอยู่นี้คือเรื่องการพัฒนา “อีคิวโลกุตระ” แท้ๆ ที่เดียว หรือจะเป็น “คิว” (Q) ชนิดใหม่ที่ท่านผู้รู้ได้กันควรรู้เพิ่มรู้เพิ่มขึ้นมาอีกคือ “ไม่ว่า “เอ็มคิว” (MQ = Moral Quotient หมายถึง ความคลาดเคลื่อนรู้ทางศีลธรรม) ไม่ว่า “เอคิว” (AQ = Adversity Quotient หมายถึง ความสามารถที่จะเผชิญกับความยากลำบาก) หรือจะมีอีกคือ “คิว” ก็ตาม ก็จะต้องเรียนรู้ “อารมณ์โลเกียร์” และ “มีอะไรเป็นเหตุอยู่ในอารมณ์” แล้วจัดการ “ดับเหตุ” ที่เป็น “อุกฤษ” นั่นๆ ให้ได้ ก็จะได้ “สุข” เจริญขึ้นๆ จนถึงขั้นเป็น “อารมณ์แบบโลกุตระ”

กิจภายในธรรมวินัยนี้ เมื่อปฎิบัติได้ครบถ้วนจริง จึงจะได้ “สุข” ชนิดพิเศษ ที่สูงขึ้น เพราะละ “กาม” ขั้น “กามภ” อันประกอบด้วยทวาร & ภายนอกและภายใน จนกระทั่ง “สังดจากกาม” ด้วยการ “ดับเหตุ” ที่ก่อให้เกิด “กามมารณ์” และจะต้อง “สังด” ให้สบสนิท หากยังมี “อาพาธ” หรือยังมีเศษชุดลีของ “กาม” ฟุ้งขึ้นแค่เบี้ยดเบี้ยนอยู่ในจิต ก็ต้องละให้ได้ จึงจะ “พ้นทุกป” สนิท หรือ “เป็นสุข” ขั้นต้น ถ้าแม่นยังมีแค่ “อาพาธ” หมายความว่า “ความไม่สบสนิท” นั้นยังมีอาการ “กาม” ฟุ้งขึ้นเล็กน้อย แค่ไหนก็ตาม นั่นคือยังไม่พ้น “อาพาธ” อยู่แค่นั้น พระพุทธเจ้าตรัสว่า ยัง เป็น “ความทุกป” แทรกแซงอยู่ ต้องสิ้น “อาพาธ” นั้นเกลี้ยงสนิท จึงจะเป็น “ธรรมรสด” ที่เรียกว่า “สุข” ชนิดที่เรียกว่า พ้นจาก “กามตัณหา” ดังนี้เป็นต้น

จากนั้นก็พึงปฏิบัติให้ละເອີດສູງยิ่งขึ้นใน “ภาน” หรือใน “ภวภ” อันเป็นแคนของ “กາຕັ້ນຫາ” ซึ่งเป็น “ຕັ້ນຫາ” ของ “ภาน” ตั้งแต่ “ຮູປ່ພານ” ขั้นที่ ๑-๒-๓-๔ เรื่อยไป ก็เช่นเดียวกัน “ความสุข” ชนิดที่ “สังดจากกาม” (ຮູປ່ສຸນສຸນ) พอนماลีงขั้นนี้ ก็จะต้องให้ “สังດຈາກຮູປ່ພານ” หรือ “สົບຈາກກາຕັ້ນຫາ” ยิ่งขึ้นไปอีก ก็ต้องให้พ้นจาก “อาพาธ” อันคือ “ວິຕກວິຈາර” เป็นต้น

ให้สื้นเกลี่ยงเรื่อยไปตามลำดับ กระทั้ง“ปีติ”แล้วก็“อุเบกษา” จึงจะได้ “ความสุขที่วิเศษ”(สุปสมสุข)หรือ“สุขโกลุตระ”ยิ่งๆขึ้น

★ ความลึกซึ้งของ“วิกวัตตันหา”

ต่อจากนั้นจึงจะก้าวขึ้นไปสู่ภูมิที่ละเอียดระดับ“อรุปภาน” ซึ่งก็ยัง ชี้อว่า “ภวตัณหา”อยู่นั้นเอง แต่เป็น“ภวตัณหา”ของ“อรุปภพ”ที่สูงขึ้น ซึ่งถ้าเป็นภานแบบลักษณะนี้ไม่ใช่พุทธ ก็จะยังเป็น“ภวตัณหา”ลึกยิ่งๆขึ้น ยังไนใช่“วิกวัตตันหา”เลย เพราะยังเป็น“ภพ”อยู่ เพียงแต่เป็น“ภพ”ที่ผู้ ไม่มีวิชาชารู้แจ้งความเป็น“ปรัมัตถธรรม”ก็ยากที่จะรู้แจ้งรู้ขัดในความเป็น “ภพ”เป็น“ชาติ”ของจิต, เจตสิก, รูป, นิพพานได้ถูกต้องแท้จริง จึงยิ่ง “หลง”(โนะ)ลึก ยิ่ง“หลง”ดึงเข้าไปใน“อรุปภพ”ที่คนเองไม่แจ้งกระจ่าง มากขึ้นๆ กลายเป็นผู้“ Jamal”(สังสัทธิ)ไปใน“ภพ”แบบกินลึกยิ่งลึก ก็ยิ่ง “หลง”จนคิดติดภพที่เป็น“อรุป”อย่างหนักหนาสาหัสเข้าไปอีก

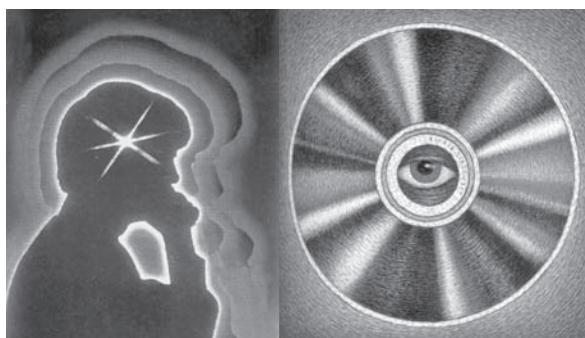
ผู้ปฏิบัติที่ยังเข้าไม่ถึง“อรุปภพ”ได้จริง จะอธิบายถึงสภาพของ “ภูมิหรือพของอรุปภาน”ได้ยากมาก จึงอธิบายก็คือ การเดา แม้ผู้ที่ ปฏิบัติงานได้“อรุปภาน”ที่ไม่ใช่พุทธนี้ก็เดาจะอธิบาย“สภาพของอรุปภาน” แบบที่ไม่ใช่พุทธเป็นภาษาสุ่กนอื่นฟังให้ชัดเจนก็ยากที่จะสื่อให้คนอื่น เข้าใจได้ เพราะ“ความเป็นอรุปภาน”อยู่ใน gwang กิจิต ที่ไม่ใช่แบบพุทธนี้ ล้วนเป็นสภาพนิมิตของแต่ละคนที่กำหนดขึ้นตามภูมิของตน ซึ่งเป็น“อรุป” ที่จับไม่ค่อยคิด เพราะเป็น“gwang กิจิตที่นิมิตขึ้นว่า” ซึ่งเป็น“อรุปภพ”แท้ๆ แต่ก็ยังล้วนเป็น“ภพ” ผู้ใดทำสำเร็จขึ้นในจิตก็เป็น“ชาติ” นิมิตขึ้นนี้จะ ละเอียดบางเบาที่ยิ่งลึกยิ่งลับ ผู้ไม่มี“วิชา ๕”ของพุทธจะแยกไม่ออก ยิ่งๆขึ้นว่าอะไรเป็น“จิต”อะไรเป็น“ภพ” เพราะผู้มิจذاทภูมิยังรู้แจ้งในความ

เป็น“gap”และ“จิต”ไม่ชัดเจนแม่นคอมจริง ยังแยกแยะออกจากกันได้ไม่ชัดไม่คอมไม่แม่น หรือยังหงี่รู“ปรมัตถธรรม”แบบไม่มี“วิชชา ๔” จึงยังไม่รู้แจ้งเห็นจริงชัดเจนแม่นคอมเหมือนผู้ที่สัมมาทิฏฐิ

ขึ้น“อรุปมาณ”นี้ บรรดาผู้เรียนผู้ใด แม่พิจชาทิฏฐิ จะอธิบายผิดชอบ เสมอ ผู้สัมมาทิฏฐิที่ปฏิบัติจนมีมรรคผลจริงเท่านั้นจะอธิบายได้ถูกตรงและสามารถแยกแยะแฉกความเป็น“ภาวะตัณหา”ความเป็น“วิภาวะตัณหา”ได้ เพราะ“อรุปมาณ”นี้หากเป็นมาณแบบถูกใจดานสกปรกแล้ว“ภาวะตัณหา”ทั้งนั้น ยังไม่มีสิทธิ์อาจอ่อนไหวเป็น“วิภาวะตัณหา”ได้เป็นอันขาด แต่ถ้าเป็นแบบพุทธสกปรกเป็นได้ทั้ง“ภาวะตัณหา”และ“วิภาวะตัณหา” ตามภูมิฐานของแต่ละคน

กล่าวคือ ผู้ที่สัมมาทิฏฐิยอมรู้จักความเป็น“gap”ได้ ตั้งแต่ขั้น“กามgap” อันกำหนดเอา“gap”ที่ยังเสวยสุขเสวยทุกข์อยู่กับ“กามคุณ ๔” ที่เกิดทุกข์สุข เพราะเนื่องมาแต่“ทวาร ๔”ได้แก่ ตา, หู, จมูก, ลิ้น, สัมผัสทางกายเท่านั้น และเรียก“ตัณหา”ขั้นนี้ว่า“กามตัณหา” ซึ่งแตกต่างจากความเป็น“ภาวะ”หรือ“รูปgap”แน่ๆ เพราะ“รูปgap”เป็นเรื่องของสุขทุกที่ไม่ต้องเนื่องมาแต่“ตา, หู, จมูก, ลิ้น, สัมผัสทางกาย”กันแล้ว

ดังนั้น ผู้มีสัมมาทิฏฐิที่มี“วิชชา”ขั้นแยก“กามgap”และความเป็น“ชาดิ”ที่เกิดใน“กามgap”ออกได้ชัด ก็สามารถละล้าง“กามตัณหา”จากจิต

ได้ถูกต้อง จึงเรียกได้ว่าเป็นผู้มีความรู้ใน “วิกวิภพ” (ภพที่ต่างกันหรือภพที่แยกกันหรือภพที่ไม่ใช่ภพเดิม) เพราะสามารถแยก “ความเป็นภพ” (ภพ) และ “ความไม่เป็นภพเดิมนั้นหรือความเป็นภพที่ต่างไป” (วิภา) ได้จริง คนผู้นี้จึงจะขอว่ามีความรู้ขึ้นรู้แจ้งใน “วิватตัณหา” ขั้นต้น ที่สามารถสรุปว่า “ภัณฑ์ภพ-ภวภพ หรือรูปภพ” แต่ก็ยังต้องศึกษา “อรูปภพ” หรือ “อรูปภาน” กันเป็นขั้นต่อไปที่สูงขึ้นไปอีกตามลำดับฐานะของภูมิปัญญาตั้ง

“ภัณฑ์” ที่แปลกันว่า ความอยากเป็นนั้นเป็นนี่ ซึ่งยังเป็น “ตัณหา ในภพ” ผู้ติดยึด “ภพ” อยู่ก็ต้องมี “ภัณฑ์” แน่ หรือผู้ยังไม่รู้จัก “ภภาวะ ความเป็นภพ” นั้นก็มี “ตัณหา” ในสิ่งที่ตนเอง “ไม่รู้” (อวิชา) นั้นนั่นแหล่ เพราะไม่รู้จักความเป็น “ภพ” เป็น “ชาติ” อย่างชัดเจนด้วย “วิชาชาติ” หรือยังไม่รู้แจ้งใน “ปรัมัตธรรม” แท้จริง จึงไม่หมด “ภัณฑ์” ไปได้

ผู้ที่ยัง “ไม่มีสัมมาทิคุณิ” จนสามารถสรุปจักความเป็น “ภพ” เป็น “ชาติ” ดังกล่าวมานั้น จะ “ไม่มีสิทธิ์” วิภัตตัณหา” เลย จะมีก็แต่ “ภัณฑ์” และ “ภัณฑ์” เท่านั้น แม้ผู้นี้จะถึงขั้นมี “ความอยากในอรูปภพหรืออรูปภาน” ก็ยังคือ ผู้ที่มี “ภัณฑ์” อยู่นั่นเอง โดยเฉพาะ “ภาน” แบบที่ไม่ใช่พุทธ

“วิภัตตัณหา” นั้นเป็น “ตัณหา” ของคนผู้ที่มี “สัมมาทิคุณิ” แล้วเท่านั้น หากยังไม่มี “สัมมาทิคุณิ” จะมี “วิภัตตัณหา” ไม่ได้เลย เพราะตามความเป็นจริง ถ้าจะเป็นผู้ “ไม่อยากในภพใด” มันก็ต้องรู้จัก “ภพ” นั้นๆ ก่อน

“วิภัตตัณหา” แปลกันง่ายๆ ว่า “ไม่อยากมี” “ไม่อยากเป็น” หรือ “ความอยากในวิภพ” หรือ “ความอยากในความไม่มีไม่เป็น” ดังนั้น ก่อนจะไปถึงขั้น “วิภพ” ซึ่งแปลว่า “ความไม่มีไม่เป็น” ก็จะต้องรู้จัก “ภภาวะที่เป็นที่มีนั้นๆ” ว่าเป็นอะไร? เป็นอย่างไร? ซึ่งต้องศึกษาและปฏิบัติจนรู้แจ้งในภภาวะที่เรา “หลงเป็นหลงมี” อยู่นั้นๆ ในจิตของตนให้ได้ก่อน

“ภภาวะที่เป็นที่มีนั้นๆ” นั้นแหล่คือ “ภพ”

สรุปได้ว่าผู้ที่ติดยึด“gap”หรือผู้ที่ไม่รู้จัก“gap”ก็ออกจาก“gap”ไม่ได้ จึงยังอยู่ในวังวนของ“ภาตัณหา”ไปตลอดกาล ตราบที่ยังไม่มี“วิชชา”ที่จะพาออกจาก“gap”อย่าง“สัมมาทิฏฐิ”

ขออย่างลำบากว่า ผู้จะมีลิทธิ์มี“วิภาตัณหา”ได้นั้น ต้องเป็นผู้ที่มี“สัมมาทิฏฐิ” เข้าใจความเป็น“gap”เป็น“ชาติ”ในจิตของตนได้จริงแล้ว เท่านั้น นั่นคือ ต้องเป็นผู้ที่มีภูมิธรรมลึกลงขั้น“ภารานามยปัญญา”และสามารถปฏิบัติเข้าไปสัมผัส“ปรัมพัตธรรม”ของตนได้แล้วจริง

“วิภาตัณหา”คือ “ตัณหา”ของผู้ที่มีภูมิปัญญารู้แจ้งรู้จิตในความเป็น“gap” ได้แก่ กามgap..รูปgap..อรุปgap เป็นต้น แล้วปฏิบัติเพื่อ “ละล้างgap”ให้แก่ตนตั้งแต่“กามgap” ก็ต้องรู้แจ้งรู้จิตในความเป็น“gapของกามคุณ”ที่ตนติดอยู่จริง ผู้นั้นจึงจะ“ไม่อยากเป็นไม่อยากมีกามกันนั้นๆ”ได้ หรือผู้นั้นจึงจะมี“ความอยากในวิกพ(วิภาตัณหา)นั้นๆ ถูกสภาพ หรือผู้นั้นจึงจะมี“ความอยากใน‘ความไม่มีไม่เป็นกามgap’ (วิกพ)นั้นๆ”ถูกความเป็น“gap”ตามจริง

“วิภาตัณหา”ต้องเป็นได้ถึงขั้นนี้ “ความอยาก”นี้จึงจะเป็นจริง ไม่เช่นนั้นก็เป็นแค่“ความอยาก”ที่โลยก หรือแค่ลมๆแล้งๆ ไปอย่างนั้น เอง เป็นต้นว่า “อยากจะกามหรืออยากไม่มีกามgap”ซึ่งก็ตรงตามคำแปลของ“วิภาตัณหา” แต่ถ้าไม่รู้จักไม่รู้แจ้งไม่รู้จริงใน“ความเป็นกามนั้นๆ”ที่คนเป็นตนมีในจิต” ต่อให้“อยาก”ให้ตาย ก็ไม่มีผลของความอยากใดๆ เกิดขึ้นเป็น“gapใหม่”อันเป็น“วิกพ”(ไม่ใช่gapเดิมนั้นแล้วหรือไม่มีกามกันนั้นแล้ว หรือgapใหม่อันเป็นgapที่ดียิ่งกว่าเดิม)

แก่นแท้ของ“วิกพ”หมายความว่า “ไม่ใช่กามนั้น” แต่เป็น“กามอื่น”ที่ต่างกันหรือก่ออื่นที่ดียิ่งขึ้น”(วิ=วิเศษ,ดียิ่ง,ไม่,ต่าง,แยก,กลับกัน) ในเมื่อแก่“gap”เดิมหรือ“gap”ใดคนผู้นี้ก็ไม่รู้จัก ดังนั้น แม้จะ“อยากไม่มีgap”(วิภา-

ตัณหา) หรือ“อยากมีภพที่ดียิ่งขึ้น” ก็เป็นเพียง“ความอยากรู้”ที่จัดอยู่ใน “ภรตตัณหา”กลางๆนั่นเอง เพราะคำว่า“ภรตตัณหา”นี้เป็น“ความอยากรู้ในภพ” ซึ่งจริงๆแล้ว ไม่ว่าจะเป็น“ภารกิจ”ก็คือ“ภพ” แต่จัดอยู่ในเบื้องต้น เป็นภายนอกหรือขันหมายเท่านั้นเอง ต่อจาก“ภารกิจ”อันพื้นจากภายนอกหรือขันหมายไปแล้ว จึงกำหนดเป็น“รูปภพ”ถือว่าภัยในอันลึกเข้าไปหาความละเอียดเป็นนานัมธรรมยิ่งขึ้น ซึ่งก็คือ“ภพ” หรือแม้แต่“อรุปภพ”ก็ยังคือ“ภพ” ที่ละเอียดยิ่งขึ้นไปอีกขั้นลึกกว่าขั้นก่อนเท่านั้น

ดังนั้น ถ้าไม่สัมมาภูปฏิริชิง “ตัณหา”ก็ยังคงเป็น“ภรตตัณหา”อันแปลง ว่า“ความอยากรู้ในภพ”อยู่ทั้งนั้น ไม่ว่า“ภารกิจ..รูปภพ..อรุปภพ”

นัยเดียวกันกับ“ภารกิจ”ดังที่อธิบายมาแล้ว “รูปภพ”ก็เช่นกัน ผู้จะมี“วิภรตตัณหา”ได้ ก็ต้องมีภูมิปัญญาเรื่องรู้แจ้งรู้จักในความเป็นภพ ขั้น“รูปภพ”ได้จริง จึงจะ “ไม่อยากเป็นไม่อยากมีรูปภพนั้นๆ”ได้ หรือผู้นั้น จึงจะมี“ความอยากรู้ในภพนั้นๆ”ถูกสภาพ หรือผู้นั้นจึงจะมี“ความอยากรู้ในความไม่มีไม่เป็นภพ”(ภิกขุ)นั้นๆ”ถูกความเป็น“ภพ” แล้วจึงจะໄລ่เรียงสูงขึ้นไปสู่“อรุปภพ”

ซึ่งในแต่ละ“ภาน”ก็ยังมีความเป็น“ภพ”แยกไปอีก เป็นต้นว่า ใน“รูปภาน”ก็ยังมีความเป็น“ภพ”ของ“ภาน”ทั้ง ๔ อาทิ “ภารของภาน ๑ ...ภารของภาน ๒ ...ภารของภาน ๓ ...ภารของภาน ๔” แต่ละภานก็มี “ภพ”หรือ“ภูมิ”ที่ต่างกันอยู่ทั้งนั้น

ในขั้น“อรุปภาน ๔”ก็นัยเดียวกัน ยังมี“ภพ”ที่ต่างกันออกไปของแต่ละภานอีก เช่น “อาการسانัณญาณภพ...วิญญาณัณญาณภพ...อาภิญญาณภพ ...เนวสัญญาณานาสัญญาณภพ” ดังนี้

“ภาน”แบบพุทธนั้น ก่อนจะถึง“อรุปภาน”ก็ต้องรู้จัก“ความเป็นภพ”ตั้งแต่“ภารกิจ”และได้ละเอียด“ภารกิจ”ด้วยการปฏิบัติจนเป็น“ภาน”

เป็น“สามาชิ” กระทั้งไม่มี“อาทราษ”จึงจะ“พันทุกป์”ได้“สุข”(สุขเพราะปราสาจากาม)อันนับเป็น“โลกุตรสุข”ขันตันและรู้จัก“ความเป็นรูปภาพ”เป็นขันต่อมา แล้วก็ปฏิบัติจนละล้าง“รูปภาพ”ใน“รูปมาน” ไปจนหมดทั้ง ๔ ภาน กระทั้งไม่มี“อาทราษ”จึงจะ“พันทุกป์”ได้“สุข”ขันกลาง

ขันปลาย ก็ต้องรู้จัก“ความเป็นอรูปภาพ”แล้วก็ปฏิบัติจนละล้าง“อรูปภาพ”ใน“อรูปมาน”ไปจนหมดทั้ง ๔ ภานอีกให้ได้

ใน“อรูปมาน”ก็ต้องไม่ให้มี“อาทราษ”อีกเช่นเดียวกันจึงจะได้“สุข”ที่วิเศษยิ่งๆขึ้นไปเป็นลำดับ ซึ่งอารมณ์ของ“อรูปมาน” ก็คือ “อารมณ์” หรือ“อีกิว”ที่เรากำลังพุดกำลังอธิบายกันมา อย่างสลับซับซ้อนอยู่นี่แหละ เพราะฉะนั้น “สุข”ที่ได้จาก“ภาน”แบบพุทธหรือแบบโลกุตระนี้ จึงเป็น“อารมณ์สุข”ที่พิเศษเกินกว่าคนที่เคยพบแต่“อารมณ์โลกีย์”จะเดา จะคาดคะเนเอาได้ เพราะมันเป็น“สุขที่สงบ”และปฏิสสริยิ่งๆขึ้น ซึ่งต่างจาก“สุข”ที่ได้จาก“ภาน”แบบที่ไม่ใช่พุทธหรือแบบโลกีย์แน่ๆ

★ ความว่างในกพ กับ ความว่างจากกิเลส

“สุข”ของ“ภานโลกีย์”ที่ติดใน“กพ”นั้น มีหลากหลาย“อารมณ์” เป็นต้นว่า

* ผู้ได้“ภาน”แบบนี้มักจะติด“ความแพลิดแพลินในความสะลึมสะลือ ของ gwang k”(ถินมิทธะ)

* ผู้ได้“ภาน”แบบนี้มักจะติด“ความอ่อนโยนของความสงบในจิต” (บลสตททิชของภานโลกีย์)

* ผู้ได้“ภาน”แบบนี้มักจะติด“ความแพลิดแพลินในความฟุ้งไปอย่าง อิสระได้ตามใจ”(อุทษัชจะ)

* ผู้ได้“ภาน”แบบนี้มักจะติด“ความสามารถของจิตที่ทำความเก่ง

พิเศษได้สำเร็จด้วยจิต”(ปากุหาริย์ของภานโถกีรි)

* ผู้ได้“ภาน”แบบนี้มักจะหลง“ตรรกะ, วิตรรกะ, สังกับປະ”ว่า เป็นความเคลื่อนไหวตลาดบ้าง เป็นความรู้อันลึกซึ้งเยี่ยมยอดบ้าง(มิจฉาญาณ)

* ผู้ได้“ภาน”แบบนี้ถึงขั้นหลงผิดไปว่า “อรูปภาน”ที่ตนสามารถทำได้นั้น กือ “นิพพาน”(มิจฉาวินิชต)

เป็นต้น

ผู้ติดยึดแต่ละภาวะที่หลงเดพเป็น“สุข” มากหรือน้อยก็ตามแต่มีจริงภาวะต่างๆดังกล่าวมากนี้เป็นตัวอย่าง ที่ล้วนยังเป็น“กพ”เป็น“ชาติ” ถ้าเรียนรู้อย่าง ไม่“สัมมาทิฏฐิ” และไม่รู้เท่าทัน“กพ-ชาติ”เหล่านี้ ก็จะหลง“กพ”หลง“ชาติ” เพราะ“อวิชชา”อยู่ ไม่สื้นภพจนชาติไปได้ ยังมีลักษณะอ่อนโยนอีกดังไปในความเป็น“กพ”อย่างอื่นอีก

แม้อารมณ์สุดยอดของการปฏิบัติ นักปฏิบัติส่วนมากได้ศึกษา กันมา ว่า “ความว่าง”คือ“ารมณ์นิพพาน” แต่เพราะผู้ศึกษายัง“มิจฉาทิฏฐิ”อยู่ ยังไม่รู้แจ้งชัดเจนในอาการของ“ความว่าง”ที่ถูกต้องอย่าง“สัมมาทิฏฐิ” ทำให้ผู้ปฏิบัติหลงผิดกันไป หลงยึดเอา“รูปกพ”ซึ่งได้แก่“ภานที่ ๔”ของ รูปภาน ว่าเป็น“แคนนิพพาน”ก็มี หรือไม่ก็ไปหลงยึดเอา“อรูปกพ” ของอรูปภาน ตั้งแต่ ๑ ถึง ๔ ภานได้ภานหนึ่ง ว่าเป็น“แคนนิพพาน”ก็มี

เหตุ เพราะศึกษาบังไม่รู้จะอธิบายถึง “ภพ” ดีพอ จึงลงผิดยึดเอา “ความว่าง” ที่ยังเป็น “ภพ” ดังกล่าวต่างๆ เหล่านี้ ว่า เป็น “นิพพาน” ซึ่ง ที่จริงยังเป็นแค่ “ภาวะทาง” เท่านั้น (พระไตรปิฎก เล่ม ๒๔ ข้อ ๖๒)

สภาพของผู้ปฏิบัติที่สามารถทำ “สามัชชี” แบบถูกต้องตามสันติได้ “ภานที่ ๔” ก็ต้องได้ “อรุปภาน” ก็ต้องเชื่อว่า “ได้รับสภาพของความว่าง” แต่ “ความว่าง” ชนิดที่ได้จาก “ภานถาวร” เหล่านี้ จะไม่ใช่อย่างเดียวกันกับ “ความว่าง” ชนิดที่ได้จากการปฏิบัติ “มรรค อันมีองค์ ๘” จนเป็นสัมมาวินิชัยแน่นๆ

ยิ่งเป็น “ความว่าง” ของนักคิดนักตรรกะหรือนักวิชาการ ที่ເວາແຕ່ງ หรือເວາແຕ່ເກັ່ງແກ່ภาษาและเหตุผลอยู่เท่านั้น โดยไม่ได้ “ความว่าง” จาก “ภพ” ที่เกิดใน “รูปภาน-อรุปภาน” แต่ต่ออย่างใด เพียงแค่เชื่อว่า...ถ้า “เรามีเมียด” ฉิตเราก็ว่าง นั่นยิ่งແກ່ “ความว่าง” เพื่อ大局ๆ แล้วๆ เป็นแค่ ความเข้าใจตามเหตุผล คงผู้รู้อย่างนี้และ “ทำ” แค่นี้แล้ว “ฉิตจะว่างจากกิเลส” ลงไปตามความรู้เหตุผลนั้น เป็นໄປไม่ได้เด็ดขาด

ต่อให้นักตรรกะหรือผู้รู้แจ้งตามเหตุผลดีเยี่ยมที่สุด และแรมได้ “สามัชชี” ได้ “ความว่าง” จาก “รูปภานหรืออรุปภาน” ใน การปฏิบัติันั้นทำเอารูปแบบสามัชชีทั่วไปอีก ก็ถือว่า แล้วคนผู้นี้ก็มาใช้ความรู้ความเข้าใจที่ตนมี ว่า เมื่อ “เรามีเมียด” ฉิตเราก็ว่าง เดินแรมซ้ำๆ ไปอีก ให้แนบเนียน จนสุดความสามารถปานได ก็ไม่มีสิทธิ์ที่จะทำให้ “กิเลส” ว่างออกไปจากฉิต หรือฉิตจากคล้ายหลุดพ้นไปจากกิเลส” บรรลุธรรมเป็นมรรคผลอย่าง ประจักษ์สิทธิ์ ดุจเดียวกันกับผู้ได้ “ความว่าง” หรือผู้เกิด “ฉิตว่างจากกิเลส” ด้วยการปฏิบัติ “มรรค ๘” ด้วยการปฏิบัติตามสูตร “โพธิปักขิยธรรม ๓๗” อย่าง “สัมมาทิฏฐิ” เป็นแน่แท้

“ความว่าง” อันเกิดจากการปฏิบัติสามัชชีแบบถาวร ทำจนเป็น “อารมณ์ ว่าง” สำเร็จนั้น ยังเป็น “ความว่างในภพ”

ส่วน“ความว่าง”ที่ได้จากการปฏิบัติ“มรรค ๔”ร่วมกับ“โพธสมองค์ ๓” และ“สติปัญญาณ ๔ - สัมมัปปชาน ๔ - อิทธิบาท ๔” กระทำทั้งเกิด“อินทรีย์ ๔” เกิด“พละ ๔” ได้เมรรคผลสัมบูรณ์ นี้เป็น“อารมณ์ว่าง”ชนิดที่รู้แจ้งเห็นจริง“ตัวตน”ของกิเลส(สักการะ-อัตตา-อาสวะ) ทั้งพยายามหักกลางทางและอีกด้านในขณะที่มีการดำเนินชีวิตไปตามปกติismanัญเยี่ยงคนทั่วไป

ซึ่งเป็นการปฏิบัติให้เกิด“สามาชิ”แบบพุทธที่เรียกว่า“สัมมาสามาชิ” ทั้งๆที่มีการดำเนินกิจด้อยอยู่นั่นแหลก(สัมมาสังกัปปะ)ก็มี“สามาชิ”ได้

ปฏิบัติให้เกิด“สัมมาสามาชิ” ทั้งๆที่มีอริยาบถตามปกติของคนผู้ไม่ได้ notions ไม่ได้นั่งนิ่งๆแต่ทำอะไรต่ออะไรไร้อยู่(สัมมาภัมมันตะ)ก็มี“สามาชิ”ได้

ปฏิบัติให้เกิด“สัมมาสามาชิ” ทั้งๆที่ปฏิบัติการงานประจำรอบอาชีพตามปกติแห่งการดำเนินชีวิตของแต่ละคนนั่นแหลก(สัมมาอาชีวะ)ก็มี“สามาชิ”ได้

แล้วกีสามารถ“ทำลายตัวตนของกิเลส”นั้นๆลงได้ ในขณะที่“ภาน”เจริญ “สัมมาสามาชิ”เจริญ กระทำทั้งกิเลสหมุดสิ้นสนิทอย่างจบ้มั่นทั้งคันตายไม่เหลือ“ตัวตน”ทั้ง“สักการะ..อัตตา” และที่สุด“อาสวะ”

“ความว่าง”อันเกิดจากการปฏิบัติ“สัมมาสามาชิ”แบบดังกล่าวมานี้เอง เมื่อทำจนเป็น“อารมณ์ว่าง”สำเร็จ จึงจะเป็น“ความว่างจากกิเลส”

“ความว่างจากกิเลส”นั้น หากปฏิบัติตามหลัก“มรรค ทั้ง ๔ องค์” ดังกล่าวแล้ว และประสบผลจริง อาจสามารถล้างกิเลสหมุดสิ้นถึงขั้น“สิ้นอาสวะ”ได้ ตั้งแต่“ภาน ๑”ไปที่เดียว พระพุทธเจ้าตรัสไว้ในพระไตรปิฎก เล่ม ๒๓ ข้อ ๒๔๐ ว่า “เรากล่าว ความสิ้นไปแห่งอาสวะ ทั้งหลายเพราจะอาศัย ภาน ๑ บ้าง ดังนี้นั้น เราอาศัยจะไรกกล่าวแล้ว ดูกรกิกษุทั้งหลาย กิกษุในธรรมวินัยนี้ สรดจากการ สรดจากการอกุศล

บรรลุภาน ๑ มีวิตกวิจารเกิดแต่ไวกอยู่’ กามทั้งหลาย ย่อมดับในภาน ๑ นี้ และท่านเหล่านั้นดับกามได้แล้วๆอยู่’ ...ฯลฯ

**ดูกรกิกษุทั้งหลาย เรากล่าว ความสัน្ឩไปแห่งอาสาวะทั้งหลาย
 เพราะอาศัยภาน ๒ บ้าง ฯลฯ เพราะอาศัยภาน ๓ บ้าง ฯลฯ เพราะอาศัยภาน ๔ บ้าง ดังนี้นั้น เราอาศัยอะไกรกกล่าวแล้ว**

ดูกรกิกษุทั้งหลาย กิกษุในธรรมวินัยนี้ บรรลุภาน ๔ ไม่มีทุกข์ไม่มีสุข เพราะละสุขละทุกข์และดับโสมนัสโภมนัสก์อ่อนๆได้ มีอุเบกษาเป็นเหตุให้สติบริสุทธิ์อยู่’ เชอย่อ้มพิจารณาเห็นธรรมทั้งหลาย คือ รูป เวทนา สัญญา สังหาร วิญญาณ อันมีอยู่ในขณะแห่งภาน ๔ นั้น โดยความเป็นของไม่เที่ยง เป็นทุกข์ ...ว่างเปล่า เป็นอนตตา เชอย่อ้มยังจิตให้ตั้งอยู่’ ด้วยธรรมเหล่านั้น ครั้นแล้ว ย่อมน้อມจิตไปเพื่อ omnichaตุ่ว’ นั้นสูง นั้นประณีต คือ ธรรมเป็นที่สูงแห่งสังหารทั้งปวง...นิพพาน เชอตั้งอยู่ในภาน ๔ นั้น ย่อมถึงความสัน្ឩไปแห่งอาสาวะทั้งหลาย...ฯลฯ”

สังเกตให้ดีจะเห็นว่า ตั้งแต่แก่“ภาน ๑”ที่เดียว พระพุทธเจ้าก็ตรัสว่าสามารถถึง“ความสัน្ឩไปแห่งอาสาวะ”อยู่ชัดๆ ความเป็นมรรคผล แม้แค่เริ่ม“ภาน ๑”ก็สามารถ มีผลถึง“สัน្ឩอาสาวะ”กันแล้ว นั่นคือ“ภาน ๑” ก็มี“อรหัตผล”ได้ แม้แต่ในระดับขั้น“ภาน ๑” ดังที่มีคำตรัสของพระพุทธเจ้าตรัสด้วยภาษาตรงๆยืนยันอยู่โดยตรงฯชัดเจนเห็นโภนໂที่

เริ่มตั้งแต่“ภาน ๑”หากเป็นแบบพุทธอย่างสัมมาทิฏฐิ จะมีสมรรถนะละล้างกิเลสได้ ถึงขั้น“สัน្ឩอาสาวะ”สำเร็จ ดังนั้น “ภาน”อื่นๆ สูงขึ้นไปๆอีกหลายชั้นถึง“อรุปภาน” ที่สุดถึง“สัญญาเวทยินิโรธ”ก็ยิ่งสามารถถึง“ความสัน្ឩไปแห่งอาสาวะ”ทั้งหลายได้แน่ยิ่งกว่าแน่ เพราะภูมิสูงกว่า“ภาน ๑”ไปอีก ก็ย่อมยิ่งมีศักยภาพสูงขึ้นๆไปตามลำดับ “อรหัตผล”ก็คือ การดับสัน្ឩ“กิเลส”ตัวนั้น จนถึงขั้น“ดับอาสาวะ”หรือ“ดับอนุสัย”

อันเป็นกิเลสอาการขึ้นปลายของกิเลสตัวนั้นๆ ชนิดไม่กลับกำเริบอีก หรือ ความไม่มีเวียนกลับมาเกิดอีก เรียกว่า “อกุปชธรรม”

“ความว่างจากกิเลส”แบบพุทธนี้พระพุทธเจ้าทรง ยืนยันว่า ทำได้แล้ว ได้เลย “กิเลสไม่กลับกำเริบอีก”(อกุปปะ) จบแล้ว จบเลย เป็นการจบกิจสำหรับกิเลสตัวที่ “สิ้นอาสาวะแล้ว” นั้นๆ ดังนี้ เป็นความสัมบูรณ์ ชนิดพิเศษเด็ขาดของพุทธ เพราะพุทธจับมั่นกันตาย “ตัวการของเหตุ” แล้วจะล้างอย่างถูกตัวถูกตนของมันแท้จริง ชนิดรู้ๆเห็นๆตามไปตลอดว่า ล้างได้น้อยกี่รู้ว่านาน้อย ได้มากกี่รู้ว่ามาก หมดกี่รู้ว่าหมด แม่หมดหรือดันแล้ว ก็ยังต้องทำย้ำซ้ำงานแน่ใจว่า “ไม่กลับกำเริบอีก” จึงจะถือว่า “สิ้นอาสาวะ” พุทธนั้น “รู้แจ้งเห็นจริง”ปานะนี้

“ความว่างจากกิเลส”แบบพุทธ จะมีใช่..ทำได้แล้ว “ว่าง”ได้แล้ว อย่างสัมบูรณ์ แล้วยังจะเวียนกลับมา “เข้ามาน”ทำ “ความว่าง”นั้นใหม่อีก

“มาน”ของพุทธนั้น หมายความว่า “การเพ่งเเพกิเลสตนนๆจนทำได้หมดถืนสำเร็จแล้ว” หากถึงขั้นสำเร็จจน ก็คือ “กิเลสสิ้นอาสาวะ” นั้นคือ “มาน”ที่เป็นแล้วก็เป็นเลย ถาวร และเป็นทั้ง “สามาชิ”เป็นทั้ง “วิมุติ” ชนิดไม่กลับกำเริบ หรือไม่ต้องวนเวียนกลับมาทำใหม่อีก

“สามาชิ”ของพุทธ หมายความว่า “ตั้งมั่น” เมื่อเป็น “อัปปนาสามาชิ.. พยัปปนา..เจตโส อกินโนปนา” ก็คือ ตั้งมั่นชนิดถาวร ไม่ต้อง “เข้าสามาชิ ออกสามาชิ”อีก แต่เป็นสามาชิอยู่ตลอดเวลาในทุกอริยานด นั้นคือ “กิเลส ไม่มีแล้วอย่างถาวรตั้งมั่น”

“วิมุติ”ของพุทธ ถ้าเป็นขั้นสูงสุด สัมบูรณ์ ก็ต้องเป็น “มาน”ด้วย เป็น “สามาชิ”ด้วย หมายความว่า “กิเลสดับสิ้นกระทั้งอาสาวะ” นั้นคือจบกิจ ถาวร มั่นคง ยั่งยืนอยู่อย่างนั้นๆตลอดเวลาแล้ว ไม่มีเปลี่ยนแปลงไปอื่น “มาน”ของพุทธจึงไม่ใช่ “มาน”ที่ต้อง “เข้าแล้วก็ต้องออกจาก

“มาน”กลับไปเป็นคน“ไม่มีมาน” ถ้าอย่างมี“มาน”ก็ต้องนั่งสะกดจิตทำให้มี“มาน”ขึ้นมาใหม่อีก แบบไม่รู้แล้วรู้เสร็จ “มาน”ของพุทธไม่ว่ากลั้นมาทำ“มาน” มาทำ“สามาชิ” มาทำ“ความว่าง” กันใหม่อีก อยู่แล้วๆ เล่าๆ มีแต่เจริญจากปฏิบัติ“มาน” ก็อ “เพ่งจังกิเลสให้ได้แล้วแพกิเลสนั่นๆ” ให้ลดน้อยทางคลาลงไปเรื่อยๆ กระทั้งหมดสิ้น แล้วก็กระทำยั่ห้าชาไไปจน“แข็งแรงตั้งมั่น” ก็ซื่อว่า เป็น“สามาชิ” สำหรับ“มาน”นั้นหรือสำหรับ“กิเลสนั่นๆ”ที่สามารถเพ่งจับได้แล้วและแพกแล้ว” เมื่อกิเลสขึ้น“อาสาะ” ดับสิ้นหมดชนิดไม่กลับคำเริบ ก็ซื่อว่า“วินຸตີ”หรือ“ว่าง”เป็นที่สุด

ครั้นจบสุดแล้ว ก็ไม่ต้องมีการทำใหม่อีก หรือไม่ต้อง“เข้ามาน-ออกมาน, เข้าสามาชิ-ออกสามาชิ” กันอีกแล้ว สำเร็จแล้ว สมบูรณ์แล้ว จบกิจไปเลย เป็นผู้มีมานนั้นมีสามาชินั้นอยู่ในตนตลอดเวลาทุกขณะทายใจ เข้าออกทั้งขณะหลับตาลืมตา ทั้งในขณะดำรงนิ่งคิด(สัมมาสังกัปปะ) ทั้งในขณะพูด(สัมมavaجا) ทั้งในขณะกระทำอะไรต่ออะไรอยู่ทุกอริยาบถ(สัมมาภัมมตะ) ทั้งในขณะทำอาชีพประกอบการงานอาชีพ(สัมมาอาชีวะ)

ซึ่งลักษิที่ไม่ปฏิบัติตัววว“มรรค ๙”ทั้งหลายนั้น จะต้อง“นั่งทำมาน” ทำแล้ว ก็ทำอีก ทำอยู่นั้นแหละไปตลอดตาย แม้คนผู้นั้นจะเชื่อว่า ตนเองบรรลุอรหันต์แล้วก็ตาม เขาถึงได้แต่“หลง”ว่า ตนบรรลุ ที่จริงบรรลุเก่“มิจฉามาน..มิจฉาวินຸตີ”อยู่ทั้งสิ้น ไม่จงกิจ ไม่แล้วเป็นแล้ว เสร็จเป็นเสร็จเหมือน“มาน”เหมือน“วินຸตີ”ของพุทธ ที่สัมมาทิฏฐิหรือก เพราฯ“ไมรู้แจ้งเห็นจริง”ใน“อาริยสัจ”ทั้ง ๔ แท้จริง ชนิดมี“ตัวตน”(สักกายะ, อัตตา, อาสาะ) ก็รู้ก็เห็น และที่สุดมีวิธีทำให้“ตัวตน”นั้นๆ ลดลงกระทั้ง“ไม่มี” ก็รู้ก็เห็น ด้วยตนเอง อยู่โดยทั้งๆ หลัดๆ ว่ามันหมดตัวตนแล้ว..ตัวตนนั้นๆ ไม่มี..มัน“ว่าง” จากตัวตนนั้นสันิท ถาวรแล้ว แล้วก็จบ เป็นผู้มี“มาน”นั้นเม“ความว่าง”นั้น มี“สามาชิ”นั้นไปคลอดกาก ไม่ต้อง“ออกมาน-เข้ามาน”หรือ“ออกสามาชิ

เข้าสماชิ”อะไรกันอีก พุทธนั้นเป็น“ผ่าน” เป็น“สماชิ” เป็น“วินฤดี” สัมบูรณ์แล้ว ก็เป็นเลย เป็นปกติสามัญ ไม่ต้อง“เข้า”ไม่ต้อง“ออก” ไม่ต้องทำใหม่ เพราะ“ผ่าน”ของพุทธไม่ต้อง“เข้า”ไปอยู่ใน“ภพ”หรือไม่ต้อง“เข้า”ไปสู่“ภวังค์” แล้วต้อง“วนออก-วนเข้า”ไม่รู้จักจบแบบผ่านๆตามที่ด้านหลังหล้ายบรรดา มี ที่เข้าได้เข้าเป็นกัน

ปฏิบัติแบบพุทธ มิได้สร้าง“ภพ”ใดๆขึ้นมา แต่ก็ต้องเรียนรู้“ภพ” ที่ต้องอาศัยให้ลึกซึ้งละเอียดสุด จึงจะสามารถ“ปล่อยวาง”กระหั้น“ว่าง” ชนิดสิ้น“ภพ”จน“ชาติ”ได้สัมบูรณ์

มีนัยสำคัญอื่นๆอีกอยู่บ้าง ที่แสดงถึงความต่างกันของ“ความว่าง” ที่ได้จากการปฏิบัติแบบพุทธ กับ แบบนั่งสماชิเข้าไปในภวังค์ แล้วได้“ความว่าง” แต่แค่นี้ก็คงพอเข้าใจได้แล้ว

สรุปแล้ว.. ความว่างในภพ กับ ความว่างจากกิเลส แตกต่างกัน แม่จะต่างกันซึ่งกันว่า “ความว่าง” ทั้งสองแบบ แต่ “ความว่างในภพ”นั้นยังมี “ภพ”อยู่ ส่วน “ความว่างจากกิเลส” คือการล้างกิเลส อย่างถูก“ตัวตน” จนลื้นเกลี้ยง จึงหมด“ชาติ”หมด“ภพ” มิใช่เข้าไปอยู่ใน“ภพ”

ความหมดสิ้น“ภพ”จน“ชาติ”จึงต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

ความไม่สิ้นภพไม่จบชาติ แต่ “ผู้อมลงสู่ภพสู่ชาติ” หรือยัง ผู้ซ่อนนำไปกับภพกับชาติ” ชนิดหลงติดหลงยึดด้วยอวิชชา ดังที่อธิบายมาคร่าวๆนี้แล้ว คือ สภาพที่เรียกว่า “อมลง”(สั่งสั่งให้) และ “ฟังช้าน”(อุบเบิกไวติ) อันลึกซึ้ง สนิทเนียนอย่างมากแก่การรู้อยู่มาก ซึ่งมักจะมีในผู้ปฏิบัติ“ผ่าน”แบบนั่ง หลับตาสะกดจิตเข้าไปอยู่ในภวังค์ ผู้“อมลง”และ“ฟังช้าน”จะไม่รู้เท่าทัน สภาพพวgnี้ได้อย่างชัดเจนแจ่มกระจางกันจ่ายๆ ซึ่งกลับจะหลงว่า ตนได้ ตนเป็น ตนมี และแฉมหลงเชื่อกันลึกลงไปอีกว่า สภาวะที่ได้ที่เป็นที่มี พวgnี้ คือ ความวิเศษ คือ คุณวิเศษเหนือสามัญ แล้วก็หลงติดอย่าง

สนิทใจ “ไปอีกนานเท่านาน ตามที่มีที่เป็นกันอยู่ดีนดาย

“ผ่าน”หรือ“สามาชิ”ที่ได้จากการปฏิบัติแบบผู้ปฏิบัติที่หลงอกไปอยู่ป่า แล้วก็ยึดการทำสามาชิแบบถูกศีลเป็นหลัก อันไม่ใช่แบบพุทธ จึง“จนลง”(สังสีติด) และหรือ“ฟังช่าน”(อุปปีตราติ)อย่างมีนัยลึกซึ้ง ดังที่พระพุทธเจ้าตรัสไว้ใน“อุบาลีสูตร” พระไตรปิฎก เล่ม ๒๔ ข้อ ๕๕

แม้ใน“อรัญญสูตร” พระไตรปิฎก เล่ม ๒๒ ข้อ ๙๙ หรือในเล่ม ๘ ข้อ ๙๙ ว่าด้วยกิจมุอยู่ป่าเป็นต้น พระพุทธเจ้าก็ตรัสเตือนไว้อย่างสำคัญ สำหรับผู้ที่หลงอยู่ป่าเป็นวัตร หากไม่สัมนาทิภูธิจิริ ก็จะวังแคละ จะเป็นตามที่พระพุทธเจ้าตรัสไว้แน่ๆ

พระพุทธพจน์ที่ว่านั้น ก็คือ “ดุกรกิกษุหั้งหลาย กิกษุผู้ถืออยู่ป่า เป็นวัตร & จำพากนี้ & จำพากเป็นไชน กือ

๑. กิกษุผู้ถืออยู่ป่าเป็นวัตร เพราไง่ขาด เพราหลงmany
๒. เพราเมีความปรารถนาตามก ถูกความอยากกรอบนำ
๓. เพรามัวมา เพราจิตฟังช่าน
๔. เพราเข้าใจว่า พระพุทธเจ้า พระสาวกของพระพุทธเจ้าสรรเรศิญ
๕. เพราอาศัยความมัgn้อย ความสันโධย ความขัดเกลา ความเงียบสงบ ความเป็นผู้มีความต้องการด้วยข้อปฏิบัติอันงามเช่นนี้

ดุกรกิกษุหั้งหลาย บรรดา กิกษุผู้ถืออยู่ป่าเป็นวัตร & จำพากนี้ กิกษุผู้ถืออยู่ป่าเป็นวัตร เพราอาศัยความมัgn้อย ความสันโධย ความขัดเกลา ความเงียบสงบ ความเป็นผู้มีความต้องการด้วยข้อปฏิบัติอันงามเช่นนี้ เป็นผู้เดิม ประเสริฐ เป็นประทาน สูงสุดและดีกว่ากิกษุผู้ถืออยู่ป่า เป็นวัตร & จำพากนี้”

หากมีทิภูธิไม่สัมนา ตามคำตรัสข้อที่ ๑ ถึง ๔ ก็พาเลื่อน หรือไม่มีทางไปสู่ทางพื้นทุกข์หรือไม่มีทางเจริญแน่นอน แม้แต่ในข้อที่ ๕ ก็จะ

กีบังอาจจะเข้าใจพิดในนัยสำคัญ เพียงออกไปเป็น“มิจฉาชาทิภูมิ”
ได้เช่นกัน หากไม่ศึกษาจนถ่องแท้อ่าย่างถูกต้องดีจริง

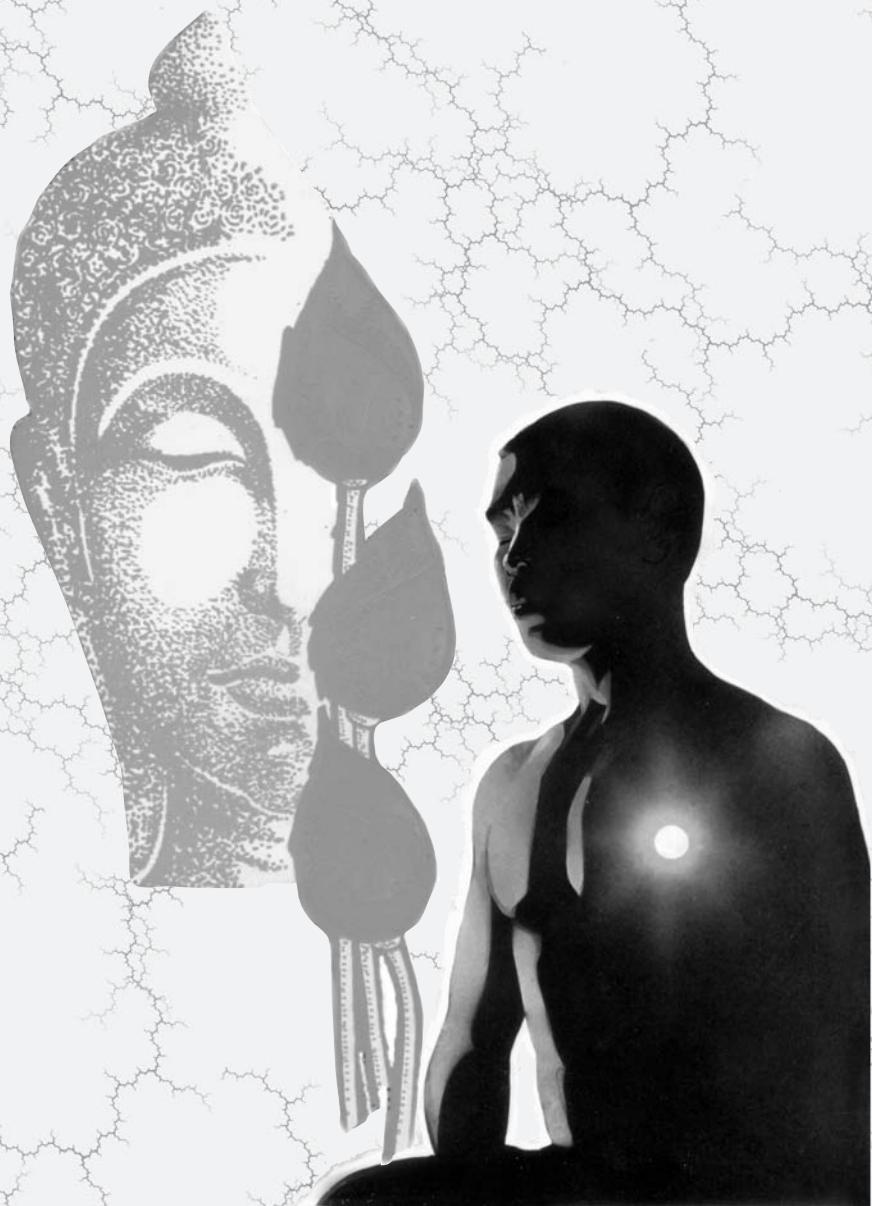
ดังนั้น“สัมมาทิภูมิ”หรือการเรียนรู้จนเห็นแจ้งอย่างถูกต้องตรงแท้ใน
แบบของพุทธ จึงสำคัญมาก เมื่อมี“สัมมาทิภูมิ”แล้วจึงจะปฏิบัติมี
“มรรคผล”ด้วยการฝึกฝนอบรมไปตามขั้นตอนแห่งฐานะ

จากการได้ฝึกฝนมาช้าช่องเพียงพอ ย่อมเจริญ“สัมมาอาริยมรรค”
เจริญ“สัมมาอาริยผล” และได้มี“การทำให้คุณให้เคยหรือทำชำ្លាមួយกับ
ผ่านนั้นๆ”(อาสาวนา)ที่เรียกว่าทำการ“สภาพาน”(อาสาวนา)มาตามลำดับ
ซึ่งเป็นการเสพ“ธรรมรัส”นั่นเอง

เช่น เสพ“สุข”ตั้งแต่“สังจากกาม”มาทีเดียว ซึ่งเป็น“วุปสมสุข”
แล้วจึงมา“สังจากกรุปสัญญา”อันมี“วิตกภิจาร”และ“ปีติ-สุข-อุเบกษา”

ผู้มี“ภาน”แบบพุทธจึงมี“ธรรมรัส”ต่างๆโดยเฉพาะมี“สุข”ที่เกิด¹
จาก“ความว่างจากกิเลส”(วุปสมสุข)อยู่ประจำในตนอย่างแนบเนียนลึกซึ้ง
จึงขออภัยนั่นว่า มรรคผลของพุทธนั้น พื้นทุกข์และ“มีความสุข”แน่ๆ ซึ่ง
มีการสะสมความสุขไปตลอดการฝึกฝนปฏิบัติ อย่าง“สัมมาทิภูมิ”จริง
เป็นความสุขที่พิเศษแนบเนียนยิ่ง สุขจาก“รูปภาน” แล้วก็สุขสงบลึกซึ้ง
ยิ่งขึ้นๆ จากการฝึกฝน“อรูปภาน”แบบพุทธอีก กว่าจะถึง“นิพพาน”ซึ่ง
เป็นแคนที่“สุขบรรจบสุขพิเศษยิ่ง”(ประมัง สุขัง)ตามที่พระพุทธเจ้าตรัสอภัยนั่น

แม้ที่สุดในความเป็น“นิพพาน”หรือในความเป็น“สัญญาเวทายิต-
นิโรธ” ซึ่งแปลกันว่า “ดับเวทนา-ดับสัญญา”นั่นแหล่ะ ก็จะไม่ใช่“ดับ
เวทนา-ดับสัญญา”อย่างพาซี่ของกล้ายเป็นคน“หมดความรู้สึก”เป็นอันขาด
แต่กลับจะยิ่งเป็นคนมีความรู้สึกทั้งสุขอย่างเบาไว้ ทั้งเป็นผู้ตื่นเต็มรู้แจ้ง
แหงทะลุอย่างลึกซึ้งและดียิ่งรอบด้าน ชนิดที่คนธรรมคำไม่สามารถ
รู้ได้เสนอกhem่อนເຄາດ້ວຍ

คุณวิเศษของพุทธ

เมื่อปัจฉิมิติตามคำสอนของพระพุทธเจ้า โดย“อาสานา”หรือ “ເສພານນັ້ນໆ” กล่าวคือ แต่ละ“ມານ”ก็จะต้องทำความคุ้นเคยหรือทำ ช้าๆกับ“ความเป็นມານນັ້ນໆ”จนเป็นความแคล้วคล่องชำนาญ(วสี) พร้อม ไปกับการปฏิบัติให้คุ้นเคยนັ້ນກ็ต้อง“ทำให้เจริญขึ้นໆ”(ภาวนा)ให้ได้ตามขัน ตอนด้วย เช่น มีการเขียนข้อ“ธรรมรสร” มีการ“ปล่อยวางจากມານ”ที่ เราได้ดีพอแล้ว เลื่อนขึ้นไปสู่“ມານ”ที่เป็นภาวะสูงขึ้นไปตามลำดับ จาก “ຮູປມານ” ๑-๒-๓-๔ แล้วก็“ອຮູປມານ” ๑-๒-๓-๔ จนกระทั้งที่สุด “ດັບ” กิเลสได้ทุกขันตอน ถึงขั้น“ນিໂຮງ”ที่เรียกว่า“ສັຫຍາເວທຍິຕນິໂຮງ” อันเป็นจุดสุดยอดของพุทธ “การทำให้เป็นใหม่หรือให้เจริญ” ที่เรียกด้วยศัพท์ว่า “ภาวนा”นັ້ນ

ก็คือ ต้องพัฒนาอยู่เสมอให้ก้าวหน้าสูงขึ้นเรื่อยๆ ด้วยการ“ทำมากๆ” (พหุลักษณะ)ไม่เหลาแหล่อนักจับจดนั่นเอง ผลลัพธ์เป็นจริงได้อย่างน่าอัศจรรย์ ตามคำสอนของพระพุทธเจ้า เรียกันด้วยศัพท์ว่า“อนุสาวนีปฎิหาริย์” เพราะได้“ทำความคุ้นเคยหรือทำชำนาญ”(อาเสนา) “ทำให้เจริญขึ้นๆ”(ภานา) และ“ทำมากๆ”(พหุลักษณะ)ครบตามพระพุทธพจน์

★ อนุสาวนีปฎิหาริย์ : พลธรรมแบบพุทธ

“อนุสาวนีปฎิหาริย์” เป็นของพุทธโดยเฉพาะ ซึ่งคนมักจะเข้าใจผิด ความหมายของคำว่า “ปฎิหาริย์” ก็คือ “ความน่าอัศจรรย์” ส่วน “อนุสาวนี” ก็คือ “คำสอนของพระพุทธเจ้า” เช่น พระพุทธเจ้าทรงสอนไว้ว่า “ผ่าน” ก็คือ “นิโรธ” ก็คือ “วิชชา ๔” ก็คือ เป็นต้น ต้องเป็นแบบของพระพุทธองค์นะ ไม่ใช่แบบของถูกเชิดชู หรือแบบลักษิณ์ ซึ่งเป็นแบบพิเศษลึกซึ้ง มีคุณค่าต่อความเป็นมนุษย์เพื่อมวลมนุษยชาติเพื่อโลก อย่างเยี่ยมยอดยิ่งนัก ดังที่อัตมาได้จำแนกแยกแยะความแตกต่างมาให้ พิจารณาแล้ว เมื่อครบรอบ ๕๐๐ ปี ของการปฏิบัติในประเทศไทย อย่างถูกต้องตามคำสอนของพระบรม ศาสดา ก็เป็นความสามารถยิ่งยอดวิเศษเยี่ยม ซึ่งก็เป็นได้ยาก เพราะ มันควรจะแสดงให้เห็นว่า มนุษย์สามารถปฏิบัติได้ แต่ไม่ใช่ “สุนโนทัย” แต่ “มั่นคงมี “สุนโนทัย” ชนิดใหม่ (วุปสมสุขหรือโภคุตรสุข) มันเป็นเรื่อง “เหนื่อยธรรมชาติของโลก” ดังนั้น ผู้ที่ทำได้บรรลุถึง จึงเป็น “ความน่าอัศจรรย์” ยิ่งขาด จึงเป็น “ปฎิหาริย์” อย่างแท้จริง ซึ่งมหัศจรรย์ไม่มีอย่างอื่นไปกว่า “การเทาเหมือนเดินน้ำดำดิน หรือเก่งในการหยุดหัวใจคนอื่น” อันเป็นความเก่งของ “อิทธิปฎิหาริย์” และ อาเทสนาปฎิหาริย์” ส่วน “อนุสาวนีปฎิหาริย์” นั้น เก่งที่พากลัดกิเลส ได้จริง เก่ง เพราะพากลพื้นทุกข์ชนิด “อยู่เหนื่อยทุกข์ของโลก” (โภคุตระ) และเป็นประโยชน์คุณค่าเสียสละเกือกุลแก่มวลมนุษยชาติ (พุทธพิทักษะ)

อย่างเต็มใจ ซึ่งมีนัยสำคัญ

ความเก่งที่วิเศษแบบ“อนุสานนีปักษีหาริย์”นี้ จริงๆแล้ว..มหัศจรรย์ ยังยอดกว่า“ปักษีหาริย์”ทั้ง ๒ นั้นด้วยซ้ำ เพราะ“ทั้งอิทธิปักษีหาริย์และอาเทสนาปักษีหาริย์”แม้จะเก่งสุดเก่งขนาดไหน ก็ไม่สามารถลดอกิเลสให้กันได้ และพากัน“พ้นทุกข้อริยสัจ”ไม่ได้ ทั้งไม่เป็นประโยชน์คุณค่าที่ดีต่อมวลมนุษยชาติ มีแต่จะมอมเมาให้หลงติดยึดยิ่งๆขึ้น

เฉพาะอย่างยิ่ง ความเก่งวิเศษแบบ“อนุสานนีปักษีหาริย์”นี้ หากฝึกฝนจนได้คุณภาพสัมบูรณ์แล้ว ได้แล้วก็ได้ติดตัวตลอดไป ไม่มีเสื่อมไม่กลับกำเริบ(อกุปปา) ดังที่อาตามาย้ำให้ฟังมาแล้วหลายครั้งหลายครา ส่วน“อิทธิปักษีหาริย์และอาเทสนาปักษีหาริย์”นั้น เสื่อมได้ ไม่คงทนถาวร

คงจะไม่สงสัยแล้วละนะ ในประเด็นที่สำคัญมาก ดังกล่าว呢 นั่นคือ ความเป็นมานะของพุทธแท้ๆนั้น ได้แล้ว ได้เลย เป็น ได้“มาน ๔” สัมบูรณ์แล้ว เป็นตัน ก็ได้ติดตัว ออยู่กับจิต ติดการมณ์ประจำนิรวิตไปเลย ไม่ต้องไปนั่งหลับตาสะกดจิตเอาใหม่ ให้เป็นมานทั้งหมดไว้ในอีกใหม่ เพราะ การปฏิบัติตามะของพุทธนั้น เมื่อปฏิบัติได้แล้วก็ได้ไปเรื่อยๆ สั่งสม ความเป็นความได้ดั่งนั้นๆ แบบแรงขึ้นๆ จนตั้งมั่น แล้วก็มั่นคง และถาวร เป็นที่สุด ไม่มีเสื่อม และไม่มีการเลิกเป็น เป็นแล้วเป็นเลย “เป็นมาน” ตลอดกาล จะ“ไม่เป็นมาน”ก็ต่อเมื่อเจ้าของมานปรินิพพานไปพร้อมกัน

ซึ่งถ้าแม่นผู้ใดเข้าใจดีตามคำตรัสของพระพุทธเจ้า ที่พระองค์ทรงยืนยันผลกระทบอันปฏิบัติได้แล้วนั้นสัมบูรณ์ ว่า

“อกุปปา”(ไม่เสื่อมอีกแล้ว หรือ ไม่กลับกำเริบอีก) ก็ได้ หรือ“สัญญาสามาบดิ”(ความกำหนดครุภานรู้มานรู้มานบัดที่เราได้)
มีเท่าได้ “สัญญาปภิเวช”(ความกำหนดครุภูลที่บรรลุธรรมอย่างรู้แจ้งแท้ตลอดของเรา) ก็มี
เท่านั้น ก็ได้

จะหมดสิ่ยอย่างสนิทสมบูรณ์แบบ ในภาวะของลักษณะที่ **ได้แล้วได้แล้ว หรือ เป็นแล้ว เป็นแล้ว** ตามที่กล่าวมานั้นแน่แท้

ยิ่งผู้ที่ได้ศึกษามากยิ่งจะเข้าใจได้ดี เพราะ“ภาน”แบบพุทธ คือ “ภาน”ที่เกิดแล้ว ได้แล้วก็เป็นก็เมื่อญี่ทุกขณะ จากการปฏิบัติเมื่อจิตสั่งสมความเป็น“ภาน” จิตก็เกิดเป็น“อธิชิตร”เจริญไปเรื่อยๆตลอดเวลา ที่ปฏิบัติมีรรค์มูลวิัฒนาการขึ้นๆ โดยการปฏิบัติแบบพุทธหลักเอกอันได้แก่ หลัก“มรรค ๔”กับ“โพชമงค์ ๗”หรือ“โพธิปักขิยธรรม ๓๗” ซึ่งปฏิบัติตลอดเวลา ยืนเดินนั่งนอนทุกอริยบด ดังนั้น จึงสั่งสม“ผล” ทั้งทางกายทั้งทางว่าจาร และที่เรียกว่า“ภาน” ก็คือสั่งสม“ผล”ลงไปที่ใจ “ใจ”เกิดจริงเป็นจริงขึ้น ตามผลที่ได้ไปตลอดเวลา

เป็นต้นว่า ละล้างกิเลสภัยในเรื่อง“ภาน” ผู้ปฏิบัติก็ต้องอ่านความเป็น“อารมณ์”ที่เกิดในใจของตนเองให้ออก[ญาตปริญญา กระทั้งรู้แจ้งในความเป็นทุกป] และพิจารณา“เวทนาในเวทนา”หรือ“ในอารมณ์”จนสามารถวิเคราะห์ใจจะลงไปรู้แจ้งใน“เหตุที่เป็นกิเลสภัย”[ตีรรถปริญญา กระทั้งรู้แจ้งในทุกขสุนทัย] แล้วก็สามารถละล้าง“เหตุ”นั้นๆได้[ปทานปริญญา กระทั้งบรรลุทุกชนิโรห] ทั้งหมดนั้นมีปฏิสัมพัทธ์กันเป็น“องค์รวม”โดยมี“มรรค ๔” คือ หลักปฏิบัติ ต่างสังเคราะห์กันและกัน ส่งเสริมอนุกระห์กันและกัน ออย่างรู้แจ้งเห็นจริง ด้วย“วิชาชາ ๔” นั่นคือ...

ต้องปฏิบัติให้เกิด“ภาน” วิชาที่ ๑

ในภานนั้นต้องมี“วิปัสสนาญาณ” วิชาที่ ๒

และในภานนั้นต้องมีผล“มโนมยอหิ” วิชาที่ ๓

แล้วทำให้ก้าวหน้าเป็น“อหัติวิชี” วิชาที่ ๔

และก้าวหน้าเพิ่มด้วย“ทิพย์โลต” วิชาที่ ๕

ต้องมีภูมิรู้จัดในจิตของตนด้วย“ເຈໂຕປະຍຸງາມ” วิชาที่ ๖

ผู้ปฏิบัติทุกคนจะต้องใช้ “ปุณเพนิวาสานสุสติญาณ” วิชาชากี่ ๙ เพื่อตรวจสอบธรรมะอดีตกับธรรมะปัจจุบัน จะได้รู้แจ้งผลจริงยิ่งขึ้นๆ และมั่นใจ

ต้องมี “จุตุปปاتญาณ” วิชาชากี่ ๘ รู้แจ้งรู้จริงในความเกิดของกิเลส รู้แจ้งรู้ความดับของกิเลส และรู้ความเกิดความตายของสัตว์ไปปภาคิกะ

วิชาชากี่ ๕ สุดท้ายก็ต้องมี “อาสวักขยญาณ” รู้แจ้งรู้จริงว่า “กิเลส” ระดับ “อาสา” ของตนหมดลืนลงได้จริง

หากสัมมาทิฏฐิจริง เมื่อปฏิบัติไปฯ “กิเลสภาน” ก็จะจากคลายน้อยลงๆ จนที่สุด “หมุดกิเลสภาน” อี่างรูๆ เห็นๆ ด้วย “ปัญญาหรือญาณ” หรือด้วย “วิชาชาก” นั่นเอง ตั้งแต่เมื่อเริ่มเกิด “ภาน” อันเป็น “วิชาชาก” ข้อที่ ๑ แล้วก็ “วิปัสสนาญาณ” หรือ “ญาณทัศสนะ” อันเป็น “วิชาชาก” ข้อ ๒ แล้วก็รู้ยิ่งเห็นจริง และเก่งพิสدارขึ้นเป็น “มโนมิทธิ” อันเป็น “วิชาชาก” ข้อที่ ๓ แล้วก็ “วิชาชาก” ข้อที่ ๔-๕-๖-๗-๘-๙ เมื่อถึงขั้นจบสุดกึกอ “ภาน” นั่น พาไปถึง “วินຸติ” หรือ “นิพพาน” ก็เป็นอันว่า “ภาน” ที่เป็นแล้วก็เป็นเลยไม่ต้องมาเวียนวนทำกันใหม่อีก ยิ่งเป็น “วินຸติ” ก็ยิ่งจบกิจไปจริง เป็นเรื่องๆ เป็นขันๆ ก้าวหน้าสั่งสมสภาวะจริงไปตามลำดับ

“วิชาชาก” ก็จะเกิดร่วมไปกับ “ภาน” กับ “วินຸติ” มีการ “สั่นอาสา” ไปตามที่ได้ที่เป็น ตั้งแต่ “ภาน ๑” เรื่อยไปกระทั่ง “ถึง “สัญญาเวททิณโนโรช” ดังที่ได้กล่าวถึงผ่านมาแล้ว พระพุทธพจน์ก็ได้ยกให้ฟังมาแล้วนั่นเอง

รายละเอียดของ “วิชาชาก” ที่เกิดไปพร้อมกับได้ “ภาน” ได้ “วินຸติ” นั้น ถ้าอตามจะสามารถในตอนนี้จะไม่ต่อเนื่องเรื่อง “อรุปภาน” ที่อตามได้ อธิบายค้างอยู่ ก็ขอยกอคได้ก่อนก็แล้วกันตอนนี้เรามาพูดถึง “อรุปภาน” ข้อต่อไปให้จบเสียก่อน

เราได้พูดกันมาถึงว่า เมื่อได้ “อาการسانัญญาณภาน” อันเป็น “อรุปภาน ๑” หรือจะเรียก “ภาน ๕” ก็ได้

“อากาศ” ก็คือ “ความว่าง” ที่เจริญสูงขึ้นมาอีกกว่า “ความว่าง” ที่เรียกว่า “อุบекษา” ส่วนจะเป็น “อารมณ์ว่าง” อย่างไร ผู้ปฏิบัติจริง เข้าถึงได้จริง ก็จะ “ได้ลิมรสอคิว” บันนี้เองเฉพาะตน “สัญญาสามานัต” ของคริก “สัญญาปฎิเวช” ของผู้นั้น อันไม่สามารถจะพูดเป็นภาษาหากไปกว่า คำว่า “ว่าง” ได้อีกแล้ว เป็นเรื่องของตนเฉพาะตน (ป้าจัดดัง) จริงๆ

เมื่อผู้ปฏิบัติได้ “ເສີ” (อาสานา) อิ่มເອັນຫານຫ່ານພວ ແລະ ໄດ້ “ເຈິ່ງພັດນາ” (ກວານ) ตามธรรมสมควรແກ່ຮຽນ ໄດ້ “ທຳນາກໆ” (ພຸລືກົມນັງ) ໂນ່ຍໍເຫຍະແຫຍະຈັບຈາດ ກີ່ເປັນອັນມີ “ความว่าง” ທີ່ເປັນ “ਆກສານໝູຈາຍຕົນສັນຍາ”

ແລະອ່າລື່ມລ່ວງ “ว่าง” ນີ້คือ “ความว่างจากກີເຄສ” ອ້ອກກີເຄສວ່າງອອກໄປຈາກຈົດ” ມີໃປ “ຈົດເຫັນໄປຮູສຶກວ່າງອູ້ຢູ່ໃນກັບ ອ້ອກມົວວ່າງໃນກັງຈົດ” ตามທີ່ໄດ້ພຸດກັນນາພວສົມຄວາມແລ້ວນັ້ນດອກນະ

การปฏิบัติกວ່າຈະກ້າວເຈັ້ນມາສູ່ “ਆກສານໝູຈາຍຕົນຄານ” ນັ້ນ ເຮັກໄດ້ ຄຶກຍາ “อารมณ์” ໂດຍເຈາະເຫັນໄປໃຫ້ຮູ້ແຈ້ງເຫັນຈົດໃນ “ເວກນາ” ອ້ອກຄຶກຍາໃຫ້ຮູ້ແຈ້ງເຫັນຈົດໃນ “ອື່ຕົວ” ອົງລຶກລະເອີຍເຫັນໄປເຮືອຍໆ ແລະ ໄດ້ຜົກຟນປັບປຸງ “อารมณ์” ດ້ວຍວິຊາໃຫ້ເປັນ “อากาศ” ອ້ອກ “ວ່າງ” ໂດຍ “ວ່າງຈາກກີເຄສ” ທີ່ເປັນ “ການວິຕົກ” ອັນນັ້ນເປັນ “ຮູ່ປະສົງສັນຍາ” ທັ້ງຫລາຍ ແລະ “ວ່າງຈາກກີເຄສ” ທີ່ເປັນ “ພາຍານທິຕົກ” ອັນນັ້ນເປັນ “ປົກືຈົກສັນຍາ” ທັ້ງຫລາຍ ອ້ອກແນ້ຳແຕ່ “आກາຣໃນຈົດທີ່ຍັງເປັນຮ່ອງຮອຍຂອງການເບີຍດເບີຍນຕນເບີຍດເບີຍນຜູ້ອື່ນ” ທີ່ຈັດວ່າເປັນ “ວິທີງສາວິຕົກ” ກີ່ໄດ້ຕຽບຕາມປັບໄທ “ວ່າງ” ຈົນລະເອີຍດ ອືກທັງປັບທໍາຄວາມສຳຄັນກັນ “อารมณ์ຕ່າງໆ ທີ່ເປັນທີ່ມີອູ້ຢູ່ໃນຈົດ” ອັນນັ້ນເປັນ “ນານຕຕສັນຍາ” ແນ້ຳແຕ່ “อารมณ์ສຸຂພິເສຍທີ່ໄດ້ຈາກຄານ” (ງຸປສົມສຸຂ) ແນ້ຳແຕ່ “อารมณ์ວ່າງໆ ເນຍໆ” (ອຸບເກຫາ) ກະທຳງ່ເຮົາສາມາດເຫັນແລະເປັນທີ່ອື່ນ “ເຫັນເລີ່ງ” (ອຸປສົມປ້ອງ) “ความว่าง” ທີ່ “ວ່າງຍ່າງໄນ້ມີທີ່ສຸດ, ວ່າງຍ່າງທະລຸໄປປ່າໄສໄນ່ໜ້ອລະໄຮຕິດຫັດ, ວ່າງອ່າຍ່າໄນ້ມີຂອບເຂດ” (ອັນນັໂຕ ອາກໄຕ) ນັ້ນໄດ້ຈົດ ຈຶ່ງກ້າວເຈັ້ນສູ່ “อารมณ์อากาศ”

นี่แหลกคือ “ว่าง” ที่ “ว่างยิ่งกว่าอุเบกษา” ละเอียดลึกซึ้งขึ้นไปอีก และแล้วเมื่อครการทำได้สำเร็จ ท่านผู้นั้น ก็ “ว่าง” ตามที่ท่านสามารถทำได้ หรือตามที่ท่านมี “วิชชา” ทำประสิทธิผลได้ยิ่งๆ นั้นคือ ว่างจาก “ความว่าง” ที่ได้ใน “อรุปมาณ” ขึ้นที่ “อันเรียกด้วยภาษาว่า “อุเบกษา” ยิ่งขึ้นไปอีก ผู้ทำได้ทำถึงภาวะจริง จึงจะรู้แจ้งเห็นจริงหรือสัมผัส “ธรรมรส” อันเรียกด้วยภาษาว่า “อาการسانัณญาณมาณ” ด้วยตนเอง ซึ่งเป็น “อรุปมาณ” ในขณะที่อยู่ในสภาพของคนเป็นๆ สามัญลืมตาโพลงๆ และมีอริyanถการทำงานทำการอยู่ปกติ ดังที่ได้อธิบาย “มาณ” แบบพุทธให้ฟังมาตราตอนนั้นแหลก จะมิใช่ “อรุปมาณ” ที่ต้องนั่งหลับตาทำตนให้เข้าไปอยู่ใน “กวังคจิต” แล้วตัดความรับรู้ทั่ว & ภายนอกนั้นเลย

ควรรู้กันให้ชัดในนัยสำคัญของ “ความเป็นมาณ” ว่า
“ความเป็นมาณ” นั้นหมายເຄາຕຮງທີ່ “ສາມາດທຳໃຫ້ກິເລສນິວຣົນ
ລະລດໜົດໄປໄດ້” นັ້ນຕ່າງหาก

“ความเป็นมาณ” จะมิໄປໝາຍເຄາແຄ່ຕຽງທີ່ “ສາມາດສະກຳດົນເອງໃຫ້ເຂົ້າໄປອູ່ຢູ່ໃນກວັງກົດ หรີ້ອໃຫ້ເຂົ້າໄປອູ່ຢູ່ໃນພົບຂອງຈົດ ໂດຍຕັດກາຮັບຮູ້ຈາກທຸວານ & อັນເປັນທຸວາກຍາຍນອກ ໄດ້ສຳເຮົ່ງ” เທັນນັ້ນເປັນອັນນາດ

ถ້ານີຍານ “ความเป็นมาณ” ว่า ກືອ “ກາຮັບຮັບສະກຳດົນເອງໃຫ້ເຂົ້າໄປອູ່ຢູ່ໃນກວັງກົດ หรີ້ອໃຫ້ເຂົ້າໄປອູ່ຢູ່ໃນພົບຂອງຈົດ ໂດຍຕັດກາຮັບຮູ້ຈາກທຸວານ & อັນເປັນທຸວາກຍາຍນອກ ໄດ້ສຳເຮົ່ງ” หากໝາຍເຄາແຄ່ນີ້ກີ່ອຸປະລັກມະບອງ “ความเป็นมาณ” ກົນອນຫລັບກົດ ກົນຕກກວັງກົດກົດ ກີ່ຕັດນັບວ່າເປັນຜູ້ນີ້ “มาณ” ກັນທັນນັ້ນເທົ່ານັ້ນເອງ

ພຣະນະນັ້ນ ແນ້ຄົນຜູ້ໄດຈະ..ໄນ່ໄດ້ອູ່ຢູ່ໃນສະກຳດົນເອງໃຫ້ເຂົ້າໄປອູ່ຢູ່ໃນກວັງກົດ” ດັ່ງຄຳນີຍານຂ້າງຕົ້ນນັ້ນ ແຕ່ສາມາດ “ກຳໃຫ້ກິເລສນິວຣົນລະລດໜົດໄປໄດ້” ກົນີ້แหลກคือ ຜູ້ມີ “มาณ” ທີ່ແກ້

ดังนั้น แม่ผู้ได้ขณะได้ “จิตจะอยู่ในกวังค์จิต” (รับรู้อยู่แต่ในสภาพในไม่รับรู้ทั่วภายนอก) ก็ตาม หรือผู้ได้ขณะได้ “จิตจะเขียนรับวิถี” (รับรู้ครบทั้งสภาพภายนอกภายนอกภายนอก) ก็ตาม หาก สามารถ “ทำให้กิเลสนิวรณ์ระงับลงไปได้ แม้ไม่ได้ละล้างจริงจนหมดได้เด็ดขาดก็ตาม” ก็ล้วนนั้นว่า เป็นผู้มี “ภาน” ทั้งนั้น

เฉพาะอย่างยิ่ง ผู้ที่ได้เรียนรู้และได้ฝึกฝน “ทำให้กิเลสนิวรณ์ของตนระงับลงไปได้” ด้วยเจตนาและสามารถของตนโดยแท้ จึงจะซื่อว่า “ภาน”

เพราะตามปกติ คนเราปั่นปิ่นมีขณะที่ “กิเลสมันพักยกหรือมันไม่เข้ามา แสดงอาการตามธรรมชาติตามัญ” ทุกคนก็เป็นก็มีกันอยู่ทั้งนั้นตามกาล

ดังนั้น อีกเงื่อนไขหนึ่งของ “ความเป็นภาน” จึงหมายถึง “ความเจตนาของตนที่..เล่าเรียนและฝึกฝนทำให้กิเลสนิวรณ์ของตนระงับลงไปได้ แม้จะทำได้แค่พักยก ไม่ใช่การละล้างอย่างถูกตัวตนกิเลสจริงก็ตาม”

ในขณะที่คนเกิด “จิตว่างเพราะกิเลสพักยกไปเอง” ตามกาล โดยตนไม่ได้มีสติรู้ตนและตั้งใจทำให้มันระงับด้วยความสามารถของตนนั้น ก็ไม่เรียกว่า “ภาน” แต่ถ้ามีสติและตั้งใจทำให้มันระงับลงไปได้ แม้จะเป็นการเล่าเรียนและฝึกฝนแบบถูกยืดตามที่สำคัญที่สุดก็ต้องให้ “กิเลสพักยกลงไปได้” ทั้งแบบชั่วคราว หรือได้แบบทนทานนานยาริปปั่วชีวิตก็ตาม ก็เรียกว่า “ภาน” ได้ทั้งสิ้น เพียงแต่ว่า “ภาน” แบบถูกยืดนั้นไม่ใช่ “ภาน” แบบพุทธ แบบถูกยืดจะเป็นแบบสะกดให้ “กิเลสพักยก” ทั้งนั้น ซึ่งอาจสามารถทำให้ “พักยก” ได้นานเป็นชาติๆ หรือแม้จะเป็นแบบถูกยืดสมพستانแบบพุทธ แต่ถ้าไม่ “สัมมาทิฏฐิ” จริง ก็จะไม่รู้จักวิธีปั๊สสนานในขณะที่นั่งหลับตาสะกดจิตเข้าไป แล้วก็ไปอ่านอารมณ์ในกายในขณะเป็น “กวังค์” เพราะจะไม่มีความรู้ถ้วนใน “อาริยสัจๆ” จะไม่มีความรู้ ความสามารถใน “ปริญญา ๓ หรือสัมมปปชาน ๔ หรือปหาน ๕” เป็นต้น จึงไม่สามารถทำให้กิเลสในขณะ

นั้น ลดลงได้ชนิด “รู้ตัวตนของกิเลสและสามารถทำให้กิเลสลดลง
คลายหรือดับสนิทไปได้” ด้วยการเกิดญาณเกิดวิชชาญแจ้งแทรกทะลุจน
กระซึ่งกิเลส มันจ้านต่อความจริงอันยิ่งใหญ่” เป็นอันขาด นอกจาก
ได้เพียง “กิเลสระงับแบบพักยก” จึงเรียกว่า “ระงับลงได้” ชนิดนี้ว่า
“เจโตสมะ” หรือ “การสงบจิตให้กิเลสพักยกไปได้ ด้วยการกดปุ่ม” เท่านั้น
เว้นแต่ว่าผู้นั้นจะรู้วิธีอย่าง “สัมมาทิกูฐิ” ก็สามารถ “วิปัสสนา” ในขณะอยู่
ในภวังค์นั้นได้บ้าง ก็เป็น “อุปาระ” หรือเป็นการช่วยเหลือเพิ่มเติมแทน
เท่านั้น ไม่ใช่ “ทางเอก” อันแท้จริง ตามที่พระพุทธเจ้าตรัสไว้ว่า “ทางปฏิบัติ
ที่จะไปสู่ความบริสุทธิ์แห่งการรู้แจ้งเห็นชัดนี้มีทางเดียว ไม่มีทางอื่น”
(ເອສາມັກໂຄ ນັຕຄູ່ໂຄ ທັດນັສະ ວິສຸທີ່ຍາ) ก็อ “สัมมาอริยมรรค อันມีองค์”
[พระไตรปิฎก เล่ม ๒๕ ข้อ ๓๐]

“มาน”แบบพุทธ หรือ “มาน”ที่ไม่ใช่แบบพุทธ ต้องรู้จริงไม่สับสน
แต่ผู้ไม่รู้จริง มักพูดมักowardมักแสดงจึงสับสน และทำให้ศาสนพุทธเสื่อม
ผู้รู้แจ้งเข้าใจเป็นสัมมาทิกูฐิจริงจังจะปฏิบัติได้ “รูปมาน”แบบพุทธแท้
และทุก “มาน” ก็ต้องปฏิบัติจนกระถั่งเป็น “สามาชิ”

ดังนั้น ตามที่เรากำลังพูดถึงกันอยู่ตอนนี้ ก็อ พื้น “รูปมาน” ขันที่ ๔
แล้ว พื้น “อุบกษา” แล้ว และต้องฝึกฝนให้ได้ “อาการسانััญญาตนะ”
จนถึงขันเป็น “สามาชิ” หรือ “ตั้งมั่น” กันจริงๆ แล้วจากนั้นเราจะก็จะสูงขึ้น
ไปสู่ “วิญญาณัญญาตโนมาน” ซึ่งเป็นแบบพุทธ จะไม่เหมือนแบบอื่นๆ แน่
ภูมิที่สูงขึ้นไปเป็น “วิญญาณัญญาตโนมาน” นี้ ก็อย่างไร?

เราจะต้องศึกษา “วิญญาณ” นั้นเอง

ในขณะที่เราสามารถทำ “ความว่าง” (อากาศ) ได้จนเป็น “สามาชิ” แล้ว
เราจะต้องเรียนรู้หยั่งรู้เข้าไปใน “อารมณ์ว่าง” ของตนให้ประณีตลึกซึ้ง
หากจะก้าวขึ้นสู่ “วิญญาณัญญาตโนมาน” ก็ต้องกำหนดด้วย (สัญญา)

เข้าไปในความเป็น“จิตวิญญาณ”ในขณะนั้นของตนให้ได้ ว่ามีอยู่หรือไม่ ซึ่งแน่นอนว่า มันต้องยังมีอยู่แน่ และเป็น“วิญญาณที่ว่างจากกิเลส” เสียด้วย “ความจริง”ของสภาพที่เรากำลังเรียนรู้ด้วย“วิจารณญาณ”อย่าง สำคัญ ดังกล่าว呢ี้แหลก เป็น“ความจริงอันประณีต”ยิ่ง เพราะเรากำลังจะ ศึกษาใน“ความจริง” ๒ อย่างหรือ ๒ ชื่อ คือ “ความว่าง”กับ“วิญญาณ” หรือ“อากาศ”กับ“จิตวิญญาณ”

เมื่อได้กำหนดครุ(สัญญา)เข้าไปด้วยวิจารณญาณหรือพิจารณาให้มาก ก็จะสามารถหยั่งรู้ พิเคราะห์รู้ “ความรู้”ที่เจริญขึ้นหรือรู้ยิ่งขึ้นนี้ ก็คือ “ญาณ”คือ“วิชา”ของคนที่มีภูมิปัญญาดีนี้ ก็จะเห็นแจ้ง“ความว่างของ จิตตนในตน”ในขณะนั้นถึงปานนี้ ครั้นได้พิจารณาลงไปให้ชัด ก็จะรู้แจ้งจาก ของจริงหรือจากความเป็นจริงขณะนั้น ว่า “ความว่าง”ก็คือ“จิต” หรือ คือ“วิญญาณ” และ“วิญญาณ”ขณะนั้น ที่แท้ก็คือ“อารมณ์ว่างในระดับ เรียกกันว่า“อากาศ”ซึ่งทำให้“ว่างจากกิเลส”มาตามขั้นตอนจนมาถึงขั้นนี้ และที่มั่นรู้สึก“ว่างว่าง”ได้ขณะนั้น ก็พระผู้ปฏิบัตินั้นเองยังมี“ชาตุจิต” หรือยังมี“ชาตุวิญญาณ”

อัน“ชาตุจิต”หรือ“ชาตุวิญญาณ”ก็คือ ภาวะชนิดหนึ่งที่มีคุณลักษณะ “รู้” และ“รู้”นี้แยกลักษณะต่างๆออกไปก็ได้อีกมากของการ เช่น อาการที่ เรียกว่า “เวทนา, สัญญา”หรือที่เรียกว่า“ญาณ, วิชา, ปัญญา”เป็นต้น ตอนนี้ ผู้กำหนดครุ(สัญญา)ลงไปใน“ความจริง”นั้นกำลังประสบกับ “ภาวะ ๒ ใน ๑” นั่นคือ ภาวะที่มั่นทึ้ง“ว่าง”(อากาศ)และทึ้ง“รู้”(วิญญาณ) อุปในอาการจิตเดียวกัน

พระฉะนั้น ภูมิของคนผู้นี้ขณะนี้ ก็คือ“ความว่าง”ที่มีอยู่ตอนนั้น นั่นแหลก ซึ่งเป็นอันเดียวกันกับ“วิญญาณ” หรือ“ความเป็นวิญญาณ”ก็ คือ“ความว่าง”ที่ว่างจากกิเลส ถึงขั้น“อากาศ”นี้อีกเช่นกัน

เมื่อ “ความเป็นวิญญาณ” ก็ยังมีอยู่ และ “ความว่างจากกิเลส” ก็มีอยู่ ณ บัดนี้พร้อมสรรพ การหยั่งรู้ “ความจริง” จากความประกูล(ภาวะ)ที่เป็น “ปรมัตถธรรม” คือรู้แจ้งเห็นจริงในความเป็น “จิต..เจตสิก..รูป[ซึ่งไม่ใช่รูปที่เห็นได้ด้วยตาแต่สูงขึ้นไปถึงขั้น ‘นามรูป’ กันแล้ว]..นิพพาน” จึงสามารถรู้แจ้งเห็นจริงได้อย่างแจ่มชัดยิ่งๆขึ้น เพราะขณะนี้ “จิตวิญญาณ” ของผู้ที่มีภูมิถึงขั้นนี้นั้น คือผู้ที่มี “ความว่างจากกิเลส” ได้แล้วจริง จึงสามารถรู้แจ้ง “ความจริงตามความเป็นจริงของจิตวิญญาณที่ปราศจากกิเลส” นี้ว่า แท้ๆมันเป็นอย่างไรกัน ด้วย “ญาณ” หรือด้วย “ชาตุรู้ที่มีภูมิอันเชื่อว่าวิชชา” (แบบพุทธ) สูงขึ้นมาถึงปานะนี้ที่เดียว

จึงสามารถรู้แจ้งเห็นจริงใน “ความจริง” (สัธรรม, ตตะ) ว่า “วิญญาณ ไม่มีที่สุด, วิญญาณไม่มีขอบเขต” (อนันต์ วิญญาณ) นั้น เป็นเห็นนี้เอง(ตตตา)

ความรู้แจ้งเห็นจริงหรือการหยั่งรู้ด้วยญาณขั้นนี้ ก็คือ ได้รู้แจ้งใน “วิญญาณ” ที่ “ว่าง” ที่บริสุทธิ์ถึงปานะนี้ นี่แลคือ การรู้แจ้งที่สูงขึ้นไปอีกขั้นหนึ่ง จากการรู้แค่ “อาการว่าง” หรือ “ความว่าง” (อาการ) ว่า ที่แท้ ก็เป็นหนึ่งเดียวกับ “วิญญาณ” ในขณะนั้น

การเลื่อนจาก “ได้รู้แจ้งความว่าง” (รู้แจ้งอาการ) ขึ้นไป “รู้แจ้งวิญญาณ ที่ว่าง” ซึ่งมีลักษณะ “อนันตัง” (ไม่มีที่สุด, ไม่มีขอบเขต) อย่างนี้ๆเอง ว่า เป็น “วิญญาณ” แท้ๆ อันก่อต่องตามที่พระพุทธเจ้าตรัสไว้ในพระไตรปิฎก เล่น ๕ ข้อ ๓๕๐ ว่า “วิญญาณ อนิทัสสน อนันตัง สัพพโต ปก” อาการที่ผู้ปฏิบัติมีภูมิรู้ถึงขั้นนี้แหลกคือ การล่วงพ้นจาก “อาการานัมจายาตอนман” เข้าถึง “วิญญาณนัมจายาตอนสัญญา”

“ความว่าง” ที่ได้รู้แจ้งเห็นจริงเพิ่มจากเดิม นี้คือ การรู้ชัดยิ่งขึ้นว่า แท้ๆก็คือ “วิญญาณ” นั้นเองที่ “ว่างจากกิเลส” และมีภาวะเป็นเห็นนี้ๆ ผู้บรรลุถึงขั้นนี้ ทั้ง “เป็นได้” ทั้ง “รู้แจ้ง” ด้วยตนอย่างนี้แล คือ การ

“ออกจากภาน”(วุญญา)ที่เรียกว่า“อาภานัญญาณภาน” แล้ว“เข้าภาน”สูงขึ้นสู่ภานต่อไป ที่เรียกว่า “วิญญาณัญญาณภาน”

ดังนั้น ขัน“วิญญาณัญญาณภาน” ก็ต้องศึกษา“ารามณ์”หรือศึกษา“อีคิว”ที่เรียกว่า“วิญญาณ”นี่แหลก พระพุทธองค์ให้เราจะวิเคราะห์ลงไปใน“จิตวิญญาณ” ให้รู้แจ้งเห็นจริงใน“วิญญาณ”ให้ทะลุปฐุปะรัง

แม่จะทะลุปฐุปะรังจนถึงขันนี้แล้ว ก็ยัง...ยังไม่พอ ยังจะต้องตรวจสอบยิ่งขึ้นไปอีก เมื่อได้รู้จัก“วิญญาณ”ที่ปฏิบัติมาจนนับได้ว่า สะอาด บริสุทธิ์กันปานหนึ่นแล้ว ก็ยังต้องตรวจแล้วตรวจอีกว่า จะยังมี“อะไร”อีกใหม ซึ่งจะต้องตรวจ“สิ่งที่ถูกรู้”นั้นกันอย่างสุดท้ายปลายปายสุดจริงๆ

“สิ่งที่ถูกรู้”ที่ว่านี้ ก็คือ “ความว่าง”กับ“วิญญาณ”นี่แหลก

“สิ่งที่ถูกรู้”นั้น เรียกกันด้วยภาษาว่า“รูป” ซึ่ง“รูป”ขันสูงนี้มันเป็น“สิ่งที่ถูกรู้”ขันละเอียดสุดๆจนไม่มีภาษาจะเรียก กันแล้ว จึงต้องขอเรียกด้วยคำว่า“อรูป” กล่าวคือ มันเป็น“รูป”ที่“ไม่มีรูป”กันแล้ว มันสุดจะ“ว่าง”สุดจะเป็น“วิญญาณ”ที่บริสุทธิ์สะอาดขันท้ายปลายสุดๆแล้ว

ดังนั้น ประมวลธรรม ๔ ที่ได้แก่ จิต, เจตสิก, รูป, นิพพาน ขันปลายท้ายสุดนี้ คำว่า“รูป”ในที่นี้ จึงได้แก่“อรูป”ที่หมายถึง“ความว่าง” กับ“วิญญาณ”นี่เอง นี่คือ“รูป”เป็น“สิ่งที่ถูกรู้” ที่ต้องตรวจสอบ“ของจริงหรือความจริง”นี้ให้แนแท้ชัดคุณแม่นมั่นที่สุด

ว่า “ไม่มีอะไร”(อาภิญญาณ)แม่นิกหนึ่งน้อยหนึ่งก็ไม่มี กล่าวคือ ตรวจธุลีเศษที่เหลือของอยู่อีก (อุժังชาสังโขชน) เป็นขันสุดท้าย ว่าไม่มี“ธุลีหมอง”(อโศก)และไม่มี“ธุลีเริง”(วิรช)แห่งองคุคลหรือเศษธุลีของอุปทานส่วนเหลือที่หลงเหลือเล็ดลอดดอยู่อีกแล้วนั่นเอง

เมื่อตรวจแล้วตรวจอีกลงไปในภาวะ“ที่ถูกรู้”ก็ต้องมี“สิ่งที่ถูกรู้”นั้นเป็น“ความสัมบูรณ์”(absolute) ขัน“รูป” นั่นคือ “สิ่งที่ถูกรู้”นั้นก็ต้องสัมบูรณ์ด้วย“ความไม่มี”(อาภิญญาณ)เศษธุลีแห่งองคุคลใดๆอย่างสนิทสุด

นี่ก็คือ “สิ่งที่ถูกรู้”(อรูป) ก็เป็นอันถึงขั้น“อาภิญญาจัญญาตโนมาน”

“การถ้าว่าง”(สมติกัมมะ)“วิญญาณจัญญาตโนมาน”พื้นหรือสูงขึ้น
ถุ“อาภิญญาจัญญาตโนมาน”ก็มีด้วยประการจะนี้

“รูป” นั้นหมายถึง “สิ่งที่ถูกรู้”

ส่วน“นาม” ก็หมายถึง “ภาวะแห่งความรู้”หรือ“ตัวชาติรู้”นั้นๆเอง
เรื่องของ“รูป–นาม” ขั้นสูงสุดปานจะนี้ จึงมีทั้ง“สิ่งที่ถูกรู้”ที่เรียก
ว่า“รูป”เมื่อมาถึงขั้นสุดปลายปานนี้ก็คือ“อรูป”นี้แหล่ะ

ส่วนที่เป็น“นาม” ก็คือ “ภาวะแห่งความรู้”ที่จะเข้าไปรู้ ซึ่งมีทั้ง
สัญญา–ปัญญา–ญาณทั้สตานะ–วิชชา เป็นต้น

ในภาษาเดิมที่ใช้กับ“อรูปโนมาน”ที่เป็น“โนมานแบบถาวร”ที่ยังไม่ใช่แบบ
พุทธ อันมีมาก่อนนั้น “อาภิญญาจัญญาตโนมาน”ก็คือ “เนวสัญญาโนสัญญา–
ยตโนมาน”ก็คือ อาทิตย์ได้อธิบายผ่านมาแล้ว

“อาภิญญาจัญญาตโนมาน”นั้นหมายถึง การดับจิตเข้าไปจนไม่ให้
มีความรับรู้อะไรเลย นิตหนึ่งหน่อยหนึ่งก็ไม่มีการรับรู้เกิดขึ้น ตามทฤษฎี
ของอาทิตย์คือ “ดับกิเลส” ต่อจากนี้ ก็เป็นทฤษฎีของอุทกโนมาน ที่ไปจบลงตรง
อาการ“เนวสัญญาโนสัญญาตโนมาน” ซึ่งหมายถึง ภาวะที่มี“สัญญา”ก็ไม่ใช่
ไม่มี“สัญญา”ก็ไม่ใช่ หรือ“จะว่าภาวะมี‘การกำหนดครู่’อยู่ในขณะนั้น
ก็คือไม่ใช่ แต่จะว่า ไม่มี‘การกำหนดครู่’อยู่ในขณะนั้น ก็คือไม่ใช้อีกแหล่ะ

อันเป็นการจำแนกต่อภาวะแห่งสัจจะที่เป็นที่สุดของเรา ว่าแม้จะ
“ดับสัญญา”หรือดับจิตดับอะไรใดๆในจิต ไม่ให้‘สัญญา’มันทำหน้าที่
ของมันได้เก่งปานใด ก็เป็นไปไม่ได้ ที่จะไม่ให้มันทำหน้าที่“กำหนดครู่”ใน
อารมณ์ปัจจุบัน”หรือไม่ให้มันทำหน้าที่“ผังสิ่งที่ได้รู้ไว้ในจิต”(ความจำ)
 เพราะ“สัญญา”มันมีหน้าที่“รู้อันผังไว้”ได้แก่“สิ่งที่ผังไว้หรือความจำ”

และมันต้องทำหน้าที่ “กำหนดครุ” ในวาระไดવาระหนึ่งแน่ๆ แม้จะถูก
สะกดไว้ได้นานปานไดก์ตาม มันก็ต้องขึ้นมาทำหน้าที่ “รู้” จึงได้มีอธิบาย
หรือแม้มันจะ “พักยก” ไปตามธรรมชาติของเป็นบางคราว ก็เป็นได้บางระยะ
อาการควบสืบเชื่อว่า จะทำ “นิพพาน” ก็ต้องสะกดจิตให้ “ดับได้”
เก่งที่สุดนานที่สุด นี่แหลกเป็นวิธีกพยาบาลสะกดจิตให้ดับ จนถึงขั้น
“อาภิญญาจัลย์ตนะ” ดังกล่าวมาแล้ว ส่วนอุทกควบสนั่นจำแนน เห็นว่า
ไม่ใช่อ่างนั้นเดียวก็เดียว แต่ก็มีวิธีเพียงสะกดจิตไว้ให้อยู่ในภาวะ
“ไม่รับรู้” ให้ได้มากที่สุด ก็ทำได้ถึงขั้นสูงสุดเก่งสุดอยู่ตระหง่านที่ “ภาวะที่มี
สัญญา” ก็ไม่ใช่ จะ ว่าไม่มี “สัญญา” ก็ไม่ใช่” ซึ่งก็ตรงกับภาษาที่ว่า “เนวสัญญา”
(มีสัญญา ก็ไม่ใช่) “นาสัญญา” (ไม่มีสัญญา ก็ไม่ใช่) นั่นเอง ก็สูงสุดในความสามารถ
เท่านี้ ซึ่งเป็นกฎที่ศาสตราจารย์ต่อหารายท่านเห็นเช่นนี้ทำเช่นนี้

สำหรับศาสตราจารย์นั้น ไม่ได้เข้าใจอยู่เพียงเท่านั้น เพราะรู้แจ้งว่าชัด
ใน “ความจริง” ของปรัมพตธรรม อันเป็นภาวะจริงของจิต, เอกลักษณ์, รูป, นิพพาน
มาตามลำดับอย่างละเอียดลออ ลึกซึ้งสัมบูรณ์

ดังนั้น ศาสนा�พุทธจึงอธิบายอย่างละเอียดแบบพุทธ และอธิบายไปถึง“สัญญาเวทยืนนิรโทษ”นั่นเที่ยว

“อากิญจัญญาณวนาน”นั้นเป็น“สิงที่สุกร” กีดี “รูป” กีดี ต้องทำให้ได้ กระทั้งทำได้แล้วอย่างชัดแจ้งชัดเจนในภาวะ“ความว่าง” ว่า มีลักษณะที่ “ว่าง” อย่างสะอาดหมดจดหรือ“ว่างอย่างหาที่สุดมีได้” (อนันโต อากาโนะ) แล้ว จริง“ไม่มีอะไร” (อากิญจัญญา) อึกแล้วที่จะ“ว่าง” จะ“สะอาด” สุดยอดจาก เศษชิ้นแห่งอคุคลได้เท่านั้น กีดี เป็นอันสำเร็จถึงขั้น“อากิญจัญญาณวนาน”

ส่วนภาวะของ “วิญญาณ” เป็น “ภาวะแห่งความรู้” หรือ “ตัวชาติรู้” คือ “นาม” นั้น จะเป็นได้เพียง “เนวสัญญานาสัญญาตนمان” หรือแค่ “จะว่า ก็ไม่ใช่ จะว่าไม่รู้ก็ไม่เชิง” เท่านั้นไม่ได้ ต้อง “รู้ยังรู้เชิงรู้แจ้งอย่างสัมบูรณ์”

ดังนั้น หากยังเป็นแค่ “เนวสัญญาณสัญญาต้นมาน” อญี่ ก็ยังไม่ สัมบูรณ์ จะต้อง “ล่วงพื้น” สภาพของ “เนวสัญญาณสัญญาต้นมาน” ไปให้ได้ จึงจะสูงสุดสัมบูรณ์

ขั้นปลายๆสุดๆแห่งความเป็น “นาม” ที่จะต้องทำกันให้เป็นที่สุดจริงนี้ จะต้องเห็นด้วย “สัญญา-ปัญญา-ญาณทัศสนะ-วิชชา” อันวิเศษอันเก่ง ที่สุดเท่าที่เราจะเก่งได้ หรือใช่ “ญาตปริญญา, ตีรตนปริญญา, ปaganปริญญา” ให้ประณีตสุดๆเพื่อตรวจอย่างยอดสุดท้าย ว่า “ความว่าง” ก็คือ “วิญญาณ” ก็คือ มันยังไม่บวสุทธิ ยังไม่สูงสุด ยังไม่สัมบูรณ์ ยังมีประการไรๆ ยังมี เศษเหลือแห่งชุดหิหมองละของละเอียดใด แม้จะนิดจะน้อยจะเบาจะบาง ปานไดๆก็ตาม ก็ต้องตรวจนกระทั้งเห็นแจ้งแทงทะลุ “ความว่าง” นั้น เห็นแจ้งแทงทะลุ “วิญญาณ” นั้นให้ครบถ้วนสักล่วงละเอียดประดา มี

เราผ่านการพิจารณา “กายในกาย” เป็นต้น ตั้งแต่ “รูปธรรม” ทั้งหลาย อันเกี่ยวเนื่องกรบทบสัมพัสดงของค่ำชุมที่เรียกว่า “กาย” ภายนอก กระทั่ง มาถึงอารมณ์ภายในเป็น “อายตนะภายนอกและอายตนะภายใน” และวัดการ ละล้างสิ่งที่ “ระคนอยู่ในอารมณ์” ซึ่งก็คือ “ชำระจิตวิญญาณ” นั่นเองให้อ่าไร ต่ออะไรที่เป็น “สมุทัยอาริยสัจ” ตั้งแต่หยาบ ละลดออกໄไปเรื่อยๆไม่ให้ เหลือ “อาพาธ” จนละเอียดมาถึงขั้นที่เรากำลังกล่าวถึงกันอญี่นี้ ปานนี้ก็ ย่อมจะสามารถ “รู้แจ้งแทงทะลุ” ในความเป็น “วิญญาณ” ที่สะอาด ปราศจาก “อารมณ์ที่ติดในของหยาบขั้นการรากะและพยาบาทปฎิฆะ” มาได้ และรู้ ว่าภาวะ “ความว่าง” หรือภาวะ “วิญญาณที่ว่างจากสิ่งที่เราละออกมานได้” ขั้น “อรุป” ปานนี้ นั้น “ของแท้” เป็นอย่างไรใน

ผู้ได้ฝึกฝนปฏิบัติพิจารณา “กายในกาย, เวทนาในเวทนา, จิตในจิต, ธธรรมในธรรม” (สติปัฏฐาน ๔) อย่างถูกวิธีเป็นลัมนาทิภูมิ มาถึงขั้นนี้ ย่อม หยั่งรู้เห็นแจ้งใน “สัจธรรม” ทั้งหลาย ว่าเป็น “ความจริง” ที่ชัดเจนแจ่มแจ้ง

ถูกธรรมยิ่งแล้ว

ดังนั้น นอกจากพิจารณา“ภายในกาย”แล้ว ก็พิจารณา“ภายนอกใน
ภายนอก” ก็ยิ่งแบบคายละเอียดเข้าไปสู่“จิตวิญญาณ”อย่างลึกซึ้ง ยิ่งได้
“รู้แจ้งแห่งทะลุ” ถึงที่สุดแห่ง“ภายนอก”หรือ“อารมณ์”(อีก)ทั้งหลักหันหลบ
ประดาเมื่อ อันพระพุทธเจ้าซึ่งเป็นบรรมยาสตาของเราได้แยกละเอียดไว้ถึง
“ภายนอก ๑๐๙”ให้เราได้ศึกษานปภูบดีตกระทั่งรู้แจ้งเห็นจริงอย่างทะลุรอบล้วน

เรื่อง“ภายนอก ๑๐๙”นี้หากได้รู้แจ้งรายละเอียดจริงก็จะเข้าใจทะลุ
ปฐปะร่วงในเรื่องของ“อารมณ์”หรือ“อีก”ที่สัมบูรณ์ที่เดียว ไว้ตอนท้ายฯ
ก็แล้วกัน ค่อยแยกแจงกันให้กระจ่างกว่านี้

แม่คำสอนที่ให้พิจารณา“จิตในจิต” พระพุทธเจ้าก็ตรัสตรงๆอยู่แล้ว
ว่าจะ“รู้แจ้งชัดเจนความเจริญก้าวหน้าในความเป็นวิญญาณ”ได้ ก็ เพราะ
มาตรัดที่ซื่อว่า“เจโตปะริญญาณ๑”ของพระบรรมยาสตาที่ตราไว้ให้เราเนื่อง
[เจโตปะริญญาณ ๑ ได้แก่ สาระ, วิตรสาระ, สโทสาระ, วีติสาระ, สโนะ, วีโนะ, สังขิตตะ,
วิกขิตตะ, มหาகัตตะ, อມหักตตะ, สอุตตะ, อนุตตะ, สมากิตตะ, อสมากิตตะ, วินุตตะ, อวนุตตะ]
มันคือ“เครื่องวัดค่าความเป็นจิตวิญญาณ”ชั้นยอด ที่จะสามารถหยิ่งเข้าไป
ตรวจคุณภาพของความเป็น“จิต”เป็น“วิญญาณ”ว่า จะบริสุทธิ์ย่างไร
ถึงขั้นไหนแล้ว ซึ่งเริ่มตั้งแต่มีกิเลสแบบไหน ไปจนถึงวินิจฉัยสัมบูรณ์ที่เดียว

และอีกหนึ่งในหลัก“สติปัฏฐาน ๔” ก็ให้พิจารณา“ธรรมในธรรม”
ซึ่งหันหมอด้านความเป็น“ธรรม”นั้น ค้นรวมดึงลึกลงไปแล้วก็คือ

ผู้ปฏิบัติต้องศึกษาให้“รู้แจ้งแห่งทะลุ”ในความเป็น“นิวรณ์ ๔” แล้ว
ทำลายละเอียด“นิวรณ์”ทั้งหล่ายให้หมดสิ้นให้ได้ ไม่ว่ามันจะอยู่ในสภาพของ
ความเป็น“กิเลส”หรือ“ตัณหา”หรือ“อุปทาน” ก็จะต้องเรียนรู้และละล้าง
ออกไปให้หมด อย่าให้เหลือแม้เท่าเศษธุลีละของ จะต้องให้สะอาดเกลี้ยง
และแล้วจึงจะศึกษาให้“รู้แจ้งแห่งทะลุ”ใน“อุปทานขันธ์ ๔”

นั่นคือ ผู้ปฏิบัติต้องรู้จักภาวะที่เป็น “อุปทาน” อย่างชัดเจนชัดจริง ว่า เป็นลักษณะอย่างไร และแน่นอนว่า ผู้ปฏิบัติผู้นี้ปฏิบัติมาถึงขั้นนี้แล้วต้อง รู้จักรู้แจ้งรู้จริงในความเป็น “ขันธ์” อันได้แก่ “รูป, เวทนา, สัญญา, สังขาร, วิญญาณ” อย่างดีด้วย

ซึ่งในที่นี้ “รูป, เวทนา, สัญญา, สังขาร, วิญญาณ” ของท่านผู้นี้ ก็ต้อง เป็น “ขันธ์” ที่บรรลุธรรมชาติจากกิเลส, ตัณหา, อุปทาน มา ก่อนแล้ว โดย “รูป” ทั้งหลายก็ต้องปราศจาก “กານ” ได้หมดสิ้นแล้ว เป็นต้น “เวทนา” ทั้งหลายก็ต้องปราศจาก “ເຄຫສີຕເວທນາ” ได้หมดสิ้นแล้ว “สังขาร” ทั้งหลายก็ต้องปราศจาก “ໂລກີຍສັງຂາຣ” ได้หมดสิ้นแล้ว “วิญญาณ” ก็สะอาดหมดจดปราศจากกิเลส, ตัณหา, อุปทาน ต่างๆ จริง ถึงขั้นนี้ จึงเหลือเพียงว่า ท่านผู้นี้ยังมี “อุปทาน” สุดท้าย หรือยังมี “ความยึดขันธ์” ว่า เป็นเรา(อัตตา) เป็นของเรา(อัตตนิยา) หรือไม่ อย่างไร “ขันธ์” อันได้แก่ “รูป, เวทนา, สัญญา, สังขาร, วิญญาณ” ที่สะอาด หมดจดนี้ แหลก หากยังหลงเหลือ “ความยึดติด” ว่า เป็นเรา(อัตตา) เป็นของ เรา(อัตตนิยา) อยู่ ก็ต้อง “ปฏิบัติ” ให้ปล่อยวางอย่างเป็นจริงเป็นที่สุดให้ได้

★ ເຮັດວຽກ ອາຍຕະບະ

แม้แต่ความเป็น “อายตนะ” ซึ่งผู้ปฏิบัติก็ต้องศึกษาให้รู้แจ้งรู้จริง ในความเป็น “อายตนะ” ทั้งภายนอกและภายในอันเกี่ยวข้องกับ “กານສະ-ກວາສະ-ອວິຈ່າສະວະ” แล้วก็ต้องปฏิบัติละล้างให้สิ้น “ਆສະວະ” ทั้งหมดให้ได้ แม้กระทั้ง “ਆກາສାନ୍ୟାଜୟତନା-ଵିଷୟାଣ୍ୟାଜୟତନା-ଆକିଷ୍ୟାଜୟଯତନା-ନେଵେସମ୍ବାଧାନାସମ୍ବାଧାନରେ” กระทั้งท้ายสุด “ସମ୍ବାଧାନ୍ୟାଜୟତନା” ที่ พระพุทธองค์ทรงนับว่าเป็น “อายตนะ” หนึ่งในสองของ “อายตนะ” สุดท้าย

แห่งความมี“ภูมิรู้” เท่าที่มนุษย์จะพึงสามารถมีได้ สำหรับความเป็น “จิตวิญญาณ” นัยคล้ายกันกับ“ขันธ์ ๕” ทว่า“อายตนะ ๖” นี้ลักษณะอีกด กว่า“ขันธ์ ๕” ยิ่งขึ้นไปอีก

ดังนั้น “อายตนะ ๖” ก็เช่นกันแม้เป็น“อายตนะ” ที่บริสุทธิ์สุดยอด แล้วแท้ๆ ไม่ได้เป็นทางสโลกีร์ ไม่ได้มีกิเลส, ตัณหา, อุปทาน หนดสิน “ karma-sa-vata-sa-vata-avicha-sa-vata ” แล้ว ก็ยังต้องมี“วิชาชาก” สุดท้าย [หมายความ ว่าต้องหนด ‘อวิชาชาก’ สุดท้าย] ที่จะต้องรู้แจ้งรู้เริงอย่างชัดแท้ชัดเจนชัดถักกว่า “อายตนะ ๒” ที่พระพุทธเจ้าตรัสรับรองว่าเป็น“อายตนะ” ท้ายสุด อันได้แก่ “ เนวสัญญานาสัญญาญาตนะและสัญญาเราทิโนริช ” นี้ มันยัง “ ต่างก็อาศัย กันและกัน ” เป็นเครื่องอยู่-เครื่องอาศัยของมนุษย์ เท่าที่มนุษย์ผู้บรรลุ สูงสุดแล้วจะพึงมีพึงเป็นภาวะสุดท้ายจริงๆ [พระไตรปิฎก เล่ม ๒๓ ข้อ ๒๔๐]

กรณั้นก็ต้องผู้ปฏิบัติก็ต้องไม่หลงใน“อายตนะ” ที่ผุดผ่องเยี่ยมยอด อันทรงอยู่เพียงเพื่อทำหน้าที่การงานให้แก่โลก เพื่อประโยชน์แก่มวลมนุษย์ เป็นอันมาก (พุทธพิทักษะ) ปานนี้ ว่า เป็นเรา (อัตตตา) เป็นของเรา (อัตตานीya) หรืออีกนัยหนึ่งก็คือ ภาวะของ“อายตนะ ๒” นี้ก็เท่ากับภาวะเดียวกันกับ ความเป็น“นิพพาน” แล้วนั่นเอง ผู้ใด“ภูมินิพพาน” ปานนี้แล้ว ก็ต้องไม่ หลงยึด“นิพพาน” ว่า เป็นเรา เป็นของเรา ให้ได้จริงๆ

“นิพพาน” จึงข้อว่า“อายตนะ” ด้วยประการจะนี้ แต่“นิพพาน” ก็ ไม่ใช่“ภพ” ไม่ว่าจะเป็น“ภพ” อยู่ในจิตของผู้บรรลุด้วยวิชาแล้วก็ต้อง หรือ ไม่ว่าจะเป็น“ภพ” ที่หลงกันว่าเป็นแคนเป็นเมืองอยู่นอกตัวนอกตน

“นิพพาน” คือ“ความตายสนิทหรือดับสนิทของกิเลส, ความไม่มี กิเลส” แต่ยังมี“อายตนะ ๖” ทั้งภายนอกและภายใน สำหรับผู้บรรลุที่ ยังมีชีวิต หรือยังไม่“อนุปatti เสนนิพพาน” และยังไม่“ปรินิพพาน”

ดังนั้น “อายตนะ ๖” ต่างๆนั้น จึงเป็น“อายตนะแบบนิพพาน”

กล่าวคือ “อายตนะ ๖” ต่างๆ เหล่านั้น ล้วนเป็น “อายตนะ” ที่ได้ปฏิบัติตามขั้นตอนกระบวนการที่สุดของศาสตร์ที่ถึงขั้นล่วงพ้น “เนวสัญญาณ-สัญญาณตนะ” และเป็น “อายตนะ” ที่เรียกด้วยภาษาว่า “สัญญาเวทย์โนร์ธ” ซึ่งยังทำงานอยู่ด้วย “ความฉลาดทางอารมณ์” หรือด้วย “อีคิว” (Emotional Quotient) ที่บริสุทธิ์บริบูรณ์ เพราะปราศจาก “อกุศล” ทั้งปวง ปราศจาก “ทุกอาการลัง” และเป็น “อายตนะ” ที่มีความฉลาดอันเรียกว่า “ปัญญา” ในระดับที่เรียกว่า “วิชชา ส” ซึ่งพ้น “อวิชชา” สัมบูรณ์แล้วอยู่ในตัวอีกด้วย

ส่วน “ธรรมในธรรม” หมวดที่ว่าด้วย “โพษงค์ ๗” ก็คือ “อาริยสัจ ๔” ก็คือ ก็ย่อมเป็นหลักธรรมวิเศษสุดของศาสตราพุทธที่จะใช้ศึกษาและปฏิบัติ เพื่อเข้าไป “รู้แจ้งแห่งทะลุ” ในสภาพที่เป็น “ความว่าง” และ “วิญญาณ” อย่างแน่แท้ หากสามารถปฏิบัติตามหลักธรรมวิเศษนั้นจนบรรลุสุดยอด ผู้ปฏิบัติสำเร็จสามารถถึง “อาสวะ” นาได้ ก็จะ “รู้แจ้งแห่งทะลุ” สภาพที่ที่เป็น “ความว่าง” และสภาพที่เป็น “วิญญาณ” ได้จริง

ก็ด้วยการปฏิบัติ มีมรรคผลสูงขึ้นมาได้ถึงขั้น “อรุปภูมิ” ระดับ “วิญญาณัญญาณ” ก็สามารถอ่านความเป็น “วิญญาณ” ที่บริสุทธิ์ สะอาดมาถึงขั้นพื้นทั้ง “อาภิญญาณตนะ-เนวสัญญาณสัญญาณตนะ” จึงสามารถรู้แจ้งรู้จริงได้ว่า “วิญญาณ” นั้นเป็น “ชาติ” ที่สุดแสนจะวิเศษวิจิตรสุดยอดแห่ง “ชาติ” กว่าชาติทั้งหลายปานได

กำหนดหมายลงไว้ “รู้” ให้แจ้งความจริงอันนี้เด็ด “วิญญาณ” แท้ๆ ที่บริสุทธิ์บริบูรณ์นั้น ไม่น้ออะไรอีกแล้วที่จะวิเศษวิจิตรเท่า

“วิญญาณ” นี้ “อนิทัศสนัง อนันตัง สัพพโต ปกัง” จริงๆ

“วิญญาณ” แท้ๆ “วิญญาณ” ที่ แม้เรารสามารถรู้แจ้งเห็นชัดแล้วก็ยังบอกแจ้งให้ทราบรู้แจ้งตามไม่ได้ (อนิทัศสนัง) ไม่มีที่สุดไม่มีขีดขั้น (อนันตัง) แจ่มแจ้งส่องไสวด้วยประการทั้งปวง (สัพพโต ปกัง)

ดังนั้น เมื่อไครปฏิบัติจนสามารถ “เข้าถึง” หรือสามารถปฏิบัติจน “เกิดสภาพ” นั้นๆ ในตน แล้วกำหนดหมายรู้ลงไปกระทั้งแจ้งจริงใน “ความว่าง” (อาการ) รู้แจ้งจริงใน “ชาติรู้” (วิญญาณ) รู้แจ้งจริงใน “ความไม่มี” (อาทิตย์จัญญะ) รู้แจ้งจริงใน “ความมีสัญญาภัยไม่ใช่ ไม่มีสัญญาภัยไม่ใช่” (เน瓦สัญญานาสัญญะ) ครบถ้วนจนแหงทะลุครอบหมดสุดท้าย ก็เป็นอันถึงขั้น “สัญญาเวทย์ตินิโรช” เพราะได้ “สถาปนาขึ้นที่ใจ” (มนต์สักโศติ) กระทั้ง “สำเร็จ” มาทั้งหมดแม่ที่สุด “ล่วงพื้นเนวสัญญานาสัญญะตอนสาม”

คำสาพุทธต้องมี “สาม” มี “วิมุตติ” ด้วยนัยอย่างนี้

★ สามัญผล : พลที่แสดงความเป็นสมบูรณ์

ผู้บรรลุธรรมของพุทธต้องมี “วิชชา ๕” ทุกข้อ ซึ่ง “วิชชา ๕” นี้เป็น “สามัญผล” ของพุทธแท้ๆ โดยตรงสำหรับผู้มีมรรคผล เพียงแต่ว่า วิชชา ข้อไหนที่ตนมีมากตนก็รู้ดีรู้ชัด ข้อไหนที่ตนมีน้อยก็อาจจะรู้ไม่ดีไม่ชัด แต่ต้องมีกันทุกคนสำหรับผู้บรรลุมรรคผล เพราะเป็นองค์ธรรมที่พำนิช ผู้มี “วิชชา” บรรลุ “พันธุ์วิชชา” เป็นสามัญ หรือคือ “ญาณ” นั่นเอง ตั้งแต่ เป็น “โสดาบัน” ก็ต้องมี “ญาณ ถึง ๗ ข้อ” ที่เดียว [พระไตรปิฎก เล่ม ๑๒ ข้อ ๔๔๓]

“สามัญผล” หมายความว่า “ผล” ตามปกติธรรมชาติผู้ปฏิบัติแบบพุทธอย่างสมมานากวีจะได้จะมี ผู้ใดผู้มีก็ซื่อว่า “สมณะของพุทธ” หรือซื่อว่า “พระอาริยะ” ซึ่งต่างจาก “สมนุติสิ่งมี” หรือ “พระ” ส่วนใหญ่ทั่วๆ ไปที่ไม่มี “มรรคผล” ในทุกวันนี้

“วิชชา ๕” ไม่ใช่เรื่อง “เก่งพิเศษ” ต่างหากจากความเป็น “ผล” ของพุทธ จึงเรียกว่า “สามัญ” แต่ถูกมีวิชชา ๕ เป็น “คุณพิเศษ” แน่ๆ เพราะ เป็น “เรื่องดีวิเศษที่แปลกแตกต่างจากความสามารถแบบโลเกียร์ทั้งหมด”

“วิชา ๕”ไม่ใช่ “ความสามารถที่เป็นความเก่งแบบโลเกียร์” หรือไม่ใช่ “ความสามารถชนิดแบลกประลาดน่าทึ่งน่ามหัศจรรย์แบบอิตาลีป้าวิหาริย์ และอันแทนนาป้าวิหาริย์” อันคร่าวมกจะลงเข้าใจผิดกันอยู่โดยมาก ว่า เป็นเช่นนั้น และวิพากษ์ผลงานพิคหนักพลิกผันกันไปใหญ่ กล่าวคือ เข้าใจ สับสนไปเป็นว่า ผู้บรรลุอาริยธรรมของพุทธจนถึงขั้นอรหันต์นั้น ไม่ต้องมี “วิชา ๕” นี้ ก็บรรลุได้ และเข้าใจเหลิดไปอีกว่า ถ้าพระอาริย์ ท่านใด มี “วิชา ๕” นี้ข้อใดข้อหนึ่งหรือหลายข้อหรือทั้งหมด ก็นั่นว่า ท่านเป็น “พระอาริยะที่มีอิทธิป้าวิหาริย์” หรือ “มหาเทสนาป้าวิหาริย์”

เดยกลายเป็นว่า “พระอาริยะ” ของพุทธแท้ๆ ไม่ต้องมี “วิชา ๕” ที่เป็น “สามัญผล” นี้ ก็บรรลุธรรมได้ ซึ่งก็ไม่ทราบว่าไปมี “วิชาความรู้” ชนิดใดที่ทำให้บรรลุโลกุตรธรรม เพราะในเมื่อเข้าใจว่า “ไม่มีวิชา ๕” [หรือวิชาตามที่ผู้รู้ก่อนๆ ท่านครากันไว้ ก็บรรลุธรรมของพุทธได้] แฉนั่งชี้อ ให้ผู้ที่ไม่มี “ภาน” ไม่มี “วิชา ๕” นี้ด้วยว่า “สุกขวิปัสสโก” [พระพุทธเจ้า ไม่เคยตรัสรักคำคำนี้ “สุกขวิปัสสโก” คำนี้เป็นคำในอรรถกถา] ซึ่งท่านอรรถกถาเจริญ ให้ความหมายกันว่า พระอริยะที่ไม่มี “ภาน” หรือไม่มี “วิชา ๕” แต่ บรรลุธรรมของพุทธได้ ซึ่งได้ถึงขั้นอรหันต์ ปานนั้นที่เดียว

แล้วก็พลิกผันกลับลงเข้าใจผิดซ้ำหนักเลยເ遁ไปอีกว่า ถ้าผู้ใดเป็น “พระอริยะ” ที่มีภาน มีวิชา ๕ หรือวิชา ๕ ด้วย ก็จะกล้ายเป็นผู้มี “ความวิเศษพิเศษ” เพิ่มมาอีกด้วย ก็จะกล้ายเป็นผู้มี “ความวิเศษพิเศษ” นี้ ก็ไปหมาย เอาว่า มี “อิทธิป้าวิหาริย์” หรือ “มหาเทสนาป้าวิหาริย์” นั่นเอง

พระหลงพิคว่า ความเป็น “ภาน” มีแต่ในแบบของฤทธิ์ความส เท่านั้น ไม่สามารถเรียนรู้ในความเป็น “ภาน” แบบพุทธ ที่เป็น “วิชา” โดยแท้ อันเป็น “สามัญผล” ของพุทธ

ทั้งๆ ที่ “ภาน” ก็คือ “วิชา ๕” ก็คือ ล้วนเป็น “สามัญผล” หรือ “ผล

ทำให้เป็นสมณะของพุทธหรือเป็นพระอาริยะ”แท้ๆ พระพุทธเจ้าตรัสไว้ในพระไตรปิฎก เล่ม ๕ ไปอ่านคูเกิด ๑๓ สูตรนั้นยืนยันชัดเจน แม้แต่ใน“เกวภูณสูตร” พระพุทธเจ้าก็ทรงยืนยันไว้ด้วย ว่า “อิทธิปภาคีหาริย์และอาแทนาปภาคีหาริย์”นั้นเป็น“ความเก่งพิเศษ”ที่พระพุทธเจ้าทรงเกลียดชัง..ทรงไม่ชอบใจ..ทรงเบื้อง ทรงปฏิเสธอยู่โภนโท!

ทั้งๆที่“วิชชาปัสสนา” หรือการปฏิบัติ“วิปัสสนา”จะเกิด“วิปัสสนาญาณ”(วิชา ข้อที่ ๒ ของ วิชา ๕)นั้น เป็นเรื่องอยู่ใน“วิชา ๕”เป็น“สามัญผล”ตามที่พระพุทธเจ้าทรงตราไว้อยู่โดยๆ

เมื่อไปหลงผิดว่า ผู้มี“อิทธิปภาคีหาริย์”หรือ“อาแทนาปภาคีหาริย์” ก็คือ ผู้มี“วิชา ๕”[หรือ“วิชา ๕” ตามที่เรียนๆกันมา] นั่นก็หมายความว่า “วิชา ๕” ไม่ใช่วิชาที่จะทำให้เป็น“สมณะ”ของพุทธไปเสียแล้ว ก็ถูกต้องเป็นความสัมสันกันไปใหญ่

เพราะ “สมณะ”ของพุทธนั้นหมายถึงสมณะที่มี“สามัญผล” หรือ“ผล ที่แสดงความเป็นสมณะ” ซึ่งก็คือ“อนุศาสนปภาคีหาริย์”นั้นเอง อันได้แก่ “ไตรสิกขา”ที่เมื่อปฏิบัติจนมีรรคผลก็จะเกิด..ศีลขันธ์อันเป็นอาริยะ.. อินทรีย์สังวรอันเป็นอาริยะ..สติสัมปชัญญะอันเป็นอาริยะ..สันโดษอันเป็นอาริยะ ครั้นปฏิบัติได้รรคผลสูงยิ่งขึ้น ที่ยิ่งสามารถตรวจลงเป็นจิตหยั่งรู้ความเป็น ฉาณแบบพุทธ..ความเป็นสามาชีแบบพุทธ..ความเป็นปัญญาแบบพุทธ..ความเป็น วิมุติแบบพุทธ รวมมรรคผลแล้วก็สามูรณ์ด้วย“ศีล-สามาชี-ปัญญา-วิมุติ- วิมุติปัญญาทั้สานะ” สามูรณ์ด้วย“วิชา ๕”กรบกรัน

ศึกษาและมรรคผลอันเป็นอาริยะทั้งหลายที่กล่าวมานี้ ล้วนเป็น “สามัญผล”โดยแท้ เมื่อไรปฏิบัติแล้วมี“ความรู้ความสามารถ”บรรลุผล ก็เป็น“สมณะ”ของพุทธได้แท้จริง อันได้แก่ “สมณะที่ ๑”คือ โสดาบัน “สมณะที่ ๒”คือ อกุศากาาม “สมณะที่ ๓”คือ อนาคตมี และ“สมณะที่ ๔”

คือ อรหันต์ เป็นผู้มี “วิชชา” ที่ล้ำ “อวิชชา” ไปจนสิ้นเกลี้ยงตามลำดับ “อาริยบุคคล ทั้ง ๔” นี้ต้องมี “ภาน” มี “วิชชา” อันไม่ใช่ “อวิชชา” นั่นเอง ไปตามลำดับ ซึ่งเป็น “อนุสาวนีปावิหาริย์” ในแบบของพุทธ พระพุทธเจ้าตรัสไว้ในพระไตรปิฎก เล่ม ๑๒ ข้อ ๑๕๔ เล่ม ๒๐ ข้อ ๒๔๑ ทรงยืนยันอย่างแน่แน่ชัดเจนว่า “สมณะในพุทธศาสนานี้ (ธรรมวินัยนี้) เท่านั้น สมณะที่ ๒ มีในพุทธศาสนานี้ สมณะที่ ๓ มีในพุทธศาสนานี้ สมณะที่ ๔ มีในพุทธศาสนานี้ ลักษิณอื่นว่างจากสมณะทั้ง ๔ เชอทั้งหลายจะบันลือสีหนาทโดยชอบอย่างนี้เเค่ด” และพระพุทธเจ้าทรง อธิบายต่อไปว่า “สมณะ” หมายถึง ผู้สิ้นสังโภชน์ ตั้งแต่ “สิ้นสังโภชน์๗” เป็น โสดาบัน นี้คือ “สมณะ” แท้ๆ ระดับที่ ๑ ส่วน “สมณะ” ระดับที่ ๒ นั้น ก็ คือผู้ “สิ้นสังโภชน์๓ และเพราะรากะ โภทะ โนหะ เบากะ” เป็นสกทาคามี ส่วน “สมณะ” ระดับที่ ๓ ก็คือ ผู้ที่ “สิ้นสังโภชน์๕” อันเป็นสังโภชน์ เป็นองค์ (โหรมภกิยะ) เป็นอนาคตมี และ “สมณะ” ระดับที่ ๔ ก็อ ผู้ที่ “กระทำ ให้แจ้งเชิงเจตวิมุติ ปัญญาวิมุติ อันหาอาสาวะมิได้” เพราอาสาวะทั้งหลาย สิ้นไป ด้วยปัญญาอันยิ่งเงยในปัจจุบันเข้าถึงแล้วแลดอยู่” เป็นอรหันต์

“สมณะ” จึงหมายถึง “อาริยบุคคล” ตั้งแต่ “โสดาบัน” ขึ้นไปถึง “อรหันต์” มีในศาสนาพุทธเท่านั้น หรือมีในศาสนาที่มีหลักปฏิบัติอันสามารถ ก่อให้เกิด “วิชชา ๔” กระทำ “ดับอวิชชา” อย่างหมดสิ้นเกลี้ยงได้จริง ตามที่ได้อธิบายมาอย่างยกจำกัดกล่าวแล้ว

ส่วนในเรื่อง “วิชชา” ข้อไหนเก่งหรือเด่นเป็นพิเศษในวิชชาข้อใด ก็เป็นได้แต่ละท่านที่จะพึงมี ก็เป็นเรื่องของบารมีของแต่ละท่าน

หรือแต่ละท่านบางท่านจะแฉมมี “อิทธิปावิหาริย์” ด้วย หรือบางท่าน จะมี “อาเทศนาปावิหาริย์” เพิ่ม หรือในบางท่านมีทั้ง “อิทธิปावิหาริย์” และ “อาเทศนาปावิหาริย์” อีก ก็เป็นได้มีได้ ไม่ใช่เรื่องแปลก เพียงแต่ว่า ถึง

จะมี“อิทธิปักษาริย์”หรือ“อาเทสนาปักษาริย์”ก็ตาม ก็เป็นเรื่องเกินไปจากสารสัจจะของพุทธ ก็ไม่เสียหายอะไรสำหรับท่านผู้มีส่วนเกี่ยวนี้หากไม่แสดงไม่ว่าด้วยไร้ให้เป็นประโยชน์เฉพาะตนเท่านั้น อย่าลืมว่าด้วยการแก้ไข พระเจ้าวินาทีก็จะต้องอาบัติทุกกฎ

พระพุทธเจ้าตรัสไว้ใน“เกวจูญสูตร” พระไตรปิฎก เล่ม ๕ ข้อ ๓๓๔,
๓๔๐ ชัดๆ ว่า พระองค์ทรง เมื่อ ไม่ชอบใจ เกลียดชั้น“อิทธิปักษีหาริย์”
และ“อาเทสนาปักษีหาริย์” ทั้งได้ทรงห้ามไว้อีก ในพระไตรปิฎก เล่ม ๗
ข้อ ๓๓ ไม่ให้สมณะหรือภิกษุอวด“อิทธิปักษีหาริย์” หรือ“อาเทสนา-
ปักษีหาริย์” ไม่ว่าจะowardกับอุปสมณฑลหรือกับอนุปสมณฑล อวดไม่ได้กับไกร
หั้งนั้น แม้จะมี“คุณวิเศษ”(อุตุริมนุสสธรรมซึ่งก็คือปักษีหาริย์)นั้นๆในตนจริง
ถ้าอวดก็อาจบดทุกกฎ ซึ่งพระพุทธเจ้าได้ทรงห้ามไว้ดังแต่ครั้งพระมหา-
โนมคัลลานะกับพระปีลโถลการทวะพากันแสดง“อิทธิปักษีหาริย์”
โดยเท่าที่เข้าไปเจอกาตรปุ่มไม้จันทน์ที่เบวนี้ไว้บนยอดปลายไม้ไผ่ผูกต่อๆ
กันเข็นไป เพื่อจุดอิทธิปักษีหาริย์ตามคำท้าของท่านราชกุเหลรธี

นั่นสำหรับผู้มี “อิทธิปักษาริย์” ในตนจริง พระพุทธองค์ทรงท้ามทายกรณี หาก光学ก็อาจติดอกกู่

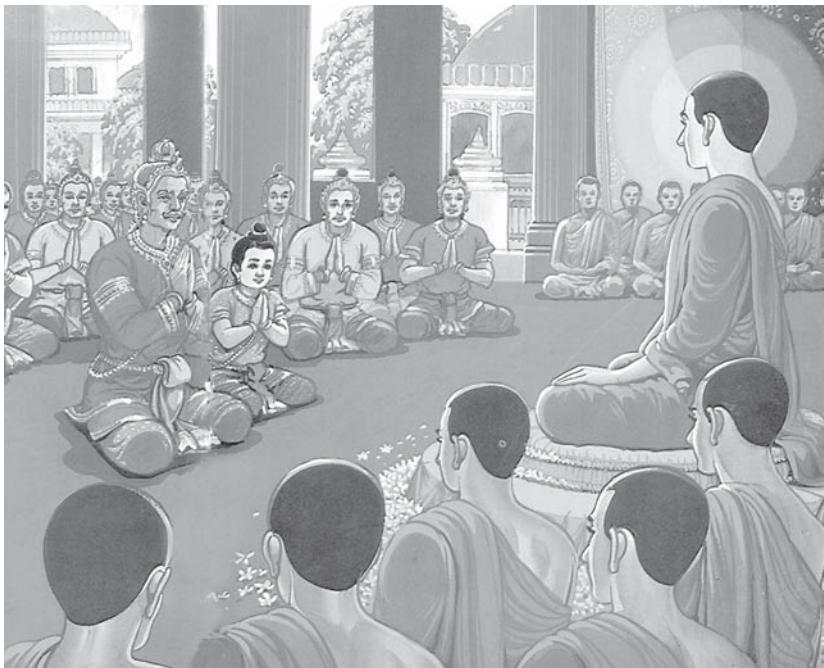
แต่ถ้าไม่มี “ปักษิหาริย์” นั้นๆ ในตนจริง แม้จะเป็นปักษิหาริย์แบบโภคียะอันได้แก่ “อธิชิปักษิหาริย์กับอาเทสนาปักษิหาริย์” นี่แหล่ ถ้าขึ้นอวดกีอาบติดปราราชิกกันที่เดียว หรือแม้จะเป็นปักษิหาริย์แบบโภคุตระอันได้แก่ “อนุสารานีปักษิหาริย์” กีด้วย หากไม่มีในตนจริง จึงอวดแก่ใครๆ กีอาบติดปราราชิกเหมือนกัน

สรุปแล้ว ผู้มี“อิทธิปักษิหารី”และอาเทสนาปักษิหารី” แม้จะมีในตนหรือไม่มีในตน ก็ควรไม่ได้ทั้งนั้น ไม่อาจบังคับก្នុង ก็อาจบังคับประชิก

ส่วน “อนุสาวนีปฏิหาริย์” นั้นถ้ามีในตอนจริง พระพุทธเจ้าให้อวดได้

ถึงกับใช้คำว่า ให้อวลดอย่าง “บันลือสีหนาท” (ประกาศให้ดังประคุจราชสีห์ร้องก้องป่า) ปานนั้นที่เดียว

★ บันลือสีหนาท ประกาศอุตริมนุสธรรม

เรื่อง “อวลดอกุตริมนุสธรรม” ที่เป็น “อนุสาวนีปฏิหาริย์” หรือเป็น “คุณวิเศษที่เป็นการบรรลุกุศลธรรมของพุทธโดยตรง” นี้ ยังมีความเข้าใจสับสนกันอยู่ในหมู่ชาวพุทธ ว่า “อวลดอกุตริมนุสธรรม” ที่เป็น “อนุสาวนี-ปฏิหาริย์” นั้นก็อวดไม่ได้แสดงไม่ได้ทุกกรณี เมื่อมองกับ “อิทธิปฏิหาริย์ และอาแทนนาปฏิหาริย์”

ซึ่งเป็นความเข้าใจผิด เพราะ“คุณวิเศษ”(อุตริมนุสสธรรม)ที่เป็น “อนุสาวนีปฏิหาริย์”นั้น พระพุทธเจ้าให้อวัดให้แสดงอย่างยิ่งที่เดียว แม้แต่ในพระไตรปิฎก เล่ม ១២ ข้อ ៣៥៥ เล่ม ២១ ข้อ ២៤១ ก็ชัดเจน อยู่แล้วว่า ให้อวัดได้ และคำตรัสก็ชี้บ่งชัดว่า ให้อดอย่าง“บันลือสีหนาท”

ลองอ่านคำตรัสดีๆ “...ดูกรภิกษุทั้งหลาย พากเชองบันลือสีหนาท โดยขออนอย่างนี้ ด้วยประการฉนัชที่เดียว ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็เป็น ฐานะที่จะมีได้แล้วที่พากปริพากอัญญเดียรถีย์ในโลกนี้ พึงกล่าวอย่างนี้ว่า อะไรเป็นความนั้นใจของพากท่าน อะไรเป็นกำลังของพากท่าน พากท่าน เห็นในตนด้วยประการไร จึงกล่าวอย่างนี้ว่า สมณะ(อาริยบุคคล)มีในพระ ศาสนานี้เท่านั้น สมณะที่ ២ มีในพระศาสนานี้ สมณะที่ ៣ มีในพระศาสนานี้ สมณะที่ ៤ มีในพระศาสนานี้ ลักษิณของศาสดาอื่นว่างเปล่าจากพระสมณะ ผู้รู้ทั่วถึง ดูกรภิกษุทั้งหลาย พากปริพากอัญญเดียรถีย์ผู้มีว่าทะอย่างนี้ อันพากเชอพึงกล่าวตอบอย่างนี้ว่า ท่านผู้มีอญาติทั้งหลาย ธรรม ៥ ประการ อันพระผู้มีพระภาคพระองค์นั้น ผู้รู้ ผู้เห็น เป็นพระอรหันต์สัมมา- สัมพุทธเจ้าตรัสรสแล้วมีอยู่ ที่พากเราเห็นธรรมเหล่านี้ในตน จึงกล่าวอย่างนี้ว่า สมณะ(พระอาริยะ)มีในพระศาสนานี้เท่านั้น สมณะที่ ២ มีในพระศาสนานี้ สมณะที่ ៣ มีในพระศาสนานี้ สมณะที่ ៤ มีในพระศาสนานี้ ลักษิณของศาสดาอื่นว่างเปล่าจากพระสมณะผู้รู้ทั่วถึง

ธรรม ៥ ประการเป็นปัจจุบัน ៥ ประการคือ ความเลื่อมใสใน‘พระศาสดา’ ของพากเรา มีอยู่ ความเลื่อมใสใน‘พระธรรม’ มีอยู่ ความกระทำให้ ‘บริบูรณ์ในศีล’ มีอยู่ พั้นคุณทั้ต์และบรรพชิต‘ผู้ประพฤติธรรมร่วมกัน เป็นที่น่ารักน่าพอใจ’ มีอยู่” ดังนี้เป็นด้น

นั้นย่อหนายความว่า ให้ประการ“บันลือสีหนาท”ในสิ่งที่ตนเป็น ได้ มีได้ ซึ่งได้ปฏิบัติพิสูจน์กันแล้วว่า “ผลธรรม”ของพุทธศาสนา“มีอยู่”

จึงควรสิ่งที่“เมื่อยู่”นั้นๆ กันโดยชอบ

ยิ่งใน“โลหิตจารุสูตร”พระไตรปิฎก เล่ม ๕ ข้อ ๓๕๑-๓๖๔ ยิ่งชัดเจน ว่า หากผู้ใด“บรรลุกุศลธรรม ครั้นบรรลุแล้ว” มีความเห็นว่า “ไม่ควรออกผู้อื่น” พระพุทธเจ้าตรัสว่า ผู้นั้นมี“ความเห็นถูก” เป็น“มิจฉาทิกูรි” ซึ่งความบางตอบจากพระสูตรนี้ มีว่า...

“ดูกรโลหิตะ ผู้ใดพึงกล่าวอย่างนี้ว่า สมณะหรือพราหมณ์ในโลกนี้ ควรบรรลุกุศลธรรม ครั้นบรรลุแล้ว ไม่ควรออกผู้อื่น เพราะผู้อื่นจักทำอะไร ให้แก่ผู้อื่นได้...”ฯ

ผู้ที่กล่าวอย่างนี้นั้น ชื่อว่า ทำอันตรายแก่กุลบุตร ผู้ที่ได้อาสา พระธรรมวินัยอันตถาคตแสดงให้แล้ว จึงบรรลุธรรมวิเศษอันໂພการเห็นปานนี้ คือ ทำให้แข็งโสดาปัตติผลบ้าง สถาหาความผลบ้าง อนาคตความผลบ้าง อรหัตผลบ้าง...ฯ

เมื่อทำอันตราย ย่อมชื่อว่า ไม่หวังประโยชน์ต่อ เมื่อไม่หวังประโยชน์ต่อ ย่อมชื่อว่าเข้าไปปัตติจิตเป็นศัตรุ เมื่อเข้าไปปัตติจิตเป็นศัตรุแล้ว ย่อมชื่อว่า เป็นมิจฉาทิกูรි

ดูกรโลหิตะ ผู้ที่เป็นมิจฉาทิกูรි เรากล่าวว่า มีคติเป็น ๒ คือ ‘นรภ’ หรือ‘กำเนิดเดียรฉาน’ อย่างใดอย่างหนึ่ง...”ฯ

นั่นหมายความว่า ผู้ที่ได้ประโยชน์บรรลุธรรมจากคำสอนของพระพุทธเจ้าแล้ว และมีความเห็นมิจฉาทิกูรිว่า “ไม่ควรออกผู้อื่น” ก็เท่ากับว่า ไม่คิดไม่หวังจะให้ประโยชน์ที่ตนได้นี้ต่อผู้อื่น คิดแต่จะใช้สอยผลประโยชน์ที่ตนได้นั้นแต่ผู้เดียว เป็นคนใจดำและเห็นแก่ตัวโดยแท้

พระพุทธเจ้าตรัสว่า คนที่“มิจฉาทิกูรි”อย่างนี้ เป็นคนทำอันตรายแก่ชนทั้งหลายด้วยซ้ำ

และพระพุทธเจ้ายังตรัสต่ออีกว่า ชาสดาหรืออาจารย์ที่ควรถูกตุ้่งท่วง

ในโลกนี้มีอยู่ ๓ จำพวก

จำพวกที่ ๑ คือ ผู้ที่อุ่นบวชแล้ว ไม่ได้บรรลุประโยชน์แห่งความเป็นสมณะ [สำนวนแปลต่อไปนี้จากพระไตรปิฎก ฉบับมหาจุฬาฯ] ...ทั้งที่ยังไม่ได้บรรลุจุดมุ่งหมายแห่งความเป็นสมณะ แต่กลับแสดงธรรมสอนสาวกว่า ‘เรื่องนี้มีเพื่อประโยชน์ และเพื่อความสุขแก่พวกรำ’ สาวกของเขาก็ ไม่ตั้งใจฟัง ไม่ตั้งใจเพื่อจะรู้ และหลีกเลี่ยงที่จะประพฤติตามคำสอน เขายังคงหักห้ามว่า ‘ท่านนอกจากเรื่องไปบวชเป็นบรรพชิตยังไม่บรรลุจุดมุ่งหมายแห่งความเป็นสมณะ ทั้งที่ยังไม่ได้บรรลุจุดมุ่งหมายแห่งความเป็นสมณะ แต่กลับแสดงธรรมสอนสาวกว่า เรื่องนี้มีเพื่อประโยชน์ และเพื่อความสุขแก่พวกรำ สาวกของท่านเจิงไม่ตั้งใจฟัง ไม่ตั้งใจเพื่อรู้ และหลีกเลี่ยงที่จะประพฤติตามคำสอน เปรียบเหมือนบุรุษที่ประชิดตัวสตอร์ผู้กำลังถอยหนี หรือเปรียบเหมือนบุรุษสามกอตสตอร์ที่หันหลังให้ข้ออุปไมยน์กีเซ่นกัน เราเรียกข้อเปรียบเทียบอย่างนี้ว่า เป็นความโลกอันชั่วร้าย เพราะไม่มีผู้รับคำสอนใดจะช่วยผู้สอนได้’

จำพวกที่ ๒ คือ ผู้ที่อุ่นบวชแล้ว ไม่ได้บรรลุประโยชน์แห่งความเป็นสมณะ [สำนวนแปลต่อไปนี้จากพระไตรปิฎก ฉบับมหาจุฬาฯ] ...ทั้งที่ยังไม่ได้บรรลุจุดมุ่งหมายแห่งความเป็นสมณะ แต่กลับแสดงธรรมสอนสาวกว่า ‘เรื่องนี้มีเพื่อประโยชน์ และเพื่อความสุขแก่พวกรำ’ สาวกของเขาก็ ตั้งใจฟัง ตั้งใจเพื่อจะรู้ และไม่หลีกเลี่ยงที่จะประพฤติตามคำสอน เขายังคงหักห้ามว่า ‘ท่านนอกจากเรื่องไปบวชเป็นบรรพชิตยังไม่บรรลุจุดมุ่งหมายแห่งความเป็นสมณะ ทั้งที่ยังไม่ได้บรรลุจุดมุ่งหมายแห่งความเป็นสมณะ แต่กลับแสดงธรรมสอนสาวกว่า เรื่องนี้มีเพื่อประโยชน์ และเพื่อความสุขแก่พวกรำ สาวกของท่านก็ตั้งใจฟัง ตั้งใจเพื่อจะรู้ และไม่หลีกเลี่ยงที่จะประพฤติตามคำสอน เปรียบเหมือนคนผู้ละเลยนา

ของตน เก็บใจนาของผู้อื่นว่าเป็นที่อันตนควรบำรุง ข้ออุปไมยนี้ก็เช่นกัน เราเรียกข้อเบรียนเที่ยบอย่างนี้ว่า เป็นความโภกอันชั่วร้าย เพราะไม่มีผู้รับคำสอนได้จะช่วยผู้สอนได้'

จำพวกที่ ๓ กือ ผู้ที่ออกบวนชาแล้ว ได้บรรลุประโยชน์แห่งความเป็นสมณะ [สำนวนแปลต่อไปนี้จากพระไตรปิฎก ฉบับมหาพาน] ...ครั้นบรรลุจุดมุ่งหมายแห่งความเป็นสมณะแล้วก็แสดงธรรมสอนสาวกว่า 'เรื่องนี้มีเพื่อประโยชน์ และเพื่อความสุขแก่พวกรท่าน' แต่สาวกของหากลับไม่ตั้งใจฟัง
ไม่ตั้งใจเพื่อจะรู้ และยังหลีกเลี่ยงที่จะประพฤติตามคำสั่งสอน เขาสมควรถูกทักท้วงว่า 'ท่านออกจากเรื่องไปบวนเป็นบรรพชิตได้บรรลุจุดมุ่งหมายแห่งความเป็นสมณะ ครั้นบรรลุจุดมุ่งหมายแห่งความเป็นสมณะแล้วก็แสดงธรรมสอนสาวกว่า เรื่องนี้มีเพื่อประโยชน์และเพื่อความสุขแก่พวกรท่าน แต่สาวกของท่านกลับไม่ตั้งใจฟัง ไม่ตั้งใจเพื่อจะรู้ และยังหลีกเลี่ยงที่จะประพฤติตามคำสอน เปรียบเหมือนบุคคลผู้ตัดเครื่องของเจ้าออกแล้ว สร้างเครื่องของเจ้าใหม่ขึ้นมาแทน เราเรียกข้อเบรียนเที่ยบอย่างนี้ว่า เป็นความโภกอันชั่วร้าย เพราะไม่มีผู้รับคำสอนได้จะช่วยผู้สอนได้'

สรุปแล้ว ผู้บวนชาแล้วไม่ได้ประโยชน์แห่งความเป็นสมณะ หรือไม่ได้บรรลุธรรม แม้จะสอนคนหรือสอนสาวก ต่อให้ตั้งใจฟังตั้งใจปฏิบัติตามอย่างดี ก็ยังเป็นคนที่พระพุทธเจ้าตรัสว่า "เป็นความโภกอันชั่วร้าย" และเป็นคนที่ควรถูกทักท้วง ทั้งการทักท้วงของผู้ทักท้วงคนประเภทนี้ ก็จัดว่า จริง แท้ เป็นธรรม ไม่มีโทษ

แม้จะเป็นผู้ได้ประโยชน์แห่งความเป็นสมณะ หรือขนาดได้บรรลุธรรมแท้ๆ แต่ถ้ายังสอนคนสอนสาวก ไม่ตั้งใจฟัง ไม่ตั้งใจเพื่อจะรู้ และยังหลีกเลี่ยงที่จะประพฤติตามคำสั่งสอน ก็ยังเป็นคนที่พระพุทธเจ้าตรัสว่า "เป็นความโภกอันชั่วร้าย" และเป็นคนที่ควรถูกทักท้วง ทั้งการทักท้วง

ของผู้ทักษะทั่วคนประเทศไทยนี้ ก็จัดว่า จริง แท้ เป็นธรรม ไม่มีโภ

ในพระไตรปิฎก เล่ม ๑๔ ข้อ ๓๘๐-๓๘๗ “พักกุลต์เตราจันริยพกุล สูตร”นี้ยังชัดเจนว่า ผู้บรรลุธรรม“ວາດຕຏ່ງ”ได้หรือไม?

[๓๘๐] ข้าพเจ้าได้สตดับมารอย่างนี้

สมัยหนึ่ง ท่านพระพักกุลเธรอยู่ที่วิหารเวพวัน อันเกยเป็นสถานที่พระราชทานเหยื่อแก่กระแต เขตพระนครราชคฤห์ ครั้นนั้นแล ปริพากช ชื่อใจกลาง กัสสป ผู้เป็นสายของท่านพระพักกุล ครั้นเป็นคุณหสต์ในกลุ่ม ก่อน เจ้าไปหาท่านพระพักกุลถึงที่อยู่ ครั้นแล้วได้ทักทายปราชัยกับท่านพระพักกุล

ครั้นผ่านคำทักทายปราชัยพอให้ระลึกถึงกันไปแล้ว ได้นั่ง ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่ง พอนั่งเรียบร้อยแล้ว ได้กล่าวกะท่านพระพักกุลดังนี้ว่า ข้าแต่ท่านพระพักกุล ท่านบวชมานานเท่าไรแล้ว?

ท่านพระพักกุลตอบว่า คุกรท่านผู้มีอายุ เรabantma ๙๐ พรรษาแล้ว ใจกลาง กัสสป : ข้าแต่ท่านพระพักกุล ช้า ๙๐ ปีนั้น ท่านเสพย์เมตุนกี่ครั้ง?

[๓๘๑] พระพักกุล : คุกรกัสสปผู้มีอายุ ท่านไม่គรاثามเรออย่างนั้นเลย แต่គรاثามเรออย่างนี้ว่า ก็ช้า ๙๐ ปีนี้ การสัญญาเคยเกิดขึ้น กี่ครั้ง คุกรท่านผู้มีอายุ เมื่อเรabantma ตลอด ๙๐ พรรษา ไม่รู้สึกการสัญญาเคยเกิดขึ้น

ใจกลาง กัสสป : ข้อที่ท่านพระพักกุล ไม่รู้สึกการสัญญาเคยเกิดขึ้น ช้าเวลา ๙๐ พรรษานี้ พ梧ข้าพเจ้าจะทรงจำไว้ว่า เป็นธรรม ไม่น่าเป็นไปได้ น่าอศจรรย์ ของท่านพระพักกุลประการหนึ่ง

พระพักกุล : คุกรท่านผู้มีอายุ เมื่อเรabantma ตลอด ๙๐ พรรษา เราไม่รู้สึกพยานาทาสัญญาเคยเกิดขึ้น... ไม่รู้สึกวิพิงสาสัญญา

ເຄຍເກີດບັນ... ຈາລາ

[๓๘๕] ...ຄູກອກທ່ານຜູ້ມີອາຍຸ ເຮົາໄດ້ເປັນຜູ້ຍັງມືກີເລສ ຕ້ອງຮນຽນຄົ້ນບົດທາຕອງຂາວແວ່ນແຄວັນເພື່ອງ ១ ວັນເທົ່ານັ້ນ ຕ່ອວນທີ ៤ ພຣະອຮຫັດພລ ຈຶ່ງເກີດບັນ

ອເຈລະ ກັສສປ : ຂໍ້ທີ່ທ່ານພຣະພັກຖຸລະ ໄດ້ເປັນຜູ້ຍັງມືກີເລສ ຕ້ອງຮນຽນຄົ້ນບົດທາຕອງຂາວແວ່ນແຄວັນເພື່ອງ ៣ ວັນ ຕ່ອວນທີ ៥ ຈຶ່ງເກີດພຣະອຮຫັດພລບັນນີ້ ພວກຫັ້ນເຈົ້າຈະກຽງຈຳໄວ້ວ່າ ເປັນຮຣມໄມ່ນ່າເປັນໄມ່ໄດ້ນ່າອັດຈອດຍ ຂອງທ່ານພຣະພັກຖຸລະປະກາງການທີ່

ອເຈລະ ກັສສປ : ບ້າແຕ່ທ່ານພຣະພັກຖຸລະ ຂອບໜັກເຈົ້າໄດ້ພຶ່ງບຣພາໄດ້ອຸປະສນບທໃນພຣະຮຣມວິນຍັນນີ້ເດີດ

ປຣິພາຊກຊື່ອ ອເຈລະ ກັສສປ ໄດ້ບຣພາໄດ້ອຸປະສນບທໃນພຣະຮຣມວິນຍັນນີ້ແລ້ວແລ້.

ຫລັກສ້ານການ“ອວດ”ວ່າ ຕັວເລອງມີ“ຄຸມວິເສ່າ”ນີ້ໃນທີ່ອື່ນາກີຍັງມີອີກເຊັ່ນ ໃນພຣະໄຕຮປິກູກ ເລີ່ມ ២៦ ຂໍ້ ២៨៥ “ກາຣດເຕຣຄາດາ”

“ນາເຄີດນັ້ນທກະ ເຮົາຈັກພາກນີ້ໄປຢັ້ງສຳນັກຂອງພຣະອຸປ້ມາຍະເດີດ ເຮົາຈັກບັນລື້ອສື່ຫາກ ເພີ່ພຣະພັກຕົວຂອງພຣະພຸທະເຈົ້າຜູ້ປະເວົ້າ ພຣະຜູ້ມີພຣະກາກຜູ້ເປັນມຸນີ້ ມີຄວາມເອັນດູເຮົາ ຖຽນໃຫ້ບັນຫຼາຍພຣພາເພື່ອປະໂຍ້ໜີ້ ອັນໄດ ປະໂຍ້ໜີ້ອັນນັ້ນເຮົາກີ່ໄດ້ບຣຣຸແລ້ວ ຄວາມລົ້ນໄປແໜ່ງສັງໄຍ້ໜີ້ທັ້ງປົງ ເຮົາກີ່ໄດ້ບຣຣຸແລ້ວ ຈົດນີ້ ເປັນຕົ້ນ

ຂໍ້ ២៩៦ “ກາຣດເຕຣຄາດາ”

“ທີ່ຮັນຜູ້ມີປໍ່ມູນ ງະນະມາຮຽ່ມພັ້ນພໍ້ພາຫະແລ້ວ ທີ່ອ່ວຍຜູ້ໜະສົງຄຣາມຍ່ອມບັນລື້ອສື່ຫາກ ດັ່ງຮາສີ່ໃຫ້ຄ້າກູເທກະນັ້ນ ເຮົາໄດ້ທຳຄວາມຄຸ້ນເຄຍກັບພຣະຄາສດາແລ້ວ ພຣະຮຣມກັບພຣະສົງເຮົາໄດ້ນູ້ໜາແລ້ວ ແລະເຮົາປານປລື້ມໃຈເພຣະເທັນບຸຕຣ່າມດອກສະກິເລສແລ້ວ ຈົດນີ້ ເປັນຕົ້ນ

ข้อ ๔๗๐ “สุนทรีเลรีคานา”

“นางสุนทรีกล่าวว่ากับนางกิกขุณีผู้อุปัชฌายะว่า

ข้าแต่พระแม่เจ้า ดิฉันศึกษาอยู่ ได้ชำระพิพักษักมุให้หมดจดแล้ว รู้ระลึกถึงบันธ์ที่เคยอยู่มาแล้วก่อนๆได้ ข้าแต่พระแม่เจ้าผู้มีคุณอันดีงาม เป็นผู้งามในหมู่พระเครื่ วิชชา ๓ ดิฉันได้บรรลุแล้ว คำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าดิฉันได้ทำเสร็จแล้ว เพาะอาสัยท่าน ข้าแต่ท่านแม่ ดิฉันประทานาจะไปยังนครสาวัตถี ขอท่านแม่งอนุญาตให้ดิฉันไปเกิด ดิฉันจักบันลือสีหนาทในสำนักของพระพุทธเจ้าผู้ประเคริญสุด ๆ เป็นต้น

ในเดือน ๒๖ นี้ไม่ใช่มีเท่านี้ ยังมีอีกหลายสูตร ในเดือนอื่นๆก็ยังมีอีก ก็ออกล่าัวแต่เพียงว่า การกล่าวอวocomวิเศษที่มีในตนจริงนั้น օວได้ และควรอุดอย่างยิ่งในกาลเวันควร ซึ่งผู้มีจริงท่านย่อมรู้และผู้มีจริงย่อมไม่อาจชนิด“อยากอวด”แน่ หรือผู้มี“ไม่จริง”ก็ย่อมไม่เหมือนผู้“มีจริง” ซึ่งคนก็ต้องจับได้อยู่ดี ไม่waride ก็วาระหนึ่ง

ถ้าเป็นไม่ให้อวดหรือไม่ให้ผู้มี“คุณวิเศษ”แสดงตัวแสดงภูมิ คงก็จะไม่วุ้งจัก“ความเป็นคนที่มีคุณวิเศษจริง”กันได้

เพราะคนที่มี“คุณวิเศษ”ของพุทธ ยากที่จะเดาเอาได้ เนื่องจากคนที่บรรลุธรรมสูงสุดแล้วนั้น ก็จะมีความเป็นคนปกติ[คือบุคคล=คนปกติ] คนนี้คือบริบูรณ์] ซึ่งจะไม่เหมือนผู้บรรลุธรรมตามแบบถูกยึดตามสาหรือแบบลัดที่อื่นๆ จึงยากที่จะรู้ในความเป็นผู้บรรลุธรรมของพุทธ เดาเอาไม่ได้ จะเป็นคนที่มีทั้งความเหมือนคนสามัญแบบโลเกีย์ แต่ก็จะมีทั้งความไม่เหมือนอันเป็นโลกุระที่จะอธิบายให้กระจังให้ถึงไม่ได้ด้วยภาษาพูด

และ เพราะผู้หลงผิดมีอำนาจในการบริหารหมู่ เมื่อเข้าใจผิดว่า ผู้บรรลุธรรม“อวด”ไม่ได้ ในการศาสนาพุทธก็เลยกล้ายเป็น“ศาสนาอุภูมิ- อุ่นพำน” สังคมพุทธก็กล้ายเป็นความจำnan เป็นคนอุบาก เมื่อไม่ได้

เปิดความจริงสู่มนุษย์ ไม่ได้อวดความจริง ความจริงก็ค่อยๆ เลื่อนหายไป ความจริงที่แสวงจะรู้ยากมากอยู่แล้ว ก็ยิ่งไม่รู้ความจริงกันยิ่งขึ้นๆ ความไม่จริงจึงเกิดมาแทนที่ ความถูกก็กลายตัวไป ความไม่ถูกก็เกิดขึ้นมาเป็น ความถูกแทนความจริง ถึงวันนี้ชาวพุทธหงายจึงพาลเข้าใจผิด เพียงไปเป็นว่า ผู้บรรลุธรรมของพุทธก็เหมือนผู้บรรลุธรรมของฤๅษีด้านสทธิฯ เป็นคน“หนีโลก”ซึ่งมีลักษณะตัดช่องน้อยแต่พอตัว เป็นต้น

ที่ถูกต้องแล้ว ผู้บรรลุธรรมของพุทธไม่ใช่คน“หนีโลก”แต่เป็นคน“หนีอโลก”(โลกุตระ) เมื่อท่านบรรลุแล้วท่านก็มีชีวิตเป็นผู้สร้างสรรค์เพื่อ “ประโยชน์ต่อมวลมนุษยชาติเป็นอันมาก”(พุทธพิเตยะ) เพื่อ“ความสุขต่อ มวลมนุษยชาติเป็นอันมาก”(พุทธสุขายะ) และเพื่อ“ความเกื้อกูลอนุเคราะห์ โลก”(โลกานุกัมปะยะ) ตามคุณลักษณะของพุทธ

เมื่อไม่มีผู้เป็นจริงมีจริงปรากฏและประกาศตัวประกาศตนให้ได้รู้ได้เห็นจริง ทั้งยืนยัน ทั้งเป็นหลักอันแท้จริงที่แสดงความจริงเผยแพร่ความจริง สั่งสอนความจริงอยู่ “พระอาริยะ”แท้ก็ค่อยๆ ลดและน้อยลงๆ “ความประเสริฐจริงที่เป็นคุณวิเศษของพุทธ” ก็ย่อมจะเสื่อมสูญไปแน่ๆ กล่าว เป็นไม่มี“พระอาริยะ” แต่มี“มิจฉาริยะ”ขึ้นมาแทน ทั้งสายศรัทธา และทั้งสายปัญญาเกิดขึ้นมาทดแทน ดังที่เห็นที่เป็นอยู่ในทุกวันนี้

นี่คือ ผลพวงของการเข้าใจผิดว่า “คุณวิเศษ” หรือ “ปฏิวิหาริย์” นั้น อาศัยไม่ได้ คุณภาพของศาสนาจึงได้เสื่อมลงมาถึงขนาดที่เห็นที่เป็นอยู่ขณะนี้

ซึ่งที่ถูกที่ต้องแล้ว “อนุสาวานีปฏิวิหาริย์” หรือ “คุณวิเศษ” หรือ “ธรรม ที่ตนได้บรรลุ” ย่อมอวดย่อมแสดงได้ เพียงแต่ว่า ให้ระวังอย่าอวดกับผู้เป็นอนุปัลัมบัน(ผู้ที่ภูมิยังไม่ถึง) เพราะผู้ที่ยังไม่มีภูมิภาวะเพียงพอ ก็เหมือนเด็ก น้อยที่ยังด้อยทั้งวัยวุฒิทั้งคุณวุฒิ ย่อมไม่เหมาะสมที่จะรับรู้ในเรื่องที่เกินภูมิ เกินวัย ฉันใดก็ฉันนั้น ส่วนผู้ที่เป็นอนุปัลัมบัน(ผู้ที่มีภูมิเพียงพอที่จะรับได้)

พระพุทธเจ้าทรงให้owardให้แสดงอย่าง“บันถือสีหนาท”ดังที่กล่าวเย็นยัน อ้างอิงแล้ว ให้เขาได้อ่านิสงส์ ได้ศรัทธาเลื่อมใส เพื่อเป็นการเผยแพร่ เป็นการสืบทอดสิ่งวิเศษของพุทธศาสนาให้ยั่งยืนยาวต่อๆไป

ถึงวันนี้ “อนุสาวนีป้าภูหารី” หรือ “คุณวิเศษ” แบบพุทธ ลูกอธินาย กันสับสนผิดเพี้ยนไปเป็นอันมาก ไม่ว่า “ศีล, สามัช, ปัญญา, ภาน, วินฤดี” หรือแม้แต่ “วิชา ក” หรือ “วิชา ស” ที่เรากำลังพูดถึงและอธินายกันอยู่

“วิชา ក” หรือ “วิชา ស” นี้ คุณเมื่อจะแทนทั้งนั้นที่อธินายกันว่า เป็น “ความเก่งวิเศษ” ที่ออกนอก “นัยสำคัญ” ของพุทธ คือเป็น “อิทธิ ป้าภูหารី” หรือ “อาเทศนาป้าภูหารី” จน “มิจฉาทิภูมิ” พากันปฏิบัติผิด ออกนอกทางพุทธไปอย่างน่าเสียดาย เกือบจะไม่เหลือ “สังธรรม” กันแล้ว

ขออภัยนกว่า ทั้ง “ภาน” ทั้ง “วิชา ក” หรือ “วิชา ស” นี้ เป็น “สามัญผล” แท้ๆ เป็น “อนุสาวนีป้าภูหารី” แน่ๆ ซึ่งคุณลักษณะแตกต่างจากความเป็น “อิทธิ ป้าภูหารី” และ “อาเทศนาป้าภูหารី” ไปคนละอย่าง **ແນ້ກາຫາທີ່ນອກຄຸມລັກຂະພະຈະເປັນສໍາວັນເດືອກັນໄນ້ຕ່າງກັນແລຍກົດາມ**

หากใครไม่ได้เรียนรู้คำสอนของพระพุทธเจ้าเป็น “สัมมาทิภูมิ” อย่างดีจริงแล้ว ต้องเข้าใจผิดแน่ๆ เพราะภาษาที่ซึ่งออกถึงคุณลักษณะ ของ “วิชา ក” ก็ได และภาษาที่ซึ่งออกถึงคุณลักษณะของ “อิทธิ ป้าภูหารី” กับ “อาเทศนาป้าภูหารី” ก็ตาม ต่างก็เป็นภาษาคำความเดียวกัน

แต่โดยสัจจะแล้ว คุณลักษณะของ “วิชา ក” นั้น เป็นการบ่งระบุถึง “อนุสาวนีป้าภูหารី” แท้ๆ อันเป็น “สามัญผล” ที่หมายความว่า “ผลที่แสดงความเป็นสมะหรือเป็นพระอริยะ” ซึ่งผู้ใดเกิดมรรคผลตามคำตรัส ของพระพุทธเจ้า กล่าวคือ ปฏิบัติบรรลุ “ศีล, สามัช, ปัญญา, ภาน, วินฤดี” เป็นต้น หรือบรรลุ “วิชา ក” อย่างถูกต้องตามลำดับแห่งคุณลักษณะ ของพุทธ ก็เป็นการบรรลุธรรมของพุทธ นั้นเป็นผู้มี “วิชา” เพราะถึง

“อวิชชา” หรือละล้าง “กิเลส, ตัณหา, อุปทาน” ออกไปได้โดยตรง ขึ้นเป็นเรื่องของ “อาริยสัจ” ที่ใช้ภาษาเดียวกันกับ “อิทธิปภาคีหารី” หรือ อาเทศนาปภาคีหารី” เท่านั้น แต่ความหมายแห่งคุณลักษณะเป็นคนละเรื่อง

ดังนั้น ผู้ศึกษาต้องเข้าใจชัดถึงคุณลักษณะของ“อิทธิปักษีหาริย์ กับอาเทสนาปักษีหาริย์” ว่า มีนัยสำคัญเป็นอย่างไรกันแท้ โดยเฉพาะ คุณลักษณะของ“อนุสาวานีปักษีหาริย์”ที่เป็น“สามัญผล”นั้น นัยสำคัญเป็น อย่างไร ต้องสำคัญมั่นหมายหรือต้องกำหนดรู้ให้แม่นตรงกับชัดจนแจ่มแจ้ง

หากคริสต์เพิ่มเติมก็หาอ่านได้ ในพระไตรปิฎก เล่ม ๕ ข้อ ๑๗
ถึงข้อ ๑๔๐ ที่มีชื่อสูตร ก็ยืนยันว่า “สามัญผล” ซึ่งแปลว่า “ผลที่เกิด^๒
เป็นสมณะหรือผลแห่งความเป็นสมณะ” อยู่ตั้งๆ แท้ๆ หรือทั้งหมดทุกสูตร
ครบถ้วน ๑๓ สูตรในเล่ม ๕ นี้ล้วนมีหลักปฏิบัติที่ชื่อว่า “ไตรสิกขา” ของพุทธ
เพื่อ “ผลที่เกิดเป็นสมณะหรือผลเป็นสามัญ” หรือไปสู่ความเป็น “สมณะ”
สู่ “ความเป็นอาริยบุคคล” แท้ๆอยู่ทั้งนั้น โดยเฉพาะ “ศีลสิกขา” อันเป็น^๓
หลักเกณฑ์สำคัญที่สุดของพุทธ ที่ชื่อว่า “จุลศีล-มัชฌิมศีล-มหาศีล” มี
ทุกสูตร นอกนั้นแต่ละสูตรก็มี “เหตุ-นิทาน-สมุทัย-ปัจจัย” เริ่มตั้งแต่
“พระมหาลาสูตร” อันเป็นสูตรที่ ๑ ก็ทรงชี้ถึง “เหตุ” กับ “ทิฏฐิ” อย่างครบครัน
และสูตรอื่นๆ ก็ทรงชี้ถึงอะไรอื่นๆ ที่มีความสำคัญหลากหลาย อันเป็น^๔
ความบริบูรณ์ในนัยต่างๆ ที่เป็นองค์ประกอบอย่างสมบูรณ์ของสัทธธรรม^๕
แห่งพระพุทธองค์

เนพาะอย่างยิ่ง “เกวัญญสูตร” ซึ่งเป็นสูตรที่ ๑ ในพระไตรปิฎก เล่ม ๕ นี้ พระพุทธเจ้าได้ตรัสแยกแยะไว้อย่างชัดเจน ทรงชี้บ่งถึงความเป็น “อิทธิปักษีหาริย์” กับ “อาเทสนาปักษีหาริย์” ว่า เป็นคนละอย่างกันกับ “อนุสาวานีปักษีหาริย์”

กล่าวว่า “อิทธิปักษาริย์” นั้น ไม่ใช่วิชา “พุทธ” แต่เป็นวิชาของ

ชาวชนอื่นที่เขาเป็นเหมือนกันอยู่แล้วและเป็นที่แพร่หลาย เป็นต้นว่า วิชาของชา “กันธารี” และ “อาแทนาปฎิหาริย์” ก็ไม่ใช่วิชา “พุทธ” แต่เป็นวิชาของชาวชนอื่นที่เขาเป็นเหมือนกันอยู่แล้วและเป็นที่แพร่หลายเช่นกัน เป็นต้นว่า วิชาของชา “มณิกา” ซึ่งทั้ง ๒ วิชานี้ พระพุทธเจ้าทรงแสดงพระทัยจริงของพระองค์อุกมาสัดๆ ให้ดูว่า ทั้ง “อิทธิปฎิหาริย์” และ “อาแทนาปฎิหาริย์” นั้น “เราไม่ขอบใจ (อภิญญาณ) เรายา(หารายณ) เราเกลียด, รังเกียจ(ชิคุชามณ) ” ดังนี้ และพระองค์ก็ได้ตรัสไว้ชัดเจนยิ่งในสูตรนี้แล้วว่า “วิชา” ของถ่ายอื่น เช่น ของชา “กันธารี” หรือของชา “มณิกา” นั้น เป็น “อิทธิปฎิหาริย์” และ “อาแทนาปฎิหาริย์” อันคนในยุคนั้นต่างรู้กันอยู่ทั่วไป ซึ่งเป็น “โลกีวิชา” ก็เป็นความวิเศษในแบบนั้น ส่วน “วิชา” ของพระพุทธเจ้าเป็นความวิเศษ ที่แยกไปอีกอย่างหนึ่ง เป็น “โลกรุวิชา”

พระองค์ทรงเห็นว่า หากใครไปหลงใน “โลกีวิชา” หรือ “โลกรุ” นั้นอยู่ มันยังเป็นไทย เพราะถ้ายังหลงอย่างนั้นยังไม่ใช่ “วิชา” ที่จะพา “พ้นทุกข้อริยสัจ” หรือพาหมุดกิเลสตัณหาอุปทาน มันเป็นนัยลึกซึ้งที่สำคัญมาก ดังนั้น หากใครพาลเข้าใจผิดไปว่า สม lokale หรือภิกขุของพระองค์ เป็นผู้สามารถมี “วิชา” แบบ “อิทธิปฎิหาริย์” หรือ “อาแทนาปฎิหาริย์” นี้เข้า และหลงว่าเป็น “พุทธวิชา” แล้วนำมายเผยแพร่ ก็เป็นผู้สร้างความเห็นอย่างน่ารัง (อภิญญาณ) แก่พระพุทธเจ้าแน่ๆ

พุดๆ ไปนานกันจนถึงปานนี้ เขื่อว่าผู้อ่านคงจะชัดเจนแล้ว

★ ครอบประพกติของพุทธ

พระไตรปิฎกเล่ม ๕ นี้ เป็นพระสูตรเล่มที่ ๑ ที่มีเนื้อหา ว่าด้วย “หลักปฏิบัติธรรมของพุทธ” อันเป็นต้นแบบแห่ง “ศีล-สามาธิ-ปัญญา-วิมุติ-

วินิจฉัยทั้งสานะ” ซึ่งเป็นการวางแผนพราหมณ์พระพุทธศาสนาโดยแท้

เฉพาะอย่างยิ่ง “ศีล” หลักสำคัญของพุทธอันคือ “จุลศีล-มัชณิมศีล-มหาศีล” นี้ พระพุทธองค์ตรัสประกาศเพื่อชี้ให้เห็นอย่างสำคัญ เป็นทางการว่า “ความเป็นศาสนาพุทธ” ของพระองค์นั้น กิจมุ่นในพุทธศาสนา ต้องมี “ศีล” อย่างนี้ๆ

ซึ่ง “จุลศีล-มัชณิมศีล-มหาศีล” นี้ ถือได้ว่า เป็น “พระธรรมญูป” ของศาสนาพุทธที่เดียว

ในยุคร่วมสมัยพุทธกาล ศาสนาอื่นลักษณะเดียวกันมี “ศีล” มี “ธรรม” กันอย่างไรๆ ก็มีเจริญประเพณีมีศีลหรือกรอบประพฤติตามแบบของเขากันอย่างนั้นๆ เมื่อพระพุทธเจ้าอุบัติขึ้นมา และประกาศศาสนาของพระองค์ ข้าง พระองค์ก็ทรงชี้บอกกรอบประพฤติในศาสนาของพระองค์ข้างว่า ศาสนาพุทธของพระองค์ เป็นอย่างนี้ๆ อันมีทั้งที่ “แตกต่างจากศาสนาอื่น” และมีทั้งที่ “เหมือนกับศาสนาอื่นๆ เกินกัน” ข้อเหมือนก็คงไม่เป็นปัญหา ซึ่งต่างก็ประพฤติเหมือนกันไป ก็ย่อมดีเหมือนๆกัน แต่ข้อที่ “แตกต่าง” นี่แหละ ชาวพุทธต้องรู้ให้ดีและ “เป็นกัน” ให้ได้อย่างสำคัญ เพราะ “ศีล” หรือกรอบการประพฤติที่พระพุทธองค์ทรงตราขึ้นนี้ เป็น “พระสัพพัญญุต-ญาณ” โดยแท้ หากกิจมุ่นในศาสนาพุทธ “เป็นตามข้อกำหนด” ย่อมเป็นความประเสริฐจริงของทั้งส่วนตัวและสังคมส่วนรวมแน่นอน

เศรษฐกิจคงไม่ล่นสถาปานนี ความหมายก็คงไม่มากอย่างทุกวันนี้ ในพุทธสมัย แన่นอนว่า บรรดาภิกษุทั้งหลาย ท่านล้วนประพฤติอยู่ใน “ศีล” (จุลศีล-มัชณิมศีล-มหาศีล) อยู่ในกรอบการประพฤติที่พระพุทธเจ้าทรงตราไว้ “นี่ແນ່ງฯ นั่นหมายความว่า ความเป็นศาสนาพุทธ ไม่มี “การลดน้ำมันศรัทธา” ดังนี้ ในมหาศีล มีข้อกำหนดนี้ หนึ่งในหลายๆข้อนอกนั้ว กิจมุ่นเว้นขาดจากการลดน้ำมันศรัทธา เป็นต้น เพราะภิกษุของพุทธในยุคนั้นไม่ทำ ยังอยู่ในกรอบ

การประพฤติ “คือ” ที่พระพุทธเจ้าทรงตรัสไว้ ซึ่งศาสนาอื่นบางศาสนาเขาทำกัน นักบวชของเขาระบุติ “รด้น้ำมนต์” ดังนี้ ก็เป็นความแตกต่างกัน ศาสนาพุทธ เพราะเขา yang มีไสยาสศาสตร์ ยังใช้น้ำเป็นสื่อพิธีกรรม(ลิขุจันยัญ)

หรือศาสนาพุทธไม่มี “การจุดธูปจุดเทียนบูชา” ในมหาศีล มีข้อกำหนดนี้ หนึ่งในหลายๆ ข้อบอกว่า กิกขุเว้นขาดจากการทำพิธีธูปไฟบูชา เช่น ใช้แกลงใช้รำ ขัดเพื่อให้เกิดความบูชา สมัยนี้ก็ประยุกต์มาเป็นธูปหรือใช้น้ำมันแทนใช้หัวมันเบรียง ถูกเพื่อให้เกิดแสงบูชา สมัยนี้ก็ประยุกต์มาเป็นเทียนฯ เป็นต้น เพราะภิกขุของพุทธในยุคหนึ่นไม่ทำ ซึ่งศาสนาอื่นบางศาสนาเขาทำกัน นักบวชของเขาระบุติ “การจุดธูปจุดเทียนบูชาไฟ” เพราะเขาเป็นพวก “เหวนิยม” เขา นับถือวิญญาณเป็นอัตมันหรืออัตตา ยังมีไสยาสศาสตร์ ยังใช้ไฟเป็นสื่อพิธีกรรม(อัคคียัญ) เขายังต้องบูชาอ่อนหวานหรือนับถือวิญญาณตามคติของเขาก็ได้

ส่วนพุทธนั้นเป็นพวก “อเหวนิยม” พระบรมศาสดาทรงหยั่งรู้แจ้งจริง ได้ว่า วิญญาณเป็นอนตตา ไม่ใช่ “ไสยาสศาสตร์” (ศาสตร์ของผู้ที่ยังไม่ตื่นไม่รู้) แต่ เป็น “พุทธศาสตร์” (ศาสตร์ของผู้รู้, ผู้ตื่น, ผู้เบิกบาน) ตามคติของพุทธจึงนับว่า วิญญาณเป็นอนตตา ไม่ต้องมีการบูชาอ่อนหวานต่อ “พลังวิญญาณ” เพราะเชื่อ “กรรม” เชื่อ “วินາgar” ของตน “พลังวินาgar” จะช่วยหรือจะทำลาย ก็อยู่ที่เจ้าของกรรมตาม “วินาgar ของตน” ใจจะอ่อนหวานรื่องขอ “พลัง ศักดิ์สิทธิ์” ได้ให้ช่วยตน “ตน” ต้องมี “วินาgar” ร่วมอยู่ใน “พลังศักดิ์สิทธิ์” นั้นๆ เท่านั้น จึงจะมีสิทธิ์ “ขอ” พลังกุศลนั้นๆ จาก “พลังศักดิ์สิทธิ์” นั้นมา ช่วยตนได้ หากตนไม่เคยมี “วินาgar” ได้ๆ ร่วมอยู่ใน “พลังศักดิ์สิทธิ์” นั้น ก็ ไม่มี “ศักดิ์” ได้ๆ ที่จะใช้ “สิทธิ์” ขอพลังอัน “ตนไม่มีส่วน” ด้วยเลยนั้นๆ ได้

“ตนเป็นที่พึ่งของตน” โดยแท้ มิใช่นั้น “ตน” ก็ต้องมี “ส่วนร่วม” โดยแท้ จึงจะ “พึ่งพลังศักดิ์สิทธิ์” นั้นได้ เท่าที่มี “ศักดิ์” เท่าใด ก็มี “สิทธิ์” เท่านั้นตามจริง

เกิดเป็นคนจึงควรร่วมทำกุศลกรรมกับผู้มีกุศลารมณ์ให้มากๆ
อย่าไปมัวทำกุศลกรรม“ร่วม”กับผู้ที่มีอุ่นนักเลย

เรื่องของ“จิตวิญญาณ”พุทธไม่ใช่“เหวนิยม”จริงๆ พระพุทธองค์
จึงทรงกรอบประพฤติของพุทธด้วยนัยอย่างนี้ เพื่อประกาศถึง“ความไม่ใช่
เหวนิยม”ยืนยันต่อสาธารณชน ให้แจ้งถึง“ความเป็นพุทธ”กันชัดๆ

ดังนี้ เป็นต้น

แต่ศาสนานพุทธในทุกวันนี้ ไม่อยู่ในกรอบการประพฤติตามหลัก
“จุลศีล-มัชลิมนศีล-มหาศีล”บ่งบอกไว้กันแล้ว ประพฤติละเมิด“จุลศีล-
มัชลิมนศีล-มหาศีล”ออกนอก“พระธรรมนูญ”ของพุทธ นั่นคือ “ออกนอก
ศาสนาพุทธ” ผลที่ได้ที่เป็นของศาสนา จึงปรากฏอย่างที่เห็นๆ กันอยู่ใน
ปัจจุบันว่า คนมีภูมิทางธรรมกันแค่ไหน อย่างไร สังคมทุกชั้นเรือนหรือสุข
สงบสำราญกันแค่ไหน อย่างไร โดยเฉพาะเมืองไทยที่มีพลเมืองนับถือ
ศาสนาพุทธกันเกือบทั้งประเทศ พุทธศาสนา nikannabut แต่ผู้มีการศึกษาสูงๆ
ผู้อยู่ในระดับบริหารบ้านเมือง majanarat ทั้งเป็นนักบวชแท้ๆ ก็ยังงมงายใน
เรื่องจิตวิญญาณกันอยู่แค่ขั้น“ไสยาสาสตร์” หรือยังงงใจอยู่กับ“ความเป็น
เหวนิยม”กัน ยัง“ตื่น”ไม่จริง ยังนัวเงีย ยังนม乍คล้ำๆ เหมือนคนตาบอด
งมหาคล้ำๆ ไปกำเอกสารตุสีแดงไว้ได้ แล้วหลวงว่าตนมีสีเขียวอย่างเชื่อสนิท
มิหนำซ้ำไม่รู้ตนว่าตัวเองตาบอด กลับหลวงว่าตนตาดี เพราะถือดีในปัญญาของ
ตนอย่างมากนั่นว่า ไม่มีใครจะรู้รู้คืบเมื่อเรื่องราศีเท่าอีกต่างหาก

คนในพุทธศาสนาได้พากันออกนองกรอบแห่ง“ศีล”กันนานนาน
แสนนานจนไม่เป็น“พุทธศาสนา”กลายเป็น“ไสยาสาสตร์” กันเกือบจะ
เต็มตัวแล้วในทุกวันนี้อย่างน้อยก็มีเชื่อของ“เหวนิยม”กันอยู่ถ้วนทั่ว

หากปฏิบัติอยู่ในกรอบศีลกรอบธรรมตามกติกาของพุทธอย่าง
สัมมาทิฏฐิ ไม่หลง ไม่เพี้ยน เมืองไทยที่มีพลเมืองนับถือศาสนาพุทธกัน

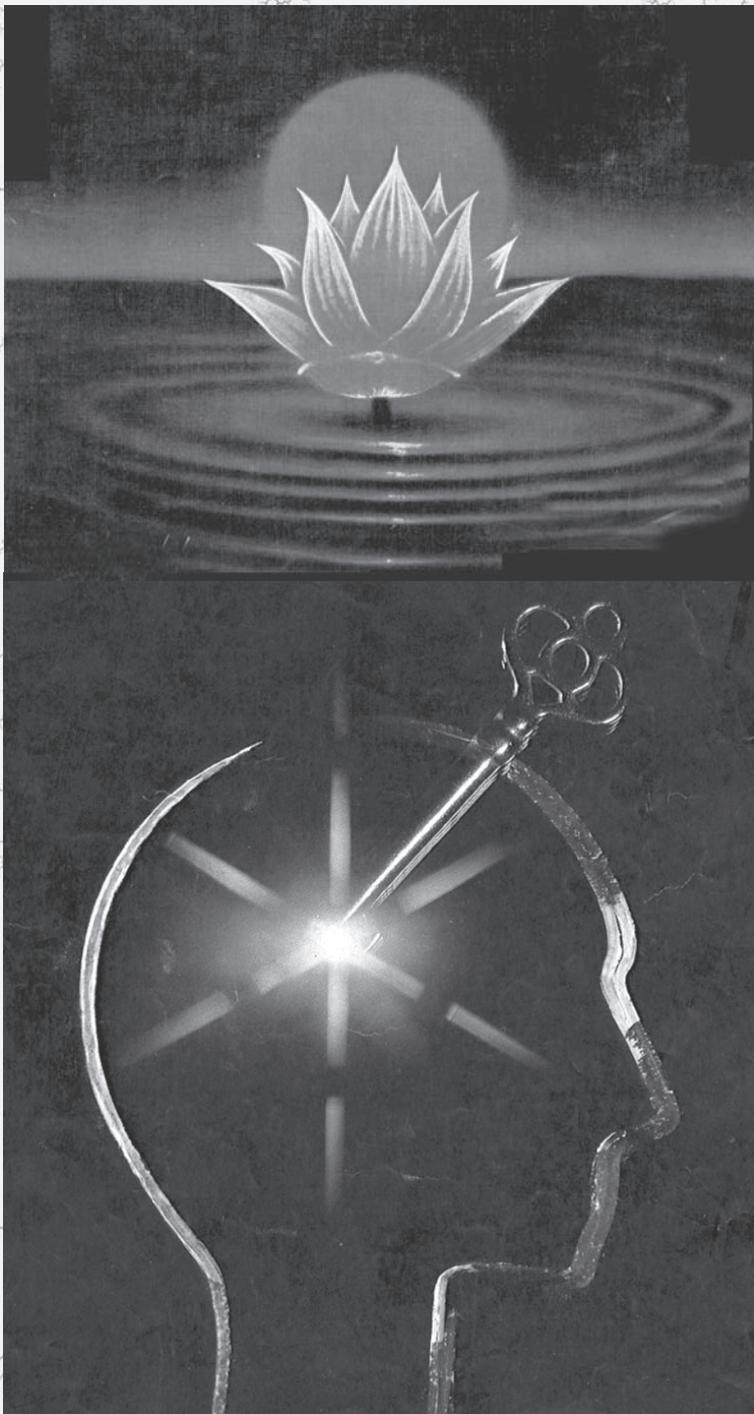
เกือบพึ่งประเทศอ กออย่างนี้ จะไม่เป็นเช่นที่เป็นอยู่ในปัจจุบันนี้เลย

เพราะตรابได้ที่ยังมีผู้นับถือตั้ดีปฏิบัติชอบอยู่ตระนนนี้ “โลกไม่ว่างจากพระอรหันต์” ดังที่พระพุทธเจ้าตรัสแน่ๆ หรือโโลกจะยังมี“สมณะที่ ๑-๒-๓-๔”ช่วยสังคมมนุษยชาติ ไม่ให้เตือนกรุดกันปานกลางนี้ดอก

และคำว่า“สมณะ”นั้น หากเท่าไหร่ย่างลึกซึ้งดีแล้ว หมายถึง“ความเป็นอาริยบุคคล”แท้ๆจริงๆ ไม่ได้หมายเอาเฉพาะผู้ที่เป็นกิริณสูงที่ผ่านพิธีบวชมาตามพระวินัยเท่านั้น หมายเอาคนทุกคนทั้งที่เป็นมาราواتด้วยหากบรรลุธรรมตามที่พระพุทธเจ้าทรงบัญญัตไว้และผู้ใดสามารถมีคุณธรรมเข้าข่ายเป็น“โสดาบัน” นั่นก็คือ “สมณะที่ ๑” ดังนี้เป็นต้น แต่ถ้าไม่สามารถมีคุณธรรมบรรลุธรรมบรรลุธรรมผลเข้าข่าย“โสดาบัน”ขึ้นไปแม้ผู้นั้นจะดำรงเพศเป็น“นักบวช” หรือเป็น“กิริณ”มีอายุพรวรญา ๑๐๐ ปี ก็ไม่ใช่“สมณะ” ตามนัยที่พระบรมศาสดาตรัส ดังที่ยกอ้างมาให้ฟังแล้ว อยู่นั่นเอง

ดังนั้น ผู้ที่จะมี“สามัญผล” หรือมี“ผลแห่งความเป็นสมณะหรือผลอย่างสามัญ”ตามทางปฏิบัติได้ถูกตรงเป็นสัมมาทิฏฐิมาตอลอดสาย ก็ย่อมบรรลุความเป็น“สมณะ”ไปตามลำดับ จนถึงสมณะขั้นสูงสุดแน่ๆ

อีคิวโลกุตระ

หากบรรทัดนี้ไป อัตมาระพยาบาลอธินายถึงการพิจารณา “เวทนาในเวทนา” เป็นภาคสุดท้าย ที่ต้องใช้คำว่า “พยาบาล” ก็ เพราะเป็นเรื่องยากมาก ที่จะจับเรานามธรรมต่างๆมากกล่าวเป็นภาษาสื่อให้รู้กัน ซึ่งก็คือการเรียนรู้เรื่องของ “อีคิว”(Emotional Quotient) ทั้งหลายนั่นเอง

ในภาษาของพุทธเรียก “Emotion” นี้ว่า “เวทนา” หรือ “อารมณ์” หรือ “ความรู้สึก” ครานี้จะเจาะลงไปใน “เวทนา” อีกที เพราะไหนๆหนังสือเล่มนี้ ก็ว่าด้วยเรื่อง “อีคิว” ก็ต้องให้ลึกละเอียดถึงขั้น ๑๐๘ เวทนา ลึกไปถึงขั้น “อนัตตา” ถึงขั้น “สุญญตา” กันที่เดียว จึงจะชื่อว่า “โลกุตระ” สูงสุด

★ ไตรลักษณ์ กี่มีใช่แค่ตระกงะ แต่เป็นโลกุตระ

เมื่อได้พูดมาถึงตรงนี้แล้ว ก่อนจะได้อธิบายถึง“เวทนา ๑๐๙”ก็น่าจะได้อธิบายถึงความเป็น“ไตรลักษณ์”ที่มีให้ตระกงะ แต่เป็นโลกุตระให้รู้แจ้งชัดเจน จะได้เป็นพื้นฐานเมื่อพิจารณาเข้าไปเรียนรู้และเอียดความเป็น“เวทนาในเวทนา”ได้สมบูรณ์

พระพุทธเจ้าตรัสไว้ ในพระไตรปิฎก เล่ม ๘ ข้อ ๒๕๔-๒๕๖ เป็นการแจ้งถึงสภារ“พื้นที่ภูมิ”ทั้ง ๓ คือ “นิจนาทิภูมิ, สักการยทิภูมิ, อัตตานุทิภูมิ” ด้วยความเป็น“อนิจฉัจ-ทุกขัง-อนัตตา” ซึ่งบรรลุเข้าสู่“ไตรลักษณ์” ครบครัน โดยพระพุทธเจ้าทรงระบุถึง “องค์ประกอบของ การปฏิบัติ” ไว้ในพระสูตรทั้ง ๓ นี้ ชัดเจน ว่า มีอะไรบ้าง

ที่สำคัญคือ มันแจ้งชัดถึงการบรรลุ“อนัตตา”นั้นเป็นมากันอย่างไร?

ลองฟังคำตรัสของพระพุทธเจ้าดูก่อน แล้วค่อยอธิบายขยายความ กันอีกที

จาก“นิจนาทิภูมิสูตร” พระไตรปิฎก เล่ม ๘ ข้อ ๒๕๕

กิจมุรุปหนึ่งเข้าไปเฝ้าพระผู้มีพระภาคถึงที่ประทับ ฯลฯ ครั้นแล้วทูล ตามพระผู้มีพระภาคว่า ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ บุคคล“รู้อยู่”อย่างไร “เห็นอยู่”อย่างไร ปึงจะละ“มิจนาทิภูมิ”ได้

พระผู้มีพระภาคตรัสว่า

ดูกรกิจมุ บุคคล“รู้”(ชานาติ) “เห็น”(ปัสสติ)“จักร”แล ด้วย ความเป็นของไม่เที่ยง(อนิจจโต) ปึงจะละ“มิจนาทิภูมิ”ได้ [จักร อนิจจโต ชานาโต ปัสสติ มิจนาทิภูมิ ปทิยยติ]

บุคคล“รู้”“เห็น”“รู้ป” ด้วยความเป็นของไม่เที่ยง(อนิจจโต) ปึงจะละ“มิจนาทิภูมิ”ได้

บุคคล“รู้”“เห็น”“จักษุวิญญาณ” ด้วยความเป็นของไม่เที่ยง
จึงจะละ“มิจฉาทิภูมิ”ได้

บุคคล“รู้”“เห็น”“จักษุสัมผัส” ด้วยความเป็นของไม่เที่ยง
จึงจะละ“มิจฉาทิภูมิ”ได้

บุคคล“รู้”“เห็น”แม่“สุขเวทนา ทุกขเวทนา หรือทุกขมสุขเวทนา
ที่เกิดขึ้น เพราะ‘จักษุสัมผัส’เป็นปัจจัย” ด้วยความเป็นของไม่เที่ยง
(อนิจจโต) จึงจะละ“มิจฉาทิภูมิ”ได้

บุคคล“รู้”(ชานาติ) “เห็น”(ปัสสติ)“หู”...

บุคคล“รู้” “เห็น” “จมูก”...

บุคคล“รู้” “เห็น” “ลิ้น”...

บุคคล“รู้” “เห็น” “กาย”...

บุคคล“รู้” “เห็น” “ใจ” ด้วยความเป็นของไม่เที่ยง(อนิจจโต)
จึงจะละ“มิจฉาทิภูมิ”ได้

บุคคล“รู้” “เห็น” “ธรรมารมณ์” ด้วยความเป็นของไม่เที่ยง จึง
จะละ“มิจฉาทิภูมิ”ได้

บุคคล“รู้” “เห็น” “มโนวิญญาณ” ด้วยความเป็นของไม่เที่ยง
จึงจะละ“มิจฉาทิภูมิ”ได้

บุคคล“รู้” “เห็น” “มโนสัมผัส” ด้วยความเป็นของไม่เที่ยง
จึงจะละ“มิจฉาทิภูมิ”ได้

บุคคล“รู้” “เห็น” แม่“สุขเวทนา ทุกขเวทนา หรือทุกขมสุขเวทนา
ที่เกิดขึ้น เพราะ‘มโนสัมผัส’เป็นปัจจัย” ด้วยความเป็นของไม่เที่ยง
(อนิจจโต) จึงจะละ“มิจฉาทิภูมิ”ได้

ดูกรภิกษุ เมื่อบุคคลรู้อยู่อย่างนี้ เห็นอยู่อย่างนี้แล จึงจะละ
“มิจฉาทิภูมิ”ได้

จาก“สักการะทิภูมิสูตร” พระไตรปิฎก เล่ม ๑๙ ข้อ ๒๕๕

กิจมุรุปหนึ่งเข้าไปฝ่าพระผู้มีพระภาคถึงที่ประทับ ฯลฯ ครั้นแล้วทูล
ถานพระผู้มีพระภาคว่า ข้าแต่พระองค์ที่เจริญ บุคคล“รู้อยู่(ชานโต)อย่างไร
“เห็นอยู่”(ปัสตโต)อย่างไร จึงจะละ“สักการยทิฏฐิ”ได้

พระผู้มีพระภาคตรัสว่า

ดูกรภิกษุ บุคคล“รู้”(ชานติ)“เห็น”(ปัสตติ)“จักษุ”แล ด้วยความเป็น
ทุกน์(ทุกโนติ) จึงจะละ“สักการยทิฏฐิ”ได้

บุคคล“รู้” “เห็น” “รูป” ด้วยความเป็นทุกน์ จึงจะละ“สักการยทิฏฐิ”ได้

บุคคล“รู้” “เห็น” “จักษุวิญญาณ” ด้วยความเป็นทุกน์ จึงจะละ
“สักการยทิฏฐิ”ได้

บุคคล“รู้” “เห็น” “จักษุสัมผัส” ด้วยความเป็นทุกน์ จึงจะละ
“สักการยทิฏฐิ”ได้

บุคคล“รู้” “เห็น” แม้“สุขเวทนา ทุกขเวทนา หรืออุทกขมสุขเวทนา
ที่เกิดขึ้น เพราะ‘จักษุสัมผัส’เป็นปัจจัย” ด้วยความเป็นทุกน์ จึงจะละ
“สักการยทิฏฐิ”ได้

บุคคล“รู้”(ชานติ)“เห็น”(ปัสตติ)“หู”...

บุคคล“รู้” “เห็น” “อุบก”...

บุคคล“รู้” “เห็น” “ลิ้น”...

บุคคล“รู้” “เห็น” “กาย”...

บุคคล“รู้” “เห็น” “ใจ” ด้วยความเป็นทุกน์(ทุกโนติ) จึงจะละ
“สักการยทิฏฐิ”ได้

บุคคล“รู้” “เห็น” “ธรรมารมณ์” ด้วยความเป็นทุกน์ จึงจะละ
“สักการยทิฏฐิ”ได้

บุคคล“รู้” “เห็น” “มโนวิญญาณ” ด้วยความเป็นทุกน์ จึงจะละ
“สักการยทิฏฐิ”ได้

บุคคล“รู้” “เห็น” “มโนสัมผัส” ด้วยความเป็นทุกน์ จึงจะละ

“สักการยทิภูมิ”ได้

บุคคล“รู้” “เห็น”แม่“สุขเวทนา ทุกเวทนา หรืออุทกบนสุขเวทนา ที่เกิดขึ้น เพราะ‘มโนสัมผัส’เป็นปัจจัย” ด้วยความเป็นทุกน์ (ทุกโนต) จึงจะละ“สักการยทิภูมิ”ได้

ดูกรกิกษุ เมื่อบุคคล“รู้อยู่”อย่างนี้ “เห็นอยู่”อย่างนี้แล จึงจะละ“สักการยทิภูมิ”ได้

จาก“อัตตาณุทิภูมิสูตร” พระไตรปิฎก เล่ม ๑๙ ข้อ ๒๕๖
กิจมุรปหนึ่งเข้าไปเฝ้าพระผู้มีพระภาคถึงที่ประทับฯ ฯ ครั้นแล้วทูล
ถานพระผู้มีพระภาคว่า ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ บุคคล“รู้อยู่”(ชาโนต)อย่างไร
“เห็นอยู่”(ปัสตโนต)อย่างไร จึงจะละ“อัตตาณุทิภูมิ”ได้

พระผู้มีพระภาคตรัสว่า

ดูกรกิกษุ บุคคล“รู้”(ชาโนต)“เห็น”(ปัสตโนต)“จักษุ”แล ด้วยความเป็น
อนัตตา(อนัตตโนต) จึงจะละ“อัตตาณุทิภูมิ”ได้

บุคคล“รู้” “เห็น” “รูป” ด้วยความเป็นอนัตตา จึงจะละ“อัตตา-
นุทิภูมิ”ได้

บุคคล“รู้” “เห็น” “จักษุวิญญาณ” ด้วยความเป็นอนัตตา จึงจะ
ละ“อัตตาณุทิภูมิ”ได้

บุคคล“รู้” “เห็น” “จักษุสัมผัส” ด้วยความเป็นอนัตตา จึงจะละ
“อัตตาณุทิภูมิ”ได้

บุคคล“รู้” “เห็น”แม่“สุขเวทนา ทุกเวทนา หรืออุทกบนสุขเวทนา ที่เกิดขึ้น เพราะ‘จักษุสัมผัส’เป็นปัจจัย” ด้วยความเป็นอนัตตา(อนัตตโนต) จึงจะละ“อัตตาณุทิภูมิ”ได้

บุคคล“รู้” “เห็น” “鼻”...

บุคคล“รู้” “เห็น” “舌根”...

บุคคล“รู้” “เห็น” “ลืม”...

บุคคล“รู้” “เห็น” “กาย”...

บุคคล“รู้”(ชานาติ) “เห็น”(ปัสสติ)“ใจ” ด้วยความเป็นอนัตตา^(อนัตตโต) จึงจะละ“อัตตานุทิภูมิ”ได้

บุคคล“รู้” “เห็น” “ธรรมารมณ์” ด้วยความเป็นอนัตตา จึงจะละ“อัตตานุทิภูมิ”ได้

บุคคล“รู้” “เห็น” “มโนวิญญาณ” ด้วยความเป็นอนัตตา จึงจะละ“อัตตานุทิภูมิ”ได้

บุคคล“รู้” “เห็น” “มโนสัมผัส” ด้วยความเป็นอนัตตา จึงจะละ“อัตตานุทิภูมิ”ได้

บุคคล“รู้” “เห็น” แม้“สุขเวทนา ทุกขเวทนา หรืออุทกบนสุขเวทนา” ที่เกิดขึ้นเพรา‘มโนสัมผัส’เป็นปัจจัย ด้วยความเป็นอนัตตา^(อนัตตโต) จึงจะละ“อัตตานุทิภูมิ”ได้

ดูรกริกษु เมื่อบุคคลรู้อยู่อย่างนี้ เห็นอยู่อย่างนี้แล จึงจะละ“อัตตานุทิภูมิ”ได้

จาก..พระสูตรทั้ง ๓ นี้ จะเห็นได้ชัดเจน ว่า การปฏิบัติเพื่อ“ละมิจฉาทิภูมิ”ก็ได้ “ละสักกายทิภูมิ”ก็ได้ “ละอัตตานุทิภูมิ”ก็ได้ ล้วนปฏิบัติอย่างเดียวกัน มีองค์ประกอบเหมือนกันทุกประการ เพียงแต่ว่า ต้องปฏิบัติจนกระทั้ง“รู้”(ชานาติ)“เห็น”(ปัสสติ)ผลของ การปฏิบัติมั่นคง เป็น“ไตรลักษณ์”อย่างครบถ้วนตามลำดับ

กล่าวคือ จะ“ละมิจฉาทิภูมิ”ได้นั้น ก็ต้อง“รู้”(ชานาติ) ต้อง“เห็น”(ปัสสติ) “ด้วยความเป็นของไม่เที่ยง”(อนิจจโต)

จะ“ละสักกายทิภูมิ”ได้นั้น ก็ต้อง“รู้” ต้อง“เห็น” “ด้วยความเป็นทุกน์”(ทุกขโต)

และที่สุด..จะ “ลະอัตตาນุทิฏฐิ” ได้นั้น ก็ต้อง “รู้” ต้อง “เห็น”
“ด้วยความเป็นอนัตตา”(อนัตโต)

ซึ่งมีนัยสำคัญที่ชี้บ่งไว้ อย่างน้อย ๔ ประเด็นใหญ่ๆ

๑. “อนิจฉัง-ทุกขัง-อนัตตา”นั้น จะเกิดจะเป็นได้ ต้องประกอบ
ด้วย “องค์รวม” ของ...

“ทวาร ๖” ได้แก่ ตา, หู, จมูก, ลิ้น, กาย, ใจ

“อายตนะ ๖” ได้แก่ รูป, เสียง, กลิ่น, รส, โภภรรรพารมณ์, ธรรมารมณ์

“วิญญาณ ๖” ได้แก่ วิญญาณทางตา(จักษุวิญญาณ), วิญญาณทางหู
(โสตวิญญาณ), วิญญาณทางจมูก(มานวิญญาณ), วิญญาณทางลิ้น(ชิ瓦หาวิญญาณ),
วิญญาณทางกาย(กายวิญญาณ), วิญญาณทางใจ(มโนวิญญาณ)

“สัมผัส ๖” ได้แก่ สัมผัสทางตา(จักษุสัมผัส), สัมผัสทางหู(โสตสัมผัส),
สัมผัสทางจมูก(มานสัมผัส), สัมผัสทางลิ้น(ชิ瓦หาสัมผัส), สัมผัสทางกาย
(กายสัมผัส), สัมผัสทางใจ(มโนสัมผัส)

และ “เวทนาในเวทนา” ก็จะต้องรู้แจ้งเห็นจริง ทั้งไตรลักษณ์บั้นเด่น
ในความเป็น “อนิจฉัง” อย่างรู้นัยแห่ง “ความไม่เที่ยง” และปฏิบัติให้เกิด
“ความไม่เที่ยง” ที่เป็นมรรคผล

ทั้งไตรลักษณ์บั้นกลาง ในความเป็น “ทุกขัง” อย่างรู้นัยแห่ง “ความเป็น
ทุกข์” และปฏิบัติให้เกิด “การลดทุกข์โดยลดเหตุแห่งทุกข์” ที่เป็นมรรคผล

สุดท้ายกระทั้งไตรลักษณ์บั้นปลาย ในความเป็น “อนัตตา” อย่างรู้นัย
แห่ง “ความไม่มีตัวตน” และปฏิบัติให้เกิด “ความหมดสิ้นตัวตน” ที่เป็น
มรรคผลสูงสุด

ซึ่งจะต้องปฏิบัติและทั้งรู้แจ้งเห็นจริงลึกซึ้งกันจาก “เวทนาในเวทนา”
นี้ แหล่งสำคัญมาก เพราะ “เวทนาในเวทนา” นี้ พระพุทธเจ้าทรงสอนไว้ในนั้น
ไม่ใช่แค่ให้รู้แจ้งเห็นจริงแค่ “สุขเวทนาทุกขเวทนาอุทุกขมสุขเวทนา”

เท่านั้น แต่พระพุทธองค์ทรงสอนไว้ละเอียดลึกซึ้งถึง “เวทนา ๑๐๘” ที่เดียว และก็ เพราะรู้แจ้งเห็นจริง “เวทนาในเวทนา” นี้เองที่จะพาผู้ปฏิบัติ “โพธิปักษาธรรม ๓๗” ได้เห็นแจ้งรู้จริงในความเป็น “อนิจจัง-ทุกขั�-อนัตตา” อย่างสัมบูรณ์

๒. ผู้ที่สามารถ “รู้(ชานาดิ)เห็น(ปัสสติ)ไตรลักษณ์” นั้น ไม่ใช่เพียง แค่บุคคลพิจารณาด้วย “ตรรกะ” อย่างรอบล้วนจนรู้แจ้งแจ่มกระจàng แล้ว ก็จะบรรลุ “อนิจจัง-ทุกขั�-อนัตตา” ที่จริงแล้ว..ต้อง “ปฏิบัติ” ให้เกิดผล มี “ความปรากฏ” (ภา) ของสภาวะที่เรียกว่า “อนิจจัง” ก็ตี “ทุกขั�” ก็ตี “อนัตตา” ก็ตี ชนิดที่ผู้ปฏิบัติจะต้องได้ “สัมผัตความปรากฏ” นั้น อย่าง “รู้อยู่” เห็นอยู่(หลัดๆ) เป็นปัจจุบันนั่นเที่ยว” (ชานโต ปัสสตโต วิหารติ)

๓. ที่พระพุทธเจ้าตรัสว่า “รู้”(ชานาดิ) หรือ “เห็น”(ปัสสติ) ใน พระสูตรทั้ง ๓ นี้ พระพุทธองค์ทรงเน้นชัดว่า จะต้องรู้แจ้งเห็นจริงโดยวิจัย เจาะละเอียดลงไปที่ “เวทนาในเวทนา” อันเกิดขึ้น เพราะมี “สัมผัส ๖ เป็น ปัจจัย” นั่นก็อ ผู้จะบรรลุความเป็น “ไตรลักษณ์” จริง จะต้องอยู่ในสภาพ ที่มี “องค์รวม” ทั้งหลาย ดังกล่าวมาคร่าวๆ นั้นเป็นปัจจัย หรือเป็นเหตุ ประกอบอยู่ด้วย จะมิใช่..แค่ความคิดลายๆ

๔. ผู้ปฏิบัติบรรลุถึง “ความจริงของ..อนิจจัง-ทุกขั�-อนัตตา” ก็ จะเห็นจริงรู้แจ้ง ว่า

สภาวะ “อนิจจัง” ก็คือ สภาวะ “ไม่เที่ยง” ที่เราตาม “รู้” สภาวะ ตาม “เห็น” สภาวะนั้นๆ ได้อยู่โดยตัวๆ

สภาวะ “ทุกขั�” ก็คือ สภาวะ “ความทุกข์” ที่เราตาม “รู้” สภาวะ ตาม “เห็น” สภาวะนั้นๆ ได้อยู่โดยตัวๆ

และสภาวะ “อนัตตา” ก็คือ สภาวะ “ไม่มีตัวตน” ที่เราตาม “รู้” สภาวะ ตาม “เห็น” สภาวะนั้นๆ ได้อยู่โดยตัวๆ

ดังที่พระพุทธเจ้าตรัสทั้งหมด มี“สภาวะ”ยืนยันปรากฏทั้งนั้น จะไม่ใช่..แค่คริสต์“เข้าใจในเหตุในผล” ว่า “ลิ่งไคไม่เที่ยง เป็นทุกข์ มีความแปรปรวนเป็นธรรมชาติ หรือหนอที่จะตามเห็นลิ่งนั้นว่า นั่นของเรานั้นเป็นเรา นั่นเป็นตัวตนของเรา” หรือ“เข้าใจในเหตุในผล”ว่า “ธรรมทั้งหลายทั้งปวง ไม่มีตัวตน” ...เข้าใจแจ่มแจ้งได้เท่านี้ก็เป็นอัน“ผู้นี้หมดตัวตน”ทันที หรือพาลเข้าใจไปว่า“ตัวตนใดๆ มันย่อມิ่มมี ไม่ว่าในตัวเรา ไม่ว่าในที่ไหนๆ”

คำตรัสนั้นเป็นเพียงแค่“บัญญัติ”สื่อให้รู้กัน เมื่อรู้แล้วเข้าใจแล้ว ก็ต้องปฏิบัติให้เกิดผล กระทั้ง“เห็น”(ปัสสติ)“ความไม่เที่ยง”นั้นๆ “เห็น” “ความเป็นทุกข์”นั้นๆ “เห็น” “ความไม่มีตัวตน”นั้นๆ ที่ถ้าเอองได้ปฏิบัติจนเกิดจนเป็น“ความปรากฏ”(ภา) ไม่ว่า“ความไม่เที่ยง” ไม่ว่า“ความเป็นทุกข์”และความดับทุกข์ เพราะเราได้ลดละจากคลายกระทั้งดับเหตุแห่งทุกข์ลิ่งเกลี้ยง”ให้เรา“เห็น”สภาวะนั้นๆ โถงๆ จนลึกล้ำสุด“ไม่มีตัวตนนั้นๆ”จริงแล้ว

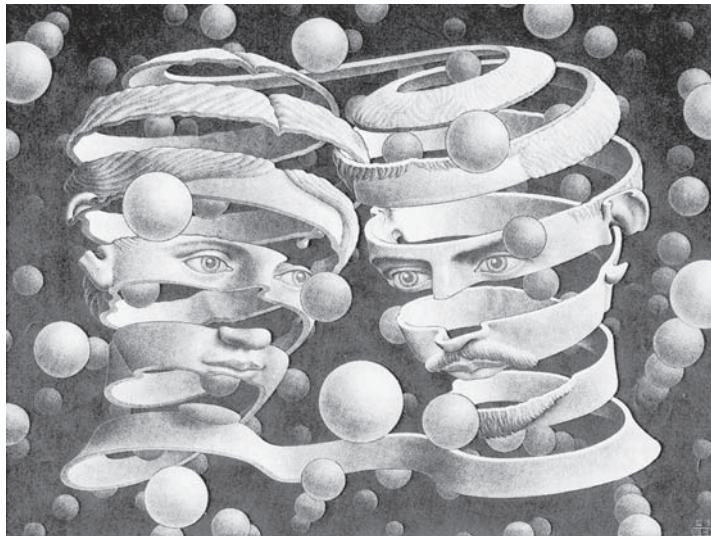
ซึ่งจะเห็นจริงรู้แจ้ง“ความปรากฏ”กันตรงๆ ณ ปัจจุบันนั้นโtonโที่ เลยก็เดียวว่า การปฏิบัติต้องประกอบไปด้วย“องค์รวม”ของอะไรต่ออะไรทั้งหลายที่เราต้องศึกษา ทั้งในส่วนของ“ภายนอก” เป็นต้นว่า “ทวาร ๖ อายตนะ ๖ วิญญาณ ๖ สัมผัส ๖” ก็ดี ทั้งในส่วนของ“ภายใน” ซึ่งได้แก่ “เวทนา สัญญา สังหาร วิญญาณ” ที่เกิดขึ้น เพราะ“สัมผัส ๖” เป็นปัจจัย ก็ดี ต่างทำหน้าที่ของแต่ละ“รูปธรรม” แต่ละ“นามธรรม” แล้ว ก็จะสามารถรู้แจ้งเห็นจริง“ของจริง”(ภา)นั้นๆ

และเมื่อผู้ศึกษามี“สัมมาทิฏฐิ”แล้ว ครั้นได้พากเพียรปฏิบัติ ซึ่งก็ต้อง มี“องค์รวม”ทั้งหลายดังกล่าวมานั้นแหล่ะ ประกอบในการปฏิบัติอยู่พร้อม หากปฏิบัติเกิดมรรคเกิดผล ก็จะรู้แจ้งเห็นจริงว่า “ความไม่เที่ยง(อนิจจ์)-

ความจงคดาย(วิรากะ)-ความดับ(นิโรธ)-ความสลัดกลับ(ปฏินิสัตกะ)" เป็นอะไร? เป็นอย่างไร? แค่ไหน?

กระทั้งที่สุดก้าวขึ้นสู่“โลภุตรภูมิ”สูงสุด ถึงขั้น **ไม่มีเหลือ“ตัวตน”** ที่มันเคยเป็น“อนิจจ์”อยู่ในตัวเราอีกแล้ว **ไม่มีเหลือ“ตัวตน”** ที่มันเคยทำให้เราเป็น“ทุกนี้”อยู่ในตัวเราอีกแล้ว เพราะ “ตัวตน”ทั้งหลายทั้งปวงผู้ปฏิบัตินั้นได้พากเพียรลดลงกำจัดไป กระทั้ง **ไม่มีตัวตน** หรือกระทั้งถึงชื่อ“อนตตา”สัมบูรณ์แล้ว

ในที่นี้ อาทมาคิดว่าจะอธิบายรายละเอียดลงไปให้ถึงขั้นได้รู้ว่า การทำงานของ“องค์รวม”ตามที่พระพุทธเจ้าตรัสไว้ ใน“นิจจานิภูมิสูตร..สักการะนิภูมิสูตร..อัตตานิภูมิสูตร” ก็เพียงสั้นๆนั้นแหลก แต่ที่จริง มันปฏิสัมพันธ์กันซับซ้อน และการปฏิบัติจริงก็คือปฏิบัติตามหลักของ“โพธิปักปิยธรรม๓”นั่นเอง มันจะมี“สภาพมนุนรอบเชิงซ้อน” กลับไปกลับมา เพิ่มระดับสูงขึ้นๆ เป็นชั้นๆ อาจจะดูวนไปวนมา ถ้าจับเนื้อหาได้

ไม่นั่น ลองฟังหน่อยก็แล้วกันนะ มันอาจจะยากบ้างสำหรับผู้มีพื้นฐานความรู้หรือเข้าใจศพที่แสงต่างๆที่อาทิตย์พุ่งถึงไม่ได้ แต่อาทิตย์พยาบาลขยายความบ้าง ใช้วงเดือนบอกความไวบ้าง ซึ่งออกจะมากไปด้วยซ้ำ ใจจะว่ามีวงเดือนมากเกินไป อาทิตย์ยอมให้คนว่า เพราะเห็นใจคนที่เขาไม่ค่อยรู้ สำหรับผู้รู้แล้วก็อย่าถือสาเลย เห็นใจผู้อื่น และวางใจ “ตน” เอง เอาหน่อยแล้วกัน

★ สติปัฏฐาน ๔ ต้องมี องค์รวม

“องค์รวม”ที่มีทั้ง ทวาร ๖ อายุตนะ ๖ วิญญาณ ๖ สัมผัส ๖ และ ตลอดไปถึง“เวทนา”ที่เกิดขึ้นพระ“สัมผัส ๖”เป็นปัจจัย แล้วประเด็น สำคัญต่อจากนั้นก็คือ จะต้องเกิดญาณ“รู้”(ชาติ) “เห็น”(ปัสดุ) “ด้วย ความเป็นของไม่เที่ยง”(อนิจจโต)

การปฏิบัติ“โพธิปักขิยธรรม ๓๙” ก็ต้องมี“สติปัฏฐาน ๔”เป็นหลักเอก และก็เป็น“ทางเอกสารทางเดียว”(เอกสารนัมธรรม)นี้แหละ ที่เป็นหลักแกนสำคัญ ในการปฏิบัติไปสู่นิพพาน

“สติปัฏฐาน ๔”มีอะไรบ้าง ก็มีการพิจารณา“กายในกาย—เวทนาใน เวทนา—จิตในจิต—ธรรมในธรรม”

“กายในกาย”

การพิจารณา“กายในกาย”ก็คือ การพิจารณาให้รู้รอบใน“องค์ประชุม” หรือที่เรอกำลังพุ่งถึงอยู่นี้ก็คือ“องค์รวม”นี้เอง“กาย”หมายถึง“องค์ประชุม, กลุ่มของสิ่งที่รวมกันอยู่” เราจะต้องมีสติรู้ตัวทั่วพร้อมระลึกรู้อยู่เสมอ มีไฟวารินตามรู้อยู่กับ“องค์รวม”ทั้งหมดของเรามิว่า“ตา, หู, จมูก, ลิ้น, กาย, ใจ” [ทวาร] ไม่ว่า“รูป, เสียง, กลิ่น, รส, สัมผัสทางกาย, สัมผัสทางใจ”[อายุตนะ ๖]

“ทวาร ๖”ได้แก่ “ตา, หู, จมูก, ลิ้น, กาย, ใจ” มันต่างก็ “ไม่เที่ยง” (อนิจจ์) ก็อ ไม่ว่า “ตา” หรือ “หู” หรือ “จมูก” หรือ “ลิ้น” หรือ “กาย” หรือ “ใจ” ก็จะต้องกระบวนการกับสิ่งโน้นสิ่งนี้ เปลี่ยนแปลง และแปรปรวนไปอยู่เสมอ

และมันก็เป็น “ทุกข์” (ทุกข์) เป็น “ตัวนำมาเข้าทุกข์” ทราบที่เจาของ “ทวาร ๖” ยังมี “ผัสสะ” หรือมี “สัมผัส” ที่ตกอยู่ภายใต้ “อวิชชา” อญญา ให้คำนادของ “ตัณหา, อุปاكaran” ซึ่งเป็น “เหตุแห่งทุกข์” ตัวจริง

แต่จะเป็น “อนตตา” ได้หรือไม่นั้น ก็ต้องเรียนรู้ฝึกฝนตนให้ “รู้” และ “เห็น” ว่าใน “องค์ประชุม” (กาย) นี้ “ทวาร ๖” ก็เป็นส่วนหนึ่ง ในการ “ร่วมเป็นเหตุ” ให้ความเป็น “อัตตา” เกิด แต่ “ทวาร ๖” ก็ไม่ใช่ “เหตุ” เท่านั้น ผู้ปฏิบัติจะต้องวิจัยเฉพาะดิ่งลงไปให้ลึกเพาะตรวจ “เหตุ” ที่แท้ให้ได้ แล้ว ละล้าง “เหตุแท้” นั้นๆ ออกไปจนหมดสิ้นเกลี้ยงให้ตรง ผู้นั้นจึงจะ “ไม่มี อัตตา” (อนตตา) เป็นที่สุดเดรีจบนจริง

“อายตนะ ๖” อันได้แก่ “รูป” ที่ “ตา” ได้กระบวนการ ก็จะมีอย่างนั้น อย่างนี้ต่างๆ อุ้ร่าไป ไม่แน่นอน “ไม่เที่ยง” (อนิจจ์) หรือไม่ได้อญຸนິงกับ สิ่งหนึ่งลีลาเดียวถาวรสลาย

“เสียง” ที่ “หู” ได้กระบวนการ ก็จะมีอย่างนั้นอย่างนี้ต่างๆ อุ้ร่าไป ไม่แน่นอน “ไม่เที่ยง” หรือไม่ได้อญຸนິงกับ สิ่งหนึ่งลีลาเดียวถาวรสลาย

“กลิ่น” ที่ “จมูก” ได้กระบวนการ ก็จะมีอย่างนั้นอย่างนี้ต่างๆ อุ้ร่าไป ไม่แน่นอน “ไม่เที่ยง” หรือไม่ได้อญຸนິงกับ สิ่งหนึ่งลีลาเดียวถาวรสลาย

“รส” ที่ “ลิ้น” ได้กระบวนการ ก็จะมีอย่างนั้นอย่างนี้ต่างๆ อุ้ร่าไป ไม่แน่นอน “ไม่เที่ยง” หรือไม่ได้อญຸนິงกับ สิ่งหนึ่งลีลาเดียวถาวรสลาย

“เย็นร้อนอ่อนแข็ง” ที่ “กาย” ได้กระบวนการ ก็จะมีอย่างนั้นอย่างนี้ต่างๆ อุ้ร่าไป ไม่แน่นอน “ไม่เที่ยง” หรือไม่ได้อญຸนິงเป็นสิ่งหนึ่งลีลาเดียวถาวรสลาย

“อารมณ์” หรืออาการที่เกิดอยู่ภายใน “ใจ” ได้กระบวนการ ก็จะมีอย่าง

นั้นอย่างนี้ต่างๆอยู่รำไป ไม่แน่นอน ไม่เที่ยง หรือไม่ได้อยู่นิ่งเป็นสิ่งหนึ่ง ลีลาเดียวถาวรสedly

แต่ละ“อายตนะ”ล้วนแต่..ไม่แน่นอน ไม่เที่ยง หรือไม่ได้อยู่นิ่ง เป็นสิ่งหนึ่งลีลาเดียวถาวรสedly

และมันก็เป็น“ทุกข์”(ทุกข) เป็น“ตัวนำมาซึ่งทุกข์” ทราบที่เจ้าของ “อายตนะ ๖” ยังมี“ผัสสะ”หรือมี“สัมผัส”ที่ตอกอยู่ภายในให้“อวิชชา” ออย ภายในให้อ่านของ“ตัณหา, อุปทาน” ซึ่งเป็น“เหตุแห่งทุกข์”ตัวจริง

แต่จะเป็น“อนัตตา”ได้หรือไม่นั้น ก็ต้องเรียนรู้ฝึกฝนตนให้“รู้” และ “เห็น”ว่า ใน“องค์ประชุม”(กาย)นี้ “อายตนะ ๖” ก็เป็นส่วนหนึ่งในการ “ร่วมเป็นเหตุ”ให้ความเป็น“อัตตา”เกิด แต่“อายตนะ ๖” ก็ไม่ใช่ “เหตุ”แท้ ซึ่งผู้ปฏิบัติจะต้องวิจัยเจาะดึงลงมาให้จำเพาะตรง“เหตุ”ที่แท้ ให้ได้ แล้วละล้าง“เหตุแท้”นั้นๆออกไปจนหมดสิ้นเกลี้ยงให้ตรง ผู้นั้นจึงจะ“ไม่มีอัตตา”(อนัตตา) เป็นที่สุดเสร็จงบจริง

“วิญญาณ ๖”อันได้แก่ “ความรับรู้ที่อาศัยตา”(จักษุวิญญาณ) หรือ “ความรับรู้เมื่อรับมาจากทางตาแล้วร่วมปruzongแต่งด้วยกิเลสในใจ” มันก็ เป็นอย่างนั้นอย่างนี้สารพัดสารเพออยู่รำไป ไม่แน่นอน ไม่เที่ยง(อนิจจ) หรือ ไม่ได้อยู่นิ่งเป็นอันหนึ่งอันเดียวถาวรสedly ก็นัยคล้ายกันกับ“อายตนะ ๖”

“ความรับรู้ที่อาศัยหู”(โสตวิญญาณ) หรือ“ความรับรู้เมื่อรับมาจากทางหูแล้วร่วมปruzongแต่งด้วยกิเลสในใจ” มันก็ เป็นอย่างนั้นอย่างนี้สารพัดสารเพออยู่รำไป ไม่แน่นอน ไม่เที่ยง หรือไม่ได้อยู่นิ่งเป็นอันหนึ่งอันเดียวถาวรสedly

“ความรับรู้ที่อาศัยจมูก”(จานวิญญาณ) หรือ“ความรับรู้เมื่อรับมาจากทางจมูก แล้วร่วมปruzongแต่งด้วยกิเลสในใจ” มันก็ เป็นอย่างนั้นอย่างนี้สารพัดสารเพออยู่รำไป ไม่แน่นอน ไม่เที่ยง หรือไม่ได้อยู่นิ่งเป็นอันหนึ่งอันเดียวถาวรสedly

“ความรับรู้ที่อาศัยลืน”(ชิวหายิญญาณ) หรือ“ความรับรู้เมื่อรับมาจากทางลืนแล้วร่วมปrongแต่งด้วยกิเลสในใจ” มันก็เป็นอย่างนั้นอย่างนี้ สารพัดสารเพอญี่ร่ำไป ไม่แน่นอน **ไม่เที่ยง** หรือไม่ได้อยู่นิ่งเป็นอันหนึ่ง อันเดียวถาวรสedly

“ความรับรู้ที่อาศัยกาย”(กายวิญญาณ) หรือ“ความรับรู้เมื่อรับมาจากทางกายแล้วร่วมปrongแต่งด้วยกิเลสในใจ” มันก็เป็นอย่างนั้นอย่างนี้ สารพัดสารเพอญี่ร่ำไป ไม่แน่นอน **ไม่เที่ยง** หรือไม่ได้อยู่นิ่งเป็นอันหนึ่ง อันเดียวถาวรสedly

“ความรับรู้ที่อาศัยใจ”(มโนวิญญาณ) หรือ“ความรับรู้เมื่อรับมาจากทางใจ แล้วร่วมปrongแต่งด้วยกิเลสในใจ” มันก็เป็นอย่างนั้นอย่างนี้ สารพัดสารเพอญี่ร่ำไป ไม่แน่นอน **ไม่เที่ยง** หรือไม่ได้อยู่นิ่งเป็นอันหนึ่ง อันเดียวถาวรสedly

และมันก็เป็น“**ทุกข์**” เป็น“**ตัวนำมาเข้าทุกข์**” ทราบที่เจ้าของ “วิญญาณ ๖” ยังมี“ผัสสะ” หรือมี“**สัมผัส**”ที่ตอกอยู่ภายนอกให้“อวิชชา”อยู่ภายนอกให้คำนាយของ“ตัวหาอุปทาน” ซึ่งเป็น“เหตุแห่งทุกข์”ตัวจริง

แต่จะเป็น“**อนตตา**”ได้หรือไม่นั้น ก็ต้องเรียนรู้ฝึกฝนตนให้“รู้”และ“เห็น”ว่า ใน“องค์ประชุม”(กาย)นี้ “วิญญาณ ๖” ก็เป็นส่วนหนึ่งในการ “ร่วมเป็นเหตุ”ให้ความเป็น“**อัตตา**”เกิด แต่“วิญญาณ ๖” ก็ไม่ใช่“เหตุ”แท้ ซึ่งผู้ปฏิบัติจะต้องวิจัยเฉพาะดึงลงมาให้จำเพาะตรง“เหตุ”ที่แท้ให้ได้แล้วละล้าง“เหตุแท้”นั้นๆออกไปบนหมุดสิ้นแกลลี่ย์ให้ตรง ผู้นั้นจึงจะ“ไม่มีอัตตา”(อนตตา)เป็นที่สุดเสร็จงบจริง

“**สัมผัส ๖**”อันได้แก่ “ความกระทน”ที่มาสัมผัสทาง“ตา(จักษุสัมผัส), หู(โสตสัมผัส), จมูก(ฐานสัมผัส), ลิ้น(ชิวหายสัมผัส), กาย(กายสัมผัส), ใจ(มโนสัมผัส)”ทั้ง ๖ ทวาร ก็ย่อมเกิด“**ความรู้สึก**”(เวทนา)เมื่อรับมาจากทางตา, หู, จมูก, ลิ้น, กาย, ใจแล้วร่วมปrongแต่งด้วยกิเลสในใจ มันก็เป็น

อย่างนั้นอย่างนี้ สารพัดสารเพอญรำไป ไม่แน่นอน ไม่เที่ยง หรือไม่ได้อยู่นิ่งเป็นอันหนึ่งอันเดียวavaralek

และมันก็เป็น“ทุกข์” เป็น“ตัวนำมาชื่่องทุกข์” ตราบที่เจ้าของ“สัมผัส ๖”ยังมี“ผัสสะ”หรือมี“สัมผัส”ที่ก่ออยู่ภายนอกให้“อวิบาก”อยู่ภายนอกให้คำาขอของ“ตัณหา, อุปทาน” ซึ่งเป็น“เหตุแห่งทุกข์”ตัวจริง

แต่จะเป็น“อนตตา”ได้หรือไม่นั้น ก็ต้องเรียนรู้ฝึกฝนตนให้“รู้”และ“เห็น”ว่า ใน“องค์ประชุม”(กาย)นี้ “สัมผัส ๖”ก็เป็นส่วนหนึ่งในการ“ร่วมเป็นเหตุ”ให้ความเป็น“อัตตา”เกิด แต่“สัมผัส ๖”ก็ไม่ใช่“เหตุ”แท้ ซึ่งผู้ปฏิบัติจะต้องวิจัยเจาะดึงลงมาให้จำเพาะตรง“เหตุ”ที่แท้ให้ได้แล้วละล้าง“เหตุแห่ง”นั้นๆออกไปจนหมดสิ้นเกลี้ยงให้ตรง ผู้นั้นจึงจะ“ไม่มีอัตตา”เป็นที่สุดเสร็จงบจริง

ต่อจาก“สัมผัส ๖”นี้ ก็เป็น“เวทนา” ซึ่งหากดูตามสายของ“ปฏิจสมุปบาท”แล้ว จะเห็นชัดเจนว่า สำหรับผู้ซึ่งมี“อวิชชา”เป็นต้นเก้าอยู่ตลอดสายแห่ง“ปฏิจสมุปบาท”

“พระอวิชชา เป็นปัจจัย ตั้งขาว จึงมี”

จากนั้นก็ໄลเรียงไปเรื่อย จนถึง...“พระ อายตนะ ๖ เป็นปัจจัย สัมผัส จึงมี

...พระ สัมผัส เป็นปัจจัย เวทนา จึงมี ...พระ เวทนา เป็นปัจจัย ตัณหา จึงมี

...พระ ตัณหา เป็นปัจจัย อุปทาน จึงมี ...พระ อุปทาน เป็นปัจจัย กพ จึงมี

...พระ กพ เป็นปัจจัย ชาติ จึงมี ...พระ ชาติ เป็นปัจจัย ธรรมะ จึงมี

...จากนั้น ความโศก ความครวญ ทุกข์ โภมนัส ความขัดข้อง

ใจ ก็มีครบครันตาม“เหตุ” คือ ตัวมา, คุปบาท “ที่ยังไม่“ดับสิ้น”(นิโรห) ไปจนกระทั่ง“ไม่มีตัวตน”(อนัตตา)

“เวทนา” ที่เกิดขึ้น เพราะ“สัมผัส ๖” เป็นปัจจัย จึงเป็นจุดสำคัญ ที่เราจะต้องศึกษา กันอย่างละเอียดลึกซึ้ง

ต่อจากนี้ไป จึงเป็นเรื่องของ “เวทนาในเวทนา” และการพิจารณา “เวทนาในเวทนา” นี้ แหล่ง เราจะได้รู้แจ้งแห่งทະถุเข้าไปถึง “เวทนาในเวทนา” อย่างละเอียดลออ ซึ่งปฏิสัมพัทธ์กันอย่างสลับซับซ้อนอยู่ใน “องค์รวม” ทั้งหลายนั้น พระพุทธเจ้าแบ่งแยกไว้อย่างวิเศษ ถึง “๑๐๘ เวทนา”

ผู้ศึกษาฝึกฝนจนบรรลุ “เวทนาในเวทนา” นั้นๆ ได้แล้วจริง ก็จะ “รู้” จะ “เห็น” “ความจริง” (ตตะ) ตาม “ความปรากฏ” (ภาวะ)

...ด้วยความเป็นของไม่เที่ยง (อนิจโต)

...ด้วยความเป็นทุกน์ (ทุกขโต)

...ด้วยความไม่มีตัวตน (อนัตโต)

ก่อนจะได้อธิบายการพิจารณา “เวทนาในเวทนา” อย่างละเอียดลึกซึ้ง กระทั้งถึงขั้น “อนัตตา” ก็ขอพูดถึงการพิจารณา “จิตในจิตและธรรมในธรรม” ไว้ตรงนี้เสียหน่อย เพราะหากไม่รู้พื้นฐานตรงนี้ ก็จะไม่เข้าใจ “สติปัฏฐาน ๔” ที่เป็นปฏิสัมพันธ์อย่างครบสมบูรณ์ ว่า ทั้ง “กายในกาย-เวทนาในเวทนา-จิตในจิต-ธรรมในธรรม” นั้น ต้องเป็น “องค์รวม” ด้วย เช่นกัน

“จิตในจิต”

การพิจารณา “จิตในจิต” นั้น คือ การรู้จัก “ประมัตธรรม” ด้วยญาณ ระดับ “ภารนา mayปัญญา” ที่แท้จริง จนกระทั่งสามารถรู้ “จิตในจิต” แยก คุณลักษณะหรือคุณภาพของลักษณะจิต, เจตสิกได้ ซึ่งต้องมี “วิชชา” หรือมี “อภิญญา” ข้อที่ซื่อว่า “เจตปarryaya ๑๖” อันเป็นเสมือน “เครื่องวัดภูมิ จิตของตน” พระพุทธเจ้าทรงตราไว้เป็น “หลักวิชชา” เพื่อจะได้รู้จักขั้น

ตอนของ“จิตในจิต”ว่าสูงต่ำอย่างไร แค่ไหน

“เจโตปะริญาณ ๖”นี้เป็นหนึ่งใน“วิชา ๕ ประการ”

ผู้ศึกษาพุทธธรรมขึ้น“ปรัมตถธรรม”จะต้องมี“วิชา ๕”ไม่เช่นนั้น ก็ไม่สามารถบรรลุธรรมถึงขั้นสูงขั้นสุดได้

“วิชา ๕”ได้แก่ ๑.ภาน(แบบพุทธ) ๒.วิปัสสนาญาณ ๓.มโนมยิทธิ ๔.อธิชิเวที ๕.ทิพโพสต ๖.เจโตปะริญาณ ๗.ปุพเพนิวาสานุสติญาณ ๘.จุตุปปاتญาณ ๙.อาสวักขญาณ

“เจโตปะริญาณ”ซึ่งนักจะเข้าใจผิดกันมาก ว่า เป็นปัญหาหรือ ชนิด ที่เรียกว่า“อาแทนาปัญหาริย์” คือ การสามารถถอยหลัง“ผู้อื่น”ได้ เป็น อัศจรรย์ ซึ่งเป็นความสามารถที่ไปหยั่งรู้จิตใจของ“ผู้อื่น” การไปล่วงรู้ ใจของ“คนอื่น” ที่ไม่ใช่“ตัวเรา”หรือไม่ใช่การหยั่งรู้“จิตใจตนเอง”นั้น นั่น เป็น“อาแทนาปัญหาริย์”

มั่นคงจะความหมายกันกับ“เจโตปะริญาณ ๖”ซึ่งเป็น“วิชา”หนึ่ง ใน“วิชา ๕” [วิชา ๕ นี้นับเอา“ภาน”(แบบพุทธ)เป็น“วิชา” ข้อที่ ๑ ด้วย รวม กับ“วิชา ๙”ที่เคยเรียนกันมาแต่เดิม] “วิชา ๕”นี้ พระพุทธเจ้าตรัสไว้มีอยู่ ทุกสูตรในพระไตรปิฎก เล่ม ๕ ว่า เป็น“วิชา”ที่จะพาบรรลุ“นิพพาน” หรือบรรลุ“โลกุตรภูมิ”สูงสุด เพราะ“เจโตปะริญาณ ๖”นี้เป็น“ญาณ” เป็น“วิชา”ของพุทธธรรมโดยตรงสำคัญมาก ที่ผู้ปฏิบัติจะต้องมีต้อง ศึกษาจนเกิดจนเป็น ซึ่งจะช่วยผู้ปฏิบัติเองให้“พ้นอวิชา” หรือให้ “บรรลุอาริยธรรมไปสู่ความหมดสิ้นกิเลส” จึงไม่ใช่“วิชา”ที่หมายถึง “อาแทนาปัญหาริย์”ที่พระพุทธเจ้าทรงห้ามทรงไม่ให้ยุ่งเกี่ยว ไม่ให้ศึกษา และนำมาแสดง ผู้เป็นสมณะเป็นพระห้ามการแสดงเด็ดขาด ให้การแสดง ต้อง“อาบัติทุกกฎ” นี่หมายถึงผู้มี“ปัญหาริย์”ในตนจริงนั่น ถ้าผู้ใดไม่ มี‘อิทธิปัญหาริย์’ อาแทนาปัญหาริย์”นั้นๆในตนจริง จึงแสดงขึ้น坳ดว่า

ตนมีกี “ปาราชิก” [เท่ากับมีไทย “ตายจากศาสนาพุทธไปชาติหนึ่ง” ถือว่าคนผู้นี้ชาตินี้ถูกตัดการเรียนการรู้ศาสนาพุทธไปตลอด จนกว่าจะลืมชีพ เท่ากับตายจากพุทธ ต้องปฏิบัติกับผู้เป็นสเมให้ถูกต้อง คือ ผู้ปาราชิกถูกปฏิบัติพุทธธรรมไปหนึ่งชาติ]

ส่วน “อนุสาวานีปภวิหารย์” คือ คำสอนที่มีประสิตธิภาพพาให้หลุด กิเลส จนดับได้สันติอย่างถูก “ตัวตน” พาให้ไปสู่นิพพานได้จริง พาให้เจริญเป็น “อาริยมุคคล” จริง เช่นข่าย “โลกุตระ” จึงจะเรียกว่า “ปภวิหารย์ ของคำสอน”

ถ้าคำสอนมีประสิตธิภาพพาให้เจริญได้แค่ “โลกียะ” หรือเจริญกุศล ได้แค่ “กัลยาณภูมิ” และ “กัลยาณธรรม” หรือ “คุณธรรม” นั้น แม้จะดีเยี่ยม เก่งเยี่ยมวิเศษยอด จนต่อให้เรียกว่า “คุณวิเศษ” ป่านได หากไม่ถึงขั้น “อาริยภูมิ” ไม่ถึงขั้น “โลกุตระ” ก็ยังไม่นับว่า เป็น “ปภวิหารย์” เพราะ “คุณธรรมหรือคุณวิเศษ” ที่เป็น “อนุสาวานี” (คำสอน) ของพุทธศาสนา อันสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงคัมภพ พิเศษเพียงศาสนาเดียว ไม่มี ในศาสนาอื่นใดนั้น ก็คือ “อาริยภูมิ” หรือ “โลกุตระ”

พระฉะนั้น คุณธรรมที่เข้าข่าย “อาริยภูมิ” หรือ “โลกุตระ” เท่านั้น จึงจะเรียกว่า “ปภวิหารย์” ของศาสนาพุทธ หรือเป็น “อนุสาวานี-ปภวิหารย์”

ส่วนกุศลธรรมอื่นๆ ใดๆ ที่ยังไม่ถึงขั้น “โลกุตระ” เป็นเพียง “โลกียะ” ซึ่งไม่สามารถพาไป “นิพพาน” ได้อย่างชัด ไม่ถึงขั้น “อนัตตา” แท้ที่ไม่สามารถ “ตัดวัฏจักร生死” ได้เด็ดขาด แม้จะดีเยี่ยมวิเศษยอดยิ่งขนาดไหน ก็ไม่ใช่ “อนุสาวานีปภวิหารย์” เพราะคำสอนแค่ “กุศลโลกียะ” พระพุทธเจ้า ก็มี เช่นเดียวกันกับลัทธิอื่นๆ เขายัง จำแปลกจะไร ไม่เห็นจะแตกต่าง พิเศษแยกตระกูล ออกไปอย่างโดดเด่นชัดเจนตรงไหน ในเมื่อต่างก็ยังคือ “โลกียะ” ด้วยกันแท้ๆ อย่างก่อ ก่ออาจจะเป็นความจริงหรือไม่ก็มองเข้าข้าง

ตนเองว่า ถึงจะเป็น“กุศลโลเกีย์” ของเราก็มีสิ่งที่ดีกว่า ละเอียดกว่า ลึกซึ้งกว่า เหนือชั้นวิเศษกว่า อะไรก็แล้วแต่ ทำนองนี้ ตามแต่จะเป็นจริง หรือจะยึดถือกันไป แต่ถึงอย่างไรก็ยังคือ“โลเกียะ” ยังไม่พิเศษแตกต่าง โดยเด่นเป็นคนละวรรภูลอย่างชัดแจ้ง ดังที่สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ของพุทธศาสนาได้ทรงประกาศสอนและพากฎบัติจนบรรลุความเป็น “โลกอื่น”(ปรโลก) หรือโลกใหม่อันเชื่อว่า “โลกตระ”ได้สำเร็จ กันจริงๆ เป็น “อนุศาสนีปักษี Hariy” ชนิดที่ “ท้าทายให้มาพิสูจน์กันได้” (เอหิปัลติก) อย่างประจักษ์สิทธินี้ແน่ำ

คำสอนที่ยังเป็นได้แค่“กุศลโลเกียะ” จึงยังไม่นับว่าเป็น“ปักษี Hariy” ของพุทธ เพราะยังไม่ได้วัฒน์พัฒนาไปจากตรรภูลเดิม ยังไม่ถึง ขั้นได้เกิดใหม่(โอบปaticโยน = การเกิดทางจิตวิญญาณ) เน้าสู่โลกใหม่(โลกตระ) ยัง ไม่แปลกใหม่แตกต่างไปจนเปลี่ยนจากตรรภูลเก่า ยังคงเวียนอยู่ใน วังวนเก่าๆของ“โลเกียะ” ซึ่งมีคีมากเด็น้อย-สูงๆแล้วก็ต่ำๆ วนเวียน อยู่ในโลกเดิม อันเป็น“โลเกียะ”เดิมๆที่ครองธรรมชาติโลกแห่งความ หมุนวนอยู่นิรันดร วิญญาณไม่มีวัน“จบ”สูญสิ้นเป็น “ปรินิพาน”ตัด วภภูวสังสารดับสนิทหยุดความเวียนวนได้แน่แท้เหมือน“โลกตระ” สูงสุด [ความดับไม่เหลือ หรือวิญญาณดับนี้ ตามหลัก“ปฏิจสมุปบาท”พระพุทธเจ้าที่ทรงสอน ไว้สำคัญยิ่ง หรือในพระไตรปิฎก เล่น ๕ ข้อ ๓๔ ถึง ๓๕๐ ก็ครั้งสอนไว้วัดเจน ถ้ารู้แจ้งในความเป็น “บุคคลบริษฐานและธรรมบริษฐาน”ดีพอ หรือในที่อื่นๆที่ยังมีครั้งสอนไว้]

ดังนั้น“โลเกียะ”ทั้งปวงอาจจะเก่งยอดวิเศษใน“อิทธิปักษี Hariy” หรือ อาเทศาปักษี Hariy”ปานไดๆก็ตาม ก็ยัง“ไม่พิเศษ”จริง

แต่“อนุศาสนีปักษี Hariy”ของพุทธศาสนานั้นพิเศษจริงๆ เป็น “ปักษี Hariy” ที่มีหนึ่งเดียวเท่านั้นในวงการศาสนาทั้งหลายในโลก ซึ่งแปลกใหม่ไปคนละโลกกับโลเกีย์ เป็นตรรภูลใหม่ เป็น“ของใหม่”

(แม้ปัจจุบันนี้ก็ยังใหม่) เป็น“โลกใหม่”

โลกใหม่นี้เป็น“โลกของวิญญาณ”อันเกิดจากคำสอนของพระพุทธเจ้า ในศาสนาอื่นไม่มีคำสอนอย่างนี้ และไม่มีโลกนินดินนี้ ดังที่พระพุทธเจ้าทรงยืนยัน อาทตามาก็ได้ยกอ้างให้ฟังมาแล้วหลายครั้งหลายคราว

“ปักษิหาริย์”ของพุทธ จึงเป็น“ความพิเศษหนึ่งเดียว”คือ สามารถปฏิบูรณ์ติตาม“คำสอน”(อนุสัตตนี) ที่เป็นคำสอนของพระพุทธเจ้าอย่างถ้วนมากที่สุด กระทั้งเข้าสู่“โลกุตระ”หรือพื้น“โลภียะ”ชนิด “ไม่เวียนกลับ”ได้แท้ เท่านั้น ไม่ใช่ไปเก่งวิเศษอย่างใดอีก

ซึ่งปักษิหาริย์แบบนี้พระพุทธเจ้าทรงให้ผู้“มีคุณวิเศษในตน”จริง ประกาศความจริงหรือแสดงความจริงเต็มที่ แสดงชนิดที่เรียกว่า ให้“บันลือสีนาท”เลยที่เดียว คือ ให้พูดให้บอกผลบรรลุนั่นๆและทางปฏิบูรณ์ที่จะพาบรรลุอย่างกระจ่างชัด ประกาศให้ดังสนั่นเหมือนเสียงราชสีห์บันลือก้องป่า ไม่ใช่ให้กระมิดกระเมี้ยน อย่างบอกใคร เปิดเผยไม่ได้ ให้อ้อมๆแอบนๆเก็บๆ อึกๆอักๆ ซึ่งลักษณะดังกล่าวนี้เรียกว่า“มังกร” คือ ลักษณะ“เกื้อยากรๆ” ซึ่งจะไม่มีในตัวผู้บรรลุพุทธธรรมที่แท้จริงแน่ๆ เพราะ“พุทธธรรม”เป็นเรื่องของญาณปัญญา หรือเป็นเรื่องของ“ความฉลาด”ที่แท้จริง เมื่อบรรลุสิ่งดีวิเศษที่เป็นประโยชน์แก่นุษย์แล้วสังคมที่แท้จริงและเป็นสิ่งดียิ่ง แล้วผู้นั้นจะมัวเกือบเงิน ปิดบังหรืออ้อมแอบน อึกอักอยู่นั้น เป็นไปไม่ได้แน่ ถ้าใคร“มังกร”อย่างนั้น ผู้นั้นไม่ได้บรรลุพุทธธรรมที่ถูกต้องหรือย่อม“ไม่ใช่ผู้บรรลุความจริงที่เป็นสัจธรรมของพุทธ”แน่นอน

เพราะผู้บรรลุธรรมของพุทธต้องมี“อนุสัตตนีปักษิหาริย์” โดยเฉพาะวิชา ข้อที่ชื่อว่า “เจโตปริญญาณ”ซึ่งเป็นมาตรฐาน“จิตในจิต”ของตนโดยตรง แต่พระ..เข้าใจ“เจโตปริญญาณผิดๆพาดๆ” ศาสนาพุทธจึงไม่มี

ประสิทธิผลที่เป็น“อนุสาวนีปฏิหาริย์”

“เจโตปริญญาณ”นี้ มีภาษาที่ทำให้เข้าใจผิดไปเป็นว่า “สามารถล่วงรู้ใจผู้อื่น” หรือ “ทายใจคนอื่น” ก็ เพราะไปเข้าใจผิด “ภาษารธรรม” เป็น “ภาษาคน” หรือเข้าใจ “คำตัวลัล” ของพระพุทธเจ้าไม่ตรงสังจักสาระ ที่จริงพระพุทธเจ้าทรงหมายถึง “ปรมัตถสัจจะ” เช่น คำว่า “สัตว์” คำว่า “บุคคล” ใน “เจโต-ปริญญาณ” นี้ ก็ไม่ได้หมายถึง “ตัวสัตว์-ตัวคน” ที่เป็นสัตว์เป็นคนอันมีรูปโฉม ร่างกายมีเนื้อหันมั้งสา แต่หมายถึงความเป็น “สัตว์” เป็น “บุคคล” ที่เกิดอยู่ภายใน “จิต-เจตสิก” ของตนฯ ไม่ใช่ “สัตว์หรือคน” ที่เป็นร่าง เป็นกายเป็นวัตถุรูปที่หมายถึงเป็นร่างเป็นกาย “คนอื่น” เพราะถ้าไปเที่ยว ได้ “หยั่งรู้จิตคนอื่น” แบบ “อาแทนนาปฏิหาริย์” อยู่อย่างนั้น มันค้างแย้ง กับที่พระพุทธเจ้าทรงห้ามไว้แล้ว ว่า ไม่ให้ Hindegank “อาแทนนาปฏิหาริย์” พระองค์ทรงตำหนิ แต่ “เจโตปริญญาณ” นี้เป็น “อนุสาวนีปฏิหาริย์” ที่พระพุทธเจ้าทรงส่งเสริมยิ่ง มันตรงกันข้ามกัน

“อาแทนนาปฏิหาริย์” กับ “เจโตปริญญาณ” จึงมีนัยสำคัญต่างกัน ตัวเหตุที่ทำให้เข้าใจผิด อยู่ที่ภาษาคำว่า “สัตว์อื่น” (ปรสัตตานั้น) กับ คำว่า “บุคคลอื่น” (ปรบุคคลนั้น) นี่เองแหล่ห์ตัวปัญหา

ความเป็น “สัตว์อื่น” (ปรสัตตานั้น) หรือ “สัตว์ที่ต่างกัน” (ปรสัตตานั้น) เป็นต้นว่า “สัตว์นรก” ก็ดี หรือ “อสัญญาสัตว์” ก็ดี หรือ “พรหมสัตว์” ก็ดี ดังนี้ เป็นเรื่องของ “ปรมัตถธรรม” อันมีระบุไว้ใน “เจโตปริญญาณ” เพราะ ความเป็น “สัตว์” ดังกล่าวมานี้ ได้แก่ “สัตว์” ที่หมายถึง “ความเกิดจริง ของจิตในจิต เป็นการผุดเกิดในตัวอง” (โยปกาติกโยนิ) ไม่ใช่ “ความเป็น สัตว์” ที่เป็นเรื่องนอกตน เป็น “คนอื่น” หรือสัตว์อื่นที่มีร่างมีกาย อันได้แก่ สัตว์ที่เกิดแบบ “ชลากุโยนิ” (สัตว์ที่เกิดในครรภ์) แบบ “อัณฑุโยนิ” (สัตว์ที่เกิดในไข่) แบบ “สังເສທະໂຍນີ” (สัตว์ที่เกิดในของซึ้นและໂສໂຄຣກ)

ทั้งหลาย

และความเป็น“บุคคลอื่น”(ปรบุคคลานั้น) หรือ “บุคคลที่ต่างกัน” (ปรบุคคลานั้น) เป็นต้นว่า “ปุถุบุคคล” ก็ดี “กัลยานบุคคล” ก็ดี “อาริยบุคคล” ก็ตาม ดังนี้ เป็นเรื่องของ“ปรมัตถธรรม” อันหมายถึงใน“เจโตปrijyanam” เพราะความเป็น“บุคคล” ดังกล่าวมาแล้วนี้ ได้แก่“บุคคล” ที่หมายถึง “ความเกิดจริงของจิตในจิต เป็นการผุดเกิดในตัวเอง”(โภปภาคิโยย尼) “ไม่ใช่“ความเป็นบุคคล” ที่เป็นเรื่องนอกตน เป็น“คนอื่น” หรือสัตว์อื่นที่มีร่างมีกาย อันได้แก่สัตว์ที่เกิดแบบ“ชาพุชโยย尼”(สัตว์ที่เกิดในครรภ์) ทั้งหลาย

ส่วนจะเป็น“ความเก่งวิเศษ” ที่ผู้มีญาณนี้สามารถไปหยั่งรู้“ภูมิจิต” ของคนอื่น ที่เป็นคนละร่างคนละกายได้ด้วยอีกที ก็เป็นได้ เมื่อผู้บรรลุธรรมผู้นั้นมีสมรรถนะใน“ความเก่งวิเศษ” ถึงขั้นถึงปีดกันจริงๆ

หากเข้าใจไม่ถูกต้องตรงเนื้อหาของ“ปรมัตถธรรม” ก็สับสนได้ และ พาให้ผู้ปฏิบัติธรรม ออกนอกรุ่นออกทางด้วย ผลกระทบก็จะเกิดไม่ได้

ใน“เจโตปrijyanam” พระพุทธเจ้าตรัสไว้ว่า เมื่อจิตของผู้ปฏิบัติเป็น “สัมมาสมาธิ” (สماหิติ) ประกอบไปด้วย“ความบริสุทธิ์” (บริสุทธิ) “ผ่องແພ້” (ปริโยทາต) “ไม่มีกิเลสกองพะเนิน” (อนัคค) “ปราศจากอุปกิเลส” (ວິຄູປັກ-กิเลส) “จิตหัวอ่อน” (ນຸຫຼຸ) “ควรแก่การงาน” (กัมมานិຍ) “ตั้งมั่น” (ສູງ) “ไม่หวั่นไหว” (ອນໝູ່ຈາ) ดังนี้ ย่อมโน้มน้ามจิตไปเพื่อเจโตปrijyanam “ເຮອຍ່ອມກໍາທັດຽວໃຈของสัตว์อื่น (ปรสัตทานั้น) ของบุคคลอื่น (ปรบุคคลานั้น) ด້ວຍໃຈ” ได้แก่

๑. จิตมีรากะ กີ່ຽວ່ວ່າ จิตมีรากะ(สรากะ)
๒. จิตปราศจากรากะ กີ່ຽວ່ວ່າ จิตปราศจากรากะ(ວິຕາຄະ)
๓. จิตมีໂກສະ กີ່ຽວ່ວ່າ จิตมีໂກສະ(ສົກສະ)
๔. จิตปราศจากໂກສະ กີ່ຽວ່ວ່າ จิตปราศจากໂກສະ(ວິຕົກສະ)

๔. จิตมีโนะหะ กึรุว่า จิตมีโนะ(สโนะ)
 ๖. จิตปราสาจากโนะ กึรุว่า จิตปราสาจากโนะ(เวตโนะ)
 ๗. จิตลดกิเลสส่วนนั้นๆลงได้ กึรุว่า จิตมีส่วนลดลงนั้นๆ(สังขิตตะ)
 ๘. จิตมีกิเลสส่วนนั้นๆยังรบกวนอยู่ กึรุว่า จิตมีกิเลสส่วนนั้นๆ
 รบกวนอยู่(วิกขิตตะ)

๙. จิตสูงขึ้นไปๆได้อีก กึรุว่า จิตสูงขึ้นไปๆได้อีก(มหัคคะ)
 ๑๐. จิตไม่สูงขึ้นไป กึรุว่า จิตไม่สูงขึ้นไป(อนหัคคะ)
 ๑๑. จิตเป็นโลกุตรະดีขึ้นมากแล้วแต่ที่เดียวกว่านี้ยังมีอีก กึรุว่าจิตเป็น
 โลกุตรະดีขึ้นมากแล้วแต่ที่เดียวกว่านี้ยังมีอีก(สอตตะ)
 ๑๒. จิตเป็นโลกุตรະชนิดไม่มีจิตอื่นยิ่งกว่า กึรุว่า จิตเป็นโลกุตรະ ชนิด
 ไม่มีจิตอื่นยิ่งกว่า(อนุตตะ)

ซึ่งจิตทั้น “อนุตตรจิต” นี้ จะต้องตรวจสอบในเบื้องของ “สามาชี” ว่าเหลือ
 เศษอะไรที่ยังไม่สมบูรณ์และเบื้องของ “วินุตติ” ว่าเหลือเศษอะไรที่ยังไม่สมบูรณ์
 ก็ต้องตรวจสอบให้เป็นที่สุดจึงจะถือว่าสมบูรณ์สุดท้าย นั้นคือ

๑๓. จิตเป็น “ลัมนาสามาชี” สมบูรณ์ กึรุว่า จิตเป็น “ลัมนาสามาชี”
 สมบูรณ์(สามาทิตะ) [ซึ่งหมายถึง “องค์ ทั้ง ๓ ของนรรค” ดำเนินบทเป็น “ลัมนา
 อาริยมรรค-ลัมนาอวิริผล” อย่างได้สัดส่วนและแท้จริงเป็น “เอกคตตา” ถาวร]
 ๑๔. จิตที่ยังไม่เป็น “ลัมนาสามาชี” สมบูรณ์มีเศษเหลืออยู่ไร กึรุว่า จิตที่
 ยังไม่เป็น “ลัมนาสามาชี” สมบูรณ์มีเศษเหลือนั้น ที่ต้องขัดการ(อสามาทิตะ)
 ๑๕. จิตหลุดพ้นบริสุทธิ์สมบูรณ์แล้ว กึรุว่า จิตหลุดพ้นบริสุทธิ์สมบูรณ์
 แล้ว(วินุตติ)

ซึ่งหมายถึง “ลัมนาวินุตติ” ที่มีสมรรถนะถึงขั้น $o + o = o$
 ได้แก่ อดีตมามายล้วนเป็น “อนัตตา” (มีค่า ๐)
 + ปัจจุบันก็เป็น “อนัตตา” อยู่อย่างคงตัว (มีค่า ๐)

= อนาคตเกิดต้องเป็น “อนัตตา” เที่ยงแท้ คงที่ ไม่เป็นอื่น (มีค่า ๐)

๑๖. จิตยังเหลือเศษส่วนคลีนที่ยังไม่วินุติบริสุทธิ์สมบูรณ์ ก็รู้ว่า จิตยังเหลือเศษส่วนคลีนนั้นที่ยังไม่วินุติบริสุทธิ์สมบูรณ์ก็ต้องจัดการ (อวินุตติ)

นี่คือ การพิจารณา “จิตในจิต” หากดูเนื้อหาทั้ง ๑๖ หลักนั้นแล้ว จะเห็นได้ว่า นั่นคือ เครื่องตรวจดัชน์ตอนจิตผู้ปฏิบัติชัดๆ ไม่ใช่เรื่องจะเที่ยวนไป “ไทยใจครุ” หรือไป “หยঁংরুংใจknন্নknন্ন” อะไรที่ไหน แต่เป็นเรื่อง “หลักการวัดตรวจภูมิจิตส่อารยภูมิ” ของผู้ปฏิบัติเองโดยแท้

และในภาคปัจจุบัน หลักต่างๆจะมีปฏิสัมพันธ์กันไปพร้อมกับ “องค์รวม” ของ “สถาปัฐาน ๔” ทั้งพิจารณา “ภายในภายใน” ทั้งพิจารณา “ภายนอกภายนอก” ทั้งพิจารณา “จิตในจิต” และทั้งพิจารณา “ธรรมในธรรม” นั่นแหล่เป็นหัวหน้า นอกนั้น..ไม่ว่า “สัมมปักดาน ๔” กับ “อิทธิบาท ๔” ก็เป็นอาชูน เป็นพลังเรี่ยวแรงสำคัญ หรือ “อินทรี ๔” กับ “พระ ๔” ก็ต้อง เป็นเนื้อหาเป็นแก่นสารแสดงสภาพไปด้วย พร้อมหมดทั้ง “โพษณก ๗” กับ “มรรค องค์ ๘” ซึ่งเป็นสมองเป็นหัวใจในการปฏิบัติโดยแท้ หากเข้าใจดี ในปฏิสัมพันธ์ของ “โพธิปักษยธรรม” ทั้ง ๗ หลัก แฉมข้อย่อทั้งหลายรวม “๗๗” ต่างก็มีปฏิสัมพันธ์กันไปทั้งหมดนั่นเอง

เราพูดถึงการพิจารณา “จิตในจิต” ไปแล้ว ที่นี่ก็ การพิจารณา “ธรรมในธรรม” สำหรับพิจารณา “ธรรมในธรรม” นั้น มีหัวข้อธรรมที่จะพิจารณาไปพร้อมกันในการปฏิบัติ “โพธิปักจิยธรรม ๓๗” ก็อ

(ก.) นิวรณ์ & "ได้แก่" กาม, พยาบาท, ถีนมิಥะ, อุทชัจจกุกุจะ,
วิจิกิจชา

(บ.) อุปทานขันธ์ ๔ ได้แก่ บันธ์ทั้ง ๔ คือ รูป, เวทนา, สัญญา, สังขาร, วิญญาณ อันยังมีความยึดถือด้วยอวิชชา นั่นคือ ยังมี “อุปทาน” อยู่ กระทั่งที่สุด บันธ์ ๔ ที่บีริสุทธิ์ หมายถึง “อุปทาน” เกลี้ยงแล้ว

(ก.) อายตนะ ๖ ได้แก่ บ่อเกิดภายนอก คือ รูป,เสียง,กลิ่น,รส,
สัมผัสทางกาย,อารมณ์ทางใจ และบ่อเกิดภายใน คือ ตา,หู,จมูก,ลิ้น,
กาย,ใจ

(ง.) โพษลงก์ ๗ ได้แก่สติ,ธรรมวิจัย,วิริยะ,ปีด,ปัลสัทธิ,สามาธิ,
อุเบกษา

(จ.) อาริยสัจ ๔ ได้แก่ ทุกข์,สันทิष्ठ,นิโรธ,มรรค องค์ ๘
เมื่อเราได้พุดถึงการพิจารณา “กายในกาย” กันมาแล้ว ก็คงจะเข้าใจ
พอสมควรแล้วว่า สิ่งส่วนที่เป็น “องค์รวม” หรือเป็น “องค์ประชุม” ต่างๆนั้น
ล้วนเป็น “เหตุ” เป็นองค์ประกอบในการก่อเกิด “ทุกข์” อยู่ทั้งสิ้น สำหรับผู้
ยังอวิชาหรือยังมีกิเลสตัณหาอุปทาน ซึ่งผู้ปฏิบัติก็ต้องสำรวจสั่งว่าใน
“เหตุ”เหล่านั้น เป็นการศึกษาฝึกฝนอบรมตนไปด้วยพัฒนาทั้งหมด

ได้รู้จากพระสูตรผ่านมาแล้ว ถึงการ “ละมิจลาทิฏฐิ” ก็คือ “ละสักกายทิฏฐิ”
ก็คือ และ “ละอัตตาทิฏฐิ” ก็คือ พระพุทธเจ้าตรัสว่าอย่างไร

เรามาเริ่มด้นในขั้นตอนที่ ๙ คือ เราจะ “ละมิจลาทิฏฐิ” ได้ ซึ่ง
พระพุทธเจ้าตรัสไว้ในนั้น ทรงระบุว่า เรายังต้องปฏิบัติงานกระทั้ง “รู้-เห็น” ตามที่
มี “องค์รวม” นั้นๆอยู่พร้อม ไปจนถึง แม่...สุนเวทนา ทุกนเวทนา
อทุกนลุนเวทนา ที่เกิดขึ้น เพราะ ‘สัมผัส ๖’ เป็นปัจจัย “ด้วยความเป็น
ของไม่เที่ยง” (อนิจจโน)

ยกตัวอย่างเป็นรูปธรรมหรือเป็นเรื่องง่ายๆ เช่น “ตา” (จักษุ) เราเห็น
อาหารที่เราชอบ ตามประสานผู้มี “อวิชา” คือ ยังมีกิเลสตัณหาอุปทานอยู่
เมื่อมี “ตา” เมื่อมี “รูป” (อายตนะ) ทั้ง “ความรับรู้” (วิญญาณ) พอรับรู้มามาก
ทางตาแล้วร่วมปูรณาแห่งด้วยกิเลสในใจ และทั้ง “ความกระทบ” ที่มา “สัมผัส
ทางตา” (จักษุสัมผัส) ก็ย่อมเกิด “ความรู้สึก” (เวทนา) เมื่อรับมาจากทางตา
แล้ว “ร่วมปูรณาแห่งด้วยกิเลสในใจ” (สังหาร) หาก “อาหาร” นั้นเราเสพเข้าไป

“อร่อยสมใจ” ก็จะเกิด “สุขเวทนา” (โลกียสุข) ตามประสา “ເຄຫສີເວທນາ”
 (อารมณ์รู้สึกของชาวโลกียะหรือชาวบ้านสามัญ)

ครั้นได้เสพสมใจเป็น “สุขเวทนา” เจ้ากิเลสที่มันได้เสพสมใน “กาม”
 [กามคุณ & ซึ่งได้แก่ รูป, เสียง, กลิ่น, รส, โภภูษีพะ] มันก็จะอวนขึ้น หรือ หนาขึ้น
 “กิเลส” ที่ อวนขึ้น, มากขึ้น, หนาขึ้น นี่แหล่ะคือ “ความเป็นของ
ไม่เที่ยง” (อนิจจัง) หากผู้ใดสามารถเรียนรู้กระทั้งสามารถหยั่งรู้เข้าไปถึง
 “เวทนาในเวทนา” และสามารถตวิจัย “เวทนาในเวทนา” ของตนออก
 (ธรรมวิจัยสัมโพชลengค์หรือตีรณะเบรุญญา) ว่า

ภายใน “ความรู้สึกอร่อย” ซึ่งเป็น “อารมณ์โลกียสุข” (สุขเวทนา) นั้น มัน
 มี “เหตุ” คือ “อุปทาน” เป็น “เหตุ” พื้นฐานที่หลงยึดอยู่ในกันบึงของจิต
 ตัวเองมาแล้ว เมื่อมันได้เสพสมใจใน “ความยึดถือว่าอย่างนี้ๆ” แหล่ะ คือ
 รสอร่อยสมใจที่เราเห็นว่า **จริง** นั่นคือจิตวิญญาณ “ได้ขึ้นสวรรค์โลกีย์”

“สวรรค์โลกีย์” นี้เองคือ “ภพ” และจิตวิญญาณของผู้เสพ เกิดใน
 ‘ภพ’ นั้นจะนั้น ก็คือ “ชาติ” คือการเกิดเป็น “สมมุติเทพ” / เทวดาโดยสมมุติ
 ได้แก่ ผู้เสพสมใจในการตัณหาหรือในกิจกรรม ซึ่งหากเป็นคนมั่นวี คนมีอำนาจ ก็
 จะได้เสพสมใจปราถนาที่เป็น “สมมุติเทพ” ไม่ค่อยจะขัดข้อง ไม่ค่อยยกสวรรค์ เช่น
 พระราชา, ผู้มั่นคงรั่วราวย, เช่นไห庾นาย陀 หรือแม่ผู้สามารถได้เสพสมเป็นครั้งคราว
 เขายังมีสวรรค์ตามประสาของเขา เป็นต้น] ในชั่วระยะที่ได้ “สุขด้วยโลกียรสดอง
 อาหาร” นั้น ก็คือ “กามสุขัลลิกะ” หมายความว่า สุขโลกีย สุขไม่เที่ยง
 สุขหลอกๆ สุขชั่วระยะหนึ่ง แล้วก็จะจากหายไป แล้วก็จะเวียนวนมา
 “อยาก” (ตัณหา) ใหม่

ตอนที่ “อยาก” นี้เอง หากไม่ได้เสพตามที่ “อยาก” ก็จะเกิดการดิ้นรน
 ด้วยความ “อยาก” สภาพเช่นนี้ ก็เป็น “สัตว์เปรต” แต่ถ้าหาก “ดิ้นรน
 ถึงขั้นเร่าร้อนมาก” อาการแรงกว่าอย่างระดับ “เปรต” ก็คือ อาการของ

สัตว์นรกที่เรียกว่า“สัตว์นิรยะ”ถ่ายิ่งถึงขั้น“ทื่นกระหาย”หรือขั้น“ลงแดง”
นั่นแหลกคือ“สัตว์นรกระดับนิรยภูมิ”ตัวจริง

หากได้เสพสมใจก็“สุข” หากไม่ได้สมใจก็“ทุกข์” หรือแค่ไม่ถูกปาก
ถูกใจนักไม่ชอบใจ ก็โกรธ เป็นดัน ก็คือ“ทุกข์” โลภิยารมณ์ก็จะวนเวียน
“ทุกข์ๆสุขๆ”อยู่อย่างนี้เองคือ อาการ“ไม่เหียง”(อนิจจัง) ตกอยู่ใน“ทุกข์เวทนา”
ก็คือ ความเป็นสัตว์นรก เสวาย“สุขเวทนา”ก็คือ สัตว์สวรรค์ บางทีก็พากย์
จิตไม่สุขไม่ทุกข์(อทุกข์สุขเวทนา)แบบโลเกียร์ ก็จะเนยๆ ไม่ตกรอกไม่เข็น
สวรรค์ ซึ่งวนเวียนอยู่เป็นวัฏสงสาร สุขมากสุขน้อย ทุกข์มากทุกข้น้อย
ไม่সমাসেօ และไม่ແນ່ນອນ ໃນຮູຈັບສິນ

ໄຕ“เสพสมใจ ก็สุข”(สุขລາຍກະ=สุขหลอกฯ)ก็เข็นสวรรค์ หากไม่ໄຕ
“เสพ”ก็ทุกข์ ก็ลงนรก หรือแม้จะ“ได้เสพสมใจ ก็สุข แล้วก็พากย์ เมื่อ
หายสุข แล้วก็วนมาทุกข์”ใหม่ เพราะ ‘อยากເສພ’ອຶກ” เป็น“ความวน”ที่
เรียกว่า“ໂລກหรือໂລກີຍະหรือວັດຖຸສົງສາຣ”ที่ไม่ຮູແລ້ວ ไมຮູຈັບສິນຍຸ່ນຮັນດຽນ
สำหรับຜູ້ທີ່ຢັງ“ລະລົ່ງເຫດຊາຍໝາດ ສິ້ນອາສະໄໝໄດ້”

เมื่อผู้ปฏิบัติ สามารถปฏิบัติกระทำ “รู้(ชานาดิ)และเห็น(ปัสสติ)อาการ ของเจตสิกภายในกิตติดตาม ด้วยญาณของตนเอง ซึ่ง ‘รู้เห็นในภัยในเวทนา ของตนเองแท้ๆอยู่โภโนที่หลัดๆ ถึง ‘ความไม่เที่ยง’ ว่า กิเลสไม่เที่ยง เพwareมันไม่เท่าเดิม มันมากขึ้นอ่อนหนาขึ้น(ปุญ) ก็ ‘รู้-เห็น’ อยู่ตั้งๆ และ ‘รู้เห็น’ ว่า ความสุข-ทุกข์มันก็ไม่เที่ยง มันก็วนเวียนไม่เคยจบ สิ้น(วัฏจักร) ก็ ‘รู้’ ก็ ‘เห็น’ ด้วยปัญญาของตน ที่สามารถสัมผัสเห็นรู้อยู่ ตั้งๆ ณ บัดปัจจุบันนั้น”

ลักษณะเช่นนี้เอง คือ การ “รู้-เห็น” ด้วยความเป็นของไม่เที่ยง

ผู้ “รู้-เห็น” ด้วยความเป็นของไม่เที่ยง(อนิจจโต) ซึ่งเป็นการ “รู้-เห็น” ที่เข้าขั้น “ภารนา mayปัญญา” และผู้นั้นต้องมี “อธิปัญญา” หรือมีภูมิถึงขั้น “พุทธวิชชา” ในบัดนั้นอยู่หลัดๆ ที่เดียวว่า นี่คือ “อนิจจัง” แท้ๆ นี่คือ... “ไตรลักษณ์” จริงๆ ในประเด็น “ไม่เที่ยง” มัน “ไม่เที่ยง” จริงๆ มันก็ “วนไป วนมา-เปลี่ยนไปเปลี่ยนมา” ไม่เคยจบ ไม่เคยหยุด

เห็นขัดใน “ความรู้สึก” (เวทนา) ที่ “ไม่เที่ยง-ไม่คงที่” เห็นอยู่ รู้อยู่ “ด้วยความเป็นของไม่เที่ยง” (อนิจจโต) ปานะนี้ที่เดียว

ผู้ที่ “รู้-เห็น” อย่างนี้แล้ว เมื่อ “ปัญญา” เกิดรู้ยิ่งเห็นจริงแห่งทະลุ ความจริงในความเป็น “อนิจจัง” ขัดๆ กันนี่แหล่ะคือ “ผู้ละเอียดอาทิภูมิ” ได้ ในขั้นต้น แม้จะยัง “ลดกิเลสตัณหาอุปทาน” ไดๆ ยังไม่ได้เลยก็ตาม

ผู้ปฏิบัติได้ถึงขั้น “รู้-เห็น” สร่าวะ “จิต, เจตสิก” ของตนดังนี้ ก็นับว่า เป็นการปฏิบัติถึงขั้น “ปรัมตตธรรม” และ “ละมิจฉาทิภูมิ” หรือนับเป็นการ เข้าสู่ “สัมมาทิภูมิ” ขั้น “ปรัมตตธรรม” ได้แล้ว

ซึ่งจัดว่าเข้าถึง “สัมมาทิภูมิ” ขั้นต้น ก็ เพราะได้ “รู้เห็น.. ด้วยความเป็น ของไม่เที่ยง” อันเป็น “ไตรลักษณ์” ข้อต้นคือ “รู้เห็นอนิจจัง” แม้จะยัง “ลด กิเลสตัณหาอุปทาน” ไดๆ ยังไม่ได้เลย เพียงแต่ “รู้-เห็น” ความปรากวุจริง

ขั้นปรมตถลังจะ หรือขั้น“สัมผัสความจริงลึกเข้าไปลึกลงนามยปัญญา”
อาการ“ไม่เที่ยง”(อนิจจ)ตามนัยนี้ นี่ก็อย่างหนึ่ง ถ้าหากปฏิบัติ
สามารถอ่านจิตอ่านใจตนเองได้ในขณะที่มี“องค์ประชุม”ทั้งทวาร ๖-
อายุตนะ ๖-วิญญาณ ๖-สัมผัส ๖- และเห็นเวทนาที่เป็นสุขเป็นทุกข์
หรือไม่สุขไม่ทุกข์ และมีญาณหยั่งรู้ในขณะที่“มือการทางจิต”นั้นอยู่โดยมี
ความเข้าใจเป็น“สัมมาทิภูมิ”จริงๆ นี่คือ“ปรมตธรรม”ที่เราがらลัง“รู้อยู่
-เห็นอยู่”ถึงสภาพของ“จิต-เจตติก-รูป” เป็นแต่ว่ายังไม่ถึงสภาพ“นิพพาน”
 เพราะยังไม่ถึงขั้น“รู้-เห็น”ด้วยความเป็นอนัตตา(อนัตตโต)เท่านั้น

★ เขตแบ่งความเป็น โลเกียะ กับ โลกุตระ

ยังมีอาการ“ไม่เที่ยง”อีกนัยหนึ่ง ซึ่งจะรู้เห็นเป็น“สัมมาทิภูมิ”สูงขึ้น
อันเป็นนัยที่ แบ่งทิศแบ่งทางระหว่าง “โลเกียะ” กับ “โลกุตระ”

เป็นนัยที่ลึกซึ้งขึ้นรู้จัก“อินทรีย์”ของ“ทุกข์, สุข, โภมนัส, โสมนัส,
อุเบกษา” ซึ่งเป็นการรู้แจ้งในน้ำหนักหรือความเข้มข้นของเนื้อหาแห่ง
อารมณ์ทุกข์, สุข, โภมนัส, โสมนัส, อุเบกษา ว่า อะไรเป็นอย่างไร มีมาก
มีน้อย มีปานกลาง มีบางเบา เท่าไหร่ แค่ไหน หรือไม่มี 旺เฉยได้แล้ว

และคุณลักษณะที่สำคัญมากที่จะต้องรู้แจ้งรู้จริงให้ได้สำหรับผู้จะ^{จะ}
เดินทางไปนิพพาน นั่นคือ ต้องรู้จัก“เวทนา”(ความรู้สึก)ที่ แบ่งทิศ
แบ่งทาง ระหว่าง“โลเกียะ” กับ “โลกุตระ” ได้แท้ อย่างถูกต้อง^{ต้อง}
เป็น“สัมมา”

“เวทนา”อย่างไรเป็น“เคนสิตะ” ซึ่งหมายถึง“สภาพที่ยังเป็นโลเกียะ”
กับ “เวทนา”อย่างไรเป็น“ဉนกขัมมสิตะ” ซึ่งหมายถึง“สภาพ
ที่เป็นโลกุตระ”

ผู้จะรู้แจ้ง รู้จัก “เคลสิตะ” ซึ่งเป็นสภาพที่ยัง “วนเวียน”อยู่ ในโลกีย์สามัญชាតบ้านปุตุชน และจะรู้แจ้ง รู้จัก “เนกบัมมสิตะ” ซึ่ง เป็นสภาพที่ปฏิบัติ “ออกจาก” โลกียะเดินเข้าสู่โลกุตระ

ซึ่งก็ต้องพิจารณา “เวทนาในเวทนา” นี้เองแหละ เพราะ “เวทนา” นี้ เป็น “อารมณ์” (emotion) ที่มนุษย์ทุกหลุมงามปลักอยู่กับมันนานาสุดแสน ไม่รู้แจ้งไม่รู้จักในความจริง ก็ เพราะ ไม่สามารถปฏิบัติงานเกิด “ญาณ” หรือไม่สามารถปฏิบัติงานถึงขั้นเกิด “ภานุนามยปัลญู” หยั่งรู้เข้าไปถึง “เวทนา ในเวทนา” ได้อีกต่อไป แต่เมื่อครั้นเป็นที่สุด กระทั้งมีพุทธวิชาชี้แจ้งแห่งทะลุสัมบูรณ์ เป็น “ความฉลาดยิ่งในการมณ” (EQ) เพราะได้ปฏิบัติตามหลักพุทธศาสตรานานบรรลุผลธรรมถึงขั้นสูงสุด

★ พิจารณาเวทนาในเวทนา กังก์สุด ๑๐๔

พระพุทธเจ้าตรัสเกี่ยวกับ “เวทนา” ตั้งแต่ เวทนา ๒-๓-๕-๖-๑๙-๓๖-๑๐๘ ไว้ในพระไตรปิฎก อยู่หลายแห่ง แต่ในเล่ม ๙ ข้อ ๔๓๐-๔๓๗ ละเอียดกว่าแห่งอื่นๆ

เวทนา ๒ ได้แก่

ภายในเวทนา [อารมณ์ที่เกี่ยวเนื่องกับทางกาย]

เจตสิกเวทนา [อารมณ์ที่เกี่ยวเนื่องกับทางใจ]

เวทนา ๓ ได้แก่

สุทเวทนา [อารมณ์สุข เป็นความรู้สึกสนายรวมๆ ไปทั้งนอกและใน]

ทุกขเวทนา [อารมณ์ทุกข์ เป็นความรู้สึกไม่สนายรวมๆ ไปทั้งนอกและใน]

อทุกขมสุขเวทนา [อารมณ์ไม่สุขไม่ทุกข์ กือ ว่างๆ เฉยๆ หรือกลางๆ]

เวทนา ๔ ได้แก่

สุขินทรีย์ [น้ำหนักหรือความเข้มข้นของอารมณ์สุขที่เกี่ยวเนื่องทั้งภายนอก
ว่า จัดจ้าน หรือปานกลาง หรือบางเบา]

ทุกбинทรีย์ [น้ำหนักหรือความเข้มข้นของอารมณ์ทุกข์ที่เกี่ยวเนื่องทั้งภายนอก
ว่า จัดจ้าน หรือปานกลาง หรือบางเบา]

โสมนัสสินทรีย์ [น้ำหนักหรือความเข้มข้นของอารมณ์สุขที่เน้นไปข้างเกี่ยว
เนื่องในภายในว่า จัดจ้าน หรือปานกลาง หรือบางเบา]

โภมนัสสินทรีย์ [น้ำหนักหรือความเข้มข้นของอารมณ์ทุกข์ที่เน้นไปข้าง
เกี่ยวเนื่องในภายในว่า จัดจ้าน หรือปานกลาง หรือบางเบา]

อุเบกขินทรีย์ [น้ำหนักหรือความเข้มข้นของอารมณ์เฉยๆ ซึ่งไม่สุขไม่ทุกข์
ว่างๆ กลางๆ ไม่ผลักไม่ดูด และเป็นอารมณ์สำคัญที่จะต้องเรียนรู้ให้ลึกซึ้ง]

เวทนา ๖ ได้แก่

จักขุสัมผัสสชาเวทนา [ความรู้สึกที่เกิดจากการแตะต้อง(สัมผัส)ทางตา]

โสตสัมผัสสชาเวทนา [ความรู้สึกที่เกิดจากการแตะต้อง(สัมผัส)ทางหู]

манสัมผัสสชาเวทนา [ความรู้สึกที่เกิดจากการแตะต้อง(สัมผัส)ทางจมูก]

ชิวหาสัมผัสสชาเวทนา [ความรู้สึกที่เกิดจากการแตะต้อง(สัมผัส)ทางถิ่น]

ภายในสัมผัสสาขาเวทนา [ความรู้สึกที่เกิดจากการแตะต้อง(สัมผัส)ทางกาย]
ไม่ในสัมผัสสาขาเวทนา [ความรู้สึกที่เกิดจากการแตะต้อง(สัมผัส)ทางใจ]

เวทนา ๑๘ ได้แก่

เวทนาที่เป็นโสมนัสสุปวิหาร ๖ [ความรู้สึกที่ปรับปรุงไปด้วยกับสุข แบบโสมนัส ๖]

เวทนาที่เป็นโภมนัสสุปวิหาร ๖ [ความรู้สึกที่ปรับปรุงไปด้วยกับทุกๆ แบบโภมนัส ๖]

เวทนาที่เป็นอุบากุญบริจาร ๖ [ความรู้สึกที่ปรับปรุงไปด้วยกับความไม่สุขไม่ทุกข์
แบบอุเบกษา ๖]

๖ นั้นก็คือ เวทนาที่เกิดจากหั้ง อายตันนะนอกและใน หั้งวิญญาณ
หั้งสัมผัส (แตะต้อง) ซึ่งล้วนเกิดมานจาก ทوار ๖ นั่นเอง ดังนั้น ๖ คุณกับ
๓ (สำหรับ ๓ ก็คือ โสมนัส, โภมนัส, อุบากุญ) จึงเป็น เวทนา ๑๘

เวทนา ๑๙ ได้แก่

เคนสิติโสมนัส ๖, [อารมณ์สุขสบาย ๖ ที่มีสภาพยัง “วนเวียน”อยู่ใน
โลกีย์สามัญชาวบ้านบุถุชน เป็น“สุข”ที่ได้เสพสมตามตัวมา, อุปการานกำหนด
ต้องการ เรียกว่า“สามิสสุข”]

เนกขัมมสิติโสมนัส ๖, [อารมณ์สุขสบาย ๖ ที่มีการปฏิบัติ“ออกจากรู”
โลกียะ เดินเข้าสู่โลกุตระ เพาะะสามารถกำจัด“กி�เลส, ตัณหา, อุปการาน” ซึ่งเป็น
“อกุศลเหตุ”ลงไปได้ตามลำดับๆ อารมณ์“สุข”ที่จงคลายหรือสงบจาก“อกุศลเหตุ”
ลงได้นี้ เรียกว่า“วุปสมสุข”หรือ“นิรามิสสุข”]

ເທດສิติโภมนัส ๖, [อารมณ์ไม่สบาย ๖ ที่มีสภาพยัง “วนเวียน”อยู่ใน
โลกีย์สามัญชาวบ้าน บุถุชน เป็น“ทุกข์” เพราะไม่ได้เสพสมตามตัวมา, อุปการาน
เป็นต้น หรือ เพราะ“อกุศลเหตุ”อื่น]

เนกขัมมสิติโภมนัส ๖, [อารมณ์ไม่สบาย ๖ ที่มีการปฏิบัติ“ออกจากรู”
โลกียะ เดินเข้าสู่โลกุตระ เป็น“ทุกข์” เพราะยังไม่สามารถกำจัด“อกุศลเหตุ”
ลงไปได้ ยังต้องบำบากต่อสู้กับ“อกุศลเหตุ”นั้นๆอยู่]

ເຄຫສີຕອບເບກຂາ ๖, [ອາຮມດົ່ງເຊຍໆ ๖ ຕາມປະສາປຸດຸນທົ່ວໄປ ແຕ່ມີສາພ້າງ “ວຸນເວີຍນ” ອູ້ໃນໂລກີໍສາມັ້ນຫາວໜ້ານ ປຸດຸນ]

ເນກຂໍ້ມູນສີຕອບເບກຂາ ๖ [ອາຮມດົ່ງເຊຍໆ ๖ ເພຣະກຳຈັດ “ອຖຸສລເຫດູ” ອອກໄປຈອນ “ອຖຸສລເຫດູ”ດັບລົງ ມົມດົນຖົກທີ່ຈະທຳໃຫ້ “ວຸນເວີຍນອູ້ໃນຫຼຸ້ນໃນທຸກໆນີ້”ໄດ້ແລ້ວ ຜູ້ປົກປົກນິຕີ “ອອກຈາກ” ໂລກີໍຍະນາລົງໂລກຸຕະລຳດັບປລາຍ]

๖ ນັ້ນກີ່ອ ເວທනທີ່ເກີດຈາກ ທັ້ງ ອາຍຕະນະອົກແລະໃນ ທັ້ງວິລຸງຍາລ ທັ້ງສັນພັສ ຜຶ່ງລ້ວນເກີດມາຈາກທວາຣ ๖ ນັ້ນແລະ ປົກສັນພັທົກກັບ ໂສມນັສ, ໂກມນັສ, ອຸນນັສ, ອຸບກຂາ ອືກ ๓

ດັ່ງນັ້ນ ๓ ອຸນນັສ ກີ່ເປັນຝ່າຍ ເຄຫສີຕະ ๑๔

ໂດຍນັ້ນເດີຍວກັນ ເວທනທີ່ເກີດຈາກ ທັ້ງ ອາຍຕະນະອົກແລະໃນ ທັ້ງວິລຸງຍາລ ທັ້ງສັນພັສ ຜຶ່ງລ້ວນເກີດມາຈາກ ທວາຣ ๖ ນັ້ນເອງ ອຸນນັສ (ໄສມນັສ, ໂກມນັສ, ອຸນນັສ) ກີ່ເປັນຝ່າຍ ເນກຂໍ້ມູນສີຕະ ๑๔ ຮວມທັ້ງໝົດ ១៨ + ១៨ ກີ່ເປັນ ๓៦
ເວທන ๑๔ ໄດ້ແກ່

ເວທනທີ່ເປັນອົດີຕ ๓៦ [ຄວາມຮູ້ສຶກທັ້ງ ๓៦ ນັ້ນເອງ ທີ່ເປັນອົດີຕ]

ເວທනທີ່ເປັນປ້າຈຸບັນ ๓៦ [ຄວາມຮູ້ສຶກທີ່ເປັນປ້າຈຸບັນ ທັ້ງ ๓៦]

ເວທනທີ່ເປັນອນາຄຕ ๓៦ [ຄວາມຮູ້ສຶກທີ່ຈະເປັນອນາຄຕ ທັ້ງ ๓៦]

๓៦ ອຸນນັສ ๓ ກາລ(ອົດີຕ, ປ້າຈຸບັນ, ອນາຄຕ) ກີ່ເປັນ ១០៨

ຄຣານີ້ມາອໍານີາຍແບນຍກຕ້ວອຍ່າງທີ່ເປັນຮູປະຮຣມກັນດູອີກທີ່

ຈັນເອາຕຮກພິຈາລາ “ເວທනໃນເວທන” ນີ້ແລະ ແຕ່ກ່ອນຈະຍກຕ້ວອຍ່າງກີ່ຂອເສຣີນວ່າ ກາປປົກປົກທີ່ຮຽນຕ້ອງເປັນໄປກຣນທັ້ງ “ອົງກ່ຽວມ” ດັ່ງນັ້ນ ກາປພິຈາລາ “ຮຣມໃນຮຣມ” ກີ່ຕ້ອງນີ້ສ່ວນຮ່ວມເປັນປົກສັນພັນຮ້ອຍູ້ດ້ວຍ

ຈາກໝວດແຮກຂອງ “ຮຣມໃນຮຣມ” ໄດ້ແກ່ “ນິວຮັນ ៥” ຜຶ່ງນີ້ ການ, ພຍານາກ, ຄື່ນິທະ, ອຸທຮັຈຈຸກກຸຈະ, ວິຈິກິຈຈາ ຜຶ່ງກີ່ອ ກິເລສທີ່ເປັນ

“เหตุ”หลักๆนี่เอง สำคัญนัก

เรากำลังจะศึกษาลึกเข้าไปถึง“ทุกขสมุทัยอาริยสัจ”กันแล้วที่เดียว เราจะต้องพิจารณาจากเข้าไปใน“สุขเวทนา”หรือ“อารมณ์สุข” แล้วเราจะรู้ว่า เจ้าตัวเหตุที่เป็น“กาม”มันอยู่ในนี้ มันเป็น“กามปากาน”ตัวร้ายที่ศึกษาปฏิบัติเข้าไปแล้ว จะเห็นอาการที่ซ่อนที่แทรกอยู่ในอารมณ์ หรือความรู้สึก(เวทนา) ซึ่งมันเป็น“ตัวตน”ของเจ้า“อคุศลเหตุ” เพราะเรายืนนั้นอยู่จริงด้วยอวิชชา ด้วยโมะ มันเป็น“จอมารบุรุษร้าย”ตัวแสบ ที่เราหลงว่า มันคือ“เรา”(อัตตา)นานนาน

ซึ่งวิธีการก็เริ่มขั้นต้นพิจารณาตั้งแต่“รู้เห็น”ด้วยความเป็นของไม่เที่ยง(อนัตตา) ไปเรื่อยๆถึงขั้น“รู้เห็น”ด้วยความเป็นทุกน์(ทุกโนต) จนที่สุดถึงขั้น“รู้เห็น”ด้วยความไม่มีตัวตน(อนัตตโนต)

นั่นยกເອກิเลส“กาม”เป็น“ตุกตา”ตัวอย่างเพื่ออธิบาย ซึ่งจริงๆก็ไม่ใช่จะลุยแต่กิเลส“กามตัณหา”ตัวเดียวไปจนทะลุ“อนัตตา”หรอก มันจะต้องทำกับกิเลสฝ่าย“ภาวะตัณหา”ด้วย สถาบันสถาบันมา ดังนั้นกิเลสต่างๆ อื่นๆ ก็ต้องกำจัดไปตามเหมาะสมควร ด้วยหลัก“มัชฌิมาปฏิปทา” อย่างได้สัծส่วน

ส่วนวิธีก็ต้องพิจารณาให้“รู้เห็น”โดยนัยเดียวกัน อันมีปฏิสัมพัทธ์ เป็น“สภาพหมุนรอบเชิงซ้อน” ทั้งเบื้องต้น-ท่านกลาง-บันปลาย แต่ความเป็น“อนิจจัง”นั้นจะทำได้เร็วขึ้นๆและช้าลง จนชำนาญเข้ากับແນະจะไม่ต้องพิจารณา ในไตรลักษณ์ข้อนี้ จะต้องพิจารณาให้รู้เห็น“ด้วยความเป็นทุกน์”นั้น แหล่งเป็นงานหลัก เพราะการปฏิบัติแท้ที่นั้นก็อยู่ที่เรื่องของ“ทุกน์”นี่เอง เป็นฐานปฏิบัติอย่างสำคัญกว่าฐาน“อนิจจัง”หรือฐาน“อนัตตา” กล่าวคือ ต้องเรียน“ทุกน์”อย่างรู้แจ้งใน“อาริยสัจ ๔” อันมีทั้ง“ทุกน์-เหตุแห่งทุกน์-ความดับทุกน์-ทางปฏิบัติให้ถึงความดับทุกน์” และต้องปฏิบัติอย่างสัมมาทิฐิ จึงจะสามารถคลาย“เหตุแห่งทุกน์” กระทั้งสามารถ“ดับเหตุแห่งทุกน์”นั้นๆ

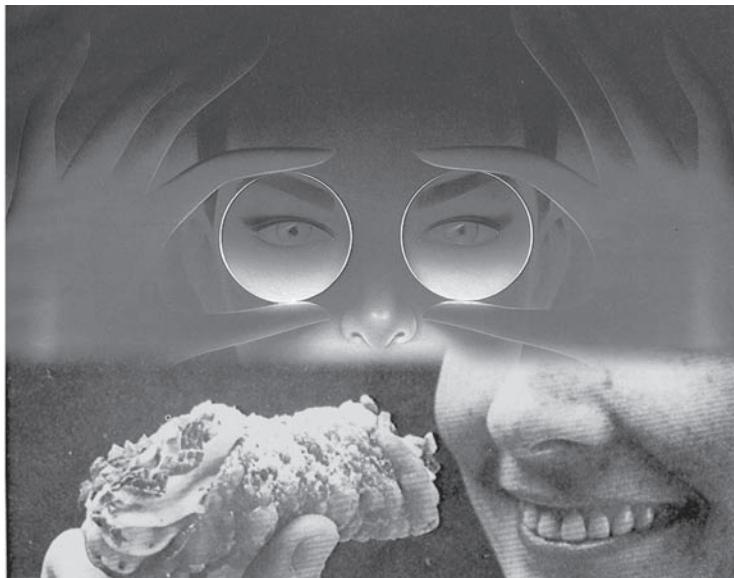
หมดสิน “ตัวตนของมัน” (อัตตา) ไปจริง จึงเรียกภาวะ “หมดสินตัวตนหรือไม่มีตัวตนของกิเลสาสระ” นั้นๆว่า “อนัตตา” (ความไม่มีตัวตน) ดังนั้น การพิจารณา “ด้วยความไม่เป็นตัวตน” (อนัตตโต) ก็เป็นขั้นสุดท้ายบทจบ

เรื่องของ “อุปทานขันธ์ ๕” ก็นัยคล้ายกันกับการพิจารณา “ด้วยความไม่มีตัวตน” นั่นคือ ก่อนจะถึงขั้นพิจารณา “อุปทานขันธ์ ๕” มันต้องล้าง “นิวรณ์ ๕” ออกไปจาก “เวทนา” หรือล้าง “อุปทานหมาย” อันเป็น “กามุปทาน” เป็น “ทิฏฐุปทาน” เป็น “สีลัพพดุปทาน” หรือแม้แต่ “อัตตาวาทุปทาน” ให้สิ้นเกลี้ยงเสียก่อน เมื่อมี “รูป..เวทนา..สัญญา..สังหาร..วิญญาณ” สะอาดจาก “กิเลสเบื้องต้นและท่ามกลาง” สิ้นเกลี้ยง ได้แล้ว ค่อยมาพิจารณาปล่อยวาง “อุปทาน” ขั้นท้ายปลายสุดว่า “เวทนา..สัญญา..สังหาร..วิญญาณ” อันสะอาดหมดจดแล้วนี้เรียัง “ยึด” (อุปทาน) เป็นตน เป็นของตน อยู่แก่ไหน? หรือไม่? จึงจะถูกต้องตามลำดับขั้นตอน เพราะในสภาพที่จะ “ไม่หลงเหลือ ‘กพ’ ” ไม่หลงเหลือ ‘อัตตา’ กันอย่างถึงขั้นสุด” ก็ต้องพิจารณา “รู้เห็น” แม้ที่สุด “ขันธ์ ๕” ด้วยความเป็น “อนัตตา” จึงจะจบกิจ

หรือหมวด “อายตนะ ๖” ก็นัยเดียวกัน คือ ตา, หู, จมูก, ลิ้น, กาย, ใจ ก็ต้อง “รูป, เสียง, กลิ่น, รส, สิ่งสัมผัสกาย, สิ่งสัมผัสใจ” ก็ต้องพิจารณา ปล่อยวาง “ตัณหา, อุปทาน” ที่ดันยังมีกับ “รูป, เสียง, กลิ่น, รส, สิ่งสัมผัสกาย, สิ่งสัมผัสใจ” หรือตา, หู, จมูก, ลิ้น, กาย, ใจ อันเป็น “บ่อเกิดหรือแหล่งเชื่อมต่อ” (อายตนะ) ที่ยังต้องมีอยู่กับชีวิตคนไปตลอดชีพ ว่า เป็นตน (อัตตา) เป็นของตน (อัตตนิยา) อยู่แก่ไหน? หรือไม่? จึงจะถูกต้องตามลำดับขั้นตอน ส่วน “โพชฌงค์ ๗” กับ “อาริยสัจ ๔” นั้นແน่อนว่า ย่อมเป็น “ธรรมในธรรม” ที่จะต้องเข้าไปปฏิสัมพันธ์ “หมุนรอบเชิงซ้อน” อยู่กับ การปฏิบัติทั้งหมดตลอดเวลาอยู่แล้ว

เอาล่ะ..คราวนี้ มาลองคุ้ตัวอย่างที่เราเคยสมมุติกันอีกที เมื่อ “ตา”(จักษุ)เราเห็นอาหารหรือทวาร ของเรางัมผัสเจ้าสิ่งที่เป็นเหตุนอก เช่น ขนมที่เราชอบ ตามประสาผู้มี “อวิชชา” ก็อ ยังมีกิเลสตัณหา อุปทานอยู่ เมื่อมี “ตา” เมื่อมี “รูป” (อายตนะ) ทั้ง “ความรับรู้” (วิญญาณ) พอรับรู้มาจากทางตา แล้วร่วมปruzg แต่งด้วยกิเลสในใจ และทั้ง “ความกระทบ” ที่มา “สัมผัสทางตา” (จักษุสัมผัส) ก็ย่อมเกิด “ความรู้สึก” หรือ “อารมณ์” (เวทนา) เมื่อรับมาจากทางตาแล้ว “ร่วมปruzg แต่งด้วยกิเลส ในใจ” หาก “อาหาร” หรือ “ขนม” นั้นเราເສັ້ນເປົ້າໄປ “อร่อยสมใจ” ก็จะเกิด “สุขเวทนา” (ໄລກීຍสุข) ตามประสา **“ເຫັນສີຕເວທນາ”** [ເກຫລືຕເວທນາ กື່ອ อารමණรู้สึกของชาໂລກີຍະຫຼື້ອງຫາວນັ້ນສາມັກູ]

ครั้นได้ເສັ້ນສິຈີເປົ້າໄປ “สุขເວທນາ” ເຈົ້າກີເລສທີມັນໄດ້ເສັ້ນໃນ “ການ” [ການຄຸນ & ຊຶ່ງໄດ້ແກ່ ຮູບ,ເສີຍ,ກລິນ,ຮສ,ສິ່ງສັນພັສທາງກາຍ] ມັນກີຈະ

อ้วนขึ้นหรือ หนาขึ้น มา กขึ้น

“กิเลส”ที่มันไม่เท่าเดิม มันไม่มี“คงที่” แต่เม้นอ้วนขึ้น หนาขึ้น มากขึ้นนี่แหล่ะคือ “ความเป็นของไม่เที่ยง”(อนิจจัง) เพราะ“กิเลส”มันไม่เท่าเดิม มันเปลี่ยนไป สุ่มความอ้วนขึ้น หนาขึ้น กิเลส“หนา”ขึ้น

คำว่า “หนา, อ้วน, มาก, ใหญ่” ในภาษาไทยนี้ ก็คือคำภาษาบาลีว่า “ปุตุ” ดังนั้น คนที่ยังมีกิเลสอ้วนขึ้น หนาขึ้น มากขึ้น อยู่จริง นี่เองคือ “ปุตุชน”

การ“รู้อยู่-เห็นอยู่”ในปัจจุบันนั้นหลัดๆ จาก“เวทนาในเวทนา”ของเราระบวนนั้น ว่า เราได้เห็นอาการ“ไม่เที่ยง”(อนิจจัง)อยู่โดยต่างๆแล้ว ทว่าเห็นสภาพที่“ไม่เที่ยง”คือ มันไม่คงที่ มันมีลักษณะกิเลสอ้วนขึ้น กิเลสหนาขึ้น จึงรู้ว่าความเป็น“ปุตุชน”ของตนชัดๆด้วยประการอย่างนี้เอง เพราะ“เห็น กิเลส”มันหนาขึ้นอย่างเห็น“ปรากฏการณ์”(ปัจจุภาก)นั้นอยู่โคนโถ นี่นัยหนึ่ง

ส่วนอkinัยหนึ่ง เมื่อได้ເສພານໃຈກີ່ສຸງ ແຕ່ຄໍາໄມ້ໄດ້ສັນໃຈກີ່ທຸກໆ” “ສຸງ”ຂອບໃຈກີ່ເກີລສອົວນ “ທຸກໆ”ໄມ້ຂອບໃຈກີ່ສັ່ງສນາກີເລສ ກີ່“ສຸງ ທຸກໆ” ກີເລສຫາັນຈິງໄປ ນີ້ກີ່“ไม่เที่ยง”ອົກນัยหนึ่ง ຈຶ່ງເປັນ“อนิจจัง”ທີ່ເຫັນສភາວະ

ຜູ້ມີ“ວິປັສສາງໝາຍານ”ແທ້ໆ ຈະສາມາຮັດເຫັນເປັນປັຈຸບັນນັ່ນເຖິງ
ນີ້แหลະ“ความเป็นของไม่เที่ยง”ທີ່ເກີດອູ່ຕລອດກັບບຸດຸຈຸນ

พระพุทธเจ้าตรัสว่า เหตุพึงเท่านี้ແລ ເຮອ“ະມີຈຳຫົກວິ”ໄດ້ ເພີ່ງ
ແຕ່ເຫັນ“องค์รวม”ແລ້ວພິຈາຮາ“ເວທນໃນເວທນ”ຮູ່ແຈ້ງ“ສຸຂວທນາທີກິດຈາກ
ນິວຮົມ” ອັນຄື່ອ “ເສພານໃຈໃນການ” ແລ້ວກີ່ຈັບໄດ້ວ່າ “ກີເລສການ”ນີ້ເອງຄື່ອ
“ເຫຼຸ”ສຳຄັນ ທີ່ກຳໄຫ້“ไม่เที่ยง” ຈຶ່ງເປັນ“ໄຕຮັກພົນ”ຂອງໂລກີ່ສາມັນ
ອັນຄົນບຸດຸຈຸນທີ່ໄປຢ່ອມແສງຫາ“ສຸຂວທນາ”ທີ່ມີຕົວງານໃຫ້“ไม่เที่ยง”
ອຍ่างນີ້แหลະ ເປັນຮຽນชาຕິສາມັນ ປົກຕົບບຸດຸຈຸນ

“อนิจจัง”ເປັນນີ້ ຄື່ອ ດຣມບາດິນອງ“ບຸດຸຈຸນ”ແລ້ວເປັນ“ໂລກີ່ຍະ”

ซึ่งผู้ศึกษา “ปรัมตถสังจะ” ที่เข้าถึง “ภารนาณปัญญา” จะรู้แจ้งเห็นจริง ว่า นี่คือ “สามัญลักษณ์” ของปุถุชนคนโลเกียร์ หรือทิศทางสามัญของ โลเกียชน นี่คือ “ธรรมชาติ” สามัญปุถุชนย่ออมแสรวงหา “สูบโลเกียร์” เสพเป็น ปกติ ดังนี้เอง ผู้ปฏิบัติที่รู้จริง ด้วย “ภารนาณปัญญา” เมื่อได้เห็น ได้รู้แจ้งประภากลการณ์ในภายนอกบุตร จึงนับว่า เห็น “ไตรลักษณ์” ข้อที่ ๑ คือ เห็น “อนิจจัง” อาย่างจงๆ ต้องถึงขั้นนี้ จึงจะเชื่อว่า “ละเมิดชาทิภูมิ” ได้

ผู้ปฏิบัติต้องฝึกฝนตามรู้ตามเห็นประภากลการณ์ที่ “ไม่เที่ยง” (อนิจจัง) นี้ ให้ได้อยู่เสมอ งานช่างของจึงจะเจ้าฯ ที่เป็นผู้ “ตามเห็นความไม่เที่ยง” (อนิจจัง) นุปัสดี อันเป็นจุดแรกของธรรมะระดับ “ภารนาณปัญญา”

เมื่อ “รู้เห็น” ได้เช่นนี้แล้ว แต่ถ้าผู้ “รู้เห็น” ปานะนี้ ก็ยังปล่อยไป ตามเดิม ไม่ทางทิศทางไม่ทางวิธีที่จะ “ดับทุกข์” หรือ “ลดเหตุแห่งทุกข์” นี้เสีย ให้ได้ ก็คงยังอยู่อย่างนี้ไปตามธรรมชาติ และมีธรรมะแค่ “ละเมิดชาทิภูมิ” ได้ แต่ถ้าผู้ “รู้เห็น” เป็น “ปุถุชน” ต่อไปตามเดิม เพราะยังไม่เอื่อมเข้าไปทางการ “ละ สักภายในชาทิภูมิ” เลย จึงได้แค่มี “สัมมาทิภูมิ” ขั้นต้น

ดังนั้น ธรรมะที่สูงไปกว่านี้ ก็จะต้องรู้จักทิศทางพากเพียรทุกข์ “อย่างแท้จริง” (อ่อนริย)

หากไม่รู้จัก ไม่รู้แจ้ง ไม่รู้จริง ในทิศทางใหม่ที่จะพาไปสู่ความพื้น ทุกข์ เพราะมัน “ไม่เที่ยง” มันวนเวียน ไม่แน่นอน ไม่เคย “หยุด” สนิท เด็ดขาดได้แท้ หากไม่พบทิศทาง “อย่างประเสริฐอย่างแท้จริง” (อ่อนริย) ก็ ต้องวนเวียนอยู่กับ “สูบฯ ทุกข์ฯ” แบบโลเกียร์อัน “ไม่เที่ยง” เพราะกิเลสมัน ล้อวนบ้านบ้านนี้ แต่ละตลอดไป ไม่รู้จักจบสิ้น ก็ไม่มีการ “พ้นทุกข์” อย่างวิเศษ ชนิดไม่ต้องวนเวียนเป็นทุกข์ๆ สุขๆ กันอีก จนสูงสุดสัมบูรณ์ ไปได้แน่ๆ

ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงจะต้องเรียนรู้ “ทุกข์” และเรียนรู้ “เหตุแห่งทุกข์”

กระทั้งสามารถทำ “ความดับทุกข์” สำเร็จให้จันได้ โดยรู้แจ้ง “ทางปฏิบัติเพื่อความดับทุกข์” อ่าย่างชัดเจน ซึ่งทางปฏิบัตินั้นก็คือ ที่เรากำลังอธิบายขยายความกันอยู่นี้ นี่แหล่ะ และ “เหตุแห่งทุกข์” ก็คือ “กิเลส, ตัณหา, อุปทาน” ที่เรากำลังจับ “ตัวตน” นันได้ ว่า มันอวahnเข็นหนาเข็นนีไว

ผู้ปฏิบัติหากต้องการ “พ้นทุกข์” เด็ขาดตามที่พระพุทธเจ้าทรงสอน ก็ต้องปฏิบัติตาม ก็อ เมื่อ “รู้จักรู้แจ้งรู้จิง” ชนิดเห็น “ของจริงประกาย” เจ้า “ตัวเหตุแห่งทุกข์” โภโภท่านจะนี้แล้ว ก็ต้องไม่ปล่อยให้มัน “อวนเข็นหนาเข็น” ต้องลงมือ “กำจัด” (ปหาน) มันให้ได้ด้วยสามารถ วิธีตรงที่สุด ก็คือ “วิปัสสนาภวนา” แต่จะใช้วิธี “สมถภวนา” บ้าง ก็เป็นอุปการะ ตามจริง ที่จำเป็นต้องใช้ในบางครั้งบางคราว

สรุปแล้ว หลักการปฏิบัติก็อย่างที่เรากำลังเล่าตามที่พระพุทธเจ้าตรัสไว้ใน “มิจฉาทิภูมิสูตร–สักการทิภูมิสูตร–อัตตาโนทิภูมิสูตร” นี้ ก็วิธีเดียวกันกับ “โพธิปักขิยธรรม ๓๗” นั้นแหล่ะแท้ๆ หรือ ตาม “สามัญผลสูตร” ในพระไตรปิฎก เล่ม ๕ ข้อ ๕๑ ถึง ๑๔๐ หรือข้อธรรมอื่นๆ อีกกี่เข้ากันได้

ซึ่งเริ่มต้นก็ต้องสามารถรู้แจ้งเห็นจริง “ไตรลักษณ์” ข้อแรก จึงจะ “ละมิจฉาทิภูมิ” ได้ นั่นก็อ ต้อง “รู้เห็น” ด้วยความเป็นของไม่เที่ยง (อนิจโต)

จะ “ละสักการทิภูมิ” ได้ ก็ต้อง “รู้เห็น” ด้วยความเป็นทุกข์ (ทุกโต)

จะ “ละอัตตาโนทิภูมิ” ได้ ก็ต้อง “รู้เห็น” ด้วยความไม่มีตัวตน (อนตตโต)

เราได้พูดถึงการ “ละมิจฉาทิภูมิ” นายนพอสมควรแล้ว หากจะเพิ่มภูมิ สูงขึ้น เรายังจะต้อง “รู้เห็น” สูงขึ้นไปเป็นขั้น “ละสักการทิภูมิ” กันให้ได้ การ “รู้เห็น” ที่สูงเพิ่มขึ้นไปอีก ก็คือ ทิศทางของ “อริยขน” หรือ “โลกุตรบุคคล” ซึ่งทิศทาง “อริยขนหรือโลกุตรบุคคล” นี้ มันคนละทาง มันตรงกันข้ามกับทิศทางของ “บุคุกขนหรือโลกุรบุคคล” แน่นอน

นั่นก็อ ต้องต่อสู้กับ “ธรรมชาติโลภีย” ซึ่งจะต้องขับเคี่ยวกับ “กิเลส

ตัณหาอุปทาน” จะต้อง“ออกจากการเป็นทาสกาม อออกจาก การเป็นทาส ความพยาบาท” เป็นต้น “การแสดงพยาบาท”นี่แหลกคือ “กิเลสนิรันด์”ที่ เราจะต้อง“ออกจาก”หรือ“หลุดพ้น”ให้ได้ การต่อสู้เพื่อ“ออกจาก หรือ หลุดพ้น”ให้ได้นี้ ก็จะต้องปฏิบัติพิจารณา“เวทนาในเวทนา” จนเข้าใจ และรู้แจ้งรู้จริงรู้จัก **“เนกขัมมสิตเวทนา”** แล้วก็ต้องปฏิบัติโน้มไป ในทางออกจากความเป็น“ปุถุชน” สูทิศทางที่จะเป็น“อาริยชน”

“เนกขัมมสิตเวทนา” คือ อารมณ์ของผู้โน้มไปในทางออกจากความ หลุดพ้นโลกีย์ คือ อารมณ์ความรู้สึกของชาโลกุตรชาาริยะ

“เนกขัมมะ”หมายความว่า การออกจากโลกีย์ไปสู่โลกใหม่, การ ปลดเปลื้องจากโลกีย์วิสัย, การสลัดจากตนของตน คำว่า“เนกขัมมะ” นี้แปลกัน ว่า การออกจากชีวิตโลก พระการออกจากชีวิตของพุทธก็เพื่อผล ตามความหมายแท้ๆที่แปลให้ฟังผ่านมานั้นเอง เว้นแต่คนบวชไม่จริงก็ เป็นเรื่องของผู้ไม่จริงเฉพาะตัว ซึ่งทุกวันนี้ในศาสนาพุทธมีมากกว่ามาก

ทิศทางของ“อาริยชน”ก็คือ ต้องทำให้“กิเลส”มันลดลงให้ได้ จากที่มัน“ไม่เที่ยง” เพราะมันอ้วนหืนหนาหืน หรือแม้มันจะ “เที่ยง” มันจะ“คงที่” มันเท่าเดิม มันไม่มากหืนไม่น้อยลง ก็ตาม [ซึ่งที่จริง โดยธรรมชาติ มันจะ“เที่ยง”ไม่ได้ตลอดไป] มาเป็น“ไม่เที่ยง”ให้ได้ “ไม่เที่ยง”ที่ว่านี้ ก็คือ เพราะเราเมริธทำให้กิเลสมันน้อยลง มันจากคลายลง ไม่ให้มันอ้วนหืนหนาหืนหรือ“คงที่” แต่ให้มัน “ไม่คงที่” หรือต้องไม่ใช่“ไม่เที่ยงแบบอ้วนหืน” เราต้องเข้าถึงไตรลักษณ์ แบบโลกุตระ แบบทวนกระแส คือ“รู้เห็น”ความไม่เที่ยงชนิดที่มันผ่อนลง มันบางลง มันน้อยลง ที่สุด“มันดับสนิท หมดเกลี้ยง”อย่างเด็ดขาด จึงจะเป็นการ“กำจัด”(ปทาน)“เหตุ”(สมุทัยแห่งทุก/aribhā)ตามหลัก “อาริยสัจ”

“มรรค อันมีองค์ ๕”ซึ่งเป็น“ทางเอกสาร” และที่เรากำลังอธิบายอยู่นี่แหลก คือ การปฏิบัติตาม“ทางเอกสาร”อย่างครบสูตรเต็มรูป ทั้ง“สติปัฏฐาน ๔-สัมมัปปธาน ๔ -อิทธิบาท ๔ -อินทรีย์ ๔ -พละ ๔ -โพษัชณก์ ๔ -มรรค อันมีองค์ ๘”(ครบโพธิปักขิยธรรม ๓๗) ดังนั้น เมื่อเรา ปฏิบัติพิจารณา เจาะลึกลงไปถึง“เวทนาในเวทนา”ซ้อนเข้าไปอีก กระทั้งถึง“ธรรมในธรรม” ทั้งใน“อายตนะ ๖ ขันธ์ ๕” ว่า มี“นิวรณ์”มี“อุปทาน”อย่างใดๆมีใน ขณะนี้ ด้วยความสามารถที่จับเจ้า“ตัวกิเลส-ตัวตัณหา-ตัวอุปทาน”[อัตตา หรือขณะนี้ กือ“สักภายนะ”นั่นเอง] ได้ อย่าง“รู้”อย่าง“เห็น”เป็น“สภาพอัน ปรากฏอยู่โหนโถ”(ปานถูกาว)ที่เดียว

ต่อจากนี้ก็ต้อง“พยายาม”ปฏิบัติให้เป็น“สัมมา”(สัมมาวายามะ) ใช่“อิทธิบาท ๔”ให้เกิด“สัมมาสังกัปปะ-สัมมาวิจารณ์-สัมมาภัมมันตะ- สัมมาอาชีวะ”ตามขั้นตามฐานานุฐานะ โดยสามารถ“กำจัด”(ปาน)เจ้า “ตัวตน”ของ“กิเลส,ตัณหา,อุปทาน” กระทั้ง“ลดละจางคลาย”(วิรากะ) ได้จริง

และมี“วิปัสสนาญาณ”หรือ“ญาณทัศสนะ”ตามรู้ตามเห็น ชนิด เข้าไปยัง“วิรากานุปัสสี”(ตามเห็นความจางคลาย)กันหลัดๆเลย ว่า

“กิเลส”ก็คือ “ตัณหา”ก็คือ หรือ“อุปทาน”ก็คือ ที่มันยึดจนเป็น “ตัวตน” นั้นๆ แทนที่มันจะ“ไม่เที่ยง” เพราะมันอวุนเข้มหนาเข้มตาม ธรรมชาติของโลกีย์หรือตามปกติของปุถุชน แต่บัดนี้ผู้ปฏิบัติรู้จักทิศทาง ไปสู่“โลกุตระ”หรือสู่ความเป็น“อาริยชน”กันแล้ว แล้วก็พยายาม ทำให้มัน“ผอมลงหรือじゃงคลายลง”(วิรากะ)ได้จริง อย่าง“รู้อยู่-เห็นอยู่”หลักๆบนขณะนั้นใต้ๆที่เดียว(ชานโต ปัสสโต วิหารติ)

“ตัวตน”ของ“กิเลส”หรือ“ตัณหา”หรือ“อุปทาน” มัน“บางลง หรือじゃงคลายลง”(วิรากะ)มัน“ไม่เที่ยง”จริงๆ “ไม่เที่ยง”ชนิด

“ทวนกระแสกับโลเกีย์” เสียด้วย กล่าวคือ ผู้ปฏิบัติสามารถทำให้มัน “ไม่เที่ยง” เพราะมันไม่คงที่ มันไม่อ้วนขึ้น แต่มันบางลงจากคลายลง ซึ่งเป็นอาการ “ไม่เที่ยง” ชนิด “ทวนกระแสธรรมชาติ” (โลเกียร์) ลักษณะนี้ มันเป็นอาการ “เหนื้อธรรมชาติ” สามัญของโลเกีย์ ธรรมะลักษณะนี้ “ไม่ใช่ ธรรมชาติสามัญ” เล้า แต่เป็นธรรมะที่ “ลดละล้างความเป็นธรรมชาติ อันเป็นวัฏจักร” ลงไปเลื่อนด้วย

ต้องชัดเจนในคำว่า “ไม่เที่ยง” (อนิจัง) ที่มี ๒ นัย หรือ ๒ ทิศ

“ไม่เที่ยง” ชนิดหนึ่ง ไม่เที่ยงแบบธรรมชาติ เป็น “โลเกียะ”

“ไม่เที่ยง” อีกชนิดหนึ่งนั้น ไม่เที่ยงแบบ “โลกุตระ” ซึ่ง เป็นการ “ทวนกระแสสามัญโลเกีย์” หรือ “ทวนกระแสธรรมชาติ”

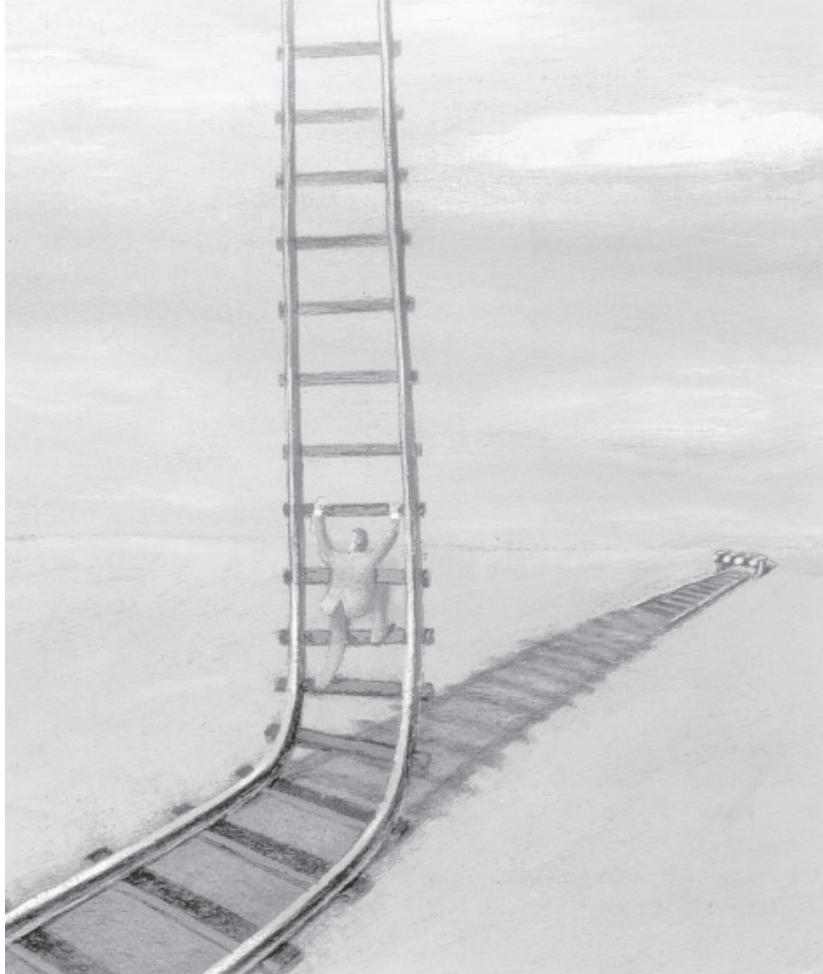
ชนิดแรกนั้นคือ “ไตรลักษณ์” หรือ “สามัญลักษณ์” ที่เกิดขึ้น-ตั้งอยู่ - ดับไป วนเวียนอยู่ตาม “ธรรมชาติ” นิรันดร นั้นคือ “โลเกียธรรม” ใจจะ รู้แจ้งหรือไม่รู้แจ้ง มันก็เป็นของมันอยู่อย่างนั้น แต่ถ้าใครผู้ใดรู้แจ้งใน “สามัญลักษณ์” ชนิดนี้ แล้วก็อย่าไปถือสา หรือเห็นเป็นธรรมดาโลก ปล่อยวางไป มันก็ทำให้ “คลายทุกไปได้นิ่ง” ซึ่งใจมีความรู้อย่างนี้ และปฏิบัติตั้งกล่าวว่านี้ ก็เพลาทุกปีได้พอประมาณ ทว่า “ไม่ใช่โลกุตรธรรม” ถ้าไม่สามารถเรียนรู้ “อริยสัจ ๔” และปฏิบัติงานละเอหุต “พันลักษากาหยิกูริ”

ส่วนอีกชนิดหนึ่ง คือ ไม่เที่ยงแบบ “โลกุตระ” หรือ “ทวนกระแส สามัญโลเกีย์” นี้ ชนิดนี้เป็น “ไตรลักษณ์” ที่ไม่ใช่ “สามัญลักษณ์โลเกีย์” แต่ เป็น “ไตรลักษณ์” ที่ผู้ปฏิบัติ “รู้เห็นในความไม่เที่ยง รู้เห็นความ เป็นทุกข์ และรู้เห็นความเป็นเอ็นเตตา” ชนิดเข้าถึง “ปรัมatta-ธรรม” และรู้แจ้งของจริง(ภา) ขัดเจนด้วย “ภารนาณยปัญญา”

ดังนั้น ที่พูดกันว่า “ธรรมะคือธรรมชาติ” นั้น จึงเป็นสามัญลักษณ์ หรือ “ไตรลักษณ์” ของ “โลเกียร์” ไม่ใช่ “ไตรลักษณ์” ของ “โลกุตระ” แน่นอน

เพราะ “โลกุตระ” ไม่ใช่สานัมปุกติของปุถุชน แต่ทวนกระแสปปุถุชน ทวนกระแสโลกีร์เสียด้วยซ้ำ “ธรรมะ” ขันโลกุตระจึงไม่ใช่ “ธรรมชาติ”

อาการ “ไม่เที่ยง” ทวนกระแสแบบนี้ จึงเป็นธรรมะของผู้มุ่งหมายไปสู่ความเป็น “อริยชน” สู่ “โลกุตระ” เพราะผู้ที่ปฏิบัติทางสามารถ “ลดละตัวตนของกิเลส, ตัณหา, อุปทาน” ลงได้ ก็เป็นการกำจัด “ถูกตัว

ของเหตุแห่งทุกข้อาริยสัจ” จึงจะนับเป็นการเกิด“มรรคผล”ในภาคปฏิบัติ และจะลด“ธรรมชาติ”ที่เป็นความวนไม่รู้จบลงได้ กระทั้งจนความเวียนวน ไม่มีความเวียนวนอีกเลย

หากผู้ใดเห็นแจ้งใน“ไตรลักษณ์”ที่เป็น“ธรรมชาติโภกี”นั้นแหล่ง ว่า มั่วนวนเวียน มั่นไม่ตัดวัฏจักร生死 แล้วก็เห็นว่ามัน“น่าเบื่อ” มั่นควร ละ ควรหน่าย ถ้าครอเรหินได้อ่ายนี้ก็เป็นการเกิดสำนึกอาริยภูมิ

ดังนั้น ผู้จะ“ลัษักกายทิฏฐิ”ได้ผู้นั้นจะต้อง“รู้เห็น” การปฏิบัติทั้ง “องค์รวม”ตามที่พระพุทธเจ้าตรัส และประเด็นสำคัญก็คือ “รู้เห็น” ด้วย ความเป็นทุกนั้น(ทุกขโด) ซึ่งหมายความว่า จะต้องเข้าใจด้วย“ปัญญาขั้นพิเศษ หรือปัญญาที่“แท้ทະหลักสัจจะ”(ญาณทัศสนวิเศษ) กันที่เดียว ว่าเมื่อพิจารณาเจาะ ลึกลงไปถึงก้นนึงสุดของ“เวทนาในเวทนา”แล้ว ก็จะเห็นแจ้งรู้จริง ละ เอียดลօอถึง“เวทนา ๑๐๙” จึงจะครบเป็นการเข้าถึง“อาริยสัจ ๔” ด้วย “ไตรลักษณ์”ที่เต็มสูตร

กล่าวคือ ขั้นที่ ๑ “ตามเห็นความไม่เที่ยง”(อนิจจาปั๊สสี) เป็นขั้น “พื้นมิจชาทิฏฐิ”

ขั้นที่ ๒ สามารถปฏิบัติได้มรรคผล ก็จะ“ตามเห็นความจากคลาย” (วิรากานุปั๊สสี) เป็นขั้น“พื้นลัษักกายทิฏฐิ”

ขั้นที่ ๓ ถึงจุด“ผลธรรม”สำคัญ “ตามเห็นความดับ[ตัวตน]” (นิโรหานุปั๊สสี) เป็นขั้น“พื้นอัตตานุทิฏฐิ”

และสุดท้ายจริงๆ “ตามเห็นความสัลකีน[สู่สามัญปกติ]”(ปัจฉินิส- ลัษักกานุปั๊สสี) เป็นขั้น“พื้นสังโภชาน ๑๐”ด้วย“สภาพหมุนรอบเชิงซ้อน” (ญาณทัศสนะ อันมีปริวัฏฐ์ ๑) กล่าวคือ มี“ญาณทัศสนะที่รู้เห็นความเป็น จริงในอาริยสัจ ๔ ครบปริวัฏฐ์ ๑ ซึ่งได้แก่ สัจญาณ-กิจญาณ-กตญาณ ด้วยอาการ ๑๒” [ซึ่งเป็นการหมุนรอบเชิงซ้อน ระหว่างปริวัฏฐ์ ๑ เป็นไปใน

อาริยสัจ ๔ รวมเป็น ๑๒ กฎ ซึ่งมีการสอดสลับซับซ้อนวนทวนไปทวนมาอย่างมีระเบียบจากตัวไปทางสูงและจากสูงสอดสลับไปทางต่ำ แล้วก็ยิ่งพัฒนาขึ้นซ้อนสูงขึ้นๆไปจนยอดสุด]

ซึ่ง“นามบันธ์”ที่ชื่อว่า“เวทนา”(Emotion)นี้เอง ก็คือ ตัว“ทุกข์”แท้ หรือเป็น“ตัวความรู้สึกทุกข์ๆสุขๆ” หรือเป็น“ตัวลงในอารมณ์”ที่เกิดจาก“เหตุการณ์สัก”(ตามทักษาระดับ) และ“เหตุ”ที่ว่านี้ ก็คือ “ตัวตน”(อัตตา) ที่เกิดจากความหลงยึดถือหั้งห่วย ไม่ว่าไปยังเด้อ“กิเลส”ก็คือ “ตัวพา”ก็คือ “อุปทาน”ก็คือ นาเป็น“ตัวตน” เมื่อ“ยึดถือ”แล้ว ได้แสดงไว้ ตามที่ตัวเอง “ยึดถือ”ไว้ในใจ ก็สุข ถ้าไม่ได้สุมใจ ก็ทุกข์ ก็เป็นสุขเป็นทุกข์วนเวียน ไม่มีจบสิ้นเป็น“โลภกิจารมณ์”อยู่เช่นนี้นิรันดร์

พระจะนั้น “สักกายทิฏฐิ” อันคือ “ความเห็นว่าเป็นตัวของตน” ซึ่งจะไร้กิจกรรมที่เราไปหลงยึดเป็น“ตัวของตน”(สักกายะหรืออัตตาหรืออาสาวะ)

ตั้งแต่หยาบๆขึ้น “โภพาริกอัตตา”ยึดเอาวัตถุ, ดิน, น้ำ, ลม, ไฟ, สัตว์, คน เป็น“ตัวตน”หรือเป็น“ตัวของตน”

หรือขึ้น “มโนมายอัตตา” หลงยึดเอา “รูปที่สำเร็จด้วยจิต” อันเป็น “อุปทาน” โดยแท้ที่ปั้น “นิมิต” ลงบนองค์เป็นรูปเป็นร่าง มีส่วนน้อย ส่วนใหญ่กรอบครั้นเหมือนจริงเหมือนจังไม่ขาดตอนกพร่อง ขึ้นมาหลอกตนเอง ให้หลงยึดถือกระทั้งยึดมั่นลือมั่นเป็น“ตน” เป็น“ของตน”

หรือที่หลงยึดกันมาก เพราะผลอยู่ด้อกันง่ายที่สุดคือ “อรุปอัตตา” ซึ่ง นึกເຄີດເອາເປັນວິນາໄດ້หັ້ງນັ້ນ โดย “สำเร็จด้วยความสำคัญมั่นหมาย” (สัญญาณย) ขึ้นมาในใจ แล้วก็หลงเป็นตนเป็นของตนกันนักหนา ความรู้สึก ดี มันก็อรุป ความเห็นก็ตาม มันก็อรุป เป็นต้น ยึดถือเป็น“ตน” เป็น“ของตน” กันดีนัก หรือ “ความเป็นอรุป” ได้หากทั้งนั้นๆที่จิตกำหนดด ยึดเข้าถึงขึ้นเป็น“ตน” ก็ใช่หັ້ງสິນ

“อัตตา”ดังกล่าวคร่าวๆนี้แหล่ ที่หลงยึดถือเสพติดด้วยอวิชชา นานานสุดแสน หากไม่หันทิศทางมา“ละสักกายทิภูมิ”นี้ออกไป ก็จะต้องเป็น “ทุกข์”อยู่ไม่รู้จักจบสิ้น [สักกาย แปลว่า ตัวของตนที่เป็นตัวการให้ผู้อื่นขณะนี้]

ทิศทางแห่ง“อริยภูมิ” จึงจะต้อง“ละสักกายทิภูมิ”หรือต้อง“ละความเห็นว่าเป็นตัวของตน”นี้ให้ถูกเปลี่ยนเป็นที่สำคัญสุดคือ“ถูกเหตุแห่งทุกข์” นั่นเอง

ดังนั้น จากที่พระพุทธเจ้าทรงสอนเรารถึง“เวทนา ๑๐๘” จึง เป็นความสำคัญมากที่จะต้องปฏิบัติงานกระทั้งรู้แล้วรู้จึงรู้จัก“เวทนา”ให้ แหงะหะลุรุ่บ

ที่สำคัญมากก็คือ ต้องแยก“อารมณ์หรือความรู้สึกที่เป็น เทคนสิตะ”(เคลศิตเวทนา) กับ “อารมณ์หรือความรู้สึกที่เป็น เนกขัมมสิตะ”(เนกขัมมสิติเวทนา)ให้ออกอย่างรู้จังรู้แจ้งชัดเจน

จึงจะปฏิบัติถูก“ทิศทาง”ที่จะเดินเข้าสู่มรรคผลนิพพาน หรือสามารถ จะละล้าง“เหตุ”ที่ทำให้เกิด“สักกายะ-อัตตา-อาสา”สู่ความเป็น“อนัตตา” ได้กระทั้งเป็นที่สุดลัมบูรณ์

ที่นี่ มาลองอธิบายกันให้ง่ายๆ อย่างที่เคยพูดถึงมาแล้วดูซิ

ตามที่เราได้ยกตัวอย่างมาแล้วว่า เมื่อ“ตา”(จักษุ)เราเห็นอาหารที่เรา ชอบ ตามประสาผู้มี“อวิชชา” คือ ยังมีกิเลสตัณหาอุปทานอยู่ เมื่อมี “ตา”เมื่อมี“รูป”(อายตนะ) ทั้ง“ความรับรู้”(วิญญาณ) พอรับรู้มาจากทาง ตา แล้วร่วมปรุงแต่งด้วยกิเลสในใจ และทั้ง“ความกระทน”ที่มี“สัมผัส ทางตา”(จักษุสัมผัส) ก็ย่อมเกิด“ความรู้สึก”หรือ“อารมณ์”(เวทนา) เมื่อรับมาจากการทางตาแล้วก็“ร่วมปรุงแต่งด้วยกิเลสในใจ” หาก“อาหาร”นั้นเรา เสพเข้าไป“อร่อยสมใจ”ก็จะเกิด“สุขเวทนา”(โกลกีษสุข) ตามประสา “เคลศิตเวทนา” [เคลศิตเวทนา คือ อารมณ์รู้สึกของชาวโลกียะหรือชาวบ้านสามัญ

ซึ่งเป็น“ธรรมชาติโลเกียร์”ดังได้กล่าวแล้ว]

ครั้นได้สภาพใจเป็น“สุขเวทนา” เจ้ากิเลสที่มันได้สภาพใน “กาม” [กามคุณ & ซึ่งได้แก่ รูป, เสียง, กลิ่น, รส, สิ่งสัมผัสทางกาย] เท่ากับมันได้อาหารนำเรอ “กามกิเลส” ก็จะอวนขึ้น หรือ หนาขึ้น มากขึ้น ใหญ่ขึ้น เพราะฉะนั้น ถ้าผู้ใดสามารถปฏิบัติกระทั้ง“ลดกิเลสกาม” ลงได้ด้วยสมรรถนะจริง ก็ถือ“ตัวเหตุ”แท้ พ่อครรเริ่ม“ลดกิเลสภูตัว”ได้จริง นี่แหละคือ เริ่มเรียกว่า“ละสักการยทภูธี”ได้ไปตามลำดับ

การปฏิบัติได้ที่ແเนชั่นแล้วว่า“สัมมา” หรือถูกทางงานเห็นมารอดพิชิต มาดังกล่าวนี้ พระพุทธเจ้าก็ตรัสแนะนำข้างๆว่าให้“อาสาวนา-ภavana-พหุลีกัมมัง”

“อาสาวนา”หมายความว่า การติดตาม การอยู่ร่วม การควบคุ้น ส่วน“ภavana”ก็หมายความว่า การทำให้มีขึ้น การทำให้เกิดขึ้น การทำให้เป็นผล/จริญขึ้นๆ

และ“พหุลีกัมมัง”ก็หมายความว่า กระทำให้มากๆเข้าไปเต็ม อธิบาย“อาสาวนา-ภavana-พหุลีกัมมัง”อย่างเป็นปฏิสัมพันธ์อีกที ก็คือ เมื่อได้พิสูจน์แล้วว่าทำอย่างนี้ได้บรรลุผล เราก็“อาสาวนา”ซึ่งก็คือ อยู่กับอย่างนั้นอย่างหนึ่งไปนั่นเอง ก็ทำอย่างที่เคยทำงานเป็นผลสำเร็จดีนี่แหละ เราต้องคงให้คุณ เราต้องอยู่ร่วมกับสิ่งนั้นอย่างนั้น

หมายความว่า การปฏิบัติธรรมแบบพหุทกนั้น อยู่กับเหตุ ไม่ใช่หนีห่าง จากเหตุไป/ให้ไกล แต่มีปฏิสัมพันธ์อยู่กับองค์ประกอบทั้งหมด ดังที่ได้อธิบายถึงผ่านมาแล้ว ไม่ใช่ให้ปฏิบัติชนิดหนีห่างไปจากเหตุปัจจัย ให้ไกลไปอยู่ในป่าในเขานี้ถ้าที่ไม่พบไม่สัมผัสโลเกียร์ ดังที่ชาวพุทธส่วนใหญ่เข้าใจผิดแล้วก็ไปนั่งสะกดจิตเอา เมื่อตอนวิธีของถูกยืดานสินสมัยเก่าแก่ ซึ่งมีมา ก่อนที่พระพุทธเจ้าจะมาอุบัติตรัสรู้ จริงๆแล้วแบบพุทธแท้ที่นั้นปฏิบัติอยู่ กับโลเกียร์นั่นแหละ ไม่ใช่หนีโลเกียร์

หลักปฏิบัติสำคัญ ของศาสนาพุทธ

★ สัมมาสมาร์

ประเด็น “หนีห่างจากเหตุปัจจัย” หรือหนีจากสังคมเข้าไป นี้เป็น ความ หลงผิดกันอยู่มาก หลักปฏิบัติที่สมบูรณ์อันสำคัญของศาสนาพุทธ ไม่ใช่ หนีเข้าไปในหลับตาสะกดจิต หรือที่เรียกว่า นั่งสมาธิ และเดินจงกรม เพื่อให้ลีบๆ ทึ้งๆ หรือมีแต่ไปนั่งสงบๆ แล้วก็คิดๆๆๆ พิจารณาอยู่แต่กับ ความคิดเท่านั้น โดยหนีห่างจากองค์ประกอบของสิ่งที่จะมีสัมผัสสัมพันธ์ กับ “ทวาร ๖ อายตัน ๖ วิญญาณ ๖ สัมผัส ๖ เวทนา ๑๐๙” ที่เกิดขึ้น เพราะ สัมผัส ๖ เป็นปัจจัย การปฏิบัติธรรมของพุทธตามหลักสำคัญที่ยิ่งใหญ่นั้น

ไม่ใช่ออกหนีห่างไปจากเหตุปัจจัย แล้วก็ถือว่า “นั่งหลับตาสะกดจิตทำ samaichi” นี่แหลกเป็นหลักปฏิบัติอันເเอกสาร แต่ต้องปฏิบัติตาม “มารตรค อันมี องค์ ๔” ที่พระพุทธเจ้าทรงยืนยันว่า เป็น “ทางเดียวเท่านั้น ไม่มีทางอื่น” (ເອເສາວັກໂຄ ນັດຄົງໄມ້) ซึ่งได้แก่ “สัมมาຖື-สัมมาสังกัปປະ-สัมมาວາຈາ-สัมมาກັນນັນຕະ-สัมมาອາຊີວະ-สัมມາວາຍານະ-สัมมาສັດ-สัมมาສາມີ” นີ້ ต่างหากคือ หลักปฏิบัติอันເเอกสาร ที่ยิ่งใหญ่สำคัญสูงสุดของศาสนาพุทธ

และรายละเอียดของปฏิสัมພັທນในการปฏิบัติเพื่อให้เกิด “สัมมาສາມີ” นั้น พระพุทธเจ้าตรัสไว้สัมບูรณ์ในพระไตรปิฎก เล่ม ๑๔ ข้อ ๒๕๒ ถึง ๒๘๐ “มหาจัตたりสิกสูตร” [ผู้สนใจควรติดตามหาอ่านรายละเอียดสัมບูรณ์ของพระสูตรนี้]

ซึ่งพระพุทธเจ้าทรงเรียก “ສາມີ” ชนิดนี้ว่า “ອຣໂຍ ສັມມາສາມີ” ที่เดียว แปลว่า “สัมมาສາມີของอริยะ” หรือ “สัมมาສາມີอันประเสริฐ” อันเป็น “ສາມີ” พิเศษสุด มีเฉพาะของศาสนาพุทธเท่านั้น หากโลกนี้ไม่มี “พระอนุตร สัมมาสັນພູທນเจ้า” อุบัติขึ้นมาทรงกິນພນແລະทรงสั่งสอนถ่ายทอดไว้ให้เป็น “ສົນບົດວິເຄຍສຸດ” แก่มวลมนุษย์ “ສາມີ” ชนิดพิเศษที่เรียกว่า “ສັມມາສາມີ” ก็จะไม่มีในโลก

การปฏิบัติธรรมของพุทธ ที่จะให้เกิด “อธิจิต” จนถึงขั้นที่เรียกว่า “ສັມມາສາມີ” คือ การปฏิบัติที่มี “ສັມມາຖືກົງ” เป็นประธานແລ້ວก็มี “ສັມມາວາຍານະແລະສັມມາສັດ” เป็นกำลังสำคัญห່ອມລ້ອມช่วยปฏิบัติอยู่กับ “ສັມມາຖືກົງ” ดังที่ ได้อธิบายขยายความผ่านมาตลอดในหนังสือเล่มนี้

และ “กรรม” ที่จะต้องสร้างต้องสังวรสำรวมปฏิบัติตัวแท้ในชีวิต ประจำวัน เพื่อให้เกิดผล “สัมมา” ให้ได้ อันจะพาไปสู่มรรคผลนั้น ก็คือ “สັກັບປະ-ວາຈາ-ກັນນັນຕະ-ອາຊີວະ” อีก ๔ องค์มรรคนี้เอง

รวมแล้ว “ສັມມາຖືກົງ” เป็นประธาน ພຣ້ອມກັນกำลังสำคัญ ห່ອມລ້ອມช่วยเป็นกองหน้าอีก ๒ คือ “ສັມມາວາຍານະ ກັບ ສັມມາສັດ” ກິນນັບໄດ້เป็น

๓ องค์ และอีก ๔ องค์ กือ “สัมมาสังกปปะ, สัมมาวاجา, สัมมากัมมันตะ, สัมนาอาชีวะ” ที่เป็นบทปฏิบัติตัวแท้ท่อนจะพาไปสู่ธรรมรรคผล รวมทั้งหมดก็ เป็น ๙ องค์ ซึ่งหากผู้ใดปฏิบัติองค์ประกอบทั้ง ๙ องค์นี้ กระทั้งได้ผล เข้าเขต “ความเป็นภาน” (เอกคคต) หรือ “ความมีจิตอยู่ในอารมณ์สงบเพาะ นิญาณรู้แจ้งในตนว่าเราสามารถทำให้เกิดสนิวรณ์ลดละจากคลายจนดับไป” [ไม่ใช่สงบเพาะแต่สามารถนั่งทำสมาธิได้ หรือสะกดจิตให้หยุดคิดหยุดนึกหยุดฟุ้งซ่าน ได้เท่านั้น] การปฏิบัติตาม “สัมนาอา Riyมรรค” ได้ถึงปานะนี้ เรียกว่า “สัมมาสามาชี” และ “สัมมาสามาชี” นี้ เป็นข้อที่ ๘ ของ “นรรค อันมีองค์ ๘” [ถูราย ละเอียดใน “มหาจัตตารีสกสูตร”]

จะเห็นได้ว่า “สัมมาสามาชี” หรือ “สามาชี” พิเศษที่เป็นของพุทธนี้ เกิด จากการปฏิบัติ “องค์ ทั้ง ๙ ของนรรค” มิใช่เกิดจากการปฏิบัตินั้นหลับตา สะกดจิต แล้วเกิด “สามาชี” ซึ่งเป็น “สามาชี” แบบทั่วไป ที่คราๆ ก็ล้วนรู้จัก กันดี

สรุปก็คือ “สัมมาสามาชี” ของพุทธ เกิดจากการปฏิบัติให้เป็น “สัมมา” ให้ได้สำเร็จใน “นรรค ทั้ง ๙ องค์” จนมีผลเข้าขั้น “เอกคคต” (ความเป็นภาน, ความที่จิตมีอารมณ์เป็นหนึ่ง) ผลที่ได้นี้เองเรียกว่า “สัมมาสามาชิของพระอาทิยะ” ซึ่งเป็น “นรรค องค์ที่ ๘” หมายความว่า ปฏิบัติ “นรรค ทั้ง ๙ องค์” นั้น แหลมให้เกิดผล “สัมมา” ก็จะก่อให้เกิดหรือจะสั่งสมผลลงเป็น “อธิชิhit” ที่เรียกว่า “สัมมาสามาชี” และ “ศีล-สามาชิ-ปัญญา” กืออยู่พร้อมสรรพใน “สัมนาอา Riyมรรค อันมีองค์ ๘” ทำหน้าที่ร่วมกันเป็นปฏิสัมพันธ์กันมาตลอด โดยไม่ได้แยก “ศีล” แยก “สามาชิ” แยก “ปัญญา” ไปปฏิบัติกันคนละเรื่องคนละ ตอนหรือคนละเวลาคนละส่วนแต่อย่างใด “สามาชิ” ที่พระพุทธเจ้าทรงคืนพบ นี้ จึงไม่ใช่เกิดจากการนั่งเพ่งกสิณต่างๆ กันเกิด “สามาชิ” หรือไม่ใช่ “สามาชิ” ที่นั่งสะกดจิตเอาแบบ “สามาชิ” อย่างที่รู้กันอยู่ทั่วไป

ในพระไตรปิฎก เล่ม ๑๔ นี้ พระพุทธเจ้าตรัสไว้ว่า “**สัมมาสماธิ ของพระอริยะ**” (อโธ夷 สัมมาสماธิ) อันมีเหตุ มีองค์ประกอบ แก่เรือทั้งหลาย พวกรеч่องฟัง “**สัมมาสماธิ**” นั้น จะใส่ใจให้ได้ เรายังกล่าวต่อไป

กิกมุเหล่านั้นทูลรับพระผู้มีพระภาคว่า ชอบแล้ว พระพุทธเจ้าฯ (ข้อ ๒๕๗) พระผู้มีพระภาคจึงได้ตรัสดังนี้ว่า คุกรกิกมุทั้งหลาย ก็ “**สัมมาสماธิของพระอริยะ**” อันมีเหตุ มีองค์ประกอบ คือ สัมมาทิปฏิรูป สัมมาสังกัปปะ สัมมา瓦جا สัมมากัมมันตะ สัมมาอาชีวะ สัมมาวายานะ สัมมาสติ เป็นไหน

คุกรกิกมุทั้งหลาย “ความที่จิตมีอารมณ์เป็นหนึ่ง” ประกอบแล้วด้วย องค์ ๗ เหล่านี้แล เรียกว่า “**สัมมาสماธิของพระอริยะ**” อันมีเหตุบ้าง มีองค์ประกอบบ้าง

จากนั้นพระองค์ก็ทรงแจกรายละเอียดในการปฏิบัติ “**สัมมาสماธิ**” ไป จนครบครัน ผู้สนใจความสมบูรณ์กว่านี้โปรดค้นคว้าได้จาก พระไตรปิฎก เล่ม ๑๔ ตั้งแต่ข้อ ๒๕๒ ถึงข้อ ๒๘๑

การปฏิบัติธรรมของศาสนานุพัทธ ก็ปฏิบัติตามหลัก “มรรค อันมี องค์ ๘” ดังกล่าวว่า นาเป็นลำดับขั้น “ละมิจชา” ให้เกิด “สัมมา” มาตลอด ตามองค์มรรค ทั้งหลาย ก็จะเกิดการสั่งสม “อธิชิตร” ตามฐานะ เป็น “**สัมมาสماธิ**”

เช่น ผู้ถือ “ศีล ๕” ก็รู้ความหมายของ “ศีล ๕” ให้ชัด และรู้วิธีปฏิบัติว่า “พิจารณาภายในกาย – เวทนาในเวทนา – จิตในจิต – ธรรมในธรรม” นั้นทำอย่างไร ภัยกรรมก็จะดีขึ้น วจิกรรมก็จะดีขึ้นตาม “ศีล” โดยเฉพาะ **มโนกรรม** ก็จะเจริญเป็น “อธิชิตร” ขึ้นไปตาม “ศีล” ตาม “อธิศีล” ที่แต่ละคน ได้สามารถให้แก่ตนในขอบเขตความสูงหรือต่ำของศีลเท่าที่ทำได้ เนื่องขึ้น

หรืออ่อนเบาของศีลตามแต่ละฐานานุฐานะ ซึ่งต้องจัดสรรให้“มัชณิมา”แก่ตนฯ

หากผู้ปฏิบัติได้สังวรระวัง ได้กำจัด“อกุศลเหตุ” ตามหลัก “สัมมปปชาน ๔” พยายาม“ละมิจฉา”สร้าง“สัมมา”ใน“องค์แห่งมรรค” (มัคคั่งคะ) เจริญไปได้เรื่อยๆ ด้วย“อิทธิบาท ๔” หรือสรุปแล้วก็ได้ปฏิบัติ ตามทฤษฎีอันเอก คือ “โพธิปักขิยธรรม ๓๗” ครบครันอย่างดีนั่นเอง ก็จะเกิด“สัมมาสามาธิ-สัมมาญาณ-สัมมาวินิตີ” เป็นของพระอาทิตย์ เป็นโภคุตระ ตามที่พระพุทธเจ้าทรงยืนยันไว้ใน“มหาจัตたりสกสูตร” [พระไตรปิฎกเล่ม ๑๔ ข้อ ๒๕๒-๒๘๑]

การปฏิบัติจะค่อยๆ ได้ผลเป็น“อธิจิต” เจริญขึ้นๆ ไปตามลำดับ เพราะเราได้“ปล่อยวาง” หรือ“ละล้างกำจัด” ขันหมาย ขันกลาง ขันละเอียด ไปจริง “ศีล” ก็จะเจริญเป็น“อธิศีล” ขึ้นไปด้วย “ปัญญา” ก็จะเจริญเป็น“อธิปัญญา” อย่างมีปฏิสัมพันธ์

การพิจารณาปล่อยวางก็ต้องปล่อยวาง“สิ่งที่ตนหลงใหล” ของแต่ละคน ตั้งแต่ขันหมายไปทางขันกลางขันละเอียด สิ่งส่วนที่เกี่ยวกับ“โอพาริกอัตตา” ก็ต้องจัดการก่อน แล้วก็“มโนมายอัตตา” แล้วจึงจะ“อรุปอัตตา” เป็นลำดับ สามัญ ซึ่งมันจะมีปฏิสัมพัทธ์กันไปมาอย่างลึกซึ้ง จะมี“ปฏิโนสสักกะ” (สภาพข้อนกลับไปมา) ด้วย ก็ต้องเป็นไปตามจริงของแต่ละขันตอน

ไม่ใช่ว่า เริ่มต้นยังไม่ได้ลดละปล่อยวางอะไร อันเป็น“โอพาริกอัตตา” ก็ยังไม่รู้ตัวรู้ตน หรือ“แม้ม“มโนมายอัตตา” ก็ยังหลงยึดภัยดชาติอยู่แท้ๆ “อรุปอัตตา” ที่หมายที่ควรฝึกละวางก่อน ก็ยังไม่ได้ทำ แต่จะ“ลัดคิว” ไปพิจารณาปล่อยวาง“ขันธ์ ๔” กันเลย โดยไม่เคยปฏิบัติละล้างอะไรมาเป็น ลำดับหมาย-กลาง-ละเอียด ย่อมไม่เป็นไปตามขั้นตอน มันต้องปฏิบัติ ละล้าง“การตัณหา” และ“ภาวะตัณหา” เป็นขั้นต้น ให้ได้เสียก่อน จึงจะรู้ว่า

“วิภาตัณหา” แล้วถึงค่อยมาล่าวง “วิภาตัณหา” กันในขันต่อมา จนเหลือเพียง “ขันธ์ ᳚” ที่บริสุทธิ์จาก “ตัณหา” ต่างๆ แล้วค่อยมาล่าวง “ขันธ์ ᳚” เป็นขันปaley

นั่นคือ ผู้ได้ล้าง “กามาสava” และ “กวาสava” มาจนถึง “รูปกาพ” และ “อรูปกาพ” หมดเกลี้ยงแล้ว เป็นลำดับต้น-กลางมาก่อนแล้ว แล้วจึงจะถึงโภกาสรพิจารณาปล่อยวาง “ขันธ์ ᳚” ที่บริสุทธิ์จาก “กามาสava-กวาสava” ให้ถึง “อวิชชาสava” เป็นขันท้ายปaleyสุด

จึงจะได้ซื่อว่า ผู้ “หมวดคุปปาทาน” ใน “ขันธ์ ᳚”

ไม่เช่นนั้น ก็ไม่เป็นไปตามกฎมิส្តานของแต่ละคนที่มีจริง หากหลวงพิดลัดขันตอน พอเริ่มปฏิบัติก็ทำการ “พิจารณาปล่อยวางขันธ์ ᳚” กันเลยทันที ทั้งๆ ที่ “ในขันธ์ ᳚” ของตนนั้นยังเลอะเทอะเบลอະเต็มไปด้วย “กามตัณหา-กวาตัณหา-วิภาตัณหา” ยังไม่ได้ล้าง “ตัณหา” ต่างๆออกให้เหลือแต่ “ขันธ์ ᳚” บริสุทธิ์สะอาดเดียวกัน ยังติดมีดอยู่ทั้ง “กาม” ทั้ง “กาพ” ออยู่แท้ๆ แล้วจะ “พิจารณาปล่อยวางขันธ์ ᳚” กันเลยทันที ย่อมเป็นไปไม่ได้

ธรรมะของพระพุทธเจ้า Jamie ด้วยเบื้องต้น-ทำมกlong-บันปaley อย่างสุขุม มีความเป็นลำดับ แม้จะมีความสับสนซับซ้อนย้อนทวนไปมา พระพุทธเจ้าก็ตรัสรสึ่นยันว่า ธรรมะของพระองค์ไม่ตัดลัด แม้การกล่าวธรรมพระองค์ยังทรงกำชับว่า ไม่ควรกล่าวตัดลัด พุทธธรรมมีลำดับลากลุ่ม จำกตัวเข็นไปสู่สูง เนื่องอนผ่องทะเลที่ลากลุ่มเรียบร้อย ฉันใดก็ฉันนั้น

หากไตรไปหลงเอօอย่างผู้มีบุญบารมี หลงเอօอย่างพระสาวกในสมัยพระพุทธเจ้า ซึ่งแต่ละท่านส่วนมากมีบุญบารมีบำเพ็ญสั่งสมมาก่อนแล้ว ตั้งแต่ปางบรรพ์ จึงได้เกิดในพุทธสมัย เป็นสาวกและมหาสาวกของพระ-พุทธองค์เพื่อเสริมสานสร้างฐานให้แก่พระพุทธศาสนา ตามสักจะที่ต้องเป็นสำหรับผู้มี “บุญญาบารมี” นาแต่ปางบรรพ์ จึงดูเหมือนเป็นข้อยกเว้น

ปานประหนึ่งท่าน“ลัดคิว”ได้ แต่จริงๆแล้ว..ไม่ใช่ เพราะท่านมี“บุญญากรรม”เดิมอันเป็นเบื้องต้นหรือท่านกล่าวที่ท่านได้บำเพ็ญเป็นพลาปัจจัยมาก่อนแล้วจริง เป็นภูมิธรรมมาแต่ชาติปางก่อนจริง ชาตินี้จึงดูเหมือนไม่ต้องเป็นไปตามลำดับ นั่นก็เป็นได้สำหรับท่านที่มี“บุญญากรรม”จริง แต่ก็ไม่ได้หมายความว่า ท่านเหล่านั้น“ไม่มีลำดับ” ท่านสร้างลำดับมาแล้วแต่ปางก่อนสั่งสมเบื้องต้น..ท่านกล่าวไว้แล้วเป็นกุศลวิบากของตนมายาวนาน ปางสุดท้ายจึงไม่ต้องทำ

ถ้าใครยังไม่มี“บุญญากรรม”จริง ก็ต้องปฏิบัติไปตามขั้นตอนตามลำดับ

ไม่พึง“นึกเอา”ว่า ตนมีบารมีมาแล้ว ควรถือตน“เพื่อพอ”ไว้เสมอ นึกเสียว่าตนไม่มีบารมีมาก่อน แล้วหากเพียงสั่งสมกุศลด้วยอุตสาหะเด็ดแม่กุศลเพียงเล็กน้อย ก็คือ“กุศล” หากเรามี“กุศล”นั้นมาก่อนแล้วจริง มันจะดูเหมือน“กุศล”นั้นเราทำได่ง่าย และได้เร็วไปเองตามสักจะ ยิ่งกุศลได้ทำยาก นั่นแหล่ยิ่งซึ่งบ่งว่า เรา秧ไม่ควรจะรีบรวดรัด ยิ่งการทำให้ช้าและสุขุมช้าชา กให้มากๆในความยกลำบากนั้นๆ

“สัมมาสามาชี”ของพระพุทธเจ้านี้ จะว่ายากก็ยากหากไม่รู้จริง จะว่าง่ายก็ง่าย เพราะสั่งสมเป็นไปได้ตลอดเวลาทุกวินาที ในทุกที่ทุกสัมผัส

เมื่อไครปฏิบัติได้จนจิตบริสุทธิ์เข้าขั้นเป็น“สัมมาสามาชี”แล้ว ถึงฐานะที่จะต้องละวาง“จิตบริสุทธิ์”อันถาวرنันภันแแล้ว จึงจะใช้พิจารณาเพื่อ“ละ”เพื่อ“ปล่อยวาง”สภาพที่ลึกซึ้งที่เหลือ เช่น “จิตปัสสาวะ”ก็ต้อง“อุเบกษาเวทนາ”ก็ต้องเป็นต้น หรือ“ขันธ์๕”(บริสุทธิ์)ที่เรา秧อาทัยอยู่ เพราะยังไม่ตาย ซึ่งเรา秧มี“ความยึดถือขันธ์๕”(อุปทานขันธ์๕)ว่า เป็น“ตน”เป็น“ของตน”อยู่ ดังนี้ เรายังจะต้องพิจารณากระหั้น“รู้แจ้งเห็นจริง” และต้อง“ทำใจในใจอย่างเบนกาย”(โยนิโส มนสิการ)กับสิ่งเหล่านั้น “ตัวยความเป็น

อนัตตา”(อนัตโต)จนถึงที่สุด

จึงจะบรรลุ “สัมมาญาณ” และ “สัมมาวินิจฉิ”

การปฏิบัติธรรมของพุทธจึงเป็นการปฏิบัติที่ปฏิบัติไปพร้อมกัน กับ การดำเนินชีวิตปกติ ไม่ต้องแยกอธิบายถ้าไป “ทำ” ต่างหาก เช่น ไม่ต้องแยกอธิบายถ้าไป “ทำการนั่งสมาธิ” ไม่ต้องแยกอธิบายถ้าไป “นั่งวิปัสสนา” อะไรอย่างนี้เป็นต้น “ทางเอกสาร” ของการปฏิบัติแบบพุทธคือ “มรรค อันมี องค์ ๙” หรือเดิมสูตรก็คือ “โพธิปักขิยธรรม ๓๗” ซึ่งปฏิบัติได้ตลอดเวลา

แต่ก็มิใช่ว่าจะนั่งสมาธิทำ “มาน” แบบถูกใจไม่ได้เลย ย่อมทำได้ หาก เข้าใจเป็น “สัมมาทิฏฐิ” ดีแล้ว ก็สามารถทำได้ เป็นอุปการะอย่างยิ่งด้วย เพราะการเข้าไปสู่ gwang ค์ ทำมานจนเกิด “เจโตสมะ” แบบถูกใจนี้ จะ สามารถทำ “เตวิชชา” ได้ดี ดังที่พระพุทธเจ้าทรงสอนภิกษุอยู่บ่อยๆ แม้ พระองค์เองก็ทรงทำในวันตรัสรู้

และการทำมานแบบนั่งเข้า gwang ค์ จนเกิด “เจโตสมะ” นี้ เพื่อกรณี ศึกษาจิตในจิตให้ยิ่ง ก็ได้ หรือเพื่อการพักผ่อนก็ได้เยี่ยม

★ สัมมาอาชีวะ

การปฏิบัติธรรมของพุทธนั้น ปฏิบัติไปด้วยทำ “อาชีพ” (อาชีวะ) ไปด้วย พากเพียร “ละนิจล意向” ให้แก่ กุหนา, ลปนา, เมตตอกตา, นิปปเลกตา, ลาภก ลาภ นิชคิงสนตาฯ ให้ได้ หรือเลิกละ “กุหนา” (ทุจริตที่เป็นบาปอันตราย) ที่เรามี อยู่ใน “อาชีพ” ให้ได้ เพราะ “กุหนา” เป็น “มิจฉา” เป็น “อกุศล”

หากเลิกละ ได้ก็มีผลเป็น “สัมมาอาชีวะ” ได้ระดับหนึ่ง

หรือเลิกละ “ลปนา” (ทุจริตที่เป็นบาปทางคำพูด) ที่เรามีอยู่ใน “อาชีพ” ให้ ได้ เพราะ “ลปนา” เป็น “มิจฉา” เป็น “อกุศล”

หากเลิกละได้ก็มีผลเป็น“สัมมาอาชีวะ”ได้อีกรอบหนึ่ง ดังนี้ เป็นต้น ต้องละ“มิจนา”ที่เป็น“กุหนา”ที่หมายที่สุด ขี้โง, ทุจริต เป็นต้น ละ “มิจนา”ที่เป็น“ลปนา”ที่หมายบนโภคหลักของด้วยคำพูดก็หมายร้ายอยู่ เลิกละ“มิจนา”ให้ได้เจริญขึ้นไปเรื่อยๆ จนถึงขั้น“เนมิตตกตา”(อกุศล ที่เราบังเอิญ ยังเหละและ ยังเสีย ยังไม่แจ้งแรงอ่อนน้อมน้ำใจ) ก็พิพากษามตังใจ ผู้มั่นแข็งแรง อุตสาหะปฏิบัติอาจริงอาจจัน“พันมิจนา”ให้จงได้ สูง ขึ้นเพิ่มขึ้นไปๆ

สภาพที่สูงขึ้นไปอีกถึงขั้น“นิปเปสิกตา”(ยังนอนตนในทางพิด เช่น ตน ถุจิตรแล้ว แต่ตนเกี้ยงยอมรับใช้คนแล้วนั่นพิดอยู่) ก็ต้องเลิกละให้ได้เป็น“สัมมา” สูงขึ้น

ที่สุด แม้แต่อารชีพนี้“ยังทำงานรับรายได้แลกกับแรงงาน แลกกับความ รู้ของตนอยู่ หรือรับลาภแลกลาภอยู่”(ลาภน ลาภน นิชิคิสานตา) พระพุทธเจ้า ยังทรงนับว่า เป็น“มิจนาอาชีพ”อยู่เลย “สัมมาอาชีพ”สูงส่งถึงปานะนี้ นั่นย่อมหมายความว่า “สัมมาอาชีพ”ของคนขั้นสูงสุดนั้น ผู้พัน “มิจนาอาชีวะ”ขั้น“ลาภน ลาภน นิชิคิสานตา”ได้จริง ก็ต้องเป็นคน“ทำ งานไม่รับลาภแลกลาภ” หรือมีอาชีพที่“ทำงานไม่ต้องรับสิ่งตอบแทน หรือ ทำงานฟรี”นั่นเอง จึงจะเป็น“สัมมาอาชีพ”ขั้นสูงสุดของผู้ประเสริฐแท้ใน ศาสนาพุทธที่เป็น“อาริยบุคคล”มีคุณภาพทางจิตใจสูงส่งจริง

อย่าเพิ่งคาดเดาว่า คนผู้ทำงานฟรี หรือทำงานเพื่อประโยชน์ต่างกลุ่ม เพื่อประโยชน์ผู้อื่นโดยไม่รับรายได้ ไม่รับค่าจ้างนั้น จะยังชีพอยู่ไม่ได้ จะ ไม่สามารถอยู่รอดในสังคมมนุษย์ แม้ในสังคมที่ต่างเห็นแก่ตัวอย่างทุกวันนี้ อาจจะเชื่อยาก แต่ขออภัยนั่นว่า เป็นไปได้ และในปัจจุบันนี้ก็มีอยู่จริง ทั้งที่ เป็นส่วนตัวเดียวๆ ทั้งที่อยู่เป็นหมู่เป็นสังคม มีระบบแบบแผนด้วย กระทั่ง ชื่อว่าวัฒนธรรม

การมีชีวิตของคนที่ปฏิบัติธรรมตามแบบพุทธ จึงเป็นความเจริญ ก้าวหน้า ทั้ง “งานอาชีพ” ทั้ง “กรรม” ต่างๆ “นึกคิด-พูด-การกระทำ” ทุกอย่าง เจริญ ก้าวหน้าด้วย และบรรลุภูมิธรรมที่เป็น “อาริยธรรม” ไปด้วย

“การดำเนินกิจคิด” หรือ “สังกัปปะ” ซึ่งก็เป็นปกติในชีวิตของคน คน ทุกคนก็ต้องดำเนินกิจคิดเป็นธรรมดางามัญ แต่สำหรับผู้ปฏิบัติธรรมแบบพุทธ ที่มีการศึกษาศาสนานพุทธดีแล้ว ก็ต้องพยายามสั่งรับสำรวม เพื่อ “ละเมจชา สังกัปปะ ๓” อุยกับชีวิตที่ดำเนินไปนั้นแหลก อย่างมี “สัมมาทิฏฐิ” และมี “สัมมาปฏิปทา” (แนวทางการประพฤติดนที่ถูกต้อง)

ดังนั้น ชีวิตปกติ ก็จะมี “ความพยายาม” และมี “สติ” รู้ตัวให้ได้เสมอ ที่จะ “รู้เห็น” กรรมต่างๆ ของตน ทั้ง “ความดำเนินกิจคิด” ที่เป็นโนกรรม ทั้ง “การพูด” ที่เป็นวจีกรรม ทั้ง “การกระทำทางกาย” ที่เป็นกายกรรม หรือ “การกระทำทุกอริยาบถรวมทั้งกายวาจา” ที่เรียกว่า “กัมมันตะ” และทั้ง “การทำงานอาชีพ” ที่เรียกว่า “อาชีวะ” ก็จะพิจารณาอยู่ตลอด ตามหลักของ “สติปัฏฐาน ๔” คือ พิจารณา “กายในกาย-เวทนาในเวทนา-จิตในจิต-

ธรรมในธรรม” และย่อมปฏิบัติเป็นไปกับ “องค์รวม” หรือ “องค์ประชุม” ทั้งหมด ดังกล่าวมาแล้ว

★ เจาะลึกอุปนิสัยเด็กในเวทนา

ถึงเวทนา ๑๐๘

การพิจารณาที่สำคัญมาก ก็คือ พิจารณา “เวทนาในเวทนา”

เมื่อเราพิจารณา “เวทนาในเวทนา” ของเราระยะลังที่ลูกศิษย์ เข้าไปกระทำการ “รู้-เห็น” ชนิดเป็น “ภารนาณยปัญญา” ซึ่งไม่ใช่รู้ แค่นักคิดเพียงกับเหตุผลและบัญญัติ หรือเพียงนั่งสะกดจิตเข้ามานแล้วก็ พิจารณาเวทนาในภวังค์ นักคิดอยู่ในภวังค์ ตรวจสอบอารมณ์ในขณะอยู่ ในภวังค์แค่นี้เท่านั้น แต่เป็นการพิจารณา “เวทนาในเวทนา” ที่สามารถรู้ ลึกลงไปยิ่งๆ ในการปฏิบัติแบบพุทธ ตามทฤษฎีมี “โพธิมงคล๗” และ “มรรค๙” หรือตามสูตร “โพธิปักจิยธรรม๓๗” อันปฏิบัติกับปฏิบัติอยู่กับ ชีวิตประจำวันปกติ นี้แลตลอด

โดยสามารถเจริญก้าวหน้าทางธรรมได้ด้วย การรู้จิ้งกรบพร้อมถึง “เวทนาในเวทนา” อันแสนสลับซับซ้อนสอดสลับลึกซึ้ง ตั้งแต่ “เวทนา ๒-๓-๕-๖-๑๘-๑๖” กระทั้งแยกละเอียดไปถึง “เวทนา ๑๐๘”

(๑) “เวทนา ๒” อันได้แก่ **เวทนาทางกาย กับ เวทนาทางใจ** เมื่อ “ตา, หู, จมูก, ลิ้น, กาย” ตั้งผัสกับวัตถุภายนอกเกิดความรับรู้ แล้ว ก็รู้สึกเจ็บหรือเกิดอารมณ์เจ็บ เรียกว่า อารมณ์ทางกาย ความรู้สึกอันเกิดจาก ภายนอก นี้คือ “เวทนาทางกาย”

ส่วน “เวทนาทางใจ” ก็คือ อารมณ์ทางใจ หรือความรู้สึกเกิดจากการประจุเจ็บ ในใจเอง ไม่ใช่อารมณ์หรือความรู้สึกที่เกิดเพราการสัมผัสถูกทางกายทวาร

ทั้ง ๕ ภายนอก/[ตา, หู, จมูก, ลิ้น, กาย]

การพิจารณา ก็คือ อ่านอารมณ์ในการปฏิบัติเพื่อให้เกิด“สัมนาสามาชิ – สัมนาญาณ – สัมนาวิมุติ”ดังที่ได้อธิบายมาแล้วนั่นแหล่ะ ทั้งในขณะ “คิด – พุด – กระทำอะไรต่างๆอยู่ – ประกอบอาชีพอยู่” ซึ่งต้องพยายามให้ “รู้ – เห็น” กระทั้ง รู้แจ้งถึงความรู้สึกหรืออารมณ์ของตน ว่า อย่างไรคือ ความรู้สึกอันเนื่องเกี่ยวกับทางกายหรือเนื่องเกี่ยวกับภายนอก และความรู้สึกอย่างไรคือ ความรู้สึกอันเนื่องเกี่ยวกับทางใจหรือเนื่องเกี่ยวกับภายใน

ที่สำคัญคือ สามารถแยกแยะได้ว่า อารมณ์หรือความรู้สึกที่เรียกว่า ทางกาย มีเหตุมาจากภายนอกจริงเรียกว่า “เวทนาทางกาย” ส่วนความรู้สึก หรืออารมณ์ที่ไม่ได้มีเหตุมาจากภายนอกแต่เกิดจากภายในใจเองจริงเรียกว่า “เวทนาทางใจ” ซึ่ง “การรู้อารมณ์” นั้น ก็อยู่ในขณะที่มันมีมันเป็นอยู่ในขณะ มีสภาพคนดื่นปักดิ อันมี “องค์ประกอบ” มี “องค์รวม” อยู่พร้อมทั้งทวาร ๖ เปิดรับวิถี อายตัน ๖ ทำงานเชื่อมต่อรับรู้ สัมผัส ๖ กับระบบอยู่ วิญญาณ ๖ รับซับทราบอยู่เต็มสภาพ เรายังสามารถพิจารณา “เวทนา ๒” รู้ยิ่งได้ อยู่ตลอดเวลา ขณะ “ตริตรีกนิกคิด” ก็ปฏิบัติให้เกิด “สัมมาสังกัปปะ” ขณะ “พุด” ก็ปฏิบัติให้เกิด “สัมมาราชา” ขณะ “ทำอะไรต่ออะไรอยู่” ก็ ปฏิบัติให้เกิด “สัมมากัมมันตะ” ขณะ “ทำอาชีพ” อยู่ก็ปฏิบัติให้เกิด “สัมมาอาชีวะ” จึงสามารถรู้ “เวทนาทางกาย – ทางใจ” ได้อยู่ในขณะ ปฏิบัติทุกอริยานด มิใช่จะรู้ “เวทนาทางกาย” ก็ขณะหนึ่ง และจะรู้ “เวทนา ทางใจ” ก็ในอีกขณะที่นั่งหลับตา หรือเข้า gwang ก็ท่านั้นฟังจะสามารถรู้ “เวทนา ทางใจ” หากมีอิริยาบถทำงานทำการทางกรรมทางวจิกรรมอยู่ ก็ไม่ สามารถรู้ “เวทนาทางใจ” ก็จะมิใช่อย่างนั้น

(๒) “เวทนา ๓” ต้องพิจารณากระทั้ง “รู้ – เห็น” ชนิดเป็น “ภานามย – ปัญญา” ซึ่งนลีกเข้าไปอีก ว่า “เวทนา ๓” อันได้แก่ สุขเวทนา, ทุกเวทนา,

อุทุกชนสุนเวทนา นั้น ใน“อารมณ์”เป็นอาการอย่างไร ลักษณะอย่างไร ที่ว่า “อารมณ์สุขกับอารมณ์ทุกข์” นั่นมันต่างกัน(ลิงค์) ต่างอย่างไร ก็ต้องหมาย เข้าไปซับทราบในภาวะจริงอันเกิดอันเป็นของตนๆที่เกิดขึ้น ในขณะที่ กระบวนการสัมผัส ทั้งทางตา, หู, จมูก, ลิ้น, กาย, ใจ กระทั้ง “รู้-เห็น” เป็นญาณ เป็นปัญญา ดังที่ได้สาระยามาแล้วมากน้อย และแม้แต่ “อารมณ์อุทุกชนสุข” หรือ “อุเบกษา” ก็แตกต่างกัน “อารมณ์สุขหรืออารมณ์ทุกข์”

ในการเรียนรู้ “เวทนา ๓” ช่วงต้นนี้ ก็มีเพียง **สุนเวทนา, ทุกชนเวทนา,** **อุทุกชนสุนเวทนา** ธรรมดابนแบบโลเกียะ หรือแบบ “เคลศิตเวทนา” ไปก่อน ยัง ไม่ถึงความละเอียดขึ้นถึงขั้นแยกเป็นโโลกุระ หรือแบบ “เนกขัมมสิติเวทนา”

นี่ก็เหมือนกัน อารมณ์หรือความรู้สึกที่เรียกว่า “อารมณ์สุข-อารมณ์ ทุกข์-อารมณ์อุทุกชนสุขหรืออุเบกษา” ก็ต้องพิจารณาให้สามารถแยกแยะได้ ในขณะที่มันมีมันเป็นอยู่ ในสภาพของคนดื่นปกติ ยังมี “องค์ประกอบ” มี “องค์รวม” อยู่พร้อมทั้งทวาร ๖ เปิดรับวิถี อายตัน ๖ ทำงานเชื่อมต่อรับรู้ สัมผัส ๖ ก็รับกระบวนการอยู่ วิญญาณ ๖ รับซับทราบอยู่เต็มสภาพ เรายังสามารถ ปฏิบัติพิจารณาฝึกฝนจน “เวทนา ๓” ตามที่มันเกิดมันเป็นในทุกอิริยาบถ ตลอดเวลา นิใช้ช่วย “เวทนา ๓” ก็แต่จะที่นั่งหลับตาปิดหู หรือเข้า gwang ก์ท่านนั้น

(๓) “เวทนา ๔” อันได้แก่ **สุนิหทีร์, ทุกชนหทีร์, โสมนัส-สินหทีร์, โภมนัสสินหทีร์, อุเบกขินหทีร์** ซึ่งเป็น “อินหทีร์” ของ “เวทนา”

“อินหทีร์” ในที่นี่หมายถึง น้ำหนักหรือความเข้มข้นหรือความมีอำนาจ ของเนื้อหาที่เรียกว่า “สุข” ก็ได้ มันเป็นอย่างไร มีฤทธิ์เท่าไหร่ ขอบเขตแค่ไหน มีสภาพมากสภาพน้อยปานได “ทุกข์” ก็ได้ มันเป็นอย่างไร มีฤทธิ์เท่าไหร่ ขอบเขตแค่ไหน มีสภาพมากสภาพน้อยปานได

“**โสมนัส**” ก็ได้ “**โภมนัส**” ก็ได้ “**อุเบกษา**” ก็ได้ มันเป็นอย่างไร มีฤทธิ์ เท่าไหร่ ขอบเขตแค่ไหน มีสภาพมากสภาพน้อยปานได

ผู้ปฏิบัติจะรู้แจ้งได้จากการพิจารณาสภาวะแท้ท้อง “เวทนา” เหล่านี้ ที่เกิดที่เป็นในตน ซึ่งต้องฝึกฝนพิจารณาด้วยของจริง

และต้องพิจารณาให้รู้แจ้งไปกระทั้งนัยที่กำหนดลงไปอีกว่า “สุข”นั้น หมายความสุขภายใน อันเป็นความสุขที่เนื่องอยู่กับภายนอกซึ่งนั่นว่าต่าง จาก “โถมนัส” ที่หมายความสุขใจ อันเป็นความสุขที่เนื่องอยู่แต่ภายใน

หรือ “ทุกข์” ก็ดี ก็มีนัยที่กำหนดลงไปอีกว่าหมายความไม่สุขภายใน อันเป็นความไม่สุขภายในที่เนื่องอยู่กับภายนอกซึ่งต่างจาก “โถมนัส” ที่หมายความไม่สุขใจ อันเป็นความไม่สุขที่เนื่องอยู่แต่ภายนอกใน

เวทนาต่างๆ เหล่านี้ ผู้ปฏิบัติต้องมี “ภาวะ” จริงในตน และสัมผัส พิจารณาอ่านรู้ แยกแยะได้จากของจริงเอง จึงจะ “รู้ยิ่งจริงแท้” แม้รู้แล้ว ก็ยังยากยิ่งที่จะกล่าวจะบอกด้วยคำพูดให้แก่ใครๆ แจ้งตรงตามภาวะนั้นๆ ได่ง่ายๆ

(๔) “เวทนา ๖” อันได้แก่ **อักษรสมัยสสบานเวทนา** (ความรู้สึกที่เกิดจาก การแตะต้องสัมผัสทางตา) เป็นต้น และอีก ๔ เวทนา ซึ่งเป็นความรู้สึกที่เกิด จากการแตะต้อง(สัมผัส)ทางหู, ทางจมูก, ทางลิ้น, ทางกาย, ทางใจ

แม้จะมี “ตา, หู, จมูก, ลิ้น, กาย, ใจ” แต่ถ้าไม่มี “การแตะต้อง, การ สัมผัส” “เวทนา” ก็ไม่มีอว่า “มี” เพราะ “สัมผัส” เป็นปัจจัย “เวทนา” ซึ่ง “มี” (ปฏิจจสมุปนาก) ซึ่งความหมายของ “สัมผัส” นี้ สำหรับทوارภายนอก ๕ คือ ตา, หู, จมูก, ลิ้น, กาย นั้น พอเข้าหากันได่ง่าย ว่าแตะต้องอย่างไร หรือสัมผสอย่างไร แต่เรื่อง “สัมผัสทางใจ” นั้นก็มี “ธรรม” ที่แตะต้อง ปรุกกันเป็น “ธรรมารณ์” ถึงแม้จะเห็นไม่ได้เหมือนทوارภายนอก เพราะ เป็นนามธรรมหรือเป็นอรูป ทว่าในใจเองก็ “มีสัมผัส” ทางนามธรรมต่อ นามธรรม หรือใจในใจสัมผัสกันเองเช่นกัน

ซึ่งอาตามาก็ได้แยกแจงอธิบายมาพอสมควรแล้ว ว่า เมื่อสัมผัสเกิดขึ้นก็มี “ความรู้สึกหรืออารมณ์” (เวทนา) ที่เกิดจากสัมผัสทางตา, หู, จมูก, ลิ้น, กาย, ใจ อันเป็นทวารรู้ทั้ง ๖ ของคนทุกคน ที่ต้องมีต้องเป็น หากผู้ปฏิบัติได้ศึกษาเรียนรู้จากเหตุจากปัจจัยต่างๆ ได้ถูกถ่วน ครบถ้วน ละเอียดล่ออ ก็จะรู้แจ้งเห็นจริงด้วยข้อเท็จจริงสมบูรณ์ยิ่งๆ ว่าเราเองหลงติดยึด “รูป” อยู่อย่างไร หรือเท่าไหร่ มากกว่าหรือน้อยกว่ายึดติด “เดียง” อะไรอย่างนี้ เป็นต้น หรือແง່อื่นๆ เชิงอื่นอีกmany ที่เราจะต้องศึกษาจากการสัมผัสแล้วมีอะไรใน “อารมณ์หรือความรู้สึก” ด้วยการอ่านพิจารณาแยกแยะลึกซึ้งขึ้นไปเรื่อยๆ

การปฏิบัติธรรมของพุทธ ลดละกิเลสกันในขณะมีการสัมผัส แต่ต้องอยู่ทั้งๆ แหละ ขณะสัมผัสทางตาเห็นรูปอยู่ก็ดี สัมผัสทางหู ได้ยินเสียงอยู่ก็ดี หรือทุกๆ ทวารเมื่อสัมผัสอยู่ ก็ต้องอ่านพิจารณา “อารมณ์หรือความรู้สึก” ให้ได้ ให้ทันเสมอ แล้วฝึกหัดพิจารณา “เวทนาในเวทนา” ให้ก้าวหน้าสู่ระดับสูงขึ้นๆ

(๔) **“เวทนา ๑๕”** อันได้แก่ เวทนาที่เกี่ยวกับโสมนัส ๖, (ความรู้สึกที่ปรนปรุงไปด้วยกับสุขแบบโสมนัส ๖) เวทนาที่เกี่ยวกับโภมนัส ๖, (ความรู้สึกที่ปรนปรุงไปด้วยกับทุกข์แบบโภมนัส ๖) เวทนาที่เกี่ยวกับอุเบกขา ๖ (ความรู้สึกที่ปรนปรุงไปด้วยกับความไม่สุขไม่ทุกข์แบบอุเบกขา ๖)

ซึ่งความสามารถขึ้นต่อจากการพิจารณา “เวทนาในเวทนา” ลึกซึ้ง มากขึ้นนี้ ก็จะต้องพิจารณาแยกแยะ “อารมณ์ในอารมณ์” ให้รู้แจ้งลึกซึ้งไปในอารมณ์ยิ่งๆ ขึ้นไปอีก หรือแยกแยะเอารายละเอียดของ “เวทนาในเวทนา” ขึ้นพยายามรู้ความละเอียดของ “อาการหรือความปรนปรุงในกายใน” ว่ามี “อาการ” ของอะไร ที่ปรนปรุงกันอยู่ใน “อารมณ์หรือความรู้สึก” (เวทนา=emotion) นั้นๆ ไม่ว่าจะเป็นในเบื้อง “เวทนา ๒ หรือเวทนา

๓ หรือเวทนา ๕”ที่เราได้ศึกษามา “ปัญญา” รู้แจ้งมาแล้วนั่นๆ

ที่ซับซ้อนเข้าไปอีก จนเรียกว่า “เวทนา ๑๙” นี้ ก็คือ เวทนาที่แยกออกไปจาก “เวทนา ๖” อันมี “เวทนาทางตา, หู, ชมูก, ลิ้น, กาย, ใจ” ๖ ทวาร หรือ ๖ อายตันะ หรือ ๖ สัมผัส นั่นแหล่ะ

เมื่อศึกษาพิจารณาเก่งขึ้นกีสามารถพิจารณา“อารมณ์ที่ปรนปรุงในภายใน ๆ” ซึ่งได้แก่ อารมณ์ที่เป็น“โสมนัส”บ้าง เป็น“โทมนัส”บ้าง และหรือเป็น“อุเบกษา”บ้าง นั้นๆว่า มันเป็นอาการอย่างไร แค่ไหน เมื่อมันปฏิสัมพันธ์กับอีก ๖ ทหาร [หรือ ๖ อายตนะหรือ ๖ สัมผัส] นั่นเอง

๖ คุณ ๓ ก็เป็น ๙ เวทนา

มันก็มีความเกี่ยวพันແງ່ເຈີ້ງຫລາກຫລາຍຂັ້ນເັ້ນມາອີກ ທີ່ຜູ້ປົງບົນຕົກຈະ
ຕ້ອງຈັບລັກຢະນະຕ່າງໆໃຫ້ໄດ້ຍ່າງແມ່ນຍໍາ ໄນໃຫ້ສັນສົນໃນສກວະຈິງ ຈະໄດ້
ພິຈາຮັນເຈັບຈັບເອົາ “ຕົວຕົນ” (ດັກກາຍະທີ່ອັດຕາຫຼືອາສະວະ)ຕົວແທ້ ຖຸກຕົວຖຸກຕົນ
ຂອງ “ຕົວ” ທີ່ຈະຕ້ອງລຳກຳຕ້ອງລະໄດ້ ໄນພຶດພາດ ແລະ ເປັນຈິງ ໄນເລັກທົກ
ສັນສົນ

(ບ) “ເວທນາ ຕົວ” ວັນໄດ້ແກ່

“ເຄຫສີຕໂສນັສ ລ” [ອາຮນຜົນສຸຂະບາຍໃຈທີ່ມີສົກພູ້ “ວາງເວີຢືນ”ອູ້ນໃນໄລກີ່ຢໍສາມັລຸແບບໜາວນ້ຳນັ້ນ ບຸກຸ່ານ ເປັນ“ຊູ້”ທີ່ໄດ້ເສັ່ນຕຽນຕາມຕົ້ນທາ, ອຸປາການເຮັດວຽກ “ສາມີສົກ”]

“ເຄຫສີຕໂກນນັສ ໬” [ອານນຳໄມ່ສາຍໃຈທີ່ມີສົກພັ້ງ “ວະເວີຢືນ” ອູ້ໃນໂລກີ່ຢໍສາມໍ້ມູນແບບຂາວບ້ານ ປຸ້ອຸ່ນ ເປັນ “ຖຸກຂົງ” ເພຣະໄມ່ໄດ້ເສັ່ນຕາມຕົ້ນທາ,

อุปทาน เป็นต้น หรือพระ “อกุศลเหตุ” อีน]

“เนกขัมมสิตโทมนัส ๖” [อารมณ์ไม่สบายนิที่มีการปฏิบัติ “ออกจาก” โภคียะ เดินเข้าสู่โภคตระ ยังเป็น “ทุกข์” อยู่ เพราะยังไม่สามารถกำจัด “อกุศลเหตุ” ลงได้ ยังต้องต่อสู้ จึงลำบากกับ “การต่อสู้” นั้นๆ อยู่ตามฐานะแห่งภูมิธรรมของแต่ละคน]

“ເຄຫສີຫອບເນກຫາ ๖” [อารมณ์ไม่สุขไม่ทุกข์ ตามประสาปุถุชนทั่วไป แต่มีสภาพยัง “ວນເວິຍນ” อยู่ในโภคีย์สามัญแบบชาวบ้าน บุญชุน]

“เนกขัมมสิตຫອບເນກຫາ ๖” [อารมณ์ไม่สุขไม่ทุกข์ เพราะสามารถกำจัด “อกุศลเหตุ” ออกไปได้ จน “อกุศลเหตุ” ดับลง หมดสันติทธีที่จะทำให้ “ວນເວິຍນอยู่ ในสุขในทุกข์” ได้แล้ว ผู้ปฏิบัติ “ออกจาก” โภคีย์สามัญ โภคตระล้ำบปถาย ไม่ต้องลำบากกับ “การต่อสู้” แล้ว]

ความรู้ขั้นนี้ ต้องได้ปฏิบัติธรรมแบบพุทธจนสามารถมีกรรมมีผล จึงจะพิจารณา “อารมณ์” (emotion) ที่แบ่งเป็น “อารมณ์อันเป็นโภคียะ” ซึ่งเรียกว่า “ເຄຫສີຕະເວທນາ” กับ “อารมณ์อันเป็นโภคตระ” ซึ่งเรียกว่า “เนกขัมมสิตເວທນາ” ได้ถูกส่วน

การเรียนรู้เพื่อให้เกิด “ອື່ດວວ” ของพุทธ ໄປສູໂລກຸຕະ นั้นปานะนี้ ทีเดียว

ความสามารถนั้นนี้ เป็นความสามารถขั้นสำคัญยิ่ง

ເຄຫສີຕະເວທນາ ซึ่งก็มี ๑๙ และฝ่ายที่เป็น **ເນກຂັມມສີຕະເວທນາ** ก็มี ๑๙ รวมเป็น ๓๖ เวทนา “เวทนา” ระดับนี้ก็ยังสำคัญ เพราะอาการของ “ความรู้สึกหรืออารมณ์ເຄຫສີໂສນນັດ” นั้น แตกต่างหรือแยกทิศของรสนิยมกัน “ໄປແນ່ກับรสนิยมของ “ความรู้สึกหรืออารมณ์ເນກຂັມມສີຕະໂສນນັດ” ซึ่งมันจะเป็นอย่างไร “ເຄຫສີຕະສ” (รสที่รู้สึกแบบชาวบุญชุน) กับ “ເນກຂັມມສີຕະສ” (รสที่รู้สึกแบบชาวโภคตระ) ผู้ปฏิบัติก็ต้องปฏิบัติงานเกิดเองเป็นองค์ตน แล้ว

ก็พึง “รู้เห็น” รสนั้นๆของตน จึงจะชื่อว่า “ภารนา�ยปัญญา”

“ารมณ์หรือความรู้สึก” ที่เป็น “เกหสิตโภมนัส” หรือในเชิงสุขนั้น ก็คือ ที่เป็น “เกหสิตโภมนัส” หรือในเชิงทุกข์นั้นก็คือ หรือที่เป็น “เกหสิต อุบากา” หรือในเชิงไม่สุขไม่ทุกข์ คือว่างจากสุขจากทุกข์ แต่ก็ยังเป็นแบบ ปุ่กุชานนั้น เป็นอารมณ์หรือความรู้สึกอย่างไร แค่ไหน มันจะต้องเข้าใจ และ “รู้เห็น” ของจริง สภาพที่ปรากฏให้ตน “รู้แจ้งเห็นจริง” ซึ่งในความเป็น “เกหสิต” หรือเป็น “ความรู้สึกแบบปุ่กุชน” นี้ ทุกคนเคยเป็นเคยมีมาแล้ว ทั้งสิ้น ก็คงจะหยิ่งรู้ ฝึกฝนจนมีญาณรู้แจ้ง “ารมณ์หรือความรู้สึก” นี้ได้ดี

แต่ว่าความเป็น “ธรรมรล” แบบพุทธหรือแบบโลกุตระ(เนกขัมสิตตรส) ขณะที่เรียกว่า “เนกขัมสิตโภมนัสเวทนา” (ความรู้สึกหรืออารมณ์ที่ยังลำบาก อุญ্ঞกับการต่อสู้กับกิเลสเพระยังกำจัดเจ้าตัวกิเลஸลงไปได้) ซึ่งผู้ปฏิบัติจะต้อง เห็นความจริงอย่างลึกซึ้งช้อนลงไปว่า แม้ลำบาก แม่ต้องต่อสู้ แต่ก็รู้ว่า ตนตั้งตนอยู่บนความลำบากนั้นเพราเหตุไร จึงเต็มใจสู้ เพราเพื่อ จะได้ลดทุกขอริยสัจลงไปในที่สุด จึงยอมลำบาก แม่จะแสนสาหัส ก็ต้องรู้ว่า เราลำบากอย่างมีเป้าหมาย มีทางชัยสำคัญอยู่เบื้องหน้า และเป็นเป้าหมายที่ไม่เลื่อนลอย แต่จริงแท้แม่นมั่นตาม “ภาวะ” ที่ได้ที่ เป็น รองรับมาตลอดอีกด้วย

ซึ่งในแง่ของ “ความต่าง” นั้น “เกหสิตโภมนัส” ก็มีความลำบาก แต่เป็นความลำบากที่ “ไม่มีสำนึก” ไม่รู้ตนรู้ตัวอะไรเลยสำหรับผู้ไม่มีภูมิรู้ ในการปฏิบัติธรรม หรือสำหรับผู้เป็นปุ่กุชนหรือชาวโลกีย์เต็มขั้น แนว บางคนจะ “มีสำนึก” แต่ก็ไม่มีทิศทางที่จะปฏิบัติเพื่อ “ออกไป” ให้หลุด พ้นจากวงเวียนหรือวงวน(วัฏฐสงสาร)แห่งความลำบากของทุกข์ๆสุขๆแบบ ปุ่กุชนนี้ได้ ยังจะหมุนวนตามประสาชาวโลกีย์ผู้ไม่พ้น “โภมนัส” ไปได้ ส่วน “เนกขัมสิตโภมนัส” นั้น เป็นความลำบากที่ “มีสำนึก” และมี

ความเพียรเพื่อจะละล้าง “ตัวเหตุ” ที่มันพาโภคนสอย่างรู้สึก หรือรู้ “ตัวตน”ของมัน ด้วย “อธิปัญญา-ภารนาณปัญญา” โดยไม่ใช่เป็น “ตัวตน”แต่เพียง “คำพูด” และทั้งไม่ใช่จะล้างอย่างถumper เดียว หรือไม่ใช่จะล้างอย่างเหมารวม แล้วก็เกิดขึ้นให้ดับไปด้วยๆ แบบนักนั่งสมาธิทั่วๆไป ที่ไม่ “สัมมาทิภูมิ” เขาทำๆ กันด้วย แต่มีความเพียรต่อสู้จะล้างอย่างมีความหวังในเบ้าหมายโลกุตระ

สำหรับ “เนกขัมนสิตโสมนัสเวทนา” ซึ่งหมายถึง “ความรู้สึก หรือ อารมณ์ที่มีความยินดีความพอใจ เพราะจะลด ‘เจ้าตัวอกุศลเหตุ’ (อัตตา) ลงไปได้” จิตก็ยิ่งสะอาดจาก “อกุศลเหตุ” ยิ่งสงบจาก “อกุศลเหตุ” ยิ่งลดความลำบากลงไปๆ ความยินดีพอใจในความสงบ เพราะ “เหตุแห่ง ความไม่สงบ” แท้เนื้อดลงๆ เรียกความสุขสบายใจชนิดนี้ว่า “วุปสมสุข หรือนิรามิสสุข” ผู้ปฏิบัติที่มี “สัมมาทิภูมิ” และปฏิบัติจนเกิดมรรคผลจริง จะรู้ชัดว่า มันเป็น “สุขคนละรส” กันเลย กับ “ເຄຫສີຕໂສມນ້ສເວທນາ”

เพราะ “ເຄຫສີຕໂສມນ້ສເວທນາ” นั้น หมายถึง “ความรู้สึกหรืออารมณ์ ที่มีความยินดีความพอใจ เพราะได้สภาพตามความอยากของตน ตามที่ตนยึดถือ” ความสุขสบายใจชนิดนี้ เรียกว่า “ໂລກීຍສු หรือສ්ථලිකະ หรืออาມิสสุ” ความรู้สึกยินดีแบบนี้ชาวโล基ย์หรือชาวบุḍุชนสามัญชาวบ้าน ชาวโลกเคย์เกิดเคยมีกันทุกคน จึงเรียกรสอย่างนี้ ว่า “ໂລກීຍරස หรืออารมณ์ หรือความรู้สึกที่เป็นไปอย่างชาวบ้านสามัญ”

ยิ่งเป็น “เนกขัมนสิตอุเบกษาเวทนา” ซึ่งหมายถึง “ความรู้สึก หรืออารมณ์ที่มีความไม่สุขไม่ทุกษ์หรือเป็นกลางๆ” ไม่ผลักไม่ดูดใดๆ เพราะจะลด “เจ้าตัวอกุศลเหตุ” (อัตตา) ลงไปได้จนหมด “อกุศลเหตุ” แล้ว ที่เดียว ชนิดที่ผู้ปฏิบัติมี “อารมณ์วางแผน” ในขณะที่มี “ความรู้สึกเฉยๆ” นั้น ก็ “ยังรู้ร่วมอยู่กับเหตุปัจจัยที่สามารถทำให้ผู้ไม่บรรลุธรรมหวนไหว้ได้” นั้น

ด้วย “ไม่ใช่ “วางแผน” ชนิดหนีจากเหตุนั้นๆไป หรือ “วางแผน” ชนิดไม่รู้ทันเหตุนั้นๆ แต่ “อยู่หนีเหตุนั้น”

ซึ่งถ้าแม่นเป็นผู้ยังไม่บรรลุ “เนกขั้นมสิตอุเบกษา” จริง หากกระทบสัมผัสสัมพันธ์ “เหตุปัจจัย” นี้แล้ว จะ “รู้สึกเลยๆ” โดยไม่ทวนไหวหรือไม่เกิด “จิตกระเพื่อม” นั้นไม่ได้แน่ๆ แม้จะกดปุ่มเก่งปานได้ตามใน “อนุสัย” ลึกๆ เจ้าตัวยังไม่สามารถตรุษ ซึ่งอาจจะกระเพื่อม เพราะเกิดราคุณลหรือ เพราะโภสมุล

แต่ “เนกขั้นมสิตอุเบกษา” นี้ จะอยู่กับ “เหตุปัจจัย” นั้นได้อย่างส่ง่า ผ่าเมยภาคภูมิ จิตสงบแต่ “รู้แจ้งแจ่มใส” ไหพรินปราดเปรี้ยว” เพราะไม่มี “ตัวตน” ที่เป็น “ตัวอุกศลเหตุ” โดยไม่ต้องหนีห่าง ไม่ต้องกดปุ่ม ไม่ต้องอดทน ไม่ต้องทำใจในใจอะไรอีก ไม่ต้องทำปั๊ดๆ ไม่ต้องทำลี່ມๆ ไม่ต้องทำที่เป็นทึ้งมัน ไม่ต้องทำเป็นไม่เอาร้าย แต่เอาด้วย ชนิดอยู่หนีอุทิช เดชโลกีຍິນນັ້ນๆได้อย่างแจ้งแจ้ง ไม่ทวนไห

และต่างกับ “ເກຫສີຕອຸບົກຂາເວທນາ” ที่หมายถึง “ความຮູ້ສຶກຫີ່ອ ອາຮມຜົວງານເຍຫຫີ່ອໄມ່ສຸພື້ໄມ່ທຸກໆ” เพราะอวิชาฯ เพราะຈົດມັນ ‘ພັກຍົກ’ เพราะไม่รู้ตัว เพราะไม่สนใจเรื่องนั้นในช่วงนั้น เพราะทำລື່ມ່ານັນໄປ เพราะทำปັດๆ อາຮມຜົວໃຈທີ່ເຂົ້າມາເປັນນາມືພະນັກອົກໄປໜ້ວຄຣາວ ຈາກ ซึ่งไม่ใช่การละลด “เจ้าตัวอุกศลเหตุ” ลงໄປໄດ້ຈົນໜົດ “ອຸກສລເຫດຸ” แล้วอย่าง “เนກขั้นมสิตอุเบกษา” ປົງປົນຕົມາ

ดังนั้น “ອາຮມຜົວງານເຍຫຫີ່ອອາຮມຜົກຄາງๆ ໄມ່ຜັກໄມ່ດູດໃດๆ” ชนิดที่ผູ້ປົງປົນຕົມ “ກວາມຮູ້ສຶກໄມ່ສຸພື້ໄມ່ທຸກໆ” อย่าง “ຮູ້ແຈ້ງໃນເຫດຸປັຈຍິນດີ່ຍິ່ງ” ซึ่งถ้าแม่นเป็นผู้ยังไม่บรรลุ “เนกขั้นมสิตอุเบກษา” จริงๆแล้ว หากกระทบสัมผัสสัมพันธ์ “เหตุปัจจัย” นี้เข้า จะ “ຮູ້ສຶກເລຍໆ” โดยไม่ทวนไหวหรือไม่เกิด “ຈົດກະເພື່ອມ” เป็นໄປໄມ່ໄດ້ແນ່ນອນ

แต่ผู้มี“เนกขั้มนสิตอุเบกษา”นี้จะอยู่กับ“เหตุปัจจัย”นั้นได้อย่างส่ง่า ผ่าเพยภาคภูมิ จิตสงบแต่“รู้แจ้งแจ่มใสسمีไหพริบปราดเปรี่ยว” เพราะปฏิบัติกระทั้งสามารถ“ดับตัวตน”ที่เป็นอุคคลเหตุได้ ชนิดรู้“ตัวตน”แท้ ฐาน“เนกขั้มนสิตอุเบกษา”นี้ เป็น“ความไม่มีตัวตน”ระดับหนึ่ง เป็นการเริ่มต้นหยั่งลงสู่แคน“นิพพาน”ที่เดียว ซึ่งผู้ปฏิบัติจะต้องปฏิบัติ “สติปัฏฐาน๔”เมื่อพิจารณา“เวทนาในเวทนา”เกิดผลจน“ละเมิจลาทิภูมิ” ได้ แล้วก็ปฏิบัติสูงขึ้นให้“ละสักกายทิภูมิ” อันก็คือ “ละตัวตน หรือละอัตตา”ได้ จึงก้าวขึ้นสู่ความเป็น“เนกขั้มนสิตเวทนา” ที่สูงขึ้นฯเจริญขึ้นฯไปเรื่อยๆ กระทั้งถึง“เนกขั้มนสิตอุเบกษา” เป็นสำคัญ ซึ่งเป็นการปฏิบัติที่เข้าเขตทำให้“ไม่มีตัวตน” หรือถึงฐาน“อัตตา” เพราะการปฏิบัติมีผลของ“เนกขั้มนะ” จนถึงขั้นนี้จึงนั่นเอง

ซึ่งมาถึงขั้นนี้ ก็คงจะสังเกตได้แล้วว่า มันเข้ามายัง“อันตตตา”แล้ว โดยการได้ละ“สักกายะ”อันหมายความว่า “การรวมเข้าเป็นตน”มีผลจริง ดังนั้นละ“สักกายะ”ก็คือละ“ตัวตน”หรือ“อัตตา”นั่นเอง มาเรื่อยๆ

เมื่อสามารถปฏิบัติจนกระทั้งถึงขั้น“รู้เห็น”ด้วยความเป็น“อันตตตา”(อนตตโต)มาได้ปานะนี้ จาก“อัตตานุทิภูมิสูตร”ที่ได้พูดกันมาแล้ว ก็ตรงกับคำตัวสของพระพุทธเจ้า ดังนั้น ผู้ปฏิบัติจึงจะต้องตรวจสอบ พิจารณาให้ละเอียดตลอดเป็นที่สุดทั้ง“กายในกาย” ทั้ง“เวทนาในเวทนา” ทั้ง“จิตในจิต” ทั้ง“ธรรมในธรรม” เพื่อจะได้ละเอียดล้ำ“อัตตา”เชยเหลือ ทุกลักษณะที่ยังไม่สะอาด สนิท ให้หมดไปจนสิ้นเกลี้ยงสัมภูรณ์

สูตรสุดท้ายนี้ พระพุทธเจ้าจึงครั้งสึ “อัตตานุทิภูมิ” ซึ่งก็คือ “ความตามเห็นว่าเป็นอัตตา” เท่ากับเป็นการกำชับผู้ปฏิบัติ ให้ ตรวจตราดังแต่“ตามเห็นตามเข้าใจ”(อนุทิภูมิ) จนสามารถ“ตามดูตามเห็น

ແຈ້ງຂອງຈິງ”(ອນຸປະສົງ) ດ້ວຍ“ວິປະສານາຜາລີມ” ດ້ວຍ“ກາວນາມຢັ້ງຢູ່” ດ້ວຍ“ວິຊ່າຫຍາ” ວ່າ ຍັງມີສິ່ງນີ້ສ່ວນເຫດໄດ້ອີກທີ່ຍັງຫລັງແລ້ວເປັນ“ອັຕຕາ” ແລ້ວກີ່ ຕ້ອງປົງປັບຕິ “ຄະເທດູ”ນັ້ນໆ ກະທັ້ງ“ຮູ້”(ຫານາດີ)“ເຫັນ”(ປັສສົດ) “ດ້ວຍ ຄວາມເປັນອັຕຕາ”(ອັຕຕໂຕ)ໃຫ້ໜັນຈົນສົມບູຽນດີເສີຍ

หากຜູ້ປົງປັບຕິໄດ້ກະທຳ“ອາເສານາ-ກາວນາ-ພຸດັບກົມນັງ” ອຳຍ່າງກຽບກັນ ເພີ່ງພອ ກີ່ເປັນອັນ“ຈົນຈົກ”ນຽຣລຸສູງສຸດ

“ອາເສານາ”ໝາຍຄວາມວ່າ ກາຣຕິດຕາມ ກາຣອູ່ຮ່ວມ ກາຣຄບຄຸ້ນ ປື້ນກີ່ ຄື່ອ ອູ່ຮ່ວມກັນຍ່າງນັ້ນຫີ້ອ່ອູ່ຮ່ວມກັນກາຣປົງປັບຕິຍ່າງນັ້ນ ອ່າຍ່າໜີ່ທ່າງໄປ ຫີ້ອ່ອູ່ຮ່ວມກັນອົງກົດປະກອບທີ່ເຮາເຄຍອູ່ນັ້ນແລະ ຄື່ອ ທຳໄຫ້ຄຸ້ນໄຫ້ເຄຍ

ແລະ“ກາວນາ”ໝາຍຄວາມວ່າ ກາຣທຳໄຫ້ມີຂຶ້ນ ກາຣທຳໄຫ້ເປັນຂຶ້ນ ກາຣທຳໄຫ້ເກີດຜລນັ້ນຫີ້ອ່ອຄວາມເຂົ້າມູນນັ້ນໄຫ້ໄດ້ອູ່ຈ່າ

ສ່ວນ“ພຸດັບກົມນັງ”ກີ່ໝາຍຄວາມວ່າ ກະທຳໄຫ້ມາກາໆເຫັ້ນ

ເພົ່າຈະນັ້ນ ເນື້ອເຮາສາມາດທຳໄດ້ດຶງບັນ“ດ້ວຍຄວາມເປັນອັຕຕາ” ປານລະນີ້ ເຮັດວຽກຕ້ອງທຳມາຍ່າງນີ້ແລະໄຫ້ຄຸ້ນໄຫ້ເຄຍ(ອາເສານາ) ທຳໄຫ້ເກີດ ຜລນັ້ນໄຫ້ໄດ້ອູ່ຈ່າ(ກາວນາ) ແລະທຳໄຫ້ມາກາໆເຫັ້ນ(ພຸດັບກົມນັງ)

ຈຶ່ງເປັນກາຣສ້າງສົມ“ຜລ”ໄປເຮືອຍໆ ກາຣເກີດ“ຜລ”ທີ່ສ້າງສົມລົງໄປຈຸນີ້ ລົ່ງທີ່ສ້າງສົມລົງໄປຈຶ່ງຄື່ອ“ອົດືຕກຣມ”ທີ່ເຮົາທຳຈິງ ເນື້ອເຮາສາມາດທຳໄດ້ ເປັນຜລດຶງບັນ“ອັຕຕາ” ກີ່ເຫັກກັນເຮາສ້າງສົມ“ອັຕຕາ”ລົງໄປໄນ“ອົດື” ຍື່ງທຳນໍ້າໄດ້ກີ່ຈະຍື່ງນໍ້າຂອງ ຍື່ງທຳໄຫ້ມາກາໆຍື່ງໆເຫັດໄກກີ່ຍື່ງນັ້ນຄອງເຫັນແກ້ ແນ່ນອນຍື່ງບັນໆ

ສູງມາຖື່ງບັນນີ້ ພຣະພຸທະເຂົ້າຈຶ່ງທຽບນອກວິທີໃຫ້ຜູ້ປົງປັບຕິຕຽງ“ຜລ” ເພື່ອ ຄວາມແນໄຈແນ່ໜັດ ແລະເທື່ອງ,ແທ້(ນິຈັງ) ດາວວ,ຄອງທີ່(ຮູ້ວັງ) ຍື່ງຍື່ນ,ນັ້ນຄອງ (ສັສສັກ) ຄວາມໄມ່ແປປປວນເປັນຫຼຽມດາ(ອວິປົມຄານຮັມນັງ) ທີ່ສຸດ“ໄມ່ມືອະໄຣໆ ຈະມາເຂົາຫະນະຫີ້ອ້າກລ້າງໄດ້(ອສັງທິຽງ) ແລະ“ໄມ່ກລັບກຳເຮົບ” (ອສັງກຸປັງ)

(๗) “ເວທນາ ១០៨” ໄດ້ແກ່ ອົດຕີ ៣៦ + ປັຈຈຸບັນ ៣៦ + ອນາຄຕ ៣៦ ៣៦ + ៣៦ + ៣៦ = ១០៨ “ເວທນາ ១០៨” ຈຶ່ງເປັນການພິຈາລະນາ“ເວທນາ ໃນເວທນາ” ດ້ວຍການປົງປັດໃຫ້ມາກໃຫ້ຍື່ງ ແລະເຈາະລຶກຕຽດຕາກັນໄປ ຄື່ງ ៣ ກາລ ຄື່ອ ອົດຕີ-ປັຈຈຸບັນ-ອນາຄຕ ຈຶ່ງຈະເປັນກາຍື່ນບັນຫຼັນສັນນູຽຣ໌

★ ສັ່ນສນ ອນັຕຕາ ພິສູງນີ້ ອຕີຕ + ປັຈຈຸບັນ = ສຸກຍູຕາ

ດັ່ງນັ້ນ ທາກຜູ້ປົງປັດໄດ້ກະທຳສັ່ນສນ“ພລ”ຊື່ສຽງສຽງຢ່າງ ກີ່ຄື່ອ ສັ່ນສນ “ອນັຕຕາ”ລົງເປັນ“ອຕີຕ”ໃຫ້ນາກ ເປັນພັນຄັ້ງໜີ່ນີ້ຄັ້ງແສນຄັ້ງລ້ານຄັ້ງ ກະທຳ...ເຖິງ,ແທ້(ນິຈັງ) ດາວໂຫຼວງ,ຄົງທີ່(ຫຼວງ) ຍັ້ງຢືນ,ນິ້ນຄົງ(ສັສສັງ) ໄນແປປປວນ ເປັນຮຽນດາ(ອວິປົຣານຮັມມັງ) ທີ່ສຸດ“ໄມ່ມີອະໄຣຈະນາເອາະນະຫຼືອຫັກລ້າງໄດ້”(ອສັງຫຼົງ) ແລະ“ປລອດກັບ,ໄມ່ກັບກັນກຳເຮັບໃຈ”(ອສັງກຸປັປັງ)

ແມ່ຈະກຳໃນ“ປັຈຈຸບັນ”ໄດ ກີ່ກຳໄດ້ຢ່າງ..ເຖິງ,ແທ້(ນິຈັງ) ດາວໂຫຼວງ,ຄົງທີ່(ຫຼວງ) ຍັ້ງຢືນ,ນິ້ນຄົງ(ສັສສັງ) ໄນແປປປວນເປັນຮຽນດາ(ອວິປົຣານຮັມມັງ) ທີ່ສຸດ“ໄມ່ມີອະໄຣຈະນາເອາະນະຫຼືອຫັກລ້າງໄດ້”(ອສັງຫຼົງ) ແລະ“ປລອດກັບ,ໄມ່ກັບກັນກຳເຮັບ”(ອສັງກຸປັປັງ) ດັ່ງເດີມເໜື່ອແນ່ນເດີມເສັມອ

ເພົ່ານັ້ນ “**ອນາຄຕ**” ກີ່ເປັນອັນແນ່ນອອນ ວ່າ ຈະກຳເອີກເມື່ອໄຫ່ງໆ ອົກກີ່ຄັ້ງໆ ກີ່..ເຖິງ,ແທ້(ນິຈັງ) ດາວໂຫຼວງ,ຄົງທີ່(ຫຼວງ) ຍັ້ງຢືນ,ນິ້ນຄົງ(ສັສສັງ) ໄນແປປປວນເປັນຮຽນດາ(ອວິປົຣານຮັມມັງ) ທີ່ສຸດ“ໄມ່ມີອະໄຣຈະນາເອາະນະຫຼືອຫັກລ້າງໄດ້”(ອສັງຫຼົງ) ແລະ“ປລອດກັບ,ໄມ່ກັບກັນກຳເຮັບ”(ອສັງກຸປັປັງ)

ກຳວ່າ...

ເຖິງ,ແທ້(ນິຈັງ)

ດາວໂຫຼວງ,ຄົງທີ່(ຫຼວງ)

ยังยืนมั่นคง(สัตสัตตง)

ไม่แปรปรวนเป็นธรรมดา(อวิปิรามันธัมมัง)

ที่สุด“ไม่มีอะไรจะมาอาชนาหรือหักล้างได้”(อสังหาริม)

และ“ปลดภัย,ไม่กลับกำเริบ”(อสังกุปปัง)

ทั้งหลาย ที่ยกขึ้นมาใช้นี้ จึงหมายถึง “ความสำเร็จ”(ผลธรรม) ที่สามารถทำได้แล้วนั้นต่างหาก ที่..เที่ยง,แท้(นิจัง) ดาวร,คงที่(ธุรัง) ยังยืน, มั่นคง(สัตสัตตง) ไม่แปรปรวนเป็นธรรมดา(อวิปิรามันธัมมัง) ที่สุด“ไม่มีอะไรจะมาอาชนาหรือหักล้างได้”(อสังหาริม) และ“ปลดภัย,ไม่กลับกำเริบ”(อสังกุปปัง)

ล้วนเป็นเรื่องของ การทำ “อันตตา” นั้นต่างหาก ที่ทำได้อย่างเที่ยง แท้(นิจัง) ดาวร,คงที่(ธุรัง) ยังยืน,มั่นคง(สัตสัตตง) ไม่แปรปรวนเป็นธรรมดา (อวิปิรามันธัมมัง) ที่สุด“ไม่มีอะไรจะมาอาชนาหรือหักล้างได้” (อสังหาริม) และ“ปลดภัย,ไม่กลับกำเริบ”(อสังกุปปัง)

ซึ่งไม่ใช่...หมายความว่า “ความมีตัวตน” หรือ“อัตตา”เที่ยง,แท้ (นิจัง) ดาวร,คงที่(ธุรัง) ยังยืน,มั่นคง(สัตสัตตง) “ไม่แปรปรวนเป็นธรรมดา (อวิปิรามันธัมมัง) ...ฯลฯ ตามที่หลงสั่งสนใจ นั้น ไม่

พระฉะนั้น “ไตรลักษณ์”แบบโภคุตระ ที่ได้อธิบายมาบีดยวถึง ตรงนี้ เมื่อปฏิบัติจนเกิดผลสูงสุดนั้น “อันตตา—ไม่มีตัวตน” จึงเท่ากับ “สูญจากตัวตน” ที่คงเคยได้ยินกันมาแล้ว ก็คือ คำว่า “สูญญาต” นั่นเอง

และ “สูญญาตหรืออันตตา” นั้นก็จะเป็น “นิจังและประมังสุหัง” ที่เดียว พระรู้แจ้งชัดจริงใน “อัตตา” ที่เป็น “ความไม่มีจริงไม่เที่ยงไม่แท้” อันเราหลง ยึดถือ ครั้นเรารู้ได้ศึกษาระทั่งเมือง “วิชา” สามารถ “ดับอัตตา” นั้นๆได้อย่าง ประจักษ์สิทธิ์ ชนิดสามารถรู้แจ้งชัดเจนทั้ง “อัตตาอตีต” ที่เราเคยหลงยึด มาจริง แต่บัดนี้ก็ไม่มีแน่แล้ว

รู้แจ้งทั้ง “อัตตาปัจจุบัน” ก็ไม่มีอยู่หลัดๆ

ทั้งที่จะไม่มี “อัตตาอนาคต” อีกเลย

เพราะสามารถทำลาย “อัตตา” กระทั้งเป็น “อนัตตา” ได้แล้ว สั่งสมลง เป็น “อดีต” อย่างยาวนานเพียงพอ แม่ “ปัจจุบัน” ก็เห็นแจ้งในความเป็น “อนัตตา” อยู่เหมือนเดิมไม่เปลี่ยนไป ดังนั้น ใน “อนาคต” ก็ย่อมเป็น “อนัตตา” อย่างมั่นคงถาวรเที่ยงแท้ตลอดไป

เมื่อมีเรามี “ความจริง” อยู่ในมือชัดๆ โถึงๆ อยู่โภตโนที่ เช่น
เรามี “ความจริงที่เป็นอนัตตา” ๑๐๐ (อดีต) + ๑ (ปัจจุบัน)

เราเก็ สามารถคำนวณได้ชัดเจนว่า อนาคต ก็ต้องเป็น ๑๐๑

ยิ่งมี “ความจริงที่เป็นอนัตตา” ๑๐๐๐ (อดีต) + ๑ (ปัจจุบัน)

เราเก็ สามารถสรุปได้ยิ่งแม่นมั่นว่า อนาคต ต้องเป็น ๑๐๐๑

เพราะฉะนั้น เมื่อ “อดีต” เราทำ “อนัตตาหรือสุญญตา” มาได้ด้วยร้อย ครั้งพันครั้งหรือันบันไม่ถ้วนและ “ปัจจุบัน” เราเก็ยังทำ “อนัตตาหรือสุญญตา” ยืนยัน “ความจริง” (อดีต) “มันเป็นเช่นนั้นเอง” (อดีต) อยู่ ไม่มีความแปรเปลี่ยน (อดีตต่อ) ไม่มีความเป็นอื่น (อนัญญาต) เป็นอยู่อย่างนั้นได้โดย ไม่ยากไม่ลำบากหรือย่างดายแคล่คล่องเป็นอย่างนั้นๆ ได้เองยิ่งกว่าอัตโนมัติ ด้วยซ้ำ เราย่อมจะคำนวณได้แน่นอนว่า “อนาคต” จะเป็นอย่างไร

อดีตก็อนัตตา + ปัจจุบันก็อนัตตา = อนาคตก็ย่อมอนัตตา

นี่คือเครื่องซึ่การ “จบกิจ” เพราะทั้งอดีตทั้งปัจจุบันและทั้งอนาคต ล้วนยืนยันความเป็น “อนัตตา” [“อนัตตา” นี้เป็นสภาพหนึ่งของความเป็น “นิพพาน”] ให้เราผู้ได้ “ผลธรรม” รู้แจ้ง “ความจริง” อนัมญูร์ว่า มีคุณลักษณะ “เที่ยงแท้” (นิจจัง) “คงที่, ถาวร” (ธุรัง) “ยั่งยืน, ตลอดกาล” (สัสสัตตง) “ไม่แปรปรวนเป็น ธรรมดा” (อวิริโภานธัมมัง) ซึ่งเป็นการแสดงสภาพยั่งยืนอยู่ชัดๆ ถึงการ “ไม่มี ทุกน์ เพราะ ไม่มีตัวตนของเหตุแห่งทุกน์” (อนัตตา) นี้ ปรากฏยืนยันอยู่อย่าง “เที่ยง(นิจจัง)-คงที่(ธุรัง)-ยั่งยืน(สัสสัตตง)-ไม่แปรปรวนเป็นธรรมดा(อวิ-

ปริมาณชั้มนัง)-ไม่มีอะไรจะมาเอาชนะหรือหักล้างได้(อสังหาริมทรัพย์) และ“ปลดปล่อย,ไม่กลับคืน”(อสังกุปปง) **หังอตตี-ปัจจุบัน-อนาคต แล้วเด็อกขาด**

ซึ่งจากพระไตรปิฎก เล่ม ๓๐ ข้อ ๖๕๔ ที่ขึ้นออกถึงคุณลักษณะ “นิพพาน” นั้น กล่าวถึงคำว่า “นิจจ์” ก็คือ “ธุรัง” ก็คือ “สัสสัตติ” ก็คือ “อวิปริมาณชั้มนัง” ก็คือ ตลอดจนคำว่า “อสังหาริมทรัพย์” ซึ่งหมายความว่า ไม่มีอะไรจะมาเอาชนะหรือหักล้างได้ ก็ตาม ดังที่กล่าวถึงมาข้างต้นนั้นล้วน ขึ้นออกถึงคุณลักษณะของ “ความจริง” ที่ได้แล้วเป็นแล้วคือ **ความไม่มีตัวตน** ซึ่งได้แก่ **อนัตตา** นั่นต่างหาก ที่ “เที่ยงแท้” (นิจจ์) “คงที่, ถาวร” (ธุรัง) “ยั่งยืน, ตลอดกาล” (สัสสัตติ) “ไม่แปรปรวนเป็นธรรมชาติ” (อวิปริมาณชั้มนัง) หรือ “ไม่มีอะไรจะมาเอาชนะหรือหักล้างได้” (อสังหาริมทรัพย์) และ “ปลดปล่อย, ไม่กลับคืน” (อสังกุปปง)

ไม่ได้ หมายความว่า “นิพพาน” จะไป **มีตัวตน** (อัตตา) **ขึ้นมา** “เที่ยง, คงที่, ยั่งยืน ฯลฯ” เป็น “เมื่อนิพพาน” เป็น “กายทิพย์” นิรันดร์อะไร นั้นหรอก แต่กลับเป็นว่า.. ที่เป็น “นิพพาน” นั้น **เพราะ “ความไม่มีตัวตน”** (อนัตตา) ต่างหาก ที่.. เที่ยง, คงที่, นิรันดร์ ฯลฯ

ดังนั้น “นิพพาน” จึงเป็น “อนัตตา” ด้วยประการหนึ่งนี้แล้ว

นั่นคือ “นิพพาน” ยอมไม่ใช่หรือไม่เป็น “อัตตา”

แต่กลับ “ดับถึงอัตตา” อย่างเป็น “สูญ” ชนิดสามารถสัมผัสรู้ ด้วยช้ำ

เพราะ “อตตี” ก็สูญมาแล้วด้วยสามารถอย่างเดียวที่เยี่ยมไม่บกพร่อง ตลอดสาย + “ปัจจุบัน” ก็สูญได้ “อย่างเป็นเงา” (ตตตตา) เป็นได้อย่างนั้นจริง (ตตตตา) ไม่แปรเปลี่ยน (อวิตตตา) ความเป็นอย่างอื่นไม่มี (อนัญญาตตา)

นี่แต่่ว่า...

เมื่อมีสิ่งนี้ คือ “นิพพาน” เป็นเหตุ จึงจะมีสิ่งนั้น อันก็คือ “นิพพาน”

นั่นเอง เป็นผลสืบต่อไป(อิทัปปัจจยา)

หากสิ่งนี้ คือ“นิพพาน”ไม่มี สิ่งต่อๆไปคือ“นิพพาน”ก็ไม่มี(อิทัป-
ปัจจยา)

หรือมีสิ่งที่เป็นนิพพานชนิด“ไม่ถูกต้อง”เป็นเหตุ สิ่งที่เป็น
นิพพานชนิด“ไม่ถูกต้อง”ก็ต้องมี เป็นผล ต่อไป(อิทัปปัจจยา)

ตามที่ได้พิสูจน์มาแล้วว่า

อนัตตา = สุญญตา หรือ = o

เมื่อ อดีต = o ปัจจุบัน ก็ = o

และ อดีต + ปัจจุบัน = อนาคต [ตามทฤษฎีของกรรมวิบาก]

เพราะฉะนั้น “อนาคต”ก็แน่ยิ่งกว่าแนวว่าต้อง“สุญ”

จากหลักฐานของ“ความจริง”(ภา)ที่มี อดีต + ปัจจุบัน = อนาคต
 เพราะได้พิสูจน์ด้วยตนเองมาแล้วว่า

อดีตกือนัตตา + ปัจจุบันกือนัตตา = อนาคตกือนัตตา นามากมาย

อันมีค่าเท่ากัน อนัตตา + อนัตตา = อนัตตา

ดังนั้น ผลก็คือ o + o = o

นักคณิตศาสตร์อาจจะทึ่งว่า สมการข้างบนนี้“ผิด”

มันต้อง อนัตตา + อนัตตา = ๒ อนัตตา จึงจะ“ถูก”

แต่ในกรณีนี้ เพราะว่า อนัตตา = สุญญตา = o

เพราะฉะนั้นก็เท่ากัน สุญญตา + สุญญตา = สุญญตา

นั่นคือ o + o = o

ชนิดเที่ยงแท้ถาวรด้วย มี“ของจริงหรือความจริง”รองรับเป็น
“ความปรากฏ,ของจริง”(ภา,สัจจะ)แก่ผู้ปฏิบัติบรรลุสัมบูรณ์อยู่โดยตั้งๆ

หมายความว่า “อัตตาอดีต”ของเรา เราเก็บสามารถดับได้อ่ายั่งมั่นใจ
อ่านจากอดีตของตนเองมั่นใจมากมาย นานนานเพียงพอแล้วว่า“มันดับ

สนิท” แม่ “อัตตาปัจจุบัน” ก็ “ดับอยู่” ไม่ได้แปรเปลี่ยน ชนิดเป็นจริงได้เอง หรือเป็นอัตโนมัติยังด้วยซ้ำ

อดีต + ปัจจุบัน = อนาคต

จึงเท่ากับ $o + o = o$ แน่นอนสัมบูรณ์ นี่คือการงานกิจที่ต้องรู้ด้วยตน พระพุทธเจ้าทรงสอนเราไว้ละเอียด มีเครื่องตรวจสอบ “ผลธรรม” ด้วย “กาล” ทั้ง อดีต-ปัจจุบัน-อนาคต ถึง ๓ กาล ด้วยประการจะนี้

และผู้สามารถทำ “ผล” สำเร็จได้ก็เป็น “นิพพานัง ปรามัง สุข” ก็อ นิพพานเป็นสุขอ่ายิ่งหรือยิ่งกว่าสุขของโลกีย์ ที่ผู้ทำได้สำเร็จนั้นๆ เป็น ผู้มี “ธรรมรัฟที่สุขอย่างยิ่ง” นั้นเอง และจะเป็น “รสสงบ” ที่ชื่อว่า “สุญญตวิหาร” อวย่างพิเศษ เพราะเป็น “เครื่องอยู่ที่สุญหรือว่างจากอุคคลเหตุตนิทแล้ว” เป็น “สุญญารามณ์” ของคนปกติมีชีวิตสามัญ ซึ่งมันมี “อารมณ์เป็นสุญ” เพราะ ความเป็น “อนัตตา” หรือ เพราะ “ความไม่มีตัวตน” ของกิเลสตัณหาอุปทาน แล้วอย่างสุญสนิทเที่ยงยั่งยืนถาวรคงที่

“สุญญารามณ์” หรือ “อารมณ์เป็นสุญ” นี้ เป็น “อีคิวโลกุตระ” ขันสุด ยอดที่เดียว เป็น “ความฉลาดทางอารมณ์” แบบพุทธโดยแท้

“สุญ” ที่ว่านี้ ไม่ใช่ “สิ่งสร้าง” หรือ “นิมิต” หรือไม่ใช่ “อารมณ์ที่ถูกสร้างขึ้นมาใส่จิต” ด้วยวิธีต่างๆ แล้วก็ยังต้อง “ทำตามวิธี” ที่เคยทำมาหน้าอยู่ (แบบถูกๆ) กระทั้งเกิด “อารมณ์” ว่างๆ หรือนิมิตว่างๆ มาให้ตนเสพ อย่างไม่รู้แสวงรู้เสริจ [จะ “ว่าง” อย่างรูป凡 หรืออรูป凡 ก็ไม่ใช่ทั้งล้วน ไม่ว่าจะเป็นอารมณ์ของ ‘凡’ แห่ง รูป凡 หรือจากสารนัญญาณะ ไปจนกระทั่งแนวสารนัญญาณสัญญาณะแห่งอรูป凡 หรืออสัญญาณ ก็ตาม] ไม่ใช่ “รูป凡” หรือ “อรูป凡” ที่ได้รับการ “สร้าง” ขึ้นด้วยวิธีการต่างๆ อันโนดรณาจารย์และฤาษีเก่าก่อนพากันคิด “สร้าง” ขึ้นใส่จิต ซึ่งมีกันนานนานแล้ว แม้สัมัยใหม่ก็มีผู้ค้นหาวิธีใหม่ๆ “สร้าง

อาการล้วงๆ”นั้ยจะนี้ ด้วยวิธีใหม่อีกมากมาย

ไม่ใช่ “gap” ที่เป็น “รูปภาพหรืออรูปภาพ” ซึ่งผู้จะ “ได้อาศัย” ต้องสร้างขึ้นมาให้แก่ตนอีกที ไม่ใช่ “ชาติ” ที่ต้องมีความเกิดซ้อนขึ้นมาเพื่อสมสุขสม บำเรอตนอยู่ในจิตเหมือน “โล基ียรัส-โล基ียาร์น์” แต่เป็นการ “ดับชาร์ลส์โล基ีย์ - ดับชาติโล基ียาร์ล์-สันกันโล基ีย์” ในตนสันทิ ชนิดเที่ยงแท้ควรยังยืน ไม่ต้องไป “ทำเจ้า” จึงจะได้ อันไม่จบกิจสักที ไม่ต้องไปทำด้วยวิธีอื่นที่ เกย์ทำเพื่อให้เกิด “อาการสุญ” ขึ้นมาอีกแล้ว เสร็จแล้วเสร็จเลย ว่างแล้ว ก็เป็นอันว่างควรยังยืน ไม่มีอาการเป็นอื่นอีก ไม่ต้องทำอีกตลอดไป

“สุญญุติหาร” หรือ “อาการสุญ” ชนิดพิเศษนี้ มันได้แล้วได้เลย ได้แล้วมันสำเร็จแล้ว “จบกิจ” แล้ว เป็นสภาพ “ปกติ” แล้ว ไม่ต้องทำ ใดๆ เพื่อให้เกิด “อาการสุญ” ขึ้นมาให้แก่ตนอีกแล้ว

ซึ่งในความละเอียดลึกซึ้งนี้ นักปฏิบัติที่ปฏิบัติแบบนั่ง “สามัช” ก็ต้อง หรือแบบสะกดจิตก็ต้อง “สามัช” ด้วยวิธีต่างๆ แบบถ่ายทอดสกัดก่ออ่อนหงาย ให้ตามนั้น จะต้อง “สร้างภาพ-สร้างอรูปภาพ” ให้แก่ตนเพื่อจะแล้วหงาย ว่า “รูปหรืออรูปที่สำเร็จด้วยใจ” (มโนมัยอัตตา หรืออรูปอัตตา) นั้นคือ “อาการสุญ” วินิชุตติ-อาการสุญนิพพาน” และก็ฝ่าทำฝ่าสร้างอยู่อย่างนั้นให้ช้ำของชำนาญ เมื่อได้ “อาการสุญว่าง” ซึ่งก็แล้วแต่ใครจะ “ยึด” เอาอาการสุญว่างขนาดไหน ก็แต่ละของใคร บ้างก็ “ยึด” เอาตั้งแต่ “อาการสุญภาน ๔” ที่มี “อุเบกษาเป็น อาการสุญ” ว่า “นิพพาน” บ้างก็ “อุเบกษาเป็น อาการสุญภาน” ขันใดขันหนึ่งว่าคือ “นิพพาน”

เช่น หลงยึดเอา “อากาศานัญญาตนะ” เป็น “นิพพาน” ก็มี หรือหลงยึด เอา “วิญญาณัญญาตนะ” เป็น “นิพพาน” ก็มี หลงยึดเอา “อาทิกัญญาตนะ” เป็น “นิพพาน” ก็มี หรือไม่ก็ยึดเอา “เนวสัญญาณานัญญาตนะ” เป็น “นิพพาน” ก็มีกันมาตั้งแต่เด็กคำบรรพ์จนกระทั้งวินาทีแห่งวันนี้

หรือแม้แต่ “สมมุตินิมิต” ใหม่ๆ ที่คิดว่าเป็น “ความละเอียดความว่าง” หรือ “ความวิเศษ” อย่างใดก็ตามแต่ผู้นั้นจะนึกฝันเอา เมื่อ “สมมุติ” ได้แล้วก็เพียง “ปั้นสร้างใส่ในใจ” โดยการ “ทำสามาธิ” ตามแบบของตนฯ นั้นแหล่งจักรทั้งสามเรี้ยวในใจ ผู้ที่ “สร้างรูปภาพ-สร้างอรูปภาพ” ตามที่ว่านี้ มีอยู่มากเกลื่อนกล่นของการนักปฏิบัติธรรม จึงหลวมนาสวรรค์ หลง “เมืองนิพพาน” ลง ตามนัยที่ว่านี้กันมากหมายความดังนี้ ในหมู่เหล่าที่ปฏิบัติด้วยการยึดว่า “ทำสามาธิ” เอา นี่แหละ จึงจะเป็นทางไปนิพพาน ไม่มีทางอื่น

หรืออีกอย่าง ที่หลงติดหลงยึดกันอยู่มาก ก็คือ... มีผู้สามารถรวม “พลังงานสามาธิในจิต” ได้ แล้วเอาไปใช้งานรักษาไข้บ้าง ทำนายบ้าง ทำโน่นทำนี่อะไรต่างๆ

ซึ่งพลังงานสามาธิอันเป็นพลังงานทางจิตรวมได้เป็นพิเศษ ย่อมเกิดความสามารถพิเศษที่ทำอะไรต่ออะไรได้เกินกว่าสามัญ ก็เป็นได้ มีกันเกลื่อนเมือง เรียกชื่อว่า แสงอย่างนี้ พลังอย่างนั้นอะไรต่ออะไรไปนานา ซึ่งมีผลจริงบ้างก็มี ไม่จริงบ้างก็มาก ก็หลอกกันบ้าง มีส่วนจริงบ้างส่วน เพราะคนเหล่านี้ยังไม่หมดกิเลส ไม่ได้ปฏิบัติติดกิเลส อย่าง “สัมมาทิฏฐิ” ย่อมไม่สามารถลดกิเลสได้จริง จึงยังไม่มีหลักประกันที่แท้จริง ย่อมยังมี “นานะ” มี “อัตตาที่เป็นกิเลส” แน่นอน ดังนั้นก็ย่อมไม่บริสุทธิ์ซื่อสัตย์จริง เรื่องอย่างนี้ที่พากันหลงติดหลงยึดกันไปกับ “ผล” พลอยได้พวนนี้ เห็นเป็นเรื่องวิเศษ ก็หลงกันอยู่เต็มบ้านเต็มเมือง เป็นเรื่องหลงยึดหลงติดกันไปเสียเวลาเป็นชาติแล้วชาติเล่ากันมานานและนานแล้ว

การปฏิบัติธรรมแบบพุทธนั้น ไม่ใช่ “สร้างภาพ-สร้างhardt” ขึ้นมา อีก แต่ “ล้างภาพ-ลบhardt” กันต่างหาก จึงจะถึงความเป็น “อนัตตา” ได้จริง ตามที่ได้อธิบายมาขึ้นมาแล้ว ต้องตรวจสอบให้ดี ทั้งสภาพที่

ได้ “ผล” จริงนั้นๆ ว่าตรงตาม “ปฏิจสมุปนาท” ทั้งสาย “อนุโลม” (หมุนไปตามลำดับปกติ) และสาย “ปฏิโภม” (หมุนทางกลับทิศ) ทวนไปทวนมาอย่างละเอียด เป็น “ปริวัฏฐ์” ว่า ได้ “ดับชาติ–ดับกพ–ดับอุปทาน–ดับตัณหา–**ดับเวทนา** ในเวทนา”

ซึ่งเป็นความลึกซึ้งซ่อนของ “การดับเวทนา” ในเวทนาอีกที่ กระทิ้งสามารถ “ทำใจในใจได้อย่างแนบ密切ถ่องแท้” (โยนิโส มนติการ) จน ดับ “ตัวตน” หรือที่สำคัญคือได้ “ดับเหตุที่ทำให้เกิดตัวตน” นั้นๆ ชนิด แม่নม่นนักน้ำตา กันจริงหรือไม่ ซึ่งมีความลึกซึ้ง “เชิงซ่อน” อุดးในการ “หมุน” ทวนไปทวนมา ทั้งในทิศตามและทิศทวนนั้นๆ

การ “หมุน” รอบแล้วรอบเล่าที่มี “เชิงซ่อน” เช่นนี้ เรียกว่า “สภาพ หมุนรอบเชิงซ่อน” หรือ “ปริวัฏฐ์” ที่มีความเป็น “ปฏินิสัคกะ” (ข้อนกลับ สดัดคืน) สองซ่อนสลับไปสลับมา ข้อนไปข้อนมาดูเหมือนมัน “ข้อนเยิ่ง” กลับไปกลับมาอยู่ในที่ แต่ไม่ใช่การกลับกอกลอกหลวง

“ปฏินิสัคกะ” ขันสูงนี้จึงเป็น “สัจจะย้อนสภาพ” ซึ่งออกจะดูยาก สำหรับผู้ภูมิยังไม่ถึง ว่านี่คือ “สภาพหมุนรอบเชิงซ่อนที่ข้อนไปข้อนมา ท่าวสูงขึ้น” อย่างเป็นระบบ ไม่ใช่ “ข้อนกลับไปลงสู่ต่ำ” ที่เป็นการเวียนกลับ ของความเสื่อมหรือตกต่ำ แต่ทวนย้อนที่เป็นรอบสูงขึ้น

สำหรับ “อาริยสัจ ๔” ก็เป็น “ปฏินิสัคกะด้วยปริวัฏฐ์ ๓” คือ หมุน รอบเชิงซ่อนแล้วๆ เล่าๆ จนเห็นแจ้ง ครบทั้ง “สัจจะญาณ” (ความรอบรู้ใน สัจจะ) ทั้ง “กิจญาณ” (ความรอบรู้ในการปฏิบัติที่ได้กระทำจริง) ทั้ง “กตญาณ” (ความรอบรู้ในผลที่เสร็จลงแต่ละครั้งคราว แล้วก็สมบูรณ์เจ็บจนมั่นคงนั้นใจเที่ยงแท้ เป็นที่สุด) ผู้ที่รู้จัก “สัจจะ” (อาริยสัจ) และได้ปฏิบัติงานเกิด “สัจจะญาณ” จากการ ปฏิบัติ ก็จะเพิ่มพูนการปฏิบัติอันเป็น “กิจ” ที่จะต้องทำให้เจริญพัฒนาอย่างๆ ขึ้น ในขณะปฏิบัติก็มี “ญาณ” ตรวจ “กิจ” ที่ตนทำไปตลอด ไม่งมงาย และ

ไม่ให้พิดพาด จึงชื่อว่ามี“กิจญาณ”ในการปฏิบัติ ต่อเมื่อ“เสร็จแล้ว, จบกิจ” ก็มีภูมิรู้แจ้งของตนเอง ชัดเจนว่า“จบจริง” อย่างมีหลักฐานเพียงพอ ที่จะมั่นใจ เพราะมั่นคง, ยั่งยืน, เที่ยงแท้ ฯลฯ ดังได้อธิบายมาแล้ว นั่นคือมี“กิจญาณ” สมบูรณ์

ผู้มี“กิจญาณ”สมบูรณ์แท้จริง ยังสามารถ“ย้อนกลับ” หรือ“กลับคืน” ไปมิໄປเป็น ร่วมกับหรือเหมือนกับคนผู้ที่ยังมีพฤติกรรม ปุ่躰ชนสามัญได้ ชนิด“ไม่เป็นทางโลกีย์ภาวะนั้นๆ” ด้วยใจที่บริสุทธิ์จริง เรียกว่า “ปัญนิสสัคคะ” หรือ“สัจฉาย้อนสภาพ”

เข่น กลับไปทำในสิ่งที่เคยละเลยเดิกมาแล้ว เป็นต้น แต่การ ย้อนกลับไปทำการวานีมันไม่ใช่“กลับกลอก” หรือ“กลับไปทำ” เพราะตนตกต่ำ ตนทำพระโลกประโภชั่นตน ตนทำพระจะได้เสพารมณ์โดยอิสุขใน การทำนั้น จะเป็นเช่นนั้นหมายได้ ท่านผู้นี้“ทำ” พระประโภชั่นผู้อื่น หรือแม้จะเป็นประโภชั่นตนก็เป็นสัจจกรรม อันย่อมได้ย่อมเป็นไปตาม สัจจะเท่านั้น ซึ่งเป็น“ผลผลอยได้” จากการก่อประโภชั่นเพื่อผู้อื่น แท้จริงเป็นเอก และท่านจะมีภูมิพ้องจริงๆ ที่จะรู้ชัดในการ“ทำ”นั้นๆว่า หากตนจะมี“ผลผลอยได้”ไปด้วย ซึ่งเป็นความเจริญบารมีสูงขึ้นนั้น ที่สุดแล้วต้องไม่ใช่ประโภชั่นที่จะ“ย้อนพลามาบำรุงตน” เป็นอันขาด ท่าน“หมวดความอყาก–ลื้นความเสพย์” แล้วจริงๆ

“ปัญนิสสัคคะ” แท้จริง จึงมิใช่ตน“ทำ” เช่นนั้น พระหลอกตนอื่น เพื่อแอบแฝงเสพตนให้แก่กิเลสตนเอง หรือพระผู้นั้นยังไม่มีภูมิธรรม จนถึงขั้นรู้แจ้ง“ความจริง” นั้นๆด้วย“ญาณ” ของตนอย่างเพียงพอเป็นแน่แท้

“ปัญนิสสัคคะ” นั้นเป็นคุณธรรมขั้นปลาย ซึ่งผู้มีปัญนิสสัคคะ“ทำ” เพื่อประโภชั่นผู้อื่นที่ยังเข้าสู่ร่องกว้างหรือนัยลึกซึ้งขึ้น เป็นการขยายผล จะมิใช่“ทำ” เพื่อหลอกใจฯ เป็นอันขาด

สภาพดังกล่าว呢 ต้องเป็นเรื่องของ “ญาณ” อันแท้จริงของคนจริง ซึ่งมันเป็น “ช่องทาง” ที่คนหลวงใช้เป็นเชิงชั้น “หลอกหลวง” ผู้อื่นได้ หากผู้นั้นไม่ใช่ผู้ปฏิบัติที่ “ซื่อสัตย์” ต่อการปฏิบัติจริง หรือมี “ผลธรรม” ในการปฏิบัติจริง

ในหลักธรรม “อริยสัจ ๔” ซึ่งมี “มรรค องค์ ๙” เป็นทางปฏิบัติ อันเอก หรือขยายขึ้นครบเต็มสูตรแท้ ก็คือ “โพธิปักจิยธรรม ๓๗” เป็นสูตรปฏิบัติสำคัญของพุทธ และต้องตรวจตาม “ปจจจัสมุปนาท ๑๒” หรือมีหลักอื่นๆ ประกอบอีกกี่หลักก็ตาม อันจะให้เกิด “ไตรลักษณ์” ครบถ้วน

ซึ่งการ “พิจารณาเวทนาในเวทนา” อันเป็นหนึ่งในภาคปฏิบัติก็ สำคัญยิ่ง ที่จะทำให้เกิดผลธรรมที่จะก่อให้บรรลุผลลัพธ์บัน “อนัตตา”

สรุป ก็คือ ผลที่ได้ “นิพพาน” ต้องเป็น “อนัตตา” หรือ “สุญญata”

ได้สารยายถึงการ “พิจารณาเวทนาในเวทนา” หรือจริงๆ ก็คือ การเรียนรู้ “อารมณ์ หรือความรู้สึก” แล้วฝึกฝนปฏิบัติด้วยทุกภูมิของพระพุทธเจ้า ที่ก่อให้เกิด “ความฉลาดทางอารมณ์” (อีคิว) ก็จะถึงบรรลุสุดท้ายแล้ว

หากใครได้เรียนรู้และปฏิบัติด้วยกระบวนการทั้งสามารถบรรลุผลลัพธ์ที่สุด แห่ง “ความฉลาดทางอารมณ์” (Emotional Quotient) ถึงที่สุด ก็คือ “นิพพาน” ผู้นั้นก็คือ ผู้มี “อีคิว” สัมบูรณ์สูงสุด เรียกว่า “**อีคิวโลกุตระ**”

“อีคิว” ที่เป็น “โลกุตระ” จึงเป็น “อีคิว” ที่ทำให้ผู้บรรลุมัจิตใจสมบูรณ์ บริบูรณ์ทุกอย่างครบถ้วนทุกประการ สำหรับการเป็นคนที่ไม่เป็นทุกข์ เพราะมีความสุขที่พื้นทุกข์ถึงบัน อริยสัจที่เดียว และไม่เป็นภัยต่อมนุษยชาติ ต่อสังคมอย่างมีหลักประกันอีกด้วย ซึ่งจะอยู่กับสังคมอย่างมีมนุษยสัมพันธ์ อันดึงงานพร้อมทั้งมีประโยชน์ต่อสังคม ตามสมรรถนะของแต่ละท่าน ชนิดที่เป็นผู้ไม่มีความเห็นแก่ตัวลงเหลืออยู่อีกเลยแท้จริงที่สุด

“อีคิวโลกุตระ” จึงคือ ทฤษฎีที่สร้างความสมบูรณ์ของ “จิตใจ” ได้ครบ

ถ้วนเลือซึ่งทุกนัย ซึ่งในเมืองไทยมีนานานแล้วกว่าทศปีใดๆ

ไม่ว่าจะเป็นทฤษฎี “ไอคิว” (Intelligence Quotient) ซึ่งหมายถึง ระดับสติปัญญาที่บ่งบอกถึงความฉลาด หรือ ความฉลาดทางปัญญา

ไม่ว่าจะเป็นทฤษฎี “เอ็นคิว” (Moral Quotient) ซึ่งหมายถึง ระดับสติปัญญาทางศีลธรรม หรือ ความฉลาดทางจริยธรรม

ไม่ว่าจะเป็นทฤษฎี “เอคิว” (Adversity Quotient) ซึ่งหมายถึง ระดับสติปัญญาที่สามารถเผชิญปัญหา หรือความสามารถที่จะเผชิญกับความยากลำบาก

ไม่ว่าจะเป็นทฤษฎี “อีคิว” (Emotional Quotient) ซึ่งหมายถึง ระดับสติปัญญาทางอารมณ์

หรือ “ความฉลาดทางอารมณ์”

หรือ “ความสามารถด้านอารมณ์”

หรือ “ทักษะทางอารมณ์”

หรือ “character”

หรือ “ผลลัพธ์ของระดับความฉลาดทางอารมณ์”

หรือ “ความสามารถของผู้มีความฉลาดทางอารมณ์”

หรือ “ความฉลาดในการใช้อารมณ์ได้ดี”

หรือ “วุฒิภาวะทางอารมณ์”

หรือ “ความสามารถในการควบคุมอารมณ์ความรู้สึกของเรา”

หรือ “ความสามารถของบุคคลในการนำไปสู่การเป็นคนดี มีคุณค่า และมีความสุข”

หรือไม่ว่าจะเป็นทฤษฎีอะไรอื่นๆอีก ที่จะเข้า “คิว” เพิ่มมาอีก็ไดอะ.

